

Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Deltei Dunării

Raport de Evaluare a Nevoilor

Acest raport reprezintă rezultatul corespunzător Activității 2-1 („Raportul de identificare a nevoilor teritoriale, realizat în baza diagnosticului zonei Deltei Dunării”), din cadrul Serviciilor de Asistență Tehnică pentru Strategia de Dezvoltare Durabilă Integrată a Deltei Dunării.

Cuprins

Rezumat executiv	xviii
1. Introducere	1
2. Contextul	5
2.1. Viziunea și obiectivele strategice	5
2.2. Aria evaluării nevoilor	6
2.3. Diferența de abordare aplicată la: (i) Inima Deltei (ii) restul Deltei/RBDD, (iii) zonele învecinate	7
2.4. Sinteza potențialelor sinergii	7
3. Analiza SWOT	8
Pilonul I: Protejarea mediului și resurselor naturale	25
1. Mediul înconjurător, biodiversitatea, pădurile	25
1.1. Evaluarea nevoilor	25
1.1.1. Schimbări climatice în zona Deltei Dunării	26
1.1.2. Insulele de căldură urbană	30
1.2. Nevoi de investiții materiale	35
1.3. Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări	37
1.4. Nevoi de dezvoltare instituțională	38
1.5. Nevoi de asistență tehnică (AT)	40
1.6. Responsabilități	42
1.7. Aspecte inter-sectoriale	43
1.8. Tabel de evaluare a nevoilor	44
2. Schimbările climatice	56
2.1. Nevoi de investiții materiale	56
2.2. Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări	58
2.3. Nevoi de dezvoltare instituțională	58
2.4. Nevoi de asistență tehnică	58
2.5. Responsabilități	60
2.6. Sugestii preliminare privind măsurile de implementare specifice sectorului	60
2.7. Tabel de evaluare a nevoilor	61
3. Eficiența energetică	62
3.1. Nevoi de investiții în municipiul Tulcea	62
3.1.1. Energia electrică și sistemul de termoficare	63
3.1.2. Clădirile municipale	65
3.1.3. Apă și ape uzate	66
3.1.4. Transportul urban	67
3.1.5. Deșeuri solide	69
3.1.6. Iluminat stradal	70
3.2. Restul zonei studiate	71
3.3. Tabel de evaluare a nevoilor	76
4. Managementul riscului în caz de dezastru (MRD) și situațiile de urgență cauzate de poluare	78

4.1.	Sinteza analizei–diagnostic și analiza SWOT revizuită	78
4.1.1.	Riscuri de inundații.....	78
4.1.2.	Riscuri seismice	78
4.1.3.	Riscuri în situații de urgență cauzate de poluare.....	78
4.1.4.	Capacitatea de intervenție în situații de urgență.....	79
4.1.5.	Capacitatea de intervenție în cazul accidentelor rutiere	80
4.2.	Nevoi de investiții materiale	89
4.2.1.	Infrastructura de protecție împotriva inundațiilor	89
4.2.2.	Rezistența clădirilor în caz de cutremur	89
4.3.	Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări	89
4.4.	Nevoi de dezvoltare instituțională.....	91
4.5.	Nevoi de asistență tehnică.....	93
4.6.	Responsabilități.....	94
4.7.	Sugestii preliminare privind măsurile de implementare specifice sectorului	94
4.8.	Aspecte inter-sectoriale	95
4.9.	Tabel de evaluare a nevoilor.....	96
	Pilonul II: Îmbunătățirea economiei	106
1.	Turismul.....	107
1.1.	Nevoi de investiții materiale	107
1.1.1.	Transport și acces.....	107
1.1.1.	Infrastructură turistică, servicii de informare și de interpretare pentru turiști.....	113
1.1.2.	Cazare.....	116
1.1.3.	Securitate, siguranță și sănătate.....	118
1.1.4.	Dezvoltarea forței de muncă.....	118
1.1.5.	Legături economice.....	119
1.1.6.	Managementul destinației turistice și accesul pe piață.....	119
1.2.	Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări	120
1.2.1.	Transport și acces.....	120
1.2.2.	Infrastructură turistică, servicii de informare și interpretare	122
1.2.3.	Cazare.....	122
1.2.4.	Siguranță, securitate și sănătate.....	123
1.2.5.	Dezvoltarea forței de muncă	124
1.2.6.	Legături economice.....	124
1.2.7.	Managementul destinației turistice și accesul pe piață.....	126
1.3.	Nevoi de dezvoltare instituțională.....	127
1.3.1.	Transport și acces.....	127
1.3.2.	Infrastructură turistică, servicii de informare și de interpretare	127
1.3.3.	Cazare.....	127
1.3.4.	Siguranță, securitate și sănătate.....	127
1.3.5.	Dezvoltarea forței de muncă	128
1.3.6.	Legături economice.....	128

1.3.7. Managementul destinației și accesul pe piață.....	129
1.4. Nevoi de asistență tehnică (AT)	131
1.4.1. Transport și acces.....	131
1.4.2. Infrastructură turistică, servicii de informare și de interpretare	131
1.4.3. Cazare.....	132
1.4.4. Siguranță, securitate și sănătate.....	132
1.4.5. Dezvoltarea forței de muncă	133
1.4.6. Legături economice.....	133
1.4.7. Managementul destinației și accesul pe piață.....	134
1.5. Responsabilități: „Cine trebuie să facă ce pentru ca lucrurile să devină realitate?”	136
1.6. Sugestii preliminare privind măsurile de implementare specifice sectorului	137
1.7. Aspecte inter-sectoriale	137
1.8. Tabel de evaluare a nevoilor	139
2. Pescuitul și acvacultura	151
2.1. Evaluarea nevoilor	151
2.1.1. Nevoi de investiții materiale	151
2.2. Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări	154
2.2.1. Pescuitul comercial	154
2.2.2. Pescuitul recreativ/sportiv.....	155
2.2.3. Acvacultura	156
2.3. Nevoi de dezvoltare instituțională.....	156
2.4. Nevoi de asistență tehnică.....	157
2.5. Măsuri de implementare specifice sectorului.....	157
2.6. Aspecte inter-sectoriale	157
2.7. Către o strategie cuprinzătoare pentru Delta Dunării	158
2.8. Propuneri de acțiuni specifice.....	159
2.9. Tabel de evaluare a nevoilor	161
3. Agricultura și dezvoltarea rurală	163
3.1. Nevoi de investiții materiale	163
3.1.1. Nevoi generale pentru toate cele trei zone (Inima Deltei, zona de sud și vestul orașului Tulcea).....	163
3.1.2. Nevoi specifice pentru fiecare dintre cele trei regiuni	175
3.2. Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări	183
3.2.1. Permiterea concesiunii terenurilor publice către tinerii fermieri pentru stabilizarea lor	183
3.2.2. Sporirea accesului la învățământul profesional în domeniul agriculturii	183
3.2.3. Modernizarea sistemelor de control al calității pentru produsele agricole	183
3.2.4. Managementul riscului la nivel de fermă	184
3.3. Nevoi de dezvoltare instituțională.....	184
3.3.1. Promovarea implicării comunității locale în dezvoltarea locală – LEADER.....	184
3.3.2. Promovarea constituirii de grupuri /organizații de producători	184
3.4. Nevoi de asistență tehnică.....	184

3.4.1. Informare îmbunătățită privind finanțările locale și din fonduri europene, inclusiv privind pregătirea proiectelor	184
3.4.2. Îmbunătățirea activităților de consiliere / de consultanță și de instruire pentru agricultori / forța de muncă din mediul rural	185
3.4.3. Promovarea și marketingul patrimoniului natural și cultural, mobil și imobil din mediul rural	185
3.5. Responsabilități	186
3.6. Măsurile de implementare	187
3.7. Aspecte inter-sectoriale	187
3.8. Lista nevoilor identificate	187
3.9. Tabel de evaluare a nevoilor	188
Pilonul III: Îmbunătățirea conectivității	191
1. Transportul	192
1.1. Nevoi de investiții materiale	192
1.1.1. Obiectivul de conectivitate	192
1.1.2. Obiectivul de mobilitate	198
1.1.3. Accesibilitatea în Inima Deltei	201
1.1.4. Dezvoltarea sectorului de transport și logistică prin susținerea inițiativelor private	201
1.2. Responsabilități	202
1.3. Aspecte inter-sectoriale	202
1.3.1. Indicarea de posibile/necesare sinergii cu alte sectoare	202
1.4. Tabel de evaluare a nevoilor	205
2. Tehnologia Informației și Comunicațiilor (TIC)	207
2.1. Nevoi de investiții materiale	207
2.2. Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări	208
2.3. Nevoi de dezvoltare instituțională	209
2.4. Nevoi de asistență tehnică (AT)	209
2.5. Responsabilități: „Cine trebuie să facă ce pentru ca lucrurile să devină realitate?”	210
2.6. Sugestii preliminare privind măsurile de implementare specifice sectorului	210
2.7. Aspecte inter-sectoriale	211
2.8. Tabel de evaluare a nevoilor	211
Pilonul IV: Asigurarea serviciilor publice	213
1. Alimentarea cu apă și canalizarea	214
1.1. Nevoi de investiții materiale	215
1.2. Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări	217
1.3. Nevoi de dezvoltare instituțională	217
1.4. Nevoi de asistență tehnică (AT)	218
1.5. Responsabilități: „Cine trebuie să facă ce pentru ca lucrurile să devină realitate?”	218
1.6. Sugestii preliminare privind măsurile de implementare specifice sectorului	218
1.7. Aspecte inter-sectoriale	219
1.7.1. Indicarea de posibile/necesare sinergii cu alte sectoare	219

1.7.2. Indicații preliminare privind combinarea avantajoasă de pachete de investiții sectoriale pentru implementare (datorită potențialului pentru economia de scară; entități posibil responsabile de implementare etc.).....	219
1.7.3. Aspecte referitoare la schimbările climatice	219
1.8. Tabel de evaluare a nevoilor	219
2. Managementul deșeurilor solide	222
2.1. Nevoi de investiții materiale	222
2.2. Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări	224
2.3. Nevoile de dezvoltare Instituțională.....	225
2.4. Nevoi de asistență tehnică (AT)	226
2.5. Indicatori de Dezvoltare.....	227
2.6. Responsabilități și sugestii preliminare privind măsurile de implementare specifice sectorului.....	228
2.7. Aspecte inter-sectoriale	229
2.8. Tabel de evaluare a nevoilor.....	230
3. Educația.....	233
3.1. Obiective de dezvoltare sectorială.....	233
3.2. Nevoi de investiții materiale	234
3.3. Tabel de evaluare a nevoilor.....	238
4. Sănătatea.....	247
4.1. Nevoi de investiții materiale	247
4.1.1. Infrastructură de pregătire și intervenție în situații de urgență la nivelul direcției locale de sănătate publică.....	247
4.1.2. Infrastructură pentru cabinetele de asistență medicală primară (AMP).....	247
4.1.3. Infrastructură fizică pentru spitale	248
4.1.4. Centre multifuncționale, centre de îngrijire paliativă și centre de îngrijire pe termen lung....	249
4.1.5. Consolidarea serviciilor de urgență din Tulcea	250
4.1.6. Sistemul de telemedicină.....	250
4.2. Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări	250
4.3. Nevoi de dezvoltare instituțională.....	251
4.4. Nevoi de asistență tehnică (AT)	252
4.5. Responsabilități.....	252
4.6. Sugestii preliminare privind măsurile de implementare specifice sectorului	253
4.7. Aspecte inter-sectoriale	253
4.8. Tabel de evaluare a nevoilor.....	254
5. Serviciile sociale.....	268
5.1. Nevoi de investiții materiale	268
6. Incluziunea socială.....	271
6.1. Nevoi de investiții materiale	271
6.1.1. Sărăcie comunitară și comunități marginalizate.....	271
6.1.2. Grupuri vulnerabile	278
6.1.3. Intervenții prioritare	281

7. Regenerarea urbană	289
7.1. Nevoi de dezvoltare fizică	289
Pilonul V: Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității.....	290
1. Eficiență, capacitate de plată și durabilitate locală.....	291
1.1. Schimbarea demografică și relevanța sa pentru planificarea dezvoltării.....	292
1.1.1. Declinul populației și pierderea economiilor de scară.....	293
1.1.2. Un profil demografic în schimbare și impactul acestuia asupra capacității de plată	297
1.2. Constrângeri privind capacitatea de plată la nivelul populației și al autorităților locale	299
1.2.1. Își pot permite familiile o îmbunătățire a serviciilor de bază în cazul în care trebuie să plătească costul integral prin acoperirea totală a tarifului?	299
1.2.2. Câte investiții de capital își pot permite administrațiile locale într-un mod durabil?	303
1.3. Parteneriate și cooperare	307
1.4. Servicii electronice	315
2. Nevoi în materie de capacitate administrativă	316
3. Nevoi de asistență tehnică pentru implementarea programului.....	318
Comentarii finale.....	319
Anexe.....	321
Anexa 1 – Definițiile zonei	321
Anexa 2 – Obiective sectoriale	323
Anexa 3 – Dezvoltarea agriculturii și a zonelor rurale (pe comună), tabelul EN (de evaluare a nevoilor).....	327
Anexa 4 – Nevoile legate de apă și canalizare per localitate.....	347
Anexa 5 – Salubritate – Unități de canalizare și epurare a apelor uzate.....	351
Anexa 6 – Analiză de regresie	354
Anexa 7 – Sondaj la nivel de gospodării: metodologie și rezultate principale	355
Anexa 8 – Regiunea Delta Dunării: TRACE – Evaluarea energiei urbane: tabel de prezentare generală.....	374
Anexa 9 – Recomandări TRACE.....	382
Anexa 10 – Contribuții Locale	384
Anexa 11 – Zone urbane dezavantajate și marginalizate în regiunea Delta Dunării.....	392

Abrevieri și Acronime

ABA	Administrația Bazinală de Apă
ACTA	Asociația de Comerț și Turism de Aventură
ADI	Asociația pentru Dezvoltare Intercomunitară
ADR	Agricultură și Dezvoltare Rurală
AER	Asociația pentru Eco-turism din România
AFDJ	Administrația Fluvială a Dunării de Jos
AM	Autoritate de Management
AMD	Ambulanțe Medicale la Domiciliu
AMP	Asistență Medicală Primară
ANAR	Administrația Națională Apele Române
ANAR - D	Autoritatea Națională Apele Române – filiala Dobrogea
ANPI	Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară
ANR	Autoritatea Navală Română
ANRE	Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energie
AP	Activități Prioritare
APM	Agenția pentru Protecția Mediului
ARBDD	Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării
AT	Asistență Tehnică
AZL Sulina	Administrația Zonei Libere Slina
BDD	Biosfera Deltei Dunării
BDIIRM	Bază de Date Inter-instituțională cu privire la Răspunderea pentru Mediu
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BM	Banca Mondială
CCNUSC	Convenția-cadru a Națiunilor Unite pentru Schimbări Climatice
CE	Comisia Europeană
CEE	Comunitatea Economică Europeană
CIP	Cota Individuală pe Pescuit
CIT	Centre de Informare Turistică
CJT	Consiliul Județean Tulcea
CNAS	Casa Națională de Asigurări de Sănătate
CTP	Captura Totală Permisă
CV	Centru Virtual
DAPP	Direcția Ape, Păduri și Piscicultură
DCA	Directiva-cadru privind Apa
DD	Delta Dunării
DJ	Drumuri Județene
DMB	Deșeuri Municipale Biodegradabile
DN	Drumuri Naționale
DRM	Directiva privind Răspunderea pentru Mediu
DSP	Dezvoltarea Sectorului Privat

DUTP	Drepturile de Utilizator Teritorial al Pescăriilor
EE	Eficiență Energetică
EN	Evaluarea Nevoilor
EPRI	Evaluare Preliminară a Riscului la Inundații
EPV	Educație și Pregătire Vocațională
ESFRI	Forumul Strategic European pentru Infrastructuri de Cercetare
ESRI	Institutul de Cercetare a Sistemelor de Mediu(ESRI)
FC	Fondl dCoeziune
FEADR	Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală
FED	Fondul de Energie Durabilă
FEDR	Fondul European pentru Dezvoltare Regională
FEGA	Fondul European de Garantare Agricolă
FEMC	Firme de Exploatare a Materialelor de Construcții
FGM	Facilitatea Globală de Mediu
FLAG	Grup de Acțiune Locală pentru Pescuit
GDS	Managementul Deșeurilor Solide
GES	Gaze cu Efect de Seră
GIS	Sistem(e) de Informare Geografică
GM	Garda de Mediu
GPL	Gaz Petrolier Lichefiat
GPS	Sistem de Poziționare Globală
HG	Hotărâre de Guvern
IBNET	Rețeaua Internațională de Analiză Comparativă pentru Apă și Canalizare (International Benchmarking Network for Water and Sanitation Utilities)
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
IMR	Interval Mediu de Recurență
INCDDD	Institutul Național pentru Cercetare și Dezvoltare Delta Dunării
INHGA	Institutul Național de Hidrologie si Gospodărirea Apelor
IPV	Învățarea pe tot Parcursul Vieții
ISU	Inspectoratul pentru Situații de Urgență
ITI	Investiții Teritoriale Integrate
ITL	Îngrijire pe Termen Lung
IUDI	Identificare și Urmărire pe Distanțe Lungi
LEADER	Legături între Acțiunile de Dezvoltare ale Economei Rurale
MADR	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale
MCS	Monitorizare, Control și Supraveghere
MD	Moldova
MDRAP	Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice
MDSNM	Managementul Deșeurilor Solide la Nivel Municipal
MEN	Ministerul Educației Naționale
MFE	Ministerul Fondurilor Europene
MG	Medici Generaliști

MJ	Mega joule
MM	Ministerul Mediului
MMAP	Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor
MRD	Managementul Riscului în caz de Dezastru
MS	Ministerul Sănătății
MSI	Ministerul Securității Informaționale
MT	Milioane Tone
NAE	Nomenclatorul Activităților Economice
O&M	Operare și Mentenanță
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OIAC	Organizația Internațională a Aviației Civile
OMD	Organizație de Management al Destinației
OMS	Organizația Mondială a Sănătății
ONG	Organizație Non-guvernamentală
OP	Program Operațional
OUA	Organizația Utilizatorilor de Apă
OUG	Ordonanța de Urgență a Guvernului
PAC	Politică Agricolă Comună
PAMDE	Programul de Asistență a Managementului în Domeniul Energetic
PALP	Punct de Acces al Localnicilor la o Platformă antreprenorială administrată de ITI
PAPI	Punct de Acces Public la Informație
PEC	Performanța Energetică a Clădirilor
PFSC	Platforma Financiară privind Schimbările Climatice
PIB	Produsul Inter Brut
PNDR	Programul Național pentru Dezvoltare Rurală
PNDR	Planul Național de Dezvoltare Rurală
PNGD	Planul Național de Gestionare a Deșeurilor
POP	Program Operațional pentru Pescuit
PPP	Parteneriate Public-Private
PRGD	Plan Regional de Gestionare a Deșeurilor
PPSC	Parteneriatul pentru Prevenirea Schimbărilor Climatic
PTȘ	Părăsirea Timpurie a Școlii
PUG	Plan Urbanistic de Detaliu
RAALSEE	Rețeaua de Asociații de Autorități Locale din Sud-Estul Europei
RAS	Servicii de Asistență Rambursabile (Reimbursable Advisory Services)
RBDD	Rezervația Biosferei Delta Dunării
RDM	Raport privind Dezvoltarea Mondială
RECL	Rețea Electronică a Comunității Locale
REEL	Recomandări pentru Eficiență Energetică Locală
RO	România
RSCNL	Recomandări privind Schimbările Climatice la Nivel Local
SCADA	Control de Supervizare și Achiziție de Date

SENER	Grup de Inginerie și Tehnologie
SIAE	Sistemul de Informare privind Apa în Europa
SIIMD	Sistemul Informatic Integrat de Management alDezastrelor
SIUI	Sistem Informatic Unic Integrat
SM	Submăsură
SMURD	Serviciul Mobil de Urgență, Reanimare și Descarcerare
SNGD	Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor
STAS	Standard de Stat
SWOT	Puncte tari, puncte slabe, oportunități, amenințări (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats)
TEE	Economia Ecosistemelor și a Biodiversității
TEN-T	Rețele de Transport Trans-European
TIC	Tehnologia Informației și a Comunicațiilor
TMB	Tratament Mecanico-Biologic
PH	Tonă/hectar
ACE	Instrumentul de Evaluare Rapidă a Energiei Orașului (Tool for Rapid Assessment of City Energy)
TV	Taxă pe Valoare Adăugată
UE	Uniunea Europeană
UIP	Unitate de Implementare de Proiecte
UNESCO	Națiunile Unite pentru Educație, Știință șiCultură
USD	Dolar american
WTP	Instalație de Tratare a Apei (Water Treatment Plant)
WWF	Fondul Mondial pentru Floră și Faună Sălbatică (World Wide Fund For Nature)
WWTP	Stație de Epurare a Apelor Uzate (Wastewater Treatment Plant)
ZRPSI	Zone cu Risc Potențial Semnificativ de Inundații

Figuri

Figura 1: Turismul și accesibilitatea au fost problemele cel mai des invocate de către comunități printre ideile de proiect, răspunzând întrebărilor de genul „unde vrei să se situeze comunitatea ta și Delta în anul 2030” și „care sunt oportunitățile și constrângerile” în timpul exercițiului de vizitare.	6
Figura 2: Localizarea stațiilor meteorologice.....	27
Figura 3:Tendința temperaturii medii anotimpuale și anuale în intervalul 1961-2014.....	28
Figura 4: Tendința cantităților anotimpuale și anuale de precipitații în intervalul 1961-2014.....	29
Figura 5: Harta temperaturii de suprafață înregistrate în municipiul Tulcea, în data de 25 august 2014, intervalul orar 9-12.....	31
Figura 6: Harta temperaturii de suprafață înregistrate în orașul Sulina, în data de 25 august 2014, intervalul orar 9-12.....	32
Figura 7: Harta temperaturii de suprafață înregistrate în orașul Isaccea, în data de 25 august 2014, intervalul orar 9-12.....	33
Figura 8: Harta temperaturii de suprafață înregistrate în orașul Isaccea, în data de 25 august 2014, intervalul orar 9-12.....	34
Figura 9: Harta temperaturii de suprafață înregistrate în orașul Măcin, în data de 25 august 2014, intervalul orar 9-12.....	35
Figura 10: Consumul de energie electrică primară pe cap de locuitor (kWh / cap de locuitor).....	64
Figura 11: Procentul de pierderi de căldură în rețea.....	65
Figura 12: Consumul de energie electrică în clădirile municipale (kWh / metru pătrat).....	66
Figura 13: Consumul de energie pentru producerea apei potabile (kWh / metru cub).....	67
Figura 14 : Consumul de energie pentru tratarea apelor uzate (kWh / metru cub).....	67
Figura 15: Consumul de energie pentru transportul public - MJ / pasager-kilometru.....	68
Figura 16: Consumul de energie pentru transportul privat (MJ / pasager-kilometru).....	69
Figura 17: Procentul de reciclare a deșeurilor.....	70
Figura 18: Energia electrică consumată per km pentru iluminatul stradal.....	71
Figura 19: Ponderea produselor energetice de uz casnic în cadrul Indicelui Armonizat al Prețurilor de Consum în 2008 și 2012.....	72
Figura 20: Vârsta clădirilor inventariate în zona de studiu.....	74
Figura 21: Combustibil folosit pentru gătit.....	75
Figura 22: Sursa de încălzire utilizată.....	75
Figura 23: Numărul total de accidente rutiere înregistrate în perioada 2010-2015 la nivelul ITI Delta Dunării	81
Figura 24: Indicatorii legați de mortalitatea prin accidente rutiere la nivelul UAT-urilor componente ale teritoriului ITI, în perioada 2010-2015.....	82
Figura 25: Structura victimelor implicate în accidentele rutiere înregistrate în perioada 2010-2015, la nivelul ITI Delta Dunării.....	83
Figura 26: Piramidele pe grupe de sex și vârstă a persoanelor vinovate de producerea accidentelor rutiere din ADD (2010-2015).....	84
Figura 27: Numărul de accidente rutiere înregistrate în municipiul Tulcea în perioada 2010-2015.....	85
Figura 28: Clasificarea rețelei stradale din municipiul Tulcea în funcție de densitatea accidentelor rutiere (gradul de periculozitate).....	86
Figura 29: Timpul de răspuns al serviciilor de ambulanță și SMURD în funcție de localizarea accidentului și a bazelor de intervenție la nivelul teritoriului ITI Delta Dunării.....	87
Figura 30: Timpul de răspuns al serviciilor de ambulanță și SMURD în funcție de localizarea accidentului și a bazelor de intervenție la nivelul municipiului Tulcea.....	88

Figura 31: Monumente istorice de valoare națională excepțională.....	170
Figura 32: Locația monumentelor istorice de interes local în regiunea Deltei Dunării	171
Figura 33: Suma anuală de iradiere globală – Romania.....	177
Figura 34: Viteza medie anuală a vântului.....	178
Figura 35: Numărul mediu de dispozitive TIC în zona de studiu.....	207
Figura 36: Conexiunile mobile la internet în bandă largă devin promotorii schimbării	208
Figura 37: Accesul studenților din România la internet cu un laptop este cel mai slab din Europa.....	210
Figura 38: Distribuția populației pe grupe de vârstă și medii rezidențiale în Delta Dunării și restul țării.....	271
Figura 39. Procentul populației urbane în zone marginalizate din Regiunea Sud-Est.....	275
Figura 40. Zona de studiu are o diversitate etnică mai mare decât tot restul României	278
Figura 41. Minoritățile etnice, atât în interiorul cât și în exteriorul inimii Deltei au o pondere mai mare față de restul populației.....	278
Figura 42: Minoritățile etnice în zona de studiu par a avea rezultate pe piața muncii similare cu ale majorității românilor (statutul ocupațional pentru cei de 18 ani sau mai în vârstă și mai tineri de 65 de ani).....	279
Figura 43: Rezultatele la învățătură pentru copiii cu vârste cuprinse între 6 și 17 ani pentru minoritățile etnice în zona de studiu nu sunt diferite față de cele ale majorității, dar românii au lacune mari	279
Figura 44: Românii din zona de studiu primesc ajutor social cam la același nivel cu restul populației, ceea ce ar putea sugera o acoperire mai mică decât în restul țării	280
Figura 45: Zonele urbane din județul Tulcea au înregistrat un declin mai accentuat comparativ cu restul zonelor urbane din România.....	294
Figura 46: Densitatea scăzută crește cheltuielile pe cap de locuitor pentru serviciile publice	294
Figura 47: Cheltuielile operaționale pe metru cub de apă (USD) raportat la numărul de consumatori și densitatea liniară (2012)	296
Figura 48: Schimbarea structurilor de vârste în zone diferite	297
Figura 49: Tendința de mutare pe grupe de vârstă	298
Figura 50: O mare parte din venitul estimat reprezintă cheltuieli cu servicii primare	300
Figura 51: Chintile cu cele mai mici cheltuieli în Inima Deltei și în zonele limitrofe.....	301
Figura 52: Capacitatea de plată pentru serviciile de furnizare a apei presupune recuperarea costurilor în totalitate prin tarife?	302
Figura 53: Localizare GAL Delta Dunării.....	309
Figura 54. Localizare GAL Valea Teliței	311
Figura 55: Harta Rezervației Biosferei Deltei Dunării (RBDD).....	321
Figura 56: Zona de studiu – Delta principală (galben) și Zona Limitrofă (verde).....	322
Figura 57: Gospodării cu referință geografică incluse în sondaj.....	357
Figura 58: Starea Generală de Sănătate Percepută – Capul Familiei.....	358
Figura 59: Dificultăți în a întreprinde activități cotidiene – Capul Familiei (Poți face următoarele activități?).....	358
Figura 60: Vechimea locuințelor inventariate	360
Figura 61: Calitatea percepută a locuinței (acoperiș, pereți și podele).....	361
Figura 62: Acces la apa curentă	361
Figura 63: Sursa principală de apă potabilă	362
Figura 64: Tratarea propriei ape (Calitatea apei).....	362
Figura 65: Variația calității apei în funcție de sezon	363
Figura 66: Nivelul de satisfacție în raport cu furnizarea de apă	363
Figura 67: Acces la apă caldă	364
Figura 68: Tipul sistemului de încălzire.....	364
Figura 69: Combustibil folosit pentru gătit.....	364
Figura 70: Tipul de colectare a apelor uzate.....	365

Figura 71: Tipul de toalete	365
Figura 72: Modalități de îndepărtare a nămolului.....	366
Figura 73: Gunoiul colectat în mod regulat din locuință	366
Figura 74: Nivelul de satisfacție față de serviciile actuale de colectare a gunoiului.....	366
Figura 75: Practici de gestionare a deșeurilor solide	367
Figura 76: Practici de gestionarea deșeurilor solide (reciclarea diferitelor materiale)	368
Figura 77: Starea drumului din afara locuinței	369
Figura 78: Principalele probleme ale drumului din afara locuinței	369
Figura 79: Principalele forme de transport (Mod principal 1, Mod principal 2, Mod principal 3)	370
Figura 80: Beneficiarii de pe urma turismului (Cine beneficiază din turism în prezent?)	371
Figura 81: Principalele bariere în obținerea beneficiului din turism (așa cum este perceput de către familii)	372
Figura 82: Informații referitoare la cheltuielile cumulate pe chintile*	372
Figura 83: Dreptul de proprietate asupra bunurilor în Inima Deltei și în Zona Limitrofă	373
Figura 84: Dreptul de proprietate asupra bunurilor în Inima Deltei și în Zona Limitrofă	373
Figura 85: Distribuția pe sectoare a problemelor ridicate	384
Figura 86: Capacitate administrativă și Figura 87: Turism	385
Figura 88: Demografie și Figura 89: Mediu	385
Figura 90: Socio-Economie.....	386
Figura 91: Cultură.....	386
Figura 92: Educație.....	386
Figura 93: Servicii primare	386
Figura 94: Asistență medicală	387
Figura 95: Transport.....	387
Figura 96: Pescuit.....	387
Figura 97: Coeziune comunitară	388
Figura 98: Agricultură.....	388

Tabele

Tabel 1: Viziunea oferă informații asupra Obiectivelor Strategice și asupra celor cinci piloni care conțin analizele sectoriale.....	xxiv
Tabel 2: Sumarul principalelor nevoi pe sectoare	xxv
Tabel 3: Analiza SWOT privind managementul ecosistemelor și biodiversității.....	8
Tabel 4: Eficiența energetică urbană în orașul Tulcea	9
Tabel 5: Analiza SWOT privind schimbările climatice	10
Tabel 6: Analiza SWOT privind dezastrelor și situațiile de urgență în caz de poluare	10
Tabel 7: Analiza SWOT privind turismul.....	12
Tabel 8: Analiza SWOT privind pescuitul comercial.....	13
Tabel 9: Analiza SWOT privind pescuitul recreativ/sportiv	14
Tabel 10: Analiza SWOT privind acvacultura	14
Tabel 11: Analiza SWOT privind agricultura și dezvoltarea rurală.....	15
Tabel 12: Analiza SWOT privind transportul în județul Tulcea	16
Tabel 13: Analiza SWOT privind TIC.....	17
Tabel 14: Analiza SWOT privind alimentarea cu apă și tratarea apei/canalizarea	18
Tabel 15: Analiza SWOT privind managementul deșeurilor solide.....	19
Tabel 16: Analiza SWOT privind sănătatea	20

Tabel 17: Analiza SWOT privind educația	22
Tabel 18: Analiza SWOT privind incluziunea socială	24
Tabel 19: Pantele* tendințelor calculate pentru indicatori pentru precipitații extreme (1961-2014)	29
Tabel 20: Tabel EN Mediu	44
Tabel 21: Evaluarea nevoilor privind schimbările climatice.....	61
Tabel 22 : Evaluarea nevoilor privind eficiența energetică.....	76
Tabel 23: Evoluția accidentelor rutiere pe teritoriul ITI Delta Dunării, în perioada 2010-2015	81
Tabel 24: Evoluția accidentelor rutiere pe teritoriul municipiului Tulcea, în perioada 2010-2015.....	82
Tabel 25: Evaluarea nevoilor privind managementul riscului în caz de dezastru.....	96
Tabel 26: Evaluarea nevoilor privind situațiile de urgență în caz de poluare.....	104
Tabel 27: Rata de ocupare a locurilor de cazare în Delta Dunării.....	116
Tabel 28: Evaluarea nevoilor privind turismul	139
Tabel 29: Producția potențială și estimată în prezent și posibile locuri de muncă în acvacultură în Delta Dunării.....	153
Tabel 30: Valoarea economică estimată a mini-fermelor piscicole și a activităților de comercializare a peștelui în Delta Dunării	155
Tabel 31: Gama de prevederi, reglementări, servicii de sprijin și culturale oferite de ecosistemele acvatice funcționale (conform Millennium Ecosystem Assessment, 2005). Anumite ecosisteme acvatice vor oferi unele sau toate dintre acestea.	158
Tabel 32: Propunere de Plan de investiții în DD și Strategie de implementare.....	160
Tabel 33: Evaluarea nevoilor privind pescuitul și acvacultura	161
Tabel 34: Evaluarea nevoilor privind dezvoltarea zonelor agricole și rurale.....	188
Tabel 35: Timp și distanță estimate pe rute alternative.....	193
Tabel 36: Rețeaua de drumuri în Județul Tulcea	198
Tabel 37: Drumuri publice în Județul Tulcea	198
Tabel 38: Relația dintre infrastructura de transport și celelalte sectoare.....	203
Tabel 39: Aspecte referitoare la schimbările climatice.....	204
Tabel 40: Evaluarea nevoilor privind transportul	205
Tabel 41: Evaluarea nevoilor privind TIC	211
Tabel 42: Evaluarea nevoilor privind alimentarea cu apă și canalizarea	220
Tabel 43: Indicatori de dezvoltare	227
Tabel 44: Evaluarea nevoilor privind managementul deșeurilor solide	230
Tabel 45: Obiectivele Strategiei 2020 – Stare de Fapt.....	233
Tabel 46: Distribuția geografică a elevilor în funcție de nivelul de educație – 2012/2013	235
Tabel 47: Evaluarea nevoilor privind educația.....	238
Tabel 48: Evaluarea nevoilor privind sănătatea.....	254
Tabel 49: Evaluarea nevoilor privind serviciile sociale	270
Tabel 50. Distribuția populației urbane din județul Tulcea în funcție de tipul zonei de rezidență	273
Tabel 51: Evaluarea nevoilor privind incluziunea socială	283
Tabel 52: Statistică comparată a calității serviciilor.....	302
Tabel 53: Indicatori pentru sustenabilitatea financiară pentru 2009-2012	304
Tabel 54: Indicele de sustenabilitate financiară pentru UAT-urile din Delta Dunării	305
Tabel 55: Proiecte selectate în cadrul GAL-ului (ian. 2015).....	311
Tabel 56: Proiecte selectate.....	312
Tabel 57: Proiecte selectate.....	313
Tabel 58: Tabel EN Dezvoltarea agriculturii și a zonelor rurale (pe comună).....	327
Tabel 59: Evaluarea nevoilor privind alimentarea cu apă și canalizarea per localitate.....	347

Tabel 60: Salubritate – Canalizări și Stații de Epurare	351
Tabel 61: Rezultatul regresiei liniare simple care indică efectele economiei de scară în serviciile de furnizare a apei.....	354
Tabel 62: Tendința de mutare --- Probit de regresie și efecte marginale medii.....	354
Tabel 63: Dimensiunea eșantionului pe comună și ponderea probabilității.....	356
Tabel 64: Întrebări generale legate de sănătate – către capul familiei	359
Tabel 65: Dimensiunea gospodăriei și Gospodării pe locuință.....	359
Tabel 66: Statutul Proprietății.....	359
Tabel 67: Caracteristici generale ale locuințelor (camere, zonă, durata ocupării locuinței, valoare estimată a chiriei, valoare la vânzare)	360
Tabel 68: Mobilitate rezidențială în interiorul și în afara Inimii Deltei	360
Tabel 69: Distanță (în minute) și cost (RON/persoană) la diferite servicii, centre comerciale.....	370
Tabel 70: Regiunea Delta Dunării: TRACE – Evaluare Energie Urbane: Tabel Prezentare Generală	374
Tabel 71: Recomandări TRACE	382
Tabel 72: Program Operațional Regional.....	389
Tabel 73: Investiții educaționale propuse.....	390

Casete

Caseta 1: Ce este turismul de aventură?	110
Caseta 2: Canotca.....	110
Caseta 3: Ghid de bune practici în centrele de informare turistică	115
Caseta 4: Zonarea experienței de călătorie în Delta Dunării	121
Caseta 5: Certificare pentru programul de turism durabil – Costa Rica	123
Caseta 6: Cunoaștere și inovație pentru sectorul turism din Finlanda	130
Caseta 7: Turismul de tip CLUSTER	137

Rezumat executiv

În septembrie 2013, Banca Mondială a fost contractată spre a furniza servicii de asistență tehnică pentru Guvernul României în vederea elaborării unei strategii pentru Delta Dunării¹ și zonele sale înconjurătoare, care ar aduce prosperitate acestei regiuni, bogată din punct de vedere ecologic și cultural, dar care, treptat, se depopulează. Ca răspuns, s-a procedat la elaborarea unei ample analize a situației existente în ceea ce privește accesul la serviciile de bază, oportunitățile pentru crearea de locuri de muncă, creșterea economică și constrângerile legate de dezvoltare. Analiza diagnostic a fost completată cu concluziile consultărilor publice realizate cu participarea localnicilor și factorilor interesați privind „preferințele” lor legate de felul în care viitoarea Deltă a Dunării va arăta (viziunea). Împreună, acestea justifică necesitățile de investiție și schimbările de politici, după cum s-a sintetizat în acest Raport de evaluare a nevoilor.

Raportul detaliat de evaluare sectorială a nevoilor conturează viziunea și două obiective strategice pentru zona de studiu. Viziunea pentru Delta Dunării este aceea a unei „delte vii” – o zonă în care oamenii trăiesc și muncesc – cu un sprijin echilibrat pentru mediul înconjurător și comunitate, o economie locală sănătoasă, durabilă, bazată pe natură și turismul bazat pe cultură într-o mare măsură și care să includă un proces de planificare (rezidenți, administrații, afaceri). Evaluarea detaliată a nevoilor sectoriale va contribui la construirea acestei viziuni și va atinge cele două obiective strategice ce rezultă din acestea, pentru Zona de Studiu: (1) păstrarea valorilor naturale unice printr-un management de mediu ghidat de știință și prin consolidarea comunităților locale în rolul acestora de protectori proactivi ai acestui patrimoniu mondial unic; și (2) dezvoltarea unei economii locale verzi, inclusive, pe baza consumului și protecției durabile, eficientă din punct de vedere al resurselor, valorificând avantajele comparative ale zonei și beneficiind de sprijinul unor servicii publice îmbunătățite.

Având în vedere că nevoile sunt semnificative, ordonarea strategică a acestora în funcție de prioritate în zona de studiu și implementarea etapizată a investițiilor care vor fi efectuate în următoarele faze ale procesului de elaborare a Strategiei reprezintă puncte critice. Evaluarea nevoilor (EN) identifică măsuri și intervenții ce se impun pentru a atinge obiectivele strategice generale și obiectivele sectoriale subsecvente. EN enumeră necesitățile legate de investiții materiale, de politici publice și de reformele în materie de reglementare, dezvoltare instituțională, și Asistență tehnică (AT). Listele de nevoi sunt lungi și va fi necesară în continuare o ordonare după prioritate pentru delimitarea unui plan de acțiune. Strategia va identifica

---

¹ **Delta Dunării (DD)** este zona la care se face referire prin sintagma **Rezervația Biosferei Deltei Dunării (RBDD)** sau simplu Delta. (i) **Inima Deltei** (zona cuprinsă între brațe fluviului Dunărea Sf. Gheorghe și Chilia) (ii) complexul de lacuri Razim-Sinoe-Babadag și zonele înconjurătoare și (iii) zona de-a lungul fluviului aflată la vest de orașul Tulcea, spre Galați. **Zona de studiu** acoperă **RBDD** și **zonele înconjurătoare**; zona de studiu cuprinde municipiul Tulcea, împreună cu cele patru orașe (Babadag, Isaccea, Măcin și Sulina) și treizeci și două de comune (numărul de comune din Tulcea este 46). Patru comune (Corbu, Istria, Mihai Viteazu și Săcele) fac parte din zona administrativă a județului Constanța, toate patru învecinându-se cu zona lacului Sinoe.

proiecte-cheie în cadrul fiecărui sector pe baza evaluării nevoilor și va face legătura cu resursele financiare alocate prin intermediul instrumentului ITI.

„Întregul este mai mare decât suma părților sale”. Deși diferite unele față de celelalte, evaluările nevoilor sectoriale au puncte de legătură și sinergii care vor fi integrate într-o strategie de dezvoltare durabilă. Sectoarele au fost structurate pe cinci piloni: Protejarea mediului și resurselor naturale; (ii) îmbunătățirea economiei; (iii) îmbunătățirea conectivității; (iv) asigurarea serviciilor publice; și (v) promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității. Nevoile definite în conformitate cu acești piloni corespund obiectivelor strategice menționate. Dincolo de integrarea nevoilor pe diferite sectoare, prin procesul de planificare strategică cu o bază largă de acțiune, în curs de desfășurare, sinergiile sunt definite în cadrul fiecărui sector. Aceste investiții materiale, schimbări de politică publică și de reglementare, precum și de dezvoltare instituțională și de asistență tehnică trebuie să sporească beneficiile și să sprijine patrimoniul. Se vor strânge beneficii de dezvoltare semnificative numai în cazul în care toate sectoarele au un aport. Aceste conexiuni între viziune, obiective, piloni și sectoare sunt prezentate în Tabelul 1.

Raportul este structurat pe cinci piloni. După o scurtă introducere și o descriere a contextului, *Pilonul I – „Protejarea mediului și resurselor naturale”* cuprinde patru capitole: Mediul, Biodiversitatea și Pădurile; Schimbările climatice, Eficiența energetică și Managementul riscului în caz de dezastru (MRD) și a urgențelor în caz de poluare. Sub *Pilonul II – „Îmbunătățirea economiei”*, sunt abordate sectoarele Turism, Pescuit și Acvacultură și Agricultură și Dezvoltare rurală. Acesta este urmat de *Pilonul III – „Îmbunătățirea conectivității”*, unde sunt discutate necesitățile legate de Transport și Tehnologia informațiilor și comunicațiilor (TIC). *Pilonul IV – „Asigurarea serviciilor publice”* cuprinde capitolele privind Aprovizionarea cu apă și canalizarea, Gestionarea deșeurilor solide, Educație, Sănătate și Incluziune socială. Ultimul, *Pilonul V – „Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității”* este transversal și abordează problema accesibilității costurilor și constrângerile privind capacitatea, inclusiv nevoile semnificative legate de Asistența tehnică pentru implementarea programului. Raportul se încheie cu scurte comentarii finale.

Pilonul I: Protejarea mediului și resurselor naturale

Patrimoniul trebuie protejat, nu doar pentru valoarea intrinsecă a acestuia, ci și pentru a stimula principalul avantaj al zonei. Patrimoniul natural din zona de studiu – și, în special, în Rezervația Biosferei – trebuie restaurat și protejat, întrucât acesta joacă un rol important în conservarea diversității biologice și a ecosistemelor de importanță națională și mondială. Acest patrimoniu reprezintă, de asemenea, cel mai important avantaj al zonei de studiu, care trebuie consolidat pentru stimularea dezvoltării economice prin turism. În ultimii 50 de ani, sistemele ecologice ale Deltei Dunării s-au degradat în mod semnificativ, din cauza activităților umane, precum și a riscurilor provocate de om, cum ar fi deversările de substanțe chimice și deșeuri. Se impune ca atare existența unui mecanism avansat de răspuns și prevenire a poluărilor accidentale (inclusiv un sistem de avertizare timpurie).

Restaurarea și gestionarea pe termen lung a Rezervației Biosferei Deltei Dunării (RBDD) depind de o înțelegere în amănunt a sistemelor hidrologice și ecologice complexe și dinamice; de o structurare

eficientă la nivel instituțional; și de un sprijin puternic din partea autorităților locale, a rezidenților și a altor utilizatori de resurse. Este necesară o modelare hidrologică avansată care să urmărească decolmatarea și reconstrucția ecologică a rețelei de căi navigabile. Împăduririle, facilitățile de monitorizare modernizarea punctelor de informare și investițiile legate de gestionarea deșeurilor vor fi, de asemenea, de mare importanță. Pe partea de politici publice, este nevoie de o actualizare a legislației care reglementează obiectivele RBDD și structurile sale instituționale, iar instrumentele de monitorizare și capacitatea de operare trebuie să fie consolidate în cadrul Autorității RBDD. Actualizarea legislativă trebuie să implice un mecanism de coordonare, precum și măsuri de întărire a capacității și de stimulare a comunităților locale să ia parte la protecția și managementul RBDD și la diversificarea surselor de venit, separat de dependența legată de utilizarea de tip consumist a resurselor naturale vii. Un Centru Internațional pentru Conservarea Biodiversității, deja avut în vedere, studiile conexe și suportul cartografic digital vor contribui, de asemenea, la respectarea standardelor de management pentru o rezervație a biosferei de renume internațional.

Pilonul II: Îmbunătățirea economiei

Turismul bazat pe natură deține un potențial semnificativ pentru îmbunătățirea veniturilor localnicilor, cu condiția ca portofoliul și calitatea turismului să fie consolidate pe baza unei abordări integrate și de grup în materie de management al destinației, permițând participarea populației locale. Toate părțile interesate trebuie să se unească în spatele următoarelor trei obiective pentru sectorul turismului:

- În primul rând, dezvoltarea zonei de studiu ca o destinație turistică integrată, cu un portofoliu bogat de produse turistice durabile, bazate pe natură, cultură și servicii, precum și pe activități de marketing relevante (prin valorificarea și promovarea patrimoniului natural și cultural).
- În al doilea rând, să stabilească o organizație locală de management al destinației care se bazează pe participarea activă și responsabilizarea factorilor locali interesați.
- În al treilea rând, acordarea permisiunii pentru localnici de a deschide mici afaceri în turism, care să respecte standardele de calitate și durabilitate și care sunt viabile din punct de vedere economic.

În timp ce serviciile publice îmbunătățite (descrise la Pilonul IV) și o mai bună conectivitate (prezentate la Pilonul III) vor fi cheia pentru deblocarea acestui potențial, infrastructura specifică turismului și serviciile (cum ar fi calitatea cazării, căile de acces, resursele științifice și educaționale și turismul asistat pentru a învăța despre ecosisteme), vor fi esențiale în combaterea caracterului sezonier al șederilor și pentru prelungirea duratei acestora. De asemenea, vor fi esențiale educația și formarea corespunzătoare a oamenilor în vederea pregătirii unei forțe de muncă apte să activeze într-un sector al turismului de o calitate înaltă.

Activitățile de pescuit și de agricultură ar trebui să fie integrate în ofertele de turism prin organizarea de acțiuni de pescuit în scop recreativ de o calitate mai bună, prin vizite la ferme, prin realizarea de produse ecologice locale cu trasee de aprovizionare mai scurte (de la fermă direct pe masă) etc.

Deși pescuitul comercial și agricultura vor rămâne importante pentru hrana de zi cu zi a populației din Delta și din împrejurimile acesteia, ambele ar beneficia de mai multe avantaje dacă ar fi reorientate spre activități cu

randament economic mai mare. Pentru pescuit și acvacultură, acest lucru ar trebui să însemne și o transpunere a interesului față de populațiile de pești mai valoroși, dominată de specii de răpitoare mari și susținute de un habitat mai echilibrat din punct de vedere ecologic (care necesită un plan de dragare și de gospodărire a apelor pentru a reduce sedimentarea în lacuri vulnerabile). În cazul agriculturii, creșterea productivității prin diversificare, consolidare și modernizare a exploatațiilor agricole trebuie să fie susținute prin servicii (de consultanță) în materie de extindere agricolă

Pilonul III: Îmbunătățirea conectivității

Transportul eficient al persoanelor, mărfurilor, serviciilor și al ideilor este o condiție esențială pentru a conecta zonele mai puțin dezvoltate cu cele mai dezvoltate. Acesta reduce distanța către piețe, ceea ce este de importanță critică pentru activitățile economice (Pilonul II), ajutând la depășirea obstacolului privind lipsa unei economii de scară în materie de furnizare de servicii de sănătate și educație (descrise la Pilonul IV) și îmbunătățirea accesibilității generale și a mobilității pentru rezidenții și vizitatorii Deltei. Principalele nevoi de transport identificate se referă la: modernizarea drumurilor principale, realizarea de investiții mici pentru a permite mai multe zboruri de pe Aeroportul Tulcea, modernizarea porturilor Tulcea și Sulina, construirea de amplasamente noi și îmbunătățite de debarcare (docuri) în diferite sate, precum și îmbunătățiri ale serviciilor de transport de-a lungul rețelei de căi navigabile din rezervația biosferei.

De asemenea, conexiunea virtuală trebuie să fie îmbunătățită prin creșterea accesului și utilizării tehnologiei informațiilor și comunicațiilor (TIC). În cazul în care transportul fizic al persoanelor la servicii este costisitor sau de lungă durată, așa cum este în cazul Inimii Deltei, internetul poate aduce serviciile mai aproape de populație. Investițiile în accesul la internet de înaltă calitate și instruirea concomitentă privind modul de utilizare a calculatorului nu numai că vor fi vitale pentru îmbunătățirea serviciilor de educație și sănătate, dar vor contribui și la comercializarea produselor agricole și la promovarea activităților turistice.

Pilonul IV: Asigurarea serviciilor publice

Serviciile de bază, cum ar fi alimentarea cu apă potabilă și canalizarea, gestionarea deșeurilor solide, educația, sănătatea și asistența socială, pe lângă faptul că sunt elemente esențiale pentru dezvoltarea umană, au fost identificate ca obstacole importante în turism. Multe dintre comunele și localitățile din zona de studiu sunt subdezvoltate în privința furnizării de servicii de bază. Alimentarea cu apă potabilă și canalizarea, accesul la servicii de învățământ, de sănătate și sociale de bună calitate nu sunt disponibile peste tot în zonă, iar actualul management al deșeurilor solide pune în pericol conservarea patrimoniului natural.

Acolo unde densitatea scăzută și depărtarea fac ca furnizarea de servicii tradiționale să fie extrem de costisitoare au fost identificate alternative neconvenționale. Densitățile scăzute și depărtarea unor comune din inima Deltei fac ca furnizarea de servicii tradiționale să fie costisitoare. Acestea au nevoie de noi abordări, cum sunt, de exemplu, înființarea de clase virtuale prin intermediul programelor de învățământ la distanță, programe *e-learning* sau furnizarea de asistență medicală preventivă prin intermediul unităților mobile și

consultațiilor online. Facilitarea accesului la internet de înaltă calitate (Pilonul III) în clinicile de sănătate publică și școli ar putea îmbunătăți semnificativ rezultatele furnizării de servicii pentru aceste sectoare.

Pilonul V: Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității

Subvențiile acordate pe baza testării resurselor disponibile în cadrul schemelor naționale de protecție socială ar fi o modalitate preferabilă pentru a îmbunătăți capacitatea de plată și pot oferi stimulente pentru a reduce mecanismele informale. Subvențiile pe zone oferite neîntit, așa cum sunt cele administrate în prezent prin facturile de utilități din Inima Deltei, nu reprezintă o soluție pentru a aborda constrângerile privind capacitatea de plată. Așa cum se arată în raportul cu privire la apă, subvențiile generează suprautilizarea unei resurse limitate (apa potabilă), care este deviată pentru alte utilizări (irigații), care ar putea fi acoperite din alte resurse de calitate inferioară (apă de suprafață sau subterană, care nu este menită pentru consum). Astfel, subvențiile acordate pe baza testării resurselor disponibile și oferite ținut ca parte a schemelor de protecție socială existente ar fi un mod mult mai adecvat de abordare a capacității de plată.

Responsabilizarea continuă a autorităților locale astfel încât acestea să elaboreze și să supravegheze furnizarea de servicii publice reprezintă un factor esențial, care ar ajuta la dezvoltarea zonei studiate. Problema privind capacitatea de plată nu ține numai de gospodăria, ci și de următoarele niveluri de guvernare. Evaluarea spațiului fiscal al administrațiilor locale din zona de studiu² arată că acestea pot absorbi în jur de 169 milioane de euro din capitalul de cheltuieli, dacă își asumă responsabilitatea bugetară pentru operare și mentenanță (O&M) a activelor noi sau reabilite. Responsabilizarea administrațiilor locale de a supraveghea furnizarea de servicii reprezintă un factor esențial care ar ajuta dezvoltarea zonei studiate, din moment ce alternativele (concesiile, instituțiile externe etc.) sunt mai puțin responsabile față de cei care se presupune că ar beneficia de aceste investiții. În cazul în care nici gospodăriile, nici administrațiile locale nu pot susține nivelul de servicii locale în zonă, administrația centrală trebuie să furnizeze o finanțare suplimentară prin direcționarea de subvenții sau serviciile trebuie să fie adaptate la un nivel accesibil.

Nu doar capacitatea autorităților locale, dar și capacitatea tuturor instituțiilor³ de a administra tipul și amploarea proiectelor avute în vedere trebuie să fie consolidate. Resursele bugetare limitate și provocările în a menține personalul în zonele îndepărtate (de exemplu, în sectoarele de sănătate și educație) au pus presiune asupra sistemelor administrative. Nevoia unei coordonări eficiente a intervențiilor va presupune solicitări administrative suplimentare pentru instituțiile beneficiare, fiind propusă înființarea de noi organizații (de exemplu, o structură de gestionare a destinațiilor turistice pentru acest sector). Va trebui să fie gestionat un program cuprinzător pentru creșterea capacității și pentru asistența tehnică, program care să sprijine instituirea de funcții, stimulente și responsabilități viitoare.

Concluzii finale și următorii pași

---

² Inclusiv orașul Tulcea, dar nu și Consiliul Județean Tulcea

³ Principalii beneficiari ai fondurilor europene din perioada următoare în Zona de studiu sunt Consiliul Județean Tulcea, aproape 40 de primării (inclusiv Tulcea și alte patru orașe), ARBDD și restul entităților locale ale instituțiilor guvernului național. Vor exista, de asemenea, și beneficiari din zona privată.

Acest Raport de Evaluare a Nevoilor reprezintă o piatră de hotar pentru o strategie de dezvoltare durabilă integrată a zonei de studiu. Acesta subliniază legăturile dintre sectoare și importanța sinergiilor care trebuie exploatare. De asemenea, subliniază necesitatea de a combina investițiile cu instrumente de politici publice pentru a spori beneficiile și a susține activele.

Oportunitățile de angajare vor influența tiparele de migrație viitoare. Turismul oferă cele mai mari oportunități pentru localnici de a participa și de a beneficia de pe urma acestuia. Investițiile nu trebuie să fie direcționate numai spre infrastructura critică și îmbunătățirea serviciilor, dar și spre oamenii care găzduiesc, ghidează și îi conduc pe vizitatori pe căile navigabile din Delta Dunării. Agricultură tradițională și pescuitul vor rămâne importante pentru cea mai mare parte din forța de muncă din zona de studiu, dar acestea ar putea produce profituri mai mari dacă ar fi aliniate la oportunitățile pe care turismul le oferă.

Serviciile publice adecvate, accesibile sunt fundamentale pentru toți și reprezintă o condiție preliminară pentru dezvoltarea unui turism sustenabil. Pentru a fi o rezervație naturală în care oamenii trăiesc și muncesc, trebuie ca alimentarea cu apă potabilă, canalizarea, serviciile medicale de bază etc. să fie asigurate. Îmbunătățirea serviciilor reprezintă, de asemenea, o condiție preliminară pentru un sector al turismului prosper la scară mică. Îmbunătățiri ale unor servicii similare sunt necesare și în zona învecinată RBDD. Acestea trebuie să fie aliniate la posibilitatea locuitorilor de a plăti pentru servicii, dublată de o politică de subvenționare corespunzătoare.

Dezvoltarea zonei de studiu nu poate fi făcută în detrimentul mediului înconjurător. Biodiversitatea unică și ecosistemele RBDD trebuie să fie restaurate și protejate, fiind necesare mai multe date robuste, referitoare la modelarea cursurilor hidrologice, care să vină în sprijinul elaborării unui plan de dragare și de management/gospodărire a apelor. Analizele privind impactul activității umane asupra habitatelor vor fi la fel de importante ca și asigurarea sprijinului din partea autorităților locale și a rezidenților în acest efort de protecție.

A răspunde eficient la nevoile identificate va reprezenta o provocare pentru autorități. Autoritățile locale din zona de studiu au o capacitate limitată din punct de vedere administrativ și financiar de a realiza investiții noi sau reabilitări și de a acoperi activitățile de operare și mentenanță. Așadar, în raport este subliniată nevoia stringentă de creștere a capacității administrative și de sprijin prin asistență tehnică.

Nevoile definite vor fi ordonate după prioritate în continuare într-un plan de acțiune. Pe baza evaluărilor sectoriale, s-au realizat clasamente ale nevoilor din sectoarele respective. Următorul pas va fi ordonarea strategică în funcție de prioritatea acestora pe sectoare. Mai mult, implementarea va trebui să fie reglementată / organizată cu grijă. Acest lucru va fi făcut pentru propunerea ITI (programat pentru mai 2015) și pentru planul de acțiune (programat pentru iunie 2015).

Următoarele două tabele oferă atât o privire de ansamblu asupra celor cinci piloni menționați mai sus, cât și un sumar al principalelor nevoi în funcție de sector.

Tabel 1: Viziunea oferă informații asupra Obiectivelor Strategice și asupra celor cinci piloni care conțin analizele sectoriale.

Viziunea pentru Zona de Studiu: O "Deltă Vie" (o zonă în care oamenii trăiesc și muncesc), cu sprijin echilibrat pentru mediu și comunitate; o economie sănătoasă, durabilă la nivel local - bazată în principal pe natură și cultura turismului; și cu un proces de planificare incluziv (rezidenți, guverne, întreprinderi).			
Obiectivul strategic 1: Păstrarea valorilor naturale unice printr-un management de mediu ghidat de știință și prin consolidarea comunităților locale în rolul acestora de protectori proactivi ai acestui patrimoniu mondial unic		Obiectivul strategic 2: Dezvoltarea unei economii locale verzi, inclusive, pe baza consumului și protecției durabile, eficientă din punct de vedere al resurselor, valorificând avantajele comparative ale zonei și beneficiind de sprijinul unor servicii publice îmbunătățite.	
Pilonul I: Protejarea mediului și resurselor naturale	Pilonul II: Îmbunătățirea economiei	Pilonul III: Îmbunătățirea conectivității	Pilonul IV: Asigurarea serviciilor publice
Mediul, biodiversitatea, pădurile	Turismul	Transportul	Alimentarea cu apă și canalizarea
Schimbările climatice și eficiența energetică	Pescuit și acvacultură	Tehnologia Informației și a Comunicațiilor (TIC)	Managementul deșeurilor solide
Managementul riscului în caz de dezastru (MRD) și a urgențelor în caz de poluare	Agricultura & Dezvoltarea rurală		Educația
			Incluziunea și protecția socială
			Sănătatea
Pilonul V: Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității (inclusiv a capacității administrative a autorităților locale și a asistenței tehnice pentru implementarea programului)			

Tabel 2: Sumarul principalelor nevoi pe sectoare

	Nevoi de investiții materiale	Nevoi de politici publice și reglementări	Nevoi de dezvoltare instituțională & de asistență tehnică
Pilonul I: Protejarea mediului și resurselor naturale			
<i>Mediu, biodiversitate, păduri</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Unelte de modelare hidrologică • Lucrări de decolmatare și alte îmbunătățiri hidrologice • Restaurare ecologică • Împăduriri • Facilități de monitorizare • Facilități de gestiune a deșeurilor animaliere 	<ul style="list-style-type: none"> • Revizuirea legii RBDD • Îmbunătățiri aduse altor legi • Politica îmbunătățirilor RBDD • Programa de educație 	<ul style="list-style-type: none"> • Modelarea dinamicii sedimentare și monitorizare • Un nou centru de vizitatori RBDD • Modernizarea punctelor de informare • Centrul Internațional pentru conservarea biodiversității • Revizuirea funcțională a RBDD • Mecanism de coordonare • Studii și AT pentru conservarea și restaurarea biodiversității • Suport cartografic digital • Campanii de conștientizare
<i>Eficiența energetică (EE) și schimbările climatice</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizări pentru EE • Îmbunătățiri ale EE în sectoarele de încălzire, apă, deșeuri și de transport public • Fondul în materie de schimbări climatice locale pentru rezidenți, IMM-uri 	<ul style="list-style-type: none"> • Politicile locale de EE, inclusiv în materie de stimulente • Monitorizarea climatului local și politicile de raportare 	<ul style="list-style-type: none"> • Audituri energetice ale clădirilor • Planuri de mobilitate în transport • Construirea capacității consiliilor locale • Educație publică și conștientizare
<i>Managementul riscului dezastrelor, inclusiv poluarea de urgență</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Facilități, ambarcațiuni, vehicule • Lucrări de protecție împotriva inundațiilor • Echipament de monitorizare a poluării. 	<ul style="list-style-type: none"> • Metode de evaluare a riscurilor • Regulamentul: monitorizarea ambarcațiunilor • Studii referitoare la răspunderea de mediu și schimbul de date 	<ul style="list-style-type: none"> • Managementul integrat al dezastrelor. Sistemul integrat de Informații (SIIMD) • Evaluarea riscurilor • Prevenirea de urgență a dezastrului/ poluării și planurile de răspuns • Formarea și conștientizarea publicului
Pilonul II: Îmbunătățirea economiei			

<i>Turismul</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Transportul/Îmbunătățiri ale accesului (drumuri în jurul atracțiilor turistice, semnalizarea, poteci, docuri, îmbunătățirea serviciilor) • Infrastructura vizitatorilor (info-chioșcuri, semnalizare, locuri de odihnă / vizitare, modernizarea centrelor de informare) • Cazarea (modernizarea facilităților, zone de camping) • Dezvoltarea forței de muncă (centre de formare pentru activități hoteliere, de ghizi turistici, agricultură, meșteșuguri, pescuit) • Facilități pentru atracții / servicii pentru vizitatori • Susținerea IMM-urilor din domeniu 	<ul style="list-style-type: none"> • Linii directe și standarde pentru transport, destinații, facilități și servicii hoteliere • Cadre de politici de siguranță, securitate și sănătate în turism • Politici care încurajează înființarea de IMM-uri și antreprenori • Linii directe / politici de management al destinațiilor turistice • Corelarea cu politicile și planurile de la nivel național 	<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea brandului distinct pentru turism și produse conexe • Asociația furnizorilor de transport • Centre de vizitare consolidate și asociații ale hotelurilor locale • Colaborare instituțională (națională, locală); intra-sectorială • Mecanismul de management al destinațiilor turistice • Sistem pentru colectarea, analiza și diseminarea de date • Proiectarea de trasee, rute pe apă etc. • Linii directe în materie de cazare • Revizuirea sistemului de colectare a impozitelor • Analiză de piață / strategie de acces
<i>Pescuit și acvacultură</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Dragarea căilor navigabile și a lacurilor • Reconnectarea polderelor agricole • Zonarea pescuitului 	<ul style="list-style-type: none"> • Reducerea/eliminarea TVA-ului pentru pescuitul comercial (sistemul revizuit de colectare a impozitelor) • Implementarea monitorizării ARBDD, planul de reformă în materie de supraveghere și control 	<ul style="list-style-type: none"> • Modelarea hidrologiei / sedimentării • Evaluarea stocului de pește • Calitatea apei în acvacultură
<i>Agricultura și dezvoltarea rurală</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizarea facilităților pentru colectarea / procesarea / comercializarea produselor • Reabilitarea infrastructurii de irigare • Diversificarea activităților agricole și non-agricole • Stimularea consolidării fermelor mici • Stimularea activităților agricole ecologice 	<ul style="list-style-type: none"> • Concesiunea de teren către fermierii tineri • Lărgirea accesului la învățământ profesional • Sisteme modernizate de control al calității agricole 	<ul style="list-style-type: none"> • Încurajarea implicării comunității locale în LEADER • Încurajarea grupurilor de producători • Servicii de consultanță și formare pentru fermieri / forță de muncă în mediul rural

	<ul style="list-style-type: none"> • Conservarea patrimoniului local 		
Pilonul III: Îmbunătățirea conectivității			
<i>Transportul</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Reabilitarea / modernizarea drumului Constanța – Tulcea - Brăila – Galați • Reabilitarea diverselor drumuri județene • Îmbunătățirea căilor navigabile interne și a porturilor • Marină și docuri de aterizare • Modernizarea căii ferate Medgidia – Tulcea • Mărirea limitată a aeroportului Tulcea • Mobilitatea la nivelul centrelor urbane • Susținerea inițiativelor private în transporturi și logistică 	<ul style="list-style-type: none"> • Politici de concesionare în sectorul de transport, inclusiv la nivelul proceselor de achiziții publice • Reglementări pentru micii operatori privați de transport de călători 	<ul style="list-style-type: none"> • Studii de fezabilitate • Sprijin pentru tranzacțiile de la nivelul parteneriatelor publice – private (TPP) • Planuri integrate de mobilitate
<i>Tehnologia Informației și a Comunicațiilor (TIC)</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Infrastructura de bază în întreaga zonă studiată • Echipament pentru Punctele de Acces Public la Internet (PAPI-uri) 	<ul style="list-style-type: none"> • Politici în materie de date deschise • Servicii locale de E-guvernare 	<ul style="list-style-type: none"> • Facilitarea utilizării tehnologiei informației și a comunicațiilor • Programe de alfabetizare digitală • E-portal
Pilonul IV: Asigurarea serviciilor publice			
<i>Alimentarea cu apă și canalizarea</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Extinderea/reabilitarea sistemelor de alimentare cu apă și de colectare și tratare a apelor uzate (sisteme noi sau reabilitate) în zona de studiu pentru a îmbunătăți calitatea și eficiența serviciilor 	<ul style="list-style-type: none"> • Revizuirea politicilor de subvenționare 	<ul style="list-style-type: none"> • Studii de fezabilitate (FS) și proiecte pentru investiții • Creșterea capacității operatorilor • Pregătirea de contracte de servicii

<i>Managementul deșeurilor solide</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Sisteme de gestionare a deșeurilor colectate selectiv • Puncte de colectare a deșeurilor și facilități de transport în zonele turistice • Echipament pentru colectarea deșeurilor plutoare • Valorificarea deșeurilor 	<ul style="list-style-type: none"> • Actualizarea programelor naționale și regionale de management al deșeurilor • Consolidarea reglementării, controlului și aplicării reglementărilor în acest sector • Politici de subvenționare 	<ul style="list-style-type: none"> • Colaborarea instituțională și colaborarea inter-orășenească / inter-comunitară • Studiu privind sustenabilitatea financiară • Studii de compoziție a deșeurilor • Programe de conștientizare îndreptate către publicul larg
<i>Educația</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Acces la învățământul primar și gimnazial pentru toți • Acces crescut la educația și îngrijirea copiilor preșcolari (ECEC) • Acces crescut la învățământul profesional și tehnic 	<ul style="list-style-type: none"> • Sprijin pentru înscrierea și non-abandonul ECEC • Abordări pentru a asigura cadre didactice calificate în toate zonele • Abordări pentru a aduce înapoi la școală tinerii care abandonează școala timpuriu • Stimulente pentru participarea la programe de învățare pe tot parcursul vieții 	<ul style="list-style-type: none"> • Planuri pentru accesul la educație • Programe îmbunătățite de după școală și de consiliere a elevilor • Formare profesională îmbunătățită • Parteneriate între angajatori și furnizorii de educație / formare profesională • Sprijinirea Centrelor Comunitare de Învățare Continuă
<i>Sănătatea</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Clădiri; echipament medical, de laborator și de IT; vehicule, ambarcațiuni pentru urgențe, adăposturi • Sprijinirea infrastructurii pentru introducerea telemedicinii • Instalații sanitare în școli • Centre multifuncționale în Babadag, Sulina și Sf. Gheorghe • Instalații îmbunătățite și integrate la Spitalul de Urgență din Tulcea • Reabilitarea clădirii spitalului Măcin, dotarea sa cu echipament și cu un centru paliativ 	<ul style="list-style-type: none"> • Politică națională și locală pentru asistență medicală în zonele rurale / îndepărtate • Cadre pentru asistența primară, asistența ambulatorie, telemedicină • Rețea de telemedicină națională cu standarde și protocoale 	<ul style="list-style-type: none"> • Studii și proiecte de fezabilitate • Îmbunătățirea capacității la Direcția de Sănătate Publică (DSP) • Laboratoare de diagnostic • Instruirea personalului de intervenție în caz de urgență • Formarea de abilități în managementul laboratorului de sănătate publică • Campanii de informare / educare • Îngrijire ambulatorie și pe termen lung, precum și dezvoltarea capacității paliative
<i>Incluziunea socială (Nevoile)</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea infrastructurii instituționale pentru preșcolari (0-6 	<ul style="list-style-type: none"> • Măsuri în sectoarele educației, sănătății, locuirii 	<ul style="list-style-type: none"> • Implicarea părinților în parteneriate dedicate educației timpurii

<i>identificate de Banca Mondială în Raportul privind populație romă, 2014)</i>	ani) în comunitățile cu pondere mare a populației de romi <ul style="list-style-type: none"> • Creșterea accesibilității școlilor pentru toți copiii Realizarea de școli mai prietenoase pentru toți copiii • Centre comunitare integrative și multifuncționale • Regenerare urbană a cartierelor defavorizate • Locuințe sociale și pentru tineri 	<ul style="list-style-type: none"> • Granturi comunitare ca parte a intervenției educaționale 	<ul style="list-style-type: none"> • Măsurile de educație formală și informală în afara orelor de școală • Creșterea participării fetelor de etnie romă la toate nivelurile de învățământ • Dezvoltarea capitalului uman în rândul femeilor de etnie romă • Reglementarea drepturilor de proprietate în materie de locuințe • Campanii de informare / educare (spirit civic)
Pilonul V: Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității (inclusiv capacitatea administrativă a autorităților locale și asistența tehnică pentru implementarea programului)			
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Capacitatea de plată a gospodăriilor</i> 		<ul style="list-style-type: none"> • Politici de subvenționare 	<ul style="list-style-type: none"> • Revizuirea accesibilității costurilor la nivelul gospodăriilor (servicii îmbunătățite)
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Durabilitate</i> 		<ul style="list-style-type: none"> • Politici în materie de operare și mentenanță (O&M) 	<ul style="list-style-type: none"> • Revizuirea cerințelor, responsabilităților și capacității în materie de O&M
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Capacitate administrativă</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Vehicule, echipament pentru birou 		<ul style="list-style-type: none"> • Sprijin în materie de asistență tehnică
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Implementarea programului</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Facilități, vehicule, echipament pentru birou 		<ul style="list-style-type: none"> • Sprijin în materie de asistență tehnică

1. Introducere

„În 2030 Delta Dunării este o comunitate tradițională, prosperă și de renume mondial – un adăpost fertil și sigur, unde noile generații de oameni, plante, păsări și pești prosperă împreună.” (Viziunea Raportului din 2014)

În septembrie 2013, Banca Mondială a fost contractată pentru a furniza servicii de asistență tehnică Guvernului României pentru pregătirea unei strategii privind Delta Dunării și comunele din jurul său, care ar aduce prosperitate acestei regiuni bogate din punctul de vedere al mediului înconjurător și al culturii, dar care trece printr-un proces de depopulare. Drept răspuns, s-a efectuat o evaluare amănunțită a situației existente în ceea ce privește accesul la serviciile de bază, oportunitățile referitoare la crearea și creșterea numărului de locuri de muncă, precum și în ceea ce privește constrângerile de dezvoltare. Evaluarea de tip diagnostic a fost completată de rezultatele consultărilor participative cu locuitorii din zonă și cu părțile interesate cu privire la „preferințele” lor vizavi de cum va arăta o viitoare Delta a Dunării. Împreună, acestea oferă justificarea privind nevoile și schimbările de politici identificate și așa cum sunt sintetizate în acest Raport de Evaluare a Nevoilor.

Fiecărui sector, începând cu protecția mediului, trecând prin oportunitățile economice pe care le oferă turismul, pescuitul și agricultura și ajungând la conectivitate și servicii de bază, îi corespunde o evaluare detaliată a nevoilor de investiții și a politicilor care le însoțește. Deși diferite una de cealaltă, există linii comune și factori de consolidare reciprocă ce aduc laolaltă aceste evaluări. Pentru a oferi un exemplu, nevoile de investiții identificate pentru a îmbunătăți accesul la internet și nivelul de alfabetizare digitală vor reduce, pe de-o parte, distanța dintre locuitorii aflați în teritorii îndepărtate și ideile și știrile din altă parte. Totuși, aceste investiții vor spori - printre altele - opțiunile în materie de învățământ, făcând posibile clasele virtuale; vor permite consultațiile medicale online cu specialiștii; și vor oferi oportunități pentru micii proprietari de pensiuni de a face publicitate camerelor lor pe internet. Astfel de beneficii colaterale sunt puse în evidență ca fiind potrivite pentru a înțelege efectele de consolidare a activităților identificate.

Mai mult decât atât, îmbunătățirile sectoriale propuse în evaluările nevoilor se bazează pe o ierarhie de obiective care, în cele din urmă, au drept scop creșterea bunăstării pentru comunitățile din zonă. Mai precis, prin valorificarea turismului, pescuitului și a oportunităților agricole și non-agricole se caută creșterea bunăstării pe baza generării de venituri și a dezvoltării economice, în timp ce prin facilitarea accesului la servicii de bază, cum ar fi sănătatea, educația și apa, se îmbunătățește bunăstarea gospodăriilor întrucât crește potențialul de câștig economic (sănătate, educație) al acestora sau se reduc costurile de adaptare.

Raportul a fost structurat pe cinci piloni. Cei cinci piloni sunt derivați din obiectivele strategice duale privind protecția mediului înconjurător și promovarea dezvoltării durabile – primul obiectiv strategic de conservare a patrimoniului unic de mediu este sprijinit de Pilonul I – „Protejarea mediului și resurselor naturale”, în timp ce cel de-al doilea obiectiv strategic are nevoie de trei piloni pentru a susține o

dezvoltare sustenabilă – oportunități economice, conectivitate și servicii de bază; iar cel de-al cincilea pilon privind asigurarea eficienței, a capacității de plată și a sustenabilității financiare este transversal. Nevoile menționate în cadrul „Protejării mediului și resurselor naturale” de a proteja ecosistemul unic al Deltei Dunării⁴ sunt subliniate în primul pilon, împreună cu măsurile de intervenție de urgență în caz de dezastrelor, cauzate de oameni sau din apărute din alte cauze, dar și cu pașii necesari pentru a crește rezistența zonei la schimbările climatice și pentru a promova tehnologiile cu emisii reduse de dioxid de carbon. Cel de-al doilea pilon, intitulat „îmbunătățirea economiei”, cuprinde sectoare care susțin activitățile generatoare de venituri, bazate pe avantajul comparativ al zonei. Așa cum am menționat mai sus, acesta include turismul, pescuitul, agricultura și dezvoltarea rurală, și fiecare dintre evaluările privitoare la nevoile acestor sectoare subliniază tipul de investiții și politici care ar poziționa cel mai bine aceste sectoare în piață. Cel de-al treilea pilon este etichetat „conectivitate” și include investițiile care ajută la eliminarea distanței dintre regiunile slab dezvoltate și cele mai dezvoltate. Acesta include un capitol privind transportul care facilitează circulația oamenilor, bunurilor și serviciilor și un capitol despre internet, care facilitează circulația ideilor. Conectivitatea este vitală pentru a permite accesul la servicii și oportunități, așa cum s-a menționat în exemplul de mai sus, și pentru a reduce costurile logistice. Cel de-al patrulea pilon se concentrează pe „nevoile de servicii publice” legate de educație, sănătate și servicii urbane, cum ar fi apa, canalizarea și colectarea deșeurilor. Așa cum se menționează în cel de-al cincilea pilon transversal, investițiile și serviciile trebuie să fie „eficiente, accesibile și sustenabile” astfel încât să fie menținute și suportate la nivel local.

Pilonul I „Protejarea mediului și resurselor naturale” identifică nevoile pentru o mai bună gestionare a patrimoniului natural în zona de studiu și a riscurilor existente, legate de posibilele incidente de poluare care ar putea avea un impact major negativ asupra ecosistemului. Gestionarea și restaurarea elementelor de patrimoniu natural sunt văzute ca mijloace de a echilibra conservarea cu utilizarea sustenabilă și cu promovarea dezvoltării economice. În cadrul acestui pilon este identificată și nevoia de a promova acțiuni de reducere a riscurilor schimbărilor climatice și de adaptare la acestea, pe lângă faptul că se argumentează în favoarea măsurilor de eficiență energetică în zonele urbane ca mutual benefice în ceea ce privește abordarea provocărilor legate de schimbările climatice.

Evaluările prezentate în pilonul al II-lea „îmbunătățirea economiei” au scopul de a îmbunătăți perspectivele economice ale turismului, pescuitului, agriculturii și dezvoltării rurale. Turismul bazat pe natură deține un potențial semnificativ în ceea ce privește creșterea veniturilor localnicilor, cu condiția ca portofoliul turismului și calitatea lui să fie consolidate printr-o abordare de grup integrată referitoare la managementul destinațiilor turistice, în care populația locală este împuternicită să participe.

---

⁴ **Delta Dunării (DD)** este zona la care se face referire prin sintagma **Rezervația Biosferei Deltei Dunării (RBDD)** sau simplu Delta. (i) **Inima Deltei** (zona cuprinsă între brațe fluviului Dunărea Sf. Gheorghe și Chilia) (ii) complexul de lacuri Razim-Sinoe-Babadag și zonele înconjurătoare și (iii) zona de-a lungul fluviului aflată la vest de orașul Tulcea, spre Galați. **Zona de studiu** acoperă **RBDD** și **zonele înconjurătoare**; zona de studiu cuprinde municipiul Tulcea, împreună cu cele patru orașe (Babadag, Isaccea, Măcin și Sulina) și treizeci și două de comune (numărul de comune din Tulcea este 46). Patru comune (Corbu, Istria, Mihai Viteazu și Săcele) fac parte din zona administrativă a județului Constanța, toate patru învecinându-se cu zona lacului Sinoe.

Sprrijinirea pescuitului mai mult pentru agrement, argumentată în cadrul evaluării sectorului de pescuit, va fi făcută în tandem cu dezvoltarea de activități turistice atractive. În cazul agriculturii, creșterea productivității prin diversificarea, consolidarea și modernizarea fermelor trebuie să fie sprijinită prin servicii (de asistență tehnică) de extindere agricolă . De asemenea, este importantă sprijinirea activităților non-agricole care permit obținerea unor venituri complementare pentru locuitorii zonelor rurale.

Transportul eficient al persoanelor, bunurilor, serviciilor și ideilor reprezintă o condiție esențială pentru conectarea regiunilor mai puțin dezvoltate cu cele mai dezvoltate și face subiectul Pilonului III „Îmbunătățirea conectivității”. Principalele nevoi de transport identificate sunt legate de modernizarea principalelor drumuri, de investiții mici pentru a permite mai multe zboruri de pe aeroportul Tulcea, modernizarea porturilor Tulcea și Sulina, locuri noi și îmbunătățite pentru debarcare (docuri) în diverse sate și îmbunătățirea serviciilor conexe de transport de-a lungul rețelei de căi navigabile din rezervația biosferei. Investițiile în accesul la internet de înaltă calitate și instruirea concomitentă privind modul de utilizare a calculatorului nu numai că vor fi vitale pentru îmbunătățirea serviciilor de educație și de sănătate, dar vor contribui și la comercializarea produselor agricole și non-agricole și la promovarea activităților turistice.

Pilonul IV „Asigurarea serviciilor publice” acoperă următoarele evaluări ale nevoilor privind serviciile de bază: alimentarea cu apă și canalizarea, managementul deșeurilor solide, educația, sănătatea și incluziunea socială. Investițiile și programele incluse sunt bazate pe nevoile evaluate, însă alternativele și opțiunile tehnice specifice, referitoare la îmbunătățirea a serviciilor trebuie să fie studiate în continuare pentru a se evalua fezabilitatea și sustenabilitatea lor. Este prevăzută o extindere a alimentării cu apă, precum și a colectării și tratării apei uzate, astfel că politicile de subvenționare ar trebui să fie revizuite, iar asociația de dezvoltare intercomunitară în domeniul apei (ADI Apă) ar trebui să acopere toate comunele. În ceea ce privește managementul deșeurilor solide, există o necesitate clară pentru o mai bună colaborare instituțională, o reglementare consolidată, dar și o nevoie de investiții materiale în echipamente pentru a gestiona deșeurile plutoare și deșeurile din zonele turistice și pentru a sprijini valorificarea acestora. La nivelul sectorului educației se recomandă măsuri de îmbunătățire a accesului la educație, dar și de consolidare a programelor de învățare pe tot parcursul vieții și de îmbunătățire a integrării profesionale pentru absolvenți. Pentru sectorul sănătății este subliniată necesitatea realizării de îmbunătățiri la Spitalul Județean de Urgență Tulcea, cât și a unui cadru consolidat pentru medicii de medicină generală din zonele îndepărtate. Capitolul referitor la incluziunea socială recomandă măsuri de consolidare a integrării romilor printr-un acces mai bun la educație, prin servicii de sănătate mai bune și locuințe mai bune.

Pilonul V „Promovarea eficienței, capacității de plată și sustenabilității” este un pilon transversal și adresează probleme legate de capacitatea gospodăriilor de a acoperi costurile serviciilor, de sustenabilitatea financiară a cheltuielilor de capital și de alte nevoi în materie de capacitate administrativă și asistență tehnică. Costul serviciilor a atins deja limita de suportabilitate în câteva din gospodăriile din zona de studiu, iar spațiul fiscal al administrațiilor locale este la fel de strâns, astfel că împovărarea lor suplimentară cu costuri de operare și mentenanță (O&M), care nu pot fi recuperate de

către utilizator, nu reprezintă o opțiune viabilă. Imposibilitatea gospodăriilor de a-și acoperi cheltuielile se rezolvă cel mai bine prin subvenții specifice, testate la nivel de resurse și gestionate în cadrul programelor de protecție socială ale administrației centrale, fiind rareori recomandat ca administrarea subvențiilor în funcție de zonă să se facă nediferențiat. Crearea mai multor oportunități economice (pilonul 2) pentru localnici va fi cea mai bună soluție pentru abordarea constrângerilor legate de capacitatea de plată.

Investițiile propuse și prezentate sunt bazate pe evaluarea nevoilor și nu pe cerere. Chiar dacă aceste nevoi pot influența în mod firesc felul în care va arăta o strategie de dezvoltare regională, va fi esențial ca investițiile propuse să fie supuse testului de piață atunci când se vor efectua studii de fezabilitate mai cuprinzătoare.

2. Contextul

2.1. Viziunea și obiectivele strategice

Orientarea strategică ce decurge din declarația de viziune pentru Delta Dunării se bazează pe scenariul de „deltă vie”, în care există un sprijin echilibrat pentru mediul înconjurător și pentru comunitate, o economie locală sustenabilă, sănătoasă, bazată pe natură, cultură și turism, precum și un proces de planificare favorabil incluziunii. Prin procesul de elaborare a declarației de viziune⁵, localnicii și părțile interesate atât de la nivel național, cât și local au arătat că viziunea lor este o „deltă vie”, în care calitatea mediului este bună, gradul unic de biodiversitate a zonei este menținut, iar potențialul de dezvoltare economică este semnificativ, fiind bazat în mare parte pe utilizarea (pentru consum și non-consum⁶) resurselor naturale ale zonei. Următoarele orientări strategice pot fi derivate din declarația de viziune pentru Delta Dunării (2013):

Localnicii, administrațiile și întreprinderile **iau decizii împreună** în ceea ce privește dezvoltarea economică a Deltei și a zonei învecinate (zona de studiu), protejând în același timp peisajul și ecosistemul său unic. O **economie locală** din ce în ce mai **sănătoasă și sustenabilă** este diversă și durabilă, susținută de un turism la scară mică, de un bun acces la internet și de o accesibilitate fizică de calitate. O rețea puternică de orașe atractive și cu o activitate economică intensă, aflate în zonele învecinate oferă o conectivitate multimodală cu coasta Mării Negre și dincolo de aceasta. **Un sprijin echilibrat pentru mediul înconjurător și pentru localnici** include și servicii de educație și de sănătate. În felul acesta, Delta își păstrează modul liniștit de viață, tradițiile locale și natura, inclusiv plajele.

Pe baza constatărilor Raportului de diagnostic și ținând cont de direcția stabilită în viziune, au fost definite obiectivele strategice duale de conservare a mediului înconjurător și de sprijinire a dezvoltării economice sustenabile. Obiectivele strategice au fost definite astfel:

Obiectivul strategic 1: Păstrarea valorilor naturale unice printr-un management de mediu ghidat de știință și prin consolidarea comunităților locale în rolul acestora de protectori proactivi ai acestui patrimoniu mondial unic.

Obiectivul strategic 2: Dezvoltarea unei economii locale verzi, inclusive, pe baza consumului și protecției durabile, eficientă din punct de vedere al resurselor, valorificând avantajele comparative ale zonei și beneficiind de sprijinul unor servicii publice îmbunătățite. Obiectivele globale sunt descrise în continuare și sprijinite de obiectivele sectoriale, care sunt prezentate în Anexa 2.

---

⁵ A avut loc o serie de 10 consultări publice cu 370 de locuitori și părți interesate în luna aprilie 2014. Pentru mai multe detalii, consultați „O viziune pentru Delta Dunării”

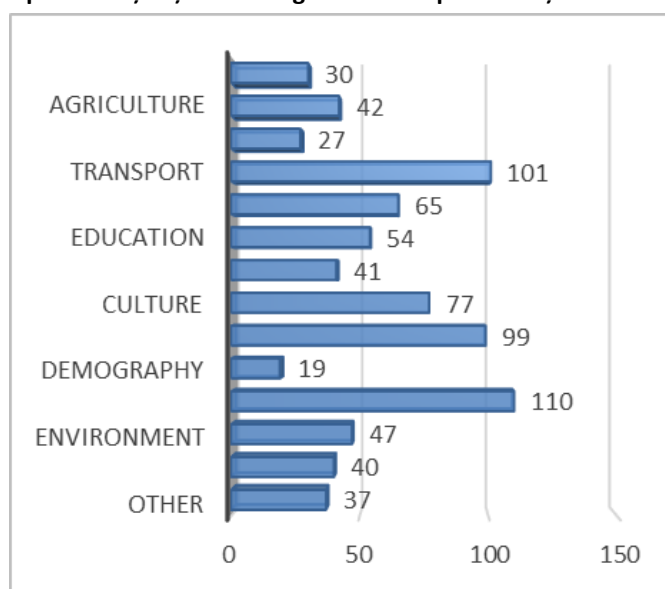
⁶ „Utilizarea pentru non-consum” se referă, de exemplu, la folosirea în scop ambiental sau recreațional, prin care resursele nu sunt distruse sau consumate. Prin „utilizarea pentru consum” resursele sunt îndepărtate din mediul înconjurător, astfel că alți oameni nu mai pot beneficia de ele în viitor.

2.2. Aria evaluării nevoilor

Evaluarea nevoilor inventariază nevoile de intervenție în vederea îndeplinirii obiectivelor strategice duale. Procesul de strategie a început cu Raportul de diagnosticare, care subliniază oportunitățile și constrângerile pentru zona de studiu. Următorul pas a fost Raportul privind viziunea, care descrie un viitor ideal la care comunitatea dorește să ajungă și pe care regiunea are potențialul de a-l atinge. Obiectivele strategice au fost derivate din aceste elemente. Evaluarea nevoilor (EN) identifică măsurile și intervențiile necesare pentru a atinge obiectivele strategice globale și obiectivele sectoriale corespunzătoare. Evaluarea nevoilor enumeră nevoile de investiții materiale, de reforme în materie de politici și reglementări, de dezvoltare instituțională și de asistență tehnică (AT).

Evaluarea nevoilor a fost elaborată de către experți de sector în strânsă colaborare cu autoritățile locale din Delta Dunării (de exemplu, în sectorul sănătății: Direcția de Sănătate Publică, Spitalul de Urgență și alte unități medicale, Casa Județeană de Asigurări de Sănătate, medici și primari) și în urma discuțiilor cu principalii experți din administrația centrală (de exemplu, în sănătate: Ministerul Sănătății, Comitetul Interministerial pentru Situații de Urgență). Sub egida Comitetului Inter-instituțional Delta Dunării, echipa a primit feed-back pe toate obiectivele anterioare. Un dialog constant a fost asigurat între membrii comitetului și experții de sector. Mai mult, în timpul vizitelor echipei pe teren, au fost identificate și discutate nevoile cu primarii autorităților locale. În cele din urmă, dar nu în ultimul rând, echipa a identificat 789 de idei de proiecte de la localnici în timpul vizitelor; acestea sunt ilustrate în Figura 1 și au fost, de asemenea, luate în considerare și de către experții de sector pentru evaluarea nevoilor.

Figura 1: Turismul și accesibilitatea au fost problemele cel mai des invocate de către comunități printre ideile de proiect, răspunzând întrebărilor de genul „unde vrei să se situeze comunitatea ta și Delta în anul 2030” și „care sunt oportunitățile și constrângerile” în timpul exercițiului de vizitare.

2.3. Diferența de abordare aplicată la: (i) Inima Deltei (ii) restul Deltei/RBDD, (iii) zonele învecinate

Abordările aplicate în Inima Deltei, în restul RBDD și în zonele învecinate diferă în ceea ce privește accentul pus pe problemele de mediu și în ceea ce privește identificarea nevoilor în materie de servicii. Așa cum s-a explicat în Raportul de diagnostic, există trei zone distincte în cadrul regiunii studiate (a se vedea Anexa 1). Inima Deltei se confruntă cu provocări specifice de accesibilitate, servicii și resurse umane. Zona RBDD se confruntă, în general, cu reglementări stricte de mediu. Zona învecinată, mult mai urbanizată și cu un acces rural mai bun la servicii, are posibilități solide de valorificare a proximității sale față de Deltă. Pentru aceste trei zone distincte, abordarea aplicată de către echipă răspunde constrângerilor și oportunităților specifice, după cum urmează:

- Pentru teritoriul RBDD, s-a pus accent pe relația cu mediul.
- Pentru inima Deltei, s-a făcut o delimitare mult mai detaliată a nevoilor de servicii ca urmare a nivelurilor deosebit de scăzute ale acestora în prezent.
- În zonele învecinate, fără restricții de mediu, s-a urmărit întregul potențial pentru agricultură și turism.

2.4. Sinteza potențialelor sinergii

Cele mai multe sinergii pot fi realizate prin planificarea integrată a strategiei. Planificarea integrată poate fi realizată printr-o corelare a viziunii, priorităților, oamenilor și instituțiilor locale și naționale în cadrul unui sistem flexibil de evaluare, luare de decizii și acțiune. Printr-o planificare integrată, strategia și proiectele rezultate pot avea un impact mai semnificativ decât în cazul unei abordări individuale. Strategia are ca scop realizarea celor două obiective strategice globale, , prin intermediul unor obiective sectoriale, așa cum sunt prezentate în Anexa 2. Fiecare obiectiv sectorial sprijină obiectivele globale. Intervențiile proiectate în fiecare sector sunt așadar puternic orientate spre obiectivele globale și aduc cu ele sinergii rezultate din abordarea integrată. **Turismul de înaltă calitate și bazat pe natură și un management de mediu îmbunătățit se vor consolida reciproc și vor fi susținute de o orientare către pescuitul de agrement și către servicii îmbunătățite.**

Se așteaptă ca integrarea de la nivel teritorial și funcțional să conducă la un impact mai mare al proiectelor și politicilor propuse prin strategie. Integrarea teritorială va consolida legăturile dintre zonele urbane și rurale, de exemplu. Integrarea funcțională/sectorială este necesară, de asemenea, deoarece s-a dovedit că problemele sectoriale necesită soluții multisectoriale. De exemplu, îmbunătățirile împotriva riscurilor seismice și termoizolarea clădirilor ar trebui făcute împreună pentru o rentabilitate maximă a investițiilor. De asemenea, investițiile în infrastructura de apă-canal și investițiile în reabilitarea/modernizarea drumurilor ar trebui făcute într-un mod coordonat pentru a evita risipa de resurse (de exemplu, asfaltarea unui drum de două ori).

3. Analiza SWOT

Analiza diagnostic a ajutat la identificarea unor puncte tari, puncte slabe, a unor oportunități și a unor amenințări pentru zona Deltei Dunării. Acestea vor fi discutate în cele ce urmează și vor oferi o bază pentru a defini nevoile zonei.

Tabel 3: Analiza SWOT privind managementul ecosistemelor și biodiversității

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Zonă unică, cu o valoare deosebită a biodiversității, ecosisteme de înaltă productivitate și o bogată diversitate de comunități locale. • Un puternic angajament local, național și internațional pentru conservarea mediului, concomitent cu îmbunătățirea standardelor de viață în acel areal • O legislație națională aliniată în mare parte cu acquis-ul comunitar european și standardele europene • Un suport declarat din partea guvernului național pentru conservarea naturii, managementul mediului și dezvoltarea economică locală în arealul Deltei Dunării • Disponibilitatea Consiliului Local Tulcea de a dezvolta mărcile și marketingul Deltei Dunării prin promovarea consolidată a dezvoltării ecoturismului și a practicilor de protecție a mediului. • Populația locală recunoaște importanța unui mediu sănătos și a valorilor naturale (viziunea unei delte vii) • Instituții de cercetare și de management locale, cu un înalt nivel de capacitate tehnică, cunoaștere și experiență în materie de ecologie și biologie a deltei. 	<ul style="list-style-type: none"> • Un sistem mare, complex și variat, care trece în mod constant prin schimbări naturale și antropice • Un cadru instituțional complex pentru managementul teritoriului și resurselor Deltei Dunării • Moștenirea unei intervenții negative asupra mediului, cu impact asupra conservării habitatului, pescuitului și agriculturii, dar și asupra echilibrului hidrologic și colmatării • Populație răsfirată și densitate scăzută, care cauzează costuri ridicate și dificultăți în ceea ce privește dezvoltarea serviciilor de bază în zonele rurale • Participare scăzută în păstrarea unui mediu curat și a unor condiții naturale bune în zonele rurale îndepărtate, în mod special în delta • Mulți localnici se raportează la conservarea naturii în Delta Dunării ca la o cerință externă, impusă pe cheltuiala lor • Un istoric modest sau o cultură redusă a acțiunilor colective, în mod particular în legătură cu folosirea resurselor naturale sau cu protecția mediului
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> • Premise favorabile în cadrul noului ciclu de finanțare UE 2014-2020 pentru creșterea investițiilor viitoare, care vizează conservarea naturii și gestionarea mediului în arealul de studiu • Un angajament puternic și disponibilitatea asistenței tehnice din partea comunității internaționale • Un potențial bun pentru ecoturism, care oferă creșterea gradului de conștientizare la nivel local și stimulente economice pentru conservarea naturii și protecția mediului • Experiență internațională disponibilă pentru a atrage dezvoltarea ecoturismului, managementul 	<ul style="list-style-type: none"> • Fondurile anticipate pentru următorii 10-15 ani rămân insuficiente pentru nevoile investițiilor prioritare în zonă – în mod special pentru investițiile în restaurarea ecologică, operarea și mentenanța arealelor lacustre din Delta Dunării. • Creșterea riscului de poluare a apei, atât din surse locale, cât și din amonte • O supradezvoltare a activităților turistice, concomitent cu management defectuos al intervențiilor de protecție a mediului. • Creșterea numărului de bărci cu motoare puternice, care au acces la toate zonele din DD

<p>ecosistemului, structuri instituționale pentru protecția eficientă a naturii etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Participarea grupurilor locale și a ONG-urilor în implementarea măsurilor și acțiunilor specifice din Deltă • Un potențial bun pentru extinderea participării comunităților locale în gestionarea resurselor și în împărțirea beneficiilor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dificultăți în schimbarea comportamentului localnicilor și turiștilor în ceea ce privește conservarea naturii și protecția mediului • Dificultatea de a implica comunități îmbătrânite și foarte dispersate în noile abordări și oportunități • Creșterea amenințărilor externe, cum ar fi schimbările din amonte, aspectele transfrontaliere, schimbări climatice etc., care nu pot fi controlate la nivel local.
---	--

Tabel 4: Eficiența energetică urbană în orașul Tulcea	
PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Consum redus de energie pe cap de locuitor; • Pierderi de căldură în rețea relativ mici; • Cea mai mare parte a rețelei de termoficare a fost reabilitată; • 90% din conexiunile la apă sunt contorizate; • Existența unor sisteme de apă și tratare a apelor uzate; • O bună acoperire în ceea ce privește iluminatul public și modernizarea acestui sistem; • Angajament la nivel local pentru a îmbunătăți performanța serviciilor de utilități publice. 	<ul style="list-style-type: none"> • Cantitatea mică a deșeurilor reciclate; • Lipsa de date centralizate privind deșeurile solide; • Lipsa de date centralizate cu privire la consumul de energie a clădirilor municipale - nu există nicio bază de date cu privire la evidența consumului energetic; • Ineficiența traseelor de autobuz; • Infrastructură rutieră necorespunzătoare pentru dezvoltarea rețelelor de transport non-motorizat (piste pentru biciclete, zone pietonale); • Mai mult de o treime din apele uzate sunt deversate în Dunăre.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Îmbunătățirea rețelei de termoficare prin construirea unei centrale de co-generare în cadrul unui parteneriat public-privat; • Extinderea iluminatului stradal în noi cartiere rezidențiale pentru a se ajunge la 100% acoperire a serviciului; • Extinderea sistemului de apă în toate cartierele din oraș. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa fondurilor locale pentru implementarea unor intervenții de eficiență energetică (EE); • Lipsa legislației locale / naționale pentru a impune unele reglementări în ceea ce privește eficiența energetică (de exemplu, colectarea selectivă a deșeurilor); • Lipsa resurselor umane în cadrul administrației locale pentru a dezvolta unele studii și planuri privind EE.

Tabel 5: Analiza SWOT privind schimbările climatice

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Potențial ridicat și parțial exploatat în privința utilizării energiei regenerabile • Interes relativ mare protecția mediului și politicile de adaptare • Interes susținut în privința utilizării energiei regenerabile și îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul rezidențial • Rezervație care face parte din patrimoniul natural mondial și care se bucură de atenție și susținere internațională • Interes crescând din partea turiștilor și a investitorilor în ecoturism • Existența ARBDD ca agenție principală de coordonare și conducere a conservării naturale în Delta (RBDD). 	<ul style="list-style-type: none"> • Grad redus de conștientizare în rândul publicului și al administrației locale în privința impactului multisectorial și cerințelor politicilor privind schimbările climatice • Colaborare inter-instituțională limitată/ineficientă • Culegere și diseminare de date limitate • Eficientizare energetică redusă și nevoi energetice crescânde • Sisteme de verificare și raportare a emisiilor de gaze cu efect de seră limitate/inexistente • Fondurile insuficiente alocate acțiunilor de adaptare • Satele din mediul rural sunt împrăștiate în inima deltei, de aceea costurile de furnizare a serviciilor publice sunt mari și acestea se desfășoară cu un grad mare de dificultate.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Oportunități de finanțare pentru investițiile legate de schimbările climatice disponibile din fonduri europene, precum și din alte surse • Cadru legislativ european solid și rețelele de cercetare disponibile pentru SC • Rețea de ONG-uri de mediu informate și active • Disponibilitate în creștere a tehnologiilor noi și inovative, cum ar fi stații de turbine eoliene, instalații de biogaz și biomasă și panouri solare la prețuri mai accesibile • Cerințe crescânde privind eficiența energetică și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, care impulsionează trecerea la acțiune 	<ul style="list-style-type: none"> • Impact semnificativ al schimbărilor climatice asupra mediului, infrastructurii, economiei, sănătății și funcționării zonei studiate • Lipsa de acțiune în privința schimbărilor climatice din partea autorităților, care ar putea pune în pericol viața localnicilor și starea de bine.

Tabel 6: Analiza SWOT privind dezastrelor și situațiile de urgență în caz de poluare

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Existența hărților în materie de pericole de inundații • Legislație europeană extinsă în materie de protecție a mediului, aplicată în zona de studiu; • Disponibilitatea structurilor de monitorizare a mediului, în special un lung istoric de monitorizare a calității apei; • Existența politicilor de prevenire a poluării și aplicarea acestora în cazul posibiloilor poluatori din zona de studiu; • Există unele eforturi la nivel local de a îmbunătăți 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa de informare efectivă și continuă despre poluare și a schimbului de date între agențiile relevante; • Existența suprapunerii de responsabilități în materie de management de mediu în rândul unor agenții și o coordonare relativ precară; • Slaba capacitate a echipei de prim ajutor de a accesa rapid unele zone afectate în inima DD pe căi navigabile. • Accesibilitate locală scăzută la fondurile de

<p>cooperarea inter-instituțională și coordonarea.</p>	<p>intervenție pentru situații urgență în caz de poluare;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Probleme cu aplicarea principiului „poluatorul plătește” în managementul de poluare, ceea ce poate duce la transferul costului riscului de poluare către public.
<p>OPORTUNITĂȚI</p>	<p>AMENINȚĂRI</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Sprijin puternic din partea guvernului și UE • Oferirea de sprijin financiar pentru companiile care adoptă activități de producție cu risc redus de poluare; • Îmbunătățirea mecanismului de monitorizare și control pentru navele care călătoresc pe căile navigabile interioare din zona de studiu a DD; • Îmbunătățirea coordonării dintre agențiile implicate în răspunsul la incidente de poluare; • Continuarea eforturilor de îmbunătățire a aplicării sistemului de management în cazul dezastrelor la nivel local; • Sprijin național și internațional pentru a îmbunătăți punerea în aplicare a principiului „poluatorul plătește” în cazurile de prevenire și răspuns la situații de urgență în caz de poluare. 	<ul style="list-style-type: none"> • Riscurile de inundații există, în special inundații cu reversări de ape; • Riscurile de cutremure ușoare; • Dezvoltarea activităților economice locale, inclusiv creșterea numărului de nave care transportă deșeuri periculoase și care trec prin zona DD; • Creșterea activității industriale, în special a activități poluante, în zona învecinată din amonte, cât și în țările limitrofe; • Posibila creștere a amenințărilor în ceea ce privește schimbările climatice și alte dezastre naturale în zona de studiu din DD.

Tabel 7: Analiza SWOT privind turismul

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Valoare naturală atractivă, Patrimoniu natural atractiv, de importanță europeană și mondială (inclus în rețeaua Natura 2000) • Zonă desemnată ca parte integrantă a Patrimoniului Mondial UNESCO • Un portofoliu divers de bunuri culturale mobile și imobile. • Zonă localizată în vecinătatea celor mai importante piețe europene • Cultură specială și stil de viață aparte • Existența unor obiective turistice naturale și a unor furnizori de servicii la nivelul lor • Existența unor puncte de atracție culturală, care determină creșterea numărului de activități în aer liber în DD • Existența unor facilități de cazare de diferite calități și niveluri • Au fost adoptate recent criteriile de desemnare a destinațiilor ecoturistice din România, care pot fi utilizate drept cadru de dezvoltare a turismului durabil 	<ul style="list-style-type: none"> • Pondere mare a activității de turism informal • Lipsa de atracții turistice, starea inadecvată a infrastructurii turistice, lipsa activității de interpretare și a capacității de a se ocupa de vizitatori • Competențe limitate și cunoștințe precare ale actorilor locali în dezvoltarea turismului și derularea de operațiuni în acest sector • Lipsa infrastructurii esențiale pentru limitarea impactului negativ al turismului (deșeuri, ape reziduale, distrugerea resurselor naturale) • Lipsa capacității de a pune în aplicare un regim de protecție a mediului și de limitare a comportamentului nedezirabil a unor vizitatori • Accesibilitate limitată (către și în interiorul Deltei) • Lipsa acțiunilor de împroprietărire a părților interesate și angajament limitat al părților interesate (inclusiv comunitățile locale) în ceea ce privește protecția DD • Calitatea scăzută a forței de muncă în turism și lipsa unei culturi a serviciilor; lipsa de programe de instruire și o continuă schimbare la nivelul efectivului de personal • Dependența de turismul de weekend și de scurtă durată • Piețele internaționale subdezvoltate (având în vedere potențialul existent, se poate ținti către mărirea paletei de piețe internaționale și creșterea numărului și perioadei de ședere a vizitatorilor din piețele existente) • Lipsa de cooperare între instituțiile de protecție a mediului, instituții de turism și autoritățile locale
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI

<ul style="list-style-type: none"> • Creșterea continuă a numărului de cereri de activități turistice în natură și de tip cultural și a altor forme speciale de turism, pentru care Delta Dunării are un potențial semnificativ • Zona face parte din Strategia UE pentru regiunea Dunării, ceea ce îi oferă oportunități de colaborare cu alte țări din regiune, beneficiind astfel de proiecte și programe pentru regiunea Dunării • Dezvoltare limitată până la ora actuală, oferind oportunitatea pentru o dezvoltare eficientă și bine planificată a zonei ca destinație turistică • Planuri de îmbunătățire a rețelei de drumuri și a legăturilor cu alte părți din România ca oportunitate pentru îmbunătățirea accesului în zonă • Apropierea de Constanța ca sursă importantă de turism în Delta Dunării (acces facil, piață extinsă și o gamă largă de facilități) • Posibilă îmbunătățire a aeroportului local (îmbunătățirea accesului către destinație) • Nivel ridicat de disponibilitate și de angajament din partea autorităților și a sectorului privat pentru dezvoltarea unui turism durabil • Interesul investitorilor în modernizarea facilităților turistice existente și în dezvoltarea unei piețe internaționale 	<ul style="list-style-type: none"> • Lacune la nivelul politicilor de turism și al managementului la nivel național • Dinamici politici ineficiente, care influențează dezvoltarea turismului la nivel local • Corupția și aplicarea defectuoasă a legilor • Atitudine negativă în rândul actorilor locali față de regimurile de conservare a naturii, față de programe și instituții (ARBDD, NATURA 2000) • Viziune nerealistă despre posibila dezvoltare a turismului în zonă • Potențiale conflicte între operatorii de turism locali și din afara regiunii (privat) • Comportament distructiv și lipsă de respect față de valorile naturale fragile din partea actorilor locali (operatori, rezidenți și turiști) • Imaginea slabă și negativă a României pe piețele internaționale este un alt element descurajant în ceea ce privește atragerea turiștilor în regiune
--	---

Tabel 8: Analiza SWOT privind pescuitul comercial	
PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Mediu productiv • La un efort adecvat, pescuitul comercial este compatibil cu strategia RBDD 	<ul style="list-style-type: none"> • Scăderea valorii pescuitului comercial • Supra-reglementarea piețelor de pește din motive de colectare a taxelor • Scăderea cererii pe piață de crap și caras • Competiție mare cu pescăriile/ acvaculturile străine și acvaculturile domestice • Invasia de caras • Indicatori biologici de pescuit excesiv • Metode ilegale și distructive de pescuit • MCS⁷ slab și dezorganizat • Pierderea producției de pește și a zonelor de pescuit din cauza aluviunilor • Zone pentru depunerea icrelor și pepiniere pierdute sau blocate ca urmare a îmbunătățirilor funciare și din cauza barajelor.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Raționalizarea și modernizarea MCS • Management mai intensiv cu privire la speciile de prădători din anumite zone 	<ul style="list-style-type: none"> • Creșterea eforturilor pentru pescuit, exportul peștelui din RBDD • Creșterea incidenței de contaminații la peștii

⁷ Monitorizare, control și supraveghere

<ul style="list-style-type: none"> • Creșterea ofertei legale de pește pentru sectorul turistic local • Reconstrucția ecologică a fostelor habitate piscicole (este necesar un plan de afaceri) 	<ul style="list-style-type: none"> • sălbatici capturați • Creșterea dominației carasului • Piață competitivă inechitabilă • Carteluri la nivel de prețuri • Corupția în MCS, marketing și politici publice • Subvenții UE cu efecte adverse
---	--

Tabel 9: Analiza SWOT privind pescuitul recreativ/sportiv	
PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Arii extinse cu diverse specii de populații de pești și habitate • Număr mare de vizite destinate pescuitului recreativ/sportiv atât din România, cât și din Europa și din întreaga lume. 	<ul style="list-style-type: none"> • Competiție pentru cantitate/calitate pește cu pescărie de extracție • Predominanța clienților cu buget mic • Organizarea evenimentelor de pescuit cu buget mic • Sistem de captură ce aduce venituri mici
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Un efort mai bine echilibrat între pescuitul comercial și cel recreativ/sportiv • Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor turistice pentru a permite creșterea pescuitului recreativ/sportiv • Promovarea bunelor practici de pescuit recreativ/sportiv, de ex: „prinde și eliberează” • Întărirea compatibilității/sinergieii cu RBDD, cu ecoturismul • Sprijinirea comunităților/populației locale în vederea inițierii și derulării de afaceri pentru deservirea pescuitului recreativ/sportiv. • Oportunități de diversificare a opțiunilor turistice și pachete mixte 	<ul style="list-style-type: none"> • Presiunea continuă asupra pescuitului • Expansiunea continuă a carasului • Metodele ilegale, distructive, de ex : pescuitul prin utilizarea curentului electric • Excluderea participării locale la oportunitățile economice

Tabel 10: Analiza SWOT privind acvacultura	
PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Sisteme de producție bazate pe culturi ecologice • Infrastructura existentă/concesiunile 	<ul style="list-style-type: none"> • Energie și transport costisitoare • Competiția de pe piață cu producția de captură/import • Pierderi cauzate de păsările piscivore protejate
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Procesarea produselor locale, valoare adăugată • Pescuitul recreativ/sportiv pe eleșteu • Producție profitabilă de 2000 kg/ha s-a dovedit a fi posibilă prin strategia ARBDD 	<ul style="list-style-type: none"> • Costuri crescute de producție • Scăderea cererii de ciprinide pe piață • Eutrofizare ca urmare a practicării intensive a acvaculturii • Speciile străine introduse în acvacultură ar putea deveni invazive

Tabel 11: Analiza SWOT privind agricultura și dezvoltarea rurală

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Climat și soluri favorabile agriculturii • Soluri foarte productive în zonele joase • Experiență în agricultura diversificată (suprafețe cultivate, creștere de animale, prelucrare în domeniul agricol) • Creșterea animalelor ca activitate tradițională (bovine, ovine) • Disponibilitatea resurselor de apă • Existența infrastructurii pentru irigații • Condiții naturale pentru diverse activități (turism, pescuit) • O rețea bună de conectare rutieră cu județele vecine • Disponibilitatea populației de a-și diversifica activitățile • Forță de muncă ieftină • Interes pentru formele moderne de comunicare (internet) în zonele rurale • Păstrarea tradițiilor, inclusiv pe cele ale minorităților (ruși, ucraineni, tătari) • Produse tradiționale (brânză de oaie) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ponderea mare a fragmentării proprietăților funciare • Ponderea mare a fragmentării fermelor, cu un număr mare de ferme de subzistență • Suprafață destul de mare situată la un nivel ridicat • Nivel scăzut de ploaie în timpul sezonelor de recoltă • Doar 16% din suprafața arabilă din punct de vedere economic poate fi irigată • Accesul îngreunat spre piețe, în special pentru Delta Dunării, acolo unde localnicii depind de transportul pe apă • Populație îmbătrânită și un grad mare de migrație a forței de muncă (în special a tinerilor) • Dezvoltare slabă a economiei non-agricole în mediul rural • Slaba dezvoltare a capitalului social (număr mic de asociații, ONG-uri) • Posibilități reduse în ceea ce privește locurile de muncă în industriile locale • Nivel scăzut al educației diversificate – pregătire vocațională • Calitate scăzută a infrastructurii locale (apă, canalizare, drumuri comunale și agricole, străzi din sate) • Lipsa unei strategii pentru dezvoltarea județului • Reticența oamenilor în vârstă de a-și asuma riscurile proiectelor de investiții
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Apropierea de Dunăre – legături cu țările străine • Disponibilitatea Comisiei Europene de a finanța dezvoltarea agriculturii și a zonelor rurale • Condiții locale pentru activități de nișă (apicultură) • Cerere pentru produse alimentare proaspete (pește, legume, fructe) – pentru spațiile de cazare pentru turiști • Dezvoltarea agriculturii eco în ferme mici • Apropierea de căi navigabile internaționale oferă deschidere pentru export în Europa, Orientul Mijlociu și CSI • Potențial de dezvoltare turistică – pescuit recreativ/sportiv, relaxare, activități ecumenice • Dezvoltarea parcurilor eoliene aduce venituri autorităților locale • Creștere a cererii pentru găzduirea bărcilor de 	<ul style="list-style-type: none"> • Gradul mare de migrație a forței de muncă • Acces îngreunat la piețele din Delta Dunării • Scăderea calității vieții – probleme privind sistemul de sănătate, educație, servicii publice în multe localități din mediul rural • Taxele plătite de investitorii în eoliene ar putea fi preluate de administrația centrală • Inundații în zonele fără protecție adecvată • Prea puține zone pentru tinerii agricultori • Reducerea activităților turistice din cauza crizei economice și financiare.

<p>agrement – o nouă sursă de venit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reorientarea pescarilor spre agricultură • Programe pentru tinerii fermieri (finanțare de UE) • Cursuri de recalificare profesională 	
--	--

Tabel 12: Analiza SWOT privind transportul în județul Tulcea

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Destinație cu frumusețe naturală, iar petrecerea timpului în aer liber va genera cerere de transport • Sistem de căi navigabile naturale care pot constitui baza pentru rețeaua de transport • Canal de transport maritim existent Sulina – Tulcea, care face parte din Coridorul Rin - Dunăre 9; acesta poate conduce nave maritime la Brăila • Există în zona o rețea de porturi cu o capacitate semnificativă • Potențial semnificativ de extindere și gestionare a cererii previzionate, Dunărea fiind în prezent la 4% din capacitatea sa teoretică 	<ul style="list-style-type: none"> • Densitatea scăzută a populației limitează cererea de transport constant către / în Deltă • Asigurarea infrastructurii terestre este costisitoare din cauza terenului și a numărului mic al populației care trebuie deservită • Accesibilitatea în zona Deltei este slabă, iar comunitățile pot rămâne izolate în timpul sezonului de iarnă • Lipsa de puncte de trecere peste Dunăre reduce conectivitatea cu restul României și cu țările vecine • Rețeaua locală de drumuri se află în stare proastă și necesită modernizare substanțială • Probleme cu privire la dreptul de proprietate asupra infrastructurii, care este utilizată în scop privat sau de către entități care nu sunt responsabile pentru furnizarea de transport • Condițiile meteorologice, lipsa deplasărilor de apă și nămol afectează condițiile de navigare • Cheltuielile insuficiente de întreținere au dus la uzura infrastructurii
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Portul Tulcea oferă un mediu ideal pentru dezvoltarea transportului multimodal • Timpul mai scurt de călătorie către Deltă va duce la creșterea turismului • Unele îmbunătățiri de infrastructură pot fi făcute la un cost relativ scăzut. De exemplu, drumuri cu costuri reduse din Deltă care ar îmbunătăți accesibilitatea, sau creșterea locurilor de parcare la aeroport pentru avioane • Atât logistica, cât și industriile turistice intră în sfera sectorului privat • Căile navigabile interioare sunt o modalitate ecologică de transport 	<ul style="list-style-type: none"> • Concurența cu portul Constanța și alte porturi de la Marea Adriatică este serioasă deoarece acestea beneficiază de un acces mai bun, de porturi, aeroporturi și legături feroviare • Numărul de locuitori este în scădere în Deltă și oamenii calificați sunt în căutarea de locuri de muncă în altă parte • Concurența pentru resurse financiare naționale este intensă, iar lipsa unui plan integrat pentru transportul în Delta ar putea limita accesul la aceste resurse • Rolul canalului Sulina în transportul maritim va deveni tot mai marginalizat odată cu libera circulație a navelor UE. • Producția tradițională este în schimbare, iar o parte din materiile prime și produsele din fabricile de producție au redus dimensiunile portului.

Tabel 13: Analiza SWOT privind TIC

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Bune practici disponibile în zonă (Luncavița și Jurilovca) privind accesul la internet și utilizarea lui în scopuri relevante prin „Local Community e-Networks – LCeNs” (rețele electronice a comunității locale) (susținute prin Proiectul de Cunoaștere Economică al Băncii Mondiale și prin inițiativa bibliotecii virtuale, susținută de Fundația Bill și Melinda Gates). Sectorul de afaceri, în special turismul, folosesc internetul în scopuri de marketing • Rețele de telefonie mobile dezvoltate. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nivel scăzut de dezvoltare economică și socială • Harta geografică a acoperirii digitale are foarte multe „zone albe”, adică zone fără conexiune la internet • Nivel scăzut de competențe și cunoștințe informatice; competențele avansate limitate împiedică persoanele să folosească TIC pentru a obține locuri de muncă bune sau pentru a oferi servicii de la distanță, prin internet. • Mijloacele tehnice de a accesa rețeaua de internet (cantitatea și calitatea echipamentelor hardware, software, conexiunea și accesibilitatea) sunt greu abordabile în materie de costuri. • Puține puncte de acces la o rețea de internet (de acasă, de la locul de muncă, din locuri publice). • Cerere scăzută de acces și de utilizare a internetului, mai ales din partea celor săraci, bătrâni, cu educație precară sau fără loc de muncă • Suportul social formal (training, facilități etc.) pentru a-i ajuta pe cei care încep târziu utilizarea TIC să persevereze și să-și îmbunătățească competențele, acoperindu-și astfel posibilele lacune, este limitat.. • Resurse limitate (tehnice și de cunoștințe) disponibile pentru dezvoltarea serviciilor electronice cu valoare adăugată la nivelul comunității.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • 33 comunități (zone albe) din județul Tulcea (Anexa 1) sunt eligibile pentru a fi incluse în proiectul RO-net de dezvoltare a infrastructurii de bandă largă, care va stabili o rețea de racord pentru a încuraja crearea unui mediu competitiv și pentru a permite stabilirea de rețele locale de acces în regim comercial. • Un număr de comunități locale sunt eligibile pentru a fi incluse în acest proiect de ajutor de stat pentru a crea și moderniza infrastructura fizică în zonele rurale (Măsura 3.2.2.e) prin investiții în rețele de racordare și de acces local. Infrastructura va rămâne în proprietatea beneficiarului. • Resursele informaționale în materie de sistem de educație, biblioteci, administrație publică, mediu de afaceri sunt disponibile pe platforma electronică e- 	<ul style="list-style-type: none"> • Fondurile insuficiente ale administrațiilor locale publice ar putea pune în pericol sustenabilitatea investițiilor în infrastructura TIC; • Cererea scăzută privind accesul la internet și utilizarea lui poate pune în pericol extinderea infrastructurii în bandă largă la nivelul gospodăriilor, deși sunt disponibile rețele locale. • Intervenții discontinue privind accesul și folosirea TIC înregistrate la nivel local.

<p>comunitate (realizată cu ajutorul proiectului de Cunoaștere Economică)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Resurse informaționale (e-resurse) electronice sunt disponibile la nivel național pentru dezvoltarea IMM-urilor. • Câteva dintre serviciile electronice oferite de guvern pentru derularea activităților comerciale (e-achiziții, e-taxe) sunt accesibile la nivel național și pot determina creșterea utilizării infrastructurii de internet. 	
---	--

Tabel 14: Analiza SWOT privind alimentarea cu apă și tratarea apei/canalizarea	
PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Angajamentul administrației de a îmbunătăți standardul de viață în arealele locuibile ale zonei prin oferirea unor servicii mai bune de alimentare cu apă și de tratare a acesteia • Un angajament clar al CJ Tulcea în promovarea dezvoltării unor servicii de bază accesibile în partea centrală a Deltei • O echipă dedicată de administrare a Asociației de Dezvoltare Intercomunitară în domeniul Apei • Existența unui Master Plan pentru sectorul Apei, care să abordeze nevoile de la nivel județean • Experiența dobândită din proiectul pilot privind Controlul Integrat al Poluării cu Nutrienți, proiect de monitorizare și reducere a poluării cu nitrați, cu lecții învățate și concluzii ce vor fi multiplicat • Disponibilitatea terenului care sa facă posibilă luarea în considerare, în unele cazuri, a tehnologiei ieftine în tratarea apei și apelor uzate. 	<ul style="list-style-type: none"> • Diferențe semnificative de acces la rețelele de alimentare cu apă și de epurare a acesteia într-o serie de localități • Starea precară a infrastructurii în multe comunități în care sistemele au fost construite în urma cu 30 de ani și nu au fost întreținute adecvat • Lipsa surselor de apa subterană de o calitate adecvată pentru tratarea standard în unele zone din Inima Deltei • Sate disipate cu posibilități limitate de interconectare cu sistemele de alimentare cu apă și de canalizare • Lipsa instalațiilor sanitare în zonele rurale (folosirea latrinelor săpate în pământ) • Pânza freatică aflată la o adâncime foarte mică în unele zone împiedică continuarea implementării soluțiilor de epurare la fața locului • Capacitatea scăzută în localitățile mici în ceea ce privește operarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare • Izolarea geografică a satelor (din partea centrală a Deltei) crește costul aprovizionării cu substanțe de tratare și consumabile. • Lipsa conștientizării în zonele rurale a efectului poluării cu nitrați prin deversarea gunoiului de grajd
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Disponibilitatea fondurilor UE pentru acest sector • Existența unui operator regional de apă cu competențe profesionale extinse, care poate deveni centru de furnizare de capacitate tehnică pentru întreg sectorul • Disponibilitatea Asociației de Dezvoltare Intercomunitară pentru Servicii în Sectorul de Apă (ADI) de a lua în considerare cererea de aderare la 	<ul style="list-style-type: none"> • Capacitatea profesională din satele din Inima Deltei ar putea scădea și mai mult din cauza migrării specialiștilor tineri către zonele urbane. • Disponibilitatea scăzută în unele localități de a plăti pentru îmbunătățirea serviciilor.

<p>aceasta a oricărei localități</p> <ul style="list-style-type: none"> • Disponibilitatea surselor de apă tratabile prin tehnologie convențională oriunde în zona de studiu. 	
--	--

Tabel 15: Analiza SWOT privind managementul deșeurilor solide

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Angajament politic privind îmbunătățirea standardelor de viață în zonă prin servicii publice mai bune. • Legislația este aliniată la standardele europene, iar acquis-ul comunitar a fost transpus în legislația României. • Disponibilitatea Consiliului Județean Tulcea de a curăța de deșeuri căile navigabile pentru a promova dezvoltarea turismului. • Susținere din partea Guvernului privind managementul de mediu, conservarea naturii și dezvoltarea economică locală în zona Deltei Dunării. • Investiții continue pentru un management al deșeurilor solide (MDS) integrat, care să abordeze nevoile de infrastructură ale acestuia în zona de studiu. • Eforturile orașului Tulcea în materie de MDS poate servi drept exemplu pentru alte orașe și comune. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa centrelor de colectare a deșeurilor în zonele rurale. • Insuficiența echipamentelor și a modalităților de separare și reciclare a deșeurilor, îndeosebi în zonele rurale din Deltă. • Participarea scăzută la MDS în zonele rurale izolate din Deltă. • Costuri ridicate în Deltă privind colectarea deșeurilor și transportarea acestora ca urmare a populației reduse și răsirate, precum și a transportului pe apă. • Participarea scăzută a comunităților și familiilor în procesul de separare la sursă a deșeurilor. • Conștiința publică scăzută privind beneficiile separării deșeurilor și ale reciclării acestora.

OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Disponibilitate de susținere financiară prin intermediul fondurilor europene pentru a dezvolta un sistem MDS integrat în zona de studiu a DD și a zonelor înconjurătoare. • Disponibilitatea suportului tehnic din partea comunității internaționale • Creșterea numărului de turiști care ar putea contribui la creșterea conștientizării și a stimulentele în ceea ce privește îmbunătățirea managementului deșeurilor. • Participarea grupurilor locale și a ONG-urilor (două sunt deja implicate) în curățarea canalelor râurilor din Delta. • Luarea în considerare a substanțelor organice pentru fertilizare, reciclare și crearea de energie regenerabilă. 	<ul style="list-style-type: none"> • Disponibilitate redusă și/sau posibilități reduse ale localnicilor de a plăti pentru servicii îmbunătățite de MDS, ceea ce provoacă dificultăți de a accesa fonduri suficiente pentru menținerea operațiunilor și a centrelor MDS pe termen lung. • Capacitate depășită datorită programării defectuoase și utilizării rapide a fondurilor naționale și europene în anumite arii ale MDS, fapt ce ar putea duce la un grad înalt de împovărare financiară pentru acoperirea costurilor de operare și mentenanță; de asemenea, o eficiență scăzută și o performanță necorespunzătoare a sistemului MDS. • Dacă turismul se dezvoltă rapid și este slab gestionat, cantitatea de gunoi ar putea crește. • Dificultatea de a schimba comportamentul localnicilor și turiștilor privind managementul deșeurilor. • Performanța scăzută a reciclării deșeurilor datorită fluctuațiilor de preț a materialelor reciclabile • Riscul de a nu implementa investițiile MDS în timp util.

Tabel 16: Analiza SWOT privind sănătatea

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Sensibilizarea localnicilor privind problemele specifice regiunii • Potențialul autorităților locale de a-și folosi noua autoritate privind politicile de sănătate publică pentru a veni în întâmpinarea nevoilor comunităților locale • Investiții făcute în unitățile de intervenție rapidă cu potențial de creștere 	<ul style="list-style-type: none"> • Capacitate instituțională insuficient dezvoltată la nivel local și lipsa unor politici trans-sectoriale coerente și a cooperării; • Infrastructură de sănătate și personal insuficient sau distribuit defectuos; • Acces scăzut la serviciile de sănătate și timpi prelungiți de reacție în zonele izolate; • Lipsa dotărilor și a aparaturii la nivel de DSP și spital; • Probleme cu echipamentele și softurile pentru dezvoltarea sistemului de telemedicină; • Lipsa unor stimulente financiare bine concepute pentru furnizorii de servicii de sănătate.

OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Creșterea gradului de conștientizare și de participare a cetățenilor la procesele de luare a deciziilor • Schimbările de politici, cum ar fi în cazul serviciilor ambulatorii și de îngrijire de zi, ar putea duce la o utilizare mai eficientă a resurselor • Inițierea și menținerea unor linii mai bune de comunicare între factorii de decizie locali vor îmbunătăți rezultatele • Mai multă flexibilitate financiară și stabilitate politică ar reduce incertitudinea și crește atractivitatea inimii Deltei pentru furnizorii de servicii medicale • Creșterea accesibilității asistenței medicale prin integrarea sistemului de telemedicină și prin instituirea centrelor de permanență bine dotate și cu personal adecvat 	<ul style="list-style-type: none"> • Fragmentarea politicii de sănătate și reducerea capacității de răspuns de la nivel central în caz de necesitate • Vulnerabilitatea politicilor publice, ca urmare a modificării priorităților agendei politice • Desemnarea responsabilităților administrative nu este susținută prin mijloace financiare • Boli transmisibile, specifice zonei cu posibilitate de epidemii și epizootii • Turismul sezonier crește presiunea asupra disponibilității serviciilor • Capacitate redusă de reacție rapidă în caz de pandemii • Scăderea capacității instituțiilor abilitate de a efectua intervenții de prevenție în probleme legate de sănătate

Tabel 17: Analiza SWOT privind educația

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Recunoașterea importanței educației la nivel local pentru dezvoltarea zonei (ex., Strategia de Dezvoltare a Județului Tulcea); • Profesori calificați în zonele urbane; • Rezultate pozitive privind realizările educaționale la nivel de județ (procent mai mare de promovabilitate, procent mai mic de abandon, note peste media standard la testări); • Inițiativă de succes pentru a crea o programă personalizată (turism, arte tradiționale), care se potrivește specificului economiei locale (ex., liceul din Luncavița), cu posibilitatea replicării și în alte zone, mai ales din inima Deltei; • Raport scăzut profesor – elevi (deși există situații diferite de la o școală la alta); • Toate grădinițele sunt dotate cu mobilier nou; • Menținerea grădinițelor în localitățile cu o densitate scăzută a populației, deși se înregistrează un număr redus de copii. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sume limitate alocate per elev din bugetul școlii (numărul de elevi este redus) care acoperă doar costurile administrative de bază și salariile profesorilor după principiul „banii însoțesc elevul”; • Condiții de bază improprii (lipsa apei curente, instalații sanitare insalubre, clădiri degradate); • Fonduri insuficiente pentru finanțarea investițiilor în școlile locale, la care se adaugă și lipsa cunoștințelor pentru a accesa fonduri europene; • Personalul nu este motivat să se implice în schimburi de experiență în cadrul programelor de formare a colegilor mai tineri ; • Sărăcia, perspective mici de angajare, susținere financiară scăzută din partea părinților; • Implicarea copiilor în activități sezoniere sau în îngrijirea fraților mai mici; • Concentrarea curriculei școlare pe partea teoretică; lipsa activităților practice și de dezvoltare a abilităților de viață în curriculum; • Lipsa folosirii echipamentelor media, determinată de lipsa competențelor digitale; • Mediul limitat și neprietenos în care învață copiii în școlile rurale; • Sistemul de predare inadecvat pe mai multe niveluri în mai multe localități; • Procent scăzut de utilizare a internetului; • Sistem de stimulare scăzut pentru a atrage profesori calificați și certificați în localitățile aflate în areale îndepărtate; • Lipsa de resurse și materiale pentru formarea profesorilor; • Grădinițele nu au materiale didactice; • Lipsa suportului pentru profesorii debutanți; • Lipsa unei strategii pentru NEETs (pentru cei fără un loc de muncă sau care nu urmează cursuri de formare); • Număr mare de profesori care fac naveta; • Lipsa serviciilor de consiliere pentru elevi, părinți și personalul administrativ din școli.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI

<ul style="list-style-type: none"> • Potențialul economic ridicat din turism și agricultură asigură cererea de personal calificat în zonă; • Realinierea curriculei școlare pentru a răspunde cererii de pe piața locală; • Disponibilitatea fondurilor UE în perioada 2014-2020 pentru îmbunătățirea școlilor și internatelor; • Alocarea unui procent mai mare din bugetul național și bugetul UE pentru a recompensa profesorii care acceptă să se stabilească în zone mai îndepărtate; • Construcția de internate și locuințe în jurul principalelor unități de învățământ pentru ca profesorii și elevii să nu le abandoneze; • Introducerea procesului de învățare la distanță și e-learning (în fază pilot și apoi la scară mai mare) în locul predării în clase multiple, pentru a reduce costurile și pentru acoperirea unui număr mare de elevi; • Introducerea proceselor inovative de învățare mixtă și a predării în clase multiple pentru a reduce costurile și pentru acoperirea unui număr mare de elevi; • Păstrarea și transmiterea (prin instruire) a meșteșugurilor tradiționale și a artizanatului pentru a conserva moștenirea multiculturală unică a zonei; • Programe de îndrumare pentru profesori; • Programe universitare specializate și programe de cercetare corespunzătoare specificului unic al Deltei. 	<ul style="list-style-type: none"> • Scăderea continuă a numărului de elevi, ceea ce duce la scăderea bugetelor și a oportunităților de îmbunătățire a mediului de învățare pentru elevii rămași; • Sistem economic precar și incapacitatea sa de a atrage investiții semnificative, obligând astfel familiile să își schimbe domiciliul pentru a găsi oportunități mai bune (scăzând și mai mult numărul de elevi); • Posturile de profesori în zonele rurale sunt ocupate de personal necalificat; • Rata de migrare a adulților aflată în creștere, copiii rămânând acasă doar cu un părinte sau fără ambii părinți; • Lipsa de capital pentru a susține construirea de spații de cazare pentru elevi într-o rețea mai consolidată de unități de învățământ; • Lipsa unei infrastructuri TIC pentru a susține învățământul la distanță și prin internet și de asemenea, lipsa experienței în managementul unor asemenea programe.
--	--

Tabel 18: Analiza SWOT privind incluziunea socială

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Istorie îndelungată de diversitate etnică și conlocuire.	<ul style="list-style-type: none"> • Izolarea zonei probabil se traduce printr-o mai mică disponibilitate din partea factorilor de decizie și a comunităților de a rezolva problemele de incluziune a romilor • Serviciile precare de educație și de sănătate din zona de studiu vor face ca extinderea acestor servicii pentru romi să fie și mai grea • Accesul romilor la programe de protecție socială în zona de studiu ar putea fi mai mic decât media națională.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Sprijinirea patrimoniului cultural al minorităților etnice poate crește, de asemenea, portofoliul atracțiilor turistice • Abordarea integrată a ITI poate determina tratarea intervențiilor de incluziune a romilor într-un mod concertat.	<ul style="list-style-type: none"> • Prejudecățile adânc înrădăcinate împotriva romilor ar putea împiedica punerea în aplicare a intervențiilor.

Pilonul I: Protejarea mediului și resurselor naturale

Elementele de patrimoniu natural din zona de studiu – și în special din Inima Deltei – trebuie să fie protejate deoarece joacă un rol important în conservarea diversității biologice și a ecosistemelor însemnate la nivel național și global. Aceste elemente de patrimoniu reprezintă, de asemenea, cel mai important avantaj comparativ al zonei studiate, care trebuie îngrijite pentru promovarea dezvoltării economice și în special a activităților de turism. Totuși, în ultimii 50 de ani, sistemele ecologice ale Deltei Dunării s-au degradat semnificativ din cauza activităților umane și există riscuri latente, cauzate de către om, cum ar fi deversările de substanțe chimice, care trebuie să fie gestionate mai bine. Această secțiune identifică nevoile privind îmbunătățirea gestionării elementelor de patrimoniu natural din zona de studiu și a riscurilor existente, legate de potențialele incidente de poluare care ar putea avea un impact negativ asupra ecosistemelor. Gestionarea și restaurarea elementelor de patrimoniu natural sunt văzute ca un mijloc de a echilibra conservarea cu utilizare sustenabilă, precum și de a promova dezvoltarea economică.

Această secțiune identifică și nevoia de a promova acțiunile de atenuare a schimbărilor climatice și de adaptare la acestea. Se așteaptă ca aceste acțiuni să contribuie la conservarea unui bun global public (clima) și la prevenirea / reducerea riscurilor legate de creșterea frecvenței sau dimensiunii dezastrelor naturale (în special cele legate de inundații). Îmbunătățirea eficienței energiei în unele municipalități din zona de studiu este prezentată ca una dintre cele mai importante nevoi și acțiuni mutual avantajoase pentru atenuarea schimbărilor climatice.

1. Mediul înconjurător, biodiversitatea, pădurile

1.1. Evaluarea nevoilor

Așa cum s-a discutat în analiza-diagnostic, cei responsabili pentru managementul mediului înconjurător și al resurselor din RBDD (în special ARBDD) au nevoie de date, instrumente, abilități, resurse adecvate, precum și un cadru legal, de politici și instituțional potrivit pentru a le permite să:

- (i) monitorizeze, să înțeleagă și să gestioneze ecosistemul complex și dinamic potrivit priorităților definite de statutul RBDD;
- (ii) monitorizeze și să gestioneze populațiile de animale și plante, în special cele care sunt în pericol/vulnerabile, esențiale din punct de vedere ecologic și/sau valoroase din punct de vedere economic; și
- (iii) clarifice responsabilitățile instituționale și să îmbunătățească relația dintre autoritățile de management RBDD și comunitățile locale. Obiectivul constă în atingerea unei relații bazate pe

respect reciproc, înțelegere și cooperare, și a unei situații în care legile și bunele practici sunt respectate de cele mai multe ori voluntar de rezidenții și utilizatorii de resurse, ceea ce s-ar traduce printr-o nevoie redusă de a recurge la măsuri de aplicare a legii.

Comunitățile locale care se bazează pe resursele din RBDD și care au în cele din urmă puterea fie de a le susține, fie de a le distruge, au nevoie de o structură instituțională și de stimulente, de opțiuni de dezvoltare economică care să favorizeze durabilitatea în locul distrugerii, precum și de abilități și mijloacele care să îi ajute să valorifice aceste resurse. Acest lucru presupune un rol participativ mai puternic în managementul RBDD. Investițiile economice legate de dezvoltare sunt discutate pe larg în alte secțiuni ale evaluării nevoilor (de exemplu, secțiunile referitoare la turism, agricultură și dezvoltare rurală, transport etc.).

Autoritățile și întreprinderile localizate în Delta Dunării au nevoie de sprijin tehnic și financiar și de stimulente pentru a implementa acțiunile care vor îmbunătăți condițiile de mediu și care vor aduce beneficii semnificative atât pentru localnici cât și pentru natură (managementul deșeurilor solide, apă și canalizare, eficiența energetică, controlul poluării, răspunsul de urgență, etc.). La aceste investiții se face referire în principal în alte secțiuni ale Evaluării Nevoilor, dar unele au o însemnătate deosebită pentru biodiversitate și ecosisteme și sunt așadar incluse în această secțiune (de ex., managementul poluării cu nitrați, etc.). Actualele investiții economice și instituționale care subminează obiectivul de reconversie a unor zone însemnate de teren îndiguit în ecosistem umed (re-naturalizare) trebuie de asemenea revizuite, de exemplu prin re-analizarea subvențiilor agricole și folosirea de abordări inovatoare, cum ar fi concesiunile pentru conservare. Nevoile de investiții și asistență tehnică identificate mai jos pentru „sectorul” de mediu/ biodiversitate se suprapun inevitabil în multe cazuri cu cele ale unui număr de alte sectoare (cum ar fi pescuitul și acvacultura, turismul, apa/ apa uzată și managementul riscurilor în caz de dezastru) prin aceea că toate depind de funcțiile ecologice de bază și de elementele de patrimoniu natural al Deltei Dunării, pe care au potențialul de a le afecta.

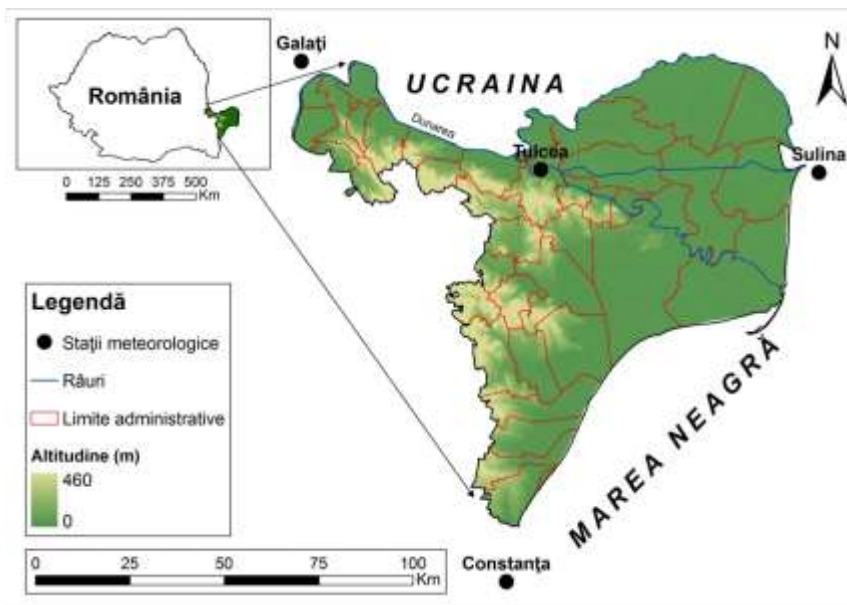
1.1.1. Schimbări climatice în zona Deltei Dunării

Schimbările climatice, în special variațiile de temperatură și precipitații, reprezintă un subiect important în studiile climatice, mai ales în contextul creșterii continue a temperaturii aerului la nivel global. Una dintre consecințele cele mai importante ale încălzirii globale ar fi o creștere a magnitudinii și frecvenței fenomenelor de vreme severă, asociate temperaturii aerului și precipitațiilor atmosferice generate de creșterea nivelului de umiditate atmosferică și a instabilității atmosferice asociate. Schimbările climatice au implicații majore în alimentarea cu apă, scurgerea râurilor, agricultură, precum și în dezvoltarea vegetației naturale. Mai mult, precipitațiile extreme pot genera evenimente hidrologice extreme, cum ar fi inundațiile sau seceta cu impact puternic asupra economiei și societății.

În vederea reflectării reale a schimbărilor climatice la nivelul regiunii Delta Dunării, s-a realizat analiza valorilor medii sezoniere și anuale ale temperaturii aerului și precipitațiilor atmosferice, precum și a situațiilor de vreme severă generate de temperaturile extreme zilnice, respectiv de cantitățile zilnice de precipitații la o scară regională mică, pe o perioadă de 54 ani (1961-2014), la nivelul a 4 stații

meteorologice, două din interiorul arealului (Tulcea și Sulina), respectiv două din zona periferică a acesteia (Galați și Constanța).

Figura 2: Localizarea stațiilor meteorologice

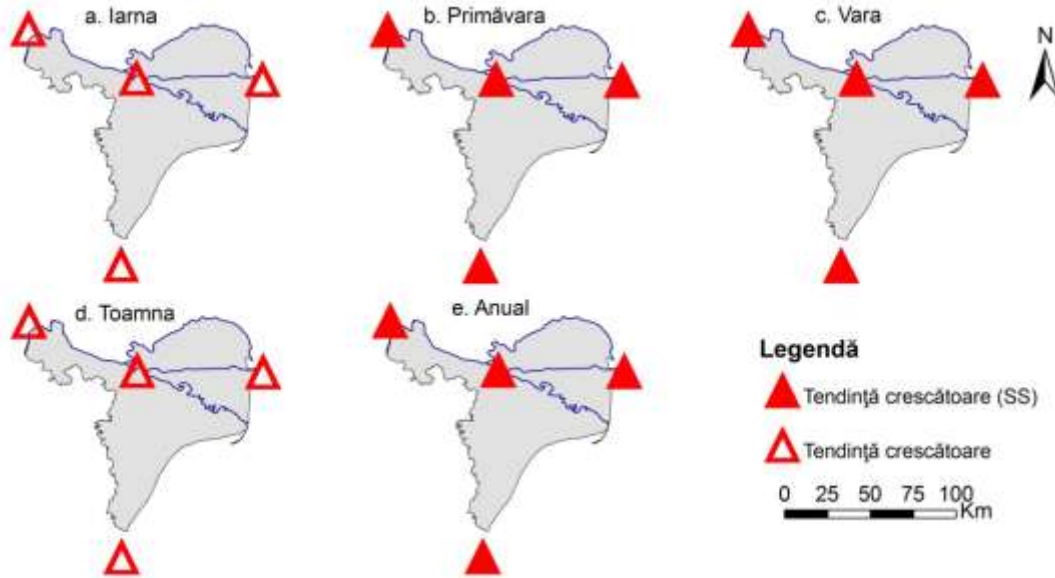
Sursa: Planșă proprie

În total, au fost analizați 33 de indici climatici, cei mai mulți pe baza metodologiei dezvoltate de Comisia OMM pentru Climatologie și Echipa de Experți pentru Detectare, Monitorizare și Elaborarea de Indici privind Schimbările Climatice ETCCDMI, utilizând setul de date dezvoltat în cadrul proiectului ECA&D.

Regiunea Deltei Dunării a fost expusă, în ultimii 54 de ani, unui intens proces de încălzire detectat atât în temperaturile medii anuale și anotimpuale, cât și în temperaturile extreme. Pentru valorile anuale și pentru anotimpurile primăvară și vară tendințele sunt statistic semnificative cu pante ce variază, în general, între 0.30 și 0.53°C/deceniu, respectiv 0.25°C/deceniu și 0.35°C/deceniu pentru mediile termice anuale, ceea ce reprezintă o rată destul de mare de creștere comparativ cu alte regiuni ale țării și ale continentului european. Deși se constată și o creștere atât a temperaturilor inferioare (minime), cât și a celor superioare (maxime), creșterea celor din urmă este mai intensă decât a minimelor, fapt ce determină și o creștere a contrastelor termice de la zi la noapte și de la vară la iarnă, materializată prin creșterea amplitudinilor termice diurne și anuale. Totodată este extrem de important faptul că în regiune a crescut durata perioadei de vegetație din punct de vedere termic cu aproape o lună în perioada analizată.

Figura 3: Tendința temperaturii medii anotimpuale și anuale în intervalul 1961-2014

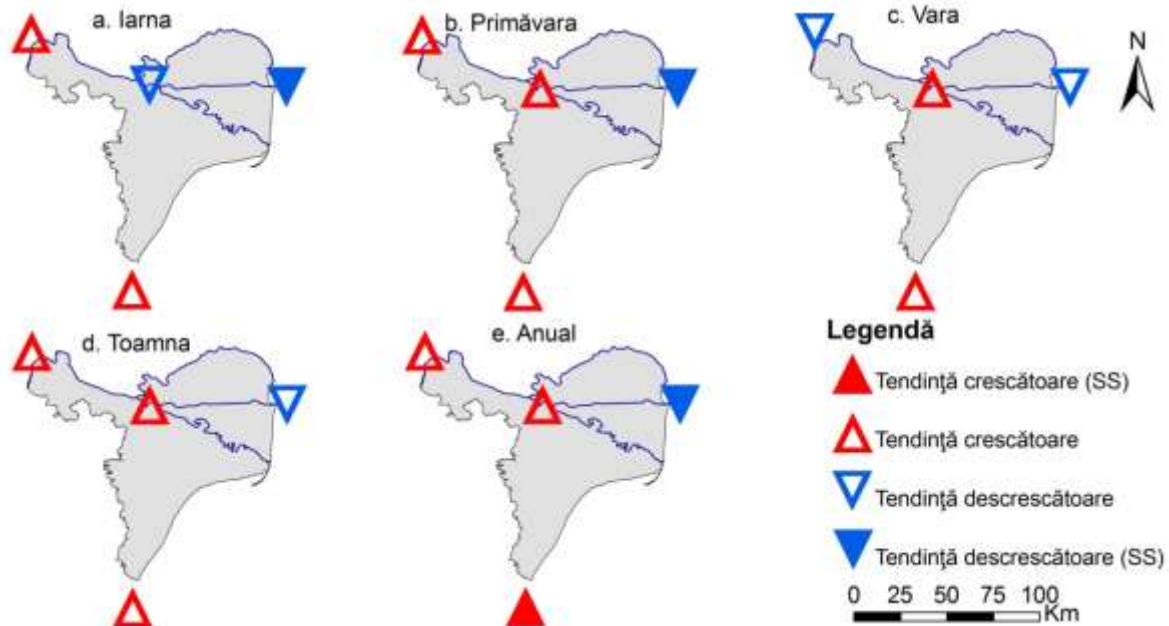

Sursa: Baza de date ECA&D

Trebuie menționat faptul că prezența mării, care are un efect de moderare termică (scade valorile maxime din timpul zilei și crește valorile minime din timpul nopții). Astfel, deși litoralul este zona cea mai caldă din țară, numărul zilelor caniculare este destul de redus. Singura excepție este numărul nopților tropicale, care înregistrează un număr mult mai mare de cazuri la stațiile costiere comparativ cu cele continentale, ca urmare a cedării căldurii din apa mării către atmosfera joasă în timpul nopții.

În ceea ce privește precipitațiile atmosferice, regiunea este cea mai aridă din țară, cu cantități medii multianuale care în extremitatea estică se apropie foarte mult de limita deșertului (la Sulina, s-au înregistrat precipitații sub limita deșertului în 27 de ani, dintre care peste 22 doar după anul 1982). Din punct de vedere al evoluției în timp, la nivel anotimpual și anual, cea mai mare parte a tendințelor detectate, majoritar în creștere, sunt statistic ne semnificative. Excepție face doar Stația Meteorologică Sulina unde scăderea este generalizată pentru toate anotimpurile și cantitățile anuale, și statistic semnificativă pentru iarnă, primăvară și cantități anuale.

Figura 4: Tendința cantităților anotimpuale și anuale de precipitații în intervalul 1961-2014

Sursa: Baza de date ECA&D

Analiza tendințelor indicilor pentru precipitații extreme, evidențiază faptul că regiunea se confruntă cu un proces de intensificare a precipitațiilor pus în evidență de scăderea numărului total de zile cu precipitații, dar de creșterea numărului de zile cu cantități cuprinse între 10 și 30 mm/zi (zile cu cantități abundente și foarte abundente). Totuși, în ceea ce privește analiza precipitațiilor extreme, trebuie păstrată o precauție întrucât cea mai mare parte a tendințelor sunt statistic ne semnificative, ceea ce ar putea conduce la o modificare a acestora în perioada imediat următoare.

Tabel 19: Pantele* tendințelor calculate pentru indicatori pentru precipitații extreme (1961-2014)

Indicatorul	Indicatorul	Constanța	Sulina	Tulcea	Galați
Indici calculați pe baza pragurilor fixe					
R0.1	Zile cu precipitații	-0.600	-5.000**	-1.176	-1.053
R5	Zile cu precipitații moderate	0.750	-0.741	0.000	0.476
R10	Zile cu precipitații abundente	0.588	-0.513	0.270	0.571
R20	Zile cu precipitații foarte abundente	0.323	0.000	0.465	0.345
R30	Zile cu precipitații extrem de abundente	0.250	0.000	0.000	0.000
CDD	Zile consecutive fără precipitații	-0.625	1.034	-0.750	-0.714
CWD	Zile consecutive cu precipitații	0.000	0.000	0.000	0.000
Indici calculați pe baza pragurilor relative					
R95p	Zile foarte umede	17.536	-2.375	18.929	4.286
R99p	Zile extrem de umede	0.000	0.000	2.500	0.000
Indici calculați fără praguri					
Rx1day	Cantitatea maximă de precipitații produsă într-o singură zi	2.939	0.333	3.300	-0.188
Rx5day	Cantitatea maximă de precipitații produse în 5 zile	4.515	-1.000	3.333	0.959

SDII	Indicele simplu de intensitate zilnică	0.364	-0.059	0.250	0.146
PRCPTOT	Cantitatea anuală de precipitații cumulată în zilele cu peste 1 mm	18.000	-14.000	13.176	6.636

Notă: * pantele sunt calculate pe deceniu; ** pantele marcate cu bold sunt statistic semnificative

Sursa: Baza de date ECA&D

Pe fondul creșterii accentuate a temperaturii și a tendințelor incerte de evoluție a precipitațiilor, concluzia generală este că regiunea a devenit mai aridă și mai expusă fenomenelor meteo extreme în ultimii 54 de ani. Aceste schimbări climatice au un impact social și economic complex asupra Deltei Dunării, care se va resimți tot mai intens pe viitor.

1.1.2. Insulele de căldură urbană

Accentuarea fenomenului de urbanizare, concomitent cu cel al schimbărilor climatice, a condus la un interes sporit pentru studierea așa-numitelor insule de căldură urbană, care sunt zone critice pentru calitatea vieții locuitorilor. În cazul orașelor de pe teritoriul ITI Delta Dunării, aceasta analiză a insulelor de căldură se bazează pe măsurarea temperaturii de suprafață, pe bază de imagini satelitare puse la dispoziție de USGS (United States Geological Survey), pentru data de 25 august 2014, ora 12:02. Acestea au fost procesate cu ajutorul tehnicilor GIS și reprezentate cartografic.

Analiza datelor satelitare relevă existența unei insule bine delimitate de căldură urbană la nivelul municipiului Tulcea, în timp ce la nivelul celorlalte orașe de mici dimensiuni din acest areal (Măcin, Sulina, Isaccea, Babadag) acestea au o intensitate mult mai redusă. În cazul acestor comunități urbane mici, explicația pentru slaba evidențiere a insulelor de căldură constă din:

- suprafața redusă a orașului;
- structura așezării și a fondului locativ asemănătoare cu cea a unei localități rurale;
- topografia regiunii, care permite disiparea căldurii acumulate în zonele urbane de către curenții de aer.

Identificarea acestor insule de căldură urbană permite și o identificare mai exactă a unor nevoie de dezvoltare urbană, cum ar fi dezvoltarea și reabilitarea de spații verzi, izolarea termică a clădirilor, sau un design mai eficient pentru principalele intersecții din oraș.

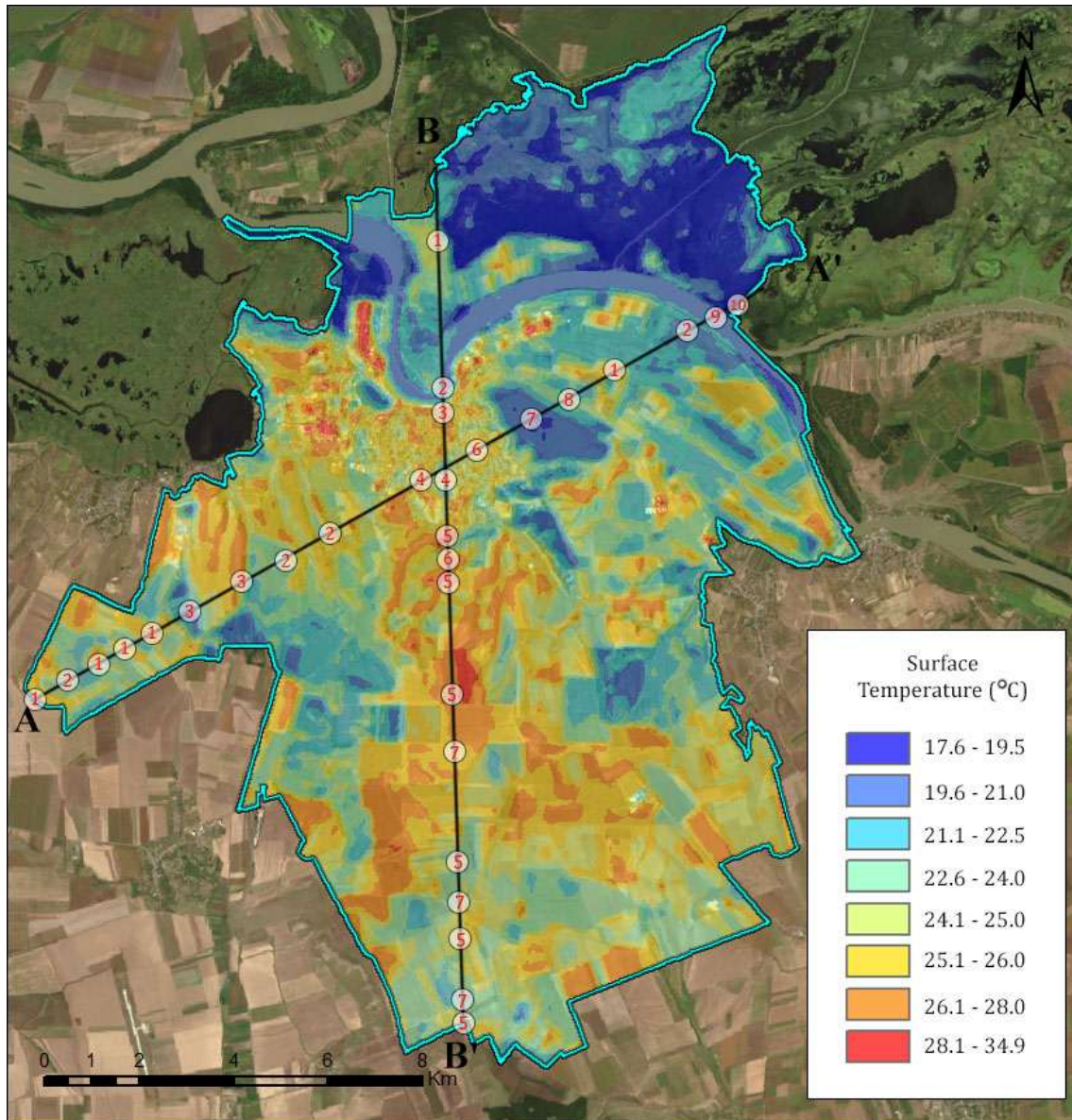
Insulele de căldură urbană din municipiul Tulcea:

La nivelul municipiului Tulcea, datele satelitare indică faptul că partea nord-vestică a acestuia înregistrează cele mai ridicate temperaturi. Astfel, la nivelul cartierului Dallas, și mai ales a platformei industriale delimitate de str. Taberei, Prelungirea Taberei, Forestierului și Isaccei, temperatura de suprafață ajunge la 35 de grade Celsius chiar și înainte de ora prânzului. Aceste temperaturi sunt comparabile cu cele ale terenurilor agricole proaspăt recoltate din jurul orașului. Un alt hotspot de la nivel local este cea a portului situat în partea de est a orașului, unde predomină clădirile realizate din beton și străzile asfaltate dense. În zona centrală a orașului, zonele rezidențiale cu blocuri de tip P+4,

perimetrare de străzile Lt. Corneliu Gavrilo, Sofia Nădejde și Babadag, sunt , de asemenea, puncte fierbinți ale orașului, cu temperaturi de 27-29 °C la ora prânzului.

La polul opus, regăsim zonele verzi și umede din zona Lacului Ciuperca și a Dunării, unde temperatura nu depășește 17-18 °C, amplitudinea de circa 10 °C dintre zonele orașului conducând la antrenarea de fluxuri perpendiculare de aer de-a lungul fluviului.

Figura 5: Harta temperaturii de suprafață înregistrate în municipiul Tulcea, în data de 25 august 2014, intervalul orar 9-12

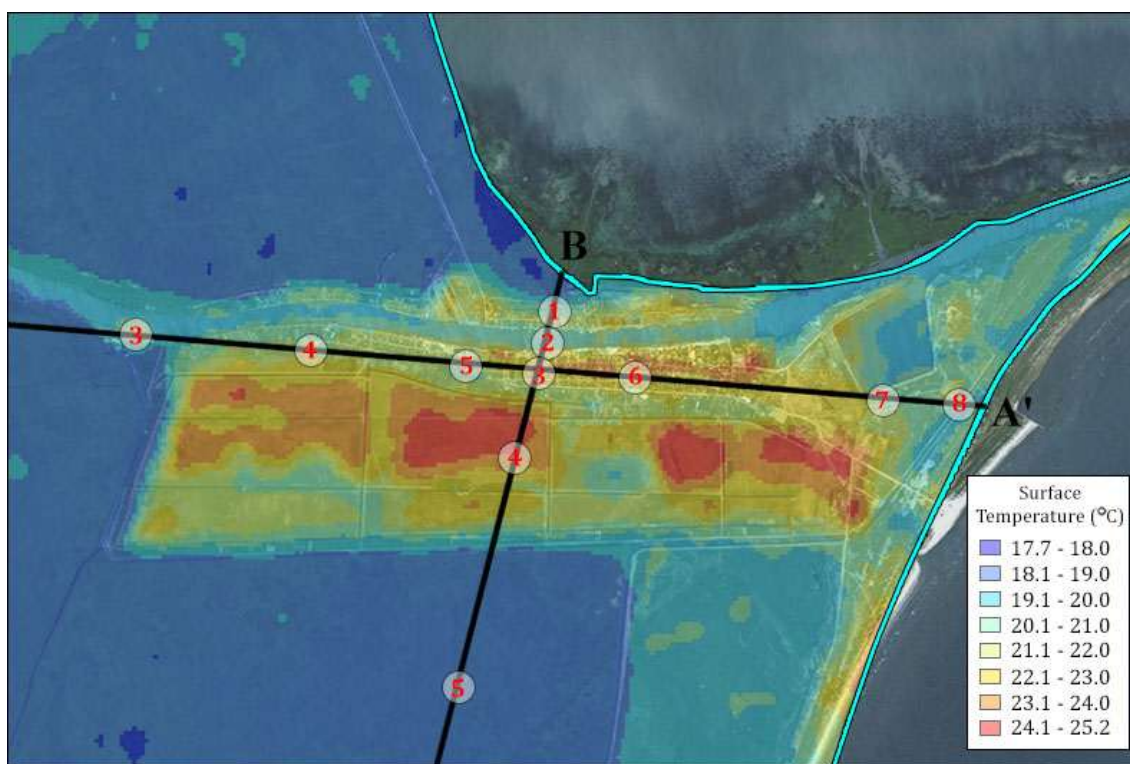
Sursa: imagine satelitară LANDSAT

În extravilanul localității se înregistrează valori mai ridicate ale temperaturii la nivelul terenurilor agricole proaspăt recoltate, însă acestea nu au un impact direct asupra populației.

Insulele de căldură urbană din orasul Sulina:

În orașul Sulina temperatura de suprafață este cu circa 10 grade Celsius mai scăzută în comparație cu municipiul Tulcea, o contribuție importantă în acest sens având-o efectul de moderare al Mării Negre și a zonelor umede din Deltă. Cele mai calde zone sunt cea centrală și cea a blocurilor de locuințe de pe Strada II, precum și în zona portului din zona de nord a localității. La polul opus, regăsim spațiile verzi, precum cele din apropierea Primăriei, care sunt chiar și cu 3 grade mai reci decât zonele rezidențiale.

Figura 6: Harta temperaturii de suprafață înregistrate în orașul Sulina, în data de 25 august 2014, intervalul orar 9-12

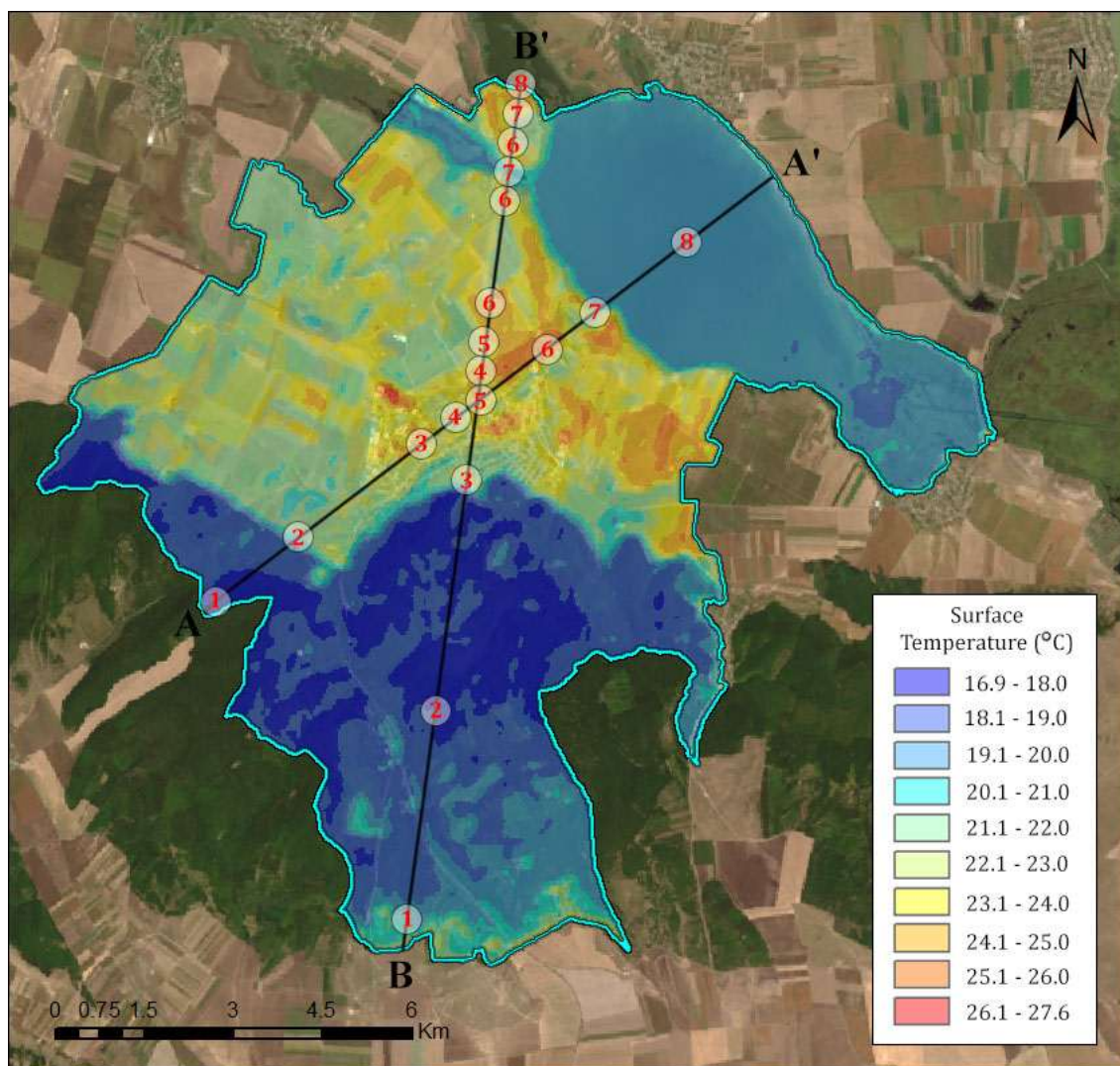
Sursa: imagine satelitară LANDSAT

Insulele de căldură urbană din orasul Babadag:

La nivelul orașului Babadag se înregistrează, de asemenea, valori medii ale suprafețelor, cu maxime în zona nord-vestică a localității, unde sunt localizate mai multe construcții din beton, din care unele abandonate ale fostei centrale termice și a fabricii de zahăr, ca și în zona de sud-est, unde există clădiri similare din perspectiva materialelor de construcții utilizate. În pofida acestei stări de fapt, partea de est a orașului este cu circa 2 grade Celsius mai rece decât cea de vest. Dintre zonele rezidențiale, cu o temperatură mai ridicată se remarcă perimetrul delimitat de străzile Republicii, Ștefan cel Mare, Mihail Kogălniceanu și Tudor Vladimirescu, unde sunt concentrate blocurile de locuințe nereabilitate termic. În

altă ordine de idei, la nivelul pădurii din partea de sud a oraşului, temperatura de suprafaţă este cu până la 7-8 grade Celsius mai redusă ca în zonele rezidenţiale.

Figura 7: Harta temperaturii de suprafaţă înregistrate în oraşul Isaccea, în data de 25 august 2014, intervalul orar 9-12

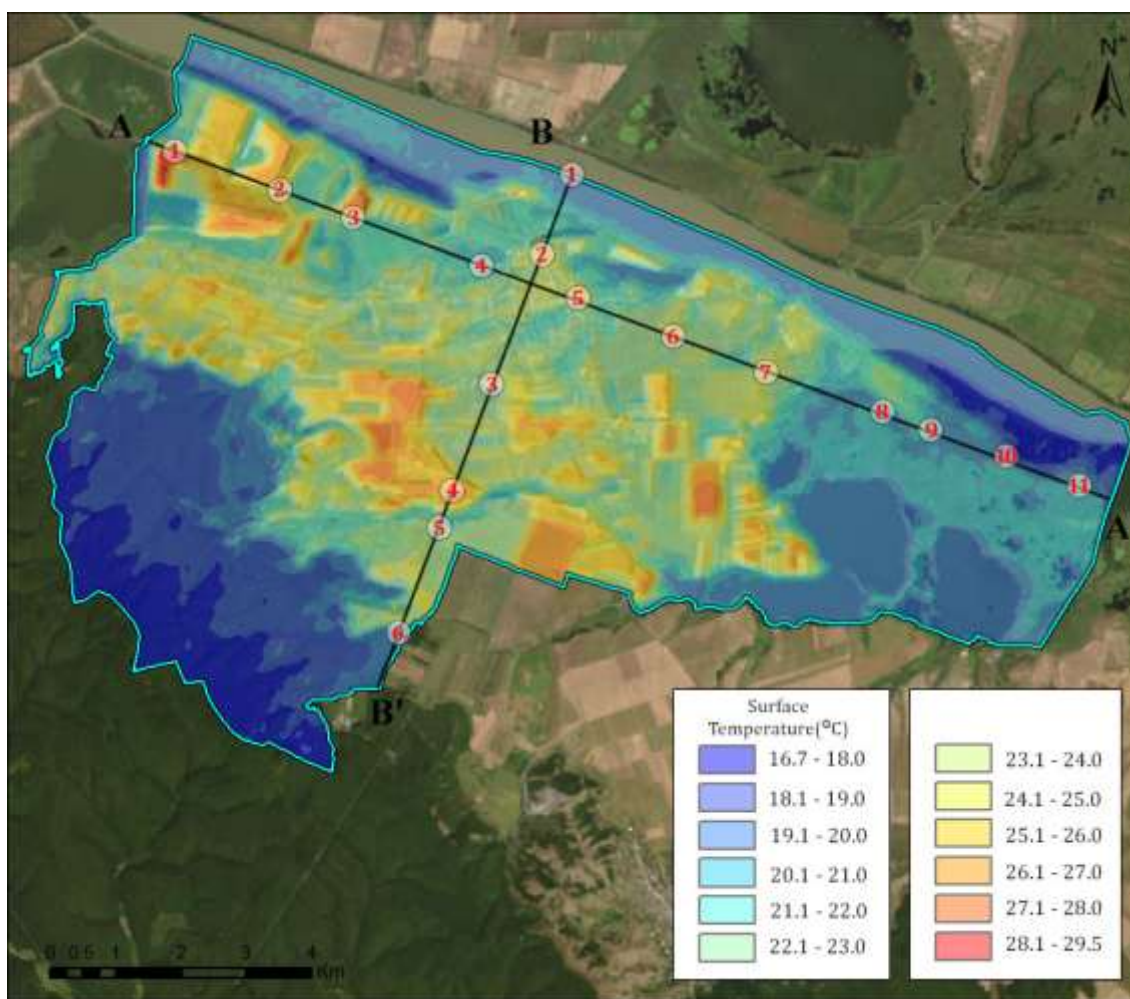

Sursa: imagine satelitară LANDSAT

Insulele de căldură urbană din oraşul Isaccea:

Temperaturile de suprafaţă înregistrate pe teritoriul oraşului Isaccea sunt inferioare celor din municipiul Tulcea, dar superioare altor oraşe din zonă, precum Sulina, Măcin sau Babadag. Cele mai ridicate valori se înregistrează în zona centrală (str. 1 decembrie, Primărie), unde sunt localizate câteva blocuri de locuinţe, respectiv pe str. Cuza Vodă, unde există ruine din beton.

Figura 8: Harta temperaturii de suprafață înregistrate în orașul Isaccea, în data de 25 august 2014, intervalul orar 9-12

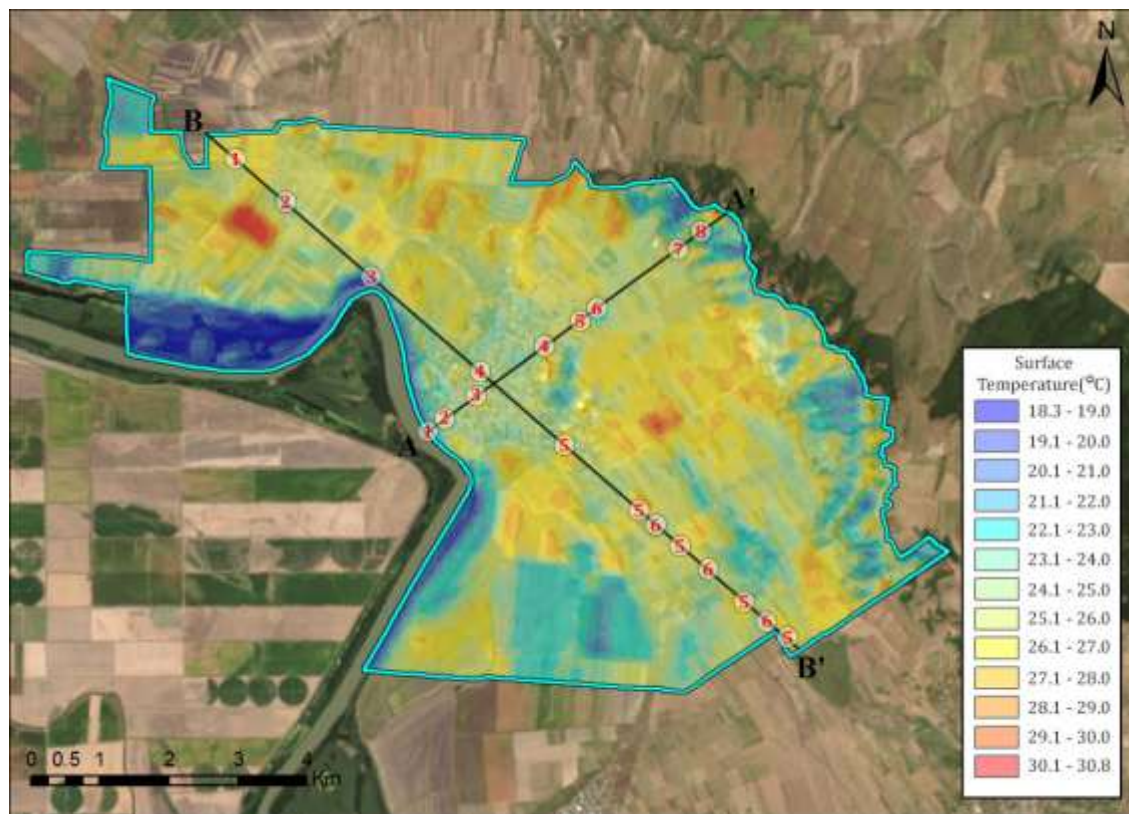

Sursa: imagine satelitară LANDSAT

Insulele de căldură urbană din orașul Măcin:

Orașul Măcin este una dintre cele mai mici așezări din Delta Dunării și este amplasat într-o zonă care permite disiparea căldurii acumulate în jurul așezării. Zona centrală (str. 1 Decembrie) și zona industrială din partea de sud-est a orașului sunt cele mai calde, dar temperatura de suprafață rămâne sub cea înregistrată la nivelul terenurilor necultivate din jur.

Figura 9: Harta temperaturii de suprafață înregistrate în orașul Măcin, în data de 25 august 2014, intervalul orar 9-12

Sursa: imagine satelitară LANDSAT

Chiar dacă insulele de căldură din aceste orașe nu sunt foarte intense în perioada verii, este de așteptat ca acestea să se intensifice pe durata iernii, când clădirile, care au fost reabilite termic în proporție de circa 35%, conform RGPL 2011), sunt încălzite. Transferul termic din interior către exterior al clădirilor pe durata sezonului rece conduce la creșterea temperaturii ambientale.

1.2. Nevoi de investiții materiale

- **Echipamentul și costurile de operare în cazul intervențiilor fizice pentru restabilirea circulației naturale a apei și a principalelor zone de habitat.** Prin contracararea unora dintre obstacolele în circulația apei care au fost apărut în ultimii 50 de ani cel puțin, este de așteptat să se îmbunătățească calitatea apei și populațiile de specii invazive, cum ar fi carasul, prin reducerea turbidității și eutrofizării. Acest lucru implică, în principal, realizarea unor deschideri/breșe în diguri pentru a permite inundarea polderelor abandonate din agricultură/acvacultură/silvicultură (re-naturalizare), și dragarea/decolmatarea anumitor canale și lacuri. Din punct de vedere ecologic și din cel al biodiversității, ar fi de dorit să se încerce inversarea tuturor modificărilor antropice asupra debitului natural de apă, care au fost introduse în timpul ultimelor decenii, pentru a permite proceselor naturale de sedimentare și de inundații să continue nestingherite. Totuși, acest lucru nu este practic, având în

vedere necesitatea de a proteja infrastructura economică și socială importantă existentă, prin, de exemplu, prevenirea inundațiilor și menținerea căilor navigabile în principalele puncte geografice. În timp ce planul de management al RBDD impune o renaturare (re-naturalizare) a multor zone îndiguite, unele poldere productive vor trebui, probabil, să fie menținute, cel puțin pe termen scurt și mediu, deoarece oferă locuri de muncă esențiale la nivel local. Restaurarea circulației apei în polderul agricol din zona I.C. Brătianu a fost identificată ca o prioritate deoarece ar reduce presiunea apei asupra digurilor de protecție, permițând apelor din inundațiile ale Dunării să aibă mai mult spațiu pe care să se întindă. Există câteva locații (Sinoe-Istria, Nuntași, Razim-Sinoe etc.) unde este clar că decolmatarea este imperios necesară și ar trebui să fie inițiată sau continuată pe baza informațiilor existente. Cu toate acestea, complexitatea fluxurilor hidrologice și depunerea de sedimente în complexele lacustre naturale ale Deltei, împreună cu necesitatea de a echilibra nevoile ecologice și economice/sociale, face să fie esențial ca, în general, aceste tipuri de intervenții fizice să fie efectuate pe baza colectării celor mai bune date și instrumente de modelare și capacitate. Mai exact, sunt necesare modele hidrologice și de sedimentare mai bune pentru a face posibilă previzionarea impactului sistemic al deschiderii/închiderii canalelor și al decolmării în orice locație dată (a se vedea secțiunea despre nevoile de asistență tehnică). Este, de asemenea, important să se asigure că ARBDD va promova și susține utilizarea tehnologiilor moderne pentru decolmatare, pentru a evita un impact negativ asupra mediului și pentru a obține rezultate durabile (de exemplu, prevenirea depunerilor de nămol îndepărtate să revină imediat înapoi în canalele și lacurile din aceleași locuri sau din altele).

- **Reabilitarea sistemelor ecologice și a habitatelor naturale în cadrul rețelei „Natura 2000” pentru speciile de interes european în materie de conservare** (de exemplu, pelicanul creț, cormoranul pitic, gâsca cu gât roșu, speciile de sturioni migratori etc.). Un instrument important ar fi elaborarea și implementarea unui sistem integrat de monitorizare, care să acopere întreaga zonă a Deltei Dunării (Rezervația Biosferei Transfrontaliere Delta Dunării în România și Ucraina și Lunca Prutului de Jos din România/Republica Moldova).
- **Tăierea stufului/igienizarea stufăriilor la momentul potrivit, care coincide cu încheierea ciclului de creștere a speciei**
- **Dezvoltarea și implementarea de măsuri pentru a reduce deșeurile solide în zonele naturale**, dintre care unele sunt transportate în aval din întreg bazinul hidrografic al Dunării (în special în timpul inundațiilor) și altele sunt generate la nivel local de către rezidenți sau turiști. Măsurile necesare cuprind stabilirea de puncte de colectare echipament și costuri de operare pentru colectare și evacuare a deșeurilor (în mod ideal, inclusiv reciclarea de materiale recuperabile, cum ar fi PET-urile). De asemenea, sunt incluse printre măsuri îndepărtarea resturilor și realizarea lucrărilor de reconstrucție ecologică a terenurilor industriale abandonate și degradate, în special a acelor care sunt situate în apropierea zonelor strict protejate.
- **Delimitarea, marcarea și semnalizarea** limitelor pentru a clarifica perimetrele diferitelor zone de management/de utilizare în cadrul RBDD, cum ar fi zonele strict protejate și zonele tampon, zonele de pescuit recreativ/sportiv, traseele turistice, zonele de campare, zonele de parcare etc. Tot aici intră și

dezvoltarea și implementarea unui sistem de monitorizare și informare, precum și un sistem de securizare utilizând tehnologie adecvată cum ar fi camere activate de mișcare, turnuri de pază, etc.

- **Împădurirea zonelor unde vegetația forestieră naturală a dispărut sau a fost degradată** fie prin îndiguirea de poldere, fie prin defrișarea pentru diverse alte scopuri. Zona care urmează să fie împădurită de-a lungul canalelor este de aproximativ 400 ha, în timp ce în polderele agricole sau piscicole a fost estimată o suprafață de aproximativ 5 000 ha.
- **Investiții care să susțină acțiunile locale de reducere a poluării cu nitrați a căilor navigabile, ce rezultă din activitățile agricole și de creștere a animalelor.** Asemenea investiții materiale și măsuri concrete fac trimitere la obligațiile României de a respecta Directiva UE privind Nitrații și se impun cu și mai multă urgență pe fondul recente decizii de a declara întregul teritoriu al României ca teritoriu potențial vulnerabil la poluarea cu nitrați. În majoritatea comunelor din afara inimii Deltei se află efective importante de animale, în special la nivel de gospodărie, însă nu au fost luate măsuri de împiedicare a pătrunderii gunoiului de grajd în apele de suprafață, care sunt astfel poluate. Primul pas ar trebui să fie cel al unui inventar al animalelor existente și găsirea și evaluarea altor criterii de identificare a zonelor în care există cea mai mare necesitate de investiții (de exemplu, din cauza unui număr mare de fântâni contaminate). Așadar, majoritatea fântânilor individuale au apa poluată cu mari concentrații de nitrați, din cauza gestionării necorespunzătoare a gunoiului de grajd.
- **Implementarea de măsuri pentru a combate speciile străine invazive din zona Deltei Dunării.**
- **Măsuri de atenuare și adaptare la schimbările climatice în zonele urbane din Delta Dunării.**

1.3. Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări

Rezervația Biosferei Delta Dunării a fost constituită de Guvernul României prin HG nr. 983/1990 și de Parlamentul României prin Legea nr. 82/1993, modificată și îmbunătățită de mai multe ori de atunci. Prin Articolul 5 din Legea nr. 82/1993 s-au stabilit înființarea și organizarea Rezervației, a instituției care gestionează Rezervația, Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării (ARBDD), precum și a Consiliului Științific, iar prin Hotărârea nr. 248/1994, s-au stabilit Statutul și zona funcțională a RBDD, precum și structura organizatorică a ARBDD. În perioada următoare (care a inclus și aderarea României la UE, în 2007), au fost instituite o serie de legi suplimentare, amendamente, regulamente și proceduri, dintre care unele nu sunt pe deplin conforme cu cele originale. Chiar dacă ARBDD are atribuția de a proteja natura și de a susține dezvoltarea economică și socială durabilă a comunităților locale, modul în care evoluează cadrul legislativ, de reglementare și de aplicare a favorizat formarea unui climat de neimplicare și neîncredere, în care mulți localnici cred că ARBDD servește în principal intereselor externe, în detrimentul lor.

Principalele nevoi legate de reglementare și de politici publice sunt următoarele:

Revizuirea și adaptarea „Planului de management și a Regulamentului rezervației” (Legea nr. 82/1992 cu modificările ulterioare), având ca obiectiv adaptarea cadrului legislativ la actualele norme naționale, europene și internaționale privind gestionarea ariilor protejate în general și a celor din

rezervația biosferei în special. Acest regulament include mecanisme pentru participarea concretă a comunităților locale și a altor factori de decizie importanți în definirea principalelor aspecte ale managementului RBDD, inclusiv stabilirea obiectivelor, dezvoltarea, implementarea și monitorizarea planurilor de management zonal și privind resursele naturale. Adoptarea unei politici și a unei legislații adecvate în legătură cu structurile de guvernare a RBDD și accesul rezidenților la resurse naturale sunt esențiale pentru stabilirea unei relații bazate pe mai multă cooperare și mai funcționale între ARBDD și comunitățile locale.

Întocmirea/actualizarea Planurilor de dezvoltare urbană pentru toate localitățile din zona RBDD. Gestionarea utilizării terenurilor, inclusiv a celor de natură și a parcelelor pentru construcții noi reprezintă un element critic în conservarea și valorificarea durabilă a RBDD. În 2008, a fost aprobat prin decizia Guvernului Regulamentul-cadru de urbanism pentru RBDD, care pune accentul pe identificarea și conservarea peisajelor naturale importante și a funcțiilor ecologice. Acesta a impus administrațiilor locale actualizarea planurilor de urbanism până în luna iunie 2010, lucru care nu a fost încă dus până la capăt (parțial din cauza lipsei alocării de fonduri naționale și județene pentru acest scop), lăsând multe localități fără plan actualizat sau fără niciun plan care să identifice zonele care au nevoie de regenerare ecologică ori de protecție sau care să ghideze și să reglementeze domeniul construcțiilor. Planurile aprobate de urbanism sunt o condiție preliminară pentru emiterea autorizațiilor de construire și a avizelor de mediu, rezultatul fiind probleme permanente în ceea ce privește ridicarea de construcții (de ex., case de vacanță și clădiri de turism) în zone sensibile, fără autorizații de construcție sau avize de mediu.

1.4. Nevoi de dezvoltare instituțională

- **Consolidarea la nivel instituțional a RBDD și stabilirea exactă a atribuțiilor instituționale.** Cadru instituțional privind managementul RBDD este complex și uneori ambiguu, având mai multe instituții locale și naționale cu diverse responsabilități și atribuții legale. Printre acestea, ARBDD este o instituție-cheie, ce poartă responsabilitatea menținerii caracteristicilor esențiale ale Rezervației Biosferei. RBDD a fost consolidată semnificativ prin sprijinul oferit prin programul de granturi GEF (Fondul Global de Mediu) din anii 1990⁸, dar de atunci a suferit o pierdere substanțială de buget și personal și a fost supusă unor schimbări importante la nivel de structură și de management. Reînnoirea efortului de consolidare durabilă a RBDD este esențială pentru funcționarea efectivă și pentru supraviețuirea pe termen lung a RBDD. Chiar dacă acest lucru presupune un anumit grad de investiții capitale în echipamente și infrastructură (a se vedea secțiunea anterioară), costurile de operare și de mentenanță pe termen lung ale acestor investiții ar trebui să presupună o creștere continuă a cotei naționale anuale alocate RBDD, care nu este posibilă în alt fel. Pe de altă parte, se impune ca necesară raționalizarea funcțiilor în rândul diferitelor instituții de la nivel local și la nivel național care controlează sau influențează diferite aspecte legate de resursele RBDD. După cum s-a menționat mai sus, o zonă de maximă urgență este reforma politică și de reglementare și adoptarea unor măsuri practice care să îmbunătățească gradul de

---

⁸ Biodiversitatea Deltei Dunării - proiectul GEF (1994-1999)

participare efectivă a comunităților locale și a altor factori importanți, cum ar fi organizațiile locale, naționale și internaționale, precum și sectorul privat.

- **Construirea și consolidarea capacității entității ADI-ITI (unitatea locală de management)** cu susținere directă din partea ministerelor de resort (Ministerul Fondurilor Europene, Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, autoritățile de conducere) în conformitate cu protocolul semnat, dat fiind că o parte substanțială a investiției în RBDD în perioada 2014-2020 va fi acoperită din fonduri UE prin mecanismul nou-creat de investiții teritoriale integrate. Unitatea de management la nivel local (ADI-ITI Tulcea) va juca un rol-cheie în implementarea Strategiei integrate de dezvoltare durabilă a Deltei Dunării și a acțiunilor legate de aceasta.
- **Revizuirea și susținerea construirii capacității privind structurile instituționale formale și informale ale comunităților locale care sunt sau prezintă potențialul de a deveni mecanisme pentru creșterea rolului populației locale în ceea ce privește managementul durabil al resurselor naturale din RBDD.** Chiar dacă mulți localnici și-au exprimat dorința de a deține un control mai mare asupra folosirii resurselor naturale, acest lucru poate fi realizat dacă există un anumit grad de voință și capacitate pentru planificare la nivel comunal, pentru luarea de decizii și implementare. Dat fiind că nu există un precedent puternic în privința unor astfel de acțiuni comunale sau de răspundere în zona RBDD, această capacitate va trebui să fie dezvoltată în timp pe baza structurilor instituționale deja existente și disponibile, care să dispună de stimulente și recompense concrete și substanțiale pentru participare și rezultate. ARBDD trebuie să fie un participant activ și susținător al acestei inițiative, întrucât are răspunderea legală pentru protecția și managementul sistemelor ecologice și a resurselor naturale vii din RBDD, neputând decât să distribuie sau să delege orice parte a responsabilității.
- **Dezvoltarea unui Centru Internațional de Studii Avansate pentru sisteme de fluvii – delte – mări pentru conservarea biodiversității.** Principalul scop al acestui centru este acela de a efectua cercetări asupra proceselor-cheie care influențează sistemele fluviu – deltă – mare și de elabora soluții solide pentru managementul durabil al acestor sisteme prin folosirea unei abordări integrate multi – disciplinare, ce combină cercetarea fundamentală cu cea aplicată. Procesele de mediu, presiunile mari de acțiune, conservarea naturii, precum și tendințele sociale și economice din regiune vor fi integrate în studii care vor permite adoptarea unor soluții prietenoase pentru mediu, întrucât dezvoltarea economică va fi abordată în aceste zone în strânsă colaborare cu factorii locali interesați (autoritățile locale, micii antreprenori, instituțiile locale de învățământ, etc.). Acest centru se aliniază cu Strategia Verde a UE (2013), elaborată de Comisia Europeană, care contribuie la conservarea și îmbunătățirea capitalului natural și la atingerea obiectivelor Europa 2020. El este de asemenea compatibil cu prioritatea-cheie nr. 3 – Europa Orizont 2020, Provocări Societale – priorități și acțiuni pentru conservarea biodiversității în Delta Dunării – Marea Neagră. Centrul, care face parte din programul Forumul Strategic European pentru Infrastructuri de Cercetare, va pune la dispoziție o platformă care să faciliteze parteneriatele în rândul organizațiilor de cercetare națională și internațională din regiune (România, Germania, Ungaria etc.), inclusiv folosirea facilităților existente ale acestora. Conceptul impune construcția de noi facilități de tip „hub”(centru de interes) în RBDD. Dezvoltarea infrastructurii este prevăzută să se desfășoare în trei etape, prin fonduri UE, ce

vor fi accesate în etapa 1 și în fazele ulterioare, ce se vor desfășura cu susținere internațională. Un amplasament pe brațul Sf. Gheorghe, la Murighiol a fost selectat în acest sens, datorită faptului că de aici se ajunge ușor în deltă – atât pe uscat, pe șosea, cât și pe apă, pe fluviul Dunărea – și în zona costieră. Consiliul Local Murighiol a probat concesionarea a trei hectare de teren pentru *Hub*.

- **Modernizarea rețelei de puncte de informare și dezvoltarea infrastructurii pentru noii vizitatori în RBDD.** Aceasta se poate face fie împreună cu **Centrul Internațional de Studii Avansate pentru sisteme de fluvii – delte – mări (DANUBIUS-RI)** fie prin luare ei în considerare ca investiție separată într-un alt loc, la limita zonei RBDD. Este necesară elaborarea strategiei de vizitare a RBDD, în limita capacității de suport, și pentru managementul vizitatorilor, inclusiv cu lucrări de modernizare a centrelor de informare existente și utilizarea acestora într-un concept integrat de prezentare și interpretare a RBDD.

1.5. Nevoi de asistență tehnică (AT)

- **Dezvoltarea și implementarea unui sistem de monitorizare modern/eficient și a unui model predictiv privind dinamica sedimentării în Delta Dunării:**

Delta Dunării este un complex hidrologic care adună cursurile apei în canale și pe deasupra luncilor inundabile. Apa are o încărcătură mare de sedimente, pe care o adună din întreg bazinul fluviului Dunărea. Aceste sedimente contribuie cu nutrienți importanți la ecosistemul deltei, dar pot genera modificări ecologice și fizice nedorite, cum ar fi colmatarea canalelor și eutrofizarea în zonele cu debit de apă redus. Unele probleme legale de depunerea sedimentelor sunt datorate canalelor artificiale, construite perpendicular pe direcția sensului natural de curgere a apei. Locuitorii și vizitatorii zonei RBDD solicită intens dragarea canalelor și a lacurilor pentru a menține libere căile de acces și zonele de pescuit, iar această activitate reprezintă o mare parte din planul de activitate anuală al ARBDD. Cu toate acestea, orice modificare legată de viteză sau de direcția fluxului apei și de depunerea sedimentelor într-o parte a deltei poate avea impact oriunde în aval, în acea zonă. De aceea este esențial ca ARBDD să dețină cele mai bune informații și instrumentele pentru a fi în măsură să prevadă aceste impacturi, înainte de a efectua dragări la scară mare, să procedeze la amplasarea sau îndepărtarea digurilor sau la efectuarea oricărei activități care ar putea modifica cursul apei. Deși în prezent se face monitorizare hidrologică, aceasta se concentrează în principal pe calitatea apei și nu ia în calcul parametri cum ar fi: viteza apei, adâncimea sedimentelor sau debitele de apă. Nevoile tehnice și de susținere financiară ale ARBDD pentru a pune la punct un sistem actualizat de monitorizare fizică și un model computerizat al fluxului, în baza unei hărți hidrologice detaliate a deltei, vor fi de ajutor pentru a determina:

- Volumul apei, al debitelor și al modului de circulație, preferabil în timp real sau pe baza unei eșantionări zilnice;
- Adâncimea și formarea fizică a depozitelor de sedimente în principalele puncte geografice, cum ar fi rutele majore de transport și zonele de pescuit, unde este posibilă acumularea din cauza debitului redus al apei;

- Predictibilitatea modificărilor privind debitul apei și viteza (asociate cu depunerea de sedimente) pe toată suprafața Deltei și pe coasta Mării Negre, urmare a unor intervenții precum decolmatarea canalelor, îndepărtarea sau construirea de diguri.

Primul pas ar trebui să fie constituit de asigurarea unor servicii de consultanță pe termen scurt, care să lucreze cu ARBDD și instituțiile asociate (de ex., Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare Delta Dunării) pentru evaluarea datelor și utilizarea instrumentelor predictive care sunt folosite în prezent și pentru recomandarea culegerii de date/metode de modelare și sisteme suplimentare și a unui tip potrivit de model hidrologic/de sedimentare. Prima preferință ar trebui să fie achiziționarea unui model existent și adaptarea acestuia la scopurile ARBDD și nu dezvoltarea unui model nou, conceput pentru a servi acestor scopuri. După aceasta, în privința asistenței tehnice (AT), se impune adaptarea/dezvoltarea unui sistem și model de testare și monitorizare, precum și instruirea și sprijinirea ARBDD și a celorlalți utilizatori în privința folosirii acestora.

• **Asistența tehnică privind revizuirea și îmbunătățirea cadrului instituțional pentru managementul ARBDD**, în scopul de a recomanda măsurile menite să simplifice cadrul instituțional și să îmbunătățească eficiența și rezultatele. Aceasta cuprinde:

- O revizuire a cadrului legislativ care se aplică managementului zonei RBDD (după cum s-a menționat mai sus) și evaluarea rolurilor, responsabilităților și a raporturilor între diferite instituții de la nivel local și național, care au diverse responsabilități și atribuții legale care uneori se suprapun, unele aflându-se la niveluri paralele în ierarhia guvernamentală și altele în raport de subordonare

- O evaluare a cadrului legislativ și a mecanismelor instituționale actuale și potențiale, care să promoveze și să permită participarea activă a comunităților din RBDD și a celorlalți factori interesați la gestionarea RBDD (inclusiv, de exemplu, la inițiativele pilot pentru managementul resurselor naturale prin contribuția comunității); și

- Analiză aprofundată la nivel instituțional (analiză funcțională) a ARBDD, în scopul de a recomanda măsurile de maximizare a eficienței și eficacității, în privința tuturor obiectivelor-cheie (conservarea și protecția biodiversității și a habitatelor naturale, utilizarea durabilă, cu accent pe ecoturism și pescuit recreativ/sportiv, îmbunătățirea calității vieții locuitorilor RBDD).

• **Asistența tehnică pentru evaluarea și recomandarea de îmbunătățiri ce trebuie aduse cadrului legislativ existent în privința exploatarea teritoriului și a resurselor naturale din zona RBDD**, având ca obiectiv asigurarea faptului că locuitorii RBDD beneficiază în mod corect și nemijlocit, atât de acces direct la aceste resurse, cât și de aranjamente care să permită altora utilizarea lor în scopuri comerciale.

• **Studii și AT pentru conservarea biodiversității și refacerea ecosistemelor și a habitatelor naturale din cadrul rețelei „Natura 2000”, care au fost afectate de impactul antropic** – acestea vor avea în vedere monitorizarea și evaluarea stării de conservare a tuturor speciilor și habitatelor de importanță comunitară și asigurarea unui management eficient al zonelor protejate, inclusiv zonele „Natura 2000” și speciile protejate din cadrul zonei RBDD. Chiar dacă aceste activități care au loc în prezent sunt

gestionate de ARBDD, scopul și calitatea studiilor și analizelor sunt subminate de lipsa fondurilor. Mai mult, este de dorit ca acestea să adopte o abordare transparentă, cu participarea mai multor factori interesați, pentru a îmbunătăți credibilitatea rezultatelor monitorizării în rândurile populației locale și a altor utilizatori ai resurselor naturale ale RBDD. De asemenea, este esențială monitorizarea populațiilor de specii de pești, importante din punct de vedere economic, care vor fi exceptate de la normele privind cotele de pescuit și sistemul de impozitare, pentru a reduce stimulentele care încurajează distorsionarea datelor.

- **Asistența tehnică specializată pentru înregistrarea la cadastru a tuturor clădirilor de interes național aflate pe domeniul public și în perimetrul RBDD și stabilirea datelor GIS pentru organizarea sistemului informatic** – aceasta reprezintă o prioritate pentru construcțiile existente în zona deltei și considerate de valoare pentru comunitățile locale: clădiri tradiționale pentru procesarea peștelui, ghețării, colibe pescărești, vechi clădiri ale administrației, faruri vechi, mori de vânt etc. Astfel, toate acestea, dat fiind că fac parte din patrimoniul cultural al comunităților din DD, ar trebui să fie gestionate și utilizate mai bine.
- **Asistența tehnică specializată pentru înregistrarea la cadastru și intabularea terenurilor din domeniul public de interes național, aflate în administrarea ARBDD și stabilirea datelor GIS pentru organizarea sistemului informatic** – aceasta reprezintă o prioritate pentru cunoașterea și delimitarea corectă a terenurilor având proprietari/administratori diferiți, în vederea aplicării măsurilor de management corespunzătoare.
- **Studiile de fezabilitate și proiectele tehnice pentru refacerea habitatelor naturale afectate de activitățile non-ecologice care se desfășoară în zone agricole, pescării și zone forestiere** – lucrări integrale sau parțiale de restaurare ecologică. Aceasta reprezintă o necesitate și un efort imperativ pentru toate acele zone în care vor fi efectuate lucrări de investiții și pentru care nu au fost întocmite până în prezent studii de fezabilitate și alte proiecte tehnice subsecvente, sau pentru alte zone noi, care urmează să fie identificate în vederea restaurării ecologice și pentru care este necesar să se elaboreze documentele în următorii 5-10 ani. Toate acestea implică costuri importante și trebuie să fie considerate priorități în cadrul viitoarelor eforturi de finanțare.
- **Elaborarea de materiale suplimentare (acțiuni educative opționale și formale) pentru școlile primare din RBDD și din zonele învecinate**, cu concentrare pe protecția mediului și educație ecologică.

1.6. Responsabilități

Cu toate că implementarea majorității intervențiilor care abordează nevoile identificate pentru sectoarele de mediu, biodiversitate și forestier, rămâne în responsabilitatea Guvernului prin Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, respectiv ARBDD, anumite intervenții vor fi plasate în sarcina Consiliului Județean Tulcea, autorităților locale, Institutului Național de Cercetare-Dezvoltare Delta Dunării, Ministerului Educației Naționale etc. Instituțiile descentralizate ale diferitelor ministere ar trebui să fie

responsabile cu monitorizarea modului de implementare a respectivelor programe și să faciliteze în egală măsură accesul la diferite surse de finanțare.

1.7. Aspecte inter-sectoriale

Toate nevoile care trebuie abordate în cadrul acestor sectoare ar putea avea un impact trans-sectorial direct și puternic asupra adaptării la schimbările de climă, gestionării riscurilor asociate cu dezastrele, protecției împotriva inundațiilor, dar și asupra altor sectoare importante și relevante pentru aceasta zonă a Deltei Dunării: turism, agricultură, transport, sănătate, educație, comunicare și alte posibile zone din sectorul privat.

1.8. Tabel de evaluare a nevoilor

Tabel 20: EN Mediu					
Nevoie/tip de nevoie	Prioritate ⁹	Termen	Entitățile responsabile	Sinerгии	Comentarii
4. Nevoile legate de investiții materiale					
<p>a) Investiții în conservarea biodiversității și refacerea ecosistemelor și a habitatelor din cadrul rețelei „Natura 2000”, afectate de impactul antropic:</p> <p>1. Protecția și conservarea speciilor afectate – de ex., pelicanul creț, cormoranul mic, gâsca cu gât roșu, sturionii migratori etc.</p> <p>2. Sistem integrat de monitorizare în zona Delta Dunării (Rezervația Biosferei Transfrontaliere Delta Dunării, Romania/Ucraina și Lunca Prutului de Jos, Republica Moldova).</p> <p>3. Implementarea măsurilor de combatere a speciilor străine invazive în zona Deltei Dunării.</p> <p>4. Implementarea programului de igienizare a stufăriilor și a habitatelor din RBDD.</p> <p>5. Salubritatea ecosistemelor naturale, inclusiv a stufăriilor.</p> <p>6. Gestionarea și evaluarea populațiilor de animale domestice abandonate (cai, vite, etc.) și amenajarea infrastructurii de gestionare (cartare, infrastructură de hrănire și protejare, sterilizare, valorificare, etc.).</p>	Mare	Pe termen scurt-mediu	MMAP ARBDD CJT INCDDD	Pescuit Turism Gestionare deșeuri Comunități locale	<p>Sunt necesare intervenții de refacere a ecosistemelor, a habitatelor afectate și a populației de specii afectate (extinderea habitatelor acvatice pentru pești și păsări)</p> <p>Conform ARBDD, populațiile acestor specii au scăzut, iar programele anterioare (care nu au fost pe deplin implementate din cauza lipsei de fonduri) trebuie să fie continuate. Investițiile materiale sunt necesare, de ex., pentru asigurarea/ îmbunătățirea condițiilor de reproducere în siturile corespunzătoare. Ecosistemele sunt afectate de deșeuri (în special mase plastice) aduse de fluxul de apă și de vizitatori.</p> <p>Este necesară modernizarea facilităților pentru monitorizarea speciilor migratoare (sturioni, scrumbie de Dunăre), precum și realizarea unui staționar pentru tratarea unor exemplare de specii sălbatice bolnave sau rănite.</p> <p>Neexploatarea pe o perioadă îndelungată a stufăriilor a dus la degradarea acestora și a habitatelor aferente, impunându-se măsuri de intervenție pentru îndepărtarea și valorificarea vegetației acvatice dure (stuf, papură) pentru menținerea habitatelor naturale specifice.</p> <p>Managementul deficitar al activității de creștere a animalelor domestice în gospodăriile</p>

⁹ Acestea sunt priorități în faza de propunere, valabile doar pentru respectivul sector. Acestea vor fi mai departe ordonate după prioritate în Faza de Strategie (noiembrie 2014) pentru a reflecta importanța trans-sectorială și răspândirea zonală.

<p>7. Infrastructură pentru protejarea unor specii de păsări periclitare din RBDD (platforme, de cuibărit, cuiburi artificiale, marcare/monitorizare), inclusiv cu realizarea unui centru pentru îngrijirea exemplarelor rănite sau bolnave din fauna sălbatică a RBDD.</p> <p>8. Stație pentru monitorizarea speciilor de pești migratori: sturioni și scrumbie de Dunăre (dotare, sistem de monitorizare, marcare).</p>					<p>populației locale a condus la apariția fenomenului de creștere necontrolată a numărului animalelor domestice și, în special, a cailor, scăpate accidental sau deliberat de sub supravegherea deținătorilor și la afectarea habitatelor naturale și, în special, a celor forestiere.</p> <p>Gestionarea acestei situații este dificilă în condițiile în care aceste animale au căpătat un comportament semi-sălbatic și se agravează dacă nu se iau măsuri urgente, afectând, în continuare, starea habitatelor naturale.</p>
<p>b) Investiții pentru asigurarea condițiilor hidrologice/ de mediu optime pentru funcțiile ecosistemelor acvatiche:</p> <p>1. Lucrări de decolmatăre pe gârlele și canalele din complexele lacustre naturale, inclusiv lucrări hidrotehnice de tip stăvilă, pentru asigurarea unui regim hidrologic optim în RBDD;</p> <p>2. Lucrări de îmbunătățire a condițiilor hidrologice în RBDD – pentru a asigura acumularea și circulația apei între corpurile de apă din deltă și complexul lacustru Razim-Sinoe;</p> <p>3. Lucrări de îmbunătățire a condițiilor hidrologice în zona Sinoe -Istria-Nunțași;</p> <p>4. Lucrări de îndepărtare a depunerilor de sedimente din lacurile afectate ca urmare a proceselor de colmatare rapidă provocate de intervențiile antropice; <i>(Nota: finanțare din fonduri EU/ITD și de la bugetul național)</i></p> <p>5. Lucrări de restabilire a circuitului</p>	<p>Mediu & Mare</p> <p>Mediu</p> <p>Mediu</p>	<p>Pe termen scurt-mediulung</p> <p>Pe termen mediu-lung</p> <p>Pe termen mediu-lung</p>	<p>MMAP ARBDD CJT INCDDD</p>	<p>Pescuit Turism Agricultură Comunități locale</p>	<p>Funcțiile ecosistemului natural în DD sunt direct legate de regimul debitului fluviului Dunărea și al brațelor sale prin șapte complexe acvatiche din deltă: Somova-Parcheș, Șontea-Furtuna, Matița-Merhei, Gorgova-Uzlina, Roșu-Puiu, Dunăvăț-Dranov și Razim-Sinoe. Cotele apelor, debitul și distribuția sunt cele mai importante.</p> <p>Toate lucrările hidrotehnice de îndiguire, drenare și transport naval, efectuate în ultimii 60 de ani, au afectat în mod considerabil regimul hidrologic natural din deltă. Ca și consecință, depunerile sunt active în anumite zone, pe lângă distribuția inegală a volumelor de apă.</p> <p>Sunt necesare o bază de date adecvată și o capacitate analitică aplicată dinamicii sedimentării pentru a previziona efectele directe și indirecte care ar putea rezulta din decolmatarea pe scară largă a anumitor zone, sau pentru a prevedea cât de durabile ar putea fi rezultatele (cât de repede se va re-colmata zona).</p> <p>Toate aceste lucrări trebuie să se execute în</p>

<p>apei în polderul agricol I.C. Brătianu (Nota: finanțare de la bugetul național)</p>					<p>baza unui sistem de monitorizare predictivă și a unei modelări matematice în privința hidrologiei și sedimentelor din Delta Dunării. Există câteva zone cu argumente clare că acestea necesită decolmatare sau realizarea unor lucrări de tip stăvilor pentru optimizarea curgerilor, dar marea majoritate a acestor lucrări trebuie executate după modelare. Lucrările propuse se bazează pe un studiu recent al Institutului Național de Cercetare – Dezvoltare Delta Dunării (INCDDD) și al specialiștilor olandezi, care evidențiază nevoia efectuării de măsurători care ar duce la reducerea presiunii Dunării pe digurile de protecție ale polderelor. Acesta va asigura zone mai extinse pentru preluarea vârfurilor de viitură, în timpul inundațiilor („mai mult spațiu pentru apele Dunării”).</p>
<p>c) Investiții pentru refacerea habitatelor naturale afectate de activități neecologice în sectorul agricol, de pescuit, în poldere forestiere – lucrări integrale sau parțiale de reconstrucție ecologică (Uzlina, Murighiol-Dunăvăț, Dunăvăț, Stipoc, Obretin, Pardina, Sireasa, altele)</p>	<p>Mediu-mare</p>	<p>Pe termen scurt-mediu</p>	<p>MMAP ARBDD CJT INCDDD</p>	<p>Pescuit Turism Agricultura Comunități locale</p>	<p>Câteva din aceste poldere nu mai sunt folosite total sau parțial în scopul pentru care au fost destinate din motive tehnice (sistemele de alimentare și drenaj sunt deteriorate și nefolosibile etc.) sau din motive economice (cheltuielile de funcționare sunt mai mari decât valoarea de piață a producției mărfii).</p>
<p>d) Investiții de împădurire pentru refacerea vegetației forestiere naturale, degradată ca urmare a îndiguirilor pentru crearea de poldere agricole/piscicole</p>	<p>Mediu</p>	<p>Pe termen scurt-mediu</p>	<p>MMAP ARBDD ROMSILVA</p>	<p>Turism Agricultura Comunități locale</p>	<p>Defrișările vegetației forestiere naturale în delta reprezintă aproximativ 200 km de canale naturale. Pentru a restabili vegetația forestieră sunt necesare împăduriri pe o suprafață de aproximativ 400 ha, iar pentru refacerea vegetației forestiere în polderele agricole și piscicole, pe o suprafață de aproximativ 5 000 ha.</p>

<p>e) Investiții pentru asigurarea unei protecții eficiente a zonei RBDD, inclusiv a zonelor strict protejate:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Marcarea și semnalizarea perimetrului Rezervației și a limitelor zonelor strict protejate, a zonelor tampon, a zonelor de pescuit recreativ/sportiv, a traseelor turistice, a zonelor de campare, a zonelor de parcare etc. 2. Amenajare trasee de acces pentru vizitarea RBDD cu impact minim (mijloace de transport nemotorizate sau cu propulsie electrică), inclusiv plantarea de observatoare ornitologice în zone de interes pentru management și pentru vizitatori (Sf. Gheorghe-Sacalin, Crișan, Sărături-Murighiol, Uzlina, Purcelu, etc.). 3. Extindere sediu ARBDD și conversie centrale termice; amenajare punct/facilități de informare în zona strict protejată Istria-Sinoie. 4. Implementarea unui sistem informatic și de monitorizare, inclusiv construirea de observatoare integrate în peisajul deltaic pentru zonele cele mai sensibile și pentru zonele strict protejate din RBDD. 	Mare	Pe termen scurt-mediu	MMAP ARBDD	Turism Comunități locale	<p>Sistemul actual de marcare și semnalizare a teritoriului RBDD datează de la începutul anilor 90 și s-a dovedit a fi insuficient dezvoltat și cu eficiență redusă în funcționare. Este necesară refacerea întregului sistem de marcare și semnalizare în sensul îndeșirii acestuia, a materializării unor modificări survenite în ultima perioadă, precum și a eficientizării funcționării acestuia. RBDD are 20 de zone strict protejate, în care accesul și desfășurarea oricărui tip de activitate economică sunt interzise. În prezent, acest zone sunt slab marcate, semnalizate și securizate împotriva accesului ilegal. Mai sunt stabilite 13 zone tampon, precum și 4 situri Natura 2000 (ROSCI0065, ROSCI0066, ROSPA0031, ROSPA0076).</p>
<p>f) Investiții în programe pilot pentru promovarea utilizării surselor de energie regenerabilă (eoliană, energie solară, pompe de încălzire, biomase, micro-hidro etc.) și tehnologii nepoluante, inclusiv dezvoltarea și introducerea sistemelor de propulsie, prietenoase din punct de vedere ecologic, în zona Deltei Dunării:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Proiecte pentru obținerea 	Mediu	Pe termen mediu-lung	MMAP ARBDD CJT Sectorul privat	Toate sectoarele	

<p>încălzirii termice pe bază de biomasă în unitățile de fabricare a brichetelor și peletelor</p> <p>2. Proiecte pentru asigurarea utilităților (electricitate, apă caldă, încălzire) prin energie regenerabilă (verde) pentru clădirile ARBDD din Tulcea și din teritoriul RBDD.</p> <p>3. Proiectul pilot pentru elaborarea și implementarea soluțiilor ecologice de propulsie a ambarcațiunilor, bazate, în principal, pe energie solară.</p>					
g) Reconstrucția ecologică a terenurilor degradate (industriale) din zona ariilor protejate din DD și zonele adiacente relevante	Mare	Pe termen mediu-lung	MMAP ARBDD CJT	Toate sectoarele	
h) Implementarea și dezvoltarea unui sistem de monitorizare a riscurilor prin modelare hidraulică și a unui sistem pentru managementul riscurilor în RBDD.	Mare	Pe termen mediu-lung	MMAP ARBDD CJT	Toate sectoarele	Necesitatea unui sistem informatic dedicat managementului riscurilor este justificată nu numai prin importanța pe care RBDD o are la nivel internațional, ci și prin modul și impactul pozitiv pe care l-ar avea un astfel de sistem în raport cu activitatea decizională a ARBDD. Sistemul vine în sprijinul direct al ARBDD cu privire la estimarea impactului, proximității și gradului de probabilitate a riscurilor specifice zonei, care pot afecta starea patrimoniului natural.
<p>i) Investiții pentru reducerea poluării cu nitriți rezultați din activitățile agricole / de creștere a animalelor în zonele Deltei Dunării:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Investiții (platforme de beton pentru depozitarea temporară a gunoiului de grajd, flote dotate cu echipament specializat) pentru dejecțiile animale (gunoiul de grajd), facilități de 	Mare	Pe termen scurt-mediu	CJT Consiliile locale	Comunitățile locale Agricultură Turism Sănătate Apă	Aceste investiții sunt legate de obligațiile prevăzute în Directiva UE referitoare la nitrați și de decizia recentă din care reiese că întreg teritoriul României este potențial vulnerabil la poluarea cu nitrați. Nu toate comunele din DD (în special cele din inima deltei) ar putea să justifice astfel de investiții – pe baza inventarului actual al efectivelor de animale și a altor criterii, se va stabili numărul exact de

management la nivel de comună – în zonele înconjurătoare și zonele tampon din DD (15 comune)					investiții. Majoritatea comunelor din afara inimii Deltei au importante efective de animale - majoritatea acestor animale sunt ținute în curțile din spatele caselor, fără luarea niciunei măsuri de protecție împotriva poluării cu nitrați; majoritatea puțurilor individuale au apă poluată, din cauza gestionării incorecte a gunoiului de grajd. Pentru inima deltei, ar putea fi luate în considerare și alte soluții de gestionare a gunoiului de grajd, adaptate la respectivele condiții.
5. Nevoi de dezvoltare în materie de politici și reglementări					
a) Revizuirea și adaptarea “Planului de management și a Regulamentului Rezervației” (Legea nr. 82/1993 privind constituirea ARBDD, cu modificările ulterioare) pentru asigurarea unei administrații a biosferei moderne, eficiente economic și viabile, și pentru corelarea cu prevederile altor acte legislative privind managementul zonelor de conservare din România.	Mare	Pe termen scurt	MMAP Alte instituții responsabile	Toate sectoarele	
b) Îmbunătățirea cadrului legislativ actual pentru o mai bună garantare a accesului direct al populației locale la resursele naturale și la serviciile din zona RBDD.	Mare	Pe termen scurt	MMAP Alte instituții responsabile	Comunitățile locale	
c) Elaborarea normelor de utilizare durabilă a resurselor naturale.	Mediu	Pe termen scurt	MMAP Alte instituții responsabile	Toate sectoarele	
d) Elaborarea unui cod de conduită și de bune practici privind utilizarea resurselor și serviciilor din zona RBDD	Mediu	Pe termen scurt	MMAP Alte instituții responsabile	Toate sectoarele	
e) Revizuirea și completarea programei de educație primară pentru	Mare	Pe termen scurt-mediu	MMAP Alte instituții	Comunitățile locale	

școlile din zona RBDD și din localitățile aflate în zonele învecinate cu activități educaționale specifice, formale și opționale, care să includă protecția mediului și educația ecologică.			responsabile	Toate sectoarele	
f) Întocmirea / actualizarea Planurilor de dezvoltare urbanistică pentru toate localitățile din zona RBDD, ceea ce are consecințe directe asupra capitalului natural al regiunii întrucât sunt identificate zonele cu valoare peisagistică și implicit măsurile specifice de conservare, care se impun	Mare	Pe termen scurt-mediu	CJT Consiliile locale	Toate sectoarele	Există multe construcții care au fost construite fără autorizație de construcție sau aviz de mediu. În 2008, s-a aprobat prin Hotărâre de Guvern (HG nr. 1516/2008) Regulamentul cadru de urbanism pentru RBDD, în care sunt specificate normele privind dezvoltarea urbanistică din RBDD și care reglementează activitățile de peisagistică și de urbanism în baza considerațiilor specifice Deltei. Una dintre cele mai importante prevederi este actualizarea planurilor urbanistice de către administrația locală până în iunie 2010 – cu toate acestea, mai există încă multe localități care nu au astfel de planuri (din cauza lipsei de fonduri). Acest lucru are consecințe asupra valorii naturale a Deltei, deoarece, de exemplu – pentru zonele cu valoare peisagistică distruse, administrațiile locale ar fi trebuit să pună la dispoziție planuri urbanistice, măsuri de protecție specifice pentru regenerarea ecologică și peisagistică a acestor zone.
6. Nevoi de dezvoltare instituțională					
a) Îmbunătățirea performanțelor de conducere ale ARBDD printr-o contribuție mărită de la bugetul național pentru a asigura personalul necesar atât din punctul de vedere al efectivului, cât și din punctul de vedere al calității și pentru îmbunătățirea infrastructurii, inclusiv dotarea personalului cu echipament și	Mare	Pe termen scurt-mediu	MMAP CJT	Toate sectoarele	ARBDD nu deține în prezent personalul corespunzător din punctul de vedere al efectivului și al calificărilor necesare pentru a presta o activitate la nivel optim. Este necesară continuarea eforturilor de implicare a partenerilor în susținerea gestionării ARBDD (ONG-uri, agenți voluntari etc.) în același timp cu implicarea directă a comunităților locale.

mijloace de deplasare (pe apă și pe șosea), mijloace de comunicare etc.					
b) Construirea capacității și consolidarea entităților locale ADI-ITI, cu susținerea directă a ministerelor de resort (Ministerul Fondurilor Europene, Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice), a Autorităților de Management, pe baza unui protocol încheiat	Mare	Pe termen scurt-mediu	TCC MEF MRDPA MAs	Toate sectoarele	
c) Elaborarea unui mecanism eficient și flexibil de coordonare și colaborare între autoritățile publice implicate în gestionarea activităților ce se desfășoară în perimetrul RBDD.	Mare	Pe termen scurt	MMAP CJT Alte autorități publice	Toate sectoarele	
d) Elaborarea strategiei de vizitare și pentru managementul vizitatorilor în limita capacității de suport a ecosistemelor naturale, inclusiv cu lucrări de modernizare a centrelor de informare existente pentru utilizarea acestora într-un concept integrat de prezentare și interpretare a RBDD.	Mediu	Pe termen mediu	MMAP CJT INCDDD	Turism Comunitățile locale	
e) Dezvoltarea unui Centru Internațional de Studii Avansate pentru sisteme de fluvii – delte – mări (DANUBIUS_RI) pentru conservarea biodiversității	Mediu	Pe termen mediu	MEF Alte autorități publice române și din UE	Cercetare Turism Pescuit Agricultura	Se propune înființarea unei noi structuri, un Centru Internațional de Studii Avansate, ca urmare a eforturilor depuse de instituțiile române și europene. Aceasta corespunde priorității cheie 3 din cadrul programului Europa Orizont 2020, Provocări Societale – priorități și acțiuni pentru conservarea biodiversității în Delta Dunării – Marea Neagră. Provocările menționate în cadrul priorității 3 sunt: acțiune în materie de climă; eficiența resurselor și a materiei prime; siguranța alimentelor; agricultura durabilă; cercetări marine și maritime și Bio-economia, energie sigură, eficientă și curată; transport inteligent,

					verde și integrat.
--	--	--	--	--	--------------------

7. Nevoi de Asistență tehnică (AT)					
a) Dezvoltarea și implementarea unui model predictiv modern/eficient pentru monitorizarea și modelarea dinamicii sedimentării din Delta Dunării	Mare	Pe termen scurt	MMAP ARBDD ANAR	Toate sectoarele	Delta Dunării este un sistem complex ce combină fluxul de apă din canale și cel din zonele inundabile. Modificările legate de cantitatea de sedimente și de regimul debitului din zonele din amonte este posibil să aibă un impact semnificativ asupra formei deltei, pe termen lung. Înainte de a efectua intervenții majore de decolmatate a canalelor și a lacurilor, este absolut necesar ca autoritățile responsabile să aibă capacitatea analitică corespunzătoare (un sistem de modelare în materie de diagnostic) pentru stabilirea și predicția dinamicii proceselor de sedimentare. Acesta va crea posibilitatea de stabili direct și indirect efectele care ar putea rezulta din decolmatarea la scară mare a anumitor zone indicate în programul de investiții ARBDD. Modelarea va permite previzionarea răspunsului sistemului la impacturile naturale și umane și să susțină procesul de luare a deciziilor în privința planificării lucrărilor de decolmatate.
b) Studii și AT pentru conservarea biodiversității și refacerea ecosistemelor și habitatelor naturale în cadrul rețelei „Natura 2000” afectate de impacturile antropice: - Monitorizarea și evaluarea stării de conservare la toate speciile și habitatele de importanță la nivelul comunității și asigurarea unui management al ariilor protejate, inclusiv al siturilor „Natura 2000”	Mare	Pe termen scurt	MMAP ARBDD CJT INCDDDD	Pescuit Turism Agricultura Comunități locale	

- Alte studii și asistența tehnică					
c) Asistență tehnică specializată pentru înscrierea la cadastru a tuturor clădirilor de interes național aflate pe domeniul public și în perimetrul RBDD, precum și stabilirea de date GIS pentru sistemul informatic	Mediu	Pe termen mediu	CJT Consiliile locale	Comunitățile locale Turism	Aceasta este o prioritate pentru construcțiile din zona Deltei Dunării – clădiri tradiționale pentru procesarea peștelui, ghețării, cabane pescărești, clădiri vechi ale administrației, vechi faruri, mori de vânt etc. Acest patrimoniu cultural poate fi gestionat și utilizat mai bine.
d) Asistență tehnică specializată pentru înregistrarea la cadastru și intabularea terenurilor din domeniul public de interes național, aflate în administrarea ARBDD și stabilirea datelor GIS pentru organizarea sistemului informatic.	Mediu	Pe termen mediu	CJT Consiliile locale	Comunitățile locale Turism	Aceasta este o prioritate pentru cunoașterea patrimoniului administrat de ARBDD – terenurile, zonele inundate și inundabile, etc. din domeniul public de interes național, precum și delimitarea celorlalți proprietari/administratori din perimetrul RBDD.
e) Dezvoltarea unui suport cartografic digital de mare rezoluție pentru elaborarea planurilor, strategiilor și programelor de management pentru RBDD.	Mare	Pe termen scurt-mediu	MMAP ARBDD INCDDDD	Toate sectoarele	
f) Studii de fezabilitate și proiecte tehnice pentru refacerea habitatelor naturale afectate de desfășurarea activităților non-ecologice în polderile agricole, de pescuit și forestiere – lucrări de restaurare ecologică integrală sau parțială.	Mare	Pe termen scurt-mediu	MMAP ARBDD Consilierii locali	Pescuit Agricultură Turism	Acestea sunt necesare pentru toate zonele care au planificate deja lucrări, dar care nu au studii de fezabilitate și proiecte tehnice, sau pentru noile zone de trebuie identificate în vederea restaurării ecologice și pentru care documente similare trebuie întocmite.
g) Asistența tehnică pentru analiza instituțională aprofundată (analiză funcțională) a ARBDD cu scopul de a îmbunătăți performanțele manageriale și cadrul legislativ care guvernează administrația zonei RBDD.	Mare	Pe termen scurt	MMAP ARBDD	Toate sectoarele	Cadrul instituțional pentru administrarea RBDD este complex și uneori ambiguu, cu un număr mare de instituții la nivel local și național, cu diverse responsabilități și atribuții legale, care uneori se suprapun; unele se află la niveluri paralele în ierarhia guvernamentală, iar altele în raport de subordonare.
g) Asistența tehnică pentru evaluarea și îmbunătățirea cadrului legislativ pentru o mai bună garantare a	Mare	Pe termen scurt	MMAP Alte instituții responsabile	Comunitățile locale	

accesului direct al populației locale la resursele naturale și la serviciile din zona RBDD.					
---	--	--	--	--	--

2. Schimbările climatice

2.1. Nevoi de investiții materiale

Majoritatea investițiilor materiale legate de climă provin din celelalte sectoare, cum ar fi: energia, transportul, mediul urban, agricultură și silvicultură; de exemplu, împiedicarea inundațiilor, dezvoltarea transportului pe căi navigabile, îmbunătățirea eficientizării energiei, energie regenerabilă. Acestea sunt prezentate în capitolele corespunzătoare din raport, inclusiv:

- *Agricultura și dezvoltarea rurală*: diversificarea recoltei și producției de animale; modernizare/reabilitare a infrastructurii de irigație, managementul riscurilor la nivel de fermă, etc.
- *Managementul riscurilor și dezastrelor*: evaluarea riscurilor în zona de studiu în privința inundațiilor, reabilitării infrastructurii etc.
- *Pescuitul: gestionarea/managementul speciilor invazive* (caras), modelarea hidrologică etc.
- *Sănătate*: evaluarea riscurilor, instruirea personalului pentru urgențe privind sănătatea publică, dezvoltarea azilelor
- *Mediu și protecția mediului*: măsuri de combatere a speciilor invazive, evaluarea impactului schimbării climei asupra navigabilității canalelor

Crearea unui parteneriat pentru schimbările climatice (PSC), coordonat de administrația locală. Se așteaptă o inițiativă din partea Unității de Schimbări Climatice în colaborare cu administrația locală și cu sectorul privat, din cadrul ADI. PSC va acorda sprijin pentru următoarele zone studiate:

1. Un program de micro-împrumut pentru adaptarea comunității la schimbările climatice, având ca țintă familiile cu venituri mici. Experiența în implementarea de proiecte privind adaptarea la schimbările climatice¹⁰ în toată lumea a dovedit că segmentele de populație săracă sunt cele mai afectate de schimbările climatice. Soluția care s-a dovedit a fi cea mai eficientă la nivel local a fost aceea de a permite, la scară mică, comunităților afectate de schimbările climatice să modifice proiectele în funcție de orientările regionale, însoțite de studii de piață. Programul GEF de acordare de împrumuturi mici¹¹ s-a dovedit a fi foarte eficient în susținerea acestor tipuri de inițiative. În cadrul zonei studiate și potrivit raportului de diagnosticare, 60% din populația rurală desfășoară activități independente sau sunt lucrători familiari neremunerați și chiar și în rândul celor care sunt angajați, salariile din sectorul primar sunt sistematic mai mici decât cele din sectoarele secundar (cu 25%) și terțiar (cu 300%). În inima Deltei, în mod special, piața muncii este în mare parte de tip sezonier, ceea ce împiedică accesul la

¹⁰ Dezvoltare inteligentă climatică, Grupul Băncii Mondiale

¹¹ GEF Programul de granturi mici, Pentru detalii cu privire la inițiativele lor de schimbări climatice a se vedea https://sgp.undp.org/index.php?option=com_content&view=article&id=275&Itemid=171

împrumuturi bancare care obligă la un venit stabil. De aceea este necesară introducerea unui fond mic de adaptare, care să asigure gospodăriilor cu venit mai mic, adaptarea la mediu (cum ar fi protecția împotriva inundării caselor și selecția recoltei) sau chiar anumite oportunități de ameliorare (cum ar fi încălzirea unităților prin ardere de biomasă, unități agricole cu consum de combustibil mai mic etc.) printr-un mecanism flexibil de finanțare, cu o limită de 3 500 €, spre exemplu. În baza strategiilor și orientărilor descrise mai jos, un sistem de finanțare pentru comunități de tip micro-împrumut le-ar permite comunităților locale să ia decizii în cunoștință de cauză despre felul în care și-ar putea crește rezistența la schimbările climatice.

Având în vedere că zonele învecinate au nevoi cuantificabil diferite de adaptare, acest instrument poate veni în completarea celorlalte programe, pentru a permite personalizarea lor plecând de la o bază științifică solidă.

Lista cu măsurile disponibile ar trebui concepută împreună cu comunitățile locale, după ce acestea au participat la campanii de conștientizare și de informare privind schimbările climatice și rezistența la schimbările climatice. În inima Deltei, transportul pe apă al utilajelor achiziționate ar trebui subvenționat pentru a fi de și mai mult ajutor pentru zonă.

2. Scheme de micro-finanțare sau de împrumut pentru a susține IMM-urile în achiziționarea tehnologiilor cu emisii reduse de carbon. Acest program trebuie să cuprindă două părți, una care să se axeze pe consultanța privind conștientizarea schimbărilor climatice, și cealaltă pe parteneriatul cu băncile locale în vederea furnizării de fonduri pentru investiții privind emisiile reduse de carbon. Consultanța ar trebui să se acorde atât IMM-urilor, cât și băncilor pentru a le ajuta pe ambele să identifice cele mai eficiente investiții atât din punct de vedere economic, cât și din perspectiva costurilor asociate emisiilor de carbon. Băncile din zona studiată au susținut în trecut doar scheme de împrumut pentru reabilitare termică, acoperite de la bugetul de stat, iar odată cu criza economică, acestea au început să aibă rețineri în acordarea împrumuturilor pentru IMM-uri. Dacă s-ar dezvolta niște linii directe locale, însoțite de studii de piață, băncile și-ar dezvolta/extinde domeniul de expertiză și ar înțelege că riscul de a acorda astfel de fonduri de investiții este mic și ușor de evaluat. Acest tip de inițiativă a fost adoptat și în Filipine și a constituit unul dintre proiectele menționate în inițiativa UNFCC – „Momentum of Change”¹².

3. O facilitate pentru promovarea parteneriatelor între institutele de cercetare și societățile private în materie de tehnologii inovatoare cu emisii reduse de carbon. Activitatea industrială în zona studiată a scăzut în mod semnificativ o dată cu declinul economic, iar emisiile de carbon reprezintă o mare îngrijorare în România. Vimetco Alum, una dintre cele mai mari companii industriale care mai există încă în zona de studiu, a depus deja toate eforturile pentru a reduce emisiile de gaze cu efect de seră și și-a exprimat interesul de a intra în parteneriat cu instituțiile de cercetare internațională pentru a adopta tehnologii cu emisii reduse de carbon la nivelul funcționării acesteia. Totuși, compania susține că nu a primit niciun fel de sprijin pentru astfel de inițiativă și că este dificil să stabilească un parteneriat. În zona

---

¹² Programul de Finanțe pentru energie durabilă în Filipine, UNFCC, http://unfccc.int/secretariat/momentum_for_change/items/7847.php

de studiu, mai sunt și alte întreprinderi care produc emisii mari de carbon, precum și întreprinderi cu capital de stat, care ar putea beneficia de pe urma acestor tipuri de transfer de tehnologie. O facilitate care să pună în legătură întreprinderile locale cu institutele de cercetare și deținătorii de patente ale echipamentelor cu emisii reduse de carbon, împreună cu un mecanism de finanțare bazat pe fonduri nerambursabile ar ajuta la îmbunătățirea inovațiilor legate de schimbările climatice în zona de studiu.

2.2. Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări

Dezvoltarea de politici locale privind colectarea și diseminarea datelor în materie de schimbări climatice. Singura instituție locală care se ocupă de culegerea informațiilor privind emisiile de gaze cu efect de seră în zona de studiu este agenția locală pentru protecția mediului. Capacitatea acesteia este limitată și canalizată în principal pe instalații, care fac parte din Schema UE de comercializare a certificatelor de emisii de gaze cu efect de seră. Nicio altă autoritate locală sau sectorială nu depune vreun efort pentru monitorizarea emisiilor de gaze cu efect de seră în zona de studiu și nici societatea civilă nu este preocupată în mod special de aceasta problemă. Chiar dacă anumite atribuții de monitorizare și raportare ale agenției pentru protecția mediului vor fi extinse, va fi nevoie de culegerea mult mai multor informații legate de emisiile de gaze cu efect de seră și de diseminarea acestora către toate entitățile publice și private. Monitorizarea emisiilor va trebui să facă parte din toate programele finanțate prin ITI și apoi să se extindă și la inițiative finanțate de la bugetul de stat în zona de studiu, dar și către sectorul privat, în măsura posibilului.

2.3. Nevoi de dezvoltare instituțională

Crearea unei unități pentru schimbările climatice, capabile să lucreze atât cu publicul, cât și cu sectorul privat. Această unitate ar trebui să gestioneze PSC, să dețină și să actualizeze liniile directoare și studiile de piață, să asigure asistența în identificarea consultanților experți și să contribuie la conceperea și implementarea campaniilor de conștientizare, în coordonare cu inițiativele societății civile și așa mai departe. Această unitate ar trebui să acționeze doar ca organ coordonator și să nu administreze niciun fond de una singură. Ar putea face parte din ADI și ar putea oferi servicii specializate de monitorizare și îmbunătățire a indicatorilor privind schimbările climatice pentru toate inițiativele finanțate prin ITI.

2.4. Nevoi de asistență tehnică

Construirea capacității administrației publice locale și a societății civile pentru implementarea măsurilor privind schimbările climatice. În baza schimbărilor și liniilor directoare din cadrul politicilor de la nivel național, administrația publică locală trebuie să își dezvolte abilitatea de a estima și reduce emisiile de gaze cu efect de seră în zona ei de răspundere. Acest lucru implică informarea și instruirea personalului în ceea ce privește conținutul Strategiei Naționale privind Schimbările Climatice, care este în curs de elaborare și implementare, precum și oportunitățile pe care le creează la nivel local. Mai mult, folosirea metodologiei de monitorizare a datelor privind schimbările climatice, descrisă mai jos, trebuie să se reflecte în creșterea gradului de conștientizare și de instruire a autorităților publice. Instruirea ar trebui să cuprindă concepte privind promovarea dezvoltării economice cu emisii reduse de carbon în

mediul urban sau rural. Această inițiativă ar putea fi completată de parteneriate cu organizațiile comunităților locale și cu ONG-uri, care ar putea să participe la întruniri comune, în cadrul cărora să se genereze schimburi de cunoștințe, iar colaborarea între autoritățile publice și societatea civilă să se îmbunătățească. Aceste cunoștințe partajate ar putea ajuta autoritățile locale să integreze aspectul schimbărilor climatice în politicile și planurile de la nivel local. La sfârșitul sesiunilor de instruire toate autoritățile locale vor menține un dialog activ cu Unitatea pentru Schimbări Climatice și vor fi capabile să utilizeze metodologia de monitorizare.

Dezvoltarea unor linii directoare locale clare și ușor de utilizat pentru programele privind schimbările climatice și eficiența energetică. În prezent, Banca Mondială, împreună cu Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice elaborează Programul privind schimbările climatice și creșterea masei verzi pentru reducerea conținutului de carbon, care va oferi norme orientative privind aplicarea măsurilor privind schimbările climatice și promovarea dezvoltării durabile. Au fost elaborate hărți cu zonele supuse riscului de inundații în zona de studiu, dar nu și scenarii privind clima locală. Astfel de analize, o dată efectuate, ar putea folosi la orientarea unei dezvoltări care să fie în linie cu viitoarea Strategie privind Schimbările Climatice. Acest lucru implică nu doar faptul că datele meteorologice trebuie să fie supuse analizei, ci și că autoritățile locale ar trebui să fie capabile să folosească datele pe care le dețin pentru a alege măsurile potrivite de atenuare și de adaptare sectorială la nivel local. De aceea, pe baza unui studiu al climei specifice zonei aflate sub examinare, în corelare cu strategia națională în curs de elaborare privind schimbările climatice, se impune pregătirea unui document conținând o serie de Recomandări privind Schimbările Climatice Locale (RSCL). RSCL ar funcționa în esență ca norme orientative pentru administrația locală și pentru întreprinderi în cadrul proceselor lor de planificare. Ar conține și o metodologie ușor de utilizat pentru monitorizarea efectelor gazelor cu efect de seră pentru toate proiectele finanțate prin ITI și alte fonduri publice în zona de studiu. Ar putea fi adaptat pentru a putea fi folosit și în sectorul public. Pornind de la RSCL, un document de Recomandări privind Eficiența Energetică Locală (REEL) s-ar axa în continuare pe îmbunătățirea eficienței energetice în zona de studiu, în sectoarele public și privat. Ar conține recomandări privind acele tipuri de măsuri de eficientizare a consumului de energie în zona de studiu care sunt cele mai eficiente din punctul de vedere al costurilor pentru diferitele tipuri de consumatori, pe baza studiilor de piață și a finanțărilor relevante disponibile. Ar fi de asemenea necesar un studiu privind eroziunile costiere pentru a furniza informații privind dezvoltarea regiunii marine și costiere din zona de studiu.

Dezvoltarea unor campanii eficiente de conștientizare privind schimbările climatice. În prezent, gradul de conștientizare este foarte redus în privința impactului schimbărilor climatice asupra economiei locale și asupra stării de bine a populației. Singurele zone cu un grad puțin mai mare de conștientizare sunt zonele în care seceta afectează practicile în agricultură sau zonele în care inundațiile reprezintă un pericol. Campaniile de conștientizare privind schimbărilor climatice locale ar trebui să conțină informațiile prezentate în RSCL și în REEL pentru a evidenția efectele locale ale schimbărilor climatice și pentru a ajuta comunitățile locale în luarea unor decizii inteligente în materie de dezvoltare. Campaniile ar trebui să aibă în vedere atât populația, în general, cât și sectorul privat și să furnizeze informații specifice, care să poată fi puse în practică. Luând în considerare angajamentele Uniunii Europene și pe

cele ale României în cadrul general al Schimbărilor Climatice și Energiei, este necesar un nivel mult mai ridicat al conștientizării publice privind schimbările climatice, pentru a promova creșterea economică bazată pe emisii reduse de carbon.

Instruirea experților din sectorul privat în ceea ce privește furnizarea de servicii în materie de schimbări climatice. Schimbările climatice și eficiența energetică nu fac parte în prezent din programa școlară și există puțini evaluatori ai performanței energetice la nivel național și la nivel local. Includerea subiectelor relevante privind schimbările climatice în majoritatea sectoarelor educaționale va impune promovarea unor campanii de informare atât în rândul profesorilor, cât și în cel al elevilor. Această situație care necesită remediere la toate nivelurile de educație formală trebuie completată cu programe de educare a adulților, care să permită derularea de programe de re-calificare pentru persoanele subocupate sau pentru șomeri. Acestea ar trebui să cuprindă programe pentru evaluatori ai performanței energetice, experți în energie regenerabilă, etc.

2.5. Responsabilități

O mare parte din responsabilitatea în materie de politici publice și reglementare revine Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor, întrucât acesta este cel care pregătește Strategia națională privind schimbările climatice, alături de un plan de acțiune, care vor fi esențiale pentru orice inițiativă la nivel local. Unitățile administrației locale, joacă totuși un rol fundamental în implementarea măsurilor ce intră în jurisdicția acestora. În cadrul Consiliului Județean Tulcea s-a propus înființarea unei unități privind schimbările climatice, care să acționeze ca unitate de coordonare și implementare a proiectelor și care să faciliteze asigurarea coerenței între inițiativele naționale și nevoile locale.

2.6. Sugestii preliminare privind măsurile de implementare specifice sectorului

Aceste aranjamente în materie de implementare includ crearea unei unități privind schimbările climatice, care trebuie să fie capabilă să creeze legături puternice între comunitățile locale și autorități, precum și în mediul de afaceri și în cel universitar. Trebuie să fie capabilă să ia în considerare preocupările și informațiile primite la nivel și să fie capabilă să elaboreze programe ușor de folosit cu ajutorul experților. Unitatea va fi în principal responsabilă de transpunerea și implementarea PFSC la nivel local, aducând RSCL și REEL în atenția publică, în planurile locale și la nivelul uzului comun, să ajute în procesul de monitorizare a indicatorilor propuși și să ofere asistență pentru implementarea politicii privind schimbările climatice.

2.7. Tabel de evaluare a nevoilor

Tabel 21: Evaluarea nevoilor privind schimbările climatice				
Nevoie / tip de nevoie	Prioritate ¹³	Cadru	Sinergii	Comentarii
Nevoi de investiții materiale – care să fie coordonate de echipe sectoriale				
Investițiile sectoriale în materie de schimbări climatice sunt incluse în capitolele respective.		Urmează a se determina	Toate sectoarele	Urmează a se determina
Un fond și un parteneriat inițiate de Consiliul Județean, inclusiv un fond de adaptare climatică gestionat de comunitate și care vizează familiile cu venituri mici, un mecanism de micro-finanțare sau de împrumut pentru a sprijini IMM-urile și o facilitate de parteneriat pentru a promova colaborarea dintre sectorul public și cel privat pentru acțiuni climatice inovatoare.	Mediu	Lung	Energie Transport, Agricultură, Social, Turism, IMM-uri	
Nevoi de dezvoltare în materie de politici și reglementări				
Politicile locale și procedurile de monitorizare a gazelor cu efect de seră, precum și raportarea și schimbul de date.	Mediu	Lung		Se cere ca metodologia de evaluare a emisiilor de gaze cu efect de seră să fie tot mai mult utilizată de sectorul public și de cel privat din zona de studiu.
Nevoi de dezvoltare instituțională				
Crearea unei unități privind schimbările climatice, capabilă să lucreze cu sectorul public și cu cel privat.	Ridicat	Redus		
Nevoi de asistență tehnică				
Construirea capacității locale a CJ pentru planificarea, monitorizarea, schimbul de date și punerea în aplicare.	Ridicat	Redus		
Punerea în aplicare a campaniilor de educare și sensibilizare a opiniei publice, organizate pe baza RSCL și REEL	Mediu	Mediu		
Includerea schimbărilor climatice în educația formală și oferirea de programe pentru formarea adulților.	Redus	Ridicat		
Dezvoltarea unor orientări locale clare și ușor de utilizat privind schimbările climatice și programele de eficiență energetică.	Mediu	Mediu		

¹³ Acestea sunt priorități în faza de propunere, valabile doar pentru respectivul sector. Acestea vor fi mai departe ordonate după prioritate în Faza de Strategie (noiembrie 2014) pentru a reflecta importanța trans-sectorială și răspândirea zonală.

3. Eficiența energetică

O bună parte din măsurile de eficiență energetică vizează zonele urbane, care adună la un loc cei mai mulți și cei mai mari consumatori de energie. În cazul Deltei Dunării, Municipiul Tulcea are potențialul cel mai mare de a beneficia de pe urma unor intervenții în materie de eficiență energetică. Ca atare, o analiză TRACE (Tool for Rapid Assessment of City Energy – Instrument de Evaluare Rapidă a Energiei Orașului) a fost efectuată în Municipiul Tulcea pentru a identifica nevoile fundamentale în materie de eficiență energetică în oraș. Această analiză a fost continuată de identificarea nevoilor de eficiență energetică în restul zonei de studiu.

3.1. Nevoi de investiții în municipiul Tulcea

Instrumentul de Evaluare Rapidă a Energiei Orașului (TRACE), sprijinit de Programul de asistență pentru Managementul Sectorului de Energie (ESMAP), a fost folosit pentru a examina eficiența energetică a municipiului Tulcea. TRACE este un instrument simplu, necostisitor, ușor de utilizat și practic pentru analiza evaluării rapide a energiei utilizate în orașe. Această analiză va ajuta la ordonarea după prioritate a sectoarelor cu potențial semnificativ de economisire a energiei și va identifica intervențiile în materie de eficiență energetică (EE) în cadrul unui număr de șase sectoare, care, de obicei sunt gestionate de autoritățile locale, și anume: transportul, clădirile municipale, apa și apele uzate, iluminatul stradal, deșeurile solide, alături de electricitate și încălzirea termică. TRACE permite autorităților locale să obțină o evaluare rapidă a performanței energetice a orașului lor și să identifice domeniile care ar justifica o analiză mai aprofundată. Instrumentul include: (i) un modul de evaluare comparativă a energiei, care compară principalii indicatori de performanță, înregistrați în orașe similare (ii) un modul de *ordonare după prioritate a sectoarelor*, care identifică domeniile cu cel mai mare potențial în ceea ce privește reducerea costurilor legate de energie, și (iii) un modul de *selecție a intervențiilor*, care funcționează ca un ansamblu de măsuri deja testate în materie de eficiență energetică. TRACE include aproximativ 65 de intervenții EE specifice, bazate pe studii de caz și bune practici din întreaga lume. Instrumentul se adresează în primul rând autorităților locale și companiilor de utilități publice în scopul de a le spori cunoștințele cu privire la modul în care municipiile pot deveni mai eficiente prin dezvoltarea unor strategii de eficiență energetică.

În ultimii ani, instrumentul a fost implementat în principalele șapte orașe din România (în afara capitalei București – și anume: Brașov, Cluj-Napoca, Craiova, Constanta, Iași, Ploiești și Timișoara), și într-un număr de orașe din America Latină și Asia. TRACE a fost aplicat în România în scopul de a beneficia la maxim de fondurile structurale alocate pentru perioada 2014-2020 pentru investiții privind creșterea eficienței energetice și dezvoltarea urbană în cei șapte poli de creștere.

Există câteva motive pentru care TRACE a fost implementat în orașul Tulcea și nu în alte localități urbane din regiunea Delta Dunării. În primul rând, până în prezent, instrumentul a fost aplicat numai în orașele cu peste 100.000 de locuitori. Astfel, o comparație între localități mici, cu câteva mii de locuitori și orașe

mult mai mari nu ar fi fost relevantă. Cu toate acestea, acest lucru s-ar putea schimba în cazul în care, pe viitor, TRACE ar fi aplicat în orașe mici, deschizând astfel calea pentru o analiză între localități cu populație comparabilă. În al doilea rând, din moment ce TRACE a fost implementat în cele mai mari șapte orașe din România, acesta oferă o bună oportunitate de a analiza unde se situează Tulcea față de unele dintre aceste municipii. În fine, Tulcea nu este doar principalul oraș din Delta Dunării, dar este și centrul economic principal în regiune; prin urmare, este util să avem o imagine asupra modului în care se desfășoară activitatea serviciilor de utilități și asupra domeniilor care pot fi îmbunătățite.

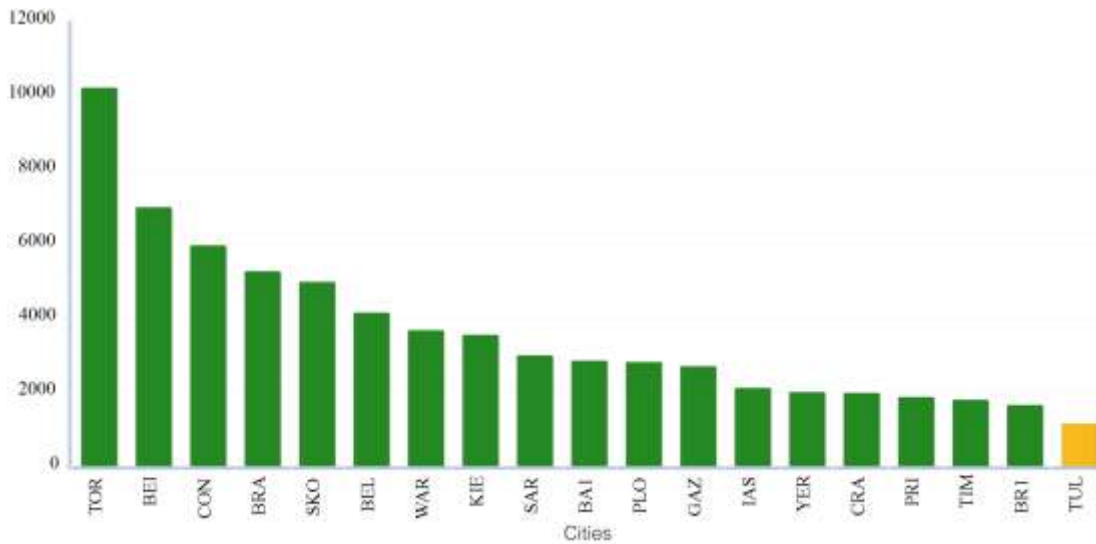
În consultare cu autoritățile locale din Tulcea și în baza analizei sectoriale efectuate în cele șase sectoare de utilități publice, evaluarea TRACE a generat o serie de recomandări menite să ajute administrația orașului să îmbunătățească eficiența utilizării energiei în furnizarea de servicii urbane. Sectoarele cu cel mai mare potențial de economisire, în care administrația locală are un grad mare de control, sunt: sistemul de termoficare, clădirile municipale, apa potabilă, transportul în comun și deșeurile solide.

Situat în nordul Dobrogei, pe malul drept al brațului Tulcea aparținând râului Dunărea, orașul Tulcea se află la o distanță de 267 km de capitala țării, București, și la 125 km de Constanta, principalul port din țară. Orașul se întinde pe o suprafață de 20 de kilometri pătrați, cu o populație de 73.737 persoane, conform recensământului din 2012, reprezentând aproximativ o treime din populația județului Tulcea. Tudor Vladimirescu, o localitate mică, cu aproape 300 de locuitori, este o unitate administrativ-teritorială a Tulcei. Economia locală se bazează în primul rând pe industria metalurgică, construcții, construcții navale, prelucrarea materialelor de construcții și industria alimentară. Doi dintre cei mai mari angajatori din oraș sunt: singurul șantier naval fluvial din țară, care oferă locuri de muncă pentru peste 3.000 de persoane, și fabrica de aluminiu cu peste 700 de angajați. O privire de ansamblu asupra performanțelor celor șase servicii de utilități publice din Tulcea este oferită de mai jos.

3.1.1. Energia electrică și sistemul de termoficare

Sectorul energiei electrice din Tulcea este gestionat de către Enel, un furnizor de energie electrică regional privat. În comparație cu orașele cu climă similară, orașul are cel mai mic consum de energie pe cap de locuitor din baza de date TRACE, și anume 1,149.5 kWh pe cap de locuitor.

Figura 10: Consumul de energie electrică primară pe cap de locuitor (kWh / cap de locuitor)

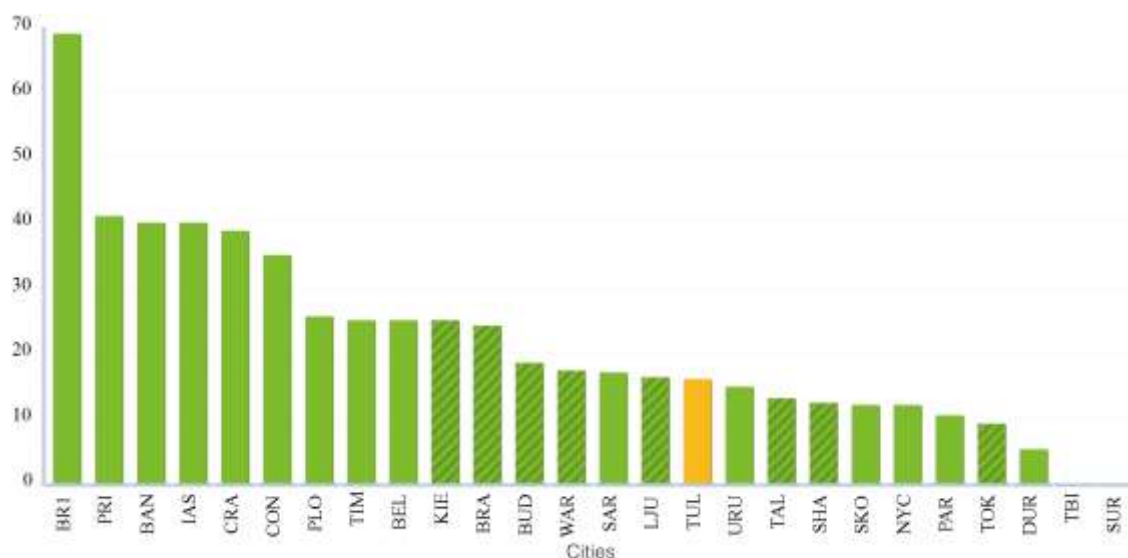

În 2013, consumul de energie electrică în Tulcea s-a ridicat la 84.726.723 kWh, exceptând sectorul industrial. 72,7% din energia electrică a fost utilizată de către sectorul rezidențial, aproape 10% pentru pomparea apei, în timp ce 7,5% pentru clădirile municipale și 6,4% pentru pregătirea energiei termice.

Sectorul de termoficare este împărțit între doi operatori: Energoterm – o companie publică aflată în subordinea Primăriei, și Dalkia – un operator privat. Dalkia operează cu 14 centrale termice mici și are 9,5 km de rețea de distribuție în baza unui contract de concesiune, reușind să asigure energie termică pentru un număr de 4.500 de clienți, reprezentând o treime din cele 14.000 de apartamente racordate la rețeaua de încălzire centralizată din oraș. Energoterm operează 17 km de rețea de transport și 115 km de conducte de distribuție și furnizează căldură pregătită într-un cazan mare, ce funcționează pe gaze naturale, către un număr de aproximativ 9.500 de apartamente. Dalkia are un sistem SCADA, care monitorizează rețeaua de distribuție și centralele termice.

80% din rețeaua de transport și cele mai multe dintre sub-centralele termice au fost reabilitate în ultimele două decenii. În urma lucrărilor de reabilitare, pierderile de căldură au scăzut de la 30% la doar 10%. Reabilitarea conductelor de termoficare nu a fost însă finalizată din cauza lipsei de fonduri.

Figura 11: Procentul de pierderi de căldură în rețea

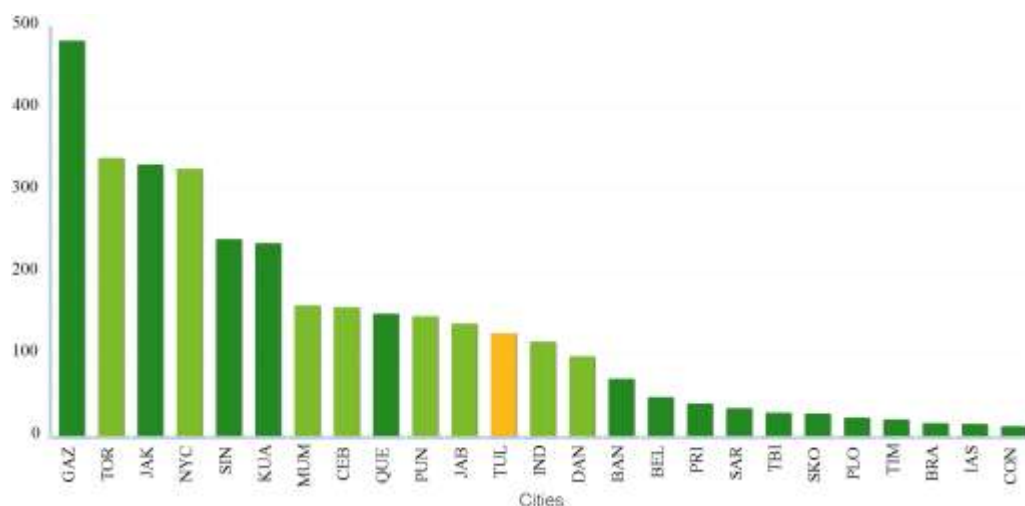
Pe perioada recente crize economice aproximativ 1.000 de apartamente din oraș au trecut de la sistemul centralizat de încălzire la micro-centrale individuale. În unele clădiri mai mult de jumătate din apartamente au fost deconectate, compromițând astfel nivelul de confort pentru apartamentele vecine, care au rămas conectate la rețeaua de termoficare. După încetarea acordului de concesiune cu Dalkia, în 2015, Primăria intenționează să unifice sectorul sub un singur operator, și anume Energoterm. Planurile de viitor includ construirea unei centrale în co-generare în cadrul unui parteneriat public-privat, care ar urma să ducă la creșterea eficienței sistemului cu 20%. În ultimii ani zece blocuri de apartamente au fost reabilitate termic cu sprijin financiar de la Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice. În consecință, nivelul de confort în apartamente a crescut cu 3 până la 5 grade Celsius.

3.1.2. Clădirile municipale

Inventarul clădirilor municipale din Tulcea cuprinde câteva zeci de clădiri, inclusiv 12 școli, 9 licee, aproximativ 25 de grădinițe, câteva creșe și o serie de birouri publice repartizate pe 50.806 de metri pătrați. Cele mai multe dintre clădiri sunt, în general, în stare bună; unele au trecut prin lucrări minore de renovare, cum ar fi înlocuirea ferestrelor și ușilor.

Conform analizei TRACE, consumul de energie electrică în clădirile municipale din Tulcea este mai mare decât în cele din majoritatea poliilor de creștere din România (125 kWh / metru pătrat). Când vorbim despre energie termică, Tulcea se situează mai bine decât cele mai multe dintre orașele din România, cu 90 kWhth pe kilometru pătrat. Ca și în multe cazuri la nivel mondial, orașul nu dispune de date fiabile cu privire la consumul de energie în clădirile municipale.

Figura 12: Consumul de energie electrică în clădirile municipale (kWh / metru pătrat)

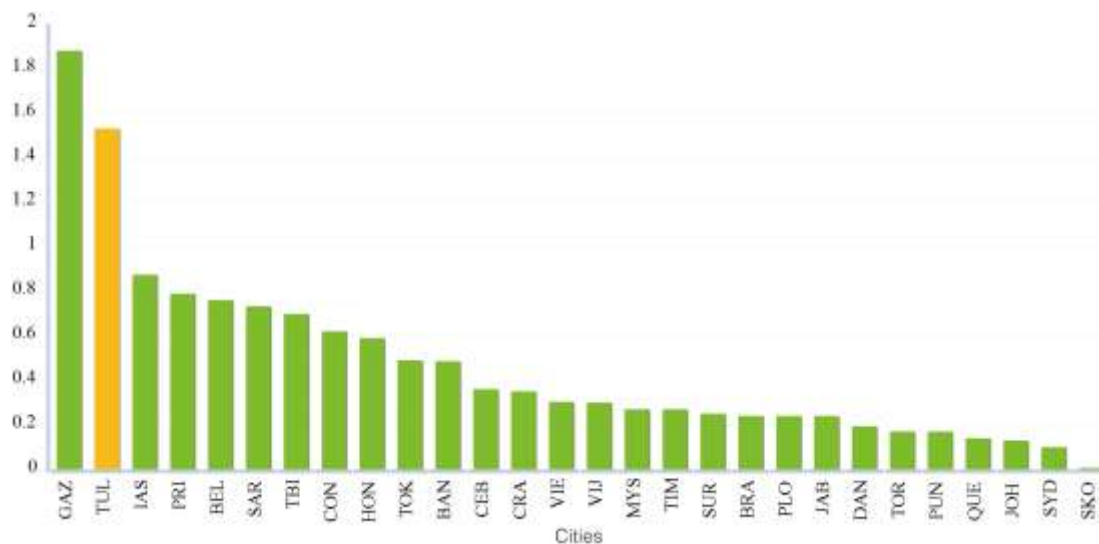
3.1.3. Apă și ape uzate

Compania de apă AQUASERV, un operator regional aflat în subordinea Primăriei, deservește peste 90.000 de persoane din Tulcea și din alte câteva localități, având o rețea de 160 km de apă potabilă și 85 de kilometri de rețea de canalizare. 90% din conexiunile de apă sunt contorizate. Principala sursă de apă pentru Tulcea este fluviul Dunărea. Deși de cele mai multe ori folosește pompe mici de 10 kV și doar ocazional folosește pompa de 400 kV, compania are nevoie o cantitate substanțială de energie electrică pentru pomparea apei. Energia consumată pentru producerea de apă potabilă este cea mai mare dintre cei șapte poli de creștere (1.53 kWh pe metru cub de apă).

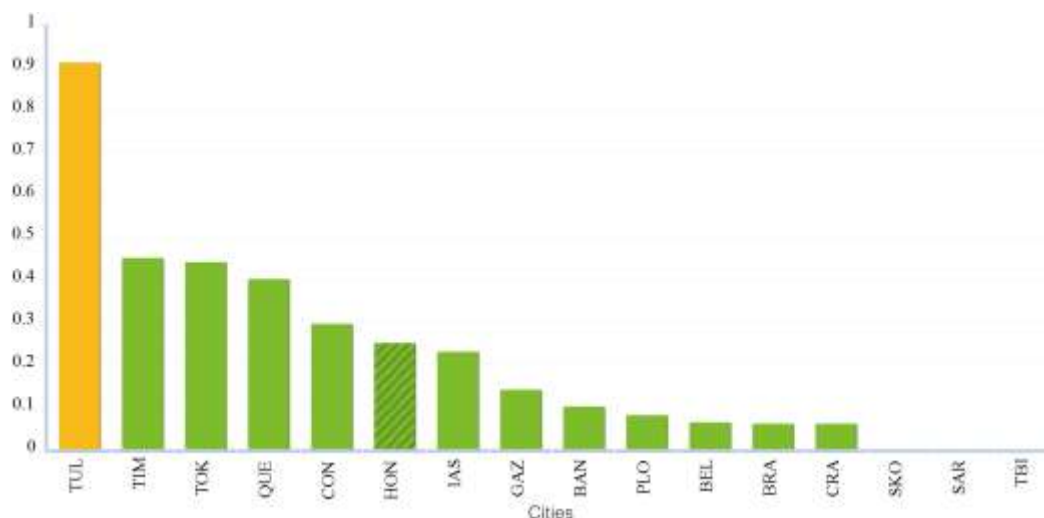
Un master plan pentru apă în valoare de 113 milioane de euro, cu finanțare din fondurile europene, este în prezent în curs de implementare și vizează reabilitarea rețelei de apă potabilă, extinderea conductelor de canalizare și apă, precum și construirea de centrale de tratare a apei potabile și epurarea apelor uzate. Gradul de acoperire a sistemului de apă potabilă în Tulcea s-a îmbunătățit de la 60% la 90%, cât este în prezent. Pierderile de apă s-au diminuat de la 30% la 10%, reprezentând unul dintre cele mai mici procente în comparație cu alte orașe din țară.

Cu toate acestea, doar 60% din apele uzate din oraș sunt tratate, în timp ce restul de 40% sunt deversate direct în Dunăre, ducând astfel la poluarea apei. În unele locuri, canalele pentru apa pluvială și conductele pentru ape uzate nu sunt separate, astfel că, în timpul ploilor abundente, rețeaua de canalizare este depășită și apa se revarsă. Noua stație de tratare a apelor uzate din Tulcea are capacitatea de a produce biogaz, dar, pentru moment, cantitatea de nămol colectat nu este suficientă pentru ca digestoarele să fie puse în funcțiune. Prin urmare, stația utilizează o cantitate mare de energie electrică pentru tratarea apelor uzate (aproximativ 1 kWh pe metru cub).

Figura 13: Consumul de energie pentru producerea apei potabile (kWh / metru cub)

Figura 14 : Consumul de energie pentru tratarea apelor uzate (kWh / metru cub)

3.1.4. Transportul urban

Transportul local este gestionat de Transport Public, o companie publică aflată în subordinea Primăriei, care operează cu 27 de autobuze de dimensiuni mici și mijlocii, dintre care șase sunt pe bază de GPL. Cele mai multe dintre autobuze sunt în uz de 15 ani și doar unele sunt echipate cu motoare care respectă standardele europene în materie de emisii. Compania asigură zilnic transportul cu o navă către localitatea Tudor Vladimirescu, aflată de cealaltă parte a Dunării.

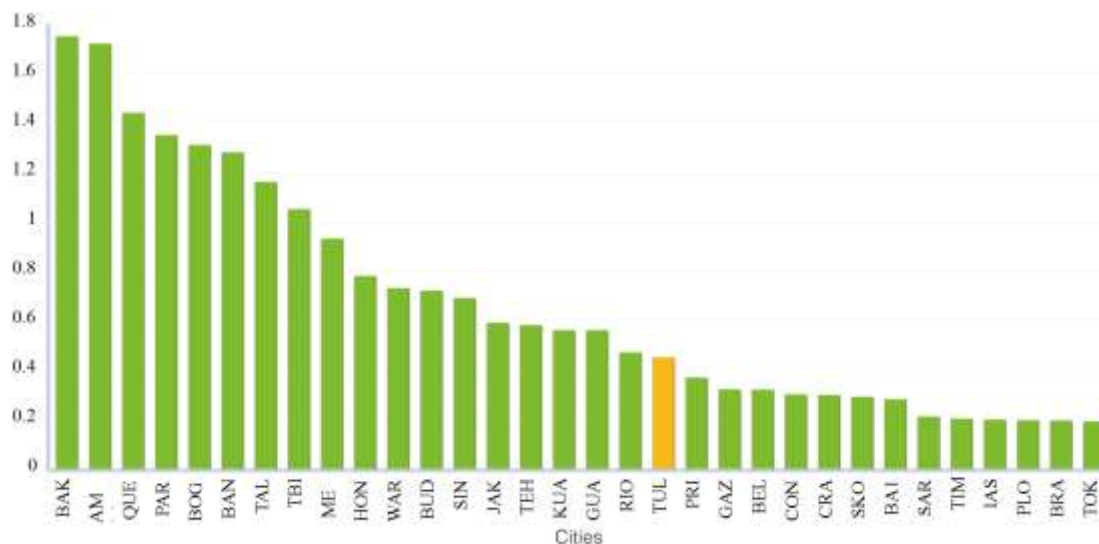
Dintre cele 12 trasee de autobuz din oraș, doar foarte puține sunt, de fapt, eficiente. De multe ori, cele mai multe dintre autobuze transportă doar câțiva pasageri. Autobuzele sunt dotate cu GPS și există panouri electronice în unele dintre stațiile de autobuz, care afișează informații despre orarul

autobuzelor, rutele acestora etc. Tulcea este unul dintre puținele orașe din România care au implementat sistemul de e-ticketing. Numărul utilizatorilor transportului public s-a redus în ultimii ani, și asta deoarece oamenii folosesc mult autovehiculele proprii sau au revenit la mersul pe jos.

Cu un consum energetic de 0,45 MJ per kilometru pasager, transportul public din Tulcea are nevoie de mai multă energie decât alte orașe din România. Două dintre cauzele consumului energetic ridicat ar putea fi ineficiența rutelor de autobuz și consumul mare de combustibil la unele autobuze.

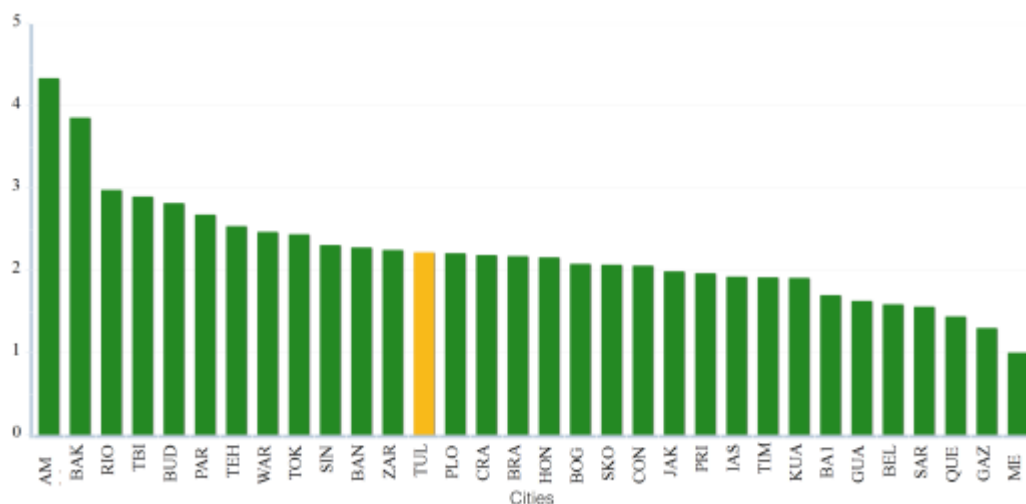
Figura 15: Consumul de energie pentru transportul public - MJ / pasager-kilometru

Orașul este în curs de derulare a unui proces de modernizare a parcului de autobuze prin achiziționarea a trei vehicule noi. Tulcea nu deține informații cu privire la modul de deplasare a locuitorilor, deoarece orașul nu dispune de date complete cu privire la cât de mulți oameni merg zilnic cu autobuzul, nici cât de multe persoane merg pe jos sau cu bicicleta și nici cât de mulți dintre locuitori fac naveta cu autovehiculele personale.

În Tulcea există aproximativ 30.000 de autoturisme, dar numărul de vehicule crește în timpul verii, când turiștii vin în oraș, o situație care împovărează puținele locuri de parcare publice și private disponibile în oraș. Transportul privat funcționează în mod similar cu cel din majoritatea poliilor de creștere din România, cu 2,22 MJ per kilometru pasager.

Figura 16: Consumul de energie pentru transportul privat (MJ / pasager-kilometru)

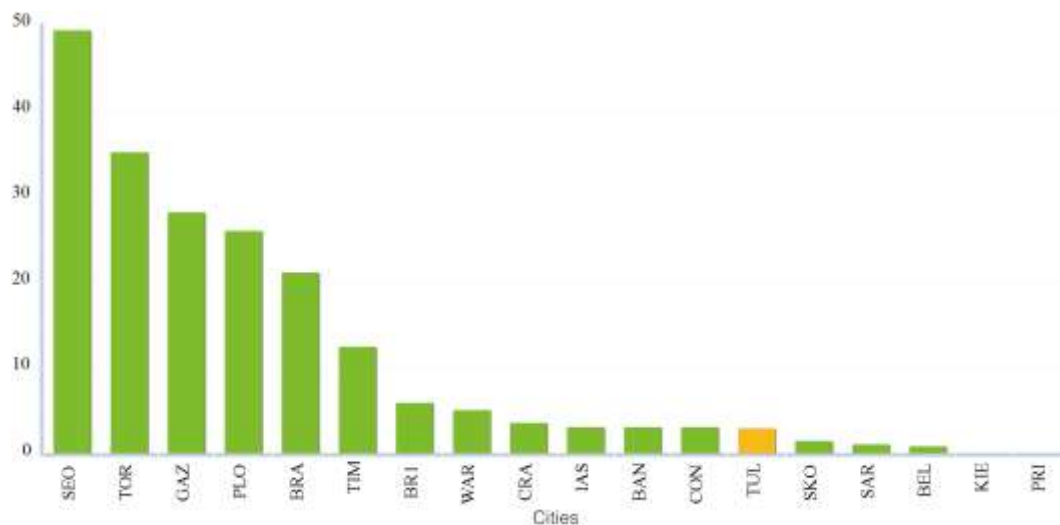
Există doar o singură pistă de biciclete în oraș, pe Lacul Ciuperca, dar oamenii merg cu bicicleta și pe faleza Dunării. Străzile sunt foarte înguste și nu pot găzdui benzi de biciclete. Centura orașului cu două benzi ar putea fi extinsă sau un alt drum de centură ar trebui construit pentru a bloca accesul vehiculelor grele în oraș.

3.1.5. Deșeurile solide

Colectarea deșeurilor menajere este gestionată atât de operatori publici, cât și privați. „Servicii Publice”, o companie publică din cadrul Primăriei Tulcea, este responsabilă pentru colectarea deșeurilor din sectorul rezidențial și de la o parte din agenții economici. În plus, există un operator privat, Salubris, care este responsabil pentru colectarea deșeurilor din sectorul comercial, alături de alți doi operatori care sunt responsabili cu reciclarea deșeurilor, și anume JT Grup și Comagra. Servicii Publice operează cu 20 de camioane de gunoi, cele mai multe dintre acestea fiind dotate cu motoare diesel Euro 4. Depozitul de deșeurii este situat la marginea orașului și este administrat de un concesionar privat, Ecorec. Depozitul are o stație de epurare a levigatului.

În 2013 Tulcea a generat 551 kg de deșeurii pe cap de locuitor, o cifră mai mare decât în alte orașe din România. Deși o oarecare formă de colectare selectivă a existat în Tulcea de la mijlocul anului 2000 (coșuri de gunoi din plastic, de tip igloo sunt răspândite în oraș și în apropierea clădirilor rezidențiale), mai puțin de 3% din deșeurii sunt reciclate. Operatorii de reciclare nu țin evidența cu privire la reciclarea deșeurilor colectate din oraș și nici nu raportează la Primărie aceste date; prin urmare, autoritățile locale nu dispun de cifre fiabile, exacte în ceea ce privește sectorul deșeurilor.

Figura 17: Procentul de reciclare a deșeurilor

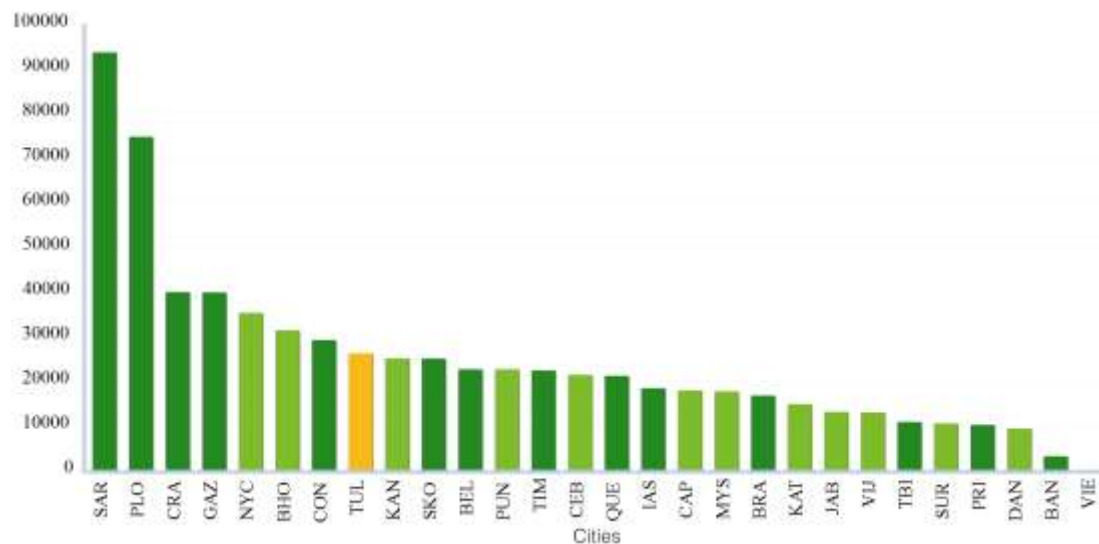
3.1.6. Iluminat stradal

Iluminatul stradal este gestionat în baza unui contract de concesiune de către un operator privat, Flash Lighting. Compania este responsabilă pentru modernizarea și extinderea rețelei, precum și pentru întreținerea sistemului. Există 4.500 de lămpi stradale în Tulcea, care asigură un grad de acoperire de 96,2%. 90% din stâlpii de iluminat sunt deținuți de compania de electricitate Electrica și doar 10% aparțin Primăriei.

În ultimul deceniu, becurile de mercur, vechi și extrem de consumatoare de energie au fost înlocuite cu lămpi cu vapori de sodiu, eficiente energetic, de putere mică. Doar 1% din lămpi sunt de tip LED. În timp ce consumul total de energie electrică a crescut pentru că au fost instalați mai mulți stâlpi în oraș, energia consumată per kilometru de drumuri iluminate este similară cu a altor orașe din România (26,147 kWh per km).

Ceasurile astronomice care utilizează coordonate geografice ajută la setarea luminii în funcție de intensitatea luminii naturale. În prezent se află în implementare un sistem de tele-management prin care intensitatea luminii ar trebui adaptată în funcție de trafic sau de activitatea pietonală într-o anumită zonă. De asemenea, iluminatul stradal se află în plină expansiune în cartierele unde acest serviciu nu are acoperire.

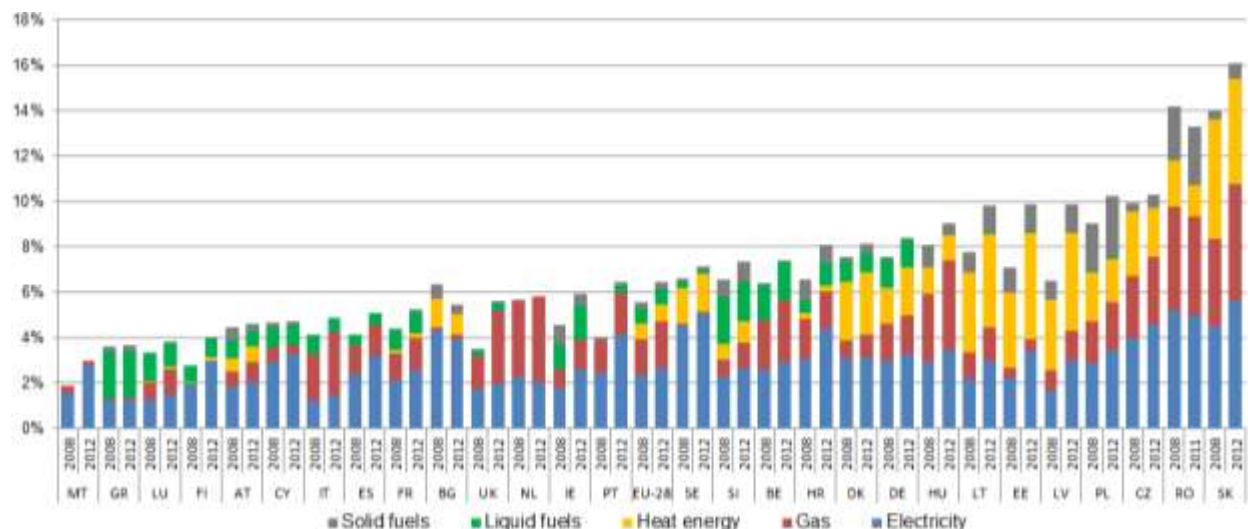
Figura 18: Energia electrică consumată per km pentru iluminatul stradal

3.2. Restul zonei studiate

România și-a luat angajamentul de a îmbunătăți eficiența energetică cu 20% până în 2020, iar Cadrul European pentru Energie și Schimbări Climatice, care este în prezent în dezbateri, propune o țintă de 40%. Chiar dacă cea mai recentă strategie națională pentru eficiență energetică datează din 2007, Strategia Națională privind Schimbările Climatice și planul de acțiune sunt în curs de dezvoltare cu Banca Mondială și vor oferi recomandări actualizate, inclusiv pentru autoritățile locale. Cu toate acestea, îmbunătățirile în ceea ce privește eficiența energetică la nivel local și regional solicită o viziune trans-sectorială mai cuprinzătoare a modului în care energia este utilizată, motiv pentru care instrumentul TRACE a fost folosit în acest studiu de evaluare a necesităților pentru orașul Tulcea. Cu toate acestea, intervalul de timp nu a permis ca această abordare în profunzime să fie folosită în întreaga zonă de studiu. Mai mult decât atât, eficiența energetică a majorității utilităților publice este discutată în alte capitole și, prin urmare, această secțiune va avea un caracter limitat și complementar.

Figura 19: Ponderea produselor energetice de uz casnic în cadrul Indicelui Armonizat al Prețurilor de Consum în 2008 și 2012

Sursa: Comisia Europeană, 2014

Îmbunătățirea eficienței energetice este din ce în ce mai greu de realizat pe măsură ce economia se dezvoltă. România are un consum de combustibil cu 51% mai mic și un consum de energie electrică pe cap de locuitor cu 47% mai mic decât majoritatea celorlalte țări europene. Astfel că, odată cu criza economică, România va îndeplini probabil obiectivele de eficiență energetică pe termen scurt, dar Banca Mondială a constatat că, probabil, consumul de energie va înregistra valori superioare pe măsură ce economia va crește și se va alinia cu majoritatea economiilor europene. Mai mult decât atât, consumul de energie pentru aproximativ 50% din sectorul rezidențial este în prezent subvenționat, dar va trebui să fie liberalizat până în ianuarie 2015. Având în vedere că, în prezent, intensitatea energetică din România este ridicată, în mare parte datorită stării infrastructurii energetice, și că ponderea costurilor energetice este una dintre cele mai ridicate din Europa, eficiența energetică va trebui să fie gestionată cu atenție la nivel local. Iluminatul public este un subiect care nu este acoperit de alte capitole, dar este susținut de autoritățile locale și, așa cum se vede în studiul TRACE pentru Tulcea, poate aduce cu sine un cost ridicat pentru energie și o eficiență energetică scăzută. Deși au fost făcute investiții pentru îmbunătățirea eficienței iluminatului public în ultimii ani, autoritățile locale vor trebui să continue să modernizeze rețelele și să le extindă în zone care nu beneficiază de acest serviciu, pentru a îmbunătăți standardele de viață și a reduce costurile publice.

Eficiența energetică va trebui să devină o parte integrantă a planificării locale. În timp ce autoritatea responsabilă pentru eficiența energetică la nivel național este Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei (ANRE), autoritățile locale sunt responsabile pentru rețelele publice de utilități și politicile locale, care vor avea un impact semnificativ asupra intensității energetice a fiecărei zone: subvenții, transport public, taxe locale etc. În timp ce costurile energiei și ale combustibilului sunt

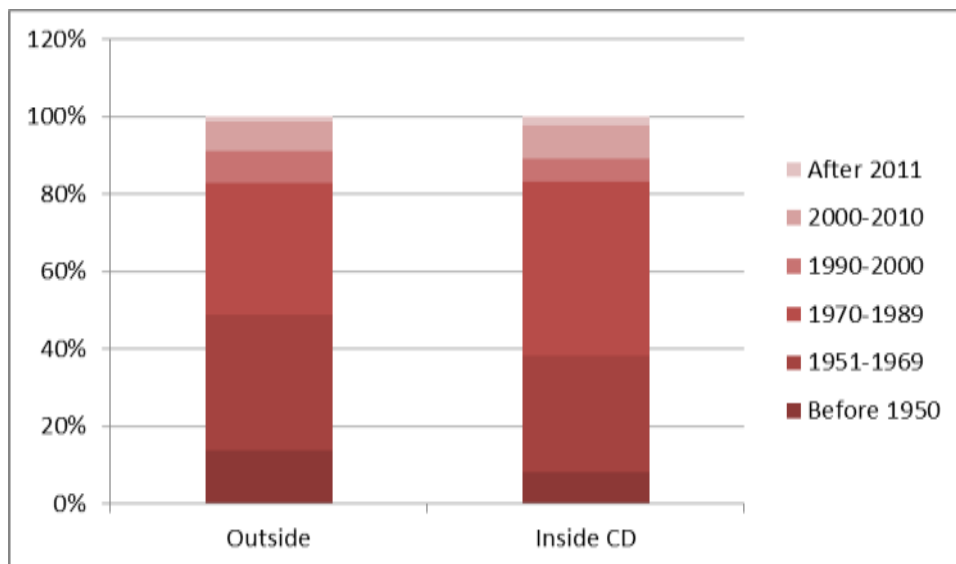
recunoscute ca fiind mari, de multe ori autoritățile publice nu iau în calcul oportunitatea de a ajunge la o mai bună înțelegere a eficienței energetice cu relevanță trans-sectorială. După cum reiese din studiul TRACE, nu există, de exemplu, nicio evaluare la nivel local a stării clădirilor publice sau a consumului lor de energie, nici asupra numărului de cetățeni care folosesc transportul public sau alte moduri de transport non-motorizat. Prin urmare, pentru a reduce costurile publice și pentru a identifica și adopta cele mai bune practici, este nevoie ca preocupările de eficiență energetică să fie integrate mai bine în planificarea locală. Studiul TRACE este doar unul dintre instrumentele disponibile pentru a evalua eficiența energetică. Acesta are avantajul de a putea reprezenta un punct de referință, dar nu înseamnă că este neapărat instrumentul cel mai potrivit, deoarece aceasta vizează în primul rând orașele mari. Există o serie de programe locale de eficiență energetică, cum ar fi Pactul Primarilor: acesta prevede ca localitățile pe care le reprezintă să creeze un plan de eficiență energetică și să se angajeze în mod voluntar să-l ducă la îndeplinire. Toate localitățile din zona de studiu trebuie să efectueze și să se angajeze la punerea în aplicare a acestor planuri locale pentru eficiență energetică, folosind aceeași metodologie pentru a permite crearea unor puncte de referință la nivel local, precum și schimbul de experiență și de bune practici.

Reabilitarea clădirilor publice și rezidențiale este unul dintre domeniile-cheie pentru îmbunătățirea eficienței energetice locale, reducerea costurilor și creșterea nivelului de trai. Directiva 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor (EPBD) și Directiva 2012/27/UE privind eficiența energetică formează cadrul politicii europene privind eficiența energetică a clădirilor. Clădirile sunt responsabile pentru peste 40% din consumul de energie din România și pentru 36% din emisiile de gaze cu efect de seră. Până în 2018, în conformitate cu EPBD, toate clădirile publice trebuie să devină clădiri cu consum de energie apropiat de zero, ceea ce va necesita un efort substanțial din partea autorităților locale. Politica europeană permite acordarea unui sprijin suplimentar pentru familiile cu venituri mici, dar punerea în aplicare a acestei politici în folosul celor dezavantajați a fost extrem de dificilă la nivel local, după cum reiese din exemplul orașului Tulcea. De pildă, la nivel național doar 1% din clădirile de apartamente care au nevoie de reabilitare termică au fost finalizate până în 2012. Mai mult decât atât, nu există o evaluare nici la nivel local, nici la nivel național a impactului re tehnologizării asupra nivelului costurilor de energie sau de emisii.

Identificarea și ordonarea după prioritate va fi primul pas în privința reabilitării clădirilor din zona de studiu. Principalele informații despre clădiri, pe care autoritățile publice le dețin provin de la recensământ, dar ele includ doar anul construcției și materialele de construcție externe. Întreținerea sau reabilitarea se face la cererea administratorilor și nu pe baza unei metodologii de evaluare a nevoilor și a potențialului. Fiecare administrație locală trebuie să creeze și să mențină o bază de date a clădirilor publice aflate în administrarea sa, împreună cu performanța lor energetică și măsurile de reabilitare propuse. Liniile directoare privind eficiența energetică și studiile de piață, care sunt recomandate în secțiunea schimbărilor climatice, pot fi utilizate ca bază pentru proiectarea unui plan de consolidare a clădirilor publice. Ar trebui acordată prioritate clădirilor publice care sunt utilizate cel mai frecvent de către grupurile vulnerabile: spitale și școli. Sectorul construcțiilor rezidențiale va trebui de asemenea inventariat pentru a identifica blocurile sau casele care au cea mai mare nevoie de reabilitare și pentru a

fi întocmită o listă de apartamente aparținând clădirilor construite înainte de 1990, care să fie comparată cu lista de gospodării cu venituri mici, care primesc sprijin din partea primăriilor. Aceste informații, împreună cu evaluările de performanță energetică și cu studiile de fezabilitate vor ajuta la stabilirea priorităților de investiții. Din inventarul clădirilor din zona de studiu, 83% din case au fost construite înainte de 1990, iar 48% au fost construite înainte chiar de 1970, așa cum este reprezentat în figura de mai jos.

Figura 20: Vârsta clădirilor inventariate în zona de studiu¹⁴

Vor trebui să fie dezvoltate linii directe privind eficiența energetică pe baza tipurilor de clădiri care urmează să fie modernizate. În timp ce termoizolarea a fost principala măsură aplicată până în prezent, vor trebui să fie proiectate și puse în aplicare mai multe tipuri de măsuri de eficiență energetică, din moment ce o clădire cu un consum de energie apropiat de zero este definită în articolul 2 din EPBD ca „o clădire care are o performanță energetică foarte ridicată. Cantitatea aproape de zero sau foarte scăzută de energie necesară ar trebui să fie acoperită într-o mare măsură cu energie din surse regenerabile, inclusiv cu energie din surse regenerabile ce este produsă la fața locului sau în apropiere”. Acest lucru are implicații nu numai pentru reabilitarea clădirilor în sine, ci și asupra modul în care acestea sunt încălzite și asupra tipului de energie cu care sunt alimentate. Termoficarea este disponibilă pentru doar 3% din populația din Inima Deltei și pentru 30% din zona de studiu. Acest serviciu este extrem de limitat în afara orașelor Tulcea și orașul Măcin. Măcinul are doar câteva unități mici de termoficare, ce au fost modernizate în 2009, restul populației utilizând în primul rând combustibil solid (lemn) pentru încălzirea caselor și gaze naturale pentru gătit.

¹⁴ Ancheta bugetelor de familie, Grupul Băncii Mondiale

Figura 21: Combustibil folosit pentru gătit

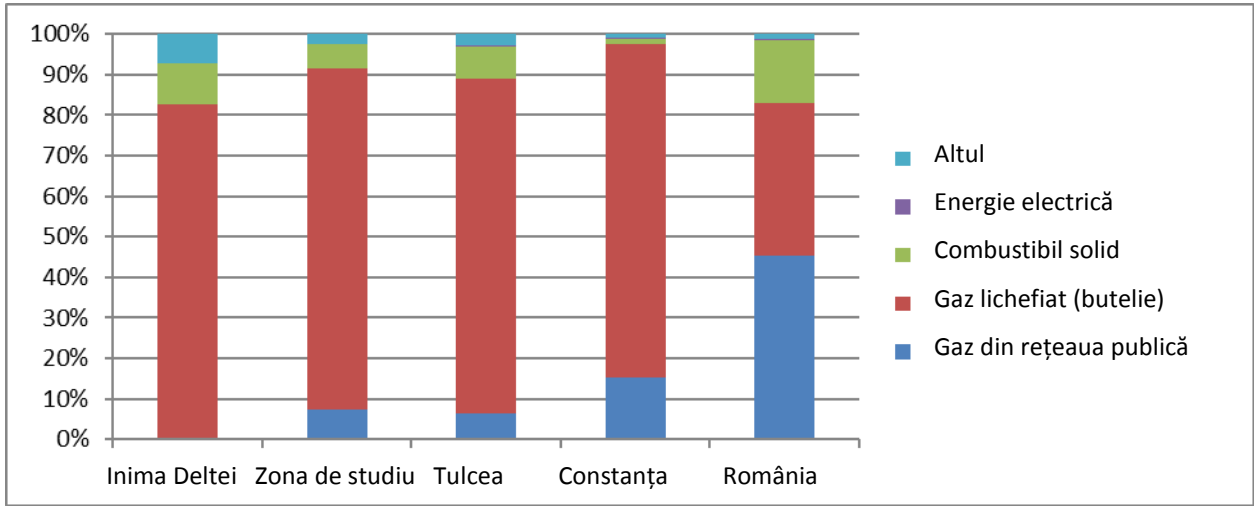
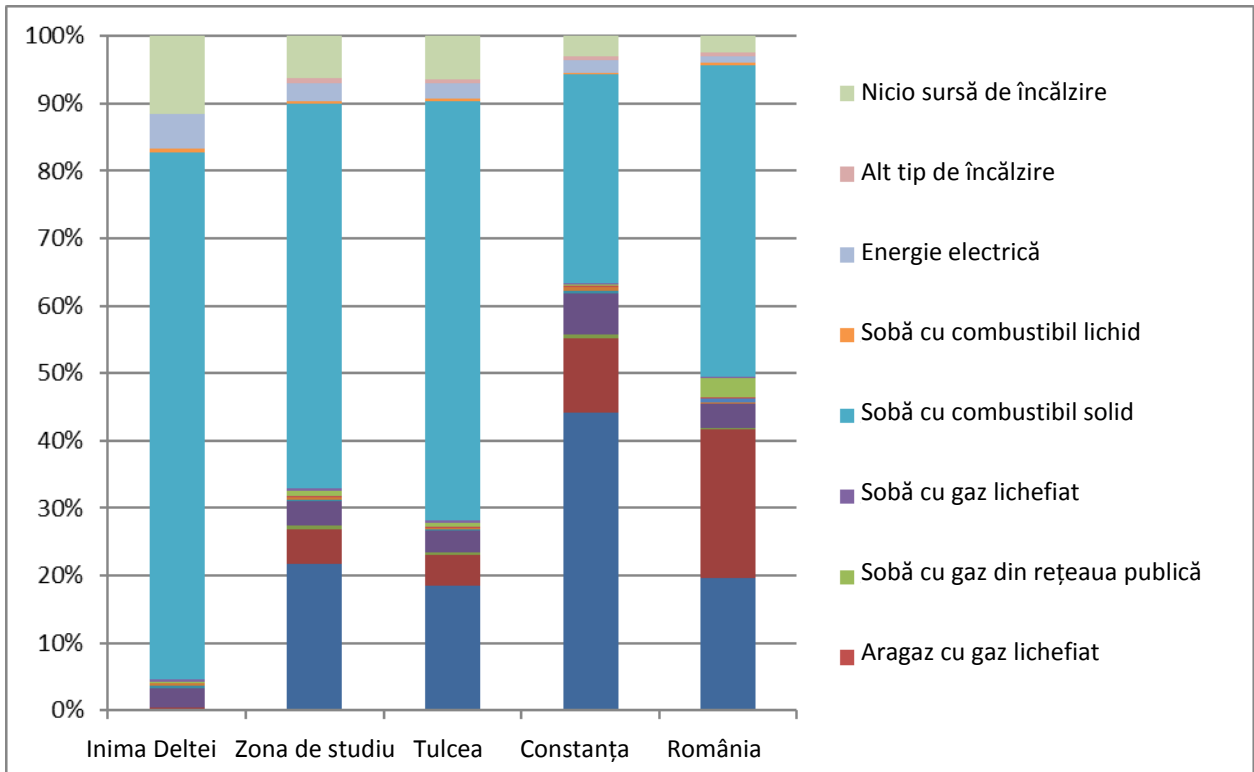

Figura 22: Sursa de încălzire utilizată

Există un interes considerabil din partea autorităților locale din toată zona de studiu pentru utilizarea surselor regenerabile de energie, în scopul de a alimenta clădirile publice. În mod similar cu o inițiativă din orașul Tulcea, ARBDD și alte câteva primării locale și-au exprimat interesul de a utiliza mori eoliene. Panourile solare sunt folosite deja în Inima Deltei, în primul rând pentru încălzirea apei. Această zonă are, de asemenea, un potențial neexplorat în ceea ce privește utilizarea biomasei, mai ales având în vedere ca această zonă are cea mai mare suprafață acoperită cu stuf din Europa. Sub rezerva studiilor de piață și de fezabilitate, precum și a regimului de protecție a mediului, inițiativele locale de a utiliza energie regenerabilă ar trebui să fie încurajate.

3.3. Tabel de evaluare a nevoilor

Tabel 22 : Evaluarea nevoilor privind eficiența energetică				
Nevoie / tip de nevoie	Prioritate ¹⁵	Cadru	Sinergii	Comentarii
Nevoi de investiții materiale – care să fie coordonate de echipe sectoriale				
Investițiile în îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor publice	M	M	schimbări climatice	O parte din proiectele CJT, POR, Obiectivul tematic 4: Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon, Axa prioritară 3 Directiva privind eficiența energetică presupune ca 3% din clădirile publice cu peste 500m ² să fie reabilitate anual, iar suprafața solicitată scade la 250m ² din 2015
Investiții în extinderea și îmbunătățirea eficienței energetice a iluminatului public	M	M	schimbări climatice	O parte din proiectele CJT, POR, Obiectivul tematic 4: Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute, Axa prioritară 3
Programul pentru sprijinirea investițiilor în îmbunătățirea eficienței energetice a gospodăriilor	M	M	schimbări climatice	Nu fac parte din proiectele CJT, POR, Obiectivul tematic 4: Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute, Axa prioritară 3 În scopul de a atinge obiectivele europene, se impune reducerea emisiilor la 3 kg CO ₂ / (m ² * an) ¹⁶
Programul pentru promovarea utilizării surselor regenerabile de energie	M	M	schimbări climatice	Nu fac parte din proiectele CJT, PO (program operațional) Infrastructură Mare, Obiectivul tematic 4: Promovarea utilizării energiei din surse regenerabile

¹⁵ Acestea sunt doar priorități sub formă de propunere, clasificate doar în sectorul respectiv. Acestea vor fi ordonate după prioritate mai târziu în faza de Strategie (noiembrie 2014) pentru a reflecta importanța trans-sectorială și răspândirea zonală.

¹⁶ Implementarea în România a clădirilor cu nivel aproape zero de energie (nZEB) – către o definiție și o foaie de parcurs, 2012, Bogdan Atanasiu, BPIE.

Nevoi de dezvoltare în materie de politici și reglementări				
Crearea de politici de monitorizare a eficienței energetice a clădirilor publice, în conformitate cu REEL	Mediu	Lung	schimbări climatice	Nu fac parte din proiecte CJT, POR,AT. Liniile directoare locale pentru eficiența energetică, propuse în sectorul privind schimbările climatice pot acționa ca bază pentru reglementările locale privind monitorizarea eficienței energetice a clădirilor publice.
Nevoi de asistență tehnică				
Fiecare localitate din zona de studiu trebuie să urmeze un plan de eficiență energetică și pentru reducerea a carbonului, care utilizează elemente de analiză comparativă	H	M	schimbări climatice	Nu face parte din proiectele CJT, Obiectivul tematic 4: Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute.
Creai o bază de date cu analize comparative ale clădirilor municipale, incluzând performanțele energetice ale acestora	H	S	TIC	Nu face parte din proiectele CJT, Obiectivul tematic 4: Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute.
Creai programe de formare pentru auditori energetici	H	S	Educație	Nu face parte din proiectele CJT, PO Capital Uman

4. Managementul riscului în caz de dezastru (MRD) și situațiile de urgență cauzate de poluare

4.1. Sinteza analizei–diagnostic și analiza SWOT revizuită

4.1.1. Riscuri de inundații

Evaluarea riscului de inundații se face actualmente în România în trei etape: 1) Evaluarea preliminară a riscului de inundații (martie 2012); 2) Pregătirea hărților de dezastru și stabilirea riscului de inundații (martie 2014); și 3) Efectuarea de planuri de gestionare a riscului de inundații (martie 2016). Pe baza evaluării de risc menționate mai sus (adoptarea "*Directivei 2007/60/CE privind evaluarea și gestionarea riscurilor de inundații*"), următoarele trei areale din zona de studiu au fost identificate ca având risc potențial de inundații: 1) Râul Telița, zona comunei Mihail Kogălniceanu; 2) Râul Taița, comuna Sarichioi și zonele orașului Babadag; și 3) Râul Slava, zona comunei Ceamurlia de Jos.

Mai mult decât atât, în cadrul proiectului FLOODRISK privind Dunărea (<http://www.biodiversity.ro/atlas/>) au fost identificate zone rezidențiale din comuna Valea Nucarilor și din orașul Isaccea ca având riscuri medii spre mari de inundații.

4.1.2. Riscuri seismice

Zona de studiu are riscuri de cutremure ușoare. Sud-estul României este străbătut de un număr mare de falii. Grosimea mare a sedimentelor acoperă cele mai multe dintre falii, de aceea riscul seismic indus de aceste falii se caracterizează printr-o influență mică sau foarte mică. Zona Dobrogei de Nord este traversată de o linie tectonică mare: falia Focșani, Galați, Tulcea – Insula Șerpilor. La sud de această falie se află o altă importantă zonă tectonică, Peceneaga-Camena, care nu a generat până acum cutremure de o magnitudine mai mare de 5,0. O creștere semnificativă în ceea ce privește magnitudinea se observă în Shabla (Bulgaria), unde a avut loc un cutremur de pământ atingând o magnitudine de moment de 7,2 în data de 31 martie 1901. Pe coasta Mării Negre au fost raportate distrugerii ale caselor, alunecări de teren, fenomene de lichefiere și căderi de pietre. Acesta a fost cel mai puternic cutremur resimțit în Dobrogea.

4.1.3. Riscuri în situații de urgență cauzate de poluare

Există un număr semnificativ de surse fixe și mobile de poluare cu privire la posibilele incidente de poluare în zona de studiu. Sursele mobile, cum ar fi vehiculele care transportă substanțe sau deșeuri periculoase pe uscat sau pe apă sunt, printre altele, sub incidența Convenției de la Basel și a legislației române în vigoare¹⁷. Acest acord reglementează autorizarea, etichetarea și ambalarea, precum și

---

¹⁷ Hotărârea de Guvern nr. 1175 din 26 septembrie 2007 pentru aprobarea Normelor de efectuare a activității de transport rutier de mărfuri periculoase în România, cu modificările și completările ulterioare. Aceasta stabilește domeniul de aplicare a prevederilor Acordului European referitor la transportul rutier internațional al mărfurilor

măsurile de construcție și de siguranță ale vehiculelor și se reflectă în legislația națională, care completează acest acord. De exemplu, pe uscat transportatorii de substanțe periculoase și nepericuloase trebuie să obțină aprobarea agențiilor de protecție a mediului și să le fie autorizată ruta de către inspectoratele locale pentru situații de urgență. Aceste aspecte trebuie îndeplinite înainte de transportul propriu-zis. Transportatorii rutieri de substanțe periculoase trebuie, de asemenea, să raporteze din timp încărcăturile, echipamentele de siguranță, măsurile și rutele planificate către structurile APM și ISU responsabile de punctele lor de plecare și de sosire. În ceea ce privește potențialele surse de poluare pe apă, 3.900 de nave au transportat o încărcătură de 6 milioane de tone în 2013, dintre care 2% au fost produse chimice periculoase și 5-10% au fost hidrocarburi. Potrivit ANR, care verifică conformitatea cu reglementările de mediu, doar 40% din navele care trec prin zona de studiu sunt românești. Cu toate acestea, dacă legislația care reglementează navigația maritimă este vastă și bine pusă în aplicare, deoarece Marea Neagră este considerată o zonă specială conform Convenției MARPOL, standardele sunt mult mai greu de aplicat pe Dunăre. La mare, schimbul de date în Rețeaua de Siguranță Marină¹⁸ permite ca informațiile să fie transmise către fiecare port din rețea la intrarea navei, fapt ce crește foarte mult coerența globală și eficiența de monitorizare și raportare, dar pentru porturile interioare nu există un sistem echivalent.

Principalele surse fixe de poluare sunt site-urile industriale și de procesare, dintre care trei fac obiectul directivei Seveso și sunt supravegheate de APM, Garda de Mediu (GM) și ISU. Încă există șase astfel de instalații care folosesc substanțe periculoase conform Analizei de Risc și Planului de acoperire ale județului Tulcea. Conform APM și ISU, toate instalațiile Seveso sunt conforme cu legislația în vigoare și nu prezintă factori de risc ridicat. În plus, nu toate conductele care traversează zona de studiu și care transportă petrol și gaze naturale au fost menținute în condiții optime și, uneori, suferă defecțiuni tehnice, conform APM Constanța. Au fost, de asemenea, incidente în Constanța, acolo unde conductele au fost deteriorate prin tentative de furt de combustibil. Cazul „Crau Coussouls” în Franța, unde o conductă care transporta țiței a explodat într-o rezervație naturală și a deversat peste 4000 m³ din această substanță, a făcut ca această țară să extindă răspunderea privind mediul înconjurător și în ceea ce privește conductele. Având în vedere starea rețelei de conducte din România și faptul că au existat deja incidente la scară mică, ar fi recomandabil pentru România să facă și ea acest lucru.

4.1.4. Capacitatea de intervenție în situații de urgență

Ca și în multe alte domenii, accesibilitatea în interiorul DD ar putea fi problematică atunci când se iau măsuri de reacție la dezastre naturale sau la situațiile de urgență cauzate de poluare. Potrivit evaluării timpilor de răspuns în Inima Deltei, de exemplu, aceștia au variat între trei și opt ore. Ca primă unitate de reacție la cele mai multe incidente, ISU este, de obicei, primul la fața locului, mai ales în cazul în care există o amenințare la adresa vieții sau a proprietății oamenilor, așa cum se întâmplă în orice caz de

---

periculoase (A.D.R.), încheiat la Geneva la 30 septembrie 1957, la care România a aderat prin [Legea nr. 31/1994](#). Convenția de la Basel privind controlul transportului peste frontiere al deșeurilor periculoase și al eliminării acestora a fost transpusă în România prin Legea nr. 6 din 25 Ianuarie 1991, cu scopul aderării României la acest acord.

¹⁸ <http://ec.europa.eu/idabc/en/document/2282/5926.html>

dezastru. În timp ce ISU este bine echipat pentru a ajunge pe toate suprafețele terestre, acesta nu are bărcile necesare pentru a atinge anumite zone ale inimii Deltei. Au unele bărci cu motor, dar nu sunt suficiente pentru a evacua rapid populația afectată din Inima Deltei, dacă ar fi necesar.

Instituțiile responsabile în principal pentru intervențiile pe apă se află într-o situație similară. Singurele nave echipate în mod corespunzător pentru intervenții de urgență în caz de poluare aparțin autorităților administrației portuare, dar acestea nu sunt proiectate să navigheze pe canale mai mici. Deoarece nu există nici un fond de urgență disponibil pentru astfel de situații, asigurarea transportului poate fi o provocare sau poate consuma foarte mult timp, potrivit ANR cât și Administrației Naționale Apele Române. Ambele instituții pot, în situații de urgență, să solicite ajutor firmelor private, urmând ca acestea să fie compensate mai târziu – ceea ce este problematic în cazurile în care poluatorul nu este identificat sau declară falimentul. O analiză a unei comisii conduse de către ANR a constatat că cel puțin două nave ar fi necesare pentru a preveni și limita poluarea în Delta Dunării.

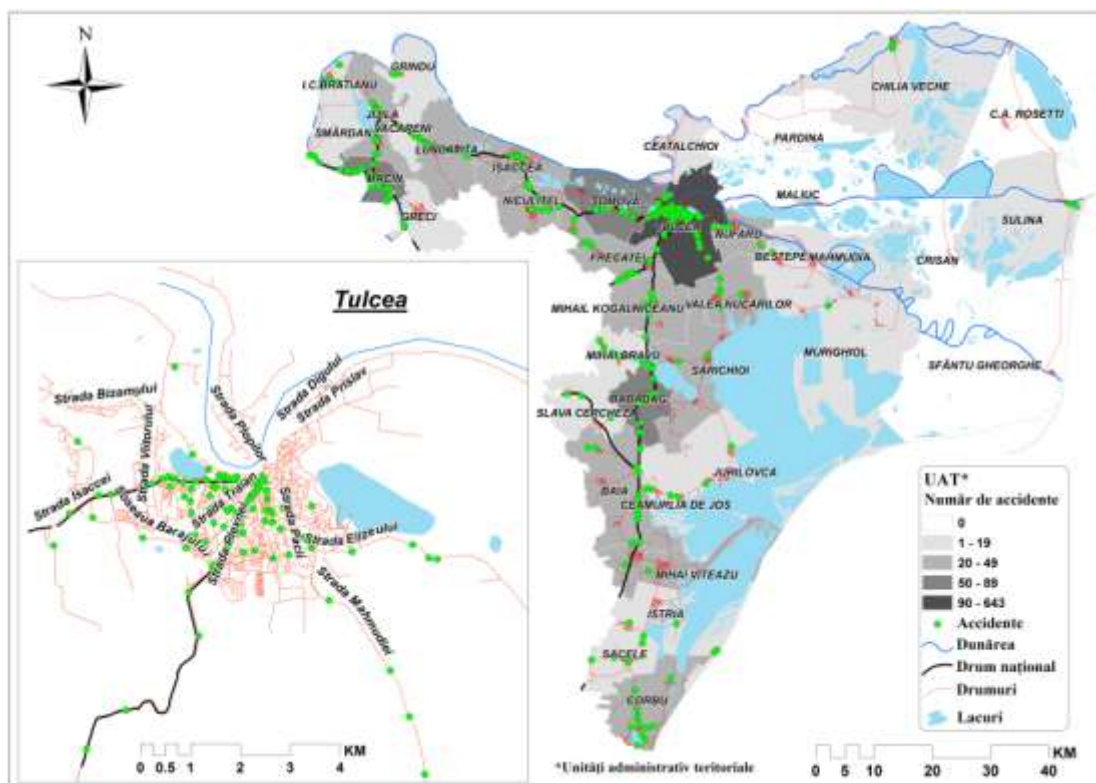
Natura zonei de studiu face ca sistemul instituțional local pentru managementul situațiilor de urgență în caz de poluare să fie oarecum fragmentat. În primul rând, zona de studiu conține părți din două județe, deși este în mare parte sub autoritatea Comitetului Județean pentru Situații de Urgență Tulcea. În al doilea rând, există o separare instituțională între managementul situațiilor de urgență în caz de poluare pe uscat și pe apă, care rezultă din faptul că, deși ISU a fost desemnat ca autoritate de management pentru situații de urgență, acesta nu acționează în calitate de autoritate responsabilă principală în cazurile de urgență pe apă. În schimb, Apele Române este responsabilă pentru cele mai multe lucii de apă, dacă nu există un alt administrator desemnat, iar ANR este responsabilă pentru toate intervențiile de pe mare sau pentru cazurile în care sursa de poluare este reprezentată de un vas. Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că, în primăvara acestui an, ANR Tulcea a inițiat un comitet local inter-instituțional pentru elaborarea unui plan de prevenire a poluării, axat pe căile navigabile interioare.

4.1.5. Capacitatea de intervenție în cazul accidentelor rutiere

Conform IGPRDR, în perioada 2010-2015 în cele 38 de UAT-uri care înglobează zona Deltei Dunării s-au produs în total 1.355 de accidente soldate cu nu mai puțin de 1.801 victime, dintre care 1.361 răniți ușor, 348 răniți grav și 92 de decese. Principalele cauze care au condus la producerea acestora au fost viteza (249 de cazuri), traversarea neregulamentară/mers ilegal pe partea carosabilă (246 de cazuri), neacordare de prioritate pietonilor (142 de cazuri) și neacordarea de prioritate între vehicule (99 de cazuri). Media accidentelor per UAT este ușor mai mică decât media de accidente per UAT la nivel național (38,28 față de 42,2), însă, dacă excludem municipiul București (care influențează foarte mult media națională datorită numărului excesiv de mare de accidente față de restul țării) media accidentelor per UAT din ADD este mai mare decât media națională (38,28 față de 36,4). Un capitol la care statistica accidentelor din ADD se aseamănă cu cea națională este acela că numărul de accidente este într-o ușoară scădere în ultimii ani, de la 302 în 2012 la 257 în 2014. După cum se poate observa din figura de mai jos, cele mai multe accidente rutiere din zona Deltei Dunării s-au produs pe raza teritorială a municipiului Tulcea (643), care înregistrează și cele mai ridicate valori de trafic. Un număr relativ mare

de accidente s-a produs și în localitățile tranzitate de DN 22, precum Babadag, Măcin, Somova, printre cauze numărându-se valorile ridicate de trafic, dar și lipsa unor variante de ocolire a orașelor și a comunelor de pe acest traseu. La polul opus, regăsim localitățile care au o poziție excentrică față de coridoarele de transport sau pe cele din Deltă, lipsite de acces rutier (C.A. Rosetti, Sfântu Gheorghe, Pardina, Maliuc, Crișan).

Figura 23: Numărul total de accidente rutiere înregistrate în perioada 2010-2015 la nivelul ITI Delta Dunării

Sursa: Planșă proprie, realizată pe baza datelor puse la dispoziție de IGPR

Tabel 23: Evoluția accidentelor rutiere pe teritoriul ITI Delta Dunării, în perioada 2010-2015

Anul	Accidente	Autovehicule implicate	Accidentați ușori	Accidentați grav	Decedați	Victime totale
2010	230	321	252	30	21	303
2011	280	368	249	84	19	352
2012	302	417	319	82	24	425
2013	255	350	241	76	9	326
2014	257	358	256	69	16	341
2015*	31	44	44	7	3	54

*Doar lunile ianuarie și februarie

Sursa: IGPR

Tabel 24: Evoluția accidentelor rutiere pe teritoriul municipiului Tulcea, în perioada 2010-2015

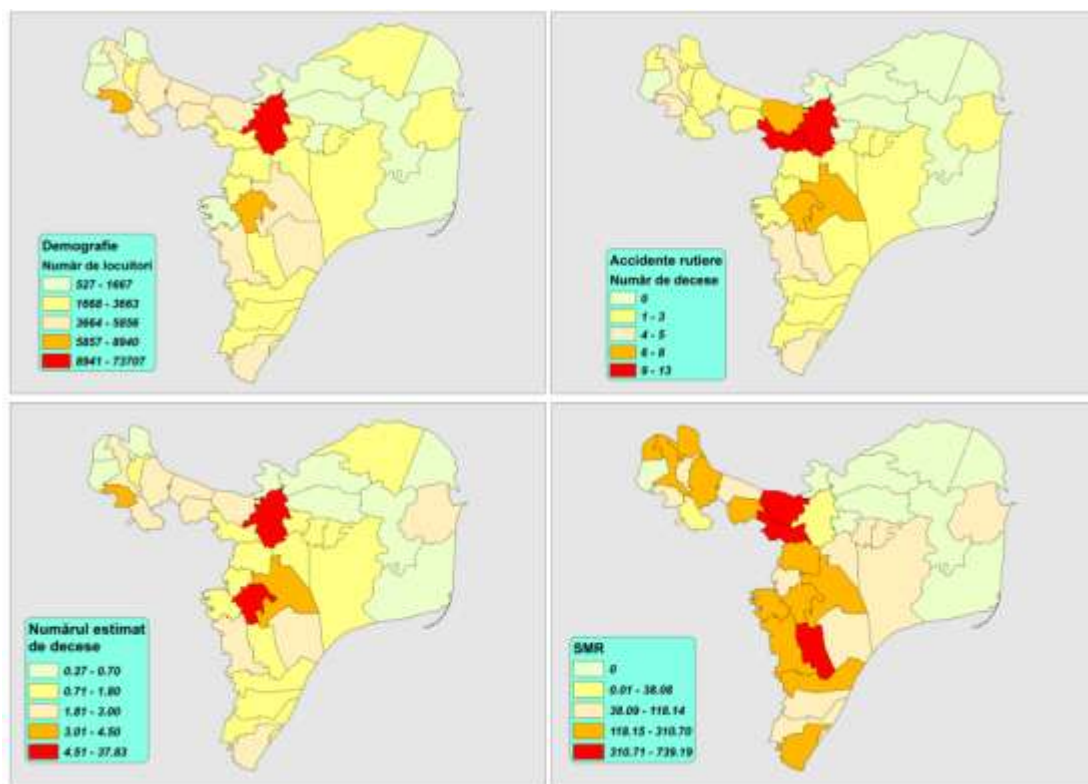
Anul	Accidente	Autovehicule implicate	Accidentați ușori	Accidentați grav	Decedați	Victime totale
2010	105	134	104	8	7	119
2011	123	161	117	21	2	140
2012	158	219	165	23	1	189
2013	122	166	117	19	0	136
2014	119	171	128	19	2	149
2015*	15	23	15	3	0	18

*Doar lunile ianuarie și februarie Sursa: IGPR

Dintre participanții la accidente rutiere, ponderea conducătorilor auto este de 57,7%, cea a pasagerilor de 20,1%, iar a bicicliștilor de 17,6%.

Din perspectiva numărului de decedați în accidente rutiere, se remarcă detașat municipiul Tulcea și comuna Frecăței, urmate de Somova, Babadag și Sarichioi, zone care ar trebui, de asemenea, vizate de măsuri specifice de prevenire a unor astfel de evenimente.

Figura 24: Indicatorii legați de mortalitatea prin accidente rutiere la nivelul UAT-urilor componente ale teritoriului ITI, în perioada 2010-2015

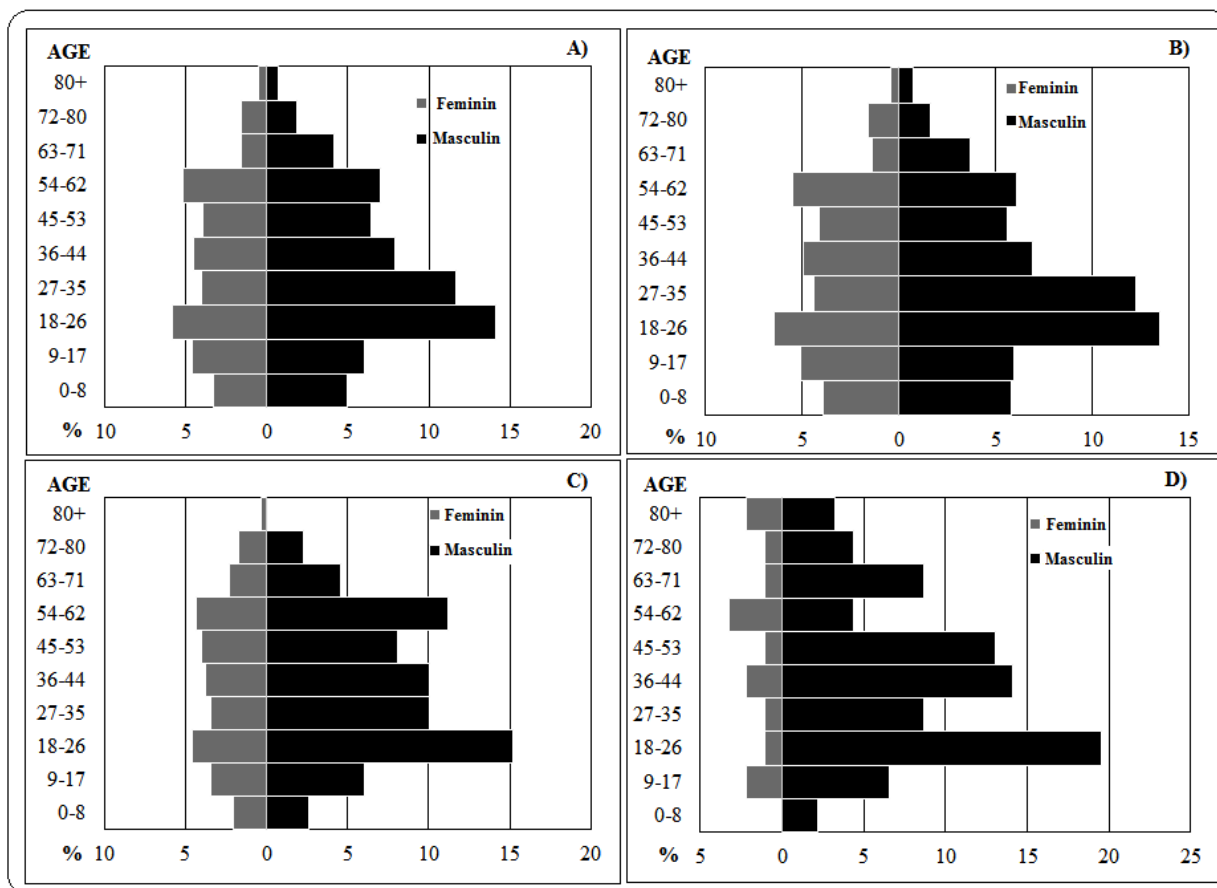
Sursa: Planșă proprie, realizată pe baza datelor puse la dispoziție de IGPR

Cu ajutorul piramidelor negre s-a realizat o analiză a grupelor sociale împărțite pe sex și vârstă a căror sănătate a fost afectată de accidente rutiere. Piramida neagră este un instrument bun pentru a împărți

impactul accidentelor rutiere asupra sănătății publice pe diferite grupe sociale. Pentru realizarea acestora s-a luat în considerare tipurile de victime (răniți ușor, răniți grav și morți) care au fost împărțite în 10 grupe de vârstă și sex (din 9 în 9 ani), pornind de la grupa 0-8 ani și terminând cu grupa 80+. După această împărțire s-a calculat procentul de frecvență pentru fiecare grupă în parte și astfel s-au obținut ca rezultat 4 piramide (una pentru totalul de victime, una pentru răniții ușor, una pentru răniții grav și una pentru decedați).

Cele mai multe persoane implicate în accidente rutiere sunt cele adulte, cu vârsta între 18-35 de ani, aceștia fiind și cei mai activi participanți la trafic, dar și cei mai puțin experimentați conducători auto. De asemenea, se poate observa că circa 2/3 dintre victimele accidentelor rutiere sunt bărbați, numărul conducătorilor auto bărbați fiind mult mai ridicat.

Figura 25: Structura victimelor implicate în accidentele rutiere înregistrate în perioada 2010-2015, la nivelul ITI Delta Dunării

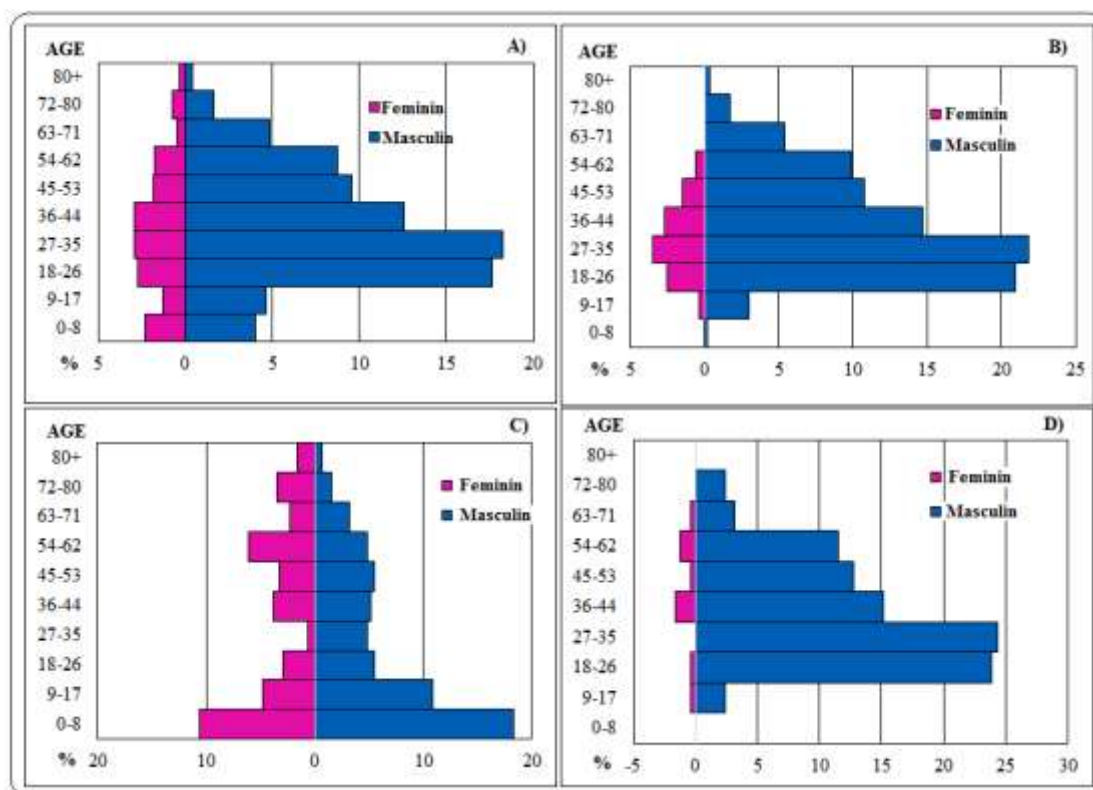

Notă: A) numărul total de victime B) răniți ușor C) răniți grav D) decedați
 Sursa: Planșă proprie, realizată pe baza datelor puse la dispoziție de IGPR

Accidentele rutiere din zona Deltei Dunării din perioada 2010-2015 au implicat un număr de 2.961 de participanți: șoferi, pasageri, pietoni, bicicliști. Dintre aceștia, 1.454 de persoane au fost declarate vinovate. Dacă facem o împărțire pe sexe a persoanelor vinovate observăm că 82,4% sunt bărbați (1.199 persoane), în timp ce doar 17,6% sunt de gen feminin (255 de persoane). Dacă adăugăm și vârsta ca parametru, se obține faptul că bărbații cu vârste cuprinse între 27 și 35 ani au provocat cel mai des accidente de trafic (în peste 18% din cazuri), urmată îndeaproape de grupa 18-26 ani (17% din cazuri). La partea feminină există 3 grupe de vârstă principale din rândul cărora au fost persoane care au provocat accidente de trafic în ADD. Este vorba de grupele 18-26 ani, 27-35 ani și grupa 36-44 ani (fiecare deținând aproximativ 3% din totalul vinovaților).

Figura 26: Piramidele pe grupe de sex și vârstă a persoanelor vinovate de producerea accidentelor rutiere din ADD (2010-2015)

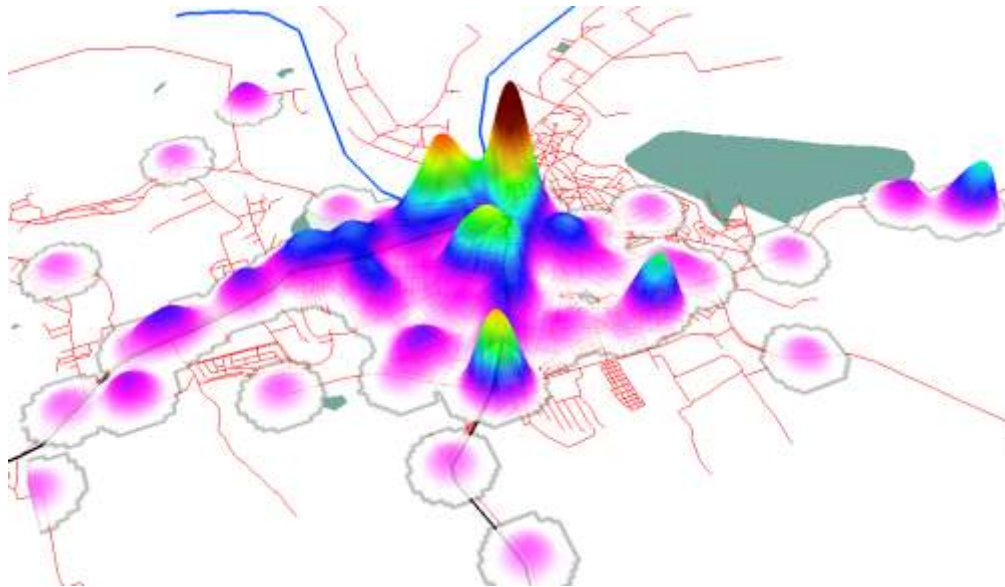

Notă: A) totalul vinovaților B) șoferi C) pietoni D) persoane aflate sub influența alcoolului
Sursa: Planșă proprie, realizată pe baza datelor puse la dispoziție de IGPR

În ceea ce privește situația specifică a municipiului Tulcea, care înregistrează cea mai ridicată intensitate a accidentelor rutiere, se poate observa că incidența cea mai mare a accidentelor rutiere o regăsim în zona centrală. Așa cum se poate observa în figura de mai jos, majoritatea segmentelor periculoase se regăsesc de-a lungul axei principale de tranzit a municipiului Tulcea și anume E87, formată din străzile Isaccea, Babadag și o scurtă parte din Strada Păcii. Strada Isaccea formează segmente din categoria

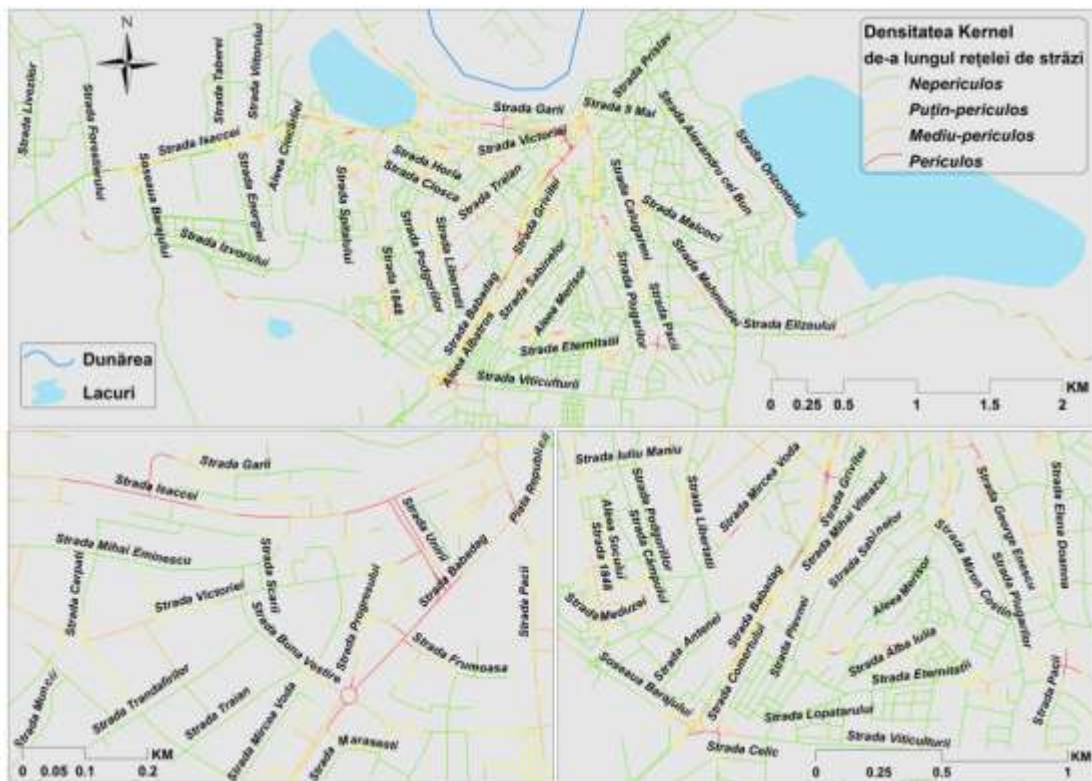
„foarte periculoase” mai ales la intersecțiile cu Șoseaua Barajului, Strada Uzinei, Strada Vărașiei, Strada Gării și Strada Unirii. Pe de altă parte, strada Babadag are segmente periculoase în preajma intersecțiilor cu străzile Păcii, Unirii, Frumoasă, Mihail Kogălniceanu, Davila, Griviței și, în cele din urmă, la intrarea-ieșirea din oraș, cu strada Viticulturii și Șoseaua Barajului. Pe lângă aceste segmente pliate pe axa principală de transport rutier, mai trebuie menționate câteva intersecții clasate în categoria „foarte periculoase”, și anume cele formate de străzile Păcii cu Plugarilor, Păcii-Neptun-Primăverii, sau Elena Doamnă-Mahmudiei-Mălcoci-Nicolae Bălcescu. Și în acest caz, se observă o corelare directă între valorile de trafic, densitatea locuirii și numărul de accidente, zonele cu o circulație auto și pietonală intensă fiind cele mai expuse acestor incidente.

Figura 27: Numărul de accidente rutiere înregistrate în municipiul Tulcea în perioada 2010-2015

Sursa: Planșă proprie, realizată pe baza datelor puse la dispoziție de IGPR

Figura 28: Clasificarea rețelei stradale din municipiul Tulcea în funcție de densitatea accidentelor rutiere (gradul de periculozitate)

Sursa: Planșă proprie, realizată pe baza datelor puse la dispoziție de IGPR

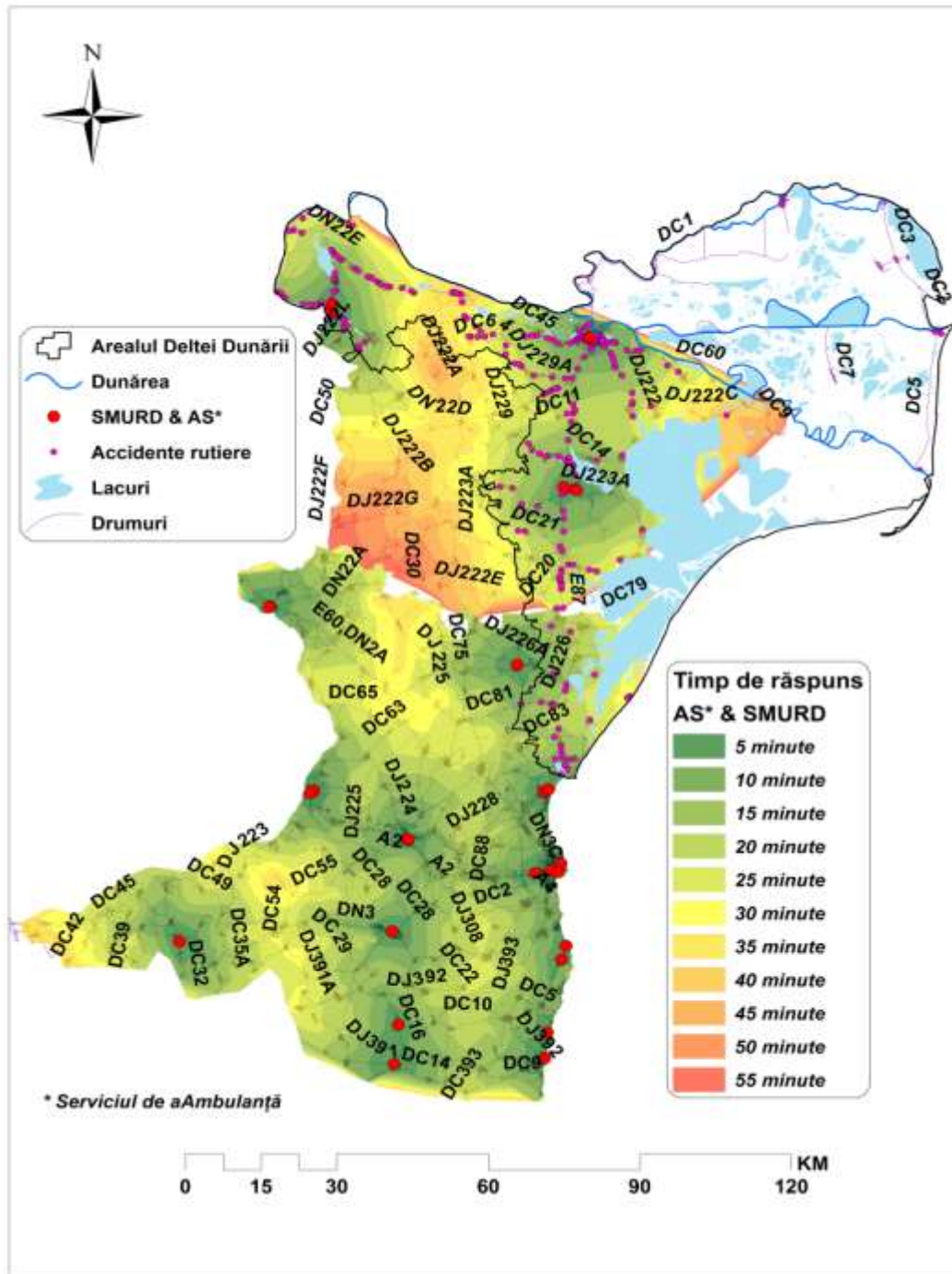
Plecând de la coordonatele GIS ale accidentelor rutiere înregistrate în ultimii 5 ani, s-a realizat o clasificare a rețelei stradale din municipiul Tulcea în următoarele categorii: segment nepericulos, segment puțin periculos, segment mediu periculos și segment periculos.

Ultimele două categorii de străzi, cele marcate cu roșu și portocaliu, sunt cele care ar trebui să aibă prioritate la realizarea de investiții pentru creșterea mobilității și reducerea riscului de accidente rutiere, ca de exemplu: modernizarea rețelei stradale și creșterea capacității de circulație, amenajarea intersecțiilor necorespunzătoare, implementarea de sisteme de management inteligent al traficului și de supraveghere video, amenajarea de noi locuri de parcare, de piste sigure de biciclete, implementarea de senzori unici etc.

O altă temă de analiză, strâns legată de cea a accidentelor rutiere, este rapiditatea intervenției serviciilor de ambulanță și SMURD în caz de accidente rutiere (și nu numai), care poate determina scăderea numărului de decese cauzate de acestea. După cum se poate observa, zona cea mai puțin accesibilă este cea a Deltei Dunării, unde accesul în situații de urgență se face doar cu nave de intervenție, în lipsa drumurilor de acces. Alte zone greu accesibile, unde durata de intervenție trece de 30 de minute este cea a Munților Măcin, cea de la granița județelor Constanța și Tulcea și din zona de sud-vest a Deltei (zona Murighiol). Aceste zone ar trebui să fie vizate cu prioritate de măsuri de creștere a accesibilității

pentru echipamente de intervenție prin modernizarea căilor de acces, achiziționarea de nave și alte echipamente de intervenție pentru zona Deltei, amenajarea de heliporturi etc.

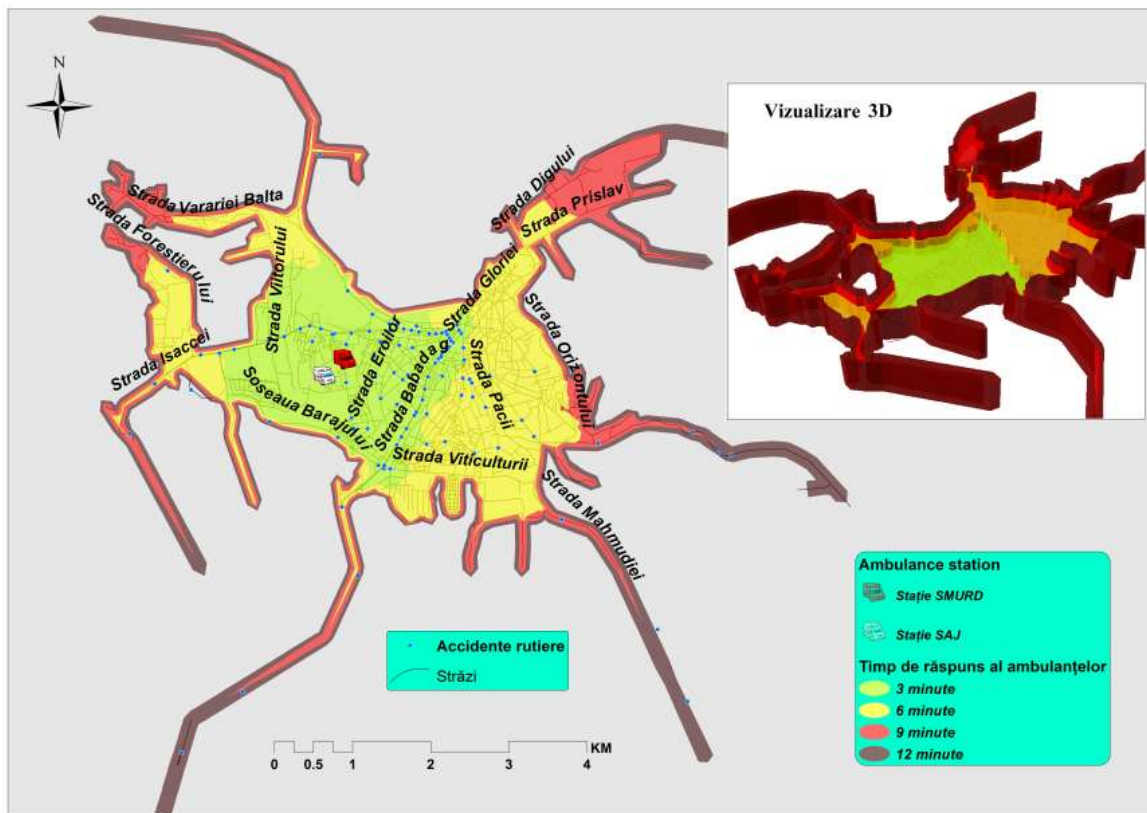
Figura 29: Timpul de răspuns al serviciilor de ambulanță și SMURD în funcție de localizarea accidentului și a bazelor de intervenție la nivelul teritoriului ITI Delta Dunării

Sursa: Planșă proprie, realizată pe baza datelor IGPR și ale Ministerului Sănătății

La nivelul municipiului Tulcea, durata de intervenție variază între 3 și 12 minute. Ceea ce se remarcă este concentrarea accidentelor rutiere înregistrate în municipiu în zona cea mai accesibilă pentru echipamentele de intervenție (3-6 minute), ceea ce face ca rata mortalității prin accidente rutiere să nu înregistreze valori foarte ridicate. Totuși, investițiile în dezvoltarea și dotarea Unității de Primire a Urgențelor din cadrul Spitalului Județean de Urgență, precum și a Serviciilor de Ambulanță și SMURD trebuie continuate, astfel încât rata mortalității prin accidente să fie redusă până la valorile medii ale UE. De asemenea, accesibilitatea în zonele periferice ale orașului, unde timpul de răspuns este chiar dublu sau triplu, trebuie îmbunătățită, inclusiv prin modernizarea tramei stradale. Nu în ultimul rând, congestionarea traficului în zona centrală și pe arterele de penetrație (de ex., Babadag, Isaccei) poate crește semnificativ timpul real de răspuns, deci măsuri de fluidizare a traficului sunt necesare la nivelul respectivelor zone.

Figura 30: Timpul de răspuns al serviciilor de ambulanță și SMURD în funcție de localizarea accidentului și a bazelor de intervenție la nivelul municipiului Tulcea

Sursa: Planșă proprie, realizată pe baza datelor IGPR și ale Ministerului Sănătății

4.2. Nevoi de investiții materiale

4.2.1. Infrastructura de protecție împotriva inundațiilor

Nevoile de investiții materiale pentru protecția împotriva inundațiilor ar putea include reabilitarea și construcția de noi de baraje și diguri de-a lungul râurilor care prezintă riscuri grave de a provoca inundații. De asemenea, infrastructura de prevenire a inundațiilor ar putea include drenarea apelor provenite din furtuni și introducerea unor sisteme de retenție în localitățile urbane. O listă orientativă a investițiilor propuse este prezentată în tabelul de evaluare a nevoilor. Cu toate acestea, în zona de studiu, este nevoie o selecție atentă a necesarului investiții materiale, având în vedere natura sensibilă a mediului din inima deltei. Astfel de investiții ar trebui să fie corelate cu evaluarea și cartografierea riscurilor, iar reabilitarea infrastructurii de protecție împotriva inundațiilor (spre deosebire de realizarea de construcții noi) a așezărilor care se confruntă cu riscuri majore de inundații ar trebui să fie tratată cu prioritate pentru a proteja viețile omenești și proprietățile existente. A doua prioritate este aceea de a proteja unitățile în care se desfășoară activități economice, cum ar fi fermele și companiile industriale. De asemenea, este recomandat ca, înainte de a investi în noi lucrări mari de protecție împotriva inundațiilor, să fie analizate și revizuite standardele tehnice de proiectare în funcție de noile modificări ale vremii, datorate schimbărilor climatice, în paralel cu pregătirea unor master planuri adecvate de drenare, în special pentru municipii și orașe.

4.2.2. Rezistența clădirilor în caz de cutremur

Banca Mondială a finanțat recent reabilitarea seismică a clădirii Consiliului Județean Tulcea, prin Proiectul de atenuare a riscului de dezastre și de pregătire în caz de urgență astfel încât să reziste până la un nivel de magnitudine de 7,5. Se recomandă re tehnologizarea similară a clădirilor publice de maximă importanță (cum ar fi școlile și spitalele) și a principalelor clădiri cu mai multe etaje, pentru a le face rezistente la cutremur. O evaluare structurală a principalelor clădiri este necesară pentru a determina vulnerabilitatea unei anumite instalații. Prioritate în materie de re tehnologizare ar trebui să fie, de asemenea, acordată și birourilor administrative locale, responsabile de managementul situațiilor de urgență, precum și clădirilor care ar putea servi drept adăposturi pentru populațiile evacuate, afectate de dezastru.

4.3. Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări

Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice plănuiește să dezvolte un nou Ghid de dezvoltare urbană durabilă, care să integreze aspectele legate de rezistența la catastrofe și schimbări climatice în planificarea locală. La finalizarea Ghidului, orașele din zona de studiu, mai ales Tulcea, ar trebui să fie reexaminat și să își actualizeze planurile urbanistice existente, pentru a consolida sensibilitatea comunității la aspectele privitoare la sectorul apei, precum și rezistența acestuia la dezastrele legate de acest sector. Acest lucru trebuie făcut pe baza celor mai recente cartografieri ale riscurilor și prin procese transparente și participative.

Un răspuns eficient și în timp util în situații de urgență necesită eforturi coordonate din partea mai multor ministere și agenții atât la nivel național, cât și la nivel local. Este extrem de important să existe planuri adecvate înainte ca situațiile de urgență să se producă. Astfel de planuri județene pentru situații de urgență ar trebui să meargă dincolo de evaluările pericolelor din actuala analiză a riscului și din actualele planuri județene; în schimb, ar trebui făcute evaluări cuprinzătoare ale riscurilor și clarificate mecanismele de coordonare între instituțiile responsabile pentru fiecare tip de risc. Astfel de planuri ar trebui să includă abordări mai coerente atât pe apă, cât și la sol, precum și să ia în calcul atât posibilele surse mobile, cât și pe cele fixe ale situațiilor de urgență în cazuri de poluare. Planurile de urgență și de evaluare a riscurilor ar trebui să fie reexamineate și actualizate în mod regulat. În ceea ce privește coordonarea, relațiile dintre instituțiile de la nivel local sunt esențiale pentru asigurarea unor intervenții de urgență rapide și eficiente, însă ele se bazează pe legislația secundară națională, cum ar fi OM nr. 1422/2012, și alte forme de acorduri de parteneriat inter-instituționale. Aceste acorduri trebuie să fie modificate sau semnate, cu scopul de a se asigura optimizarea colaborării locale.

Pentru o mai bună pregătire pentru situații de urgență în cazuri de poluare, **îmbunătățirea monitorizării și controlului navelor care transportă deșeuri periculoase în și în afara părții centrale a DD este esențială.** Transportul, monitorizarea și controlul surselor fixe de poluare pe uscat și pe mare reprezintă o sarcină complexă și vastă. Cu toate acestea, reglementările naționale și locale, chiar și legislația europeană, au rămas în urmă în ceea ce privește extinderea aceluiași nivel de monitorizare aprofundată și la navele care călătoresc pe Dunăre și afluenții săi. Această problemă este agravată de faptul că fluviul Dunărea este folosit de nave din țări care au politici de mediu mai puțin stricte. Potrivit ANR, doar 40% din navele care trec prin Tulcea sunt românești. În Europa, vasele de pe mare sunt monitorizate de Agenția Europeană pentru Siguranță Maritimă prin SafeSeaNet, care permite schimbul de date în timp real a vaselor între porturi, precum și prin LRIT (urmărire și identificare cu rază lungă de acțiune) a navelor. Traficul pe căile navigabile interioare, cum ar fi Dunărea, nu are un sistem similar, acest lucru reprezentând o deficiență evidentă, consideră ANR Tulcea, care a solicitat sprijin în implementarea aceluiași sistem pentru schimbul de informații în timp real privind navele care călătoresc pe căile navigabile interioare din România. Acest lucru ar permite o monitorizare mai atentă a materialelor periculoase la bordul navelor și a vaselor cu factori de risc ridicat din cadrul zonei de studiu. Prin urmare, este necesară reglementarea unei monitorizări mai atente a navelor pe Dunăre, în special a celor care tranzitează DD.

Punerea în aplicare a aspectelor de evaluare și financiare ale Directivei privind răspunderea pentru mediul înconjurător, care întruchipează principiul „poluatorul plătește”, trebuie să fie re-evaluat și îmbunătățit. Legislația românească prevede că daunele provocate de incidente să fie investigate de către evaluatori angajați chiar de către poluatori, fapt ce ridică probleme semnificative în materie de conflict de interese și obiectivitate. APM și Garda de Mediu nu dispun de experți pentru a face aceste evaluări. La acest moment, nu există estimări naționale sau locale ale costurilor, fie că sunt suportate de actorii publici sau privați, ori ale sumelor recuperate de la poluatori. Mai mult decât atât, în cazul în care poluatorii declară faliment, atunci nicio daună adusă mediului de aceștia nu este acoperită de procedura de faliment, iar autoritățile de mediu vor trebui să intervină pentru a remedia pagubele, costurile

urmând să fie transferate ulterior către sectorul public. În plus, părțile terțe ale căror resurse au fost utilizate în timpul unei situații de urgență cauzată de poluare nu au modalitățile legale de a-și recupera pierderile în cazul în care poluatorul nu este identificat sau este insolubil. Diferite state membre ale UE au instituit diverse instrumente financiare pentru a aborda aceste probleme: asigurarea accesului la fonduri pentru situații de urgență cauzate de poluare, pe bază de venituri de la potențialii poluatori sau pe baza unui impozit rambursabil. Aceste opțiuni trebuie să fie studiate cu atenție și apoi mecanisme adecvate vor trebui să fie concepute și puse în aplicare.

Politicile privind schimbul de date trebuie să fie actualizate pentru a permite o mai bună coordonare.

Pe baza Directivei privind răspunderea pentru mediul înconjurător, Irlanda a solicitat APM-ului național să mențină „Articolul 18 Înregistrare”, care este o bază de date care conține detalii ale incidentului, codul CAEN, rezultatul procedurilor judiciare în cazul în care au avut loc, precum și costurile suportate de către responsabil. APM-ul irlandez supraveghează, de asemenea, impactul instrumentelor de securitate financiară pe care le-a pus în aplicare pe baza articolului 14 din Directiva privind răspunderea pentru mediul înconjurător, precum și costurile administrative suportate de administrația publică în menținerea și aplicarea acestei legislații. Un sistem similar există și în Spania, unde administrațiile publice locale trebuie să raporteze același tip de informații la Ministerul Mediului. În zona de studiu Din DD există mai multe instituții care monitorizează mediul, dar informațiile privind poluanții, substanțele periculoase folosite și transportul nu sunt coagulate într-un instrument inter-instituțional eficient. Este nevoie de o politică de schimb de date.

4.4. Nevoi de dezvoltare instituțională

Procesul de dezvoltare a capacităților este absolut necesar în cazul instituțiilor de specialitate pentru a reduce numărul de riscuri și a îmbunătăți promptitudinea cu care se răspunde la situațiile de urgență. De asemenea, trebuie îmbunătățită capacitatea de accesibilitate a echipelor de prim ajutor în zonele de urgență din inima Deltei, precum și capacitatea lor de a derula o intervenție eficientă.

Asigurarea unei bune instruirii și a echipamentului de bază în cazul intervențiilor în situații de urgență este absolut necesar. Aceste echipamente sunt: mașini de pompieri, ambulanțe și alte autovehicule de urgență, bărci, rezervoare de apă, generatoare de curent electric, echipamente și sisteme de comunicare, ajutoare de urgență, medicale sau de alt gen. Este foarte important să se verifice stocul existent și localizarea acestor echipamente de urgență ori necesarul de un astfel de echipament în conformitate cu evaluările riscurilor și cu planuri de intervenție bine pregătite. În timp ce capacitatea de intervenție în cazul calamităților terestre a fost îmbunătățită (în special în cazul ISU) în cadrul perioadei anterioare de finanțare UE, capacitatea de intervenție în situații de urgență în zonele de apă este încă foarte slabă. Responsabilitatea de a gestiona situațiile de urgență legate de poluarea apelor aparține: Autorității Navale Române (ANR) în cazurile de poluare a apei maritime sau dacă sursa de poluare este o navă; și Apelor Române (AR) în toate celelalte cazuri. ANR, în momentul de față, are stocuri de echipamente și materiale necesare ținerii sub control a cel puțin unui incident de poluare, pe care le-a depozitat în cantități mici în diverse amplasamente din zona de studiu, inclusiv Sulina. În cazul unui incident de poluare, toate instituțiile relevante, autorizate în prealabil de comitetele de urgență, pot

cere de la operatori privați sprijin constând în echipamente anti-contaminare cu posibili agenți poluanți și pot solicita de la autoritățile portuare sau de la alți agenți mijloace de transport. Cu toate acestea, există deseori riscul ca navele să fie deja repartizate în alte părți și să nu fie capabile să ajungă în timp util. De asemenea, în momentul de față, nu există nave de intervenție în sistem de urgență care să poată pătrunde pe anumite canale ale Dunării. De asemenea, ISU, autoritatea care se ocupă cu situațiile de urgență în cazuri de calamități terestre, și-a exprimat îngrijorarea față de abilitățile limitate de acces în anumite areale terestre în partea centrală a Deltei. Un comitet inter-județean și inter-instituțional a fost convocat de ANR în vederea organizării unei activități de management al poluării apelor interioare, care a constatat că există nevoia imperativă a cel puțin două nave, dintre care una să fie echipată corespunzător pentru cazurile neprevăzute de poluare și o navă de dimensiuni mai mici, necesară pentru accesul pe canalele strâmte și mai puțin adânci, pentru a asigura un transport mai rapid al echipamentelor necesare opririi deversării agenților poluanți în ape, precum estacadele, agenții dispersatori și absorbanti.

Investițiile în consolidarea unui centru de intervenție în cazuri de urgență, care ar include centre de preluare a apelor de urgență, menținerea sistemelor de monitorizare și evaluare, precum și facilități de instruire, ar putea îmbunătăți cooperarea de ansamblu și coordonarea între diferite agenții. În Statele Unite există un sistem testat și expertizat de răspundere națională, bazat pe o echipă națională și treisprezece echipe de intervenție regionale, alături de Forțele Speciale¹⁹. Echipele regionale au acces în locuri în care se antrenează și se coordonează. În zona de studiu nu există echipe inter-instituționale similare, care să se antreneze împreună și care ar putea răspunde rapid în cazul unui accident chimic în interiorul părții centrale a DD. De aceea, există o astfel de necesitate. ISU Tulcea, coordonatorul general al sistemului de management de în situații de urgență, a inițiat ideea de a dezvolta un astfel de centru de coordonare pentru situații de urgență, din moment ce acționează deja și ca secretariat al comitetului pentru situații de urgență. Numărul de telefon general pentru semnalarea de situații de urgență (112) este cunoscut de 89% din populație²⁰, dar cele mai multe dintre instituțiile care fac parte din comitetul de management al situațiilor de urgență dețin centre individuale de apel și tot există încă situații de comunicare defectuoasă. O coordonare promptă ar fi mai ușor de realizat în cadrul unui singur centru de urgență, unde s-ar realiza acțiuni coordonate, schimburi de informații în materie de monitorizare preventivă și distribuirea, asamblarea și compilarea de date privind intervențiile în situațiile de urgență din fiecare instituție. De asemenea, centrele de apel pentru situații de urgență ar putea fi echipate cu facilități de informare a publicului atunci când un incident de poluare poate deveni o amenințare pentru sănătatea publică, întrucât până în prezent nu a putut fi lansat rapid niciun avertisment către populația din partea centrală a Deltei, conform declarațiilor ISU. De asemenea, centrul va asigura funcționarea bazei de date inter-instituționale cu privire la răspunderea pentru mediu (BDIIRMBDIIRM) și o arhivă de intervenții județene cu toate evaluările de cost și de impact pe uscat sau pe apă. Același amplasament ar putea fi utilizat ca centru de exercițiu și de instruire pentru personalul din toate instituțiile, în scopul de

¹⁹ Banca Mondială, 2007, "Experiența Statelor Unite în planificarea situațiilor de urgență de mediu" și, o notă politică pentru programul Băncii Mondiale "China: Abordarea deficitului de apă".

²⁰ Statisticile Eurobarometru privind utilizarea numărului 112 în Europa http://www.112.ro/upload/Flash_eurobarometru_nr.368_2013_RO.doc

a se asigura că procedurile sunt bine adaptate. În plus, în timp ce calitatea generală a apei este bine monitorizată, există o problemă cu prelevarea rapidă de probe de apă și cu analiza calității ei în vederea identificării agenților poluanți, precum o navă care produce poluare în interiorul DD. Instrumentarele de teren și accesul rapid la un laborator vor fi necesare, așa cum au specificat și ARN și ISU, care nu dispun de capacitatea de a efectua o analiză rapidă a probelor.

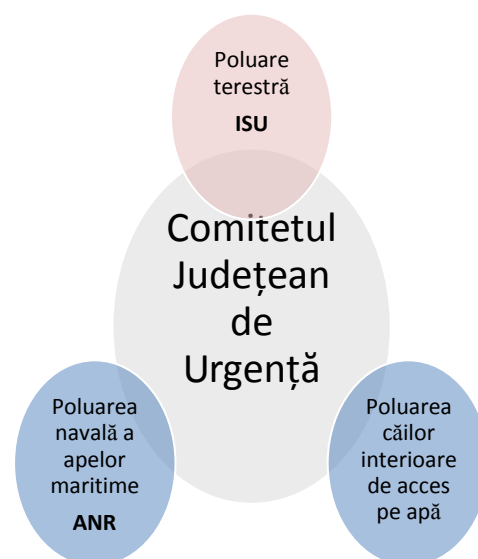
Este nevoie de o actualizare sistemelor de informații și comunicații, în special la nivelul schimburilor de date pentru o mai bună coordonare între agenții. În plus față de adoptarea unei politici privind schimbul de date, ar putea fi construită o BDIIRM, actualizată și întreținută de personalul centrului de urgență mai sus menționat, pentru a fi ușor accesibile pentru toate instituțiile implicate și care să cuprindă nu numai indicatorii de mediu care sunt monitorizați în mod regulat, ci și date despre o eventuală activitate de verificare a evoluțiilor ulterioare încheierii situațiilor de urgență cauzate de poluare, cu scopul de a evalua impacturile; de asemenea, ea ar trebui să conțină cele mai bune metode de combatere asociate fiecărui factor de risc, stabilite pe baza experiențelor din trecut, și să acționeze ca instanță de dublă verificare a informațiilor disponibile pentru fiecare instituție în parte. De asemenea, ar putea fi accesibilă publicului larg care dorește să dispună de informații de mediu, conform Convenției de la Aarhus.

4.5. Nevoi de asistență tehnică

Asistența tehnică este foarte probabil necesară pentru o varietate de activități descrise anterior. Astfel de activități ar putea include: 1) întreținerea și actualizări regulate ale hărților de risc în materie de inundații; 2) reexaminarea și actualizarea planurilor urbanistice, integrând rezistența la dezastre și schimbări climatice pe raza orașului Tulcea și a altor orașe; 3) plan de evaluare a vulnerabilității sistemelor de infrastructură existente, cum ar fi sistemele de drenaj și terasamente în zonele expuse riscului; 4) evaluarea structurală a clădirilor publice prioritare în ceea ce privește rezistența la cutremur și 5) reexaminarea și actualizarea planurilor de evaluare a riscului și de răspuns în situații de urgență.

Trebuie concepute și puse în aplicare programe de stimulare și de răspundere în vederea îmbunătățirii sistemului de management în situații de urgență cauzate de poluare. Autoritățile naționale au declarat că le lipsește capacitatea de a construi expertiza financiară necesară pentru rezolvarea aspectelor problematice ale răspunderii pentru mediul înconjurător în România.

Autoritățile relevante de mediu de la nivel local și național au exprimat preocupări similare, i semnalând totodată și lipsa personalului care să poată efectua evaluări de cost și de impact. Există, de asemenea, necesitatea unei înțelegeri și a unei metodologii mai consistente privind modul în care daunele în urma poluării să poată fi recuperate de la agentul poluator,

cheltuielile să poată fi împărțite în mod echitabil și părțile terțe implicate să poată fi compensate în mod corespunzător. O analiză a acestei chestiuni este absolut necesară.

Creșterea gradului de conștientizare publică față de efectele dezastrelor naturale și ale riscurilor în situațiile de urgență cauzate de poluare. ISU efectuează în prezent campanii de informare a publicului, în special în școli. În plus, companiile aflate sub autoritatea Directivei Seveso trebuie să își instruiască și să își pregătească personalul în eventualitatea unor incidente de urgență cauzate de poluare. Totuși, campaniile de sensibilizare mai largi, mai bine orientate și care includ exerciții periodice în care sunt implicați cetățenii, pot duce la o semnalare mai rapidă și mai promptă a incidentelor și la aplicarea unor măsuri preventive direct de populația generală.

4.6. Responsabilități

Responsabilitatea legată de protecția împotriva inundațiilor este împărțită între mai multe entități din România, inclusiv Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor (MMAP), Administrația Națională „Apele Române” (ANAR), 11 administrații bazinale de apă și Institutul Național de Hidrologie și Gospodăririi Apelor (INHGA).

Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice este în principal responsabil de politicile și programele legate de protejarea bunurilor și investițiilor în cazul dezastrelor seismice. Astfel de programe sunt elaborate de către Minister, bazate pe prioritățile stabilite de autoritățile locale și aprobate de comitetele județene pentru situații de urgență.

În ceea ce privește situațiile de urgență cauzate de poluare, Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor (MMAP), în colaborare cu Ministerul Transporturilor și Finanțelor Publice, duc cea mai mare parte a responsabilității în ceea ce privește îmbunătățirea eficienței legislației.

Ministerul Afacerilor Interne se ocupă de coordonarea tuturor situațiilor de urgență cauzate de dezastrele care afectează siguranța publică. Pe plan local, sub autoritatea Comitetului Județean pentru Situații Urgență, ISU este responsabil cu aplicarea soluțiilor de urgență. De asemenea, acesta deține principala răspundere în cazul în care poluarea afectează zonele terestre, în timp ce ANR răspunde de apele marine și de apele interioare în cazul în care sursa este un vas; ANAR răspunde, în general, de situațiile de urgență cauzate de poluarea apelor interioare, cu excepția cazului în care zona de apă este sub autoritatea unui administrator diferit, cum ar fi cazul porturilor. În zona de studiu, ar trebui accentuată îmbunătățirea coordonării și a schimbului de date între instituțiile responsabile.

4.7. Sugestii preliminare privind măsurile de implementare specifice sectorului

Pentru a asigura o implementare eficientă a intervențiilor în cazuri de urgență cauzate de dezastre sau poluări, instituțiile responsabile în prezent de situațiile de urgență trebuie să fie consolidate. În plus, una dintre propunerile analizei este înființarea unei echipe inter-instituționale de răspuns la situații de urgență cauzate de poluare, cu statut permanent și formată din reprezentanți de la ISU, Garda de

Mediu, ANAR și ANR, care să lucreze împreună și să fie gata de convocare și de deplasare rapidă în zona poluată ori de câte ori este necesar. Reprezentanții acestor instituții vor continua să funcționeze independent, dar vor menține deschise căile de comunicare și cooperare și își vor alinia politicile de răspuns la situațiile de urgență provocate de poluare. Această echipă se va coordona cu celelalte entități relevante, precum Autoritatea Portuară și APM. De asemenea, a fost sugerată ideea de a se consolida un centru de intervenție de urgență, care va include centre de preluare a apelurilor de urgență, sisteme permanente de monitorizare și evaluare, precum și facilități de instruire, care ar putea îmbunătăți cooperarea de ansamblu și coordonarea între diferite agenții.

4.8. Aspecte inter-sectoriale

Mediu: Pentru proiectarea și construirea unei infrastructuri de protecție împotriva inundațiilor, cum ar fi digurile, este nevoie de o coordonare strânsă cu sectorul de mediu. Toate răspunsurile la situațiile de urgență cauzate de poluare și măsurile de prevenire fac parte integrantă din aranjamentele generale privind managementul și controlul poluării. Deci acestea ar trebui să fie bine integrate în managementul de mediu.

Dezvoltare urbană și eficiență energetică: reabilitarea seismică a instalațiilor publice și a clădirilor cu mai multe etaje ar trebui să fie coordonată cu alte procese de reabilitare, cum ar fi îmbunătățirea eficienței energetice și renovarea fațadelor.

Sănătate: Accidentele de poluare reprezintă o amenințare mare și spontană pentru sănătatea publică. Autoritățile de sănătate publică fac parte din comitetul pentru situații de urgență și este necesară buna lor pregătire pentru intervenție în cazul apariției unui incident de poluare.

TIC: Dezvoltarea BDIIRM va fi destul de complexă, deoarece majoritatea instituțiilor au propriile lor sisteme de raportare, care nu sunt natural compatibile. BDIIRM va trebui să fie capabil să comunice cu alte baze de date, să transforme informațiile necesare într-un format comun, să genereze evaluări de cost și să evidențieze cele mai bune practici, respectiv consiliile locale.

Pentru realizarea cu prioritate a proiectelor de modernizare de drumuri de interes național și european, cu acordul autorităților locale, sectoarele de drum din interiorul/exteriorul localităților sunt preluate de către administratorul de drumuri naționale, în scopul de a efectua astfel de lucrări.

4.9. Tabel de evaluare a nevoilor

Tabel 25: Evaluarea nevoilor privind managementul riscului în caz de dezastru						
Nevoie/Tip de nevoie	Perioada (termen scurt/ mediu/ lung)	Prioritate²¹ (maximă, medie, minimă)	Sinergii (scurte indicații)	Responsabilități	Estimare (Euro)	Comentarii/Obiective specifice din OP
NEVOI GENERALE: (unele mai largi, existând în mai multe localități, nu doar pe aria uneia singure)						
a) Evaluarea riscului de inundații, cutremure, eroziune costieră și de incendii forestiere;	pe termen scurt	Maximă	- locuințe - spitale - educație - industrie - sisteme de salvare	CJT ANAR - ABA Dobrogea Litoral ARBDD		MEF - POIM - Axa 5 Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor
b) Elaborarea unui Sistem Informatic Integrat de Management al Dezastrelor (SIIMD) pentru zona de studiu	pe termen scurt	Maximă	- toate sectoarele, la nivel de județ - Integrarea SIIMD în sistem, începând de la nivel național.	GIES + Delta IES		
c) Elaborarea planurilor de intervenție în caz de catastrofe, inclusiv alocarea resurselor, bazate pe scenarii de dezastru cu ajutorul SIIMD	pe termen scurt	Maximă	- toate sectoarele la nivel județean, orașe și nivel local	Delta IES		

²¹Acestea sunt propuneri de priorități, clasificate doar în sectorul respectiv. Acestea vor fi ordonate după prioritate în continuare în timpul fazei de Strategie (noiembrie 2014), pentru a reflecta importanța trans-sectorială și de la nivelul întregii zone.

4. Nevoi de investiții materiale							
Echipamentele necesare și mașini speciale pentru intervenții de ISU și SMURD în situații de dezastru							
1	1 vehicul echipa dezamorsare a dispozitivelor explozive	pe termen scurt	Maximă		CJT + Delta ISU		MEF - POIM - Axa 5 Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor - Crearea unui centru de intervenție rapidă și investiția în instruirea în cazuri de urgență și echipamentul necesar pentru a interveni în timp util. - Stocurile necesare de echipamente de intervenție în cazuri de urgență trebuie dispuse în apropierea zonelor cu risc mare. - Echipamentele pentru intervenții medicale de urgență (structuri din cadrul MAI, SMURD, centre de ambulanță, direcțiile de sănătate publică), echipament de urgență de prim ajutor
2	2 nave de stingere a incendiilor - 2 buc. x 550.000 euro	pe termen scurt	Maximă		CJT + Delta ISU		
3	4 șalupe SMURD - 4 buc. x 250.000 de euro	pe termen scurt	Maximă		CJT + Delta ISU		
4	6 bărci de aluminiu - 6 buc x 5.000 euro 4 vehicule de teren 4x4 - 4 buc. x 45.000 de euro	pe termen scurt	Maximă		CJT + Delta ISU		
5	4 camioane 6X6 pentru transportul de containere specializate pe fiecare tip de dezastru - 4 buc. x 145.000 5 containere specializate pentru următoarele tipuri de intervenții: Incendii de pădure/ chimice / accidente biologice /nucleare; inundații; cutremure	pe termen scurt	Maximă		CJT + Delta ISU		
6	4 pompe cu capacitate mare	pe termen scurt	Maximă		CJT + Delta ISU		
7	1 mașină de pompieri cu scop special Aparat aerian	pe termen scurt	Maximă		CJT + Delta ISU		

8	4 camioane de prim ajutor și comanda (4x4)	pe termen scurt	Maximă		CJT + Delta ISU		
9	1 mașină pompieri dotată cu aparat de apă și spumă	pe termen scurt	Maximă		CJT + Delta ISU		
10	1 ambulanță pentru victime multiple	pe termen scurt	Maximă		CJT + Delta ISU		
11	3 vehicule bimodulare cu localizare continuă	pe termen scurt	Maximă		CJT + Delta ISU		
12	4 generatoare de energie portabile	pe termen scurt	Maximă		CJT + Delta ISU		
13	1 încărcător frontal	pe termen scurt	Maximă		CJT + Delta ISU		
14	1 autocisternă pentru transportul produselor inflamabile	pe termen scurt	Maximă		CJT + Delta ISU		
15	1 minibus 1+16 pasageri	pe termen scurt	Maximă		CJTC + Delta ISU		
16	1 camion cu centru de comanda mobil	pe termen scurt	Maximă		CJT + Delta ISU		
Modernizarea, reabilitarea și construcția Inspectoratului pentru Situații de Urgență (IES) din Tulcea + Macin + Crișan + Babadag + Topolog							
1	Construirea de garaje și centre administrative pentru SMURD în municipiul Tulcea (P + 2 -2400 m2)	pe termen scurt	Maximă		CJT + Delta ISU		- Crearea unui centru de intervenție rapidă și investiția în instruirea în cazuri de urgență și echipamentul necesar pentru a interveni în timp util. - Stocurile de echipamente de intervenție necesare în cazuri de urgență trebuie dispuse în apropierea zonelor cu risc mare.
2	Reabilitarea sediului administrativ al Inspectoratului lui (S + P + 3 - 5000 m2), a garajelor din dotare și	pe termen scurt	Maximă		CJT + Delta ISU		- Echipamentele pentru intervenții medicale de urgență (structuri din cadrul MAI, SMURD, centre de

	echiparea cu tehnologie actualizată pentru cazuri de intervenții de urgență (suprafața construită 1000 m2)						ambulanță, direcțiile de sănătate publică), echipament de urgență de prim ajutor
3	Măcin - Construirea de spații de garaj și centru administrativ pentru Stația de pompieri SMURD Măcin (P + 2et - suprafața construită 2400 m2), inclusiv generator de energie	pe termen scurt	Maximă		CJT + Delta ISU		
4	CRIȘAN - Construirea de centru administrativ și stație de pompieri în Crișan (P - suprafața construită 400 m2), inclusiv generator de electricitate	pe termen mediu	Medie		CJT + Delta ISU		
5	Construirea centrului județean de coordonare a situațiilor de intervenții în cazuri de urgență și instructajul de urgență al populației generale (S + P + 3 Et - 2400 m2)	pe termen mediu	Medie		CJT + Delta ISU		
6	BABADAG - Construirea spații de garaj și centru administrativ pentru Stația de Pompieri SMURD - stația de pompieri Babadag (P + 1 - suprafața construită	pe termen mediu	Medie		CJT + Delta ISU		

	400 m2), inclusiv generator de energie						
7	TOPOLOG - Construirea de spații de garaj și centru administrativ pentru stația de pompieri Topolog (P + 1 - 400 m2), inclusiv generator de energie	pe termen mediu	Medie		CJT + Delta ISU		
8	Construirea centru de instruire personal (P + 2 - 2000 m2)	Pe termen mediu	Medie		CJT + Delta ISU		
9	Construire spațiu de antrenament (800 m2)	Pe termen mediu	Medie		CJT + Delta ISU		
Finanțarea necesară pentru situații de inundații din UE – LIOP							
1	Protecția lucrărilor împotriva inundațiilor Babadag	pe termen scurt	Maximă		ABA Dobrogea – Litoral		MEF - POIM - Axa 5 Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor
2	Protecția lucrărilor împotriva inundațiilor Ceatalchioi	pe termen scurt	Maximă		ABA Dobrogea – Litoral		
3	Ajustarea și remodelarea patului pârâului Beștepe, pârâiaș în localitatea Beștepe	pe termen scurt	Maximă		ABA Dobrogea – Litoral		
4	Protejarea lucrărilor împotriva inundațiilor în localitățile Vulturii și Ilganii de Jos, comuna Maliuc	pe termen scurt	Maximă		ABA Dobrogea – Litoral		
5	Protejarea lucrărilor împotriva inundațiilor în localitățile Nufăru și Ilganii de Sus, Nufăru	pe termen scurt	Maximă		ABA Dobrogea – Litoral		
6	Protejarea lucrărilor	pe termen	Maximă		ABA Dobrogea –		

	împotriva inundațiilor în localitatea Sulina, malul stâng	scurt			Litoral		
7	Protejarea lucrărilor împotriva inundațiilor în localitatea Pardina I	pe termen scurt	Maximă		ABA Dobrogea – Litoral		
8	Ajustarea și remodelarea patului pârâului din localitatea Greci	pe termen scurt	Maximă		ABA Dobrogea – Litoral		
9	Lucrări de securizare a acumulărilor în Luncavița, localitatea Luncavița	pe termen scurt	Maximă		ABA Dobrogea – Litoral		
10	Protejarea lucrărilor împotriva inundațiilor în localitatea Sarichioi, malul lacului Razelm	pe termen scurt	Maximă		ABA Dobrogea – Litoral		
11	Protejarea lucrărilor împotriva inundațiilor în localitatea Săcele	pe termen scurt	maximă		ABA Dobrogea – Litoral		
12	Protejarea lucrărilor împotriva inundațiilor în localitatea Sfântu Gheorghe	pe termen scurt	Maximă		ABA Dobrogea – Litoral		
Lucrări necesare finanțate din fonduri bugetare alocate de către ANAR							
1	Lucrări de protecție a malului drept pe canalul Chilia, sector km 80-112	pe termen scurt	Maximă		ABA Dobrogea – Litoral		ABDL
2	Lucrări de consolidare și remodelarea în zona Ceatal Izmail	Pe termen mediu	Medie		ABA Dobrogea – Litoral		ABDL
3	Ajustarea și	pe termen	Maximă		ABA Dobrogea –		ABDL

	remodelarea patului pârâului Calica și V. Nucarilor, localitatea Valea Nucarilor	scurt			Litoral		
4	Ajustarea și remodelarea pârâului Valea Tulcii, op. Agighiol	pe termen scurt	Maximă		ABA Dobrogea – Litoral		ABDL
5	Protejarea lucrărilor împotriva inundațiilor, pârâu Săruri, localitatea M. Viteazu	pe termen mediu	Medie		ABA Dobrogea – Litoral		ABDL
6	Protejarea lucrărilor împotriva inundațiilor din Nuntași și pârâul Istria, loc. Istria	pe termen scurt	Maximă		ABA Dobrogea – Litoral		ABDL
7	Protecția lucrărilor împotriva inundațiilor Pârâul Corbu, loc. Corbu	pe termen scurt	Maximă		ABA Dobrogea – Litoral		ABDL
8	Ajustarea și remodelarea pârâului Valea Capaclia, localitatea Isaccea	pe termen scurt	Maximă		ABA Dobrogea – Litoral		ABDL
9	Lucrări de aranjament patului pârâului Cataloi, comuna Frecatei	pe termen scurt	Maximă		ABA Dobrogea – Litoral		ABDL
10	Lucrări de apărare împotriva eroziunii sectorului costier Periboina - Portița	pe termen scurt	Maximă		ABA Dobrogea – Litoral		ABDL
Total							
5. Nevoi în materie de politici publice și reglementări							
	Elaborarea unei metodologii de evaluare a riscurilor în caz	pe termen scurt	Maximă		MDRAP		Nivel național

de cutremur						
Elaborarea unei metodologii de evaluare a riscului de inundații	pe termen scurt	Maximă		MMAP		Nivel național
6. Nevoi de dezvoltare instituțională	-	-	-			-
7. Nevoi de asistență tehnică (AT)						
AT pentru evaluarea riscurilor în caz de cutremur	pe termen scurt	Maximă		CJT		
AT pentru evaluarea riscurilor în caz de inundații	pe termen scurt	Maximă		ANAR		
AT pentru dezvoltarea și operaționalizarea SIIMD	pe termen scurt	Maximă		IGSU		
AT și de pregătire pentru a lucra cu SIIMD	pe termen scurt	Maximă		IGSU		

Tabel 26: Evaluarea nevoilor privind situațiile de urgență în caz de poluare				
Nevoie/tip de nevoie	Prioritate²²	Perioada	Sinergii	Comentarii
Nevoi de investiții fizice				
Achiziționarea de echipamente care să permită echipei de prim răspuns să acceseze rapid zonele afectate de poluare din Inima Deltei.	Max	M	Protecția mediului	Sunt necesare două nave noi: una capabilă de manipulare a deșeurilor periculoase și o navă de dimensiuni mai mici, care poate accesa canale înguste și mai puțin adânci pentru transportul rapid de echipamente sau materiale de izolare a factorilor poluanți, în principal baraje, substanțe absorbante, agenți dispersanți.
Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări				
Introducerea unui regulament privind monitorizarea completă a navelor pe Dunăre, fiind necesară în special acelor care trec prin DD.	Max	S	Protecția mediului	
Un studiu privind îmbunătățirea modalității de implementare a evaluării și aspectelor financiare ale Directivei privind răspunderea pentru mediul înconjurător, care instituie principiul „poluatorul plătește”.	M	M	Protecția mediului	
Analiza și implementarea unei politici de schimb de date privind incidentele de poluare între diferite agenții din zona de studiu.	Max	S	Protecția mediului	
Nevoi de dezvoltare instituțională				
Crearea unei echipe inter-instituționale permanente de răspuns la situații de urgență cauzate de poluare, având acorduri modificate sau semnate pe bază de parteneriate inter-instituționale.	M	M	Sănătate, transport, protecția mediului	
Îmbunătățirea BDIIRM privind schimbul de date pentru o mai bună coordonare între	M	M	Sănătate, transport, protecția mediului	Toate instituțiile ar contribui la dezvoltarea BDIIRM, care ar conține două componente. Prima ar fi o bază de date

²² Acestea sunt propuneri de priorități, clasificate doar în sectorul respectiv. Acestea vor fi ordonate după prioritate în continuare, în timpul fazei de Strategie (noiembrie 2014), pentru a reflecta importanța trans-sectorială și de la nivelul întregii regiuni.

agenții				actualizată, ce conține surse mobile și fixe de substanțe periculoase în cadrul zonei de studiu. A doua ar fi o arhivă a intervențiilor din trecut cu evaluările de costuri și de impact. Datele ar fi apoi făcute publice tuturor instituțiilor participante, dar și publicului, în măsura posibilului.
Finalizarea unei intervenții coerente și cuprinzătoare în situațiile de urgență provocate de poluare, dar și a planurilor de prevenire care să ia în considerare atât zonele de apă, cât și pe cele de uscat, precum și cele două surse de poluare, mobile și fixe.	M	M	Sănătate, transport, protecția mediului	
Nevoi de asistență tehnică				
Îmbunătățirea sistemului de avertizare a populației din Inima Deltei [această secțiune va fi eliminată dacă devine parte a sectorului MRD, care este în curs de reexaminare]	Max	S	Protecția mediului, MRD	ISU este principala instituție care are datoria de a informa populația cu privire la situațiile de urgență în general, precum și în cazuri de poluare. Au întâmpinat probleme, în special în zone izolate din Inima Deltei.
Educație publică și activități de sensibilizare în materie de intervenții în situații de urgență cauzate de poluare și modalități de prevenire.	Max	M	Protecția mediului	
Analiza și proiectarea de programe de stimulare și de răspundere pentru îmbunătățirea sistemului de management al situațiilor de urgență datorate poluării.	Min	M	Protecția mediului	
Programe de formare profesională pentru evaluatori privind situațiile de urgență cauzate de poluare și privind răspunderea pentru mediul înconjurător	Min	M	Protecția mediului	

Pilonul II: Îmbunătățirea economiei

Renașterea zonei de studiu și inversarea tendințelor actuale de migrație, în special în rândul tinerei generații din Inima Deltei, va fi condiționată de crearea de locuri de muncă și oportunități economice.

Evaluările prezentate în cadrul acestui pilon au ca scop îmbunătățirea perspectivelor economice ale turismului, pescuitului și agriculturii. Îmbunătățirea serviciilor de infrastructură (pilonul 4) va elimina unele dintre obstacolele în calea dezvoltării turismului, dar acest lucru nu este suficient. Infrastructura specifică de turism – de la căi de acces la locuri de cazare și expediții ghidate –trebuie să fie dezvoltată pentru a atrage turiștii în timpul diferitelor anotimpuri ale anului.

De asemenea, strategiile de marketing centrate pe valorile culturale și de mediu pe care le deține zona trebuie să fie promovate în mod susținut. Sprijinirea mai degrabă a pescuitului recreativ/sportiv, recomandată în raportul de evaluare a sectorului pescuitului, se va derula în tandem cu dezvoltarea altor activități turistice atractive.

O conectivitate îmbunătățită a căilor de transport (pilonul 3) va aduce beneficii tuturor celor trei sectoare – turismul, pescuitul și agricultura – prin reducerea unei părți din costurile logistice ale transportului de persoane și bunuri în și din regiune, și către zone specifice ale regiunii. În același timp, o conectivitate îmbunătățită prin internet va ajuta la promovarea produselor cultivate în zona de studiu, a hotelurilor/pensiunilor și a excursiilor.

În condițiile în care fenomenul migrației populației către exterior devine o reală problemă și se dorește păstrarea profiturilor pentru localnicii zonei, investițiile în activitățile generatoare de locuri de muncă trebuie să fie create „de către localnici pentru localnici”. De asemenea, acestea trebuie să se bazeze pe principiile de piață pentru a fi susținute de cerere.

1. Turismul

1.1. Nevoi de investiții materiale

1.1.1 Transport și acces

Necesitatea de a îmbunătăți accesul există pe toată suprafața Deltei Dunării. Transportul este un element esențial în turism, astfel că orice îmbunătățire poate avea un impact de transformare în ceea ce privește contribuția turismului la dezvoltarea economiei locale. Este important să se rețină că îmbunătățirea transportului va aduce beneficii turiștilor, dar principalul beneficiar rămâne populația locală. Nevoile specifice pentru îmbunătățirea transportului și accesului includ:

a) Îmbunătățirea transportului aerian (acces general)

Dezvoltarea și îmbunătățirea Aeroportului Tulcea pentru ca acesta să atingă standardele unui aeroport internațional și oferirea unui sistem de acces mai simplu pentru turiști naționali și internaționali. Un acces simplificat pe cale aeriană va fi benefic atât pentru vizitatori, cât și pentru comunitățile locale. De asemenea, el poate contribui și la creșterea fluxurilor locale de bunuri și materiale. Un transport aerian mai eficient și mai profesionist în regiunea DD va crește competitivitatea pe piețele internaționale și va îmbunătăți productivitatea lanțului valoric al turismului.

A se vedea secțiunea Transport pentru mai multe detalii.

b) Îmbunătățirea sistemului de drumuri existente și dezvoltarea de noi rețele

Este necesară îmbunătățirea sistemului rutier în jurul și în interiorul regiunii DD pentru a permite un acces mai bun către destinații. Un acces rutier mai bun va conduce și la o mai bună distribuire a fluxurilor turistice, realizându-se astfel o decongestionare a zonelor care sunt în prezent mai accesibile decât celelalte sub aspect rutier. Îmbunătățirea infrastructurii rutiere este, de obicei, un factor important în stimularea investițiilor dinspre sectorul privat în facilități și servicii de turism. De exemplu, drumul îmbunătățit către Murighiol a condus către investiții susținute în noi facilități de cazare și restaurante. Ca urmare, zona este una dintre cele mai bine cotate din punctul de vedere al serviciilor de cazare și de alimentație din regiunea DD.

Este important ca drumurile nepavate din interiorul și din jurul marilor puncte de atracție turistică, unde impactul vizitatorilor este semnificativ, să fie îmbunătățite și dotate cu marcaje. De exemplu, pădurea Letea este una dintre principalele atracții din Delta Dunării. De asemenea, se află printre zonele care se găsesc sub o presiune turistică majoră, datorată vizitării excesive, inclusiv pe fondul liberei circulații a vehiculelor în zonă. Este necesar să fie ales un singur drum de acces pentru modernizare și dotare marcaje astfel încât să se limiteze accesul liber al vehiculelor în zonele cu teren accidentat („off-road”) și cu vegetație unică și sensibilă (a se vedea imaginile de mai jos).

Poza 1: Imagine din zona pădurii Letea, unde se observă multitudinea de urme de vehicule care distrug vegetația din zonă și denotă un impact negativ major al prezenței umane în zonă.

Poza 2: Exemple de infrastructură marcată sau iluminată, care poate fi folosită pentru delimitarea drumurilor nepavate cu scopul de a reduce circulația pe terenurile accidentate („off-road”)

Secțiunea Transport include mai multe detalii în acest sens.

c) Îmbunătățirea sistemului de semnalizare rutieră

În general, gradul de atractivitate pe care îl are o destinație de călătorie depinde de ușurința cu care vizitatorii pot ajunge acolo unde și-ar dori. Indicatoarele rutiere și semnele de circulație sunt foarte importante pentru îndrumarea vizitatorilor în interiorul și în afara orașelor, comunelor și satelor, precum și pentru oferirea de informații despre punctele de atracție din zona respectivă. Acest lucru are însemnătate atât pentru turiștii naționali, cât și pentru cei internaționali, dintre care mulți vor prefera să se deplaseze din ce în ce mai independent și nu se vor mai baza pe îndrumarea oferită de agențiile de

turism. Indicatoarele rutiere trebuie să fie scrise cel puțin în limba română și în limba engleză și trebuie să furnizeze informații cu privire la domenii, așezări, atracții turistice și alte situri de interes.

d) Dezvoltarea de drumuri pentru drumeții, plimbări cu bicicletele sau pentru călărie.

Dezvoltarea de rute pentru drumeții, ciclism și călărie este importantă din mai multe motive. În primul rând, turiștii interesați de experiențe în natură caută să se implice în explorarea activă a naturii prin activități cum ar fi drumețiile, ciclismul, călăria, sporturile nautice etc. Practicarea acestor activități necesită căi și infrastructură de sprijin. În al doilea rând, rutele și traseele care permit deplasarea cu ușurință în întreaga zonă DD vor permite inclusiv admirarea diferitelor părți din destinație și vor încuraja turiștii să își prelungească șederea pentru a descoperi cât mai multe locuri. În al treilea rând, mișcarea fără vehicule motorizate este asociată cu conceptul de impact redus asupra biodiversității și ecosistemelor. Acest lucru este în conformitate cu Strategia UE pentru regiunea Deltei Dunării, ceea ce atrage după sine investiții în soluții de mobilitate ecologică și clasificarea turistică a regiunii ca zonă bazată pe mobilitate non-agresivă.

Poza 3: Exemple de trasee de drumeții cu un design și o locație atractivă

e) Dezvoltarea de docuri și alte tipuri de infrastructură ușoară pentru bărci și activități nautice

Având în vedere caracteristicile regiunii, activitățile nautice sunt o parte foarte importantă din ofertele turistice din zonă, însă acestea ar trebui dezvoltate și mai mult în destinația DD. În prezent, transportul nautic este limitat la vehiculele de apă motorizate (folosite atât pentru transport, cât și pentru tururi ghidate în Deltă). Există foarte puține exemple de activități de apă nemotorizate pentru turiști, cum ar fi

deplasarea în bărci cu vâsle, pe canoe, caiace etc. Vehiculele de apă nemotorizate sunt la fel de importante pentru portofoliul turismului DD ca și expedițiile terestre non-invazive (a se vedea caseta).

Caseta 1: Ce este turismul de aventură?

Organizația care este lider în turismul de aventură este asociația Adventure Travel Trade Association (ATTA), originară din Seattle. Potrivit ATTA, o vacanță de tip „aventură” este orice vacanță care implică două din următoarele trei elemente: 1) interacțiunea cu natura, 2) interacțiunea cu cultura, sau 3) activitatea fizică. Turismul de aventură poate include plutăritul, drumețiile, observarea ornitologică, traseele de ciclism montan cu comunitatea locală, circuite cu scopul de a învăța arta tradițională a țesutului sau cea culinară etc.

Pentru mai multe detalii despre turismul de aventură accesați: <http://www.adventuretravel.biz/>

Dezvoltarea de rute nautice, care permit vizitatorilor să se bucure de natură călătorind pe apă și să se deplaseze dintr-un loc în altul cu caiacul, barca sau cu un alt vehicul de apă nemotorizat, va duce la creșterea numărului de cereri pentru acest gen de experiență²³. La fel cum este descris și în punctul anterior, activitățile nautice pe bază de vehicule fără motor răspund nevoii de valorificare a oportunităților de admirare a peisajelor naturale printr-un impact comportamental redus în zona DD și va crea oportunități diverse pentru explorarea zonei și pentru șederi mai lungi ale turiștilor în regiune.

Caseta 2: Canotca

Canotca este o barcă contemporană, cu vâsle produse din lemn superior, care combină tradiții îndelungate de lucru în lemn cu un design contemporan. Canotca a fost proiectată și introdusă de Asociația „Ivan Patzaichin Mila 23” pentru a promova legătura tradițională dintre stilul de viață local și Dunăre în rândul turiștilor și al comunităților locale. Programul presupune proiectarea de trasee turistice, care îi invită pe turiști să exploreze zona prin pedalarea pe apă.

Centrul de Ecoturism din România în Crișan (imagine obținută de la www.rowmania.ro) și o canotcă în Crișan.

²³ Potrivit uneia dintre cele mai importante grupări de cercetare a industriei de consum de pe piața internațională, și anume Mintel, 45% din persoanele intervievate care practică activități nautice le consideră pe acestea ca o modalitate foarte bună de a evada din cotidian și de a se distra. Aproape opt din zece participanți care practică sporturi de apă sunt de acord că acestea sunt și o modalitate foarte bună de a se deconecta de la aparatele electronice care ne însoțesc în viața de zi cu zi.

În regiunea Deltei Dunării barca face parte din tradiția locală specifică și ea este, în sine, un important punct de atracție. Un exemplu excelent pentru un program care are ca scop promovarea unei activități nautice atractive pe baza tradițiilor locale este proiectul canotca, inițiat de Asociația „Ivan Patzaichin Mila 23” (a se vedea caseta). Pentru introducerea experiențelor nautice și pentru circulația turiștilor este nevoie de dezvoltarea unor infrastructuri ușoare de apă. În unele cazuri acest obiectiv poate fi introdus ca parte din procesul de îmbunătățire a porturilor existente (a se vedea secțiunea Transport pentru detalii), în timp ce în alte cazuri, el va presupune instalarea de docuri în locuri unde există posibilitatea ca turiștii să pornească sau să se oprească din călătoriile pe apă, precum și instalarea de adăposturi, de puncte de odihnă și de admirare a peisajului etc.

Poza 4: Selecție de exemple de infrastructură ușoară, pusă la dispoziția turiștilor pentru buna desfășurare a activităților nautice și sportive derulate pe apă

f) Îmbunătățirea sistemului de transport public (acvatic și rutier)

Există suficiente motive pentru a îmbunătăți sistemul de transport public din zona DD în ansamblul său, nu doar în beneficiul locuitorilor din zonă, dar și pentru turiști. În primul rând, există deja un sistem de transport public, iar îmbunătățirea acestuia este mai puțin costisitoare decât dezvoltarea unui sistem paralel de servicii de transport pentru turiști. În al doilea rând, îmbunătățirea transportului public va determina și creșterea calității vieții în general a locuitorilor din zonă. În al treilea rând, utilizarea de servicii de transport public de către turiști va duce la creșterea veniturilor pentru operatorii locali, care va determina îmbunătățirea situației economice generale a sistemului de transport public din regiune. Pentru a face transportul public viabil pentru uzul turiștilor, calitatea acestuia trebuie îmbunătățită semnificativ. Acest lucru înseamnă că (pe baza studiului de fezabilitate care va fi analizat mai târziu în acest document):

- Vehiculele rutiere și de transport pe apă trebuie să fie în formă fizică bună și trebuie să fie întreținute mai bine;
- Este nevoie ca orarele și programele de circulare să fie ajustate pentru a spori confortul și eficiența transportului;
- S-ar putea să fie nevoie să fie adăugate noi linii sau stații sau cele existente să fie adaptate pentru a spori confortul și eficiența.

A se vedea secțiunea Transport pentru mai multe detalii.

g) Îmbunătățirea serviciilor private de transport

De asemenea, este necesară îmbunătățirea calității serviciilor de transport privat care operează în zonă. Chiar dacă există multe vehicule care se află în stare funcțională bună și care oferă servicii turistice, există numeroase vehicule slab întreținute și foarte probabil nesigure, care oferă excursii în Delta (pe apă și pe uscat). Standardele internaționale de siguranță și cererea pentru experiențe de calitate obligă la un efort coordonat pentru asigurarea unui nivel corespunzător de siguranță și calitate a serviciilor de transport privat. Acest lucru presupune îmbunătățirea stării fizice și a echipamentelor din dotarea vehiculelor particulare existente.

h) Îmbunătățirea zonelor de promenadă în zonele centrale ale orașelor și satelor din regiune

S-au efectuat deja multe îmbunătățiri ale zonelor centrale și de promenadă din orașe și sate. Pentru a le face mai primitoare pentru turiști și pentru localnici, este important să se continue cu aceste îmbunătățiri. De exemplu, zona de promenadă din Sulina este nou asfaltată, însă unele facilități suplimentare pentru recreere (cum ar fi băncile, punctele de odihnă etc.), precum și anumite elemente de decor (cum ar fi ghivece de flori, decorațiuni tematice etc.; a se vedea fotografia de mai jos) ar putea transforma zona într-un loc mult mai plăcut și primitor atât pentru vizitatori, cât și pentru rezidenți.

Poza 5: Exemple de zone de promenadă, amenajate de-a lungul râurilor

Unele dintre aceste exemple sunt din stațiuni private din Delta Dunării, dar acestea pot fi utilizate cu ușurință drept modele pentru zonele publice din orașe și sate.

În Sfântu Gheorghe, de exemplu, portul mic a fost recent renovat și pare atractiv atât pentru turiști, cât și pentru rezidenți. Îmbunătățirea zonei de plimbare de-a lungul portului și adăugarea unor infrastructuri de recreere pot transforma și mai mult acest loc în zona cea mai primitoare din oraș.

1.1.1. Infrastructură turistică, servicii de informare și de interpretare pentru turiști

Infrastructura și informațiile pentru turiști sunt esențiale în regiunea DD din mai multe motive importante. În primul rând, infrastructura turistică îmbunătățește calitatea generală a mediului înconjurător (atât pentru rezidenți, cât și pentru turiști). În al doilea rând, infrastructura turistică, precum și serviciile de informare și de interpretare permit dezvoltarea mai multor pachete de oferte și le consolidează pe cele existente. În al treilea rând, infrastructura și serviciile turistice de informare sunt instrumente esențiale pentru gestionarea fluxului de turiști și pentru promovarea unui comportament adecvat în mediile sensibile, limitând astfel efectele negative asupra mediului.

a) Instalarea de indicatoare pentru turiști (semnalizări, birouri de informare, hărți)

Indicatoarele pentru informarea turiștilor sunt necesare din două motive importante. În primul rând, așa cum s-a discutat în contextul semnalizărilor rutiere, indicatoarele pentru turiști sunt o sursă de informare foarte necesară turiștilor care se deplasează dintr-un punct geografic în altul și care îi ajută să exploreze teritoriul în căutarea obiectivelor turistice de interes. În al doilea rând, indicatoarele pentru turiști sunt instrumente foarte utile de protecție a mediului. În multe cazuri, turiștii au un comportament distructiv în raport cu mediul, deoarece nu sunt bine informați în legătură cu statutul de natură protejată din regiune și nu sunt conștienți că prin comportamentul lor pot aduce atingere mediului înconjurător. De asemenea, lipsa de informare cu privire la statutul de natură protejată și la comportamentul considerat a fi adecvat este frecvent folosită ca o scuză chiar și de către turiștii care sunt conștienți de regulile existente. Indicatoarele de informare sunt foarte importante pentru calitatea experienței turistice, dar și pentru protecția naturii în sine. Panourile de informare prezintă detalii despre mediul înconjurător, despre anumite specii și puncte de atracție într-o modalitate captivantă și atractivă (formatul și conținutul trebuie să fie concepute inteligent și bine coordonate cu contextul) (a se vedea exemplele de mai jos).

Poza 6: Exemple de panouri de interpretare în mijlocul naturii

Prin faptul de a furniza de detalii și de a prezenta povestea locului (sau a punctului de atracție) se ridică gradul de conștientizare cu privire la valoarea locului, dar sunt astfel satisfăcute și nevoile turiștilor contemporani. Panourile de informare pot contribui la limitarea comportamentelor distructive prin educarea turiștilor cu privire la valoarea și importanța locului sau punctului de atracție pe care îl vizitează.

b) Dezvoltarea unor infrastructuri de adăpost, odihnă și observare

Instalarea infrastructurii de observare, odihnă și de adăpost este esențială în zona DD din mai multe motive. În primul rând, infrastructura de observare, odihnă și adăpost îmbunătățește experiența turistică și conduce la prelungirea sejurului în zonă. În al doilea rând, facilitează gestionarea fluxului de turiști în zonele naturale prin modalități care nu pun prea multă presiune pe o singură regiune. În al treilea rând, o infrastructură de observare bine concepută și instalată poate fi utilizată pentru a limita accesul în zonele sensibile sau strict protejate. În unele locuri turiștii (uneori îndrumați de ghizi locali) intră în zone sensibile sau strict protejate, pur și simplu pentru că aceasta este singura modalitate prin care se pot vedea păsări sau alte specii interesante (a se vedea exemplele de mai jos). În cazul în care ar fi instalate infrastructuri de observare corespunzătoare, care să permită vizitatorilor să experimenteze frumusețea Deltei și speciile sale fără a intra în zonele sensibile, atunci vor fi mai puțin tentați să încalce

regulile. Desigur, aceste infrastructuri trebuie să fie combinate cu indicatoare de informare și interpretare.

Poza 7. Exemple de infrastructură de observare

c) Modernizarea centrelor de informare turistică

Este necesară îmbunătățirea și modernizarea centrelor de informare turistică din întreaga regiune DD. Centrele de informare pentru turiști sunt esențiale pentru o destinație precum Delta Dunării și ele există deja. Cele mai multe dintre ele au fost create ca parte a unor programe de finanțare (cum ar fi cele prin intermediul UE) fără a se ține cont pe deplin de nevoile vizitatorilor și de bunele practici. S-a semnalat o coordonare limitată atât între centrele localizate în aceeași regiune (cum ar fi Tulcea), cât și între cele de pe tot teritoriul întregii regiuni. De exemplu, există trei centre de informare turistică în Tulcea: una condusă de municipiul Tulcea, una coordonată de Consiliul Județean Tulcea și una administrată de ARBDD. Acestea sunt situate relativ aproape unele de altele și oferă relativ același set limitat de servicii. Există, de asemenea, o serie de alte centre de informare în zona de proiect (inclusiv un centru foarte mare, care este în prezent în curs de construcție în Greci pentru Parcul Național Măcin). Este necesară, de asemenea, o modernizare fizică a centrelor de pe tot teritoriul Deltei prin îmbunătățirea designului și a echipamentelor, care trebuie să pornească de la nevoile turiștilor și de la standardele internaționale de calitate. Necesarul de personal și de servicii ale centrelor de informare turistică vor fi discutate mai târziu în acest raport.

Caseta 3: Ghid de bune practici în centrele de informare turistică

Centrele de informare turistică (CIT-uri) oferă servicii pentru turiști la toate nivelurile, inclusiv pentru turiștii interni, regionali și internaționali. CIT-urile asistă frecvent furnizorii de servicii de turism în procesul de relaționare din cadrul sectorului. Serviciile CIT-urilor se concentrează pe trei funcții-cheie:

- Promovarea destinației, a punctelor sale de atracție și a serviciilor oferite;
- Orientarea către punctele de atracție ale destinației respective și consolidarea acestora, inclusiv prin furnizare de informații, asistență și hărți; și
- Controlul și gestionarea fluxurilor de turiști în locurile de vizitat.

În timp ce CIT-urile variază foarte mult ca aspect fizic și mărime, trebuie totuși armonizate cu destinația. Personalul eficient CIT necesită o pregătire specială și abilități specifice. (McComb, J., 2012; Centru de informare turistică & Punct de vânzare de obiecte artizanale, Studiu de Fezabilitate și recomandări, Banca Mondială)

1.1.2. Cazare

Serviciile de cazare sunt un element esențial al ofertei turistice într-o destinație. Portofoliul de cazare din regiunea DD include facilități de cazare de diferite dimensiuni și calități, dar mai ales pensiuni mici, de 10-15 camere. Potrivit datelor oficiale, capacitatea de cazare a regiunii DD este puțin peste 4.200 de paturi, însă în realitate probabil se apropie de 7.000 de paturi.

Există date foarte limitate privind gradul de ocupare, însă datele neoficiale sugerează că nivelurile de ocupare în timpul sezonului turistic activ sunt după cum urmează:

LUNA	RATA DE OCUPARE (%)	
	Sfârșit de săptămână	În timpul săptămânii
Martie	5%	0%
Aprilie	5%	0%
Mai	30%	0%
Iunie	20%	10%
Iulie	40%	25%
August	100%	65%
Septembrie	60%	35%
Octombrie	25%	0%

Sursa: aceste cifre estimative au fost furnizate de echipa tehnică pe baza unei evidențe neoficiale, colectate în timpul deplasărilor pe teren.

Dinamica ratei de ocupare prezentate aici dezvăluie o nevoie mult mai puternică pentru creșterea ratei de ocupare facilităților existente deja, în loc să se investească în unele noi. Pe baza datelor furnizate de proprietarii locali de facilități de cazare și pe baza cheltuielilor estimative ale turiștilor, încadrate între 140 și 165 lei pe zi (35-42 de euro)²⁴, recuperarea investiției făcută în fiecare cameră va dura cel puțin 7-8 ani. Un efort de a îmbunătăți facilitățile existente, combinat cu acțiuni specifice de prelungire a sezonului turistic și a duratei șederii sunt mult mai fezabile din punct de vedere economic în acest context.

a) Modernizarea facilităților de cazare existente

²⁴ Estimarea făcută de echipa tehnică pe baza de dovezi anecdotice, colectate în timpul muncii de teren.

În ciuda cererilor de extindere a capacităților de cazare în zonă, există o nevoie mult mai presantă de a actualiza și îmbunătăți facilitățile existente pentru a satisface cererea actuală de turiști interni și internaționali, precum și pentru a atinge standardele stabilite de destinațiile concurente. Renovarea fizică a spațiilor de cazare trebuie să se bazeze pe standarde de destinație (acceptate de asociațiile locale și de structura de management privind destinațiile turistice), și trebuie să fie aliniată la Ghidul Eco-turistului adoptat recent la nivel național. Facilitățile de cazare trebuie să asigure atât calitate, cât și relevanță pentru nevoile turiștilor și ale mediului natural înconjurător²⁵.

b) Dezvoltarea de zone de camping și facilități de cazare ecologice

Zona DD este o zonă naturală care este foarte atractivă pentru camping. Lipsa de locuri adecvate de campare este problematică, deoarece lasă persoanelor care doresc să campeze libertatea de a-și alege propriul loc și, prin urmare, duce la un impact negativ mult mai mare, care nu este controlat în niciun fel. Este necesară dezvoltarea de zone special amenajate pentru campare, precum și alte spații de cazare cu impact redus asupra mediului, unde iubitorii de natură se pot bucura de natură, având în același timp un comportament responsabil față de aceasta. Trebuie dezvoltate zone de camping și cazare cu impact redus asupra naturii luând în considerare principiile cele mai moderne de proiectare și administrare ale locurilor de cazare cu impact redus, incluzând totodată sisteme adecvate de toaletă și un bun sistem de management al deșeurilor în cauză. Pentru a asigura o gestionare eficientă, astfel de zone de camping pot fi dezvoltate de către investitorii privați pe teren propriu sau pe baza unor mecanisme de concesiune.

Poza 8: Exemple de spații mici de cazare cu impact scăzut asupra mediului natural din Europa și SUA

²⁵ Asociația Eco-turistică din România administrează un sistem de certificare eco-turistică, care vizează micii furnizori de servicii de cazare. Principalul lor scop este axat pe derularea de operațiuni ecologice, dar totodată ținând cont de criteriile de satisfacție ale turiștilor.

În unele cazuri, design-ul original al facilităților de cazare le transformă în puncte de atracții în sine. Dezvoltarea de zone special amenajate pentru camping și facilități de cazare cu impact redus ar trebui să fie combinate cu o campanie de informare în masă, care să avertizeze turiștii în legătură cu interdicția de campare în afara zonelor special desemnate (inclusiv prin indicatoare de informare) și cu un control mai strict.

1.1.3. Securitate, siguranță și sănătate

Dezvoltarea turismului în Delta Dunării merge mână în mână cu necesitatea adoptării unor standarde ridicate de siguranță și de securitate, inclusiv servicii de sănătate și de securitate. De acestea vor beneficia nu numai vizitatorii, dar și locuitorii regiunii. Accesul vizitatorilor la serviciile de sănătate, siguranță și securitate au un impact serios asupra competitivității destinației.

a) Îmbunătățirea infrastructurii serviciilor de sănătate și de urgență

O infrastructură mai bună pentru situațiile de urgență și pentru serviciile de sănătate este imperativ necesară în vederea îndeplinirii nevoilor rezidenților locali, dar și a turiștilor din zonă.

A se vedea secțiunea Sănătate pentru mai multe detalii.

1.1.4. Dezvoltarea forței de muncă

Forță de muncă de calitate este esențială pentru funcționarea eficientă a unei destinații competitive de călătorie. Există o nevoie semnificativă în consolidarea, instruirea și educarea forței de muncă din domeniul turismului, precum și de crearea de oportunități de dezvoltare a unei varietăți de aptitudini pentru locuitorii din zonă care doresc să își înceapă propria afacere sau să găsească un loc de muncă în acest sector.

a) Dezvoltarea de centre de instruire (ospitalitate, ghidare, pescuit, meșteșugărit, afaceri agricole etc.)

Este necesară înființarea unuia sau mai multor centre de formare în întreaga zonă DD, care să ofere formare profesională specializată, modernă și aplicată, într-o varietate de domenii care au legătură cu turismul la nivel tehnic și profesional. Această formare poate include ospitalitatea și cultura oferirii de servicii, proiectare și livrare de servicii culinare, subiecte generale privind afacerile (spirit antreprenorial, marketing, contabilitate etc.), precum și afacerile agricole, pescuitul, meșteșugurile etc. De exemplu, unul dintre elementele specifice zonei este stuful. Acoperișurile din stuf sunt un element de arhitectură tradițională, iar ghidurile locale de design încurajează utilizarea de acoperișuri de stuf, inclusiv pentru clădirile nou dezvoltate. Cu toate acestea, există indicații cum că numărul de persoane care au competențele necesare pentru a construi acoperișuri din stuf a scăzut în mod semnificativ. De asemenea, stuful este un material excelent pentru producerea de suveniruri și o serie de alte elemente decorative, care pot fi vândute atât vizitatorilor, cât și localnicilor. Aptitudinile pentru producerea acestora trebuie să fie dezvoltate în scopul de a încuraja turismul durabil și productiv economic, și de a promova totodată creșterea economică de ansamblu.

1.1.5. Legături economice

Puterea economică a turismului este raportată la alte industrii locale, cum ar fi industria alimentară, a transporturilor și a pescuitului etc. Există oportunități semnificative în ceea ce privește consolidarea legăturilor dintre turism și producția alimentară locală (agricultura) și pescuit, de exemplu.

a) Dezvoltarea facilităților de procesare/depozitare a produselor locale proaspete și alimentare

Incapacitatea de a cumpăra produse alimentare și pește limitează la nivel local ofertele de servicii alimentare și de stabilire a prețurilor. O modalitate simplă de a dinamiza lanțul valoric în aceste industrii conexe (agricultură și pescuit) este de a asigura servicii locale de depozitare și prelucrare, care permit furnizorilor de turism și servicii alimentare să cumpere de la producătorii locali fără a fi nevoie să se deplaseze în centrele urbane mari, cum ar fi Tulcea și București, pentru furnizarea de astfel de produse.

A se vedea secțiunea Agricultură și secțiunea Pescuit pentru mai multe detalii.

b) Dezvoltarea de piețe locale pentru vânzarea directă a produselor locale

Disponibilitatea de pe piețele locale, de unde furnizorii de servicii turistice și de servicii de alimentație pot cumpăra produse direct de la producătorii locali este, de asemenea, un factor important pentru optimizarea lanțului valoric local în domeniul agriculturii și pescuitului. Disponibilitatea acestor facilități va permite de asemenea micilor producători sau producătorilor care se angajează în prezent doar în agricultura de subsistență să vândă o parte din producția lor pentru un venit suplimentar. În același timp, acest lucru va oferi prestatorilor de servicii turistice și de servicii alimentare mai multe opțiuni în materie de furnizori locali.

A se vedea secțiunea Agricultură și secțiunea Pescuit pentru mai multe detalii.

1.1.6. Managementul destinației turistice și accesul pe piață

1.1.6.1. Dezvoltarea de facilități fizice pentru noi puncte de atracție și servicii turistice

Este necesară dezvoltarea de facilități fizice care să sprijine dezvoltarea produselor turistice și diversificarea portofoliului de atracții pe care DD îl oferă vizitatorilor săi. Aceste investiții trebuie să fie planificate într-un mod care să ajute la diversificarea ofertelor din regiune, care să pună la dispoziția turiștilor diferite activități pentru un sejur mai lung. În același timp, diferitele zone ar trebui să se concentreze pe puncte diferite de atracție specifice, pentru a evita concurența locală în interiorul destinației.

Exemple potențiale ar putea fi:

- școli de vâslit și pedalat (Ivan Patzaichin – Asociația Mila 23 este interesată în dezvoltarea uneia la Mila 23, de exemplu)
- centre culturale care scot în evidență tradițiile specifice comunităților în diferite părți ale DD prin colecții etnografice, demonstrații de tradiții etc.
- un program de promovare a renovării caselor în spiritul arhitecturii locale tradiționale

- centre de artă culinară care se concentrează pe preparate din bucătăria tradițională și oferă demonstrații de gătit cu participarea vizitatorilor
- centru de educație ecologică/de explorare a mediului, care oferă cunoștințe despre cadrul natural al DD prin experiențe interactive și de aventură
- muzeu în aer liber care pune în valoare tradițiile de pescuit în DD (inițiative în acest sens sunt în curs de desfășurare în zona de Caraorman)
- centre de echitație (există o astfel de crescătorie lângă Tulcea și un centru de călărie în Parcul Național Măcin, care ar putea fi extins pentru a oferi mai multe servicii pentru vizitatori)
- centre de cercetare științifică, care atrag cercetători și studenți interesați de cercetarea științifică în biologie, management de mediu, schimbări climatice și alte domenii conexe (un centru de cercetare este în prezent în stare de funcționare la Periprava)
- colecție muzeală despre trecutul socialist la Periprava (o mulțime de țări din fostul bloc socialist au proiectat cu succes puncte de atracție în jurul patrimoniului socialist propriu, inclusiv puncte de atracție turistică de tip politic, cum ar fi fostele închisori și lagăre).

1.2. Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări

1.2.1. Transport și acces

1.2.1.1. Îmbunătățirea acoperirii serviciului de transport public, a orarelor de deplasare și designului rutelor (stații)

Rutele de transport în comun și orarele corespunzătoare trebuie optimizate astfel încât să satisfacă nevoile turiștilor. Satisfacerea acestui obiectiv este importantă întrucât va stimula utilizarea transportului public de către turiști, lucru care are mai multe avantaje:

- Creșterea eficienței transportului existent, mai degrabă decât încurajarea creșterii numărului de vehicule și excursii în zonă (impact asupra mediului)
- Creșterea veniturilor pentru sistemul de transport existent, care poate sprijini procesul de modernizare, precum și minimizarea necesității de subvenții publice pentru serviciile de transport al localnicilor
- Creșterea atractivității DD ca destinație de vacanță prin crearea posibilității de prelungire a sejurului și de diversificare a experiențelor turistice, fără costuri ridicate în materie de transport privat, care este folosit acum ca alternativă la transportul public, care are orare și rute incomode.

A se vedea secțiunea Transport pentru mai multe detalii.

1.2.1.2. Marcarea și delimitarea drumurilor neasfaltate pentru a limita impactul negativ al traficului pe terenurile accidentate („off-road”)

Așa cum am discutat mai devreme în acest document, există zone în întreaga regiune DD fără drumuri reglementate, în care localnicii și turiștii folosesc drumuri nepavate și neechipate corespunzător.

Acestea sunt adesea într-o stare precară, care obligă vehiculele să se abată de la ele și, uneori, să fie conduse la întâmplare prin zone deschise. Este astfel nevoie să fie introduse drumuri regulamentare, în zonele în care există trafic (în special în jurul localităților și siturilor turistice populare, cum ar fi pădurea Letea) și să fie îmbunătățită marcarea celor existente, pentru a limita abaterile și impactul negativ asupra mediului înconjurător.

A se vedea secțiunea Transport pentru mai multe detalii.

1.2.1.3. Îmbunătățirea normelor și standardelor pentru vehiculele de transport privat (pe uscat și pe apă)

Există o serie de furnizori de servicii de transport privat în zona DD. Există reglementări în vigoare care asigură standardele de siguranță și de întreținere, însă dovezi neoficiale relevă că ele nu sunt aplicate în mod corespunzător. Trebuie îmbunătățite normele și standardele pentru vehiculele de transport privat care oferă servicii de turism și să fie înființată o asociație locală de furnizori de servicii de transport în turism, cu atribuții de control.

1.2.1.4. Dezvoltarea unui sistem de zonare pentru vehiculele de apă în zona DD

Există un potențial semnificativ de diversificare a portofoliului de experiențe de călătorie pe apă care sunt oferite turiștilor veniți în zona de DD prin dezvoltarea de sporturi de apă (precum canotaj, caiac-canoe, vâslitul), precum și de alte experiențe cu vehicule de apă nemotorizate. Din cauza traficului intens al bărcilor de mare viteză și al bărcilor cu motor este nevoie de introducerea unui sistem de zonare, care include zone pentru bărci rapide, zone pentru vehicule motorizate mai lente (utilizate în principal pentru pescuit și tururi ghidate) și zone exclusiv pentru vehiculele nemotorizate (canoe, caiace, bărci tradiționale cu vâsle etc.). Zonarea este necesară pentru a asigura condiții sigure pentru deplasarea diferitelor categorii de vehicule și pentru a crea un mediu favorabil experiențelor turistice diverse (turiști care vin în Delta pentru o experiență cu barca rapidă nu se pot afla în aceeași zonă cu vizitatorii care sunt în Delta pentru a experimenta sunetele și peisajele naturale, departe de viața modernă agitată).

Ideea de zonare a fost dezvoltată și avansată pentru zona DD și în trecut, dar ea rămâne ideea de bază în proiectarea sistemului de capacitate turistică și în prezent (a se vedea caseta de mai jos).

Caseta 4: Zonarea experienței de călătorie în Delta Dunării

Un studiu din 2009 comandat de WWF / Programul Dunăre – Carpați introduce ideea promovării de experiențe lente de călătorie în zona Deltei Dunării, alături de un sistem de zonare care permite co-existența a două tipuri de experiențe de călătorie: lente și rapide, fără a se crea conflicte. Potrivit studiului, experiențe lente sunt de cel puțin 2 zile, includ exemple precum explorarea culturii locale și a naturii sau angajarea în diverse activități în aer liber, având un impact relativ redus asupra mediului înconjurător.

În contrast, experiențele rapide durează de obicei mai puțin de 2 zile, includ vizitarea Deltei pe vehicule de apă rapide pentru evenimente de scurtă durată sau weekend și au un impact mai mare asupra

mediului înconjurător.

Bazându-se pe înțelegerea faptului că Delta Dunării permite desfășurarea ambelor tipuri de experiență turistică, dar și că existența lor concomitentă presupune o planificare și un management proactiv, studiul WWF propune o abordare zonală. Zonele identificate oferă oportunități suficiente pentru experiențe rapide, inclusiv prin utilizarea de vehicule motorizate rapide în zone prestabilite și controlate. În același timp, diferitele zone de agrement de pe toată suprafața Deltei Dunării încurajează un portofoliu divers de experiențe lente, bazate pe caracteristici specifice fiecărei zone din regiune.

A se vedea secțiunea de Transport pentru mai multe detalii.

1.2.2. Infrastructură turistică, servicii de informare și interpretare

a) Dezvoltarea de norme orientative și standarde de interpretare pentru destinația DD

Interpretarea este esențială pentru experiența pe care o destinație turistică o oferă. Trebuie să fie asigurată o interpretare de calitate și o consistență a mesajelor și stilurilor de interpretare pe toată întinderea destinației. Acest lucru presupune elaborarea de norme și standarde de interpretare, care se va concentra nu numai pe conținut și pe aspectele vizuale de interpretare (semne și panouri de informare), dar și pe comportamentul și stilul ghizilor care oferă serviciile de interpretare.

1.2.3. Cazare

a) Norme orientative și standarde privind proiectarea și dezvoltarea facilităților și serviciilor hoteliere

Nevoia de a echilibra cererea cu oferta de servicii hoteliere în DD și cu standardele la care operează competitorii internaționali presupune o îmbunătățire de ansamblu a calității facilităților și serviciilor hoteliere. Chiar dacă există operatori de turism cu o bună înțelegere a complexității industriei turismului de astăzi, există mulți ofertanți care se confruntă cu o capacitate mică de cazare sau cu incapacitatea de a răspunde nevoilor turiștilor. Acest lucru duce la pierderi semnificative de posibile venituri și contribuie la un nivel în general scăzut al calității serviciilor în această destinație.

Este nevoie de dezvoltarea standardelor și normelor orientative pentru facilitățile hoteliere (design, stil, servicii de suport etc.) și pentru serviciile hoteliere (disponibilitate, consistență, calitate etc.), care să fie în conformitate cu standardele internaționale și să fie relevante pentru tipul destinației, conform Normelor Eco-turistice Naționale.

Caseta 5: Certificare pentru programul de turism durabil – Costa Rica

Costa Rica este considerată pionieră în ceea ce privește destinațiile turistice bazate pe natură și ecoturism. Este țara cu cel mai de succes sistem de certificare națională, care acordă operatorilor din turism (operatori care oferă facilități de cazare și a alte tipuri de servicii turistice) certificate care se încadrează în categorii de durabilitate (reprezentate prin frunze) de la 1 la 5 (în mod asemănător cu sistemul internațional de la 1 până la 5 stele pentru servicii de cazare și dotări).

Sistemul de certificare a fost conceput pentru a asigura o abordare sistematică și bine orchestrată în materie de durabilitate și de calitate a serviciilor în sectorul turistic.

Acest lucru a fost deosebit de important pentru Costa Rica, unde sectorul turistic este bazat în principal pe întreprinderile locale mici și mijlocii de turism. Importanța afacerilor locale de turism a garantat legături mai puternice cu economia locală și beneficii pentru locuitorii din zonă, dar a făcut dificilă asigurarea ca furnizorii de servicii de turism să mențină standardele adecvate de durabilitate și calitate.

Programul de Certificare a Turismului Durabil a fost proiectat și lansat de către Consiliul de Turism Costa Rica și Comisia Națională de Acreditare Costa Rica.

Procesul de certificare este gratuit, voluntar și deschis pentru toate tipurile de cazare (hoteluri, cabane) și operatorii de turism. Certificarea se referă la diferite aspecte ale proceselor de servicii și de operare și se încheie cu acordarea unui nivel de certificare. Programul de certificare a Turismului Durabil în Costa Rica a facilitat creșterea gradului de conștientizare și capacitatea operatorilor de turism de a îndeplini standardele internaționale de durabilitate deoarece a furnizat un sistem unificat de criterii și standarde. Sistemul a fost foarte important și din punctul de vedere al marketingului, deoarece a permis turiștilor să aleagă furnizorii de servicii pe baza unor criterii clare și a unui angajament de nivel național de respectare a unor standarde unice.

1.2.4. Siguranță, securitate și sănătate

a) Dezvoltarea unei politici de siguranță, securitate și sănătate în domeniul turismului

Siguranța și securitatea este un element important în dezvoltarea și gestionarea unei destinații competitive. Trebuie dezvoltată o politică specifică care stabilește și impune standarde la nivel internațional pentru siguranță, securitate și sănătate în turism. De exemplu, având în vedere natura și localizarea îndepărtată a destinației, un cadru de politici relevante ar asigura faptul că accesul mai dificil la asistență medicală este compensat cu programe de instruire în tehnici de prim ajutor și situații de

urgență pentru lucrătorii și operatorii din turism. Există o serie de inițiative oferite de către asociațiile internaționale din industria de turism care oferă programe standard, ce pot fi adoptate și adaptate la specificul zonei.

1.2.5. Dezvoltarea forței de muncă

1.2.5.1. Proiectarea unor politici de dezvoltare a forței de muncă (în turism și sectoarele asociate)

Politicile de dezvoltare a forței de muncă în turism sunt necesare pentru asigurarea standardelor și a mecanismelor relevante care să garanteze disponibilitatea forței de muncă calificate în sectorul de turism. Politicile trebuie să fie proiectate pe baza cerințelor și a standardelor internaționale respectate de destinațiile turistice care concurează direct cu România și cu Delta Dunării, în special. Politicile de dezvoltare a forței de muncă trebuie să fie proiectate în parteneriat cu industria și instituțiile de învățământ.

1.2.5.2. Completarea lipsurilor din legislație pentru a întări standardele existente de formare în domeniul turismului

Există regulamente și cerințe privind specializarea forței de muncă în domeniul turismului, însă ele nu sunt urmate întocmai. Este nevoie de identificarea și de completarea curenților din legislație în vederea asigurării faptului că standardele utilizate sunt relevante, realiste și pot fi puse în aplicare.

1.2.6. Legături economice

1.2.6.1. Dezvoltarea de politici pentru susținerea IMM-urilor din domeniul turismului, în condiții de viabilitate, calitate și durabilitate

La nivelul anului 2014, conform datelor INS, pe teritoriul ITI Delta Dunării funcționau peste 140 de unități de cazare de toate tipurile, cu o capacitate totală de circa 3.800 de locuri. Numărul acestora a crescut continuu în ultimii ani, inclusiv ca urmare a atragerii de finanțări nerambursabile pentru realizarea de investiții în domeniu. În pofida creșterii numărului de unități de cazare, numărul turiștilor cazați în zonă a scăzut cu 10,6% în perioada 2007-2014, iar cel al înnoptărilor cu 13,6%. De asemenea, durata medie a sejurului turistic a fost de doar 1,91 nopți/turist, ceea ce indică practicarea pe scară largă a turismului de weekend, în lipsa unor pachete turistice complexe și diversificate, care să favorizeze o perioadă de ședere mai îndelungată²⁶.

Dacă numărul oficial al turiștilor cazați în zonă a fost de circa 70.000 în anul 2014, estimările neoficiale ale diferitelor organizații din domeniu sau din zonă indică un număr de circa 200.000 de turiști/an²⁷. Acest lucru denotă existența unei piețe turistice „negre” sau „gri”. În plus, o serie de studii realizate anterior (precum cele ale WWF sau ale Asociației „Salvați Dunărea și Delta”) ridică problema construcțiilor cu destinație turistică sau de rezidență secundară (case de vacanță) ridicate în Delta Dunării fără autorizațiile impuse de lege. O altă problemă specifică turismului din zonă este cea a

²⁶ INS – Baza de date TEMPO Online

²⁷ MDRT

turismului zgomotos, invaziv și distructiv, practicat de unii operatori din Deltă, ceea ce a condus chiar la o procedură de prealabilă acțiunii de constatare a neîndeplinirii obligațiilor din partea Comisiei Europene pentru Plaja Sulina. În plus, acesta nu valorifică suficient și de o manieră sustenabilă patrimoniul natural, construit și imaterial al Deltei, aducând puține beneficii pe orizontală și pe verticală locuitorilor zonei.

Pentru a asigura beneficii sociale și economice maxime din dezvoltarea turismului în zona DD trebuie încurajate spiritul antreprenorial și sprijinirea IMM-urilor locale. Operațiunile mici de turism ar trebui să fie coloana vertebrală a economiei turismului local, deoarece aceasta este cea mai bună modalitate de a asigura beneficii maxime pentru autenticitatea comunităților locale și a caracterului turistic local. Trebuie dezvoltate politici care să permită formarea și funcționarea firmelor de la nivel local. De asemenea, trebuie să se încurajeze antreprenoriatul și inovarea prin motivarea firmelor și antreprenorilor de a utiliza tehnologii moderne și prin soluționarea deficiențelor existente în cerere și ofertă în moduri inovatoare și moderne. Acest lucru este în concordanță cu o tendință generală în regiune și în Europa de a încuraja spiritul antreprenorial și startup-urile ca locuri de muncă alternative pentru tineri.

În acest context, se impune susținerea acelor forme de turism, dezvoltate cu precădere de IMM-uri și antreprenori locali, care să fie prietenoase cu mediul înconjurător și să valorifice de o manieră durabilă resursele Deltei, de la resursele piscicole și bio-agricole, până la tradițiile specifice celor 21 de etnii din Delta Dunării. De asemenea, se impun investiții în asigurarea capitalului uman din domeniu, precum și susținerea formării unor structuri asociative în domeniu.

1.2.6.2. Îmbunătățirea sistemului de taxe (adaptarea la specificul IMM-urilor și creșterea beneficiilor)

Trebuie îmbunătățit sistemul de impozitare în moduri care:

- Atenuază povara fiscală asupra IMM-urilor locale și a întreprinzătorilor (turismul rural, pescuit, artizanat etc.), bazat pe o bună înțelegere a nevoilor și specificul IMM-urilor locale care lucrează în turism și în sectoarele conexe.
- Stimulează formalizarea activităților economice care sunt în prezent în sectorul informal, bazat pe eliminarea barierelor inutile și a cerințelor fiscale, care sunt inaplicabile, inutile sau nerealiste pentru IMM-uri.
- Furnizează mai multe beneficii directe din turism (și sectoarele conexe) pentru economiile și comunitățile locale, prin asigurarea că o parte din impozitele colectate rămân în bugetele publice locale.

Având în vedere că politicile fiscale sunt stabilite la nivel național, această necesitate ar putea fi abordată de către industria turismului la nivel național. Actorii industriali de nivel național identifică taxele fiscale (în special TVA) ca fiind unul dintre cele mai mari bariere în fața unei creșteri rapide a sectorului vizat, astfel că există dorința de dialog la nivel național cu privire la acest subiect.

1.2.6.3. Discutarea punctelor slabe în politicile publice pentru încurajarea creării de legături economice

Este necesară abordarea subiectului barierelor existente la nivel de politici și de reglementări pentru a dezvolta legături eficiente între turism, agricultură, pescuit și alte sectoare relevante din economia locală. Acestea includ bariere de reglementare care descurajează achiziționarea de pește proaspăt direct de la pescari sau de alte alimente produse la nivel local. Acest lucru este foarte important, deoarece alimentele proaspete și locale sunt un element esențial al atractivității DD ca destinație de călătorie. Optimizarea legăturilor între sectoare va crește de asemenea avantajele economice pe care turismul le generează pentru comunitățile locale.

A se vedea Secțiunea Pescuit și Secțiunea de Agricultură pentru mai multe detalii.

1.2.7. Managementul destinației turistice și accesul pe piață

1.2.7.1. Dezvoltarea unui brand specific al DD pentru sectorul de turism, produse alimentare locale și artizanat

Pentru a-și asigura o vizibilitate însemnată pe piață și o poziție competitivă, regiunea DD trebuie să își creeze un brand distinct, care va fi folosit în promovarea experiențelor de călătorie, a produselor alimentare locale și a produselor artizanale locale. Un brand relevant al oricărei destinații contemporane trebuie să fie dezvoltat în funcție de specificul local și de tendințele internaționale de pe piață în materie de promovare a destinațiilor turistice.

Brandul DD trebuie să fie dezvoltat de experți foarte competenți pe baza unui efort comun de colaborare și de colectarea de date din partea tuturor grupurilor de parteneri. Marca trebuie să aibă un caracter distinctiv, dar să fie legată de brandul național al României, precum și de marca (mărcile) care promovează toată regiunea Dunării.

1.2.7.2. Dezvoltarea de politici și norme orientative de management privind destinațiile turistice

Gestionarea eficientă a DD ca destinație turistică funcțională și competitivă presupune elaborarea unor politici și norme orientative de management al destinației turistice. Acestea vor asigura procese relevante de planificare și management decizional, precum și normele orientative și standardele necesare pentru a se asigura consecvența și calitatea serviciilor turistice oferite de întreaga paletă de operatori.

1.2.7.3. Alinierea politicilor și planurilor DD de comunicare și de acces pe piață la politicile și planurile naționale, inclusiv la normele orientative naționale de eco-turism

DD trebuie să funcționeze ca o destinație turistică integrată, dar care trebuie inclusă și în portofoliul național al României. Strategiile și planurile de construire de brand, de comunicare și de accesare a piețelor trebuie integrate în strategiile și planurile relevante dezvoltate pentru sectorul turismului la nivel național. Acestea includ Strategia de marketing, Normele de eco-turism național etc.

1.3. Nevoi de dezvoltare instituțională

1.3.1. Transport și acces

a) **Facilitarea înființării unei asociații a furnizorilor de servicii de transport privat în DD**

Este nevoie de facilitarea creării unei asociații a furnizorilor de servicii de transport privat care operează în sectorul turismului. Înființarea unei astfel de asociații va asigura o mai bună organizare și coordonare a serviciilor oferite, precum și calitatea superioară a serviciilor și standardelor profesionale. O asociație locală poate elabora standarde importante și etice, colaborând totodată cu autoritățile locale și naționale pentru a asigura proiectarea și punerea în aplicare a politicilor și reglementărilor relevante.

1.3.2. Infrastructură turistică, servicii de informare și de interpretare

a) **Consolidarea instituțională a centrelor de informare și celor turistice**

Există o serie de centre turistice și de informare în zona proiectului, inclusiv trei în Tulcea (coordonate de către Consiliul Județean Tulcea, municipiul Tulcea și ARBDD), în Sulina, Crișan, Sf. Gheorghe etc. De asemenea, este în curs de construire un mare centru turistic și de informare în Greci pentru Parcul Național Măcin. Este necesară integrarea centrelor turistice deja existente pe teritoriul DD, optimizarea și consolidarea capacității lor instituționale în ceea ce privește furnizarea de servicii relevante, care să vină în întâmpinarea cerințelor actuale ale turiștilor. Eforturile în materie de capacitate instituțională ar trebui să aibă ca scop integrarea centrelor deja existente într-o rețea bine organizată, soluționarea curențelor de personal, rezolvarea necesităților de instruire profesională, a nevoii de echipamente etc.

1.3.3. Cazare

a) **Consolidarea asociațiilor locale din domeniul hotelier**

Există asociații naționale ale operatorilor din turism, inclusiv în sectorul de hoteluri și de pensiuni, care sunt reprezentate și în regiunea DD. Majoritatea lor sunt active și operaționale, însă trebuie să li se ofere un sprijin relevant pentru facilitarea participării lor în organizația locală de management al destinației OMD și asumarea unor noi funcții pentru sprijinirea procesului de îmbunătățire a facilităților și serviciilor.

1.3.4. Siguranță, securitate și sănătate

1.3.4.1. **Extinderea capacității serviciilor locale de securitate (inclusiv prin formare profesională în domeniul turistic)**

Dezvoltarea turismului și creșterea numărului de turiști prezenți în zonă creează diverse nevoi în materie de siguranță și de securitate. Pentru a putea face față acestor situații, trebuie consolidată și adaptată capacitatea instituțiilor locale de a răspunde la aceste situații. Acest lucru implică mărirea capacităților instituționale (capacitate umană, facilități tehnice etc.) care să răspundă nevoilor rezidenților și turiștilor.

1.3.4.2. Dezvoltarea unui program de instruire în caz de urgență/de prim ajutor pentru lucrătorii din turism

Există nevoia dezvoltării și instituționalizării unui program standard de instruire pentru situații de urgență a lucrătorilor din turism, în special a celor care operează în zone izolate. Accesul dificil și complicat la servicii medicale face necesar ca operatorii de servicii turistice să fie periodic instruiți astfel încât să fie capabili să ofere primul ajutor în cazuri de urgență apărute în zonele izolate.

A se vedea secțiunea de Sănătate pentru mai multe detalii.

1.3.5. Dezvoltarea forței de muncă

a) Dezvoltarea capacității instituționale a centrelor de formare profesională în turism, în domeniul hotelier, antreprenoriat și responsabilizare ecologică (practici ecologice)

S-a menționat anterior că există necesitatea de înființare a unor centre de instruire a forței de muncă în zona DD. Este nevoie de dezvoltarea capacității lor instituționale și de operaționalizarea acestora într-o manieră eficientă și relevantă pentru realitățile locale și pentru tipul de nevoi existente. Printre activități se numără stabilirea spațiilor de instruire, cooptarea personalului, dezvoltarea de programe relevante, achiziționarea de echipamente etc.

b) Introducerea unui program educațional integrat de conștientizare pentru clasele primare, secundare și gimnaziale ale sistemului de învățământ (capacitate didactică și programă)

Este importantă includerea durabilității mediului și a turismului durabil ca obiect de studiu în sistemul educațional și ar fi metoda cea mai bună prin care ne putem asigura că tinerele generații vor crește înțelegând:

- Valoarea și importanța valorilor culturale și naturale ale regiunii DD
- Care este comportamentul adecvat în managementul și protecția resurselor naturale și culturale
- Oportunitățile socio-economice care sunt oferite prin dezvoltarea de durată a turismului (și sectoarelor conexe).

1.3.6. Legături economice

1.3.6.1. Îmbunătățirea mecanismelor și principalelor sisteme de colaborare instituțională între sectoare: public-privat; industrie (agricultură, pescuit, cultură); inclusiv între grupuri țintă (pentru dezvoltarea și punerea în aplicare a politicilor, legislației, reglementărilor și fiscalității)

Trebuie îmbunătățite mecanismele instituționale de colaborare între:

- Entități publice și private (inclusiv Consiliul Consultativ al Turismului, existent deja la nivel național)
- Autorități naționale, regionale și locale cu diferite funcții (elaborarea de politici, punerea în aplicare a acestora, fiscalitate etc.)
- Autoritățile care operează în zona DD

- Entitățile care reprezintă sau care operează în diferite sectoare economice (agricultură, pescuit, cultură, transporturi etc.)

Eforturile de consolidare instituțională ar trebui să asigure de asemenea buna reprezentare la nivel național (inclusiv în Consiliul Consultativ) a industriei turismului din DD.

1.3.7. Managementul destinației și accesul pe piață

1.3.7.1. Îmbunătățirea mecanismelor și a principalelor sisteme de colaborare instituțională între nivelul național, cel județean și cel local în materie roluri și responsabilități

Trebuie îmbunătățite și dezvoltate (în cazul în care este necesar) mecanisme de colaborare între instituțiile naționale și instituțiile locale responsabile de managementul destinației și de strategiile de marketing. Acest lucru este important pentru a se asigura integrarea între comunicarea și eforturile de promovare de la nivel național și eforturile depuse în regiunea DD. Acest lucru va asigura, de asemenea, un schimb relevant și eficient de resurse și efort.

1.3.7.2. Dezvoltarea unui mecanism local de management al destinației care să faciliteze creșterea economică prin colaborarea între sectoarele public-privat

Trebuie instituționalizat un mecanism local pentru managementul destinației. Acest mecanism trebuie să fie participativ și să presupună implicarea instituțiilor relevante din sectorul public (autorități locale, ARBDD etc.), a entităților din sectorul privat (hotelier, alimentar, transport, pescuit etc.), precum și a organizațiilor neguvernamentale. Structura și funcțiile specifice ale organizației de management al destinației (OMD) trebuie să se bazeze pe un studiu aprofundat de fezabilitate (discutat în secțiunea următoare), dar, în general, un OMD poate avea următoarele atribuții principale:

- Asigurarea unui management integrat al regiunii ca destinație de călătorie (planificare, elaborare și punere în aplicare a documentelor strategice etc.)
- Gestionarea brandului DD și coordonarea activităților și comunicării privind accesul pe piață
- Furnizarea de servicii și suport pentru operatorii locali de turism care să faciliteze respectarea reglementărilor naționale și locale, precum și a standardelor și normelor de exploatare a destinației
- Asigurarea legăturii cu autoritățile publice competente pentru a se asigura relevanța regulamentelor și a cerințelor.

1.3.7.3. Consolidarea infrastructurii instituționale pentru eficiență în colectarea, analiza și diseminarea datelor privind performanța sectorială (nivel național, județean, local)

Datele legate de turism sunt esențiale pentru orice destinație, deoarece ajută la monitorizarea performanțelor sectorului, influențează strategiile de acces pe piață și deciziile privind managementul destinației. Într-o zonă sensibilă de mediu, cum este DD, colectarea de date turistice este importantă și pentru monitorizarea impactului asupra resurselor naturale. Trebuie consolidată capacitatea instituțională a entităților locale responsabile pentru colectarea, analiza și diseminarea datelor statistice

privind acest sector. Aceasta include capacitatea instituțională și îmbunătățirea proceselor de lucru care sporesc eficacitatea și eficiența.

1.3.7.4. Proiectarea și operaționalizarea unui observator (centru de cercetare) specializat și durabil în turism

Industria turismului modern se dezvoltă și se schimbă rapid. Modificările sunt alimentate și de schimbarea contextului socio-economic și politic global, de dinamica economiei globale, de schimbările în comportamentul de ansamblu al consumatorilor și în special al turiștilor.

Un mod excelent de a construi capacitatea de a răspunde la dinamica pieței de turism la nivel mondial este de a crea un organism de observare / cercetare de specialitate, care efectuează analize permanente și activități de observare cu privire la tendințele de călătorie, dinamica comportamentului de călătorie și concurența.

Un Centru de Cercetare în domeniul turismului în Delta Dunării poate fi înființat în sediul INCDDDD deja existent, în parteneriat cu universitățile locale și internaționale (sau cu alte instituții de cercetare). Cercetarea rezultată și analiza pot influența dezvoltarea normelor orientative privind dezvoltarea de produse și proiectarea și/sau adaptarea de servicii care vor face DD competitivă și mereu adaptată la cele mai recente tendințe. Un centru de cercetare a turismului DD poate deveni o sursă de cunoaștere a turismului și de idei care vor putea fi utilizate de către alte destinații din România și din regiune.

Caseta 6: Cunoaștere și inovație pentru sectorul de turism din Finlanda

În scopul de a crește contribuția turismului la economia țării, Guvernul Finlandei inițiază o abordare sistematică de generare de cunoaștere în această industrie. Această tactică are ca metodă implicarea instituțiilor de cercetare și a celor academice în transferul către companiile de turism, profesioniștii și antreprenorii de cunoștințe de ultimă oră în materie de turism în ansamblu, de management al experienței consumatorului de tendințe importante în domeniul consumului. Diferite centre de cercetare din întreaga țară desfășoară cercetări permanente legate de elementele de bază în petrecerea unei vacanțe memorabile și de durabilitate. Ele fac schimb de cunoștințe cu industria respectivă cu scopul de a o sprijini pe aceasta să introducă inovații și să se dezvolte în acord cu tendințele industriei și nevoile consumatorilor.

a) Reproiectarea și optimizarea serviciilor și funcțiilor publice legate de turism (descentralizarea și eficacitatea)

Există o nevoie de a optimiza structura și furnizarea de servicii publice pentru sectorul turismului. Printre barierele și lacunele existente se află și centralizarea excesivă și eficacitatea redusă a unor servicii publice. Un studiu de fezabilitate relevant (discutat mai târziu) ar trebui să ofere direcții orientative privind optimizarea serviciilor publice, cu accent pe descentralizare, pe eficiență și pe transferul anumitor servicii către sectorul privat.

1.4. Nevoi de asistență tehnică (AT)

1.4.1. Transport și acces

1.4.1.1. Asistență tehnică, incluzând un cadru de dezvoltare pentru punerea în aplicare a platformelor de afaceri TIC și a serviciilor TIC în turism (plan de acțiune) (alinieră nevoilor naționale, județene și locale)

Turistul modern se bazează tot mai mult pe tehnologia digitală. Pentru a fi o destinație competitivă pe piața turistică actuală, DD trebuie să fie capabilă să folosească tehnologia actuală atât pentru a ajunge pe piețele importante, cât și pentru a pune la dispoziția turiștilor din zonă a unui pachet de servicii relevante, dublate de infrastructură TIC. Este nevoie de asistență tehnică de specialitate pentru analiza și formularea unui cadru care să ofere direcții orientative pentru dezvoltarea de platforme TIC pentru industria turismului, pentru identificarea necesităților de infrastructură TIC și pentru consolidarea capacităților corespunzătoare ale afacerilor din turism.

1.4.1.2. *Evaluarea rețelelor rutiere neasfaltate și informale, folosite de vehiculele locale, în vederea integrării și pentru eficiență*

Trebuie efectuată o evaluare detaliată a rutelor neasfaltate și informale existente, care sunt construite și utilizate de vehiculele locale (atât pentru turism, cât și în alte scopuri). Această evaluare tehnică ar trebui să ofere îndrumări privind dezvoltarea rețelelor existente (este mult mai eficient să se pornească de la traseele pe care localnicii și turiștii le folosesc deja, cu excepția celor care au impact negativ asupra ecosistemului și biodiversității), desemnarea de noi drumuri și instalarea de infrastructuri turistice.

A se vedea secțiunea Transport pentru mai multe detalii.

1.4.2. Infrastructură turistică, servicii de informare și de interpretare

a) *Asistență tehnică privind cele mai bune practici în proiectarea și dezvoltarea de trasee, rute acvatice și de infrastructură aferentă*

Trebuie identificate și analizate cele mai bune practici în proiectarea de trasee și în ceea ce privește infrastructura aferentă pentru:

- Trasee pentru ciclism, drumeții, călărie dotate cu infrastructura corespunzătoare
- Rute acvatice pentru sporturi de pedalare pe apă și infrastructura necesară
- Infrastructura turistică pentru observarea naturii și alte activități ecologice în zonele protejate.

În cadrul asistenței tehnice vizate trebuie să se identifice și să se analizeze cele mai bune practici, să se analizeze contextul local specific și să se propună un plan de dezvoltare a unui sistem de trasee, rute și infrastructură, care se potrivește cel mai bine cu zona DD și care să bazeze pe utilizarea materialelor naturale locale în cea mai mare măsură posibilă.

b) Dezvoltarea unui plan integrat pentru centrele turistice plecând de la analiza nevoilor turiștilor și de la cele mai bune practici

Este necesară o asistență tehnică specifică pentru dezvoltarea unui plan de integrare a centrelor de informare și a celor turistice deja existente într-o rețea bine organizată și eficientă, care să răspundă nevoilor turiștilor moderni. Planul trebuie să se bazeze pe o analiză a bunelor practici, a nevoilor turiștilor și a specificului zonei DD. Planul ar trebui să ofere orientările necesare pentru luarea deciziilor privitoare la restructurarea rețelei, consolidarea capacității umane și instituționale, proiectarea și reproiectarea serviciilor, integrarea și utilizarea TIC etc.

c) Dezvoltarea de planuri de afaceri pentru rețeaua de centre turistice deja existente

Pe baza planului integrat pentru rețeaua de centre turistice din DD, prin asistența tehnică specifică ar trebui să se ofere suport pentru formularea unui plan de afaceri pentru fiecare centru, dar și pentru întreaga rețea. Centrele de informare și centrele pentru turiști existente sunt în întregime finanțate de autorități publice (precum DDBRA, Municipality Tulcea, Consiliul Județean Tulcea, Parcul Național Măcin), fără generarea de venituri care să compenseze costurile. Pe baza unui plan solid de afaceri se pot identifica oportunități pentru introducerea de servicii plătite (pentru turiștii sau afacerile de turism din zona), care pot genera venituri și pot oferi cel puțin sprijin operațional. Unele centre (al CJT și al Parcului Național Măcin în special) sunt găzduite în clădiri extrem de mari, cu o mulțime de spații libere. În planurile de afaceri se pot identifica oportunități de alocare a unor părți din spațiile disponibile către artizani locali, artiști sau alte afaceri relevante care pot spori valoarea centrelor și, de asemenea, ar putea deveni surse de venituri adiționale.

1.4.3. Cazare

a) Studiul bunelor practici și dezvoltarea de norme orientative pentru facilități de cazare durabile

Este necesară o asistență tehnică specifică pentru a produce un set de norme relevante pentru dezvoltarea facilităților de cazare durabile în zona DD. Acestea trebuie să se bazeze pe o analiză de bune practici, cu caracter specific local și documente relevante deja existente cum ar fi Normele naționale eco-turistice. Normele de cazare durabilă ar trebui folosite ca bază în sprijinul financiar și de specialitate, direcționat către operatorii din turism pentru actualizarea și îmbunătățirea facilităților și serviciilor existente.

1.4.4. Siguranță, securitate și sănătate

a) Evaluarea stării tehnice și necesităților vehiculelor de apă și uscat

Este necesară o asistență tehnică specifică pentru realizarea unei evaluări a stării actuale a vehiculelor publice și private care oferă servicii de transport pentru turiști și localnici, precum și a normelor existente. Această evaluare ar trebui utilizată pentru formularea de norme orientative și standarde pentru furnizorii de servicii de transport (pe apă și pe uscat) și ar trebui să identifice necesitățile de

îmbunătățire a politicilor publice și a reglementărilor existente astfel încât să se optimizeze punerea lor în aplicare și îmbunătățirea standardelor de transport.

1.4.5. Dezvoltarea forței de muncă

a) Dezvoltarea programei școlare și pregătirea de materiale pentru introducerea în sistemul școlar din DD (de la nivelul primar până la nivel universitar)

Așa cum a fost menționat anterior, încorporarea temelor turismului durabil și ecologic în sistemul educațional este importantă pentru procesul de conștientizare în rândul populației tinere. Este nevoie de asistență tehnică pentru dezvoltarea unei programe relevante și a unor materiale educaționale care pot fi introduse în clasele primare, secundare și la nivelurile superioare de învățământ.

b) Programul de educare și îmbunătățire a practicilor MDS pentru operatorii din domeniul turismului

Este necesară proiectarea unui program specializat pentru îmbunătățirea culturii și practicilor operatorilor turistici din DD în ceea ce privește sistemul de management al deșeurilor solide (MDS). Operatorii turistici (furnizorii de facilități de cazare și servicii de restaurant) generează cantități însemnate de deșeurile solide, care sunt gestionate ineficient și care duc frecvent la poluare excesivă. Dezvoltarea unui program care oferă instruire operatorilor turistici și care introduce un proiect de îmbunătățire a practicilor MDS, în concordanță cu realitățile locale, poate avea diverse beneficii:

- *Operatorii turistici instruiți vor ști mai bine cum să minimizeze impactul negativ determinat de operațiunile zilnice pe care le desfășoară*
- *Operatorii turistici instruiți pot transfera cunoștințele lor către turiști și pot ajuta la limitarea comportamentului distructiv al acestora*
- *Practicile îmbunătățite în materie de MDS vor limita gradul de poluare a mediului înconjurător și vor diminua costurile privind MDS, care sunt foarte ridicate în DD (datorită specificului determinat de localizarea geografică și transport)*

A se vedea secțiunea Managementul Deșeurilor Solide pentru mai multe detalii.

1.4.6. Legături economice

a) Asistență tehnică pentru studii de fezabilitate în vederea dezvoltării de oferte culinare moderne, de produse, de design de servicii și de interpretare

Este nevoie de asistență tehnică îndreptată către dezvoltarea de produse în sectorul turistic și în sectoarele conexe. Acest lucru include realizarea de studii de fezabilitate (tendințe, ofertă și cerere) care să ofere informații despre dezvoltarea:

- celor mai noi produse și mecanisme de implementare;
- celor mai noi și sănătoase oferte de produse culinare;
- unui design modern al serviciilor; și
- unei interpretări adecvate a ofertelor tradiționale, naturale și culturale.

b) ***Studiu de fezabilitate pentru îmbunătățirea sistemului de colectare a taxelor, care să ia în considerare specificul IMM-urilor turistice și care să aducă beneficii DD în moduri mai directe***

Un studiu specific de fezabilitate ar trebui să analizeze actualul sistem de impozitare, să identifice barierele și să propună o optimizare care să ducă la diminuarea presiunii unor taxe inutile asupra IMM-urilor (din turism și din sectoarele conexe) și care să stimuleze operațiunile formale. Ar trebui să se pună un accent special pe necesitatea de a optimiza și de a ajusta cotele de TVA pentru turism (ținând cont de specificul industriei locale și de competiție). De asemenea, este nevoie să se mărească veniturile fiscale directe ale autorităților locale pentru a le stimula să sprijine dezvoltarea turismului și a industriilor conexe, precum și să contribuie la un control mai bun.

c) ***Studiul lanțului valoric al turismului pentru dezvoltarea unei abordări de tip cluster în turismul din DD și pentru consolidarea legăturilor cu celelalte sectoare economice***

Un studiu al lanțului valoric din turism trebuie să identifice lacunele și oportunitățile în vederea îmbunătățirii lanțului valoric, inclusiv prin legături eficiente cu celelalte sectoare economice, cum ar fi agricultura, pescuitul, meșteșugăritul, transportul etc. Studiul lanțului valoric ar trebui să identifice acțiunile necesare pentru consolidarea legăturilor economice, precum și pentru folosirea unei abordări de tip cluster față de dezvoltarea turistică din DD.

1.4.7. Managementul destinației și accesul pe piață

1.4.7.1. Dezvoltarea capacității de leadership în politica turistică, în planificare și dezvoltare, inclusiv în managementul unui brand local din DD (național, județean, local)

Asistența tehnică specifică ar trebui să vină în sprijinul dezvoltării leadership-ului local și al întăririi capacității de management privind dezvoltarea politicii turistice, planificarea unui turism strategic și managementul destinației turistice. Acest lucru ar trebui să includă managementul de brand al destinației locale din DD. Pe baza asistenței tehnice ar trebui să se producă o analiză privind nevoile de instruire și de dezvoltare a capacității instituționale pentru OMD de la nivel local, dar și pentru alte părți interesate importante (de la nivel național și local), astfel încât să permită managementul eficient al DD ca destinație competitivă de vacanță.

1.4.7.2. Managementul partajat al ariilor protejate pentru dezvoltarea turismului prin vizite de studiu privind bunele practici și capacitatea instituțională

Una dintre cele mai eficiente metode de dezvoltare a capacității instituționale locale o reprezintă vizitele de studiu care aduc în fața operatorilor locali de turism și în fața managerilor de destinație (public și privat) bunele practici și lecțiile învățate din destinații turistice similare. Vizitele de studiu ar trebui organizate în destinații cu valori comparabile (portofoliu turistic bazat pe atracții naturale) și/sau în destinații care vizează același tip de piețe ca DD (iubitorii de natură, turiștii care practică turismul peisagistic etc.) Ele ar trebui să pună accentul pe modurile în care se furnizează servicii de turism de clasă mondială, inclusiv pe ofertele culinare moderne care păstrează aromele locale, de exemplu.

Vizitele de studiu reprezintă o abordare practică excelentă de consolidare a capacităților, care pune accentul pe programele convenționale de formare și de educare, în special în regiunile în care operatorii de turism nu au prea multă experiență în exteriorul regiunilor lor.

1.4.7.3. Studiu de fezabilitate pentru instituirea unui mecanism eficient de management al destinației, care permite implicarea comunității locale și facilitează parteneriate între sectoarele publice și private

Există o multitudine de modele de înființare a unui mecanism de tip OMD în toată lumea. Una dintre cheile către o organizație reușită de acest tip este identificarea unei structuri și a unor procese operaționale care țin seama de realitățile socio-economice locale, inclusiv de dinamica din sectoarele publice și private. Un studiu solid de fezabilitate este necesar pentru identificarea celei mai potrivite structuri pentru un OMD local și pentru furnizarea de direcții orientative privind designul unor procese operaționale care să asigure relevanță și eficiență maxime, dat fiind contextul local și național.

1.4.7.4. Proiectarea și lansarea unui program de implicare a comunității locale în educarea și dialogul public pe tema dezvoltării economice din DD, inclusiv în oferirea de date privind aplicarea normelor orientative naționale de eco-turism

Conștientizarea și sprijinul din partea comunității locale cu privire la agenda dezvoltării economice din DD sunt cruciale dacă se dorește aplicarea ei cu succes. Asistența tehnică specifică este necesară pentru proiectarea și lansarea unui program care să implice actorii locali (din turism și din sectoarele conexe) în discuții și luări de decizii în legătură cu direcția de dezvoltare strategică din regiune. Programul de implicare ar trebui să sporească gradul de conștientizare cu privire la valoarea procesului participativ.

1.4.7.5. Evaluarea și planul de acțiune pentru îmbunătățirea procesului de colectare, analiză și diseminare a datelor privind performanța sectorială (nivel național, județean, local)

Datele privind turismul sunt esențiale pentru funcționarea eficientă a DD ca destinație de călătorie. Este nevoie de asistență tehnică specifică pentru a efectua o evaluare a actualelor procese de colectare, analiză și diseminare a datelor din sector. Evaluarea trebuie să identifice lacunele și oportunitățile și ar trebui să ofere direcții orientative privind elaborarea unui plan de acțiune pentru o mai bună gestionare a datelor legate de turism la nivelul DD și la nivel național, după caz.

1.4.7.6. Analiza de piață și strategia de acces pe piață pentru DD ca destinație de călătorie

Pentru ca DD să devină o destinație de călătorie de succes va fi nevoie de o strategie competitivă de acces de piață, bazată pe o analiză solidă a pieței turistice internaționale. Prin asistența tehnică oferită ar trebui să se furnizeze sprijin pentru efectuarea de analize relevante de piață și pentru elaborarea unei strategii competitive de acces pe piață, care va contribui la poziționarea DD pe piața turistică internațională și la atingerea sectoarelor relevante de piață.

g) Studiu de fezabilitate pentru eficientizarea serviciilor și a funcțiilor publice legate de turism, care să permită creșterea calității lor

Un studiu de fezabilitate este necesar pentru a fi identificate lacunele și barierele în sistemul actual de servicii publice și la nivelul prestării lor în sectorul turismului. Rezultatele acestui studiu de fezabilitate ar trebui să ofere direcții orientative pentru luarea de decizii în materie de optimizare.

1.5. Responsabilități: „Cine trebuie să facă ce pentru ca lucrurile să devină realitate?”

Turismul este o industrie complexă, cu legături multiple în mai multe sectoare economice și servicii furnizate de instituțiile publice. Autoritățile publice proiectează și implementează politici, stabilesc viziuni strategice pe termen lung și oferă sprijin la nivel de coordonare pentru a crea un mediu favorabil pentru turism. Pentru a fi eficiente și pentru a răspunde nevoilor sectorului, autoritățile publice îndeplinesc aceste roluri în colaborare cu sectorul privat. Rolul operatorilor din sectorul privat este ca aceștia să opereze zilnic în această industrie într-un mod care să asigure o conformare maximă la realitățile pieței și să producă un flux favorabil de venituri. Dezvoltarea și gestionarea eficace a DD ca destinație de călătorie durabilă și competitivă necesită o colaborare pe mai multe niveluri.

Entitățile de la nivel național; Entitățile de la nivel județean; Autoritățile de la nivelul comunelor/orășelor

Este necesară o colaborare între autorități pe diferite niveluri: național, județean și comunal/orășenesc. Comunicarea și colaborarea trebuie să fie optimizate, astfel încât să existe o relaționare permanentă, iar serviciile publice legate de turism să fie distribuite într-un mod eficient.

Acest lucru implică planificări și luări de decizii cu privire la următoarele domenii, printre altele:

- Poziționarea și marketingul destinației, care trebuie să fie coordonate la toate nivelurile
- Colectarea, analiza și diseminarea de date turistice (la toate nivelurile)
- Politici și reglementări relevante în domeniul turismului
- Intervenții în situații de urgență sau evenimente externe

Asociații Inter-comunitare (cea de Dezvoltare, cea de Apă)

Există mai multe asociații în domeniul turismului, la nivel național și local. Asociațiile de la nivel local trebuie să se implice activ în dezvoltarea turismului în DD. Ar trebui să existe, de asemenea, un contact permanent cu asociațiile de la nivel național (în turism și alte sectoare relevante) care să asigure faptul că turismul din DD este prezent pe agendele naționale ale autorităților publice și ale actorilor-cheie din sectorul privat.

Sectorul privat; Grupuri comunitare; Locuitorii din comunitățile individuale; Altele

Turismul este o industrie cu multiple legături în diverse sectoare economice. În plus față de colaborarea cu autoritățile publice (la toate nivelurile), operatorii din sectorul privat trebuie să mențină un dialog relevant cu operatorii privați din alte sectoare, cum ar fi pescuitul, agricultura, transportul etc. Oferta de turism integrat este dependentă de aceste sectoare și este în beneficiul tuturor să se colaboreze strâns la eficientizarea legăturilor.

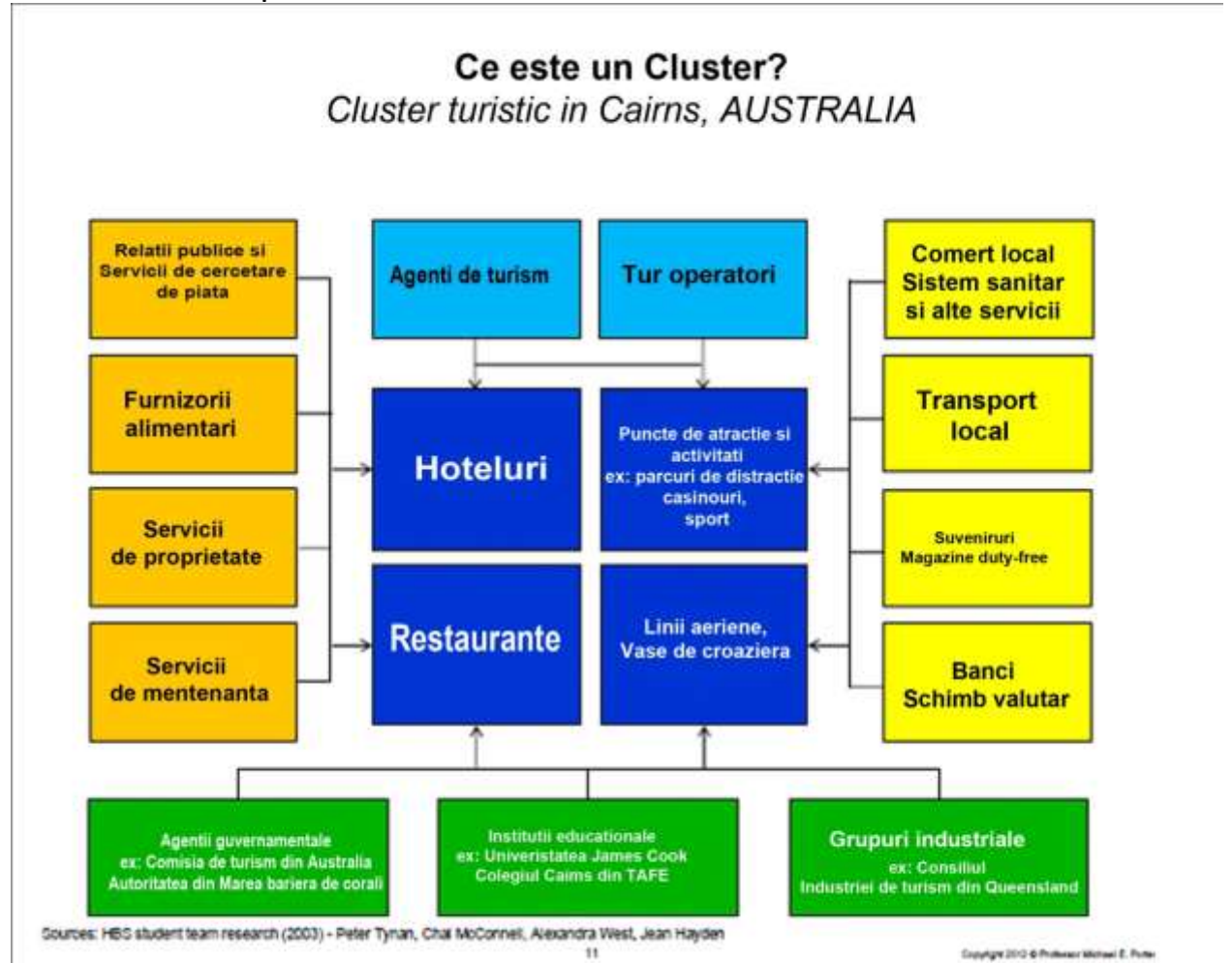
1.6. Sugestii preliminare privind măsurile de implementare specifice sectorului

Niciuna

1.7. Aspecte inter-sectoriale

După cum s-a subliniat mai devreme, turismul este un sector complex, cu legături active în mai multe sectoare. Designul și livrarea produsului final pentru client – experiența călătorului – depinde foarte mult de o varietate de agenți și instituții. Prin urmare, gestionarea eficientă a turismului la nivel național și regional implică o abordare integrată sau de tip cluster (a se vedea caseta de mai jos).

Caseta 7: Turismul de tip CLUSTER

Această schemă a fost folosită de către Prof. Michael Porter în 2012 în prezentare sa din Botswana despre industria turismului și ilustrează atât complexitatea sectorului, cât și importanța legăturilor inter-sectoriale pentru competitivitatea turistică.

Pentru a fi competitiv și pentru a satisface cererile turistului modern, român sau internațional, turismul din Delta Dunării trebuie să dezvolte legături puternice cu mai multe sectoare. Având în vedere natura locului, pescuitul și agricultura sunt cele mai naturale industrii „partenere”. Alimentele proaspete și de înaltă calitate sunt un element esențial din oferta culinară prezentă în Delta Dunării. Este de asemenea important, în contextul cererii mondiale de alimente sănătoase și proaspete, faptul că hrana proaspătă capătă o valoare din ce în ce mai însemnată.

Legăturile active cu agricultura și pescuitul sunt esențiale pentru creșterea beneficiilor directe pe care comunitățile locale le pot genera din turism. Așa cum s-a discutat mai devreme, serviciile de transport sunt de asemenea un element important al lanțului valoric în turism. Un acces rutier îmbunătățit, o infrastructură mai bună și servicii de transport de înaltă calitate duc la îmbunătățirea calității vieții locuitorilor din zonă și totodată sporesc în mod direct competitivitatea sectorului turistic.

Un sectorul sanitar îmbunătățit, alături de educație și de securitate sunt și ele importante pentru o industrie solidă a turismului. Turiștii moderni caută experiențe în pustietate și în zone îndepărtate, însă nu sunt dispuși să renunțe la siguranță și protecție.

Turismul este în curs de a deveni o industrie foarte digitalizată, astfel că existența unor servicii TIC moderne și eficiente este importantă atât pentru vizitatorii din Delta Dunării, cât și pentru micile afaceri locale, care doresc să atragă turiștii.

1.8. Tabel de evaluare a nevoilor

Tabel 28: Evaluarea nevoilor privind turismul						
Tip de nevoi	Nevoie (zone cheie și nevoi specifice)	Prioritate ²⁸ (întă, medie, minimă)	Perioada de timp (scurtă; medie (sfârșitul lui 2020), mai lungă (după 2020))	Entități responsabile* (cine face ce pentru ca lucrurile să se realizeze? A se vedea soluțiile organizaționale de mai jos)	Sinerгии	Comentarii
4.Nevoi de investiții materiale	<p>1) TRANSPORT/ ACCES</p> <ul style="list-style-type: none"> - Îmbunătățirea transportului aerian pentru îmbunătățirea accesului general - Îmbunătățirea drumurilor existente și dezvoltarea de noi drumuri (inclusiv neasfaltate în interiorul și în jurul principalelor puncte de atracție - Îmbunătățirea semnalizărilor de drumuri - Dezvoltarea de rute pentru ciclism, drumeții și 	<p>Medie</p> <p>Medie</p> <p>Întă</p> <p>Medie</p>	<p>Medie</p> <p>Scurtă pana la medie</p> <p>Scurtă</p> <p>Scurtă până la medie (gradual)</p>	<p>1) Consiliul Județean Tulcea și Autoritățile municipale ARBDD; OMD (când vor fi stabilite); ONG-uri; ADDT (Aeroportul)</p>	<p>Transportul</p> <p>Pescuitul</p> <p>Agricultura</p> <p>Educația</p> <p>Sistemul de sănătate</p>	

²⁸ Acestea sunt propuneri de priorități, clasificate în sectorul respectiv. Acestea vor fi în continuare ordonate după prioritate în timpul Fazei de strategie (Noiembrie 2014) în vederea reflectării importanței trans-sectoriale și la nivelul regiunii.

	călărie					
	- dezvoltarea de docuri și alte infrastructuri ușoare pentru bărci și activități acvatice	Medie	Scurtă până la medie (gradual)			
	- îmbunătățirea serviciilor de transport privat	Înaltă	Scurtă până la medie (gradual)			
	- Îmbunătățirea zonelor de promenadă și a celor pietonale în zonele centrale ale orașelor	Medie	Scurtă până la medie (gradual)			
	2) INFRASTRUCTURA TURISTICĂ, INFORMARE ȘI INTERPRETARE					
	- instalarea de indicatoare turistice(chioșcuri de informații, semne)	Înaltă	Scurtă până la medie (gradual)			
	- Dezvoltare de infrastructură de odihnă/observare	Medie	Scurtă până la medie (gradual)			
	- Îmbunătățirea centrelor de informare turistică	Medie	Scurtă până la medie (gradual)			2) Consiliul Județean Tulcea și Autoritățile municipale ARBDD (ONG-uri, când vor fi stabilite)
	3) CAZARE					
	- Modernizarea facilităților existente de cazare	Medie	Scurtă până la medie (gradual)			3) Consiliul Județean Tulcea și Autoritățile municipale (ONG-uri, când vor fi stabilite)
- Dezvoltarea de zone de campare și de locuri de cazare cu impact scăzut asupra mediului	Medie	Scurtă până la medie (gradual)				
4) SIGURANȚĂ, SECURITATE,						
					4) Consiliul Județean Tulcea și	

<p>SĂNĂTATE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Îmbunătățirea infrastructurii sistemului pentru situații de urgență și de sănătate <p>5) DEZVOLTAREA FORȚEI DE MUNCĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea de centre de instruire (S) (centre hoteliere, de ghizi, afaceri agricole, meșteșugărit, pescuit, etc.) <p>6) LEGĂTURI ECONOMICE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea industriei de procesare/facilități de depozitare pentru acces la alimente locale și proaspete și produse alimentare - Dezvoltarea de piețe locale pentru vânzarea directă a produselor locale <p>7)MANAGEMENTUL DESTINAȚIEI ȘI ACCESUL LA PIAȚĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea de facilități fizice, de noi atracții și servicii turistice - revitalizare centru istoric Sulina 	<p>Înaltă</p>	<p>Scurtă</p>	<p>Autoritățile municipale MS</p>		
	<p>Medie</p>	<p>Scurtă pana la medie (gradual și în desfășurare)</p>	<p>5) OMD (când vor fi stabilite) MOLFCP NAFA MARD ONG-uri</p>		
	<p>Medie</p>	<p>Scurtă până la medie</p>	<p>6) Consiliul Județean Tulcea și Autoritățile municipale NAFA AM</p>		
	<p>Medie</p>	<p>De la scurtă până la medie</p>	<p>7) Consiliul Județean Tulcea și Autoritățile municipale Operatori privați</p>		
	<p>Înaltă</p>	<p>Scurtă până la</p>			

			medie			
			Scurtă			
5. Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări	1). TRANSPORT ȘI ACCES - Îmbunătățirea ariei de acoperire, a orarelor, a traseelor (stații) pentru transport public - Demarcarea și reglementarea drumurilor neasfaltate pentru a limita impactul negativ al traficului pe terenurile accidentate	Medie	Scurtă până la medie (gradual)	1) OMD ANT MSMEBT	Mediu Transport Pescuit Agricultură Educație Sănătate	
		Înaltă	Scurtă			
	2) INFRASTRUCTURĂ TURISTICĂ, INFORMARE ȘI INTERPRETARE - Dezvoltarea normelor orientative de interpretare și a standardelor pentru destinația DD	Înaltă	Scurtă	2) MS MSMEBT Consiliul Județean Tulcea		
	3) CAZARE - Proiectarea și implementarea de norme orientative și de standarde pentru facilitățile și serviciile hoteliere	Înaltă	Scurtă	3) MOLFCP OMD MSMEBT		
	4) SIGURANȚĂ, SECURITATE, SĂNĂTATE - Dezvoltarea unui cadru de siguranță, securitate și sănătate pentru turism	Înaltă	Scurtă (în desfășurare)	4) OMD ANT MSBET		
5) DEZVOLTAREA FORȚEI DE						

<p>MUNCĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Proiectarea de politici de dezvoltare a forței de muncă (turism și sectoare conexe) - Eliminarea lacunelor de politici în aplicarea standardelor de instruire existente în turism <p>6) LEGĂTURI ECONOMICE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea de politici care încurajează IMM-urile și antreprenoriatul în DD - Îmbunătățirea sistemului de taxe (adaptarea la nevoile specifice IMM-urilor și sporirea beneficiilor locale) - Eliminarea lacunelor de politici publice pentru încurajarea legăturilor economice <p>7) MANAGEMENTUL DESTINAȚIEI ȘI ACCES LA PIAȚĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea unei mărci distinctive pentru turism și produse locale – alimentare și de artizanat - Dezvoltarea de politici și norme orientative de management al destinației - Corelarea politicilor și planurilor de acces pe piață din DD cu cele de 	Înaltă	Scurtă (în desfășurare)	5) MSBET OMD ONG-uri		
	Înaltă	Scurtă			
	Înaltă	De la scurtă la medie	6) ANT/ MSMEBT OMD Ministerul Culturii (Autoritățile Muzeale)		
	Înaltă	De la scurtă la medie			
	Înaltă	Scurtă			
	Medie	De la scurtă la medie	7) MSMEBT Consiliul Județean Tulcea OMD ONG-uri		

	nivel național, inclusiv cu normele ecoturistice naționale	Înaltă	De la scurtă la medie			
		Medie	Scurtă (în desfășurare)			
6. Nevoi de dezvoltare instituțională	<p>1) Transport / Acces - Facilitarea înființării unei asociații a furnizorilor de servicii de transport privat în DD</p> <p>2) INFRASTRUCTURĂ TURISTICĂ, SERVICII DE INFORMARE ȘI INTERPRETARE - Consolidarea instituțională a actualelor centre turistice și de informare</p> <p>3) CAZARE - Consolidarea asociațiilor de cazare locale</p> <p>4) SIGURANȚĂ, SECURITATE, SĂNĂTATE - Extinderea capacității serviciilor locale de securitate, inclusiv în materie de instruire turistică - Elaborarea unui program standard de acordare de prim</p>	Înaltă	Scurtă	<p>1) MSMEBT/ ANT Consiliul Județean Tulcea & Autorități locale ARBDD OMD</p> <p>2) MSMEBT/ ANT Consiliul Județean Tulcea & Autorități locale ARBDD OMD MMAP MS MOLFCP MADR ME NAFA</p> <p>3) MSMEBT/ NTA OMD Consiliul Județean Tulcea & Autorități locale ARBDD ONG-uri</p>	Mediu Transport Pescuit Agricultura Educație Sănătate	

<p>ajutor/ pentru situații de urgență pentru lucrătorii din turism</p> <p>5) DEZVOLTAREA FORȚEI DE MUNCĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea capacității instituționale pentru centrele de formare a forței de muncă în turism, domeniul hotelier, antreprenariat și responsabilitatea față de mediu (practicile ecologice) - Introducerea unui program educațional integrat de conștientizare pentru învățământul primar, secundar și terțiar (competențe didactice și programa școlară) - Program pentru educare și îmbunătățire a practicilor MDS (management al deșeurilor solide) pentru operatorii de turism <p>6) LEGĂTURI ECONOMICE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Îmbunătățirea mecanismelor și a principalelor sisteme de colaborare instituțională între sectoare : public-privat; industrie (agricultură, pescuit, cultură); incluzând grupurile țintă (pentru dezvoltarea și punerea în aplicare a politicilor, legislației, reglementărilor, 	Înaltă	Scurt	4) OMD MSMEBT/ ANT MOLFCP		
	Medie	De la scurtă la medie	5) INS INCDDD OMD Consiliul Județean Tulcea & Autorități locale		
	Medie	De la scurtă la medie (gradual)			
	Înaltă	Scurtă			
	Medie	De la scurtă la medie	6) Ministerul Educației Consiliul Județean Tulcea & Autorități locale OMD		

		Medie	De la scurtă la medie (gradual)		
7. Nevoi de asistență tehnică (AT)	1) Transport / Acces - Asistență tehnică, inclusiv cadru de dezvoltare pentru punerea în aplicare a platformelor de afaceri și servicii TIC în turism (plan de acțiune) (aliniera nevoilor naționale, județene, locale) - Evaluarea traseelor neasfaltate și informale existente, utilizate de vehiculele locale, care să permită integrarea și eficiența	Medie	De la scurtă la medie	<i>OMOLOGII/ BENEFICIARI</i> 1) MSMEBT/ NTA OMD Consiliul Județean Tulcea și Autorități locale 2) MSMEBT/ ANT OMD Consiliul Județean Tulcea și Autorități locale ONG-uri	Mediu Transport Pescuit Agricultură Educație Sănătate
		Înaltă	Scurtă		
	2) INFRASTRUCTURĂ TURISTICĂ, SERVICII DE INFORMARE ȘI INTERPRETARE - Asistență tehnică prin care să se aplice bune practici în materie de proiectare și dezvoltare de trasee, rute pe apă și a infrastructurii aferente - Elaborarea unui plan integrat pentru centre turistice pe baza analizei nevoilor turiștilor și a celor mai bune practici - Elaborarea de planuri de	Înaltă	Scurt		
	Medie	De la scurtă la medie			

<p>afaceri pentru rețeaua existentă de centre turistice</p> <p>3) CAZARE - Studiu privind cele mai bune practici și elaborarea de norme orientative pentru facilități de cazare durabile</p> <p>4) SIGURANȚĂ, SECURITATE, SĂNĂTATE - Evaluarea stării de funcționare și a nevoilor în ceea ce privește vehiculele de apă și de uscat</p> <p>5) DEZVOLTAREA FORȚEI DE MUNCĂ - Elaborarea curriculei și pregătirea de materiale pentru introducerea ei în sistemul școlar din DD (de la primar la terțiar)</p> <p>6) LEGĂTURI ECONOMICE - Asistență tehnică pentru studii de fezabilitate privind dezvoltarea de oferte culinare moderne, dezvoltare de produs, design de servicii și interpretare - Studiu de fezabilitate pentru un sistem îmbunătățit de colectare a taxelor, care să țină cont de specificul IMM-urilor de turism și să aducă beneficii DD în moduri mai directe</p>	Înaltă	Scurtă	<p>3) MSMEBT/ ANT OMD Consiliul Județean Tulcea și Autorități locale ONG-uri</p> <p>4) Ministerul Educației Consiliul Județean Tulcea și Autorități locale OMD</p> <p>5) MSMEBT/ ANT OMD Consiliul Județean Tulcea și Autorități locale ONG-uri</p> <p>6) MSMEBT/NTA OMD MDRAP</p>		
	Înaltă	Scurtă			
	Înaltă	Scurtă			
	Medie	De la scurtă la medie (gradual)			
	Înaltă	Scurtă			

	<p>- Studiul lanțului valoric al turismului în vederea dezvoltării unei abordări de tip cluster a turismului în DD și în vederea consolidării legăturilor cu alte sectoare economice</p>	Înaltă	Scurtă			
	<p>7) MANAGEMENTUL DESTINAȚIEI și ACCESUL PE PIAȚĂ</p> <p>- Dezvoltarea capacității de management și de leadership privind politica de turism, planificarea și dezvoltarea acestuia, inclusiv de management al unui brand DD local (național, județean, local)</p>	Înaltă	Scurtă			
	<p>- Managementul partajat al zonelor protejate pentru dezvoltarea turismului prin vizite de studiu privind bunele practici și consolidarea capacității</p> <p>- Studiu de fezabilitate pentru dezvoltarea unui mecanism eficient de management al destinației, care să permită implicarea comunității locale și care să faciliteze parteneriatele între sectorul public și cel privat</p>	Înaltă	De la scurtă la medie (gradual, în desfășurare)	7) MSMEBT/ NTA OMD Consiliul Județean Tulcea și Autorități locale		
	<p>- Proiectarea și lansarea unui program de implicare locală pentru educare și dialog public pe tema dezvoltării economice a DD, incluzând și date cu privire</p>	Înaltă	Scurtă			

	<p>la aplicarea normelor orientative naționale de ecoturism</p> <ul style="list-style-type: none"> - Plan de evaluare și de acțiune pentru îmbunătățirea procesului de colectare, analiză și diseminare a datelor privind performanța sectorială (nivel național, județean, local) - Analiză de piață și strategie de acces pe piață pentru DD ca destinație de călătorie - Studiu de fezabilitate pentru eficientizarea serviciilor și a funcțiilor publice legate de turism pentru creșterea calității lor					
--	---	--	--	--	--	--

2. Pescuitul și acvacultura

2.1. Evaluarea nevoilor

Delta Dunării a fost creată din aluviuni rezultate, în mare parte, din activitatea umană în bazinul Dunării și este în continuă schimbare, inclusiv datorită intervenției umane vaste sub forma ingineriei hidrologice pentru transport, agricultură, irigații și de pescuit. Indiferent de planul de management, o mare parte a biodiversității de azi și producția curentă de pește va depinde, în cele din urmă, de intervenția umană pentru a proteja Delta de transformarea ecologică în pământ uscat și, în cele din urmă, în pădure temperată.

Părțile interesate implicate în comerțul cu pește consideră că este puțin probabil că viziunea unei delte vii, cu o economie diversificată și durabilă ecologic și cu comunități locale prezente în centrul ei, să poată fi realizată fără o revigorare a sectorului de pescuit.

Creșterea cantității totale de pește produs în Deltă este foarte puțin probabilă atâta timp cât economia de pescuit rămâne la o rentabilitate minimă, iar fără o restructurare semnificativă a ecosistemului acvatic pentru îmbunătățirea echilibrului prădător-pradă, pescăriile nu pot deveni mai profitabile.

Dovada pescuitului excesiv de știucă și șalău, specii importante din punct de vedere ecologic, este oferită de explozia populației de caras și de un posibil declin în vârstă în ceea ce privește maturitatea sexuală a șalăului în lacul Razim, ceea ce înseamnă că pescuitul de la ora actuală înregistrează o tendință de scădere. Este nevoie de o restructurare a managementului pescuitului și acvaculturii, dar și a infrastructurii aferente, cu accent pe randamente economice mai mari de la o populație de pește mai valoros, dominată de specii de prădători mari.

2.1.1. Nevoi de investiții materiale

a) Dragare

Actuala infrastructură de canale, concepută astfel încât să creeze acces la lacuri pentru pescuit, a schimbat modelul de depunere de sedimente în Deltă, astfel că lacurile captează acum sedimentele care s-au depus anterior de-a lungul coastei românești, modificând habitatul lacurilor de la limpede la turbure, favorizând extinderea carasului și creând o nevoie permanentă de dragare, o operațiune care este costisitoare²⁹. Cu toate acestea, uneori dragarea este inevitabilă, iar un astfel de program bine conceput ar îmbunătăți pescuitul și turismul. Conectată prin intermediul sistemului hidrologic la o mai dragare generală, este problema revenirii la tipul de zone de mlaștină a terenurilor îndiguite pentru agricultură. Îndepărtarea digurilor ar putea crește habitatul pentru depunerea icrelor în cazul anumitor

---

²⁹ Costul de excavare a unui lac tipic din miezul DD a fost estimat de către ARBDD la 11 milioane Euro. Extrapolând acest cost la toate lacurile, el s-ar ridica la aproximativ 300 de milioane Euro. Ciclul de 30 ani de dragare propus ar suporta astfel un cost anual de funcționare de aproximativ 10 milioane Euro.

specii de pești și ar asigura o protecție suplimentară în perioade de inundații grave, dar ar putea avea și un efect negativ asupra debitului apei și sedimentării în deltă. Atât dragarea, cât și îndiguirea trebuie să se facă pe baza unor date concludente și a unor planuri hidrologice (a se vedea secțiunea Tehnic de mai jos).

Recrearea sistemului de dinaintea de 1987 de canale dragate ar fi costisitoare: suma ar fi de ordinul a 300 de milioane Euro³⁰. Ciclul de 30 ani de dragare, sugerat de către unii observatori, ar reprezenta astfel un angajament bugetar anual de circa 10 milioane Euro, sumă aproximativ egală cu valoarea totală de vânzare en-detail din captura de pește. De asemenea, ARBDD s-ar bloca într-o confruntare continuă cu interesele legate de biodiversitate.

Pe termen mediu (7-10 ani), o soluție mai puțin costisitoare și mai ușor de susținut ecologic ar fi:

- 1 Închiderea accesului la canalele și lacurile dragate și care au experimentat depuneri de aluviuni semnificative. Apa din aceste lacuri se va întoarce apoi la starea sa de limpezime, venind în sprijinul unor populații mai valoroase de știucă și lin și reducând totodată avantajul ecologic al carasului.
- 2 Construirea de rute de acces la pescuit, docuri pentru bărci și turnuri de păsări pentru acele lacuri cu potențial turistic și de pescuit.

Este deja pregătit un plan de dragare pentru Lacul Fortuna (11 milioane Euro), care ar putea servi ca proiect pilot, pe baza căruia ar putea fi dezvoltate dragaje complexe și construirea de rute de acces.

b) Pescuitul recreativ/sportiv

Delta Dunării are un potențial de nivel mondial în pescuitul de șalău, somn, crap și știucă. Acesta este, în general, un sport pentru clasa mijlocie, pe când pescuitul de tip „prinde și eliberează” este de mare interes doar pentru clasele mai sofisticate, dintre care majoritatea provin din alte țări europene. Există o serie de turnee majore naționale și europene de pescuit recreativ/sportiv, desfășurate în Deltă:

- <http://www.cormoran.ro/eng/cormoran-pike-challenge.htm>
- <http://www.cormoran.ro/eng/uzlina-pike-challenge.htm>
- http://www.worldcarp2012.com/Fishermen_and_cyprinids_look_out_The_Carp_fishing_World_Championship_begins-2-14-2251.html

Extragerea masivă de pește de pescarii comerciali locali și alți pescari de agrement din România subminează atractivitatea Deltei pentru turiști și durabilitatea ecologică a economiei de pescuit. Campaniile de sensibilizare a publicului și de instruire în materie de pescuit ecologic de agrement și campaniile de marketing pentru a atrage clienții de clasele superioare ar crește valoarea economică a pescuitului. Creșterea ocupării forței de muncă în sub-sectorul de pescuit de agrement va necesita

---

³⁰ Totalul zonei de lac 31,262ha, Lacul Fortuna 978 ha.

investiții extinse de capital în modernizarea infrastructurii turistice, inclusiv în construcția de bărci și în sprijinirea extinderii zonelor de turism cu activități multiple pentru a include pescuitul recreativ/sportiv de calitate, care ar putea atrage turiști cu posibilități bugetare mai mari, care plătesc mai mulți bani pentru a lua mai puțin pește.

c) Acvacultură

Numărul de locuri de muncă create per unitate de producție în acvacultură este în medie de 1,5 ori mai mare decât în cazul pescuitului de captură (a se vedea tabelul de mai jos) și ar putea reprezenta un potențial pentru creșterea ocupării forței de muncă în Deltă, la o scară comparabilă cu (sau mai mare decât) cea din turism. Acvacultura este o afacere de sector privat, desfășurată pe suprafețe concesionate ale județului Tulcea și este grav subcapitalizată, ceea ce reduce semnificativ capacitatea de forță de muncă din sector. Sunt necesare facilități de finanțare pentru a sprijini infrastructura de acvacultură mai eficientă și ecologică, cât și managementul producției.

Tabel 29: Producția potențială și estimată în prezent și posibile locuri de muncă în acvacultură în Delta Dunării	
Media productivității globale în acvacultură în prezent	3.7 tone/ha/an
Media de locuri de muncă la nivel global	0.27 locuri de muncă pe tona
Factor de înmulțire a mediei lanțului valoric la nivel global*	3
Număr total de concesiuni în acvacultură în DD	27626 ha
Productivitate medie în acvacultură în DD	<200 kg/ha/an
Număr de locuri de muncă mediu în acvacultură în DD	<0.09 locuri de muncă per tona
Producție totală în DD	<5525 tone
Potențial total la 3.7 t/ha	101,780 tone
Potențial total la 2.0 t/ha (atins în anumite ferme)	55,252 tone
Potențial total la 720 kg/ha (durabil în Germania)	19,891 tone
Totalul locurilor de muncă extrapolat în acvacultură în DD	505 locuri de muncă
Pierderea locurilor de muncă în producție din cauza unei acvaculturi practicate la intensitate scăzută	5,272**
Total număr de locuri de muncă pierdute în acvacultură și în lanțul valoric	15,816
TVA de 24% pe jumătate din suprafață calculat la 720 kg/ha	€2,983,650
*locuri de muncă în lanțul valoric per joc de muncă în producție ** bazat pe 720 kg/ha	

Creșterea valorii adăugate și a competitivității sectorului de pescuit și acvacultură

Zona Deltei Dunării beneficiază de cele mai însemnate resurse piscicole de pe teritoriul României, dispunând de 77 de unități de acvacultură cu peste 34.000 ha³¹. Acestea realizează o cifră de afaceri

³¹ ANPA

anuală de circa 4 mil. Euro și asigură circa 350 de locuri de muncă³². Cu toate acestea, industria de procesare a peștelui este slab dezvoltată în comparație cu cea din perioada comunistă, când în municipiul Tulcea funcționa una dintre cele mai mari fabrici de conserve din Europa Centrală și de Est, cu peste 6.000 de salariați. O dată cu falimentul acesteia, activitatea de procesare a fost preluată de IMM-uri, care au accesat inclusiv fonduri europene pentru modernizarea capacităților proprii de producție.

Unitățile existente de procesare a peștelui se confruntă cu un deficit de materie primă, în condițiile în care efectivele de pește au scăzut continuu pe fondul braconajului și al exploatarea irațională a resurselor din zonă.

Viitorul acestei activități tradiționale în zona Deltei Dunării depinde de trecerea treptată de la pescuitul de tip industrial la cel recreativ/sportiv, de combaterea braconajului și de creșterea valorii adăugate a peștelui colectat prin realizarea de investiții în componenta de procesare.

2.2. Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări

2.2.1. Pescuitul comercial

Pentru a reduce conflictele și a minimiza efectele externe, care ar putea submina reformarea cu succes a domeniului pescuitului, este nevoie de un sistem CPI³³ de alocare în cadrul unui DUTP³⁴ desemnat și protejat, care poate prezenta diferite obiective și strategii de management, bazate pe structura stocurilor de pește, habitat, compoziția comunității de pescuit și pe infrastructura gratuită / competitivă, management, limitări de utilizare (comercială sau de agrement), de repopulare a speciilor în declin, modificarea habitatului etc. DUTP-urile, sugerate ca unități de lucru practice pentru regimuri de management diferite, includ:

- Lacul Razim – management intensiv de pescuit comercial de șalău cu repopulare și sistem pilot nou de monitorizare, control și supraveghere (MCS), cum a fost propus de către ARBDD.
- Inima Deltei între brațele Chilia și Sulina – pescuit de agrement și turism cu un nou sistem pilot de MCS
- Inima Deltei între brațele Sulina și Sfântu Gheorghe – pescuit comercial cu noi MCS, sisteme de colectare fiscală și de date.

---

³² Borg Design – Baza de date Listă Firme

³³ Cotele de Pescuit Individuale (CPI), de asemenea, cunoscute sub numele de "cote individuale transferabile" sunt un fel de porție de captură, un mijloc prin care multe guverne reglementează pescuitul. Regulatorul stabilește captura totală admisibilă (CTA) în funcție de speciile de pești, în funcție de greutate și pentru o perioadă de timp dată. O parte dedicată a CTA, numită cota de porție, este apoi alocată persoanelor fizice. Cotele pot fi cumpărate de obicei, vândute și închiriate, o caracteristică numită transferabilitate. Mai mult de 150 de pescării importante din întreaga lume au adoptat variante ale acestei abordări, pe lângă aproximativ 100 de pescării mai mici din fiecare țară în parte. Aproximativ 15% din recolta marină este gestionată prin CIT (cote individuale transferabile), Noua Zeelandă, Olanda, Islanda, Canada, Japonia și Statele Unite ale Americii fiind lideri pe acest sector.

³⁴ DUTP - Drepturile de Utilizator Teritorial al Pescărilor

- Zona de coastă – pescuit comercial cu nou sistem de monitorizare, control și supraveghere și coordonare consolidată prin inițiative de management regional cu Marea Neagră.

De asemenea, este nevoie de o strategie revizuită de colectare a impozitelor pe pescuit care să evite risipa de pește, să reducă costurile de tranzacție pentru pescari și impedimentele în evoluția unui sistem eficient de asigurare cu pește și în special a infrastructurii turistice locale și a celei de prelucrare a peștelui..

Practica actuală în implementarea prevederilor legale în vigoare privind gestionarea resurselor piscicole capturate din bazinele acvatice naturale (Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 23/2008 privind pescuitul și acvacultura cu modificările și completările ulterioare și Legea nr. 82/1993 privind înființarea Rezervației Biosferei Delta Dunării, cu modificările și completările ulterioare), conform cărora peștele capturat de pescarii autorizați pentru pescuitul comercial trebuie înregistrat în **Punctele de debarcare (PD) și vândut, concurențial, în Centrele de primă vânzare (CPV)**, se pare că denaturează adevăratul sens al legii și lanțurile valorice în domeniul pescuitului și colectarea datelor în ceea ce privește captura de pește. Având în vedere volumul redus al schimburilor comerciale de pește și rezervele de pește pe piață (Tabel 30), pescuitul existent ar putea fi cel mai bine descris ca fiind „comercial”, contribuind în mod marginal la veniturile gospodăriilor de pescari și comercianți, probabil justificând o reducere a nivelului de TVA (actualmente de 24%) la vânzările de pește.

Tabel 30: Valoarea economică estimată a mini-fermelor piscicole și a activităților de comercializare a peștelui în Delta Dunării

Principalele ipoteze susțin ca aproximativ jumătate din cantitatea de captură totală de 10.000 MT este ocupată de pescuitul familial și recreativ/sportiv

	Prima vânzare Valoare medie (lei/kg)	Valoare vânzare en-detail (kg/lei)	Proporție estimată pe total captură	Captura totală estimată (MT)	Venituri brute pe cap de pescar comercial (Lei)*	Venituri brute** pe Cherhana (Lei)***
Caras	2	7	0,47	2350	3.159	235.000
Specii răpitoare	10	17	0,1	500	3.360	70.000
Crap	10	17	0,1	500	3.360	70.000
Altele	2	5	0,33	1650	2.218	99.000
				5000	12.097	474.000
* 1488 de licențe; ** valoare de prima vânzare mică; *** 50 Cherhanale					3.024 Euro	118.500 Euro

2.2.2. Pescuitul recreativ/sportiv

Accesul la resursa de pește este un factor cheie pentru turismul din RBDD. În 2013, 32.000 de oameni (55% turiști) au cumpărat permise de pescuit recreativ/sportiv. La o cheltuială medie estimată de 140-165 lei pe zi (35-42 euro) și un factor larg estimat de multiplicare economică a contribuției sale la economia națională de 2,0, turismul pentru pescuit recreativ/sportiv a contribuit cu aproximativ 2,6 milioane Euro la PIB, și aceasta în ciuda unei lipse generale de cazare de specialitate și de echipamente.

În plus, capturile estimate din pescuitul recreativ/sportiv de aproximativ 5.000 de tone echivalează cu o valoare de primă vânzare de 4,5 milioane Euro, din care cel puțin o parte este suspectată de fi inclusă în piețele de pește comerciale duty-free. La prețul actual al permisului de circa 7,00 Euro și în condițiile unei reglementări insuficiente la nivel de captură, ARBDD obține doar 224.000 Euro pe an din pescuitul de agrement.

În timp ce captura are o contribuție importantă la securitatea alimentară locală și națională, pare nerezonabil pentru Rezervația Biosferei DD și pentru economia locală să subvenționeze pescuitul recreativ/sportiv. Având în vedere valoarea de captură, prețul unui permis de pescuit recreativ/sportiv ar putea fi mărit în mod justificat la cel puțin 20 Euro, ceea ce ar duce la creșterea veniturilor ARBDD la 640.000 Euro, cu un impact probabil minim asupra achiziției de permise.

2.2.3. Acvacultura

Rentabilitatea, ușurința managementului și impactul asupra mediului a acvaculturii depinde în mare măsură de o selectare bună a localizării geografice și a construcției inițiale. Este nevoie de o analiză detaliată a fiecărei concesiuni de acvacultură pentru a determina dacă acestea sunt fie în zone ecologice deosebit de sensibile sau au potențialul de a realiza o rentabilitate la o scară care ar putea ajuta la rezolvarea nevoilor locale de creare de locuri de muncă.

Deoarece justificarea pentru anularea de concesiuni de acvacultură se bazează pe eșecul proprietarilor arendași de a folosi terenul pentru o acvacultură credibilă, renaturalizarea ar trebui să fie o chestiune simplă de abandon în fața forțelor naturale, acolo unde ecosistemul inițial era format din zone umede riverane. Un sistem revizuit de colectare a impozitelor pe concesiunile de acvacultură mai profitabile rămase ar dubla cel puțin pentru CJT veniturile din taxele de închiriere pierdute (Tabel 29).

2.3. Nevoi de dezvoltare instituțională

Reforma MCS ar trebui considerată o condiție esențială a oricărei investiții majore în îmbunătățirea economiei de pescuit, în special în zonele publice. Lipsa de respectare a legii va continua atâta timp cât autoritățile sunt ineficiente și, în general, percepute ca parte a problemei, mai degrabă decât ca parte a soluției. Cele mai multe surse de informare consultate sugerează crearea și susținerea unei singure autorități de control, cu autoritatea, puterea legală și capacitatea logistică de a pune în aplicare reglementările de mediu și de management al pescuitului, atât comercial, cât și de agrement (recreativ/sportiv), pentru toți actorii economici din RBDD. Aceasta este o problemă care poate fi rezolvată, iar pentru ea a fost elaborat un plan de reformă de către ARBDD. Investițiile necesare includ: 1) echipament de MCS (de transport, de detectare, comunicații etc.); 2) instruire în materie de punere în aplicare a reglementărilor și profesionalizare; 3) vizite de schimb de experiență, de exemplu, în Golful Chesapeake, pentru a face schimb de informații.

2.4. Nevoi de asistență tehnică

Datele în materie de modelare hidrologică și despre stocurile de pește, pe care se bazează toate deciziile de protecție a mediului care vizează Delta Dunării, sunt cu totul insuficiente, permițând doar o estimare extrem de generală a modului în care s-ar putea ca ecosistemul să răspundă la schimbări la nivel de management. Având în vedere calitatea existentă a datelor, este imposibil să se calculeze costurile și beneficiile, printre altele, a diferitelor acțiuni precum: repopularea cu pește, ținerea sub control a carasului, dragarea de canal și lac, îndepărtarea digurilor agricole și alte investiții în creșterea productivității biologice și economice. Date cu fiabilitate neîndoielnică ar facilita și activitatea unei coaliții politice, care să lucreze într-un mod coordonat și complementar la rezolvarea problemelor.

Fiind o zonă de larg interes la nivelul întregii Europe în materie de biodiversitate, în special în ceea ce privește păsările migratoare și peștii (în special sturionii), este recomandată o abordare regională la nivel de colectare și analiză a datelor și de planificare a managementului. Printre investițiile esențiale se numără creșterea cunoștințelor și îmbunătățirea capacității de monitorizare pentru: 1) tipare și tendințe hidrologice / de sedimentare, 2) structura stocurilor de pește, 3) starea habitatului vizavi de anumite specii vizate pentru conservare și / sau exploatare, 4) calitatea apei, atât prin raportare atât la parametrii de sănătate publică, cât și la funcționarea ecosistemului.

2.5. Măsurile de implementare specifice sectorului

Instituția ARBDD este împuternicită să opereze un sistem de MCS pentru Delta.

Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare Delta Dunării (INCDDDD) este împuternicit să colecteze, să analizeze și să ajute responsabilii de politici și alți factori interesați să înțeleagă atât constrângerile impuse, cât și oportunitățile oferite de o strategie ecologică și economică îmbunătățită de exploatare a resurselor naturale. INCDDDD ar putea conlucra în mod productiv cu un consorțiu ales de instituții de management al cunoștințelor, român și european (ex: Sturion 2020, Universitatea Galați, ESRI și Agenția Spațiului European).

Planul Operațional de Pescuit – POP, inițiativa privată FLAG și mecanismele de finanțare PPP pot fi extinse și îmbunătățite astfel încât să ducă la mărirea disponibilității de capital de investiții pentru acvacultură, turism și activități de pescuit recreativ/sportiv.

2.6. Aspecte inter-sectoriale

- Transport/acces – constrângeri severe (în special) pentru un turism de pescuit recreativ/sportiv de calitate superioară
- Calitatea infrastructurii turistice – în cazul actualelor investiții se pierd oportunități de promovare a pescuitului recreativ/sportiv pe suprafețele cu activități mixte
- Reexaminarea habitatului și managementul hidrologic pentru favorizarea biodiversității și evitarea transformării ecosistemului completează în mod constructiv agenda de dezvoltare eco-turistică

- Planurile de informare hidrologică trebuie să fie incluse în sistemul de monitorizare privind schimbările climatice

2.7. Către o strategie cuprinzătoare pentru Delta Dunării

Pentru realizarea viziunii privind ecosistemul unei Delte vii, care să includă atât procese naturale, cât și prosperitate economică și umană, va necesita un management activ pentru îmbunătățirea infrastructurii și menținerea habitatului pentru speciile de pești și alte forme de viață sălbatică. Pescăriile diversificate sunt un factor economic fundamental în Delta Dunării și vor avea un rol proeminent pentru un viitor durabil, însă nu există o soluție tehnică simplă care să mărească stocurile de pește fără o reformă majoră a sectorului economic de pescuit și a abordării de management.

Pe termen lung, optimizarea livrării unei varietăți întregi de servicii în materie de ecosisteme (Tabel 31) de pescăriile previzionate și de economia ecoturismului va presupune:

- Un sistem de Monitorizare, Control și Supraveghere (MCS) eficient și unificat, care lucrează în echipă cu comunitățile locale în vederea reducerii fenomenelor de braconaj și evaziune fiscală
- Intervenții tehnice la nivel de management al pescuitului și habitatului, bazate pe modele ecologice credibile, care iau în considerare debitul apei, sedimentarea, structura stocului de pește și evoluția habitatului.
- Investiții în dezvoltarea pescuitului recreativ/sportiv și în dezvoltarea infrastructurii și a managementului pentru turism mixt la standarde europene
- Acvacultură ecologică care creează un număr semnificativ de locuri de muncă și mărește producția de pește pentru industria de procesare locală și piețe

Tabel 31: Gama de prevederi, reglementări, servicii de sprijin și culturale oferite de ecosistemele acvatice funcționale (conform Millennium Ecosystem Assessment, 2005). Anumite ecosisteme acvatice vor oferi unele sau toate dintre acestea.

Categoria	Servicii de ecosistem
Servicii de producție	Asigurarea hranei (organismele acvatice destinate consumului uman)
	Materii prime (minerale și organisme nedestinate consumului uman)
	Resurse medicinale și genetice
	Transport și navigare (utilizarea căilor navigabile de transport și comunicare)
	Energie (utilizare ponderată a mediului acvatic pentru, de exemplu, hidroenergie)
	Resursele de apă (apă pentru scopuri agricole, casnice și industriale)
Servicii de reglementare	Reglarea climei (echilibru și de întreținere a atmosferei)
	Prevenirea tulburare (inundații și protecția furtună)
	Bioremediere a deșeurilor (reciclarea ecologică a efluenților și îndepărtarea poluanților)
	Sechestrarea carbonului

Servicii culturale	Simboluri spirituale și religioase
	Identitate și patrimoniu cultural
	Valori cognitive (educație și cercetare)
	Timp liber și recreere (activități umane non invazive, stimulare, bunăstare)
	Valori psihologice și fiziologice
	Existența (valoare derivată din mediul acvatic fără a le utiliza)
Servicii de Sprijin	Rezistența/ tenacitate (ocrotirea vieții prin mediu de apă dulce ca răspuns la presiune)
	Habitat mediat biologic (habitat asigurat de organismele acvatice)
	Habitat fizic (habitat asigurat de mediul fizic înconjurător)
	Oprirea inundațiilor (managementul și controlul riscului de inundații)
	Câmpii inundabile (captare a dioxidului de carbon)
	Reciclare ecologică (depozitare, reciclare, întreținere de elemente nutritive prin mediul acvatic)
	Formarea solului

2.8. Propuneri de acțiuni specifice

În plus față de programele descrise mai sus, un număr considerabil de oameni intervievați au avut propuneri specifice privind sprijinirea activităților curente sau a celor noi, planificate. Această listă nu trebuie considerată definitivă sau exclusivă.

Sprijinirea inițiativelor existente

- Sturion 2020
- Inițiative de integrare a pescuitului regional din Marea Neagră – Universitatea din Galați
- Program de repopulare cu șalău
- Management DUTP Pilot în regiunea Somova

Inițiative noi

- Trei ani de suspendare a pescuitului comercial de știucă (însoțit de eliminarea intensivă a carasului – C.A. Gibelio)
- Procesarea locală pe scara mică și promovarea produselor din pește, în special C. A. Gibelio
- Adăposturi și infrastructură de docare pentru pescarii comerciali

Tabel 32: Propunere de Plan de investiții în DD și Strategie de implementare										
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024+
ARBDD MCS										
Implementarea sistemului										
Îmbunătățirea colectării de date, modelarea sistemelor										
Analiza privind Acvacultură și Renaturalizarea										
Plan de dragare										
Reforma piața de pește										
Sistem nou de impozitare și colectare a datelor din pescuit										
Îmbunătățirea pescăriilor										
Realimentare (lacul Razim)										
DUTP Pilot										
Promovarea pescuitului recreativ/sportiv										
Zone exclusive pilot										
Educația publică în practicarea unui pescuit de tip prinde – și – eliberează										

2.9. Tabel de evaluare a nevoilor

Tabel 33: Evaluarea nevoilor privind pescuitul și acvacultura				
Nevoie/tip de nevoie	Perioada	Prioritate ³⁵	Sinergii	Comentarii
Infrastructura				
Adăposturi pescărești cu facilități de acostare pentru susținerea activității tradiționale de pescuit comercial	Medie	Maximă	Turism Biodiversitate	Înlocuirea adăposturilor pescărești vechi, degradate, insalubre și cu aspect total necorespunzător, cu adăposturi noi, proiectate să asigure pescarilor condiții optime de locuire temporară și facilități de acostare și de îngrijire a uneltelor de pescuit
Stație de reproducere artificială pentru speciile de pești autohtone pentru susținerea acțiunilor/programelor de refacere a populațiilor speciilor periclitare	Medie	Maximă	Biodiversitate	Pentru susținerea acțiunilor de repopulare a bazinelor acvatice naturale din RBDD cu specii de pești periclitare de condițiile necorespunzătoare de exploatare sau de mediu, se propune înființarea unei stații de producere a puietului de pește pe bază de tehnologii omologate.
Amenajarea zonelor de pescuit recreativ-sportiv, facilități de campare aferente	Medie	Maximă	Turism Biodiversitate	Dragare limitată și direcționată, pentru a restabili unele ecosisteme lacustre și pentru a menține rutele de călătorie esențiale.
Dragare a căilor navigabile și a lacurilor	Medie	Maximă	Turism Biodiversitate	Dragare limitate și direcționată, pentru a restabili unele ecosisteme lacustre și pentru a menține rutele de călătorie esențiale
Renaturarea polderelor	Lungă	Medie	Biodiversitate	

³⁵ Acestea sunt propuneri de priorități, clasificate în sectorul respectiv. Acestea vor fi în continuare ordonate după prioritate în timpul Fazei de strategie (Noiembrie 2014) în vederea reflectării importanței trans-sectoriale și la nivelul regiunii.

agricole				
Finanțarea extinsa a investițiilor	Medie	Maximă	Turism, PSD	Continuarea FLAG / POP pe baza revizuirii și reanalizării privind evidențierea deficiențelor; includ educația publică și marketing internațional.
Zonarea pescuitului	De la scurtă la medie	Medie		Pentru ambele tipuri de pescuit, recreațional și sportiv, inclusiv planificarea de repopulare și de management pilot, urmată de o punere în aplicare de revizuire și de implementare pe termen lung
Politici publice / reglementare				
Reducerea / eliminarea TVA-ului pentru pescuit comercial	Scurtă	Maximă		Veniturile sunt minime, impactul asupra gospodăriilor locale sunt ridicate, sursă de conflict cu comunitățile. Înlocuiți veniturile cu licențe de pescuit recreațional , turism modern pe teren mixt și acvacultură extinsă.
Sistemele fiscale revizuite	Medie	Maximă		Pentru toate pescăriile și acvacultură
Dezvoltare instituțională				
Punerea în aplicare a planului de reformă MCS	Scurtă	Maximă	Turism	Aționare pe plan existent DDBRA; fără costuri nete

Tehnic				
Hidrologie / model de sedimentare	Scurtă	Maximă	Biodiversitate	
Evaluarea stocurilor de pește	Scurtă	Mare	Biodiversitate	
Revizuirea stării habitatului	Scurtă	Minimă	Biodiversitate	
Calitatea de referință a apei în acvacultură	Scurtă	Minimă	Biodiversitate	Sisteme anticipatorii de acvacultură de intensitate scăzută, cu pierderi minime

3. Agricultură și dezvoltarea rurală

3.1. Nevoi de investiții materiale

Nevoile de investiții materiale pentru dezvoltarea agriculturii și a spațiului rural au fost grupate în două categorii: (i) nevoi generale pentru întreaga zonă de studiu, (ii) nevoi specifice pentru Delta Dunării, zona lagunară (sudul Deltei) și în amonte de Dunăre (la vest de orașul Tulcea), conform descrierii următoare.

3.1.1. Nevoi generale pentru toate cele trei zone (Inima Deltei, zona de sud și vestul orașului Tulcea)

3.1.1.1. Diversificarea activităților non-agricole

Așa cum se arată în Raportul de Diagnostic, agricultura joacă un rol disproporționat în structura socio-economică a zonei de studiu.

Cu locuri de muncă limitate în alte domenii economice și locuri de muncă ocupate de cea mai mare parte a populației din mediul rural în activități agricole de subzistență și de semi-subzistență, generațiile mai tinere migrează în căutarea unor oportunități noi și mai bune. În timp ce agricultura va rămâne în continuare una dintre cele mai importante activități în zonele rurale, diversificarea activităților non-agricole va fi de cea mai mare importanță pentru furnizarea de venituri suplimentare pentru populația rurală, absorbind forța de muncă excedentară din activitățile agricole de subzistență și pentru a face zonele rurale mai atractive. În special, ar trebui să se acorde o atenție deosebită dezvoltării întreprinderilor mici în alte domenii, cum ar fi turismul, serviciile, meșteșugurile, logistica și manufacturile.

Valorificarea superioară sustenabilă a resurselor stufile

Zona studiată beneficiază de o suprafață acoperită de stuf de peste 250.000 ha, una dintre cele mai extinse din întreaga Europă. Din aceasta, doar circa 10-20% este exploatată în scop economic, cea mai mare parte fiind exportată către țările din Europa de Vest și din bazinul Mării Mediterane, pentru realizarea de rogojini și de acoperișuri. Cantitatea de stuf exploatată în prezent este cea mai redusă din ultimele 6 decenii (circa 5.000 tone/an, recoltată din 7 stuferii concesionate, din totalul celor 12 existente)³⁶, în pofida faptului că este una dintre ocupațiile tradiționale ale locuitorilor Deltei, cauzele fiind legate de multiplele calamități (inundații, secetă) care afectează zonele stufile, de dispariția industriei autohtone de prelucrare, precum și de declinul ocupațiilor tradiționale.

Beneficiile exploatării stufului se răsfrâng în mică măsură asupra locuitorilor Deltei, cei care se ocupă cu acest lucru fiind slab remunerați de către firmele private care au în concesiune o parte din stuferii. Mai mult, aceștia obișnuiesc să incendieze stuferiile neexploatate pentru a le transforma în pășuni, fără

---

³⁶ ARBDD.

anunțarea prealabilă a autorităților (ARBDD), din cauza necunoașterii legislației în domeniu, ceea ce generează riscuri de mediu importante.

În vederea asigurării unei exploatare sustenabile a resurselor stuficole din Deltă, o soluție optimă este de sprijinire a întreprinzătorilor și meșteșugarilor locali pentru exploatarea acestora și realizarea de produse cu valoare adăugată ridicată, care să complementeze măsurile ce vizează dezvoltarea ecoturismului în zonă. De asemenea, ar trebui continuate măsurile de revigorare a ocupațiilor tradiționale din Deltă, care să fie orientate cu precădere către tineri și către alte categorii de grupuri vulnerabile, care întâmpină probleme de acces pe piața muncii.

Sprrijinirea dezvoltării și specializării inteligente a Deltei Dunării, cu precădere în domeniile economice tradiționale

Activitatea de CDI de la nivelul Deltei Dunării este foarte restrânsă, fiind concentrată cu precădere în sectorul public, în timp ce sectorul IMM-urilor cuprinde doar 6 agenți economici cu o cifră de afaceri de sub 200.000 Euro/an și 11 salariați³⁷. Per ansamblul, sectorul CDI reunește doar 170 de salariați, dintre care doar jumătate sunt cercetători, iar restul tehnicieni și personal auxiliar. Cheltuielile anuale cu CDI se cifrează la circa 2,5 mil. Euro, adică la circa 0,2% din PIB³⁸ sau la mai puțin de jumătate din media națională, reprezentând o valoare de 10 ori mai mică decât ținta asumată de România pentru anul 2020 prin Acordul de Parteneriat.

Principala unitate de cercetare de la nivelul zonei studiate este Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare „Delta Dunării”, înființat în anul 1970, cu activități de cercetare fundamentală, aplicativă și proiectare în domeniul ecologiei și protecției mediului. Institutul, care a derulat numeroase proiecte de cercetare, naționale și internaționale, concretizate în publicații științifice relevante, dispune și de un Centru de Informare Tehnologică în domeniul resurselor naturale, GIS, biodiversitate, turism și mediu³⁹.

Cu toate acestea, transferul tehnologic dinspre rezultatele cercetării fundamentale, cu precădere din sectorul public (universități, institute publice de cercetare), către mediul privat, concretizat în noi produse, tehnologii, soluții, cu precădere în domeniile tradiționale de activitate din Delta Dunării (turism, pescuit, agricultură, ocupații tradiționale) este extrem de slab dezvoltat, ceea ce afectează competitivitatea companiilor locale.

Diversificarea economiilor rurale din Delta Dunării prin susținerea activităților non-agricole, derulate de IMM-uri

Conform datelor Institutului Național de Statistică, 36% din populația activă a zonei Deltei Dunării este ocupată în agricultură, silvicultură și pescuit, procentul ajungând la circa 70% în mediul rural⁴⁰. Deși

---

³⁷ Borg Design – Baza de date Listă Firme.

³⁸ INS – Baza de date Tempo Online.

³⁹ RENITT.

⁴⁰ INS – Rezultatele definitive ale RGPL 2011.

aceste activități reprezintă ocupații tradiționale pentru zona Deltei, ponderea lor foarte ridicată în structura ocupării la nivelul teritoriului ITI indică în fapt un fenomen de ocupare informală (sub-ocupare), generat, pe de o parte, de practicarea pe scară largă a agriculturii de subzistență, cu mijloace rudimentare, pentru autoconsum, iar, pe de altă parte, de slaba dezvoltare a sectorului secundar (industrial) și terțiar (de servicii).

Rata antreprenoriatului în mediul rural este foarte scăzută (circa 15 firme/1.000 de locuitori) în comparație cu media județeană, regională și națională (30/1.000). În comunele din teritoriul ITI Delta Dunării funcționează circa 2.000 de agenți economici, dintre care 90% sunt microîntreprinderi, adesea cu 1-2 salariați (afaceri de familie) și concentrate în activități cu valoare adăugată redusă (mai ales comerț cu amănuntul)⁴¹.

Date fiind resursele naturale și de forță de muncă însemnate din zona Deltei Dunării, există premise bune pentru dezvoltarea activității de procesare a produselor agricole bio, a peștelui, pentru dezvoltarea ecoturismului, a producției de obiecte artizanale etc. Acestea pot fi sprijinite prin măsuri de stimulare a antreprenoriatului, cu precădere la nivelul grupurilor vulnerabile pe piața muncii (tineri, persoane cu dizabilități, șomeri pe termen lung, femei etc.). De asemenea, se recomandă realizarea de investiții în extinderea și modernizarea capacităților de producție și de prestări servicii ale IMM-urilor existente.

Aceste măsuri ar trebui să fie însoțite de un sprijin adecvat în materie de formare profesională, transfer de cunoștințe și servicii de consultanță pentru a îmbunătăți abilitățile și a stimula spiritul antreprenorial al populației din mediul rural. Asistență pentru dezvoltarea de oportunități de muncă în afara fermei și pentru creșterea capacității de business poate fi furnizată prin intermediul măsurilor dedicate din FEADR (SM 6.2 „Sprijin pentru înființarea de activități neagricole în zone rurale” și SM 6.4 „Investiții în crearea și dezvoltarea de activități neagricole”). Sprijin complementar va fi oferit și prin intermediul Măsurii 2 „Servicii de consultanță”. În plus, investițiile private pentru dezvoltarea altor activități economice ar putea fi și ele încurajate.

3.1.1.2. Creșterea valorii adăugate și a competitivității sectorului agricol de la nivelul ITI Delta Dunării

La nivelul teritoriului ITI Delta Dunării existau, conform Recensământului General Agricol din 2010, un număr de aproape 30.000 de exploatații agricole, dintre care doar 1,2% au personalitate juridică, acestea reunind totuși circa 69% din totalul suprafețelor agricole (cu o suprafață medie de 453 ha)⁴². Restul de exploatații sunt de tip individual și au o suprafață medie de 2,4 ha, sunt lipsite de mijloace de producție mecanizate, ceea ce nu permite practicarea unei agriculturi moderne, ci doar asigurarea consumului propriu al gospodăriilor.

---

⁴¹ Borg Design – Baza de date Listă Firme.

⁴² INS – Rezultatele definitive ale RGA 2011.

În altă ordine de idei, doar 5% din suprafața agricolă utilizată dispune de amenajări pentru irigații funcționale, deși zona Deltei este cea mai săracă în precipitații din România (sub 400 mm/an), iar perioadele îndelungate de secetă afectează negativ productivitatea agricolă.

În ceea ce privește efectivele de animale, acestea sunt însemnate și în creștere pentru ovine și caprine (aproape 300.000 de capete) și în scădere la bovine, porcine și păsări. Exceptând existența unor ferme industriale de ovine și porcine, circa 90% dintre efectivele de animale se regăsesc în gospodăriile populației și asigură autoconsumul acestora⁴³.

Având în vedere că majoritatea fermierilor sunt angrenați în activități agricole de subzistență, în special în cultura de cereale și creșterea animalelor (bovine, în special) cu productivitate și valoare adăugată scăzută, există un potențial semnificativ de diversificare a culturilor și a animalelor. În special, producția de legume ar putea constitui o alternativă bună pentru fermierii mici și mijlocii. Facilitarea accesului agricultorilor la investiții pentru echipamente moderne și tehnologii și unități de depozitare i-ar ajuta pe aceștia să-și diversifice baza de producție, să aibă un acces mai bun la materii prime de calitate și, astfel, să-și crească productivitatea și orientarea către piață.

Agricultura va continua să joace un rol esențial pentru economiile rurale din zonă, date fiind resursele naturale extensive și tradiția în domeniu, așadar acest sector necesită investiții substanțiale pentru dezvoltarea, modernizarea și creșterea viabilității fermelor existente și stimularea antreprenoriatului în domeniu, cu accent pe grupurile vulnerabile (precum tinerii), oferirea de subvenții fermierilor, dezvoltarea capacităților de procesare și promovarea lanțurilor alimentare integrate, conversia la practicile de agricultură ecologică, cu condiții extrem de favorabile în zonă și cerere în creștere din partea consumatorilor.

Sprrijinul pentru investiții în active fizice este asigurat prin măsurile de investiții clasice din FEADR. SM 4.1 „Investiții în exploatațiile agricole”, va contribui la creșterea performanței economice a exploatațiilor agricole prin investiții specifice în clădiri, mașini, tehnologii, inclusiv în capacități de depozitare, condiționare, ambalare și prelucrare la scară mică. SM 6.3 („Sprrijin pentru dezvoltarea fermelor mici”) va permite agricultorilor să depășească fragmentarea terenurilor și să-și consolideze afacerile, inclusiv prin achiziționarea de noi terenuri sau animale, în timp ce SM 6.1 („Sprrijin pentru instalarea tinerilor fermieri”) și 6.5 („Plăți pentru fermierii eligibili în cadrul schemei pentru micii fermieri care-și transferă definitiv exploatația altui fermier”), va facilita instalarea de tineri manageri de fermă și transferul exploatațiilor de la generațiile mai în vârstă.

3.1.1.3. Modernizarea infrastructurii rurale

Starea proastă a infrastructurii fizice rurale este un alt factor care împiedică dezvoltarea zonei și care menține decalajul rural-urban. Modernizarea și extinderea infrastructurii legate de alimentarea cu apă, canalizare și drumuri locale sunt prin urmare, esențiale pentru îmbunătățirea condițiilor de trai ale comunităților rurale. În plus, o infrastructură adecvată este o condiție prealabilă pentru atragerea

---

⁴³ INS – Rezultatele definitive ale RGA 2010.

investițiilor și pentru creșterea atractivității zonei. Măsura 7 „Servicii de bază și reînnoirea satelor în zonele rurale” (SM 7.2 „Investiții în crearea și modernizarea infrastructurii de bază la scară mică”) oferă sprijin pentru investiții în crearea, îmbunătățirea și extinderea infrastructurii de bază la scară mică în zonele rurale, și anume în rețelele de drumuri de interes local, de alimentare publică cu apă, ape reziduale publice. În plus, măsura acordă sprijin pentru crearea, modernizarea și extinderea infrastructurii educaționale și de îngrijire în mediul rural (cum ar fi grădinițe, creșe, unități școlare de tip „școala după școală” și instituții agricole) și de dispensare medicale din mediul rural și centre comunitare de îngrijire.

3.1.1.4. Modernizarea dotărilor tehnice din ferme

Fermele din zona de studiu suferă din cauza lipsei de acces la investiții, lucru vizibil în dotarea cu echipamente și clădiri de proastă calitate, tehnologii învechite, drumuri de acces dificile etc. Cum cele mai multe dintre activele agricole nu sunt adaptate la cerințele de producție, exploatațiile agricole, în special cele mici și mijlocii, au o mare nevoie de sprijin pentru a deveni viabile și pentru a produce pentru piață. Prin urmare, acestea au nevoie de asistență în realizarea de investiții în modernizarea de mașini și echipamente, unități de post-recoltare și mijloace de producție, cu scopul de a îmbunătăți profitabilitatea și eficiența costurilor, a diversifica veniturile, a se adapta la schimbările climatice și a respecta igiena și standardele de calitate. Modernizarea exploatațiilor agricole este susținută de PNDR 2014-20 prin Măsura 4 „Investiții în active fizice”. SM 4.1 „Investiții în exploatațiile agricole” oferă sprijin pentru fermele care doresc să își îmbunătățească performanțele economice și de mediu. Un subprogram separat pentru pomicultură va viza modernizarea și dotarea tehnică a exploatațiilor pomicole.

3.1.1.5. Promovarea agriculturii ecologice și a certificării produselor

Extinderea activităților specifice agriculturii ecologice ar putea îmbunătăți în mod semnificativ veniturile agricultorilor situați în zonă, în special ale celor din inima Deltei. În plus, agricultura ecologică furnizează bunuri publice și de mediu importante, cum ar fi apă și sol de calitate și protecția biodiversității. Având în vedere restricțiile impuse de managementul siturilor Natura 2000, exploatațiile mici și mijlocii ar putea exercita activități agricole ecologice și, prin urmare, ar putea intra pe o piață de nișă, dar profitabilă. Va fi acordat sprijin agricultorilor prin Măsura 11 „Agricultura ecologică”, sub forma unei plăți compensatorii pentru conversie sau menținere a practicilor agricole ecologice. De asemenea, sprijinul pentru investiții în prelucrarea și comercializarea produselor agricole (SM 4.2 „Sprijin pentru investiții în procesarea / comercializarea produselor agricole”) va privilegia produsele rezultate din agricultura ecologică.

3.1.1.6. Modernizarea și crearea de noi facilități de colectare/procesare/marketing al produselor agricole

Pe lângă dotarea de slabă calitate a exploatațiilor și fragmentarea bazei de aprovizionare, slaba dezvoltare a unităților de procesare a produselor agro-alimentare este un alt factor negativ, prezent în zona de studiu. Cu doar câteva mici unități de prelucrare a alimentelor și cu cea mai mare parte a producției agricole folosită pentru consum propriu sau vândută direct pe piață, zona are o mare nevoie

atât de modernizare, cât și de crearea de noi facilități de colectare, prelucrare și comercializare a produselor agricole. În special, o pondere mai mare a produselor finite, prelucrate la nivel local, ar sprijini, de asemenea, dezvoltarea sectorului turistic. Sprijin pentru crearea, extinderea și modernizarea facilităților de colectare, depozitare, condiționare, ambalare și prelucrare a produselor agricole va fi acordat prin intermediul SM 4.2 „Sprijin pentru investiții în procesarea / comercializarea produselor agricole”.

3.1.1.7. Promovarea consolidării și modernizării fermelor mici, orientate către piață

Similar cu situația de la nivel național, o pondere foarte mare de ferme mici și fragmentate, cu productivitate și acces la capital scăzute, domină structura agricolă în zona de studiu. Cu perspectivă limitată pentru îmbunătățirea performanțelor lor economice, aceste exploatații au nevoie de sprijin pentru consolidare și modernizare, pentru a deveni viabile și orientate spre piață. În același timp, acestea au nevoie de sprijin pentru extindere, astfel încât să depășească obstacolul fragmentării.

Sprijin pentru modernizarea fermelor mici, inclusiv pentru achiziționarea de terenuri și animale, este acordat prin intermediul SM 6.3 „Sprijin pentru dezvoltarea fermelor mici” (cu sprijinul complementar prin Măsura 2 „Servicii de consultanță”), în timp ce prin SM 6.5 („Plăți pentru fermierii eligibili pentru schema de micii fermieri care își transferă definitiv exploatarea altui fermier”) se vor acorda plăți pentru fermierii eligibili pentru schema pentru micii fermieri (pusă în aplicare prin Pilonul 1) care își transferă definitiv exploatarea altui fermier.

3.1.1.8. Dezvoltarea spiritului asociativ și a formării de clustere în domeniul agriculturii

În prezent, la nivelul teritoriului ITI Delta Dunării, există circa 30.000 de exploatații agricole, cu o suprafață medie de 7,9 ha. Dintre acestea, mai puțin de 700 de ferme exploatează peste 50 ha. Această structură este specifică practicării unei agriculturi de subsistență, cu mijloace rudimentare și destinate consumului propriu. Suprafața cu amenajări funcționale pentru irigații reprezintă circa 5% din totalul suprafețelor agricole. Circa 90% dintre efectivele de animale sunt, de asemenea, concentrate în exploatații individuale, care asigură tot consumul propriu⁴⁴.

Una dintre principalele cauze ale problemelor complexe cu care se confruntă agricultura locală este lipsa unor structuri asociative consolidate ale fermierilor, care să compenseze lipsa de resurse financiare, logistice și tehnice, a mijloacelor de comercializare și marketing, precum și puterea redusă de negociere cu marile lanțuri comerciale. La nivelul zonei studiate funcționează în prezent doar 5 grupuri de producători autorizate în domeniul cerealelor, plantelor oleaginoase, legumelor și produselor apicole. În altă ordine de idei, nicio structură de tip cluster nu a fost dezvoltată în sectorul agro-alimentar, deși atât agricultura, cât și industria alimentară asigură peste 50% din locurile de muncă din zonă.

În acest context, se impune integrarea fermierilor și a firmelor din domeniu în lanțuri de furnizare, sub forma unor structuri asociative de tip grup de producători sau cluster, cu scopul de a comercializa și

---

⁴⁴ INS – Rezultatele definitive ale RGA 2010.

promova în comun produsele realizate, de a introduce noi tehnologii în producție, de a reduce costurile etc.

3.1.1.9. Conservarea și valorificarea patrimoniului cultural local și a tradițiilor (inclusiv a meșteșugăritului)

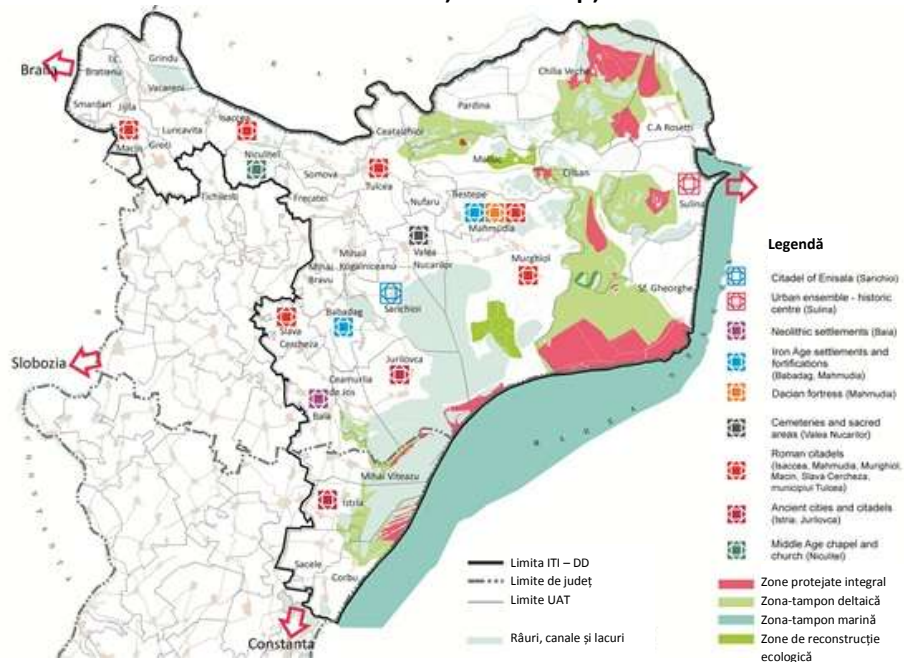
Satele din zona de studiu dețin un patrimoniu cultural bogat și se bucură de multe tradiții culturale, istorice, gastronomice și etnice. Cu toate acestea, nu sunt exploatare în mod corespunzător și suficient și sunt pe cale de dispariție. O conservare și valorificare corectă a patrimoniului și tradițiilor din mediul rural, inclusiv a artizanatului, pot crește atractivitatea zonelor rurale atât pentru turiști, cât și rezidenți și pot contribui în continuare la dezvoltarea satelor și crearea de locuri de muncă și oportunități de venit.

Județele Constanța și Tulcea dețin un patrimoniu important de monumente istorice (site-uri și clădiri cu semnificație culturală și religioasă), ce aparțin statului, județelor, orașelor/comunelor, sau proprietarilor privați. Protejarea, conservarea și reabilitarea acestora sunt de interes public, și sunt reglementate de Legea nr. 422/2001 (republicată în 2006), care acoperă atât obiectul de patrimoniu și zona din jurul obiectului (zona tampon), stabilită prin studii speciale.

Protejarea monumentelor cuprinde acțiuni cu caracter juridic, administrativ, financiar, fiscal, științific și tehnic. Acestea au ca scop integrarea monumentelor în viața socio-economică și culturală a comunităților locale prin identificare, cercetare, inventariere, înregistrare, conservare, întreținere și restaurare. Intervenția și procedurile ce se impun pentru monumentele și clădirile situate în zonele tampon enumerate sunt reglementate de articolele 23 și 24 din aceeași lege.

Regiunea dispune de 26 monumente ale naturii (23 în județul Tulcea și 3 în județul Constanța, în comunele Corbu și Istria), un număr mare de monumente istorice de interes național și 20 de unități administrative, cu concentrație mare a patrimoniului construit cu valoare culturală de interes național: municipiul Tulcea, orașele: Babadag, Isaccea, Măcin, Sulina și comunele: Baia, Ceamurlia de Jos, Crișan, Frecăței, Jurilovca, Mahmudia, Mihai Bravu, Mihail Kogălniceanu, Murighiol, Niculițel, Nufăru, Sarichioi, Slava Cercheza, Valea Nucarilor (în județul Tulcea) și Istria (în județul Constanța).

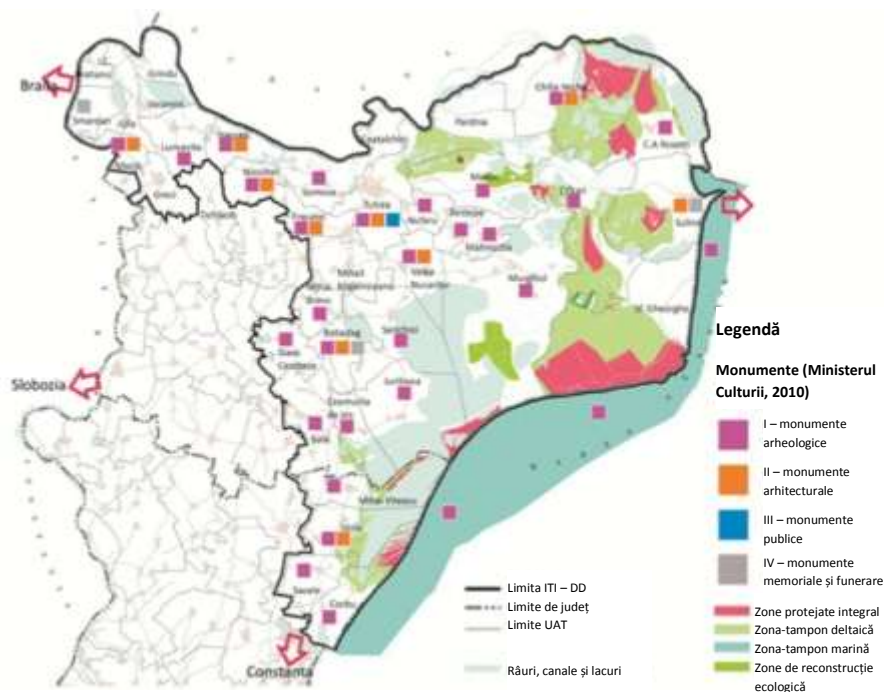
Figura 31: Monumente istorice de valoare națională excepțională

Sursa: Secțiunea 1, anexa III, Legea 5/2000

Monumentele arheologice sunt cele care prevalează în lista patrimoniului pentru regiunea DD. Așezările umane din regiunea DD au o istorie lungă, datând din epoca neolitică, cu dovezi de cultură Hallstatt, cultură dacică, și vestigii importante din perioada romană. Prin urmare, monumente arheologice sunt predominante în lista patrimoniului. Istoria ultimelor secole „a lăsat diverse mărturii, precum comunitățile urbane și rurale, care s-au dezvoltat într-un mediu multicultural și multiconfesional, cu un model spațial specific de așezări de-a lungul râului sau la malul mării. Există diverse edificii religioase, precum și diferite stiluri arhitecturale, ce îmbogățesc peisajul urban și pe cel rural. Exemple de istorie de decontare sunt incluse în Caseta 3.

Figura 32: Locația monumentelor istorice de interes local în regiunea Deltei Dunării

Sursa: Lista Monumentelor Istorice, Ministerul Culturii (2010)

Obiectivele culturale prezentate de Direcția Județeană de Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Tulcea cuprind obiective de cult, așezări, cetăți, palate, muzee, așa cum sunt prezentate în continuare:

- Ansamblu cimitire - Cimitirul Comisiunii Europene a Dunării, Sulina
- Ansamblul Bisericii Ortodoxe grecești „Sf. Nicolae” Sulina - Biserica "Sf. Nicola"
- Ansamblul Bisericii Ortodoxe grecești „Sf. Nicolae” Sulina - Casa parohială (fosta Școală grecească de băieți)
- Așezarea fortificată hallstattiană de la Babadag
- Așezarea tell eneolitică de la Luncavița
- Bazilica paleocreștina de la Niculițel
- Biblioteca orășenească Sulina
- Biserica ortodoxă „Buna Vestire”, Tulcea, "Grecească"
- Biserica ortodoxă „Sf. Athanasie” de la Niculițel
- Biserica ortodoxă „Sf. Gheorghe” din Isaccea
- Biserica ortodoxă „Sf. Nicolae”, fostă catedrală , Sulina
- Biserica ortodoxă „Sf. Gheorghe”, Tulcea, numită „Biserica Bulgărească” sau „Biserica cu Ceas”
- Biserica ortodoxă „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril” Chilia Veche

- Biserica romano-catolică „Sf. Nicolae” din Sulina
- Casa „Parparia”, în prezent sediul Institutului de Biologie al Academiei Române, Stațiunea de Cercetări Ecologice din Sulina
- Casa Avramidi - fostul sediu al Muzeului de Științele Naturii - Casa Colecțiilor din cadrul Institutului de Cercetări Eco-Muzeale, Tulcea
- Catedrala ortodoxă „Sf. Nicolae și Alexandru” din Sulina
- Catedrala ortodoxă „Sf. Nicolae” din Tulcea
- Cetatea getică de la Beștepe
- Cetatea getică, romană și romană târzie Aegyssus - Muzeul de Istorie Și Arheologie - Institutul de Cercetări Eco-Muzeale, Tulcea
- Cetatea greco-romană Ogame/Argamum, Jurilovca
- Cetatea medievală de la Enisala, Sarichioi
- Cetatea romană și romană târzie (L)Ibida, Slava Cercheză
- Cetatea romană și romană târzie Halmyris, Murighiol
- Cetatea romană, romană târzie și medieval timpurie Dinogetia Jijila
- Cetatea romană, romană târzie și medieval timpurie Noviodunum, Isaccea
- Complexul monahal paleocreștin de la Slava Rusă, Slava Cercheză
- Far, Sulina - așa numitul „Far Vechi”
- Farul Comisiei Europene a Dunării de la Sulina, punct muzeal - Institutul de Cercetări Eco-Muzeale
- Geamia „Mahmud Yazîcî” din Isaccea
- Geamia „Mestan Aga” din Măcin
- Geamia / Moscheea Azizyie, Tulcea
- Geamia și mormântul lui Ali Gazî Pașa, Babadag
- Gospodăria Țărăneasca de la Enisala - Institutul de Cercetări Eco-Muzeale, Sarichioi
- Liceul „Spiru Haret”, Tulcea
- Mănăstirea Celic Dere, Telița, Frecăței
- Mănăstirea Cocoș, Niculițel
- Mănăstirea Saun, Niculițel
- Monumentul Independenței, Tulcea
- Mormântul lui Sarî Saltuk Baba Dede, Babadag
- Muzeul de Artă Orientală de la Babadag - Casa Panaghia - Institutul de Cercetări Eco-Muzeale
- Muzeul de Etnografie și Artă Populară - Institutul de Cercetări Eco-Muzeale, Tulcea

- Palatul Comisiei Europene a Dunării, Sulina
- Palatul Pașei de Tulcea - Muzeul de Artă - Institutul de Cercetări Eco-Muzeale, Tulcea
- Școala Veche din Măcin

Potrivit Ghidului Muzeelor, elaborat de Institutul Național al Patrimoniului, la nivelul zonei analizate există următoarele muzee:

Denumire	Localitate	Profil
Muzeul de Artă Orientală Babadag	BABADAG	Artă
Casa Memorială „Panait Cerna”	CERNA, com. CERNA,	Memoriale
Gospodăria țărănească de la Enisala	ENISALA, com. SARICHIOI	Etnografie
Punct muzeal Jurilovca	JURILOVCA, com. JURILOVCA	Istorie
Casa Pescarului	MAHMUDIA, com. MAHMUDIA	Etnografie și istorie locală
Muzeul școlar Mahmudia	MAHMUDIA, com. MAHMUDIA	Arheologie
Colecția muzeală a Mănăstirii Ortodoxe „Cocoș”	NICULIȚEL, com. NICULIȚEL	Artă religioasă
Monumentul paleocreștin	NICULIȚEL, com. NICULIȚEL	Arheologie
Colecția muzeală a Mănăstirii Ortodoxe Celic-Dere	POȘTA, com. FRECĂȚEI	Artă religioasă
Muzeul „Farul Sulinei”	SULINA	Știință și tehnică
Casa Avramide - Casa Colecțiilor	TULCEA	Artă
Centrul Muzeal Ecoturistic Delta Dunării	TULCEA	Științele naturii
Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion”	TULCEA	Arheologie
Muzeul de Artă Tulcea	TULCEA	Artă
Muzeul de Etnografie și Artă Populară Tulcea	TULCEA	Etnografie
Muzeul de Istorie și Arheologie Tulcea	TULCEA	Arheologie

Sprrijin pentru protejarea siturilor de patrimoniu cultural de interes local va fi acordat prin intermediul SM 7.6 „Investiții legate de protejarea patrimoniului cultural”. În plus, sprijinul prin SMS 6.2 „Sprijin pentru înființarea de activități neagricole în zone rurale” și SM 6.4 „Investiții în crearea și dezvoltarea de activități neagricole” va fi acordat pentru crearea și dezvoltarea de activități non-agricole, legate de activitățile meșteșugărești și alte activități tradiționale (olărit, broderie, prelucrarea manuală a fierului, a lânii, lemnului, pielii etc.).

3.1.1.10. Crearea de locuri de muncă

În prezent, funcțiile economice ale zonelor rurale depind aproape în întregime de activitățile legate de producția agricolă și animală, concentrate în mare parte în exploatații mici, fragmentate, care folosesc o mare parte a populației din mediul rural. Acest lucru a contribuit la decalaje puternice între zonele rurale și cele urbane în ceea ce privește veniturile și vârsta medie a populației. Prin urmare, există o mare nevoie de a crea noi locuri de muncă în alte sectoare economice care să absoarbă surplusul de forță de muncă, în prezent angrenată în activități agricole de subsistență, și de a crea noi oportunități de venituri care să atragă generațiile mai tinere în aceste zone. Crearea de noi oportunități de locuri de muncă se va realiza prin sprijin pentru investiții în noi unități de procesare / comercializare a produselor agricole (SM 4.2) și prin crearea și dezvoltarea de afaceri în afara exploatațiilor în mediul rural (SM 6.2 și 6.4).

3.1.1.11. Întinerirea populației rurale

Zonele rurale se confruntă cu provocări semnificative ca urmare a îmbătrânirii populației și a migrației creierelor. Cu cea mai mare parte a populației angajate în sectorul primar, mediul rural duce lipsă de posibilități de venituri din alte domenii economice. În plus, ponderea tinerilor fermieri este în prezent foarte scăzută, având efecte negative asupra performanței generale a exploatațiilor agricole. Această situație impune crearea de noi oportunități pentru tineri agricultori care să intre și să înceapă o afacere în domeniul agricol, precum și crearea de oportunități în domenii non-agricole pentru a atrage generațiile mai tinere spre zonele rurale. Sprijin pentru întinerirea generațiilor de agricultori este acordat prin intermediul SM 6.1 „Sprijin pentru instalarea tinerilor fermieri”, cu sprijin complementar prin Măsura 2 „Servicii de consultanță”.

Transferul de exploatații de la fermierii mici către tinerii manageri vor fi sprijinite prin intermediul SM 6.5 „Plăți pentru fermierii eligibili în cadrul schemei pentru micii fermieri care-și transferă definitiv exploatația altui fermier”.

3.1.1.12. Îmbunătățirea accesului la infrastructura TIC

Îmbunătățirea accesului la infrastructura TIC este o necesitate stringentă în zona de studiu, mai ales pentru fermieri, întreprinderi, turiști și populația rurală per ansamblu. O acoperire adecvată cu servicii IT ar face zona mai atractivă în materie de afaceri, crearea de locuri de muncă și diversificare economică și ar contribui la dezvoltarea activităților turistice. Investițiile pentru infrastructura IT la scară mică vor fi eligibile pentru finanțare PNDR prin abordarea LEADER, în timp ce extinderea infrastructurii de bandă largă va fi finanțată de către FEDR.

3.1.2. Nevoi specifice pentru fiecare dintre cele trei regiuni

3.1.2.1.1. Delta Dunării

a) Inima Deltei: Delta dintre brațele Chilia și Sfântu Gheorghe (C.A. Rosetti, Ceatalchioi, Chilia Veche, Crișan, Maliuc, Pardina, Sf. Gheorghe)

Următoarele două nevoi sunt prezentate împreună, dată fiind necesitatea unei abordări integrate.

B.1 Dezvoltarea fermelor zootehnice mici / mijlocii

B.2 Dezvoltarea de mici unități de procesare a produselor agricole în afara zonelor strict protejate

Dezvoltarea de unități de procesare mici ar avea un rezultat benefic pentru inima Deltei, în special în afara zonelor strict protejate. Necesitatea unei unități de producție de furaje a fost exprimată în mod deosebit de către locuitorii din Comuna C.A. Rosetti. Acest lucru este menit să completeze sprijinul pentru sectorul zootehnic prin crearea de exploatații mici și mijlocii de creștere a animalelor. Sprijin financiar pentru dezvoltarea de ferme de creștere a animalelor, în special mici și mijlocii, se acordă prin intermediul SM 4.1 „Investiții în exploatațiile agricole”, în timp ce crearea de unități de agro-procesare ar putea fi susținută de către SM 4.2 „Investiții pentru procesarea / comercializarea produselor agricole”.

B.3 Dezvoltarea de lanțuri scurte de aprovizionare pentru comercializarea produselor locale prin turism

Agricultura și turismul merg mână în mână în inima Deltei. Progresul în atragerea mai multor turiști ar duce la o cerere mai mare de produse agricole care sunt produse și prelucrate la nivel local sau în zone din apropiere. Există un potențial bun de a comercializa produsele disponibile prin intermediul canalelor de turism, și anume pensiuni, stațiuni, hoteluri, etc., cu avantaje evidente pentru toate părțile. Fermierii și procesatorii vor vinde produsele lor aproape de zona în care au fost produse, economisind astfel banii de transport și logistică. Operatorii turistici pot cumpăra produse alimentare de la surse de încredere și la un preț rezonabil, în timp ce turiștii și consumatorii au acces la alimente proaspete și produse locale, care adaugă un plus experienței lor turistice. Prin urmare, există nevoia de a crea mai multe canale de distribuție a produselor agricole la nivel local, în special prin intermediul lanțurilor de aprovizionare scurte. Sprijin pentru activitățile de cooperare legate de crearea de lanțuri scurte de alimentare este acordat prin măsura 16 „Cooperare” (SM 16.4 „Sprijin pentru cooperarea pe orizontală și pe verticală între actorii din lanțul de aprovizionare”).

B.4 Protejarea și îmbunătățirea resurselor naturale (sol, apă)

În ciuda resurselor de apă bogate, productivitatea solurilor superficiale rămâne scăzută în Deltă, iar cererea tot mai mare de alimente, impactul schimbărilor climatice și intensificarea agriculturii vor pune presiune asupra acestor resurse naturale. Sunt necesare, prin urmare, stimulente pentru utilizarea de practici agricole ecologice, tehnologii cu impact minim asupra solului, facilități adecvate de depozitare a gunoierului de grajd etc., în scopul de a menține peisajele și proteja mediul înconjurător. În plus, un bun grad de conștientizare al managementului tehnologiilor și practicilor solului și a apei reprezintă nevoi conexe importante. Un set amplu de măsuri contribuie la realizarea acestor servicii de mediu. Măsura 13

„Plăți pentru zone care se confruntă cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice”, în special Măsura 13.3 „Plăți compensatorii pentru zone care se confruntă cu constrângeri specifice” sprijină menținerea activităților agricole în majoritatea zonelor din inima Deltei, având în vedere particularitățile zonei în materie de climă și sol; Măsura 10 „Agro-mediu și climă” despăgubește fermierii pentru pierderile de venituri și costurile suplimentare suportate ca urmare a aplicării unor condiții speciale de gestionare a solului și de utilizare de culturi verzi. Măsura acoperă o mare parte a siturilor Natura 2000; Măsura 10 „Agricultura ecologică” oferă stimulente pentru agricultorii care adoptă sau mențin practici agricole ecologice; Măsura 15 „Servicii de silvo-mediu, servicii climatice și conservarea pădurilor” previne eroziunea solului pe terenurile forestiere. Indirect, Măsura 1 va sprijini conștientizarea și schimbul de cunoștințe pe teme de protecție și conservare a resurselor de sol și apă.

B.5 Reabilitarea terasamentelor de protecție împotriva inundațiilor

Inima Deltei se confruntă cu o serie de riscuri de mediu, inundațiile fiind un fenomen recurent în primăvară și la începutul verii. Inundațiile, împreună cu seceta și alte evenimente legate de schimbările climatice au un impact grav asupra producției agricole și lipsa unei infrastructuri adecvate exacerbează acest risc. Reabilitarea digurilor de protecție împotriva inundațiilor este sprijinită de PO Infrastructură Mare prin Măsura 6 „Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și managementul riscurilor”, SM 6.1.1. „Prevenirea și reducerea impactului schimbărilor climatice asupra apariției inundațiilor”. Împădurirea terenurilor agricole prin Măsura 8 „Investiții în dezvoltarea zonelor forestiere și ameliorarea viabilității pădurilor” va reduce de asemenea riscurile de inundații.

b) Regiunea de sud, inclusiv lacurile/lagunele de ex: L. Razim, L. Sinoe, și L. Babadag (Baia, Beștepe, Ceamurlia de Jos, Jurilovca, Mahmudia, Mihai Bravu, M. Kogălniceanu, Murighiol, Nufăru, Sarichioi, Slava Cercheza, Valea Nucarilor, Frecatei – județul Tulcea, și Mihai Viteazu, Istria, Corbu, Săcele – județul Constanța)

B.6 Reabilitarea digului de protecție împotriva inundațiilor în Nufăru

Similar cu inima Deltei, comuna Nufăru este și ea afectată de inundații, ca urmare a apropierii sale de zonele care sunt frecvent afectate.

B.7 Producția și utilizarea energiei din surse regenerabile

Valorificarea durabilă a potențialului de producere a energiei din surse regenerabile, cu precădere prin investiții realizate de sectorul IMM

Teritoriul ITI Delta Dunării are un potențial însemnat pentru producerea de energie din surse regenerabile, care este valorificat într-o proporție foarte redusă în prezent. Astfel, potențialul solar din zonă este cuantificat la o iradiere orizontală globală pentru module fotovoltaice înclinate optim de peste 1.700 kWh/mp45, cu precădere în partea de vest a zonei studiate (Munții Măcinului), cel mai ridicat nivel înregistrat în România.

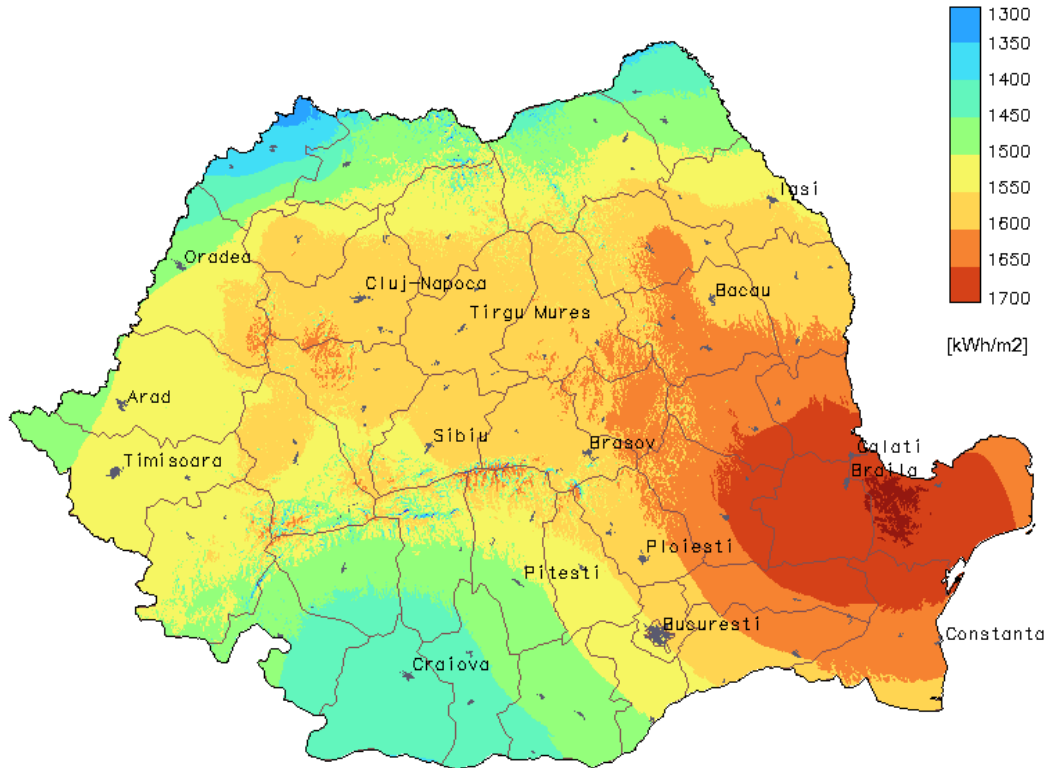
---

⁴⁵ European Commission – PV GIS

Figura 33: Suma anuală de iradiere globală – România

Yearly sum of global irradiation received by optimally-inclined PV modules

Romania

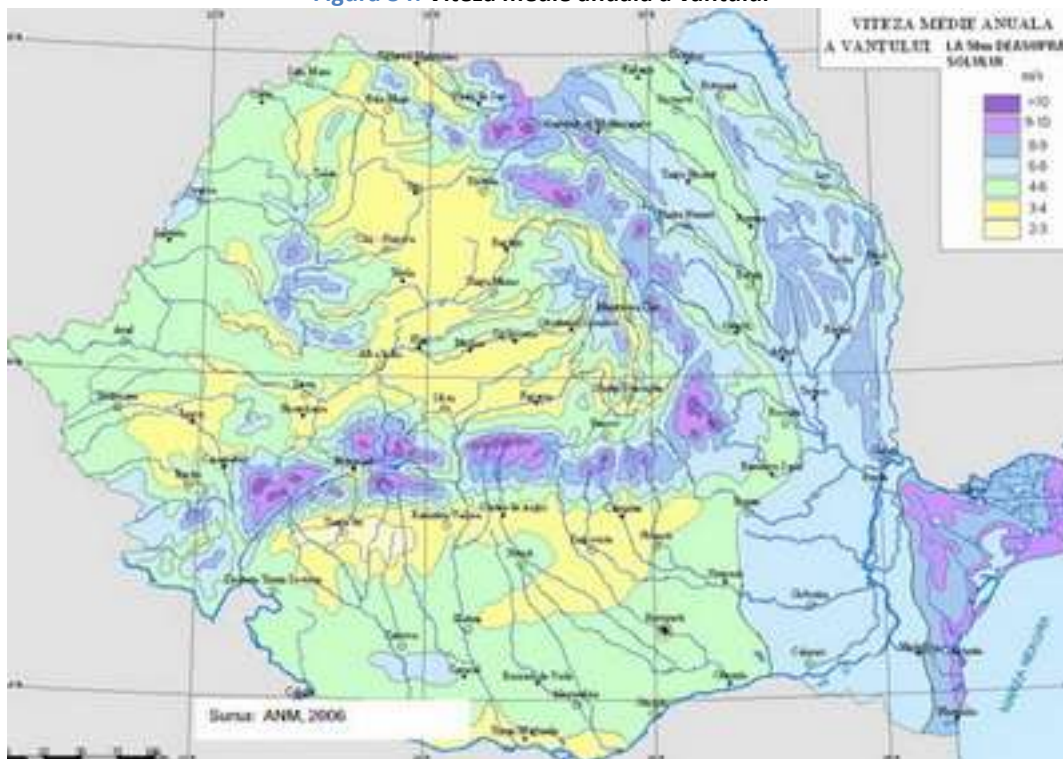
PVGIS © European Communities, 2001-2007
<http://re.jrc.ec.europa.eu/pvgis/>

În ceea ce privește potențialul de producere a energiei eoliene, viteza medie a vântului la 50 m deasupra solului este estimată la 8-10 m/s⁴⁶, fiind mai intensă la nivelul zonei costiere și a zonelor mai înalte, regiunea Deltei Dunării fiind, și din această perspectivă, cea mai favorabilă pentru montarea de centrale eoliene. Potențialul energetic din biomasă este estimat, la rândul său, la 867,8 Tj, dintre care 98,2% din biomasă agricolă⁴⁷.

⁴⁶ Ministerul Industriilor – Studiul privind evaluarea potențialului energetic actual al surselor de energie regenerabilă în România

⁴⁷ IINL

Figura 34: Viteza medie anuală a vântului

În ultimul deceniu, favorizate și de subvențiile acordate de autoritățile centrale (sistemul de certificate verzi, precum și de finanțările nerambursabile pentru investitorii din domeniu), proiectele de valorificare a resurselor de energie regenerabilă din zona Deltei Dunării s-au multiplicat. Cu toate acestea, datele transportatorului național de energie arată că acestea au o putere instalată totală de 2.292 MW⁴⁸, dintre care 98% este asigurată de energia eoliană, care beneficiază și de cele mai favorabile condiții. În același timp, potențialul de fotovoltaic, de biogaz și de biomasă este aproape neutilizat. Spre exemplu, doar 5 proiecte de parcuri eoliene au fost înființate în zonă. În plus, nu există inițiative de valorificare a resurselor regenerabile pentru consumul public (clădiri publice, sisteme publice de iluminat).

În pofida acestui potențial energetic deosebit, sectorul energiei regenerabile continuă să aibă o contribuție marginală la economia locală. La nivelul zonei studiate, în sectorul energiei funcționau, în anul 2013, un număr de 72 de IMM, cu o cifră de afaceri de circa 39 mil. Lei (9 mil. Euro) și 189 de salariați⁴⁹, ceea ce reprezintă mai puțin de 1% din performanțele economiei locale, în ansamblul său. Mai mult, o parte din acestea sunt active în sectorul energiei convenționale, precum furnizarea de agent termic în sistem centralizat sau distribuția gazelor naturale.

⁴⁸ C.N.T.E.E. TRANSELECTRICA S.A.

⁴⁹ Borg Design – Baza de date Listă Firme.

Sectorul energiilor regenerabile continuă să aibă un potențial însemnat de dezvoltare în zonă, mai ales în condițiile în care zona Deltei Dunării se află în apropierea granițelor cu Republica Moldova, Ucraina și Bulgaria, care sunt importatori tradiționali de energie electrică. Investițiile TRANSELECTRICA în dezvoltarea sistemelor de interconectare a rețelelor de transport a energiei cu aceste state vor impulsiona dezvoltarea acestui sector.

SM 4.1 oferă stimulente pentru agricultorii care produc energie din surse regenerabile în propria lor fermă pentru consumul propriu. SM 4.2 oferă sprijin financiar pentru unitățile care investesc în producerea și utilizarea energiei din surse regenerabile în exclusivitate pentru propriul consum. Sprijin pentru investiții în producerea de biocombustibili (peleți) se acordă prin intermediul SM 6.4 „Investiții în crearea și dezvoltarea de activități neagricole”.

B.8 Consolidarea serviciilor sanitar-veterinare pentru fermieri prin activități de extensie, stabilirea de cabinete veterinare și farmacii veterinare

Având în vedere că estimările arată că producția animală se va intensifica, fermierii vor avea mare nevoie de servicii veterinare livrate prin intermediul serviciilor de extensie. În plus, o farmacie veterinară și un cabinet vor fi facilități importante pentru crescătorii de animale. Sprijin pentru crearea de micro-întreprinderi asociate economiei non-agricole din mediul rural sunt furnizate prin SM 6.2 (Sprijin pentru înființarea de activități neagricole în zone rurale) și SM 6.4 (Investiții în crearea și dezvoltarea de activități neagricole).

B.9 Dezvoltarea de lanțuri scurte de aprovizionare pentru vânzarea produselor locale prin turism

Similar zonei Inima Deltei, zona de sud are un potențial bun pentru dezvoltarea activităților turistice și, prin urmare, poate declanșa cererea pentru produsele agricole care sunt produse și procesate la nivel local.

B.10 Modernizarea infrastructurii de irigații

Așa cum se arată în Raportul de Diagnostic, doar un procent mic de fermieri au acces la irigații viabile economic. Această mică parte dintre beneficiari ar putea beneficia foarte mult de pe urma unei infrastructuri de irigații modernizată pentru a spori eficiența culturilor și a se adapta la variabilitatea climei. Sprijin pentru modernizarea infrastructurii la nivel de fermă este acordat prin intermediul SM 4.1 „Investiții în exploatarea agricole”, în timp ce pentru infrastructura secundară, administrată de federații ale organizațiilor utilizatorilor de apă va fi asigurat sprijinul financiar prin intermediul SM 4.3 „Sprijin pentru investiții în infrastructură legate de dezvoltarea, modernizarea și adaptarea agriculturii și silviculturii”. Modernizarea sistemului principal de irigații se va face de la bugetul de stat și/sau prin PPP.

B.11 Protecția și îmbunătățirea resurselor naturale (sol, apă)

Spre deosebire de Inima Deltei, starea generală a resurselor naturale (sol și apă) în zona lagunară este bună, dar este necesară o protecție suplimentară și o îmbunătățire prin căile descrise anterior.

B.12 Dezvoltarea fermelor de creștere a animalelor mici / mijlocii

Similar cu Inima Deltei, creșterea animalelor a fost o activitate tradițională a zonei, prin urmare dezvoltarea de ferme mici și mijlocii de creștere a animalelor s-ar putea dovedi benefică și în această zonă, prin căile descrise anterior.

B.13 Sprijin pentru activitățile din cadrul siturilor Natura 2000

Stimulente pentru a sprijini dezvoltarea durabilă a zonelor protejate sunt necesare în special în siturile Natura 2000. Agricultorii au nevoie de sprijin pentru a-și continua activitățile în armonie cu obiectivele de menținere și îmbunătățire a biodiversității și a resurselor naturale. Gestionarea adecvată a acestor zone, luând în considerare restricțiile impuse de dezvoltarea durabilă a siturilor Natura 2000, este de cea mai mare importanță. Prin angajarea în mod voluntar la condițiile specifice de agro-mediu, fermierii au dreptul la plăți compensatorii prin Măsura 10 „Agro-mediu și climă” (SM 10.1 Plăți pentru agro-mediu și climă).

B.14 Creșterea zonei împădurite sau ocupate de culturi verzi

Creșterea suprafețelor acoperite de păduri este foarte necesară mai ales în zonele de câmpie, care sunt în mare parte sensibile la schimbările climatice. În plus, extinderea suprafețelor împădurite și a zonelor ocupate cu culturi verzi poate preveni degradarea solului. Sprijin financiar pentru extinderea zonelor ocupate de păduri este acordat prin Măsura 15 „Servicii de silvo-mediu, servicii climatice și conservarea pădurilor”, în timp ce sprijinul pentru înființarea culturilor verzi pe terenurile arabile în timpul iernii este asigurat prin Pachetul 4 din Măsura 10 „Agri-mediu și climă”.

3.1.2.1.2. Zona de-a lungul Dunării, la Vest de orașul Tulcea către Galați (Greci, Grindu, I.C. Brătianu, Jijila, Luncavița, Niculițel, Smârdan, Somova, Văcăreni)

B.15 Conservarea raselor tradiționale de animale

Creșterea tradițională a animalelor (bovine, ovine), a fost o activitate importantă în zonă. În special, conservarea diversității genetice a fost un factor important pentru dezvoltarea producției agricole, cum ar fi vaca de stepă, o rasă locală importantă în zonă. Cu toate acestea, sunt necesare eforturi suplimentare pentru a încuraja conservarea raselor locale care sunt adaptate la condițiile locale, dar care sunt în pericol de abandon din cauza productivității scăzute. SM 10.2 „Conservarea resurselor genetice animale locale în pericol de abandon” va acorda plăți pentru fermieri sau pentru alți crescători de animale care se angajează în mod voluntar să crească animale de reproducere adulte, din rasele locale în pericol de abandon, sprijin condiționat de înregistrarea acestora în programele și registrele naționale. În plus, un regim specific de ajutoare de stat încurajează fermierii să conserve rasele locale în pericol de abandon.

B.16 Consolidarea fermelor și a proprietății terenurilor prin încheierea procesului de restituire a terenurilor și înregistrarea în cartea funciară

Reforma terenurilor și înregistrarea incompletă a proprietăților constituie probleme majore pentru zonă. Această situație afectează atât accesul la finanțarea prin PAC, cât și participarea pe piața imobiliară. În plus, aceasta contribuie la un climat de nesiguranță și blochează accesul fermierilor la credite. Finalizarea reformei cadastrale sub supravegherea Agenției Naționale pentru Cadastru și Publicitate Imobiliară (ANCPI) va fi foarte importantă în procesul de consolidare a terenurilor agricole.

B.17 Diversificarea surselor de apă pentru agricultură, inclusiv utilizarea de rezervoare mici, aflate în vecinătate (de exemplu, Luncavița)

În ciuda stării generale bune, resursele de apă din zonă au nevoie de diversificare, protecție și îmbunătățire suplimentară. Odată cu schimbările climatice care afectează din ce în ce mai mult calitatea resurselor de apă, sunt necesare măsuri specifice în scopul de a stimula agricultorii să adopte mai multe tehnologii și practici prietenoase cu mediul. Măsura 10 „Agro-mediul și climă” compensează fermierii pentru pierderile de venituri și costurile suplimentare suportate ca urmare a aplicării unor condiții speciale de gestionare a solului; Măsura 11 „Agricultura ecologică” oferă stimulente pentru agricultorii care adoptă sau mențin practici agricole ecologice; Măsura 13 „Plăți către zone care se confruntă cu constrângeri naturale sau alte constrângeri specifice” susține menținerea activităților agricole în zonele care se confruntă cu constrângeri naturale sau specifice.

B.18 Dezvoltarea sectorului pomicol

În ciuda bunelor condiții climatice și de sol din zonă, sectorul pomicol a suferit un declin continuu ca urmare a îmbătrânirii plantațiilor, a lipsei de investiții în exploatații și de capacitate de stocare și a deficiențelor din lanțul valoric. Un subprogram specific pentru dezvoltarea sectorului pomicol a fost programat în PNDR 2014-2020. Acesta vizează domenii-cheie pentru creșterea competitivității acestui sub-sector, și anume: întinerirea plantațiilor pomicole, modernizarea exploatațiilor agricole și a unităților de procesare, crearea de grupuri de producători și activități de cooperare pentru proiecte de inovare și lanțuri scurte de aprovizionare.

B.19 Dezvoltarea și certificarea producției de miere

Așa cum se menționează în Raportul de Diagnostic, apicultura rămâne o ocupație importantă în zonă, în special în jurul celei mai vechi și mai mari păduri de tei alb din Europa, situată în partea centrală a județului. Cu toate acestea, sunt necesare eforturi pentru a stimula dezvoltarea producției de miere. În special, certificarea produselor de miere s-ar dovedi benefică și pentru activitățile de turism din zonă. Sprijin pentru dezvoltarea producției de miere în exploatațiile agricole se acordă prin intermediul SM 4.1 „Investiții în exploatații agricole”, în timp ce activitățile de certificare și de prelucrare sunt sprijinite prin intermediul SM 4.2 „Sprijin pentru investiții în procesarea/comercializarea produselor agricole”. Producția de miere face parte de asemenea din organizația comună a piețelor agricole; prin urmare, această activitate primește finanțare prin Fondul European de Garantare Agricolă (FEGA) pentru activități profilactice, de cumpărare de stupi, transhumanță, raționalizare și activități de asistență tehnică.

B.20 Revitalizarea viticulturii în fermele mici (în special în zona Niculițel)

În timp ce producția vegetală și animală au fost activități tradiționale în cea mai mare parte din zona de studiu, producția viticolă a fost concentrată într-o zonă limitată, în special în comuna Niculițel. Investițiile în modernizarea exploatațiilor implicate în producția viticolă vor contribui la revitalizarea acestui sub-sector important. Sprijin pentru investiții materiale în exploatații se acordă prin intermediul SM 4.1 „Investiții în exploatațiile agricole” în timp ce sprijinul pentru restructurarea podgoriilor, asigurarea culturilor, modernizarea cramelor, marketing și promovarea vinului este acordat prin FEAGA.

B.21 Consolidarea serviciilor sanitar-veterinare prevăzute pentru fermieri prin activități de extensie, stabilirea de cabinete și farmacii veterinare

Similar cu zona lagunară, fermierii din vestul Tulcei au nevoie de servicii veterinare livrate prin intermediul serviciilor de consultanță. În plus, o farmacie veterinară și un cabinet vor fi facilități importante pentru crescătorii de animale. Sprijin pentru crearea de micro-întreprinderi asociate economiei non-agricole din mediul rural sunt furnizate prin SM 6.2 (Sprijin pentru înființarea de activități neagricole în zone rurale) și SM 6.4 (Investiții în crearea și dezvoltarea de activități neagricole).

B.22 Modernizarea infrastructurii de irigații

Similar cu zona lagunară, un număr limitat de agricultori au acces la irigații viabile economic. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii de irigații existente ar permite agricultorilor să își sporească eficiența culturilor și să se adapteze la schimbările climatice. Sprijin pentru modernizarea infrastructurii la nivel de fermă este acordat prin intermediul SM 4.1 „Investiții în exploatații agricole” în timp ce pentru infrastructura secundară administrată de federațiile organizațiilor utilizatorilor de apă va fi asigurat sprijinul financiar prin intermediul SM 4.3 „Sprijin pentru investiții în infrastructură legate de dezvoltarea, modernizarea sau adaptarea agriculturii și silviculturii”. Modernizarea sistemului principal de irigații se va face de la bugetul de stat și prin PPP.

B.23 Sprijin pentru activitățile din cadrul siturilor Natura 2000

Similar cu zona lagunară, sprijinirea dezvoltării durabile a siturilor Natura 2000 este foarte importantă. Sprijin pentru agricultori pentru a își continua activitățile agricole în armonie completă și cu respectarea restricțiilor impuse de acest domeniu va fi posibil prin căile descrise anterior.

B.24 Mărirea zonei împădurite sau ocupate de culturi verzi

Similar cu zona lagunară, partea de Vest a orașului Tulcea ar putea beneficia foarte mult din creșterea suprafețelor acoperite de păduri, în special în zonele de câmpie, care sunt foarte sensibile la schimbările climatice și unde degradarea solului afectează producția agricolă. Sprijinul financiar va fi disponibil prin intermediul căilor descrise mai devreme.

3.2. Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări

Dezvoltarea unui cadru adecvat de politici și reglementări în următoarele patru categorii va contribui substanțial la îmbunătățirea nivelului economic și a standardelor de viață ale populației rurale în zona de studiu.

3.2.1. Permitearea concesiunii terenurilor publice către tinerii fermieri pentru stabilizarea lor

Așa cum s-a menționat anterior, în Deltă, există o zonă importantă de teren agricol în domeniul public (35.700 ha), care a fost recuperată din zona inundabilă a Dunării. Sub administrarea Consiliului Județean, acest teren a fost concesiunat unor societăți comerciale agricole mari. Ocupând 73% din totalul terenurilor agricole disponibile în Deltă, terenurile publice ar putea facilita accesul populației locale, care ar avea intenția să înceapă activități agricole (absorbind astfel o parte din forța de muncă tânără din zonă), sau pentru a-și extinde suprafața de ferme existente. Din moment ce contractele de concesiune actuale au o durată lungă (25-49 de ani), o revizuire a acestora în legătură cu cererea de terenuri din partea populației locale ar putea duce la o revizuire a unora dintre contractele actuale pentru a elibera o parte din terenuri pentru activități agricole mici. Este nevoie de realizarea unui sondaj pentru a identifica dimensiunea cererii pentru terenuri din partea populației locale/tinerilor fermieri care doresc să își îmbunătățească sau să înceapă mici afaceri în agricultură.

3.2.2. Sporirea accesului la învățământul profesional în domeniul agriculturii

Nivelul de educație al populației locale din zonă a scăzut treptat, în special în ceea ce privește activitățile practice, odată cu închiderea liceelor de specialitate (agricole, tehnice). Acest lucru a condus la lipsa actuală de forță de muncă calificată și capabilă să opereze cu noi mașini și echipamente agricole, oportunitățile de angajare reducându-se și ele. Astfel, re-înființarea unei rețele educaționale specializate/profesionale ar contribui la creșterea generală a productivității și ar oferi mai multe oportunități de locuri de muncă. Modernizarea infrastructurii de educație, inclusiv pentru formare profesională agricolă, este sprijinită de SM 7.2 „Investiții în crearea și modernizarea infrastructurii de bază la scară mică”.

3.2.3. Modernizarea sistemelor de control al calității pentru produsele agricole

Odată cu dezvoltarea de oportunități de piață în zonă, inclusiv prin lanțuri scurte de aprovizionare către unități turistice, sistemul de control al calității produselor vegetale și animale trebuie să fie consolidat prin modernizarea instalațiilor existente (laboratoare, controalele la fața locului) sau de înființare de noi (mici – eventual ambulante) unități locale. Acest lucru ar trebui să completeze activitatea dispensarelor veterinare actuale. O campanie de sensibilizare / informare în comunitatea micilor fermieri ar putea ajuta, de asemenea, la o mai bună înțelegere și aliniere rapidă la standardele de calitate alimentară.

3.2.4. Managementul riscului la nivel de fermă

O nouă și cuprinzătoare abordare adoptată de Politica Agricolă Comună privind managementul riscurilor în agricultură a fost reflectată prompt la nivel național prin noua Lege cu privire la fondurile mutuale și prin prevederile PNDR. În plus, o politică națională privind managementul riscurilor în agricultură este în curs de elaborare de către MADR. Cu toate acestea, având în vedere creșterea constantă a incidenței evenimentelor climatice extreme, politicile și actele normative ce țin de managementul riscului trebuie să devină operaționale cât mai curând posibil și să fie completate de campanii de sensibilizare și de informare cu acoperire mare, care să ajungă la cât mai mulți fermieri posibil.

3.3. Nevoi de dezvoltare instituțională

3.3.1. Promovarea implicării comunității locale în dezvoltarea locală – LEADER

Există o nevoie importantă de a permite și de a stimula inițiative de jos în sus de dezvoltarea zonei de studiu. Datorită relației strânse și cunoștințelor aprofundate a nevoilor și provocărilor cu care se confruntă comunitățile lor, actorii locali sunt categoria cea mai potrivită pentru a fi implicată în orice inițiativă de dezvoltare. Cu toate acestea, consolidarea capacităților, planificarea strategică, informațiile de sensibilizare adecvate și promovarea de inițiative trebuie susținute. Dezvoltarea dinamică a zonei de studiu cu sprijinul grupurilor de acțiune locală (GAL) este finanțată prin abordarea LEADER, bazată pe obiectivele și prioritățile identificate în strategiile de dezvoltare locală.

3.3.2. Promovarea constituirii de grupuri /organizații de producători

Fermierii din zona de studiu nu cooperează destul între ei în activități economice spre beneficiul lor reciproc. Prin urmare, este necesară promovarea constituirii de grupuri și organizații de producători pentru a îmbunătăți și adapta producția fermierilor la cerințele pieței, pentru a vinde produsele în comun și a-și consolida poziția pe piață. În plus, este nevoie de îmbunătățirea cadrului fiscal care reglementează înființarea și funcționarea formelor asociative în agricultură. Sprijin pentru crearea de grupuri de producători va fi acordat prin intermediul abordării LEADER și în cadrul subprogramului pomicol.

3.4. Nevoi de asistență tehnică

3.4.1. Informare îmbunătățită privind finanțările locale și din fonduri europene, inclusiv privind pregătirea proiectelor

Îmbunătățirea gradului de conștientizare și de informare adecvată cu privire la oportunitățile existente și viitoare de finanțare din fonduri europene, naționale și locale, în rândul fermierilor, locuitorilor din mediul rural, autorităților publice și a altor părți interesate, sunt nevoi esențiale în scopul de a accelera capacitatea de absorbție a beneficiarilor privați și publici și a maximiza impactul finanțării asupra sectorului ADR. Până în prezent, reorganizarea sistemului de consultanță publică și lipsa unor eforturi de diseminare eficiente, au contribuit parțial la un climat de neîncredere și reticență în ceea ce privește

oportunitățile existente în sectorul ADR. Pe parcursul perioadei de programare 2014-2020, măsura AT din PNDR va finanța activități de informare, promovare și comunicare, legate de program. În afară de aceasta, Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală, datorită rolului său în comunicare și de creare de rețele în sectorul ADR, va contribui și mai mult la creșterea nivelului de cunoștințe și informații cu privire la finanțarea locală și europeană, disponibilă pentru beneficiari. O măsură specifică în legătură cu serviciile de consultanță (Măsura 2) va sprijini potențialii solicitanți pentru măsuri în elaborarea și punerea în aplicare a planurilor de afaceri.

3.4.2. Îmbunătățirea activităților de consiliere / de consultanță și de instruire pentru agricultori / forța de muncă din mediul rural

Sunt necesare activități de consultanță și de formare pentru agricultori cu scopul de a spori viabilitatea economică și performanțele exploatațiilor lor și de a rămâne conectați la cele mai recente evoluții, inovații și tehnologii. În același timp, locuitorii din mediul rural au nevoie de acces la consultanță adecvată în afaceri cu scopul de a porni noi inițiative și activități în afara sectorului agricol. În momentul de față, zona duce lipsă de un sistem adecvat de instruire și consultanță și acest lucru constituie un obstacol major în dezvoltarea sectorului ADR. Măsura 2 „Servicii de consultanță” oferă sprijin specific pentru agricultori tineri și mici, precum și pentru grupurile de producători și antreprenorii rurali în elaborarea și gestionarea punerii în aplicare a planurilor lor de afaceri. În același timp, este de așteptat ca reformarea prognozată a sistemului public de consiliere să aibă un impact benefic asupra nivelului de competențe, cunoaștere și informare al părților interesate din sectorul ADR.

3.4.3. Promovarea și marketingul patrimoniului natural și cultural, mobil și imobil din mediul rural

Regiunea Deltei Dunării conține un patrimoniu cultural valoros – material și imaterial – care cuprinde monumente istorice și situri arheologice, precum și o serie de obiceiuri tradiționale și populare care s-au păstrat în timp. Acest patrimoniu reflectă existența unui teritoriu multietnic și evoluția comunităților din regiunea Dobrogea. Delta Dunării este o regiune multietnică, multiconfesională și multiculturală, unde românii (inclusiv aromânii, meglenoromânii) au trăit, de-a lungul istoriei, alături de diverse minorități etnice (Ruși Lipoveni, Ucraineni, Greci, Turci, Tătari, Evrei, Italieni, Romi). Acest patrimoniu bogat poate să fie baza pentru un turism cultural de calitate și poate facilita cooperarea cu statele din regiune. Județele Constanța și Tulcea dețin un patrimoniu important de monumente istorice (site-uri și clădiri cu semnificație culturală și religioasă).

În cadrul localităților din Delta Dunării se organizează numeroase evenimente, legate în principal de ziua localității (legată de obicei de sfinții, patroni spirituali ai acesteia sau fii satului), hramurile bisericilor, sărbători religioase și naționale, dar și de promovare a tradițiilor, produselor și meșteșugurilor locale (expoziții și târguri împletituri de papură - Chilia Veche, târguri/piețe ale producătorilor agricoli, cupa recoltei, serbarea borșului pescăresc-Jurilovca, sărbătoarea cireșilor - Greci, sărbătoarea teilor, zilele culturii Isaccene, ziua minerului-Mahmudia, ziua viei și vinului-Niculitel, carnaval cu măști „Fasching-ul”-

Nufăru, festivalul vinului pelin-Zebil, festivalul solzilor de pește-Sarichioi, ziua marinei române-Sulina, expoziție dendrofloricolă - Tulcea, festival internațional al păstoritului-Tulcea, ziua Dobrogei-Tulcea, Festivalul internațional al Dunării-Tulcea, sărbătoarea salcâmului-Corbu, ziua aromânilor-Mihai Viteazu), comemorarea poeților și scriitorilor români (Eminescu, Blaga, Caragiale, Topârceanu, Stănescu), festivaluri (film scurt-Jurilovca, teatru pentru amatori "Salsovia" - Mahmudia, film anonim-Sfântu Gheorghe, festivalul minorităților naționale-Sulina, festival județean de folclor-Tulcea), competiții (Bikefest-Jurilovca, Turneul Internațional Dunărea-Luncavița, Întrecerea cailor-Luncavița, Festivalul de creație și interpretare-Sulina, concurs național de acuarelă „Constantin Găvenea” - Tulcea, Concurs internațional de interpretare „G. Georgescu” - Tulcea, Raliul Dunării-Tulcea, Festivalul internațional de film de mediu „Pelicam” - Tulcea, Festivalul de C'Arte Danubius-Tulcea, Festivalul de Folclor „Natalia Șerbănescu” - Tulcea, Festivalul Filmului Interetnic-Tulcea, Festivalul Internațional de Folclor „Peștișorul de Aur” - Tulcea, Festivalul Internațional al Bărcilor cu Vâsle „ROW-MANIA” - Tulcea, Festivalul Internațional de Teatru „TRAGOS” - Tulcea, Festivalul Național de Folk „FOLK Est” - Tulcea, Concursul Național de Pictură „Alexandru Ciucurencu” - Tulcea). De asemenea, există ansambluri folclorice/de dansuri populare, inclusiv unul al comunităților rușilor lipoveni în Mahmudia.

Autoritățile locale și locuitorii din localitățile componente ale zonei analizate au nevoie de asistență tehnică și formare profesională pentru a promova și asigura marketingul obiectivelor de patrimoniu natural și cultural bogat al zonei cu scopul de a îmbunătăți gradul de conștientizare și informare cu privire la aceste obiective și de a le valorifica mai eficient din punct de vedere economic, în special turistic. Sunt avute în vedere cursuri de marketing, management pentru cei care răspund de respectivele obiective și pentru cei care păstrează tradițiile locale, organizarea de târguri și evenimente de promovare, dezvoltarea de pagini web, dezvoltarea de pachete turistice integrate și circuite turistice.

3.5. Responsabilități

În timp ce punerea în aplicare a majorității acțiunilor care să răspundă nevoilor identificate ar rămâne în responsabilitatea fermierilor (inclusiv grupuri de producători, organizații ale utilizatorilor de apă, în funcție de caz), pentru anumite acțiuni responsabilitatea se împarte cu Guvernul: MADR (pentru irigații), Ministerul Educației Naționale (învățământul profesional), Ministerul Societății Informaționale (îmbunătățirea accesului la infrastructura TIC), Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice (infrastructura de protecție împotriva inundațiilor). În plus, Consiliul Județean Tulcea va fi responsabil pentru a aborda problema concesiunilor terenurilor publice pentru tinerii fermieri; autoritățile locale vor rămâne responsabile pentru accesarea fondurilor disponibile pentru reabilitarea/modernizarea infrastructurii rurale locale. Instituțiile descentralizate, subordonate diferitelor ministere, vor fi responsabile de monitorizarea implementării programelor respective și de facilitarea accesului la finanțare.

3.6. Măsuri de implementare

Punerea în aplicare a celor mai multe dintre acțiunile de mai sus vor respecta dispozițiile prevăzute de PNDR. Punerea în aplicare a acțiunilor finanțate din alte programe operaționale va respecta dispozițiile prevăzute în programele respective. Pentru acțiunile finanțate de la bugetul de stat vor fi dezvoltate măsuri specifice de punere în aplicare.

3.7. Aspecte inter-sectoriale

Abordarea nevoilor de mai sus ar avea, de asemenea, un impact trans-sectorial, în special privind adaptarea la schimbările climatice și dezvoltarea infrastructurii rurale (transport, apă și canalizare, sănătate, educație, comunicare). O atenție deosebită trebuie să se acorde finanțării de drumuri și a infrastructurii de apă în cazul în care armonizarea finanțărilor din PNDR și POR ar fi extrem de benefică pentru comunitățile locale. De asemenea, modernizarea infrastructurii principale de transport ar trebui să ia în considerare necesitățile de comercializare a produselor locale pe piețele locale sau mai îndepărtate. Politici îmbunătățite cu privire la dezvoltarea sectorului privat, care ar aborda în special dezvoltarea IMM-urilor, ar avea un impact pozitiv asupra dezvoltării economiei rural non-agricole și ar crea locuri de muncă noi.

3.8. Lista nevoilor identificate

Rezumatul nevoilor identificate la nivel de comună este prezentat în Anexa 3 – Dezvoltarea Agriculturii și Spațiului Rural (pe comună) în Tabelul EN, împreună cu lista detaliată a nevoilor pe comună.

3.9. Tabel de evaluare a nevoilor

Tabel 34: Evaluarea nevoilor privind dezvoltarea zonelor agricole și rurale					
Nevoie/Tipul Nevoii	Perioadă de timp	Prioritate ⁵⁰	Sinerгии	Responsabilități	Comentarii
A. Investiții materiale					
Modernizarea instalațiilor de colectare / procesare / comercializare a produselor agricole	M	MAXIMA	Comerț Transport DSP		
Diversificarea producției vegetale și creșterea animalelor, creșterea productivității și a orientării către piață	M	MEDIE	Comerț Transport		
Modernizarea / reabilitarea infrastructurii de irigații	M-L	MEDIE	SC, Mediu, Apă	MADR, OUA, fermieri	
Modernizarea infrastructurii rurale (apă, canalizare, drumuri, școli, sănătate, etc.)	M-L	MAXIMA	Transport, Apă, Educație, Sănătate	Autorități locale	Preferabil Investiție integrată (II)
Comercializarea produselor locale prin turism – lanțuri scurte de aprovizionare	S-M	MEDIE	Turism		
Diversificarea activităților non-agricole	S-M-L	MAXIMA	DSP		
Conservarea patrimoniului cultural și a tradițiilor locale (inclusiv obiecte de artizanat)	S-M	MEDIE	Turism, Comerț		
Crearea de locuri de muncă	S-M-L	H	DSP		
Promovarea consolidării și modernizării fermelor mici, orientate spre piață	S-M-L	M	Comerț		
Modernizarea dotării tehnice a fermelor	M-L	M			

⁵⁰ Acestea sunt priorități în faza de propunere, valabile doar pentru respectivul sector. Acestea vor fi mai departe ordonate după prioritate în Faza de Strategie (noiembrie 2014) pentru a reflecta importanța trans-sectorială și răspândirea zonală..

Protecția și îmbunătățirea resurselor naturale (sol, apă)	S-M-L	H	SC, Mediu, Apă		
Finalizarea procesului de restituire a terenurilor și înregistrarea în cartea funciară pentru teren / consolidare ferme	M-L	H	Cadastru		
Promovarea activităților agricole organice și certificare	S-M	M	SC, Mediu		
Sprrijin pentru activități în siturile Natura 2000	S-M-L	H	Mediu, SC		
Creșterea suprafeței împădurite sau ocupate cu culturi verzi (peisaj verde)	M	M	SC, Mediu		
Dezvoltarea unor ferme de creștere a animalelor mici / mijlocii	M-L	M	SC, Mediu		
Promovarea consolidării și modernizării fermelor mici în ferme orientate către piață	S-M-L	M	Comerț		
Îmbunătățirea accesului la infrastructura TIC	S-M-L	M	Comerț	MSI	
B. Politici și reglementări					
Activarea concesiunii terenurilor publice pentru tinerii fermieri pentru stabilizarea lor	M-L	M	Pescuit, Mediu		Un sprijin puternic de la CJ de o importanță capitală
Lărgirea accesului la învățământul profesional în agricultură	S-M-L	Max	Educație	MEN, CJ, MADR	
Modernizarea sistemelor de control al calității pentru produsele agricole	M-L	Max	Sănătate, Comerț		
Managementul riscului la nivel de fermă	S-M-L	Max	SC, Mediu, Asigurări		
C. Dezvoltarea instituțională					
Promovarea implicării comunității locale în dezvoltarea locală - LEADER	M-L	M			Instruire și conștientizare prin GAL-uri

Promovarea stabilirii de grupuri de producători / organizații	M-L	M	Comert, Transport, SC		
D. Asistență tehnică					
Îmbunătățirea informării privind finanțarea locală și europeană, inclusiv pregătire de proiecte	S	Max	Toate PO		Dezvoltare/activarea serviciilor de consultanță
Îmbunătățirea activităților de consultanță și activități de formare profesională pentru agricultori / forța de muncă din mediul rural	S	Max	Educație		Dezvoltare/activarea serviciilor de consultanță
Promovarea și marketingul patrimoniului cultural mobil și imobil	S	Max	Educație Mediu Economie	Autorități locale CJ Agenții de turism	Dezvoltare/activarea serviciilor de consultanță / formare profesională

Pilonul III: Îmbunătățirea conectivității

Transportul eficient al persoanelor, mărfurilor, serviciilor și a ideilor este o condiție esențială pentru a face conexiunea dintre o regiune mai dezvoltată și una mai puțin dezvoltată. După cum s-a subliniat în cele două capitole privind infrastructura TIC și transportul, investițiile și schimbările de politici în aceste sectoare vor genera oportunități nu numai pentru sectoarele productive (pilonul 2), dar și pentru serviciile de educație și sănătate inovatoare, pentru a le ajuta să depășească lipsa unor economii de scară sau lipsa de variante de transport viabile (pilonul 4).

1. Transportul

1.1. Nevoi de investiții materiale

1.1.1. Obiectivul de conectivitate

a) Program 1.1-a: Aeroport internațional

Un sistem de transport eficient ar trebui să conecteze în primul rând zona de studiu Delta Dunării cu restul României și țările vecine.

În urma analizei situației economice și sociale din județele Vrancea, Galați, Brăila, Tulcea și Constanța, din Regiunea de Dezvoltare Sud-Est și oportunitățile de dezvoltare a acestora, au fost identificate o serie de nevoi de dezvoltare.

Obiectivul va fi să se conecteze întreaga regiune la rețelele de transport europene:

- 1) București - Focșani (RO) - Chișinău (MD) - (E85 + E581)
- 2) Brăila (RO) - Galați (RO) - Giurgulești (MD) - Chișinău (MD) - (E584)
- 3) Brăila (RO) - Galați (RO) - Giurgulești (MD) - Odessa (UA) - (E87)
- 4) Constanța - București - (E81).

Acest lucru ar asigura o dezvoltare durabilă a zonei, prin valorificarea potențialului și a resurselor celor cinci județe (Vrancea, Galați, Brăila, Tulcea și Constanța). Întreaga regiune de sud-est a României, care cuprinde județele Vrancea, Galați, Brăila, Tulcea și Constanța este o zonă cu potențial mare de trafic pentru ambele categorii, atât bunuri, cât și persoane. Într-adevăr, zona are multe atracții regionale – Marea Neagră, Delta Dunării, complexul lagunar Razim, Carpații de Curbură etc. – precum și centre regionale economice – platforme industriale, șantiere navale, porturi, entități economice majore: Sidex, Promex, Feral, Alum etc.

În acest sens, este o prioritate pentru regiune să fie conectată la coridorul TEN-T Rin - Dunăre prin modernizarea/reabilitarea drumului Tulcea - Constanța - Brăila - Galați, care face parte din rețeaua centrală și cea globală ale TEN-T.

Conexiunea regiunii la rețeaua TEN-T va spori perspectivele activității economice și va deschide calea spre sudul Europei și Asia și anume Bulgaria, Turcia, Grecia etc. și Nord-Est și anume Ucraina, Republica Moldova, Rusia, Belarus etc. Modernizarea acestor trasee rutiere este importantă pentru un trafic corespunzător al bunurilor și al persoanelor, cât și pentru transportul maritim, deoarece ar da o mai mare importanță porturilor maritime Constanța, Brăila, Galați, Tulcea și Sulina, care fac parte din rețeaua centrală și cea globală de porturi. Construirea unei noi platforme multimodale în Portul Galați prin utilizarea fondurilor FC va promova transportul de mărfuri și persoane spre/din partea de NE a României, regiunea Odessa și Republica Moldova și prin intermediul rețelei TEN-T la Tulcea și Portul

Constanța. Punctul de control vamal la Isaccea-Orlovka (România-Ucraina) va fi stabilit în următoarea perioadă de programare a UE, și va contribui de asemenea promovarea transportului de mărfuri și persoane spre și din regiunea Odessa.

Tabel 35: Timp și distanță estimate pe rute alternative							
Ruta alternativă	Localități					Total km	Total timp
Traseul 1	Focșani	Buzău	Urziceni	Slobozia	Constanța	333 km 108 pe autostrada	5.07 h 1.05 pe autostradă
Traseu 2	Focșani	Galați	Brăila	Slobozia	Constanța	329 km 108 pe autostrada	5,32 h 1.05 pe autostradă
Traseu 3	Focșani	Brăila	Isaccea	Tulcea	Constanța	315 km	6,02 h; de la Brăila la Smârdan pe apă
Traseu 3 modernizat	Focșani	Brăila	Isaccea Legătura cu UA	Tulcea	Constanța	315 km 315 pe drum expres	Estimativ 3,5 h Pe drum expres

b) Programul 1.1 - a2: Aeroport Internațional

Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii Aeroportului Tulcea

Aeroportul „Delta Dunării” Tulcea facilitează mișcarea rapidă a persoanelor și a bunurilor de valoare sau perisabile și, astfel, amplifică comerțul și schimburile tip cargo către și dinspre zona de studiu. Turismul este relativ subdezvoltat în regiune, dar cu un potențial important pentru dezvoltarea viitoare. Aeroportul DD Tulcea operează servicii cu cost redus, oferite de diverși operatori, ceea ce va facilita un acces mai bun, care va duce la rândul său la dezvoltarea turismului în regiune. Creșterea numărului de vizitatori se traduce prin îmbunătățirea economiei regionale.

Aeroportul din Tulcea dirijează în prezent un număr redus de pasageri (832 în 2013), sosiți prin intermediul serviciilor charter. Conducerea aeroportului consideră că este vorba de un scop definit în ceea ce privește sprijinul industriei navelor de croazieră pe Dunăre, iar companiile aeriene sunt dezinteresate, în tot acest timp, să utilizeze aeroportul datorită suprafețelor mici de parcare și de manevrare a navelor aeriene. Pentru același motiv nu sunt programate mai multe zboruri în prezent. Aeroportul realizează la momentul actual câteva îmbunătățiri pentru extinderea ariei de parcare, faza I și planul de modernizare viitoare având ca obiectiv rezolvarea problemelor, fapt ce va contribui la funcționarea aeroportului în scopul pentru care acesta există.

Prin modernizarea Aeroportului „Delta Dunării” Tulcea se ajunge la un aeroport de interes internațional. Aeroportul este clasificat cu Cod 3C și este destinat pentru servicii de zbor de tip curier pe distanțe scurte și medii, cu maximum 48 CAN. În prezent, Aeroportul „Delta Dunării” are o pistă de rulare din beton de 2.000m lungime și 30m lățime.

Orientarea căii de rulare este nord – sud. Către final, traseul pistei face o buclă. Pista de rulare este realizată din benzi de beton de 7,5m și canal pentru colectarea apelor pluviale. Pista este echipată la ambele capete cu zone de extindere de 400x300m.

Pista are marcaje și inscripții în acord cu Organizația Internațională a Aviației Civile ICAO. Aeroportul deține o platformă de beton de parcare a aeronavelor pentru două locuri. Platforma are dimensiunile 130m x 70m. Platforma este iluminată și conectată la pista de rulare prin sistem ALFA pe o lungime de 135m. Zona căii de rulare este echipată cu sistem de colectare a apelor și sistem modern de iluminare.

Este necesar să se dezvolte capacitatea aeroportului prin creșterea numărului de platforme de parcare a aeronavelor, extinderea pistei de rulare, dezvoltarea ariilor de îmbarcare – debarcare. Asemenea investiții au fost inițiate în anul 2007 și necesită să fie continuate. Investițiile sunt necesare pentru a permite servicii de zbor operate cu nave Boeing 737 800.

c) Programul 1.1.a - 3: Modernizarea căilor navigabile și a porturilor
Modernizarea Portului Tulcea

Principalele porturi pe Dunăre sunt cele din Galați, Brăila și Tulcea. Cele trei porturi sunt bine amplasate din punct de vedere al nevoilor de servicii de transport atât în România, cât și în țările învecinate.

Există planuri de dezvoltare pentru aceste porturi prin care să se îmbunătățească conexiunile intermodale și să se dezvolte platformele logistice care să degreveze nevoia de transport rutier spre regiunile vecine. Există de asemenea un potențial special de a dezvolta portul Tulcea pentru activități recreative, incluzând aici navele de croazieră și navele mici de agrement. Acest port este parte a unei rețele TEN-T multimodale.

PORTUL TULCEA (localizat între milele marine (Mm) 34 - 42) este parte a companiei naționale „Administrația Porturilor Dunării Maritime” S.A. Galați, o instituție care îndeplinește funcțiunea de Autoritate Portuară pentru porturile Galați, Tulcea, Isaccea, Măcin, Chilia Veche, Mahmudia, Smârdan, Hârșova și prin puncte de lucru pentru Gura Aman și Turcoaia, și pentru debarcaderele de la Crișani, Maliuc, Partizani, Gorgova și Babadag.

Portul Tulcea este compus din:

- Portul Industrial Tulcea
- Port Comercial Tulcea
- Portul Mahmudia
- Portul Chilia Veche
- Portul Isaccea

În scopul asigurării unor condiții normale de trafic pentru dezvoltarea transportului de marfă și călători, Administrația Portului Tulcea a identificat următoarele tipuri de lucrări de modernizare:

1. Lucrări pentru eliminarea depozitelor aluvionare pe Fluviul Dunărea

Descriere: Proiectul necesită:

- Un studiu detaliat privind curenții de apă la Dunăre în zona Portului Tulcea,
  - Lucrări hidro-tehnice pentru ajustarea curenților prin construcția unor sisteme hidrotehnice de eliminare a aluviunilor pe malul stâng al Dunării, între milele 41 - 42. Acestea vor elimina aluviunile în zonele Industrială, Comercială și Faleză.
2. Realizarea unui canal către mare, care să conecteze Mm 36 și Mm 42, care va conduce la eliminarea congestionării traficului în port pentru navele navale – maritime care au ca destinație finală Galați și Brăila.
  3. Terminal pentru produse petroliere în port, prin realizarea unei investiții la Mm 36 pentru o platformă industrială (terminal petrolier).
  4. Terminal pentru produse cerealiere în port, prin realizarea unei investiții la Mm 35 pentru o platformă industrială (terminal cereale).
  5. Lucrări de dragare necesare pentru 2014 – 74.000 mc.

Portul Tulcea – Dana Portului Industrial

Necesitatea începerii unor lucrări de reparative capital la cheiul naval și maritime și aducerea la o cotă, astfel încât să se creeze un front de acostare de 320 ml la cota -7.00 etiaj lucrări tehnice Tulcea zero, operații generale de cargo / nave fluviale / maritime;

Portul Tulcea – Dana Portului Comercial

Reabilitarea căii ferate în Portul Comercial (dana de descărcare specializată pentru operațiuni pentru localitățile deltei);

Începerea unor lucrări de reparații capital și transformarea cheiului – debarcader înclinat în chei vertical (-3.50 etiaj lucrări tehnice Tulcea zero) pentru operațiuni generale tip cargo pentru navele fluviale;

Portul Tulcea – Dana societății de construcții IEAMC

Începerea unor lucrări de reparație capitală și transformarea cheiului-debarcader înclinat vertical (-3.50 etiaj lucrări tehnice Tulcea zero) pentru operațiuni de transport comercial containerizat.

Înzestrarea cu echipamente pentru transbordarea de containere, construirea unei platforme pentru transport multimodal, și reabilitarea drumului de acces către platforma portului, cu conectarea sa la drumul județean de centură;

Portul Tulcea – Faleză

Extinderea zonei de promenadă a Municipiului Tulcea prin realizarea unei platforme suspendate pe piloni de cca. 100 ml de-a lungul ariei îngrădite (aparținând fostei Tulco), cu posibilitatea creării unor dane pentru gararea navelor de agrement;

Începerea unor lucrări de reparație capitală și transformarea cheiului înclinat în chei vertical (lucrare tehnică adițională la -3.50 / 7.00 etiaj Tulcea zero) pentru operațiuni pe nave destinate transportului fluvial – maritim și transportului subsidiar pentru locuitorii Deltei;

Crearea unui sistem de monitorizare video permanentă 24 h / 7 z cu scopul securizării (turiști, personal îmbarcat, nave angajate în traficul domestic și internațional).

Tulcea – Portul MARINA

Modernizarea locației existente pentru navele mici private și pentru scop recreațional – partea de sud-est a Portului Tulcea.

Modernizarea Portului Sulina

Orașul Sulina este situat la capătul canalului navigabil internațional Sulina, la Marea Neagră. Sulina este singurul oraș amplasat în Inima Deltei, care este situat pe axa prioritară a rețelei de transport trans-european Rin – Main – Dunăre, și este parte a rețelei multimodale.

Sulina este amplasată pe malul drept al Canalului Sulina. Portul are în construcție:

- Chei vertical din beton cu o lungime de 3.340 ml,
- Trei estacade din beton, fiecare având un front de 80 ml pentru acostare și adâncimea danei de - 7,50 m,
- Două estacade cu un front din beton acoperind 100 ml și 200 ml, cu o adâncime de -3, 50 ml,
- Două estacade din beton cu un front al danei de 30 ml fiecare, asigurând o adâncime a danei de - 2.50 ml și
- Chei înclinat cu o lungime de 2.000 ml pentru apărare la mal, cu o extensie a cheiului vertical în amonte de Stația de Tratare a Apei.

În Sulina este amplasată Administrația Zonei Libere Sulina (AZL), o zonă autonomă, subordonată Consiliului Județean Tulcea, care ocupă o suprafață de 100,89 ha, compusă dintr-un număr de 7 perimetre, între clădirea AFDJ și Hotelul Sulina și în jurul unui bazin maritim de tranzit (perimetrul 6, 330850 mp și adâncime de 7m).

În aria AZL Sulina, există un bazin fluvial (perimetrul 7) pentru nave și pescuit, acoperind 50,150 mp. În perimetrele 1 și 3, aflate în Sulina lângă clădirea AFDJ și molul portului de tranzit Sulina, sunt executate lucrări de infrastructură (docuri, platformă, drum de acces), clădiri cu destinație administrativă, spații comerciale sau productive industriale, rețele electrice și termice, alimentare cu apă, canalizare și telefonie, pe când perimetrele 2, 4 și 5 sunt terenuri nedezvoltate.

Este necesară reabilitarea infrastructurii portuare existente pentru a asigura condiții corespunzătoare pentru transportul de bunuri și pasageri, reparații generale la pilonii și estacadele existente, construirea unor estacade pentru navele fluviale de croazieră, construcția unor bazine pentru cântărirea navelor și vaselor de pescuit, facilitate pentru îmbarcare / debarcare tip cargo general, dar, de asemenea și self-located pe ambele maluri ale canalului Sulina, construcția unui port pentru pescari și a unui port marina de agrement.

De asemenea, se propune achiziționarea unei nave pentru transportul pasagerilor (rezidenți) peste Dunăre, dată fiind poziționarea orașului pe ambele maluri ale fluviului, și construirea unui pod peste Canalul Busurca, care să permită accesul către și dinspre malul stâng (zona numită Prospect).

Reabilitarea și modernizarea Canalului Sulina

Lucrări pentru protecția malurilor pe Canalul Sulina – Etapa II

Canalul Sulina, care este menținut pentru navigația maritimă, preia aproximativ 19% din volumul de apă al Dunării. Are o lungime de 64 km, o lățime maximă de 250m, o adâncime maximă de 18m și o adâncime minimă de 7,32 m. Reabilitarea malurilor este necesară pentru a asigura condiții de navigație și protecția malurilor canalului Sulina împotriva eroziunii prin:

- Lucrări tehnice care să conducă la stabilizarea albiei fluviului, restaurarea canalului navigabil și protecția malurilor canalului Sulina, reducerea riscului scăderii apelor și a cantității de aluviuni ce intră pe canal la joncțiunea cu canalul Sfântu Gheorghe,
- Optimizarea lucrărilor de dragare pentru a asigura adâncimile minime pentru navigare la deschiderea canalului în mare; redirecționarea depozitelor de aluviuni în amonte de bara Sulina și direcționarea curenților în mare;
- Lucrările necesare vor completa lucrările anterioare și în curs, astfel:
  - „Protecția malurilor pe Canalul Sulina - Etapa I”, început în anul 1986,
  - „Protecția malurilor pe Canalul Sulina, măsurători topografice și sistem de semnalizare pe Fluviul Dunărea”
  - „Lucrări hidrotehnice pentru restaurarea, întărirea și apărarea malului drept al Canalului Sulina în localitățile Maliuc - Gorgova - Vulturul distruse de inundații în perioada martie – aprilie 2000, județul Tulcea”.

Protecția malurilor este considerată a fi de o importanță majoră dacă se are în vedere problema schimbărilor climatice în România ultimilor ani. Ploile torențiale au condus la niveluri istorice ale Fluviului Dunărea în Rezervația Biosferei Delta Dunării. Inundațiile au afectat populația locală, fauna și vegetația din zona principală a Deltei și au avut un impact semnificativ asupra navigației pe Canalul Sulina.

Ridicarea digului de apărare, fără a afecta schimbul lateral de apă între Canalul Sulina și Rezervația Biosferei Delta Dunării, înseamnă întărirea unui pasaj de siguranță pentru nave și cargouri în condițiile unui ecosistem fragil. Astfel, se reduce riscul incidentelor de poluare accidentală cauzată de nave (se consideră că acest canal poate fi controlat în mod adecvat pe timp de dezastre).

1.1.2. Obiectivul de mobilitate

În zona învecinată, rezidenții au acces la căile navigabile și la drumurile județene, comunale și locale. În timp ce rețeaua dezvoltată de drumuri există, starea acesteia este inadecvată. Lucrările la infrastructură de drumuri se concentrează pe reabilitarea drumurilor pentru creșterea vitezei de transport și a siguranței traficului.

Drumuri Județene, Comunale și Locale

Populația și economia Județului Tulcea sunt deservite de o rețea de drumuri care este împărțită după cum urmează:

Tabel 36: Rețeaua de drumuri în Județul Tulcea			
Drumuri Naționale DN (km)	Drumuri Județene DJ (km)	Drumuri Comunale DC (km)	Drumuri Locale (km)
326	610	395	991

Tabel 37: Drumuri publice în Județul Tulcea							
Județ	Drumuri publice (naționale, județene și comunale)		Drumuri naționale		Drumuri județene și comunale		Densitatea drumurilor publice/100 km ² de teritoriu
Tulcea	1331 din care:		326 din care:		1005 din care:		15,6
	Moder-nizate	Cu iluminat, asfalt, paviment	Moder-nizate	Cu iluminat, asfalt	Moder-nizate	Cu iluminat, asfalt	
	462	378	326	-	136	378	

Sursa: <http://www.insse.ro/cms/ro/content/anuarul-statistic-2012>

Nivelul de performanță a infrastructurii trebuie să fie ridicat, astfel încât să se asigure calitatea călătoriei și a transportului rutier. Perturbarea traficului datorată degradării infrastructurii produce disconfort, costuri suplimentare și pierderi în ceea ce privește timpul călătoriei. În zonele rurale și în special în Zona de Studiu, situația este oarecum critică. Datorită nivelului scăzut de infrastructură, problema centrală rămâne accesul către infrastructura rutieră. Condițiile climatice nefavorabile conduc deseori la disfuncții de trafic pe drumurile de pietriș și pământ. De multe ori, un astfel de drum reprezintă singura conexiune între comunitate și serviciile de urgență.

În interiorul Deltei propriu-zise, există câteva constrângeri semnificative în ceea ce privește construcția de drumuri datorită atât unor dificultăți de ordin fizic, cât și condițiilor de mediu și economice. Totuși,

există o nevoie socială de a furniza un minim nivel de accesibilitate în orice anotimp în partea de nord a Deltei propriu-zise, de la Chilia la Tulcea, de a furniza rezidenților accesul la facilitățile cele mai importante de ordin social și economic.

Cele mai multe dintre aceste drumuri nu au fost realizate inițial pe baza unor studii standard de fezabilitate și a unor proiecte tehnice și sunt situate pe siturile unor poteci, drumuri sau căi anterioare, care conectau comunitățile pentru satisfacerea unor nevoi de comerț, schimb de bunuri și călătorii personale.

Dacă în anumite situații calea de rulare a drumului este clar definită, există câteva zone în care drumul, chiar dacă este înregistrat în inventar și inclus în lista publicată în Monitorul Oficial, generează probleme în ceea ce privește găsirea și identificarea lui.

Aproape fiecare ploaie aduce dificultăți în trafic sau blocaje. Condițiile climatice pot produce, de asemenea, alunecări de teren. Pe câteva porțiuni de drumuri, degradarea este atât de avansată, încât traficul trebuie redirecționat pe drumurile laterale de pământ.

Dacă pentru drumurile județene există instituții de administrare specializate, pentru drumurile comunale personalul de mentenanță este inexistent. Finanțarea este foarte limitată pentru ambele tipuri de drumuri. În cadrul comunităților rurale, administrarea drumurilor reprezintă una din multiplele sarcini ale primarului.

Se poate vorbi de lipsa unui cadru legislativ organizat pentru a iniția și a alimenta permanent un fond pentru supervizare, mentenanță, reparație și reabilitare de drumuri locale. Veniturile provenite exclusiv din surse locale nu pot acoperi nevoile datorită faptului că populația rurală are venituri taxabile de nivel scăzut, dacă acestea există. Un procent considerabil îl reprezintă persoanele vârstnice care subzistă din pensii sau persoanele care se bazează pe ajutoarele sociale.

Cu toate acestea, nevoile și condiția infrastructurii de transport la sol sunt bine-cunoscute la nivel local. Astfel, nevoia fundamentală privește sprijinul pentru definirea unui sistem care să îmbunătățească capacitatea de decizie la nivel local și transformarea într-un cadru organizat, bazat pe expertiză tehnică și pe ordonarea după prioritate a resurselor financiare limitate, alocate drumurilor cu impact crescut asupra accesibilității și mobilității comunităților în cadrul rețelei multimodale TEN-T.

Pe baza acestui obiectiv, au fost identificate proiecte de modernizare pentru drumurile județene și de acces la rețeaua TEN-T.

1. Reabilitarea drumului județean DJ229E, Secțiunile I și II, NICULIȚEL – intersecția cu DN22 – ZEBIL – SARICHIOI (int. DJ222), KM 3+300 - 54+795, L = 51,495 km. Scopul îl constituie dezvoltarea potențialului natural și economic al localităților Niculițel, Valea Teilor, Alba, Izvoarele, Iulia, Nicolae Bălcescu, Turda, Mihai Bravu, Satu Nou, Zebil, Sarichioi cu un total de 17.313 locuitori și asigurarea pentru aceștia a unui acces la rețeaua extinsă TEN-T (Constanța - Tulcea - Brăila - Galați).

2. Reabilitarea drumului județean DJ222N, TULCEA – PARDINA - CHILIA VECHE, Km 0 – 66 km. În contrast cu situația rezidenților zonele limitrofe Deltei propriu-zise rezidenții din zona principală nu au acces la rețeaua de drumuri, astfel încât scopul pentru aceasta arie este de a furniza accesul la serviciile de bază - servicii care nu pot fi asigurate în condiții dificile de vreme, și totodată de a îmbunătăți potențialul turistic în zona de nord a Deltei - comunele Chilia Veche, Pardina și Ceatalchioi cu un total de 3.252 locuitori, prin furnizarea către aceștia a unui acces la rețeaua extinsă TEN-T (Constanța - Tulcea - Brăila - Galați).
3. Reabilitarea drumului județean DJ222C, MURIGHIOL – IAZURILE – AGIGHIOL, KM 36+332-62+926, L=26.594 km. Scopul este de a îmbunătăți accesul pentru turiști pe drumurile care duc către zonele de agrement Iazurile – Murghiol - Dunavăț, realizarea conectivității populației din trei comune cu un total de 10.359 locuitori cu rețeaua extinsă TEN-T (Constanța, Tulcea și Brăila).
4. Reabilitarea drumului județean DJ223A: Tronson IV, SLAVA RUSA - BABADAG, KM 39+800 - 47+400
5. Reabilitarea drumului județean DJ222: DOUA CANTOANE – BEIDAUD - limita JUD. CONSTANȚA, KM 72+321 – 94+300.
6. Reabilitarea drumului județean DJ226: Tronson DN 22B - CORBU - SACELE - ISTRIA - MIHAI VITEAZU; L=46,2 km, KM 0+000 - 5+500, KM 12+400 - 53+105.

Sprrijinirea mobilității durabile la nivelul centrelor urbane din teritoriul ITI Delta Dunării

La nivelul anului 2013, doar 64,6% din străzile orașelor de pe teritoriul ITI Delta Dunării erau modernizate⁵¹, în timp ce restul sunt încă acoperite cu pavaj sau chiar cu pământ, acestea fiind specifice mai ales cartierelor periferice, care sunt dezavantajate din diferite perspective (a accesului la infrastructură, la utilități și echipamente publice, la servicii publice de educație, sănătate, culturale și sociale, la locuri de muncă etc.). Pe lângă aspectele legate de reducerea mobilității și calitatea redusă a vieții, problemele legate de infrastructura rutieră se reflectă și într-un volum sporit de emisii de CO₂ și într-un număr mare de accidente.

Serviciile de transport în comun sunt asigurate doar în municipiul Tulcea, cu un număr de 41 de autobuze și microbuze, numărul de pasageri transportați scăzând cu 33% doar în perioada 2007-2014, până la 3,85 milioane/an. Vehiculele utilizate pentru transportul în comun sunt uzate fizic și moral, cele mai multe dintre acestea fiind achiziționate de pe piață la mâna a doua. În vederea reducerii volumului emisiilor de CO₂ și a costurilor de operare, o parte dintre vehicule sunt alimentate cu GPL.

În plus, în aceste orașe nu există piste pentru biciclete (exceptând o pistă în jurul lacului Ciuperca din municipiul Tulcea), iar multe dintre străzi nu dispun de trotuare, astfel încât mobilitatea „verde” nu este asigurată, amplificând volumul de CO₂ generat de traficul auto.

În acest context, pentru creșterea mobilității și pentru asigurarea unor alternative sustenabile la transportul motorizat, se impune modernizarea întregii trame stradale din mediul urban, amenajarea de

---

⁵¹ INS – Baza de date TEMPO Online.

trotuare, spații pietonale, piste de biciclete, intersecții, implementarea de sisteme de management a traficului etc.

1.1.3. Accesibilitatea în Inima Deltei

Accesul pentru rezidenți și turiști către partea de nord a deltei propriu-zise va fi realizat prin intermediul drumului de la Chilia Veche la Tulcea.

Accesul în alte zone și localități ale Deltei este posibil numai pe căile navigabile. Pentru aceste zone și localități, echipa propune următoarele:

- Lucrări de dezvoltare și modernizare pentru porturile mici și estacade, precum și pontoane de acces pentru navele mici, în toate localitățile din zona principală a Deltei, incluzând aici construirea unor stații mici pentru pasageri.
- Construcția unui drum de acces pentru biciclete Chilia – Periprava – Sulina.
- Reabilitarea drumului de acces pentru biciclete de la Sulina la Sfântu Gheorghe
- Reglementări care să permită proprietarilor de pensiuni să ofere servicii de transport pentru turiștii lor.
- Asigurarea unui proces de selecție transparent și competitiv pentru operatorii publici de transport în apele din zona Deltei propriu-zise.

1.1.4. Dezvoltarea sectorului de transport și logistică prin susținerea inițiativelor private

Zona Deltei Dunării are o poziție geografică strategică, fiind amplasată la granița de est a Uniunii Europene cu spațiul ex-sovietic și cu Asia, pe malul Mării Negre și de-a lungul fluviului Dunărea – principalul coridor de transport pe apă din Europa, parte a rețelei centrale TEN-T. Activitatea de transport pe apă a constituit, timp de mai multe secole, principalul motor al dezvoltării economice a centrelor urbane din zonă (Tulcea, Sulina).

După 1989, pe fondul restrângerii activității unor agenți economici, a scăderii fluxului de mărfuri către țările foste membre C.A.E.R., a dezvoltării turismului rutier, a conflictelor militare din țările riverane Dunării și a degradării infrastructurii de transport fluvial, volumul de mărfuri tranzitate prin porturile din zonă s-a redus cu până la 60-70%⁵². La nivelul anului 2013, în zona studiată mai funcționau doar 400 de agenți economici din domeniul transporturilor și logisticii, cu o cifră de afaceri de circa 60 mil. Euro/an și 1.500 de salariați, ceea ce înseamnă mai puțin de 5% din totalul activității economice din zonă⁵³.

Implementarea proiectelor de investiții publice prevăzute de către Master Plan-ul General de Transport al României pentru zona Tulcea în perioada 2015-2030, precum extinderea și modernizarea Aeroportului Internațional "Delta Dunării", a porturilor dunărene, îmbunătățirea condițiilor de navigație pe Dunăre, modernizarea drumurilor naționale de acces etc., vor antrena creșterea cererii pentru servicii de

---

⁵² AFDJ Galați.

⁵³ Borg Design – Baza de date Listă Firme.

transport de mărfuri, persoane, inclusiv turiști, logistică și depozitare. În acest context, se impun investiții pentru dezvoltarea și modernizarea activității IMM-urilor din acest domeniu.

1.2. Responsabilități

Administrarea drumurilor. Ministerul Transporturilor este organismul central de administrare publică, împuternicit de statul român pentru a exercita autoritate publică asupra drumurilor naționale.

Ministerul Transporturilor este administratorul drumurilor de interes național – direct sau prin intermediul Companiei Naționale de Autostrăzi și Drumuri Naționale din România S.A. Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale din România S.A în România îndeplinesc obligațiile privind realizarea proiectelor, funcționarea și întreținerea în conformitate cu Ordonanța nr. 43/1997 și în conformitate contractele de concesiune.

Sectoarele de drumuri naționale, incluzând lucrări mari (poduri), amenajări și alte lucrări auxiliare realizate în interiorul municipalităților și județelor reprezintă responsabilitatea administrațiilor locale.

Administrarea drumurilor județene (realizarea, funcționarea și întreținerea) reprezintă responsabilitatea consiliilor județene, iar drumurile de interes local țin de consiliile locale din teritoriu. Sunt exceptate de la această regulă sectoarele de drumuri județene din zonele construite intravilan (lucrări mari (poduri), amenajări și alte lucrări auxiliare realizate); acestea se află sub administrarea consiliilor locale.

Decizia de executare cu prioritate a proiectelor de modernizare a drumurilor de interes european sau național sau a sectoarelor de drumuri din interiorul sau exteriorul unei localități aparține administratorului național de drumuri, cu acordul autorităților locale.

1.3. Aspecte inter-sectoriale

1.3.1. Indicarea de posibile/necesare sinergii cu alte sectoare

Infrastructura de transport este strâns legată de următoarele sectoare: agricultura, industria turismului, a pescuitului și acvaculturii, precum și de cea a mărfurilor în vrac.

Tabel 38: Relația dintre infrastructura de transport și celelalte sectoare			
	Importanța sectorului	Relația cu Industria Transporturilor	Intervenția de acompaniere
Agricultură	Reprezintă principala activitate economică în județul Tulcea, precum și cea mai mare sursă de locuri de muncă. În anul 2009, Tulcea a exportat produse vegetale, textile și articole din țesături, metale și altele.	Tulcea are un port prin care se pot procesa mărfuri cu greutatea de până 18.000 tone per încărcătură și unde, în 2012, s-a înregistrat procesarea a mai mult de 2 milioane de tone mărfuri.	Creșterea investițiilor în portul Tulcea și a inter – modalității.
Turism	Delta Dunării este punctual de atracție turistică atât pentru turiști romani cât și pentru cei străini care vin pentru a se relaxa, pentru activități, pentru a pescui, privi păsările și pentru a se bucura de natura.	Se ajunge folosind căile de transport rutier, naval și aerian, foarte puțini turiști (aproximativ 2,000 anual) ajung în aeroportul din Tulcea (motivele sunt reprezentate de limitările tehnice ale aeroportului).	Îmbunătățirea drumurilor județene și facilitarea transportului pasagerilor pe căile navigabile. De asemenea, turiștii vor beneficia de dezvoltarea reglementată a operatorilor de transport.
Pescuit și acvacultură	Există trei categorii de pescuit în Rezervația Biosferei „Delta Dunării (RBDD): comercial, recreativ/sportiv și familial. Pescuitul comercial înregistrează în prezent 1.448 de pescari cu permis și 744 de bărci. Aproximativ 17.000 permise de pescuit recreativ/sportiv au fost emise de RBDD și aproape 2.500 de familii locale (incluzând pescari cu permis) sunt autorizați să prindă pește pentru propriul consum.	Relația dintre pescuit și turism – pescuitul recreațional: Căile navigabile fluviale reprezintă principala atracție pentru turiștii interesați de pescuit; cele 164 de ambarcațiuni transportă 21.700 de pasageri în zonă. Pescuitul comercial: Costurile privind transportul și pomparea apei (pentru acvacultură) subminează profitabilitatea. Asociația Națională a Producătorilor din Pescărie confirmă faptul că acvacultura tradițională este puțin probabil să producă profit în Delta (mai ales în interiorul Deltei).	Dragarea și curățarea canalelor navigabile fluviale din Deltă precum și îmbunătățirea locurilor amenajate pentru ancorare în special în Tulcea și Sulina.
Mărfuri în vrac	Județul Tulcea beneficiază de un sistem natural de transport datorită principalelor canale de navigare și a căilor navigabile de conectare.	175 de km ai canalului navigabil de la Sulina la Brăila, care face parte din coridorul Rin – Deltă, au fost construiți și întreținuți de-a lungul timpului. În ultima perioadă, UE a finanțat lucrări de dragare pentru menținerea adâncimii de 7,5 metri pentru a permite navelor maritime	

		de 30.000 DWT să folosească acest canal până la Brăila. În 2012, 1.467 de nave foloseau acest canal pentru transportul a aproximativ 2,4 milioane de tone de mărfuri. Marea majoritate a acestor nave avea capacitatea sub 6.000 DWT și doar 15% din total înregistra o greutate mai mare decât cea menționată.	
--	--	---	--

Tabel 39: Aspecte referitoare la schimbările climatice

	Importanța sectorului	Relația cu Industria Transporturilor	Intervenția de acompaniere
Schimbările Climatice	<p>Schimbările Climatice vor avea consecințe răsunătoare asupra planetei. Pe lângă tendința prezentă schimbările climatice sunt o amenințare serioasă asupra vieții omenești, dezvoltarea economică, și, asupra planetei însăși, de care depinde supraviețuirea speciei umane. Delta Dunării este în special vulnerabilă la schimbări.</p> <p>Discuții despre efectele distructive ale încălzirii globale este o prioritate globală și România, ca membru al UE, s-a angajat să combată încălzirea globală.</p>	<p>Recunoașterea impactului acestor schimbări climatice asupra industriei transportului și a unei politici eficiente pentru promovarea modalităților de transport cu conținut scăzut de carbon este necesară.</p> <p>Schimbările Climatice pot avea efecte complexe: de exemplu, transportul pe căile navigabile interioare, vor fi afectate de schimbarea adâncimii apei, în timp ce câteva canale pot fi mai accesibile navigării spre interior datorită creșterii nivelului mării. În consecință, capacitatea de navigare a canalelor este foarte probabil să se schimbe și nevoile trebuie evaluate corespunzător.</p>	<p>Politici bine planificate pentru a orienta cererea către tehnologii și modalități de transport cu emisii scăzute în carbon trebuie să facă parte din proiectele și programele de investiții. Astfel de politici conduc la reducerea cererii pe termen lung prin schimbarea geografiei economice a orașelor și regiunilor, dar va necesita coordonarea atentă a politicilor urbane, de transport, de mediu și de sănătate.</p>

1.4. Tabel de evaluare a nevoilor

Tabel 40: Evaluarea nevoilor privind transportul				
Nevoie/Tip de nevoie	Termen	Prioritate⁵⁴	Sinerjie	Comentarii
1. Infrastructură				
Drumuri - Conexiune				
Reabilitarea/îmbunătățirea drumului DN 22 Constanta - Tulcea – Brăila – Galați	Mediu	Medie	Turism	Drumul reprezintă legătura cheie de conexiune și necesită analiză de fezabilitate înainte ca standardele corespunzătoare să fie determinate (vezi GTMP).
Drumuri - Accesibilitate				
Reabilitarea diferitelor drumurilor județene (DJ229E, DJ222N, DJ222C, DJ223A, DJ222, DJ226)	Scurt	Ridicată	Turism	Lista drumurilor județene necesită ordonare după prioritate.
Căile de navigare fluviale și Porturile - Conexiune				
Conexiuni Inter-modale Galați (posibila construire a unui pod peste Dunăre)	Mediu	Medie		Se va analiza în GTMP; există posibilitatea atragerii de fonduri pentru construirea podului.
Lucrări de protecția taluzelor din canalul Sulina (este o parte a proiectului de îmbunătățire a căilor de navigare ale Dunării)	Scurt	Ridicată		Se va analiza în GTMP; există posibilitatea atragerii de fonduri CEF ca parte a programului general al Dunării.
Modernizarea portului din Tulcea *- NRP	Scurt	Ridicată	Turism, agricultură, Industrie	Analiza în GTMP poate atrage fonduri de la Fondul European de Dezvoltare Regionala (FEDR). Se poate atrage și finanțare private parțială.
Căile de navigare fluviale și Porturile - Conexiune				
Lucrări de dragare locală a căilor de navigare fluvială pentru a facilita accesul la comunitățile locale și la traseele turistice.	Scurt	Ridicată	Turism, agricultură, pescuit	Dragare limitată sau stabilită pentru a oferi acces esențial. A se desfășura în concordanță cu alte sectoare și cu alte modele hidrologice necesare.
Modernizarea porturilor și construirea de debarcadere pentru ambarcațiuni (la Sulina, Măcin, Isaccea, Mahmudia, Crișan, Gorgova, Maliuc, Partizani)	Scurt	Ridicată	Turism, agricultură, pescuit	Facilități corespunzătoare oferite în parteneriat cu sectorul privat și comunitățile locale.

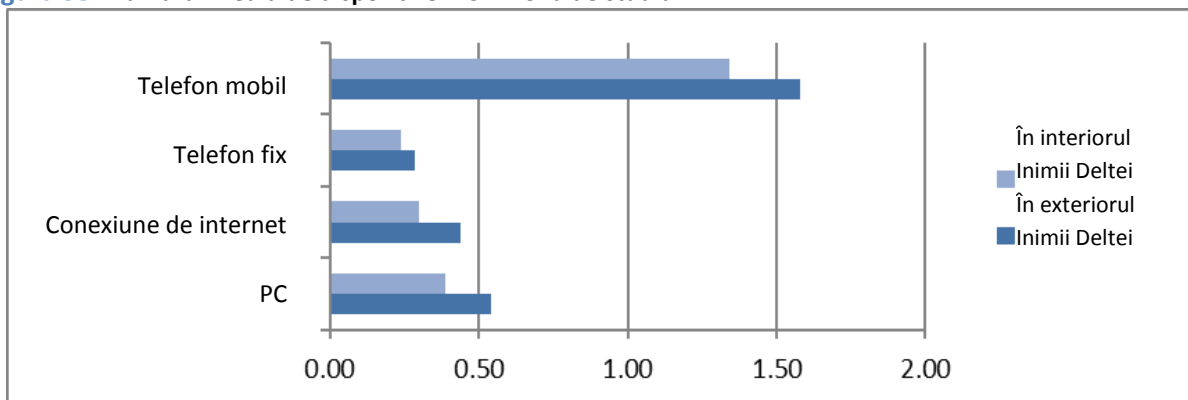
⁵⁴ Acestea sunt propuneri de priorități, clasificate doar în sectorul respectiv. Acestea vor fi mai departe ordonate după prioritate în timpul fazei de Strategie (Noiembrie 2014) pentru a reflecta importanța trans-sectorială și la nivelul întregii regiuni.

Căi Ferate - Conexiune				
Modernizarea căii ferate Medgidia – Tulcea	Termen Lung	Scăzută	Turism	îmbunătățirea infrastructurii de transport feroviar pentru a fi integrate în rețeaua de conectare TEN-T și îmbunătățirea calității serviciilor ceea ce include achiziționarea/ dezvoltarea mijloacelor de transport în concordanță cu planurile de dezvoltare regionale.
Aeroport - Conexiune				
Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii aeroporturilor * - NRP	Scurt	Ridicată	Turism	Cu posibilitatea de a fi finanțat de Fondul European de Dezvoltare Regionala (FEDR).
2. Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări				
Procedură deschisă și competitivă de concesionarea operării porturilor și mijloacelor inter-modale către sectorul privat	Scurt	Ridicată		
Concesionarea transportului public (se aplică pentru transportul pasagerilor) se acordă pe baza competiției	Scurt	Ridicată	Turism	
Schimbări de reglementare pentru a permite afacerilor DD să transporte un număr mic de clienți cu ajutorul transportului privat	Scurt	Ridicată	Turism	
Elaborarea unui plan pentru infrastructura transportului public.	Scurt	Ridicată	Toate sectoarele	
3. Nevoi de asistență tehnică (AT)				
Suținere financiară pentru elaborarea unui SF și ordonarea după prioritate a tuturor proiectelor	Scurt	Ridicată	Toate sectoarele	
Suținere financiară pentru realizarea tranzacțiilor PPP și alte inițiative private de finanțare cu IMM-uri.	Scurt	Ridicată	Toate sectoarele	
Suținere financiară pentru pregătirea echipelor de managementul proiectelor	Scurt	Ridicată	Toate sectoarele	

2. Tehnologia Informației și Comunicațiilor (TIC)

Domeniul TIC va fi dezvoltat cu scopul de a spori conectivitatea virtuală și pentru a stimula dezvoltarea unei societăți informaționale integrate în Delta Dunării, care este deservită necorespunzător la momentul actual. Accesul și însușirea tehnologiei informației și comunicațiilor va avea ca efect îmbunătățirea serviciilor publice, va determina creșterea calității vieții și va facilita accesul firmelor locale la piețe mai mari. În timp ce accesul la telefonia mobilă atinge nivelul național în zona de studiu, accesul și folosirea calculatoarelor și a unei rețele de internet în bandă largă se află sub nivelurile naționale și europene. Până la sfârșitul anului 2013, rețeaua de internet prin cablu în zona de studiu acoperea mai puțin de 76% media rurală din România, (în comparație cu media națională de 90% și 97% în UE). Numărul abonamentelor la internet în bandă largă înregistrat în gospodării este mai mic cu 50% din populația rurală. Folosirea internetului e foarte limitată. Mai mult de jumătate din populație nu a folosit vreodată internetul. Procentajul persoanelor care nu au competențe informatice depășește 90%, fiindu-le astfel foarte dificil să folosească TIC la serviciu pentru a învăța, a se relaxa sau a comunica. Cererea și oferta privind serviciile de e-guvernare sunt foarte limitate, cu câteva excepții (Luncavița și Jurilovca).

Figura 35: Numărul mediu de dispozitive TIC în zona de studiu

Sursa: Sondaje în rândul gospodăriilor din Delta Dunării

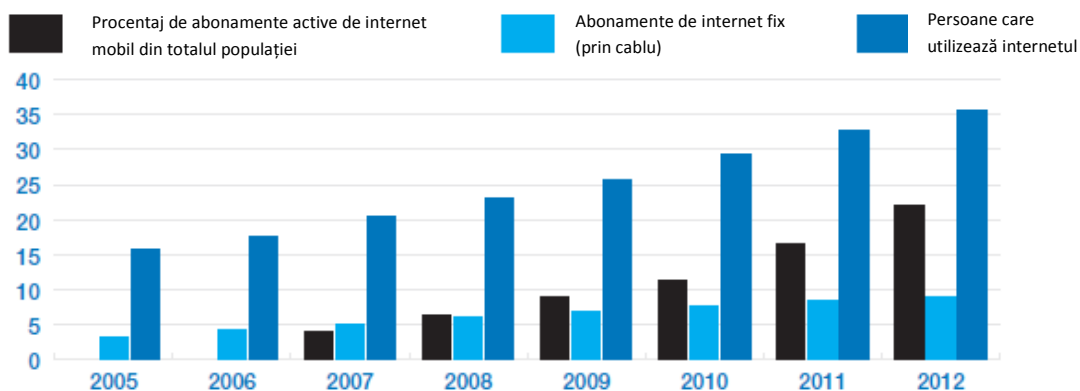
2.1. Nevoi de investiții materiale

În prezent, în interiorul Deltei, media normală de folosire a internetului pe persoană este de 25%, în timp ce în zonele învecinate este de 33% (iar media națională este de 43%). În timp ce autoritățile locale și IMM-urile din turism au mărit accesul la internet, calitatea și diversitatea informațiilor și serviciile oferite sunt limitate. De exemplu, accesul în inima Deltei se realizează pe baza unui permis, situație care a devenit un obstacol din ce în ce mai des menționat în calea dezvoltării firmelor locale: aceste premise pot fi achiziționate de la agenții care au un număr limitat și are au un program redus cu publicul; sau pot fi achiziționate de la bănci, care manifestă aceleași restricții. Firmele au cerut permisiunea de a integra procurarea acestor permise direct de pe paginile lor de internet pentru a facilita accesul turiștilor la ele.

Nevoile privind investițiile materiale se referă la creșterea accesului la infrastructura de internet în bandă largă, incluzând echiparea LPPA –urilor, în special în interiorul Deltei. Deși există probleme de instalare pentru a oferi acces convenabil la infrastructura de internet în bandă largă în inima Deltei, această zonă este cea care ar înregistra cele mai mari beneficii dacă accesul s-ar mări. Acest lucru se poate realiza prin crearea unei Rețele Electronice a Comunității Locale (RECL), cu multiple puncte de acces la internet (PAPIs), după un model implementat în România, care ar determina costuri mult mai reduse decât instalarea unei conexiuni la internet în fiecare gospodărie. Această rețea are trebui să furnizeze servicii de e-guvernare, informații publice, inclusiv oportunități despre fondurile disponibile, informații actualizate despre vreme sau situații de urgență etc. Acesta corespunde Axei prioritare 2 a PO Competitivitate „TIC pentru economia competitivă digitală”. Locațiile PAPIs, în biblioteci, școli etc. trebuie echipate cu aparatură corespunzătoare, incluzând soluții durabile pentru serviciile de mentenanță și alte servicii conexe. Administrația ITI ar putea colabora cu autoritățile locale pentru a găsi soluții care beneficiază de avantajele economiilor de scară.

Dezvoltarea TIC va presupune și extinderea accesului la internet wireless și puțin costisitor. Atât populația locală, cât și turiștii folosesc rețelele mobile în majoritatea cazurilor, așa cum dovedesc studiile globale. În consecință, investițiile se vor focaliza pe facilitarea accesului publicului la conexiuni de internet în bandă largă, wireless și fără costuri sau cu costuri mici. Estonia, o țară mică, unde 75% din populație are acces la conexiunile de internet și la wireless, iar internetul wireless este de cele mai multe ori gratuit în spațiile publice, este una dintre țările care înregistrează cele mai mari creșteri economice din Europa⁵⁵.

Figura 36: Conexiunile mobile la internet în bandă largă devin promotorii schimbării⁵⁶

2.2. Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări

Politicile publice în materie de date deschise ar trebui încurajate la nivelul administrațiilor locale și al mediului de afaceri local. În acest moment, legislația română stabilește standarde minime privind publicarea datelor, la care autoritățile trebuie să adere. Totuși, cantitatea minimă de informații este de cele mai multe ori prezentată pe pagini de internet pe care se navighează cu dificultate sau este oferită

⁵⁵ „Cartea Mică a datelor privind tehnologia informației și comunicațiilor”, 2014, Grupul Băncii Mondiale.

⁵⁶ Conectarea la locul de muncă, World Bank Group, 2013.

în formate care nu permit agregarea lor cu ușurință. Banca Mondială a constatat că politicile în materie de date deschise au 4 direcții: (i) creșterea economică, inovația în afaceri și crearea locurilor de muncă; (ii) implicarea cetățenilor în serviciile publice; (iii) transparență crescută și responsabilitate; și (iv) îmbunătățirea serviciilor publice, de exemplu, prin accesul la informațiile altor agenții⁵⁷. Acest lucru determină ca autoritățile locale din zona de studiu, în conformitate cu limitările legislației din România, să extindă cantitatea și tipul de date oferite și să încurajeze firmele locale să adopte aceeași politică. Disponibilitatea informațiilor locale va permite dezvoltarea unei economii funcționale a cunoașterii.

2.3. Nevoi de dezvoltare instituțională

Este nevoie de susținerea îmbunătățirii serviciilor electronice oferite de autoritățile locale (e-guvernare). Autoritățile publice locale au depus eforturi considerabile pentru a fi prezente pe internet, cele mai mulți dintre acestea având pagini de internet, deși nu sunt întotdeauna actualizate sau nu oferă servicii online. Ele ar trebui să aibă o abordare mai deschisă în ceea ce privește informațiile puse la dispoziția publicului, să îmbunătățească cantitatea și calitatea serviciilor de e-guvernare) și să se aboneze la RECL. Sistemele locale de monitorizare a informațiilor publice ar trebui să fie inter-conectate și să ofere date complete. De asemenea, Acest lucru corespunde Axei Prioritare nr. 2 a PO Competitivitate, „TIC pentru economia digitală competitivă”.

2.4. Nevoi de asistență tehnică (AT)

Trebuie facilitată folosirea în scop personal, public sau de afaceri a TIC. PALP -urile pot fi considerate puncte de acces ale localnicilor la o platformă antreprenorială administrată de ITI. O astfel de platformă ar putea oferi antreprenorilor și IMM-urilor orientare și acces la fonduri, mijloace de promovare a afacerilor, de găsim a partenerilor de afaceri și acces la alte piețe. Femeile care lucrează în antreprenariat și populația dezavantajată pot beneficia de susținere suplimentară. Acesta ar corespunde AP.2 și PI 2.2.

Includerea competențelor digitale în școli și comunități. Aceasta presupune promovarea accesului ridicat la TIC și la serviciile electronice prin RECL. Însușirea competențelor digitale în școli presupune învățarea acestor competențe în clasele primare și gimnaziale prin integrarea TIC în sălile de curs. Acest lucru ar putea implica nevoia de asistență tehnică la nivel național pentru formularea de politici publice și folosirea nodurilor RECL în școli și biblioteci publice la nivel local.

---

⁵⁷ Informații despre Creșterea Economică, World Bank Group, 2014.

Figura 37: Accesul studenților din România la internet cu un laptop este cel mai slab din Europa⁵⁸

Accesul firmelor la cunoștințe poate fi facilitat prin folosirea unui portal electronic (e-portal) și printr-o facilitate de finanțare. Un portal poate promova comerțul electronic și colaborarea între firme, oferind IMM-urilor informații relevante pentru afacerile lor, ghid cu instrucțiuni, materiale educative, informații de referință etc.; o modalitate de a împărtăși cunoștințe, stabili relații de afaceri pentru comercializarea produselor noi și dezvoltarea unor rețele de furnizori. O facilitate de finanțare poate fi înființată pentru IMM-uri, liber-profesioniști (LP), asociații familiale (AF) și consorții de firme pentru a accelera adoptarea caili electronice de a dezvolta e-business.

2.5. Responsabilități: „Cine trebuie să facă ce pentru ca lucrurile să devină realitate?”

- Autoritățile de la nivel național și județean; Autoritățile din orașe și comune – Cele de la nivel național vor continua să implementeze agenda de lucru privind e-guvernarea. Autoritățile din comune trebuie să promoveze folosirea TIC către firmele și entitățile din sectorul public.
- Asociațiile Intercomunitare, în special ADI ITI, vor trebui să îmbunătățească efortul de coordonare la nivel regional al investițiilor materiale și crearea unui portal ITI prin intermediul PALP-urilor.
- Sectorul Privat; Grupuri din Comunitate; Rezidenți; – Aceste grupuri reprezintă principalii abonați.

2.6. Sugestii preliminare privind măsurile de implementare specifice sectorului

Intervențiile TIC anterioare în zona de studiu sugerează o abordare în etape bazată pe cerere. Un program de investiții se poate construi pe baza experienței acumulate în timpul Proiectului de Economia Cunoașterii care a inclus comunele Luncavița și Jurilovca din Zona de Studiu. Un proces bazat pe cerere pentru stabilirea RECL și decentralizarea resurselor și responsabilităților administrațiilor locale sunt esențiale privind folosirea TIC. Selectarea competitivă a localităților participante a fost folosită în Proiectul de Economia Cunoașterii pentru a asigura dreptul de proprietate și de angajament, iar echilibrarea nevoilor comunităților (de jos în sus), cu obiectivele Guvernului (de sus în jos). Funcționarilor publici locali (profesori, bibliotecari, manageri RECL și grefieri), sectorul privat, precum și

⁵⁸ Sondaj în școli: TIC în Educație în Acces Benchmarking, Folosirea și Comportamente privind Tehnologia în școlile din Europa; Comisia Europeană 2013.

reprezentanți ai societății civile s-au implicat în crearea de conținut și arhitectura RECL. Accentul pus pe durabilitatea RECL ar fi cheia.

2.7. Aspecte inter-sectoriale

Intervențiile TIC ar trebui să susțină legături între sectoare prin transfer de cunoștințe; de exemplu, în ceea ce privește dezvoltarea zonei de studiu, o destinație de turism integrat; autorizarea localnicilor pentru a administra afaceri mici și pentru a îmbunătăți accesul persoanelor care locuiesc în zone îndepărtate la serviciile educaționale și de sănătate. De exemplu, PALP-urile sunt recomandate pentru educarea adulților și turism și, trebuie să rezolve cât mai multe dintre cele mai complicate nevoi ale comunității. Din experiențele anterioare, PALP trebuie să ofere servicii cu valoare adăugată (ex. ghidare fermierilor în afaceri).

2.8. Tabel de evaluare a nevoilor

Tabel 41: Evaluarea nevoilor privind TIC				
Nevoie/ Tip de nevoie	Termen (termen mediu, lung, scurt)	Prioritate ⁵⁹ (mare, medie, mică)	Sinergii (Indicații succinte)	Comentarii
Investițiile sectoriale TIC sunt discutate în capitole individuale				
Nevoi de investiții materiale				
Acces la internet de mare viteză	Scurt	Mare	Educație Sănătate Turism	
Echipamentul pentru PAPI-uri și RECL				
Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări				
Formularea și implementarea politicilor deschise de informații				
Nevoi de dezvoltare instituțională				
Îmbunătățirea serviciilor locale e-guvernamentale	Îmbunătățirea serviciilor locale e-guvernamentale	Îmbunătățirea serviciilor locale e-guvernamentale	Îmbunătățirea serviciilor locale e-guvernamentale	
Nevoi de asistență tehnică (AT)				
Programe de creare a competențelor digitale pentru comunități	Programe de creare a competențelor digitale pentru comunități	Programe de creare a competențelor digitale pentru comunități	Programe de creare a competențelor digitale pentru comunități	

⁵⁹ Acestea sunt propuneri de priorități, clasate doar în interiorul sectorului lor. Ele vor fi ordonate după prioritate în continuare, în timpul fazei de Strategie (Noiembrie 2014) pentru a reflecta importanța trans-sectorială și a întregii regiuni.

Programe de creare a competențelor digitale în școli	Programe de creare a competențelor digitale în școli	Programe de creare a competențelor digitale în școli	Programe de creare a competențelor digitale în școli	
Suportul TIC pentru afaceri prin portal și facilitare de finanțare	Suportul TIC pentru afaceri prin portal și facilitare de finanțare	Suportul TIC pentru afaceri prin portal și facilitare de finanțare	Suportul TIC pentru afaceri prin portal și facilitare de finanțare	

Pilonul IV: Asigurarea serviciilor publice

Multe dintre comunele și localitățile din zona de studiu sunt departe de satisfacerea nevoilor în materie de servicii de bază. Alimentarea cu apă în condiții de siguranță și salubritate, accesul la o educație de calitate și serviciile de sănătate nu sunt prezente în întreaga zonă, în condițiile în care managementul actual al deșeurilor solide reprezintă un risc pentru dezvoltarea durabilă a zonei și pentru conservarea patrimoniului său natural. Serviciile de bază, precum alimentarea cu apă potabilă și canalizare, deșeurile solide, educația și sănătatea sunt esențiale pentru punerea bazelor dezvoltării umane și pentru dezvoltarea economică în zonă. Spre exemplu, lipsa serviciilor minime de infrastructură (ex. alimentarea cu apă potabilă și canalizare) și calitatea scăzută a forței de muncă în domeniul turismului au fost identificate drept obstacole majore în demararea dezvoltării industriei de turism.

Tendențele demografice și caracteristicile geografice ale zonei de studiu fac îmbunătățirea furnizării de servicii foarte anevoioasă. Densitatea scăzută și accesul dificil în Inima Deltei fac formele tradiționale de prestare de servicii mult mai scumpe și duc la creșterea costurilor datorită economiilor de scară mai mică și costurilor mari de transport. Condițiile geografice ale zonei - cum ar fi lipsa surselor de apă subterană de calitate și pânza freatică aflată la mică adâncime în unele localități - limitează și mai mult posibilitățile tehnice de furnizare de servicii. Ținând cont de aceste restricții, alternativele neconvenționale de furnizare a serviciilor trebuie luate în considerare în zonele slab dezvoltate și cu densitate mică a populației. De exemplu, investițiile în îmbunătățirea conectivității prin rețeaua TIC pot duce la dezvoltarea învățământului la distanță și a programelor de e-learning. Alternativele în oferirea de servicii medicale de prevenție, precum unitățile medicale mobile, s-au dovedit a fi benefice pentru serviciile medicale.

Această secțiune cuprinde următoarele servicii de bază: alimentare cu apă și canalizare, managementul deșeurilor solide, educație, sănătate și integrare socială. Investițiile și programele prezentate sunt bazate pe nevoile evaluate, dar opțiunile tehnice specifice și alternativele pentru îmbunătățirea serviciilor vor trebui studiate în continuare pentru a determina fezabilitatea și durabilitatea lor.

1. Alimentarea cu apă și canalizarea

Legislația europeană în domeniul apei are a istorie mai lungă de 40 de ani. Bazele ei au fost puse în 1972 la o conferința din Paris care a pus bazele unui cadru de politici de mediu comune. Aceasta a dus la un program de acțiune pentru mediu cu scopul de a: proteja sănătatea populației, proteja mediul înconjurător și armoniza normele de mediu cu cele ale pieței unice. Pentru sectorul apei, aceasta a dus la adoptarea mai multor directive începând cu mijlocul anilor 70. Câteva dintre acestea sunt:

- Directiva de calitate a apei de suprafață (75/440/EEC - din 16/06/75)
- Directiva privind substanțele periculoase (76/464/EEC - din 04/05/76)
- Directiva protejării apelor dulci necesare privind calitatea apelor dulci care necesită protecție sau îmbunătățiri în vederea întreținerii vieții piscicole (78/659/EEC - din 07.18.1978)
- Directiva apelor reziduale urbane (91/271/EEC - din 24/05/1991)
- Directiva privind nitrații (91/676/EEC - din 12/12/1991 etc.).

Alte directive privind protejarea sănătății populație sunt:

- Directiva apei potabile (80/778/EEC - din 15/07/1980)
- Directiva apei pentru scăldat (75/160/EEC - din 12.08.1975 etc.).

Aceste directive au ajutat la așezarea unei temelii a politicii apei în UE. Pentru a lua în considerare atât evoluția cunoștințelor (prin monitorizare), presiunea crescută din partea populației dar și creșterea cererii din partea societății pentru calitatea mediului înconjurător, unele dintre aceste directive au fost revizuite (apa pentru scăldat, substanțele, etc.), iar altele au fost create (apele subterane – 2006/118), inundațiile – 2007/60). Directiva privind apa potabilă a fost revizuită în 1998.

Începând cu jumătatea anilor 90, Comisia și Statele Membre au realizat că o simpla revizuire a directivelor existente nu va fi suficientă pentru atingerea unei stări ecologice bune a apelor din Europa. În locul abordărilor sectoriale în ceea ce privește apa (mediu, sănătatea omului) s-a agreat că doar o abordare integrală ar îmbunătăți în mod semnificativ calitatea apelor din interiorul UE.

Aceasta a dus la dorința de creare a unei Directive-cadru privind apa. Această directivă a fost lansată în 1996 printr-un Comunicat al Comisiei, primele propuneri legislative din partea Comisiei venind în 1997-1998. Negocierile cu Consiliul și Parlamentul au durat până în 2000 și au dus pe 23 octombrie 2000 la adoptarea Directivei-cadru privind apa cu o majoritate de voturi în Parlament și cu unanimitate de voturi în Consiliu. *“Directiva Parlamentului European și a Consiliului 2000/60/EC pentru stabilirea unui cadru de acțiune a Comunității în domeniul politicii apei”* sau, pe scurt, Directiva-cadru privind apa a UE (DCA) a fost adoptată. Prin DCA, UE se referă la managementul apelor interioare de suprafață, apelor subterane,

apelor curgătoare și apelor de coastă pentru a preveni și a reduce poluarea, a promova durabilitatea apei folosite, a proteja mediul acvatic, a îmbunătăți starea ecosistemelor acvatice, a integra cerințele siturilor Natura 2000 și a atenua efectele inundațiilor și ale secetei.

Pentru statele membre UE, Directiva-cadru privind apa propune un management integrat, care cuprinde mai mult decât apa potabilă și apa reziduală. Aceste două directive, ca și celelalte directive legate de apă, sunt considerate „măsuri de bază” ale DCA și sunt instrumente importante în atingerea statutului ecologic cerut de DCA pentru 2015 (în cazul în care nu există derogări), însă nu sunt singurele necesare pentru atingerea lui. În cazul Deltei Dunării, o atenție crescută trebuie acordată pentru implementarea directivelor de apă și apă reziduală, dar din cauza altor presiuni antropogene (hidro morfologice, poluare difuză) o abordare de integrare mai largă este necesară pentru a include toate celelalte presiuni și impactul asociat lor. O abordare integrată de îmbunătățire a calității apelor brute va genera beneficii importante pentru economia Deltei, inclusiv pentru turism.

1.1. Nevoi de investiții materiale

Deoarece proiectul este localizat într-o zonă protejată (conform HG 352/2005), tratarea terțiară a apelor uzate trebuie luată în considerare pentru toate localitățile cu o populație mai mare de 10.000 de locuitori (aplicabil doar pentru orașul Tulcea din Zona de Studiu). Pentru proiectarea, construirea și operarea alimentării cu apă, a managementului sistemelor de canalizare și de sediment, trebuie aplicate normele și standardele naționale (nu sunt cerințe speciale de mediu în Zona de Studiu). Pentru a diminua nevoia de exploatare extensivă și mentenanță în zonele izolate (Inima Deltei), tehnologiile alternative pentru tratarea apei pot fi luate în seamă (filtrare lentă cu nisip) și pentru tratarea apelor reziduale (iazuri de stabilizare, terenuri mlăștinoase artificiale). Soluțiile de canalizare pe teren nu vor fi executate, în principiu, în zonele cu pânza freatică aflată la mică adâncime sau cu risc mare de inundații. În astfel de zone, satele vor trebui de preferință să fie echipate cu o rețea centralizată de canalizare (sistemele de canalizare menajera prin vacuum⁶⁰ pot fi luate în considerare) și cu sisteme ieftine de tratare (asemenea indicațiilor de mai sus). Pentru satele și grupurile de case izolate se pot lua în considerare fose septice ridicate.

Participarea sectorului privat în finanțarea infrastructurii prin concesionarea de servicii sau prin contracte de construcție – operare – transfer pot fi luate în considerare în cadrul legal curent. Până acum doar două concesionări au fost stabilite în România, iar contractele de construcție – operare – transfer sunt foarte rare. Consiliile locale le lipsește dorința de a pune în practică astfel de acorduri, deoarece ele nu se califică pentru finanțarea pe bază de subvenție din partea UE.

În plus, Comunicatul Comisiei “Strategia Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării COM (2010)/ 715” atrage atenția nevoilor legate de apă pentru fluviul Dunărea, aceste nevoi fiind de asemenea relevante pentru regiunea Deltei. Managementul apei presupune, pe lângă tratarea apei potabile și a celei de

---

⁶⁰ Sistemele de canalizare prin vacuumare folosesc diferența de presiune a aerului pentru a duce deșeurile către stațiile de tratament. Aceasta tehnologie este aplicabilă zonelor nisipoase și cu pânza freatică aflată la mică adâncime deoarece permite restrângerea rețelei de canalizare și reducerea numărului de stații de pompare.

canalizare și îmbunătățirea calității apei brute așa cum este cerută de Directiva-cadru privind apa (DCA 2000/60). Apa potabilă și tratarea apelor uzate sunt necesare însă nu de ajuns pentru atingerea statutului ecologic cerut de DCA. Vor trebui integrați următorii parametri (constrângeri):

Poluarea cu nutrienți: cauzată de agricultura (atât terenul cultivat – fertilizatori minerali cât și deșeurile de la animale - gunoier de grajd) și deversarea apelor netratate de la uzine și zonele urbane. Aceasta generează eutrofizare și duce la accelerarea creșterii de alge, o problemă importantă în Deltă (RBDD).

Poluarea organică: cauzată de poluarea din surse punctiforme provenite din lipsa tratării apelor uzate în sintetizare și industrii și din poluarea difuză venită din practicile agricole.

Poluarea prin substanțe periculoase: cauzată în principale de deșeurile industriale, deversări de la operațiunile miniere și poluări accidentale.

Schimbări hidro-morfologice: cauzate de baraje, diguri, modificări ale direcției și albiei râurilor cu efecte asupra râurilor și a locuitorilor din zona și a deconectării între zonele umede/ locuri inundabile adiacente.

Intruziunile saline: impactul ridicat al intruziunilor saline și a nivelului mării ridicat, specifice Deltei, asupra apelor interioare.

Risc de inundații: traiul în zonele inundabile ale Deltei a fost întotdeauna o provocare, precum și folosirea optimă a zonelor de expansiune naturală.

Servicii de ecosistem: Delta Dunării are o valoare ecologică ridicată prin flora și fauna zonei. Regiunea este sub protecția Natura 2000 și RAMSAR, și dincolo de valoarea ecologică are și valoare economică (turism, etc.) precum și valoare de patrimoniu. Delta prezintă un sistem durabil prin auto-igienizarea apei cu ajutorul zonelor umede, zone de creștere a puietului pentru păsări și pești, etc. Poluarea apei și schimbările hidro-morfologice au impact asupra ecosistemului (fauna, flora, transportul sedimentelor)

Articolul 4 al DCA stabilește “obiectivele de mediu” și includerea următoarelor elemente (pentru mai multe detalii vezi Articolul 4 §1, (a) apa de suprafață, (b) ape subterane și (c) zone protejate):

- Nedeteriorarea apelor de suprafață și subterane și protejarea, îmbunătățirea și restabilirea tuturor corpurilor de apă;
- Atingerea unei bune stări ecologice până în 2015 (sau potențial), stare chimică bună a apelor de suprafață, și un statut bun chimic și cantitativ al apelor subterane;
- Reducerea progresivă a poluării cu substanțe prioritare și eliminarea substanțelor periculoase prioritare în apele de suprafață și prevenirea și limitarea cantității de poluanți în apele subterane;
- Inversarea oricărei tendințe semnificative de poluare a apelor subterane;
- Atingerea standardelor și obiectivelor stabilite de Legislația Comunității pentru zonele protejate.

1.2. Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări

În contextul actual instituțional și de reglementare, toate responsabilitățile importante (de reglementare, creare de politici, dreptul de proprietate, finanțare și oferirea de servicii) sunt clar definite și atribuite entităților în cauză. Dezvoltarea serviciilor previzionate pentru zona de studiu pot fi îndeplinite în cadrul legal existent.

Sectorul apei este unul dintre cele mai reglementate din UE. România a transpus toate directivele UE legate de apă și urmează să le implementeze, însă se poate să existe întârzieri. Cu toate acestea, există întotdeauna loc de îmbunătățire a cadrului de reglementare sau a modului de utilizare a acestuia. Unele dintre posibilele evoluții propuse ar putea fi:

- Cadrul juridic pentru parteneriatul public-privat pentru a atrage mai ușor investițiile private și pentru a oferi siguranță municipalităților care aleg acest instrument;
- Maximizarea folosirii articolului 9 din Directiva-cadru privind apa prin propunerea unei recuperări mai transparente a costurilor aferente serviciului de aprovizionare cu apă, precum și propunerea unor aplicabilități mai bune a principiilor „utilizatorul plătește” și „poluatorul plătește”; colectarea unor taxe alocate pe serviciul de apă ar putea finanța proiectele de investiții în Delta Dunării;
- Integrarea unor standarde mai ridicate în stațiile de epurare a apelor uzate urbane și pregătirea în cazul unor viitoare directive ce implică reutilizarea apei (programate pentru 2016);
- Propunerea unui noi cadru legal pentru cerințele obligatorii ale planurilor de management al bazinelor hidrografice pentru dezvoltarea și planificarea urbană și folosirea terenurilor.

1.3. Nevoi de dezvoltare instituțională

Cadrul instituțional existent este adaptat să sprijine dezvoltarea alimentării cu apă și a sistemelor de canalizare în zona de studiu. În acord cu legislația actuală, bunurile de utilitate publică precum infrastructura apei și a canalizării sunt și trebuie să rămână proprietate a statului, în acest caz a Asociației de Dezvoltare Intercomunitară – ADI Apă, dar operarea lor poate fi delegată sau concesionată. Regionalizarea serviciilor, îndeplinită parțial în acest județ, reprezintă o oportunitate importantă pentru asigurarea prestării de servicii durabile și de calitate în localitățile mici, și mai exact în zonele izolate din Inima Deltei. Îmbunătățirea serviciilor poate fi îndeplinită prin utilizarea în comun a capacităților, mijloacelor și resurselor împreună cu operatorul regional Aquaserv prin economii de scară și accesul la fondurile UE.

Două localități din Inima Deltei (Chilia Veche și Maliuc) au solicitat să se alătore asociației ADI Apă. Pe baza constrângerilor și provocărilor existente în satele din Inima Deltei – așa cum sunt prezentate în SWOT – includerea tuturor comunităților ca membri în ADI Apă este puternic recomandată.

Ca o soluție intermediară, localitățile care preferă operarea prin sisteme proprii pot beneficia de experiența Aquaserv prin contracte simple de servicii bazate pe performanță, care vizează creșterea eficienței cu referire la aspecte specifice ale operării sistemelor (precum reducerea scurgerilor).

De asemenea, poate fi avută în vedere, dacă este considerat necesar, consolidarea colaborării și coordonării cu sucursalele ANAR pentru o mai bună ordonare după prioritate și secvențiere a nevoilor de investiții. De asemenea, ar fi utilă și o consolidare a colaborării și coordonării cu inspectoratele pentru situații de urgență, mai ales în cazul inundațiilor pentru îmbunătățirea monitorizării, avertizarea timpurie, prevenirea și managementul situațiilor de criză.

1.4. Nevoi de asistență tehnică (AT)

Nevoile de asistență tehnică sunt legate de pregătirea studiilor și modelelor de fezabilitate și de supravegherea lucrărilor. Comunitățile care aleg să nu adere la ADI Apă vor avea, de asemenea, nevoie de asistență tehnică pentru a consolida capacitatea operațională a operatorilor locali de servicii.

1.5. Responsabilități: „Cine trebuie să facă ce pentru ca lucrurile să devină realitate?”

- Autoritățile locale / orășenești care nu fac parte din ADI Apă vor trebui să detalieze definirea nevoilor lor de finanțare și să pregătească termenii de referință pentru inițierea studiilor de fezabilitate și eventualele modele / investiții necesare atingerii obiectivelor de dezvoltare ale sectorului. Unele dintre aceste autorități județene / orășenești vor dori ulterior să se alăture ADI Apă și vor depune în consecință cereri.
- *Aquaserv* va oferi suport autorităților locale / orășenești din ADI Apă în crearea acestor modele și nevoi de investiții.
- ADI Apă va revizui cererile de aderare depuse de autoritățile locale / orășenești.
- CJT va consolida cererile de finanțare de la ADI Apă și de la autoritățile locale /orășenești care nu fac parte din aceasta. CJT va ordona după prioritate aceste cereri și le va trimite către Ministerul Fondurilor Europene, Ministerul Mediului și/sau donatorilor identificați.
- Zona de studiu cuprinde 4 comune care aparțin din punct de vedere administrativ de Județul Constanța și sunt deservite de operatorul Regional Constanța - RAJA Constanța.

1.6. Sugestii preliminare privind măsurile de implementare specifice sectorului

A se vedea 1.8. de mai sus.

1.7. Aspecte inter-sectoriale

1.7.1. Indicarea de posibile/necesare sinergii cu alte sectoare

Pentru anumite localități din Inima Deltei, definirea exactă a nevoilor de alimentare cu apă și canalizare va trebui să fie clarificată de o strategie de dezvoltare a turismului la nivelul satelor. Deoarece lipsa alimentării adecvate cu apă și a serviciilor de canalizare reprezintă un factor important al mortalității în Inima Deltei, sunt necesare intervenții ale sectorului sănătății prin programe care să fie ajustate în funcție de planurile de îmbunătățire ale serviciilor.

1.7.2. Indicații preliminare privind combinarea avantajoasă de pachete de investiții sectoriale pentru implementare (datorită potențialului pentru economia de scară; entități posibil responsabile de implementare etc.)

Pentru realizarea economiei de scară și atragerea contractorilor cu experiență, colaborarea pe pachete de investiții, precum și contractele de asistență tehnică sunt recomandate. Este o oportunitate evidentă pentru gruparea de intervenții în diverse sate după următoarele considerente: (i) similarități puternice între tipurile de investiții avute în vedere; și (ii) proximitatea dintre satele cu aceleași nevoi (în principiu în Inima Deltei). Gruparea investițiilor pe pachete va trebui să ia în considerare și criteriul de ordonare după prioritate, cum ar fi existența studiului de fezabilitate/proiect tehnic, pentru realizarea unei implementări eficiente în timp.

1.7.3. Aspecte referitoare la schimbările climatice

Atenuarea efectelor schimbărilor climatice prin soluții inteligente ar trebui promovată dacă acestea pot fi posibile. Acest lucru poate include echipament electro-mecanic de eficiență maximă și soluții ieftine de epurare a apelor uzate (iazuri de stabilizare, terenuri mlăștinoase artificiale).

1.8. Tabel de evaluare a nevoilor

Tabel 42: Evaluarea nevoilor privind alimentarea cu apă și canalizarea						
Tip de Nevoie	Nevoie	Prioritate ⁶¹	Perioada	Instituții Responsabile	Sinergii	Comentarii
4. Nevoi de investiții materiale*	Extinderea serviciului de alimentare cu apă și a sistemelor de canalizare	Ridicată	Termen Mediu	Autorități ale Județelor/orașelor și a furnizorilor lor de servicii ADI Apa și Aquaserv, ADI ITI CJT, MMAP	Turism de sănătate	Ordinea detaliată a priorităților se va stabili în funcție de (i) existența documentelor de proiectare, (ii) cerințelor de reglementare și (iii) analize cost-beneficiu.
	Reabilitarea infrastructurii existente pentru îmbunătățirea calității serviciilor	Ridicată	Termen Mediu			
	Reabilitarea infrastructurii existente pentru îmbunătățirea eficienței sistemelor	Medie	Termen Mediu			
5. Nevoi de dezvoltare în materie de politici și reglementări	Nu au fost identificate					
6. Nevoi de dezvoltare instituțională	Integrarea tuturor comunelor la ADI Apă	Ridicată	Termen Mediu	Autorități ale Județelor/orașelor ADI Apa		Se poate ca nu toate comunele să dorească să se alăture
7. Nevoi de asistență tehnică (AT) *	Pregătirea studiilor de fezabilitate (SF) și a proiectelor sistemelor de alimentare cu apă în comunele fără servicii centralizate de alimentare cu apă sau inexistența totală a căilor de acces	Ridicată	Termen scurt	Autorități ale Județelor/orașelor și a furnizorilor lor de servicii ADI Apă și Aquaserv ADI ITI CJT MMAP		
	Pregătirea SF și proiectarea pentru centralizarea colectării apelor uzate și sistemele de tratare fără servicii centralizate sau inexistența totală a căilor de acces	Ridicată	Termen scurt			

⁶¹ Acestea sunt priorități în faza de propunere, valabile doar pentru respectivul sector. Acestea vor fi mai departe ordonate după prioritate în Faza de Strategie (noiembrie 2014) pentru a reflecta importanța trans-sectorială și răspândirea zonală.

	Pregătirea SF și proiecte pentru reabilitarea sistemelor de alimentare cu apa pentru asigurarea serviciilor standard de calitate și îmbunătățire a eficienței sistemelor	Medie	Termen Mediu			
	Capacitatea de dezvoltare a operatorilor locali care nu se vor asocia Aquaserv (inclusiv posibila pregătire a contractelor de servicii)	Ridicată	Termen Mediu	Primarii/autorități locale și furnizorii lor de servicii		

2. Managementul deșeurilor solide

2.1. Nevoi de investiții materiale

La nivelul anului 2013, 76% din populația teritoriului ITI Delta Dunării beneficia de servicii de salubritate, procentul fiind mai scăzut în mediul rural (67%) decât în cel urban (87%). Operatorii economici din domeniu au colectat, în total, 41.674 de tone de deșeuri municipale din totalul celor 47.634 t generate (grad de colectare de 87%). Dintre acestea, doar 575 tone (1,4% din total) au fost colectate selectiv, cele mai multe fiind cele de plastic și hârtie, în timp ce restul s-au colectat în amestec și au necesitat sortare⁶².

Gunoii biodegradabil menajer este aruncat împreună cu celelalte tipuri de deșeuri; în acest moment nu există o metodă de colectare separată a deșeurilor biodegradabile pentru a putea fi tratate și a nu fi lăsate la groapa de gunoi. Directiva privind depozitele de deșeuri UE menționează că toate statele membre trebuie să reducă volumul de deșeuri municipale biodegradabile (DMB) cu un anumit procentaj până în 2016 în comparație cu volumul DMB generat în 1995. Țările care depozitau mai mult de 80% din SDM în 1995 au reușit să obțină o amânare a perioadei cu maximum patru ani. România este una dintre acele țări care trebuie să reducă depozitarea DMB în proporție de 35% până în 2020, comparativ cu 1995. Utilizarea deșeurilor biodegradabile precum îngrășăminte naturale în grădinile gospodăriilor din zonele rurale ale zonei de studiu poate fi efectuată cu ușurință și costuri limitate. Îngrășământul compostat este un material igienic asemănător humusului. Acesta poate fi utilizat precum gunoiul de grajd evitând astfel folosirea fertilizatorilor chimici. Folosirea îngrășămintelor este considerată o cale naturală de reîmprospătare a terenului și a-i reda calitatea. Prin Sistemul de Management Integrat al Deșeurilor, în Tulcea 50% din gospodăriile din mediul rural vor primi un recipient de fertilizare de 280L. În plus se va implementa colectarea selectivă a deșeurilor biodegradabile din grădini, parcuri și piețe (vor fi achiziționate 98 de fertilizatoare pentru parcuri). Se va construi de asemenea o stație mecanico-biologică de tratare a deșeurilor (MBT) în Mihai Bravu (care va fi finalizată la sfârșitul lui 2016) pentru a ajuta la atingerea obiectivelor privind deșeurile biodegradabile din județ.

Atât procesul de reciclare cât și fertilizarea vor reduce semnificativ fluxul de deșeuri de eliminat atât în zona RBDD cât și în afara acesteia. Beneficiile sunt următoarele : (i) creșterea ratei de colectare a materialelor reciclabile (se reduce astfel rata de depozitare în gropile de gunoi); (ii) se evită costurile de depozitare și transportare, incluzând reducerea poluării și economisirea resurselor de teren (datorită reducerii deșeurilor prin intermediul selectării la sursă și a reciclării); (iii) se evită exploatarea materiei brute (datorită reciclării materialelor de valoare, care au fost separate din deșeurile municipale solide); (iv) conștientizare publică și participarea la procesul de separare a deșeurilor și de reciclare din partea cetățenilor; (v) valoare economică a energiei (gaz bio) generate prin tratarea deșeurilor alimentare; și

---

⁶² APM Tulcea – Raportul anual privind starea mediului în 2014.

(vi) beneficii de protecție a mediului și ecologice, incluzând rezultate privind reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

În ceea ce privește deșeurile provenind din activitățile de construcție, producătorii de deșeuri, precum și autoritățile administrative locale sunt obligați să recicleze 70% din construcțiile care nu prezintă pericol precum și din deșeurile rezultate din demolări până în 2020 conform art. 11 din Directiva 2008/98/CE și în concordanță cu Legea nr. 211/2011. În acest moment nu există centre de tratare sau re folosire a deșeurilor rezultate din urma construcțiilor și a demolărilor în județul Tulcea, acestea fiind lăsate la groapa de gunoi. De asemenea, doar o mică parte din aceste deșeuri este luată în considerare, restul fiind depozitate în locuri neautorizate.

De menționat este și faptul că în DD nu există o infrastructură pentru turiști (poteci, locuri de campare etc.) pentru a-i ghida pe aceștia în cadrul rezervației. Toate acestea au drept consecință o problemă a deșeurilor. Noua infrastructură turistică va trebui întregită prin plasarea de puncte de colectare, precum și prin asigurarea unor modalități de transportare a deșeurilor pentru ca acestea să nu fie lăsate în urmă.

Nevoile materiale de investiție presupun:

- **Investiții în sistemele MDS pentru prelucrarea deșeurilor separate.** Investiții adiționale în procesul de separare a deșeurilor la sursă, colectare, sortare și modalități de transport. Acest tip de investiții poate fi lansat în câteva comunități pentru o perioadă de 2-3 ani pentru a putea fi mai apoi extins în întreaga zonă de studiu. Pentru acestea vor fi necesare o bună planificare și proiectare, cât și o analiză a posibilităților de implementare.
- **Containere suplimentare de procesare a deșeurilor organice pentru gospodăriile din mediul rural.** Ar fi necesară o mai bună asistență a gospodăriilor rurale și a entităților din domeniul afacerilor turismului pentru a asigura procesul de compostare fiecărei gospodării și pentru a încuraja utilizarea compostului în agricultură. Acest proces ar putea fi realizat treptat pornind de la entitățile locale de turism mai mici și de la procesul de fertilizare în gospodării acoperind în cele din urmă întreaga zonă de studiu. Ulterior ar putea fi planificate și metode centralizate de compostare în mediul urban.
- **Investiții privind metode de prelucrare și eliminare a deșeurilor rezultate din construcții și demolări.** Este necesar ca autoritățile publice să asigure prelucrarea și eliminarea cantităților de deșeuri provenite din construcții și demolări, promovând procesul de reciclare și reutilizare.
- **Punerea la dispoziție a unor puncte de colectare a deșeurilor și metode de transportare a acestora în zonele turistice.** Apariția unor noi trasee turistice pentru a ajuta vizitatorii să se deplaseze în zone marcate corespunzător vor trebui întregite de puncte de colectare a deșeurilor, alături de metodele de transportare a acestora pentru a nu fi lăsate în urmă.
- **Colectarea deșeurilor plutitoare din canalele râurilor.** Prezența deșeurilor plutitoare, care se deplasează de-a lungul Deltei Dunării din amonte reprezintă o problemă care trebuie abordată cu ajutorul sistemelor de colectare adecvate și a fondurilor externe.
- **Creșterea gradului de valorificare a deșeurilor colectate de la populație și agenți economici.** Deși în ultimii ani s-au înființat noi puncte de colectare selectivă a deșeurilor de PET și materiale plastice sau de hârtie-carton (31 de IMM-uri sunt autorizate în acest sens), valorificarea materialelor reciclabile

se realizează într-o foarte mică măsură. În anul 2013, s-au valorificat doar 511 tone de plastic, 204 tone de sticlă, 386 tone de hârtie-carton, 12 tone de metal, 9 tone de lemn. Una dintre cauzele acestei stări de fapt este lipsa de unități de procesare a acestui tip de deșeuri la nivel local (IMM-urile existente se ocupă exclusiv cu colectarea, sortarea, presarea, balotarea, tocarea, mărunțirea, transportul, livrarea deșeurilor etc.), context în care operatorii de salubritate din zonă sunt nevoiți să transporte deșeurile colectate selectiv către procesatori din alte zone ale țării.

În condițiile în care la nivel județean se află în implementare un proiect de introducere a unui sistem de management integrat al deșeurilor, în valoare de peste 100 mil. lei, co-finanțat din POS MEDIU 2007-2013, care va presupune, printre altele, construcția unor noi stații de transfer și de tratare a deșeurilor, achiziționarea de vehicule de transport specializate, amenajarea de puncte de precollectare a deșeurilor reciclabile și dotarea cu recipienți, este de așteptat ca gradul de colectare selectivă să crească simțitor, ceea ce va atrage și dezvoltarea sectorului privat pe partea de valorificare a acestora.

2.2. Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări

Legislația privind gestionarea deșeurilor în România are la bază legislația UE, care a fost transpusă în întregime în sistemul legislativ național. Cu toate acestea, implementarea locală trebuie întărită prin asistență tehnică și financiară în imediata perioadă bugetară. Structura legislației privind gestionarea deșeurilor și obiectivele acesteia sunt stabilite prin politicile și strategiile UE de gestionare a deșeurilor, oferind putere de decizie minimă la nivel național, astfel încât legislația deșeurilor acoperă în România toate tipurile de deșeuri. Problema principală a României stă în identificarea măsurilor efective de tranziție pentru atingerea standardelor UE, conform termenelor limită. În decembrie 2013, Guvernul României a adoptat Hotărârea nr. 870 privind Strategia Națională a Gestionării Deșeurilor 2014-2020 (SNGD), în conformitate cu noile cerințe și instrucțiuni europene. Un Plan Național de Gestionare a Deșeurilor (PNGD) va fi dezvoltat până în 2015, acesta îndeplinind cerințele Legii nr. 211/2011 asupra deșeurilor, care se reflectă în Directiva 2008/98/CE. PNGD va cuprinde și Planul Național de Prevenire a Deșeurilor, solicitat în art. 29 al Directivei 2008/98/EC.

Pentru a opera pe termen lung un sistem MMDS eficient este necesară implementarea și consolidarea unui cadru politic și de reglementare vast. Politica și reglementarea ar trebui dezvoltate / consolidate în următoarele secțiuni: susținerea financiară a operațiunilor MDS, cooperarea interurbană, participarea sectoarelor private, aplicarea MMDS, prime pentru participarea cetățenilor la separarea deșeurilor și la procesul de reciclare, precum și pentru incluziunea socială și capacitatea de plată. Mai jos este prezentată o listă de acțiuni de politici și reglementare.

- **Actualizarea noului Plan Național de Gestionare a Deșeurilor (PNGD) și a Planurilor Regionale de Gestionare a Deșeurilor (PRGD).** Noile documente ar trebui să includă măsuri politice specifice privind atingerea obiectivelor stabilite de DCA precum și analiza situației curente a gestionării deșeurilor,

a impacturilor implementării măsurilor politice, a infrastructurilor necesare și a previziunilor privind cantitatea de deșeuri generate și tratarea acestora.

- **Sporirea reglementărilor, inspecția și punerea în aplicare a acestora.** Ar trebui introduse mecanisme de autorizare / licențiere pentru o monitorizare și reglementare amănunțită a companiilor care se ocupă de gestionarea deșeurilor, incluzând astfel și gestionarea infrastructurii deșeurilor și a gropilor de gunoi. Este necesară sporirea inspecțiilor și a activităților de monitorizare pentru a asigura respectarea clauzelor privind gestionarea municipală a deșeurilor. Monitorizarea și punerea în aplicare a restricțiilor privind aruncarea deșeurilor ar trebui susținute de comunicări publice pentru a crește nivelul de conștientizare privind restricțiile. Pentru a susține toate acestea este necesară instruirea și dotarea personalului.

- **Suport financiar pentru gestionarea deșeurilor, oferit familiilor sărace.** Există un aspect îngrijorător în ceea ce privește creșterea costurilor de eliminare a deșeurilor și colectarea acestora în cadrul familiilor sărace din Rezervația Biosferei Deltei Dunării (RBDD). În prezent, familiile care locuiesc într-una din comunele Rezervației Biosferei Deltei Dunării (RBDD) au dreptul la subvenții pentru mai multe servicii prin intermediul Hotărârii de Guvern (HG) nr. 395/1996. Prin această HG familiile beneficiază de o reducere de 50% pentru electricitate, gaz, căldură și apă potabilă, conform standardelor de consum stabilite de consiliile locale. Diferențele de preț sunt acoperite din bugetul statului. Prevederile HG nr. 395 ar putea fi extinse pentru a include de asemenea colectarea deșeurilor și costurile de eliminare a acestora pentru familiile din Rezervația Biosferei Deltei Dunării (RBDD). Alte forme de subvenții privind gestionarea deșeurilor ar trebui studiate și introduse ca atare.

2.3. Nevoi de dezvoltare instituțională

- **Îmbunătățirea mecanismelor și a sistemelor centrale privind colaborarea instituțională între autoritățile locale, județene și naționale (atribuții și responsabilități) și promovarea colaborării inter-comunitare în MDS.** Inițierea sesiunilor de consultare aprofundată cu persoane din industrie, distribuitori, ONG-uri și organizații de gestionare a deșeurilor pentru obținerea și schimbul de informații. Susținerea instituțională este de asemenea necesară pentru ca Asociația de Dezvoltare Inter-comunitară, responsabilă de gestionarea deșeurilor solide și Consiliul Județean să poată introduce și implementa măsuri politice de promovare a cooperării inter-urbane/ comunitare.

- **Asigurarea consolidării capacității autorităților locale** privind subiecte precum accesul la fondurile UE, situații contractuale și implementarea proiectelor de infrastructură a deșeurilor prin:

- Organizarea de programe de instruire și schimb de cunoștințe, conferințe etc.
- Stabilirea unei platforme pentru schimbul de experiență asupra problemelor de gestionare a deșeurilor
- Participarea în programe de e-learning

- **Stabilirea de parteneriate** cu operatori locali, afaceri private, industriei, academii și grupuri de comunități pentru a **cerceta și dezvolta soluții** în ceea ce privește depășirea barierelor privind procesul de reutilizare și reciclare, dar și descoperirea unor posibilități de re-proiectare a materialelor reciclate. Promovarea dezvoltării cercetărilor și a pieței privind materialele reciclate.

- **Dezvoltarea capacității instituționale a personalului.** Ar fi util ca personalul aflat la conducerea gestionării deșeurilor solide, cu precădere la nivel local, să treacă printr-o sesiune de inițiere în procesul de gestionare a deșeurilor. Fără personal instruit corespunzător, un proiect inițiat de către consultanți externi riscă să nu fie continuat. Dezvoltarea permanentă a resurselor umane este esențială în ceea ce privește continuitatea operațională.
- **Consolidarea infrastructurii instituționale privind colectarea eficientă a datelor, analiza și răspândirea informației** în sectorul de performanță a deșeurilor. Îmbunătățirea înregistrării datelor asupra gestionării deșeurilor la nivel municipal sau județean. Îmbunătățirea calității informațiilor privind cantitățile de deșeuri generate, colectate, reciclate, recuperate și eliminate. Crearea unei baze de date cu statistici și fluxuri privind deșeurile (ex. analiza a compoziției, cantități, transporturi, fluxuri speciale de deșeuri etc.) și publicarea acestora. Toate acestea ar trebui să asigure transparență și îmbunătățiri la nivel de raportare, precum și să realizeze o vedere de ansamblu asupra datelor de gestionare a deșeurilor.

2.4. Nevoi de asistență tehnică (AT)

- **Creșterea performanțelor financiare a operațiunilor MDS în zona de studiu printr-o analiză privind eficiența costurilor; studii privind prețurile și recuperarea costurilor.** Ar trebui analizată eficiența strategiilor de stabilire a prețurilor, precum și alte instrumente economice care să încurajeze procesul de reciclare, alături de barierele financiare și de reglementare care previn sau descurajează reutilizarea materialelor. Odată cu finalizarea « Sistemului Integrat de Gestionare a Deșeurilor din Județul Tulcea » gestiunea deșeurilor solide din această zonă se va îmbunătăți vizibil. Cu toate acestea, un motiv de îngrijorare este reprezentat de modalitatea de operare și menținere a sistemului într-o manieră eficientă din punctul de vedere al costurilor; după cum se observă, câteva din centrele MDS construite din fonduri naționale nu sunt folosite de către entitățile locale, astfel încât vor fi necesare o serie de studii privind planul de operare a centrelor MDS.
- **Studii privind compoziția deșeurilor din orașul Tulcea, din localități și comune care utilizează containere de fertilizare** pentru a evalua eficiența unor asemenea programe de evitare a depozitării a deșeurilor organice.
- **Inițierea programelor de instruire pentru operatorii rețelelor de deșeuri și autorități în ceea ce privește strategiile de gestiune a deșeurilor solide.** Crearea de aplicații e-learning și a unei platforme care să permită schimbul de experiență privind problemele de gestiune a deșeurilor.
- **Introducerea unui program educațional și de conștientizare privind gestiunea deșeurilor.** Activitățile includ: (i) dezvoltarea de materiale de instruire pentru viitori ingineri civili despre crearea și operarea unor sisteme MDS sensibile la factori climatici, sprijinindu-se astfel formarea de noi specialiști și tehnicieni în domeniul gestiunii deșeurilor, (ii) crearea unei programe pentru învățământul primar, secundar și terțiar, (iii) dezvoltarea unor direcții orientative pentru implementarea sistemelor de compost și a unor campanii de ridicare a nivelului de conștientizare privind colectarea separată a deșeurilor biodegradabile.
- **Promovarea procesului de reciclare în cadrul festivalurilor, evenimentelor și în zonele turistice**

- Dezvoltarea unui set de instrumente de reducere a volumului de deșeuri, destinat organizatorilor de festivaluri și evenimente, turiștilor și vizitatorilor ;
- Continuarea colaborării cu consiliile orășenești și cu grupurile de comunități locale în vederea implementării proceselor de reducere a deșeurilor și a reciclării în cadrul festivalurilor și a evenimentelor, incluzând de asemenea conferințe și târguri ;
- Implicarea locurilor de agrement civic în evenimentele și campanii de reciclare , mărind astfel gradul de conștientizare publică și importanța acestui proces ;
- Oferirea unor servicii mobile de asistență (caravane eco) ;
- Programe educaționale pentru turiști pe tema eliminării deșeurilor.
- **Crearea și menținerea unei surse de informare web privind oportunitățile de reciclare pentru mediul de afaceri și locuitori.** Oferirea de servicii de asistență online persoanelor fizice, companiilor comerciale și familiilor pentru programele de reciclare.
- **Stabilirea unui proces de comunicare web și a unor servicii privind gestiunea deșeurilor,** oferind informații pentru consumatori și companii, consultanță pentru părțile implicate, bune practici privind gestiunea deșeurilor și comportamentul responsabil, sisteme privind responsabilitatea extinsă a producătorului și introducerea etichetelor ecologice.

2.5. Indicators de dezvoltare

Tabel 43: Indicatori de dezvoltare
Indicatori de rezultate
Cantitatea de gunoi menajer de colectat în zona de studiu DD (tone/an)
Rata de reciclare a gunoiului menajer în zona de studiu DD (%)
Numărul gospodăriilor din zona de studiu DD participante la procesul de separare a deșeurilor la sursă
Cantitatea materialelor reciclate separate în centrele de sortare (tone/an)
Indicatori intermediari de realizare
Procentajul cantității de gunoi menajer colectat și transportat (%)
Procentajul gospodăriilor participante în procesul de separare a deșeurilor (%)
Cantitatea de gunoi menajer colectat separat (precum hârtie, carton, plastic, sticlă, metale, lemn)
Procentajul ambalajelor reciclate și recuperate (%)
Procentajul gospodăriilor care dețin metode de compostare la domiciliu (%)
Nr. locuitorilor și vizitatorilor care participă la activitățile de instruire și educare MDS
Procentajul localnicilor care cunosc procesele de reciclare și separare a deșeurilor (%)
Procentajul cantității de deșeuri eliminate corespunzător provenind din construcții și demolări (%)
Alți indicatori de monitorizare
Cantitatea totală de gunoi menajer generat în zona de studiu DD (tone/an)
Costurile guvernamentale anuale
Costuri medii pentru MDS colectate anual (euro/t)

2.6. Responsabilități și sugestii preliminare privind măsurile de implementare specifice sectorului

România dispune de structuri publice aflate pe trei nivele diferite când vine vorba de gestiunea deșeurilor : Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor (MMAP), Agenția Națională pentru Protecția Mediului, care înglobează ramurile regionale și județene (APM); Consiliile Județene și municipalitățile. Exceptând PNGD-ul pregătit de către MMAP, alte opt ramuri APM pregătesc PRGD-uri. Asociațiile județene care includ municipalitățile și Consiliul Județean sunt responsabile atât de gestionarea infrastructurii deșeurilor, construită în cadrul Programului Operațional Sectorial, cât și de elaborarea PMD-urilor la nivel județean. Autoritățile locale din Delta sunt responsabile de MMDS-ul din jurisdicția lor. APM-ul Județean, Garda de Mediu și ARBDD trebuie să monitorizeze mediul înconjurător, să inspecteze și să execute procesele conform reglementărilor naționale și regulilor MMDS.

Colectarea MDS și serviciile de transport. Colectarea MDS și serviciile locale de transport sunt oferite de către companii de stat sau private contractate de către autoritățile locale. În 2012, în județul Tulcea existau 8 operatori de colectare a gunoiului, dintre care: 2 erau operatori de stat, 5 privați și unul cu capital mixt. Statisticile privind colectarea deșeurilor municipale sunt oferite de către operatorii de colectare care se bazează pe estimările obținute din cântărirea deșeurilor. În Tulcea operează 108 companii autorizate pentru colectarea și recuperarea deșeurilor reciclabile, din care 57 se regăsesc în mediul rural, unde populația reciclează voluntar materiale. 79 de companii sunt autorizate în colectarea deșeurilor de metal, 11 în colectarea hârtiei/cartonului, 13 în colectarea plasticului, 3 în colectarea sticlei, 1 în colectarea cauciucului și 1 în colectarea materialelor textile. Sunt de asemenea alte 6 companii care se ocupă de recuperarea deșeurilor (5 pentru colectarea metalelor feroase, 1 pentru deșeuri refractare, 1 pentru hârtie/carton și 1 pentru cauciuc).

Organismele implicate în implementarea Sistemului de Management Integrat al Deșeurilor în Județul Tulcea sunt Asociația Dezvoltare Intercomunitară (ADI) privind infrastructura de deșeuri, Consiliul Județean Tulcea și Unitatea de Implementare a Proiectului (UIP), care face parte din Consiliul Județean. ADI a luat ființă în urma asocierii Consiliului Municipal cu autoritățile locale din toate localitățile din județ. Tulcea s-a alăturat ADI doar pentru a putea atinge obiectivele comune privind înlăturarea deșeurilor biodegradabile prin tratarea lor în instalații mecanico-biologice (Hotărârea nr. 183/28.07.2011).

Responsabilitățile ADI sunt : coordonarea planificărilor locale și județene prin elaborarea și aplicarea strategiilor de dezvoltare a serviciilor, în special strategia de gestiune integrată a deșeurilor din zonele de proiect, monitorizarea executării contractelor de delegare, impunerea unei politici tarifare la nivel de Consiliu etc. Consiliul Județean Tulcea acționează drept beneficiar pentru Proiectul privind Sistemul de Gestiune Integrată a Deșeurilor, iar acțiunile sale sunt raportate către Consiliul General ADI sprijinit de Consiliul de Administrație. În calitate de beneficiar, infrastructura și beneficiile/bunurile achiziționate în cadrul proiectului (echipamentele de colectare și de transport) vor aparține Consiliului Județean. Consiliul Județean asigură co-finanțarea proiectului, dar și finanțarea cheltuielilor care nu sunt eligibile. Pentru o bună implementare a proiectului, Consiliul Județean a creat Unitatea de Implementare a

Proiectului (UIP), cu responsabilități clar definite pentru procedeele de pregătire, implementare și operare.

Schimbări recente privind colectarea deșeurilor. Odată cu noul sistem de gestiune integrată a deșeurilor, autoritățile locale din Județul Tulcea au decis ca procedura de atribuire a contractelor de colectare și de transport să fie organizate pentru întregul județ (un singur contract), cu ADI drept Autoritate Contractantă și integrând inclusiv operarea unităților corespunzătoare din Măcin și din Delta Dunării, precum și transportarea până la groapa de gunoi ecologică Mihai Bravu. Un singur contract de delegare va fi acordat în centrele din Mihai Bravu – acela de operare a sistemului de tratare mecanico-biologică (TMB) și construirea unei gropi ecologice de gunoi, având ADI drept Autoritate Contractantă în numele Consiliului Județean Tulcea. Întregul sistem de gestiune integrată a deșeurilor din Tulcea va fi operațional începând cu 2015.

Ținând seama de creșterea provocărilor și a volumului de muncă pentru MDS-ul din Tulcea este necesar ca echipa să fie mai bine consolidată și echipată.

2.7. Aspecte inter-sectoriale

Turism. Gunoaiile lăsate de turiști în Deltă sunt la ordinea zilei, întrucât nu există metode de colectare sau eliminare a acestora. În consecință, reprezentanții județeni organizează pe an cel puțin două sesiuni de curățare a brațelor râului. Crearea unor puncte de colectare a deșeurilor și a unor modalități de transportare în zonele turistice ar trebui combinată cu programe de educare, care să vizeze localnicii și angajații din turism (precum ghizi, barcagii și proprietarii de hoteluri/restaurante); regulile de depozitare a deșeurilor trebuie afișate corespunzător în zonele turistice.

Agricultură și dezvoltare rurală. Folosirea drept compost a deșeurilor organice poate fi o sursă folositoare de redare a nutrienților în sol. Prin compostarea deșeurilor biodegradabile la stațiile de tratare sau prin furnizarea de stații de compostare pentru fiecare gospodărie, afacerile locale și gospodăriile ar trebui încurajate să folosească compostul în scopuri agrare.

Igiena apei și sistemele de canalizare. În acest moment mâlul provenit din stațiile de epurare a apelor uzate din județul Tulcea după deshidratarea pe paturi de uscare este transportat și eliminat la gropile de gunoi. Viitoarele stații de epurare a apelor uzate ar trebui să aibă capacitatea de a deshidrata mecanic și de a stabiliza chimic mâlul. Majoritatea cantității de mâl ar trebui folosită în agricultură, nemaifiind necesară depozitarea în gropile de gunoi.

Educația. Informarea asupra consecințelor unui comportament inadecvat și a uneltelor și stimulentele de schimbare vor ajuta la reducerea generării de deșeurii. Îndrumarea timpurie din școală este de asemenea importantă, precum și campaniile intensive de conștientizare publică pentru a asigura schimbările de comportament privind separarea deșeurilor și reciclarea. Toate acestea pot fi realizate colaborând cu școlile pentru a promova reducerea deșeurilor și reciclarea. Ar trebui create atât în școli, cât și în familii programe de instruire care să promoveze reducerea deșeurilor și reciclarea. Ar trebui create și răspândite ghiduri și manuale privind cele mai bune practici, colectarea separată și reciclarea.

În plus, ar trebui implementată o programă școlară pentru instruirea viitorilor ingineri despre crearea și operarea unor sisteme MDS sensibile la factori climatici. Aceasta va ajuta la formarea de specialiști și tehnicieni în domeniul gestiunii deșeurilor.

Tehnologia informației și comunicației (TIC). Se doresc mai multe îmbunătățiri în domeniul TIC, precum: crearea unei platforme pentru schimbul de experiență cu privire la problemele legate de gestionarea deșeurilor; crearea unei aplicații de comunicare web pentru gestionarea deșeurilor, cuprinzând informații pentru consumatori și companii, consultări cu părțile interesate, cele mai bune practici în materie de gestionare a deșeurilor și de comportament responsabil; crearea unei baze de date centralizate cu privire la statisticile și fluxurile deșeurilor (ex. analiza compoziției, cantitățile de deșuri, transporturile, fluxuri speciale etc.), care ar fi disponibile în mod public.

2.8. Tabel de evaluare a nevoilor

Tabel 44: Evaluarea nevoilor privind managementul deșeurilor solide					
Nevoie/tipul de nevoie	Prioritate ⁶³	Termen*	Sinerjie	Responsabilitate / PO	Comentarii
Nevoi de investiții materiale					
➤ Investiții în Sistemele MDS pentru gestionarea deșeurilor colectate separate	Ridicată	Termen Mediu		Consiliul Județean, ADI	
➤ Pubele pentru gospodăriile rurale pentru colectarea deșeurilor organice	Ridicată	Termen Mediu	- DAR: Folosirea îngrășământului compus - Educația: Campanii de Conștientizare și educație Publică	Consiliul Județean, ADI	
➤ Investiții în instalații pentru tratarea și reciclarea deșeurilor provenite din construcții și demolări	Ridicată	Termen Mediu		Consiliul Județean, IDA	
➤ Amenajarea punctelor adecvate de colectare a deșeurilor și facilități de transport din zone turistice	Ridicată	Termen Mediu	- Turism	Consiliul Județean, IDA	
➤ Colectarea deșeurilor plutitoare de pe canalele Dunării	Ridicată	Termen Mediu	- Turism	Consiliul Județean, ADI	
➤ Creșterea gradului de valorificare a deșeurilor	Mediu	Termen mediu	- Mediu - Dezvoltare	Privați	

⁶³ Acestea sunt propuneri de priorități, clasificate doar în sectorul respectiv. Acestea vor fi ordonate după prioritate ulterior, în timpul desfășurării fazei de "Strategie" (Noiembrie 2014) pentru a reflecta importanța trans-sectorială și a întregii regiuni.

colectate de la populație și agenți economici			rurală		
Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări					
➤ Actualizarea PNGD și PRGD-urilor.	Ridicată	Termen Scurt		MMAP, APM, REPA	
➤ Sporirea regulilor, inspecțiilor, monitorizărilor	Ridicată	Termen Mediu			
➤ Susținerea financiară a gospodăriilor sărace	Medie	Termen Mediu		MMAP, MFP	
Nevoi de dezvoltare instituțională					
➤ Îmbunătățirea mecanismelor și sistemelor centrale privind colaborarea instituțională între autoritățile naționale, județene și locale (roluri și responsabilități) privind MDS.	Medie	Termen Mediu		MMAP, Consiliul Județean, Municipality	
➤ Îmbunătățirea cooperării între oraș/ între comunități MDS.	Medie	Termen Mediu		Consiliul Județean, Administrația Publică Locală, ADI	
➤ Încheierea parteneriatelor pentru Activități de Dezvoltare și Cercetare	Medie	Termen Mediu		Consiliul Județean, Municipality, RBDD	
➤ Dezvoltarea capacității instituționale a forței de muncă privind MDS prin programe de training	Ridicată	Termen Mediu			
➤ Consolidarea infrastructurii instituționale privind colectarea, analizarea și propagarea eficientă a informațiilor despre performanța sectorului de administrare a deșeurilor (național, județean, local).	Ridicată	Termen Mediu	- ICT		
Nevoi de asistență tehnică (AT)					
➤ Îmbunătățirea Sustenabilității Financiare a operațiunilor MDS din zona de studiu prin analiza eficienței din	Ridicată	Termen Scurt		Consiliul Județean, Municipality, ADI	

punct de vedere a costurilor a operațiunilor MDS și a planului MDS plan; studii despre costuri.					
➤ Studii despre compoziția deșeurilor din zonele în care sunt instalate pubele de colectare	Medie	Termen Mediu	- Folosirea îngrășământului compus	Consiliul Județean, Municipality	
➤ Cererea de programe de calificare și transfer de informații de tipul “cele mai bune practici” privind strategiile de management al deșeurilor solide adresate operatorilor care gestionează deșeurile și livrate de autoritățile oficiale locale , și ➤ Stabilirea unei curricule școlare pentru calificarea viitorilor ingineri de mediu în proiectarea și operarea sistemelor de administrare a deșeurilor afectate de schimbările climatice	Scăzută	Termen Mediu	- Implicarea universităților, academiilor din sectorul educațional - ICT	Consiliul Județean, Municipality, ADI, instituții educaționale	
➤ Programe de educarea publicului, conștientizare și promovare (turiștii sunt incluși în publicul-țintă).	Medie	Termen Mediu spre Lung	- Educație	Ministerul Educației	
➤ Dezvoltarea unei aplicații de comunicare web pentru gestionarea deșeurilor ➤ Dezvoltarea și menținerea unei resurse de informare electronică privind oportunități de reciclare pentru firme și rezidenți.	Medie	Termen Mediu	- TIC		

3. Educația

3.1. Obiective de dezvoltare sectorială

Raportul de Diagnostic privind Delta Dunării (iunie 2014) pentru Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Deltei Dunării evidențiază importanța educației în promovarea unei creșteri socio-economice generale și inteligente în zona de studiu prin investiții în oameni, aptitudini și utilizarea capitalului uman⁶⁴ în cel mai bun mod. Asigurarea unui sistem de educație de calitate și competențele necesare pentru piața forței de muncă va consolida **viziunea strategică** a unei **economiei locale** durabile și diversificate, susținută de un sector turistic la scară mică, acces la internet și accesibilitate fizică în zonă. O rată ridicată de absolvire, completată de asigurarea unui set de competențe adecvate va conduce la realizarea unor procese decizionale susținute la nivel regional și care implică părțile interesate relevante pentru dezvoltarea Deltei, protejând în același timp peisajul și ecosistemul unice.

Un obiectiv sectorial inclus în strategiile naționale de educație și care se aplică zonei de studiu constă în asigurarea accesului la o de educație de calitate și eficientă pentru toți și în furnizarea de competențe adecvate pentru rezidenți pentru a susține o creștere locală inteligentă și favorabilă incluziunii și dezvoltarea unei economiei verzi. De asemenea, se recomandă îmbunătățirea procesului de coordonare inter-sectorială pentru a aborda provocările demografice și de migrație, specifice zonei de studiu.

Sistemul de educație din România este parte integrantă a strategiei guvernamentale care își propune atingerea obiectivelor Europa 2020. Aceste obiective ale UE se focalizează pe îmbunătățirea rezultatelor educaționale datorită influenței lor asupra creșterii economice prin locuri de muncă productive, competențe, cursuri de formare și prevenirea abandonului. Tabelul următor evidențiază cele patru obiective de educație ale UE pentru anul 2020 în comparație cu cele din România, precum și progresele pe care țara noastră trebuie să le înregistreze până în 2020.

Obiective Europa 2020	Obiective Romania (%)	Romania în 2013 (%)
75% din populația cu vârsta cuprinsă între 20–64 de ani trebuie să fie reprezentată de angajați	70	63.9
Procentul de abandon școlar trebuie să fie sub 10%	11.3	17.3
Cel puțin 40% din populația cu vârsta cuprinsă între 30–34 de ani trebuie să fi absolvit o formă de învățământ terțiar	26.7	22.8
Cel puțin 15% din populația cu vârsta cuprinsă între 25-64 de ani ar trebui să ia parte la învățământul pe parcursul vieții	10	2.0

Sursa: Comisia Europeană

⁶⁴ EUSDR Raport specific zonei de Prioritate 09, Iunie 2013, p.2.

În consecință, România trebuie să își concentreze eforturile pentru a atinge Cadrul Strategic de Cooperare Europeană în Educație și Formare, în conformitate cu nevoile regionale și naționale de dezvoltare. Au fost definite o serie de condiționalități *ex ante*, precum și un set de criterii obiective, concise și cuprinzătoare pentru a se asigura că sunt urmate premisele necesare pentru utilizarea eficientă și efectivă a fondurilor oferite de Uniunea Europeană. Existența unor cadre politice ale strategiei naționale privind Părăsirea Timpurie a Școlii (PTȘ) și învățarea pe tot parcursul vieții (ÎPV) reprezintă 2 dintre cele 3 condiționalități *ex-ante*⁶⁵ specifice sectorului de educație și formare.

Obiectivele generale stabilite de aceste două cadre strategice contribuie la creșterea economică generală a României prin reducerea ratei șomajului, a sărăciei și excluziunii sociale, precum și prin participarea la cursurile de învățare pe tot parcursul vieții și creșterea relevanței sistemelor educaționale și vocaționale pentru piața muncii.

3.2. Nevoi de investiții materiale

Sectorul educațional din zona de studiu, în special din inima Deltei, prezintă o serie de constrângeri legate de accesibilitatea redusă și densitatea redusă a populației. Sectorul educațional se confruntă cu dificultăți semnificative în ceea ce privește lipsa de accesibilitate și populația școlară în scădere. În mod proporțional sunt din ce în ce mai puțini profesori calificați (67%) comparativ cu restul țării (89%). Școlile din câteva comune au fost închise din cauza numărului scăzut de elevi și a costurilor mari de funcționare; transportul către alte școli din alte localități a devenit o provocare. De asemenea, școlile trebuie să gestioneze lipsa unor condiții igienice, lipsa căldurii și chiar a apei potabile în unele locații.

Stabilirea obiectivelor educaționale și a rezultatelor așteptate în zona de studiu este strâns legată de factorii demografici și de migrație. Îmbătrânirea forței de muncă reprezintă o provocare uriașă pentru o creștere economică durabilă a României. Datele de la Recensământul din 2011 arată că, între 2000 și 2011, numărul total de persoane din județul Tulcea a scăzut cu 21,5%, de două ori mai mult decât la nivel național. Studii recente arată că vârsta populației active va continua cel mai probabil să scadă rapid în următoarele decenii.

Până în anul 2050, se estimează că vârsta populației active va scădea cu 30% față de 2010, de 3 ori mai repede decât media înregistrată în Vestul Europei. Numărul de persoane cu vârsta peste 65 de ani va reprezenta aproape 30% din populația totală până în anul 2050, în comparație cu nivelul prezent de 15%⁶⁶. Se așteaptă ca deschiderea totală din 1 ianuarie 2014 a pieței muncii europene pentru forța de muncă din România să determine migrația externă a forței de muncă.

Părăsirea timpurie a școlii are implicații sociale și economice semnificative. PTȘ este un factor care determină excluderea ulterioară din viața socială. Previziunile referitoare la setul de competențe necesare sugerează că doar 1 din 10 locuri de muncă va fi disponibil pentru o persoană care a părăsit

---

⁶⁵ Cealaltă condiționalitate 'ex ante' se referă la existența unui cadru strategic de politică pentru creșterea nivelului de educație terțiar, a calității, și a eficienței

⁶⁶ Grafice și informații suplimentare pot fi găsite în raportul Europa 2020 România: Politica bazată pe dovezi privind încurajarea productivității, (Banca Mondială, 2013).

școala timpuriu.⁶⁷ Probabilitatea ca persoanele tinere care abandonează școala să devină șomeri sau să obțină un venit mai mic decât dacă ar fi angajați este foarte mare. Acest lucru va genera costuri sociale ridicate sub formă de venituri scăzute și creștere economică redusă, precum și venituri reduse din taxe și costuri mari privind serviciile publice: sănătate, protecție socială și justiție.

În anul școlar 2012-2013, 33,444 de elevi erau înscriși în 151 de școli din județul Tulcea (din care 58% în mediul urban și 42% în mediul rural). În anul școlar 2010-2011, se înregistra o rată de abandon școlar de 2,5% la nivel primar și gimnazial, 28,8% în învățământul profesional și tehnic, și 9,1% în cel post-liceal și de maiștri.

Tabel 46: Distribuția geografică a elevilor în funcție de nivelul de educație – 2012-2013

Nivelul Educațional	Urban	Rural
Total	33.444	
Preșcolari	3.008	3.373
Școlari	4.758	5.161
Gimnaziu	3.994	4.902
Liceu	7.212	546
Educație Vocațională	479	11
	19.451	13.993

Sursa: Inspectoratul Școlar al Județului Tulcea

Criza financiară și schimbările de politică în învățământul profesional și tehnic furnizează două posibile explicații privind rata crescută a PTȘ în rândul absolvenților de învățământ profesional și tehnic. Decizia Guvernului de a închide școlile de arte și meserii din sistemul profesional și tehnic din cauza calității precare a avut loc în anul 2009-2010, iar consecințele au apărut în anul următor. Un alt efect neanticipat al acestei politici a fost descurajarea elevilor cu performanțe slabe de a-și continua studiile în școlile în care erau deja înscriși; la rândul lui, acest lucru a contribuit la creșterea procentului de tineri care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare (adesea cunoscuți drept „NEETs” – *Not in Education, Employment, or Training*).

Provocarea principală este de a oferi un program de ÎPV de o calitate ridicată, care să aibă legături directe cu angajatorii sau cu alte forme de educație și formare profesională, sau de a identifica alternative credibile pentru ca tinerii și copiii care nu promovează examenul de finalizare a cursurilor gimnaziale sau care obțin rezultate slabe să fie acceptați în liceele dorite. În acest sens, la nivel național, MEN a crescut numărul de locuri disponibile în școlile ÎPV pentru anul academic 2014-2015 (de la 20.000 în 2012 și 26.000 de locuri în 2013 la 51.000 pentru 2014-2015 prin Ordin al Guvernului). Numărul locurilor pentru ucenici a crescut la 5.000 pentru 2014-2015.

Tabelul de mai jos prezintă evaluarea nevoilor privind educația în zona de studiu în conformitate cu prioritățile naționale ale României: scăderea ratei de părăsire timpurie a școlii, creșterea numărului de persoane care participă la o formă de învățare pe tot parcursul vieții, și creșterea ratei de absolvire în

⁶⁷ “Reducerea Abandonului Școlar Prematur în UE”, Parlamentul European, Comitetul de Educație și Cultură, 2011.

învățământul terțiar. Aceste priorități vor fi finanțate prin intermediul Fondurilor Structurale și de Investiții Europene.

Nevoile specifice identificate pentru zona de studiu derivă din următoarele documente strategice elaborate de Banca Mondială și se referă la: Proiectul de Strategie pentru Reducerea Părăsirii Timpurii a Școlii și Proiectul de Strategie pentru Învățarea pe tot Parcursul Vieții.

Când vine de vorba de teritoriul efectiv al ITI Delta Dunării, funcționează, în prezent, 105 unități de învățământ preuniversitar și 8 unități conexe în sistemul public, la care se adaugă 2 unități private. Dintre acestea 18 sunt licee și colegii, una este școală postliceală sanitară, una este școală profesională, 22 sunt școli primare, 50 sunt școli gimnaziale, iar 15 sunt grădinițe, deși există grupe de grădiniță sau clase de școală și în cadrul unor unități integrate. Rețeaua școlară s-a modificat semnificativ în ultimul deceniu, prin închiderea sau restructurarea unor unități de învățământ (comasare, pierderea personalității juridice), ca urmare a scăderii numărului de elevi și de cadre didactice, mai ales în zona Deltei. În acest context, în multe unități de învățământ studiază simultan copii de diferite vârste, ceea ce afectează negativ calitatea actului educațional.

Populația școlară totală era, la nivelul anului 2013, de 28.573 de persoane, în scădere cu 14,7% față de anul 2007, pe fondul scăderii drastice a ratei natalității și a migrației interne și externe. Dintre aceștia, 1.020 studiau în școli postliceale și de maiștri, 308 în școli profesionale, 6.926 în colegii și licee, 15.364 în școli generale și 4.955 în grădinițe. Singurul nivel de studii pentru care s-a înregistrat o creștere a numărului de elevi este cel postliceal și de maiștri, o alternativă pentru cei care nu au reușit să promoveze examenul de bacalaureat. Rata de promovabilitate la bacalaureat a fost, în 2014, de doar 58,8%, la nivelul liceelor tehnologice aceasta fiind, în general, mai mică de 20%. În ceea ce privește numărul de cadre didactice acesta se cifra, în anul 2013, la 2.000, în scădere cu 11,8% față de 2007, pe fondul scăderii numărului de elevi și a restructurării rețelei școlare.

O situație îngrijorătoare se înregistrează în cazul învățământului tehnic și profesional, unde numărul de elevi a scăzut cu circa 80% după 2007, absolvenții de gimnaziu orientându-se spre liceele tehnologice, unde beneficiază însă de o pregătire mai degrabă teoretică. Aceasta are o influență negativă asupra pieței locale a muncii, mulți agenți economici întâmpinând dificultăți în a recruta personal calificat cu studii medii și trebuind să asigure calificarea la locul de muncă. Spre exemplu, pentru domeniul turism și alimentație, liceele din zonă oferă doar 84 de locuri/an, pentru protecția mediului 56, pentru industrie alimentară 56, iar pentru agricultură tot doar 56. În schimb, pentru matematică-informatică sunt puse la dispoziție 252 de locuri.

În ceea ce privește rata abandonului școlar, aceasta a înregistrat o valoare de 3,3% pentru învățământul liceal și profesional, în 2012, peste media regională (3,2%) și națională (2,9%), o situație similară fiind înregistrată și pentru învățământul primar. Cauzele abandonului școlar sunt diverse, printre cele mai importante numărându-se izolarea geografică a unor comunități mici, cu precădere din Delta, restructurarea rețelei de unități de învățământ ca urmare a declinului natalității, numărul mare de familii care trăiesc în sărăcie (25% din populație este afectată de acest flagel, conform estimărilor Băncii Mondiale, una dintre cele mai ridicate valori de la nivelul regiunii Sud-Est), excluziunea socială de la

educație a unor grupuri vulnerabile, precum romii etc. Comunitățile cele mai expuse riscului de excluziune socială și sărăcie sunt, conform valorii Indicelui de Dezvoltare Umană Locală, calculat de Banca Mondială și Prof. Univ. Dr. Dumitru Sandu, cele din mediul rural, respectiv Chilia Veche, Beștepe, Valea Nucarilor, Crișan, Ceamurlia de Jos, Murighiol.

În altă ordine de idei, conform Recensământului General al Populației și Locuințelor din 2011, ponderea populației cu studii superioare este cea mai scăzută de la nivelul întregii regiuni de dezvoltare Sud-Est, depășind 10% doar în cazul municipiului Tulcea. Rata analfabetismului atinge încă rate alarmante (de peste 5-10%) în localități precum Babadag și Chilia Veche.

În ceea ce privește infrastructura educațională, în pofida investițiilor realizate cu fonduri europene sau de la bugetul de stat pentru reabilitarea, modernizarea și dotarea unităților de învățământ, multe dintre acestea continuă să ofere condiții improprii de studiu. Șase unități de învățământ publice nu dispun nici în prezent de autorizație sanitară, fie din cauza gradului ridicat de degradare și de risc seismic, unele clădiri fiind mai vechi de 100 de ani, fie din cauza lipsei alimentării cu apă, situație întâlnită mai ales în Delta Dunării. În plus, datele Ministerului Educației Naționale indică faptul că cele mai multe unități de învățământ din mediul rural continuă să fie încălzite cu sobe pe lemne, nu au fost reabilitate termic, nu au acoperișurile reparate și nici suficiente spații pentru activitățile educaționale, laboratoare și cabinete dotate, internate și cantine (mai ales în condițiile în care o parte dintre copiii din Deltă urmează studii liceale la o distanță apreciabilă de satul de reședință), săli de sport și terenuri de joacă ori mobilier adecvat.

În pofida scăderii ratei natalității, creșterea gradului de includere a copiilor în învățământul preșcolar a condus la un deficit de locuri în creșe și grădinițe în anumite zone urbane, cu precădere în cele centrale. În același timp, grădinițele din zonele urbane periferice sau rurale au spații excedentare, ce ar putea fi reconvertite în creșe sau în centre de tip „școală după școală”, care sunt reduse ca număr în prezent.

3.3. Tabel de evaluare a nevoilor

Tabel 47: Evaluarea nevoilor privind educația						
Tipul intervenției	Nivel de referință	Activități	Nevoie/Tip de nevoie	Termen (termen scurt, mediu, lung)	Prioritate ⁶⁸ (ridicată, medie, scăzută,)	Sinergii (indicații scurte)
1. Creșterea accesului la Educație și Îngrijire Timpurie (EÎT) 1.1 Atragerea comunităților locale pentru a asigura sprijinul adecvat în scopuri de înscriere și retenție în EÎT 1.2 Recunoașterea rolului important pe care îl joacă familia (copii 0-3 ani) prin implicarea lor în educația parentală 1.3 Dezvoltarea de abordări noi care să asigure furnizarea unui număr suficient de profesori calificați (educator/ puericultor) în toate zonele geografice.	În județul Tulcea, în anul școlar 2012/2013, numărul total de grădinițe atinge cifra 14 ; și grădinițe alternative (step by step) erau 15 (12- cu program redus; 3 – cu program întreg). În județul Tulcea, în anul școlar 2012/2013, numărul total de preșcolari înscriși atinge cifra de 6423 (4758 de copii înscriși la program redus; și 1654 de copii program întreg, și 11 copii cu nevoi speciale înscriși). Grădinițele cu program redus sunt cele mai des	1. Dezvoltarea, reabilitarea și dotarea grădinițelor pentru a asigura servicii de îngrijire în zonele dezavantajate pentru a crea un mediu favorabil pentru toți copiii din diferite medii sociale și culturale	Investiții materiale	Termen Lung	scăzută	Strategii corespondente consultate: 1) Strategia Națională pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Copiilor; 2) Viziunea Strategică pentru promovarea Incluziunii Sociale și Reducerea Sărăciei; 3) Strategia Națională pentru Incluziunea Socială a Persoanelor cu Dizabilități; 4) Strategia Națională pentru Sănătate; 5) Strategia Națională pentru Incluziunea Socială a
		2. Susținerea construirii unor centre de îngrijire în primii ani de funcționare (salarii, materiale de predare/ învățare)	Dezvoltare instituțională	Termen mediu	scăzută	
		3. Consilierea parentală a persoanelor care fac parte din grupuri vulnerabile care au copii cu vârste între 0-3 ani (îndrumarea, materiale de predare/ învățare)	Dezvoltare de politici publice și de reglementări	Termen mediu	medie	
		4. Oferirea de tichete de creșă pentru a susține financiar părinții aparținând grupurilor vulnerabile (minorități, mediu socio-economic defavorabil)	Dezvoltare de politici publice și de reglementări	Termen mediu	scăzută	
		5. Introducerea unor programe specifice de mobilitate, incluzând programe recompensare	Dezvoltare de politici publice și de	Termen Lung	Ridicată	

⁶⁸ Acestea sunt propuneri de priorități, clasificate doar în sectorul respectiv. Acestea vor fi ordonate după prioritate ulterior, în timpul desfășurării etapei de “Strategie” (Noiembrie 2014) pentru a reflecta importanța trans-sectorială și a întregii regiuni.

	<p>întâlnite în România. Numărul copiilor înscriși în grădinițele din zonele urbane a fost de 3061 și 3362 în zonele rurale</p> <p>În județul Tulcea, se evidențiază 4 factori de risc privind părăsirea timpurie a școlii: sărăcia, densitatea scăzută a populației, ratele ridicate de abandon școlar și ratele ridicate de repetenție.</p>	<p>financiară destinate profesorilor și puericultorilor din zonele dezavantajate/ rurale/ îndepărtate</p>	reglementări			Persoanelor cu Dizabilități.
<p>2. Accesul general la un învățământ primar și gimnazial de calitate</p> <p>2.1 Planuri de dezvoltare și implementare a accesului la un sistem de educație înalt, în special pentru copii care provin din grupuri care prezintă risc de abandon școlar</p> <p>2.2 Stabilirea unui sistem de dezvoltare profesională continuă pentru profesori</p>	<p>Beneficii Sociale</p> <p>a) Alocația de Stat pentru Copii -(42 lei /lună pentru copiii cu vârste cuprinse între 2-18 ani)</p> <p>b) Alocație Familială Complementară acordată familiilor cu venituri maxime de 370 lei;</p> <p>c) Alocația pentru Familiile cu un singur Părinte - 45-50 lei pentru un copil, 90-100 lei pentru doi copii, 135-140 lei pentru 3</p>	6. Furnizarea de sprijin financiar suplimentar pentru copiii aflați în situație de risc și familiile lor prin intermediul transferului de bani condiționat	Dezvoltare de politici publice și reglementări	Termen Lung	Ridicată	
		7. Dezvoltarea și livrarea programelor de mentorat pentru părinți și elevi	Dezvoltare instituțională	Termen scurt	Scăzută	
		8. Inovarea și îmbunătățirea programului de predare simultană însoțite de soluții de învățare mixtă precum și oferirea sprijinului colegilor pentru profesorii din zonele rurale sau din comunități cu populație minoritară.	Dezvoltare instituțională	Termen Lung	Ridicată	
		9. Proiectarea și furnizarea programelor de formare pentru profesori în general și în special	Dezvoltare instituțională	Termen mediu	Ridicată	

	<p>copii și 180 -200 lei pentru 4 sau mai mulți copii;</p> <p>d) Programe precum „ Cornul și laptele” sau fructe pentru grădinițe și școli primare și gimnaziu (școli de stat sau private): 0,7 lei/copil/zi - 1,17 lei/copil/zi</p> <p>e) Rechizite școlare: 24 lei/elev pentru școala primară; 28 lei/ elev pentru cea gimnazială pentru copii proveniți din familii cu venit mic</p> <p>În județul Tulcea, în anul școlar 2012/2013, predarea pe mai multe niveluri a fost folosită în 12.9% dintre școlile primare și 6.3% în nivelul gimnazial</p> <p>În județul Tulcea, în anul școlar 2012/2013: numărul total de profesori era de 2,736 din care 1,407 de profesori predau în</p>	<p>pentru aceia care lucrează cu grupuri vulnerabile sau în comunități vulnerabile; aceste programe includ stagii de practică în comunități îndepărtate.</p>				
		<p>10. Finanțarea unor evenimente care expună familiile, comunitățile și școlile către alte grupuri - Cultură, Istorie, Tradiție (campanii media, festivaluri locale organizate în școli, proiecte școlare, activități extra-curriculare)</p>	<p>Asistență tehnică (AT)</p>	<p>Termen scurt</p>	<p>Scăzută</p>	

	<p>învățământul primar și gimnazial. 2,672 (97.7%) de profesori din numărul total prezintă toate calificările necesare, dar în Delta Dunării, numărul acestora este mai mic, (67 procente) în comparație cu cel din restul țării (89 procente)</p>					
<p>3. Întoarcerea la școala a celor care o abandonează 3.1. Îmbunătățirea condițiilor și calității programelor de educație din școli pentru elevii proveniți din grupuri cu risc mare de abandon școlar (împunerea abordărilor inovatoare) 3.2. Completarea și susținerea inițiativelor existente, fragmentate de consiliere a elevilor în cadrul sau în afara sistemului educațional (elevii care au părăsit sistemul educațional)</p>	<p>Metodologia organizării programelor de tip Școală după Școală (SDS) a fost aprobată de MEN în 2011 și pusă în practică în anul școlar 2012/2013 în școlile publice. SDS pot fi finanțate din bugetul autorităților locale, din fonduri europene, donații și taxe școlare. Finanțarea de la bugetul de stat poate fi acordată pentru elevii care provin din grupuri dezavantajate. Costurile legate de</p>	<p>11. Livrarea proiectelor inovative SDS care implică comunitatea, ONG-uri locale și asociațiile de părinți/profesori. Aceste acțiuni favorizează minoritățile, zonele izolate și comunitățile defavorizate.</p>	<p>Asistență tehnică (AT)</p>	<p>Termen scurt</p>	<p>mediu</p>	<p>Strategii relevante consultate: 1) Strategia Națională pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Copiilor; 2) Viziunea Strategică pentru promovarea Incluziunii Sociale și Reducerea Sărăciei; 3) Strategia Națională pentru Incluziunea Socială a Persoanelor cu Dizabilități; 4) Strategia Națională privind Agenda digitală; 5) Strategia</p>

3.3.Dezvoltarea unor mecanisme de susținere pentru ca programele A Doua Șansă (ADS) să atragă cât mai multe persoane și să se îmbunătățească nivelul de calitate prin perfecționarea programare perfecționate, formarea profesorilor materiale de training.	<p>SDS așa cum reies din studiul „Școala – inima comunității” World Vision Romania, au fost în 2011: 338 lei/lună (mese, salariile și alte costuri materiale și administrative); 569 lei/lună pentru centrele de zi (costurile legate de salarii și rechizite); 800 lei/ lună în centre private (doar salariile și mesele); 220 lei/ lună în școlile care oferă condiții de internat (doar mesele).</p>					<p>Națională pentru Tineret; 6) Strategia Națională privind competitivitate; 7) Strategia Națională privind ocuparea forței de muncă; 8) Strategia Națională pentru Incluziunea Socială a Persoanelor cu Dizabilități.</p>
	<p>În județul Tulcea: 5% - 10% din elevii, în funcție de vârstă, unul sau ambii părinți sunt plecați în străinătate; În județul Tulcea, în 2012/2013: 20,852 dintre elevi/ copii au beneficiat de servicii de consiliere (evaluare și consiliere psihologică sau pedagogică)</p>	<p>12. Ședințe de consiliere din partea specialiștilor, un plan personalizat și complet, printre alte lucruri, pentru care prezintă risc mare de PTȘ. Acestea includ: orientarea și integrarea în mediul școlar, trasee educaționale în IPT, etc.</p>	<p>Asistență tehnică (AT) Dezvoltare instituțională</p>	<p>Termen mediu</p>	<p>Medie</p>	
		<p>13. Un program efectiv de formare și dezvoltare pentru consilierii profesioniști (profesionalizarea rolului consilierilor și îmbunătățirea competențelor lor, cum ar fi evaluarea și soluționarea nevoilor elevilor)</p>	<p>Asistență tehnică (AT) Dezvoltare instituțională</p>	<p>Termen scurt</p>	<p>Medie</p>	

	În județul Tulcea, în 2012/2013: 331 erau înscriși în programe de tip „A doua șansă” (din care 151 elevi în școala primară, 180 la gimnaziu); Până la sfârșitul anului 2012, 3.454 din persoanele s-au înscris în astfel de programe finanțate de în cadrul procedurilor standard de operare (PSO) dezvoltarea resurselor umane (DSU) 2007-2013, în comparație cu numărul estimat de 35.000 de participanți. Costurile standard per participant se ridică la suma de 547 euro* 2 ani	14. Susținerea dispozițiilor programului A doua Șansă disponibil pentru întreaga regiune	Asistență tehnică (AT)	Termen mediu	Scăzută	
		15. Dezvoltarea mijloacelor de susținere pentru a încuraja participarea studenților – adulți la programul A doua Șansă (vouchere, tichete de creșă, timp flexibil etc.)	Asistență tehnică (AT) Dezvoltare instituțională	Termen mediu	Scăzută	
4. Creșterea atractivității, relevanței și calității IPTI	În județul Tulcea, în 2012/13, 1.200 de elevi au fost înscriși în IPTI, în timp ce în 2010/2011 erau înscriși 1.682 de elevi	16. Cursuri de formare profesională pentru directorii de școală, profesori, instructori și institutori, tutori pentru a răspunde cerințelor pieței muncii	Dezvoltare instituțională	Termen scurt	Medie	1) Viziunea Strategică pentru promovarea Incluziunii Sociale și Reducerea Sărăciei; 2) Strategia Națională pentru Incluziunea Socială a Persoanelor cu
	Legea Uceniciei 279/2005, revizuită	17. Creare unui sisteme de recompensare pentru plasarea	Asistență tehnică (AT)	Termen mediu	Ridicată	

	<p>în 2011, oferă oportunitate a elevilor (16-25 ani) de a învăța la locul de muncă pe baza unui contract. La cerere, angajatorii pot primi o compensare financiară (de la bugetul de stat). În România, câteva ONG-uri, precum "Școala de Valori", au dezvoltat în ultimii ani proiecte și programe care au ca scop cooperarea dintre furnizorii de IPT și sectorul forței de muncă (privat sau public). De exemplu, unul din programe For ("Drum Sigur"), pe o durată de 2 ani (2012/2013 și 2013/2014) califică elevii din liceele vocaționale pentru a obține o diplomă și chiar le oferă o slujbă în domeniul specific de specializare</p>	<p>efectivă a elevilor în companii (incluzând și stagii de pregătire pe timpul verii)</p> <p>18. Oferirea de susținere pentru a înființa școli profesionale și tehnice care să răspundă cerințelor pieței locale și workshop-uri pentru efectuarea practicii în urma formării și educării</p>	<p>Asistență tehnică (AT)</p> <p>Dezvoltare instituțională</p> <p>Investiții materiale</p>	<p>Termen scurt</p>	<p>Ridicată</p>	<p>Dizabilități;</p> <p>3) Strategia Națională privind Agenda digitală;</p> <p>4) Strategia Națională pentru Tineret</p> <p>5) Strategia Națională privind competitivitatea</p> <p>6) Strategia Națională privind ocuparea forței de muncă.</p>		
5.	Acces și	62 de centre	19. Asigurarea susținerii centrelor	Asistență	Termen	Scăzută	1)	Viziunea

mijloace de recompensare pentru participării la programele de IPV 5.1 Recunoașterea calificărilor și diplomelor obținute în din afara țării 5.2. Rezultate mai bune ale sistemului de educație privind răspunderea la nevoile pieței de muncă prin parteneriate încheiate între angajatori și furnizorii de formare și educație 5.3. Asigurarea participării membrilor comunității cursurile de învățare continuă organizate în Centrele Comunitare de Învățare Permanentă din	autorizate până în prezent (03/31/14). 146 de centre care au funcționat în timpul 2004-2011 unde s-a certificat 49.000 de persoane (Sursa: rapoarte NAQ 2013 și 2014) Taxa per persoană este de 450 RON (~100 EURO pentru formare primară și 1.200 formare aprofundată (aprox. 260 EURO)	de evaluare pentru câțiva ani	tehnică (AT) Dezvoltare instituțională	scurt		Strategică pentru promovarea Incluziunii Sociale și Reducerea Sărăciei; 2) Strategia Națională pentru Incluziunea Socială a Persoanelor cu Dizabilități; 2) Strategia Națională privind Agenda digitală; 3) Strategia Națională pentru Tineret 4) Strategia Națională privind competitivitatea 5) Strategia Națională privind ocuparea forței de muncă.
	20. Asigurarea de subvenții pentru ca persoanele să plătească taxa de evaluare	Dezvoltare de politici publice și de reglementări	Termen scurt	Scăzută		
	21. Oferirea suportului pentru obținerea diplomelor de absolvire a nivelului 1 și 2 precum și consiliere și evaluare profesională în carieră și pentru găsirea unui loc de muncă	Asistență tehnică (AT) Dezvoltare instituțională	Termen mediu	Ridicată		
	12 e-comunități stabilite în toată țară în cadrul Proiectului Economia prin Cunoaștere finanțat de Banca Mondială și Guvernul României (\$69,4 mil), având ca scop formarea de competențe digitale; 10 e-comunități stabilite în Tulcea: Beștepe, Ciucurova, Jijila, Luncavița, Peceneaga, Ceatalchioi, Grindu, Jurilovca, Nufăru,	22. Înființarea a 15 Centre Comunitare de învățare permanentă pe baza celor înființate pentru e-comunități și recomandarea de a găsi locații noi	Investiții materiale	Termen scurt	Ridicată	
		23. Oferirea formării profesionale a membrilor comunității pentru a dobândi calificări de bază și transversale (abilități social - emoționale, antreprenoriale, etc.)	Dezvoltare instituțională	Termen Lung	Ridicată	
		24. Oferirea de tichete valorice angajaților cu competențe de bază pentru a însuși competențe transversale	Dezvoltare de politici publice și de reglementări	Termen mediu	Ridicată	
		25. Oferirea de tichete valorice privind servicii integrate de consiliere pentru cei care se află în șomaj. Aceste tichete se vor folosi pentru servicii de selecție și orientare în carieră.	Dezvoltare de politici publice și de reglementări	Termen mediu	Ridicată	

	Topolog; Aceste 10 e-comunități se vor transforma în Centre de învățare permanente în Comunitate					
	Conform ANOFM Tulcea, în iunie 2014, numărul total de persoane aflate în șomaj era de 4.143, din care 1.405 de persoane primeau asigurări sociale (rata șomajului era de 4,62%) Numărul total de persoane aflate în șomaj de o perioadă lungă era de 1.098 (<25 ani=109; >25 ani=989)	26. Oferirea de subvenții activităților de ucenicie, formare sau plasare de forță de muncă pentru persoanele care sunt în șomaj de foarte mult timp	Dezvoltare de politici publice și de reglementări	Termen mediu	Ridicată	
27. Aprobarea dezvoltării parteneriatelor (Universități/Angajați/Centre de Cercetare furnizori de formare profesională) pentru a oferi servicii de consiliere și programe de instruire, (învățare de la distanță, competențe netehnice ca acțiune antreprenorială TIC, gândire critică, munca în echipă, rezolvarea problemelor, etc.); 70% se adresează grupurilor dezavantajate		Asistență tehnică (AT) Dezvoltare instituțională	Termen scurt	Medie		
28. Oferirea voucherelor grupurilor pentru servicii de consilierea grupurilor slab reprezentate - oameni tineri perioada de tranziție dintre școală și găsirea unui loc de muncă, PTȘ		Dezvoltare de politici publice și de reglementări	Termen mediu	Scăzut		
6. Educarea populației pentru a respecta valorile cheie ale Deltei Dunării - conservarea ecosistemului și frumusețea naturală		Informație, Educație și Campanii de Comunicare adresate copiilor, tinerilor pentru conștientiza și promova potențialul frumuseților natural drept promotorii unei dezvoltări regionale durabile.	Asistență tehnică (AT)	Termen scurt	Scăzut	

4. Sănătatea

4.1. Nevoi de investiții materiale

4.1.1. Infrastructură de pregătire și intervenție în situații de urgență la nivelul direcției locale de sănătate publică

Sprrijinirea la nivel local în pregătirea pentru situații de urgență în domeniul sănătății publice, incluzând dezastrele naturale și umane, apariția unor focare de boli infecțioase, precum și a unor categorii neobișnuite de boli non-infecțioase (cum ar fi evenimentele de toxicitate), este un domeniu de mare importanță pentru sănătatea publică. În contextul general de consolidare a sistemului de sănătate, există o nevoie de a investi în capacitatea domeniului de sănătate publică, după cum urmează:

- activități de supraveghere a sănătății publice: caravană medicală pentru activități preventive și curative, echipamente IT și soft epidemiologic, un vehicul de teren de capacitate mare pentru situații epidemiologice, barcă pentru activități de supraveghere, precum și vehicule frigorifice pentru transportul vaccinului.
- întărirea capacității laboratorului și sistemelor de colectare și transfer de probe biologice critice (pentru a controla calitatea apei potabile și a mediului, pentru a analiza calitatea puțurilor și a apelor de suprafață, precum și pentru a determina metale grele, pesticide, uleiuri minerale, fracțiuni de ulei, solvenți organici).

4.1.2. Infrastructură pentru cabinetele de asistență medicală primară (AMP)

a) Infrastructura cabinetelor de medicină de familie este depășită și uneori uzată, fapt care poate afecta grav calitatea serviciilor

Investițiile în infrastructura de asistență medicală primară nu se numără de obicei printre prioritățile administrației locale. Medicii, deși consideră că investițiile lor sunt mai mult decât suficiente, sunt oarecum reticenți în a acționa din cauza incertitudinii de recuperare a investiției din fondurile lor, deoarece facilitățile nu sunt deținute de aceștia. În 2013, majoritatea spațiilor destinate cabinetelor de medicină de familie au fost deținute de către administrația locală și doar în câteva cazuri de medicii de familie. Majoritatea medicilor de familie (MF) nu sunt proprietari de spații (totuși, unii au adus îmbunătățiri importante sediului). Calitatea cabinetelor este de obicei redusă (în special în mediul rural). În unele comunități consiliul local oferă sprijin, dar de obicei acesta nu acoperă toate necesitățile. Faptul că sediul nu le aparține face ca medicii de familie să fie nesiguri în ceea ce privește investițiile lor.

Contractele actuale de închiriere cu autoritățile locale nu garantează utilizarea pe termen lung a spațiilor de către practicienii medicinei, ceea ce generează teama de a fi transferat într-o altă clădire.

Cea mai mare parte a instituțiilor medicale necesită reparații. Nevoile de lucrări civile au fost analizate în baza: numărului de locuitori, gradului de acoperire cu asigurări de sănătate, prezența medicului / personalului medical auxiliar, existența sau nu a facilităților medicale necesare și starea clădirilor. Datele indică faptul că infrastructura este depășită și uneori uzată, ceea ce afectează grav calitatea serviciilor. Detaliile se află în tabel, inclusiv situația satului și comunei, cerințele de spațiu pentru practicile MF, etapele principale care trebuie luate în considerare pentru construcția de spații medicale, și estimările de costuri aferente.

b) Echipamente pentru cabinetele de asistență medicală primară (AMP)

Există doar 5 medici care deserveșc comunele din rezervația biosferei. Aproape toți medicii de familie nu dispun de conexiune bună la internet. Când un pacient vizitează un cabinet de medicină generală, medicul de familie este obligat să se conecteze la SIUI (Sistemul Informatic Unic Integrat), pentru a verifica dacă pacientul este asigurat sau nu. SIUI nu este disponibil în timp real și, uneori, deloc, iar, după cum s-a menționat, unele zone geografice nu au conexiune la internet în mod permanent.

Medicii au tendința de a lua decizii mai ușor în a investi în echipamente de diagnosticare, de exemplu, ECG, ecografie, mini-laborator. Acest lucru poate fi explicat prin cererea mare a populației pentru aceste servicii și potențialul de a genera venituri suplimentare. Mulți dintre medicii de familie intervievați, fie au deja competențe în ecografie și sunt eligibili pentru a practica, fie plănuiesc să dobândească competențe în acest domeniu. Medicii speră că aceste servicii vor fi incluse în contractul principal sau suplimentar cu Casa Națională de Asigurări de Sănătate. O listă de echipamente și mobilier identificate ca necesare prin practicile de medicină de familie, precum și costurile aferente, se află în documentele proiectului. Un cabinet de medicină de familie necesită, de asemenea, echipamente IT de bază, cel puțin laptop și imprimantă. O gamă de bunuri de unică folosință trebuie, de asemenea, să fie luată în considerare. Cu toate acestea, ele nu sunt considerate costuri de investiții și nu modifică în mod semnificativ costul total. Consumabilele includ produse medicale, cum ar fi mănuși chirurgicale, apăsătoare de limbă sau tuburi (rectale), dar și consumabile de unică folosință pentru testele de laborator rapide, de exemplu, teste de sânge ezoterice, teste de sarcină, benzi de analiză a urinei sau benzi pentru a utiliza glucometrul.

4.1.3. Infrastructură fizică pentru spitale

a) Infrastructura Spitalului Județean de Urgență Tulcea și sistemul de asigurare de servicii nu au fost adaptate la tehnologiile moderne și nu satisfac nevoile actuale ale populației

Spitalul are 94 de medici, 70 de medici de specialitate aflați în pregătire (rezidențiat), 566 asistenți medicali (profesioniști în asistență medicală), 231 de moașe, și 106 angajați în personalul auxiliar. El are 735 de paturi pentru spitalizare continuă și 76 paturi pentru spitalizare de zi cu zi, utilizate de către toate cele 28 de clinici, și 5 para-clinici. Aceste facilități publice disponibile pentru pacienții din județul Tulcea sunt vechi și departe de standardul modern. Spitalul Clinic de Urgență Județean funcționează în 4 clădiri, o clădire bloc principală cu 20 de specialități medicale, precum și 3 clădiri de îngrijire mentală, neurologie, și de îngrijire TBC, boli infecțioase și respectiv de îngrijire dermatologică. Departamentele de

Anestezie și Terapie Intensivă necesită îmbunătățiri, echipamente corespunzătoare și un centru separat pentru arși. Departamentele din clădirea bloc a spitalului sunt la depărtare unul de altul, iar circuitul funcțional și căile de acces a pacienților la serviciile medicale sunt inadecvate. Această situație are un impact negativ sever asupra calității serviciilor medicale prestate și nu permite să se utilizeze resursele disponibile într-un mod integrat și eficient. Este necesară o evaluare pe baza unui studiu recent de fezabilitate și proiect tehnic al Ministerului Sănătății pentru a stabili modalitățile cele mai adecvate de rearanjare a spațiilor, echipamentele și dispozitivele medicale necesare. Poate fi posibil să se remodeleze clădirile adiacente disponibile într-un adăpost model, oferind servicii de cazare la prețuri accesibile (de exemplu, pentru mame în timp ce copiii lor primesc îngrijiri medicale, sau pentru pacienții care locuiesc în zone îndepărtate). În același timp, se recomandă să se creeze condiții pentru creșterea eficienței serviciilor prin reducerea numărului de paturi de spitalizare continuă, reducerea duratei de spitalizare și dezvoltarea serviciilor ambulatorii ca rețea ambulatorie a departamentelor din cadrul spitalului (volum mai mare – costuri mai mici - calitate mai bună).

b) Spitalul Municipal Măcin - Reabilitarea clădirii, echipament medical, mobilier și dezvoltarea unui centru paliativ

65 de paturi pentru spitalizare continuă și 20 de paturi pentru spitalizare zilnică sunt folosite de 4 specialități clinice, și o specialitate de laborator. Asistența ambulatorie în cadrul spitalului (cu 8 specialități), a fost dezvoltată cu fonduri structurale europene. Există spațiu suficient pentru un centru paliativ care urmează să fie stabilit la ultimul etaj al clădirii spitalului.

4.1.4. Centre multifuncționale, centre de îngrijire paliativă și centre de îngrijire pe termen lung

În județul Tulcea există și alte clădiri care pot fi transformate în diferite centre destinate bolilor cronice, cum ar fi:

a) Centre multifuncționale în Babadag, Sulina și Sfântu Gheorghe

b) Centrul de îngrijire pe termen lung din Tichilești

Spitalul (fost spital pentru bolnavii de lepră), înființat în 1928 se afla în subordinea Ministerului Sănătății. Potrivit OMS, continuarea de a trata pacienții de lepră prin facilități izolate și separate s-a dovedit a avea o abordare greșită, singura modalitate eficientă și durabilă de a diagnostica și trata lepra fiind în comunitățile în care se constată, astfel încât pacientul să poată avea o viață obișnuită. Transformarea și dezvoltarea de noi facilități îngrijire pe termen lung ar fi o soluție mai bună pentru clădirile existente în cadrul spitalului. Modelul LTC (*long term care – îngrijire pe termen lung*) reprezintă o varietate de servicii medicale și non-medicale pentru persoane cu boli cronice, afecțiuni cronice multiple, sau cu un handicap, care nu pot avea grijă de ei înșiși pentru perioade lungi de timp.

c) Infrastructura existentă pentru un centru paliativ din Babadag

4.1.5. Consolidarea serviciilor de urgență din Tulcea

Serviciul de Ambulanță a județului Tulcea are următoarea dotare: 13 de ambulanțe de tip A, 9 ambulanțe operaționale de tip B, o ambulanță de tip C, 5 ambulanțe de tip ACD. Există 9 nave, din care: 2 nave de transport sanitar neasistat, 5 nave de urgență, și 2 nave neclasificate. Alte două stații de ambulanță sunt în Macin, cu 5 ambulanțe și Babadag, cu 9 ambulanțe. Nevoile legate de investiții, dezvoltare instituțională și evaluări tehnice sunt prezentate în tabel.

Inspectoratul General pentru Situații de Urgență aflat în subordinea Ministerului Afacerilor Interne are două subunități, Departamentul de Pompieri și Unitatea de nave operative, ambele în Crișan. Ele servesc următoarelor comunități: Tudor Vladimirescu, Beștepe, Ceatalchioi, Mahmudia, Nufăru, Murighiol, Pardina, Maliuc și Sulina cu Chilia Veche, Crișan, Sfântu Gheorghe, și CA Rosetti. Un serviciu al unui elicopter furnizat de către Ministerul de Interne este o altă opțiune de transport în situații de urgență, dar acest serviciu poate fi utilizat numai în cazuri extreme. Aceste limitări cauzează întârzieri în obținerea de asistență medicală de urgență și poate duce la rezultate nedorite de sănătate.

SMURD, Serviciul Mobil de Urgență, Reanimare și Descarcerare, aflat în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, se bazează pe deplasarea unei unități medicale complet echipată, în scopul de a oferi asistență medicală de urgență calificată. Există trei ambulanțe SMURD, care sunt situate în Tulcea, Macin și Babadag, dar nu și nave de intervenție.

4.1.6. Sistemul de telemedicină

Medicii de familie care participă în cadrul Proiectului Pilot de Telemedicina în Delta Dunării și-au exprimat o mare satisfacție în privința echipamentelor cu care au fost aprovizionați. Pacienții acceptă ușor conceptul și utilizarea telemedicinii. Este nevoie să se dezvolte o viziune clară pentru o rețea națională de telemedicina cu standarde naționale, protocoale, procese și infrastructura de sprijin. În modelul telemedicinii pe care România îl are în vedere, îngrijirea prin telemedicină va fi oferită de către medicii de familie, folosind echipament medical de testare, și se va face transmiterea rezultatelor testelor către specialiștii din spitale pentru consultare. Foarte important, furnizorii de servicii medicale trebuie să vadă beneficiile utilizării acestei tehnologii și să fie compensate în mod adecvat de către CNAS pentru furnizarea de servicii de telemedicină pentru a schimba modul lor de practică.

4.2. Nevoi de dezvoltare în materie de politici publice și reglementări

În ciuda realizărilor în asistența medicală primară (printre altele, prin reforme), provocări în realizarea altor reglementari există încă. În scopul de a dezvolta și diversifica gama de servicii în medicina de familie, precum și pentru a stabili plata corespunzătoare pentru aceste servicii, sunt necesare următoarele modificări ale cadrului legal.

- Introducerea și monitorizarea stimulentei financiare și non-financiare pentru practicile din mediul rural și o mai bună orientare către plățile pentru servicii

- Revizuirea întregului sistemului de plată către furnizorul de servicii de asistență medicală primară pentru a realiza o abordare echitabilă de rambursare a furnizorilor la nivel urban și rural
- Sisteme de Fine-tune (reglaj fin) pentru motivarea asistenței medicale primare în zone care par neatractive pentru personalul medical
- Luarea în considerare de contracte cu medici rezidenți
- Stimulente pentru personalul medical care utilizează sistemul de telemedicină
- Recomandări privind modificarea cadrului legal pentru Serviciul de îngrijire în ambulatoriu în cadrul spitalelor, în scopul de a le oferi o mai mare flexibilitate pentru dezvoltarea acestor servicii, în special având în vedere lipsa de resurse umane la nivel de județ.

4.3. Nevoi de dezvoltare instituțională

Consolidarea capacității Ministerului Sănătății (MS) prin îmbunătățirea infrastructurii locale (Direcția de Sănătate Publică și Serviciul Județean de Ambulanță) și a sistemelor de bază, instruirea forței de muncă, îmbunătățirea managementului și abilităților de conducere ale specialiștilor; acest lucru va contribui la o probabilitate mai mare de a obține rezultate pozitive și de durată. MS, ca entitate care are în cele din urmă responsabilitatea și autoritatea legală de a efectua supravegherea, reacția la apariția focarelor, stabilirea politicii naționale de sănătate și liniilor directoare, precum și raportarea oficială în numele guvernului național, în conformitate cu reglementările internaționale de sănătate și a altor tratate internaționale, reprezintă împreună cu Direcția de Sănătate Publică locală un contribuitor foarte important în realizarea de programe durabile de sănătate, în special în regiunile mai sărace în venituri.

Asigurarea disponibilității de informație strategică epidemiologică în timp critic. Având în vedere rolul central pe care informația strategică epidemiologică îl joacă în funcționarea eficientă a sistemelor de sănătate, trebuie să se acorde mai multă atenție îmbunătățirii sistemelor locale necesare pentru a genera și de a integra datele necesare și sprijinului pentru entitățile responsabile de gestionarea acestor sisteme. Scăderea resurselor destinate ariei de sănătate, la nivel local și național, și în același timp, amenințarea specifică a unor boli infecțioase (holeră, risc de apariție a virusul West Nile, febra butunoasă, gripa aviară și Anthrax) determină ca întărirea direcției locale de sănătate publică să devină o prioritate. Datele ce estimează riscul de apariție al unei boli, urmărirea statisticilor, evaluarea factorilor de risc și alți determinanți care stau la baza bolii, și monitorizarea și evaluarea impactului intervențiilor în aria de sănătate, furnizează informații care sunt vitale și care asigură că investițiile în sănătate sunt rentabile iar politicile guvernamentale se bazează pe cele mai bune informații disponibile. De asemenea, sunt necesare studii și cercetări cu privire la factorii de risc de mediu, expunere și efecte.

Îmbunătățirea sistemului de referință și a laboratoarelor de diagnosticare din subordinea MS. Laboratoarele de sănătate publică sunt esențiale pentru realizarea supravegherii bolilor infecțioase și pentru furnizarea de servicii de diagnostic pentru a confirma cauzele focarelor sau pentru a direcționa

tratamentul bolnavilor. Sunt necesare: întărirea capacității laboratorului de sănătate publică local nu doar în ceea ce privește stabilirea testelor de diagnosticare specifice și definirea unui set de capacități esențiale minime, dar și în ceea ce privește îmbunătățirea calității și fiabilității serviciilor de laborator, îmbunătățirea bio-securității în laborator, construirea abilităților în managementul de laborator și asistarea Direcției de Sănătate Publică și alte entități pentru a îndeplini standardele și orientările internaționale de laborator.

Având în vedere importanța ariei sănătății animalelor, precum și a problemelor de mediu cu impact asupra sănătății umane, o rețea largă interdisciplinară ar trebui să poată include atât laboratoarele veterinare de diagnosticare, cât și pe cele de mediu. Astfel de rețele de pot ajuta foarte mult în menținerea serviciilor de diagnostic de înaltă calitate, asigurând un acces mai larg la mai multe teste de specialitate (inclusiv accesul la laboratoare internaționale de referință, după cum este necesar).

4.4. Nevoi de asistență tehnică (AT)

- Formare profesională pentru pregătirea și reacția la situații de urgență de sănătate publică, inclusiv dezastre naturale și cele provocate de om, supraveghere epidemiologică, depistarea și controlul focarelor de boli infecțioase, precum și alte boli neinfecțioase (cum ar fi evenimente de toxicitate);
- Îmbunătățirea abilităților în managementul laboratorului de sănătate publică și sprijinirea Direcției de Sănătate Publică în îndeplinirea standardelor internaționale de laborator;
- Studii de fezabilitate și proiecte tehnice de infrastructură de servicii medicale;
- Campanii de informare, educare și comunicare: în special pentru prevenire, acoperind subiecte cum ar fi spălarea mâinilor, paraziții și reducerea la minimum a răspândirii bacteriilor și a bolilor;
- Cercetare în domeniul sănătății publice direcționate atât pe discrepanțele sociale, structurale, cât și cele datorate mediului, prin implicarea activă a membrilor comunității, altor reprezentanți și cercetătorilor;
- Constituirea unei forțe de muncă interdisciplinare, prin îmbunătățirea cunoștințelor, abilităților, și eficacității celor aflați deja în serviciul guvernamental (de exemplu, programe „in-service”).

4.5. Responsabilități

Ministerul Sănătății și asociațiile profesionale ar trebui să conducă implementarea unei strategii integrate pentru zonele rurale în privința serviciilor de sănătate. Acest lucru necesită o întărire a secției de asistență medicală primară a Ministerului, care în acest moment constă într-o singură persoană, și utilizarea mai frecventă a Comitetului Consultativ al Ministerului privind medicina de familie. Este nevoie, de asemenea, de implicarea și profesionalizarea Societății Române de Medicină de Familie/Medicină Generală și a Ordinului Asistenților Medicali.

Principalele instituții guvernamentale cu atribuții și responsabilități în domeniul sănătății sunt:

(a) Din perspectiva serviciilor de sănătate:

- Entități la nivel național - Ministerul Sănătății și Casa Națională de Asigurări de Sănătate, Societatea de Medicină de Familie, Colegiul Medicilor
- Entități la nivel județean - Consiliul Județean, Direcția de Sănătate Publică; autoritățile de la nivel de comună / oraș

(b) Din perspectiva sănătății publice:

- entități la nivel național - Ministerul Sănătății; Ministerul Mediului; Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Dezvoltării Regionale; Ministerul Educației; Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale; Ministerul Transporturilor; Comitetul interministerial pentru coordonarea, monitorizarea și evaluarea situațiilor de urgență.

4.6. Sugestii preliminare privind măsurile de implementare specifice sectorului

Pentru a dezvolta o organizație eficientă de gestionare a serviciilor de sănătate, Ministerul Sănătății ar trebui să se asigure că:

- la nivel local, responsabilitatea corespunzătoare, precum și autoritatea în zona de sănătate a fost atribuită unor persoane specifice la nivel local;
- există măsuri eficiente pentru a încuraja implicarea sau participarea tuturor structurilor implicate în zona sectorului de sănătate;
- personalul este instruit în mod corespunzător pentru a-și face munca și pentru a-și îndeplini atribuțiile specifice în mod eficient;

4.7. Aspecte inter-sectoriale

- Activități de prevenire: mediu, apă, agricultură (alimente, domeniul sanitar veterinar);
- Educație: programe de promovare a igienei corporale; facilități sanitare adecvate pentru copii;
- Apă și canalizare: calitatea apei potabile
- Transport: acces pentru zone izolate
- Inspectoratul pentru situații de urgență ISU, transport, comunicații, sistem de informații: epidemii, supravegherea bolilor transmisibile, avertizarea timpurie și răspunsul coordonat.

4.8. Tabel de evaluare a nevoilor

Tabel 48: Evaluarea nevoilor privind sănătatea				
Nevoie/Tip de nevoie	Interval de timp (termen scurt, mediu și lung)	Prioritate ⁶⁹ (mare, medie, mică)	Sinergie (scurte indicații)	Comentarii
4. Nevoi de investiții				
Nevoi de investiții în domeniul prevenirii problemelor de sănătate				
Consolidarea Direcției de Sănătate Publică locală - Caravană medicală pentru activități preventive și curative - Vehicul de teren de nivel înalt pentru situații epidemiologice - Șalupa pentru activitățile de supraveghere a sănătății publice - Vehicule cu instalație de răcire pentru transportul de vaccin - Echipamente IT, website-uri modernizate - Reabilitarea clădirii administrative - Echipamente pentru laboratoare <ul style="list-style-type: none"> • pentru a controla calitatea apei potabile și a mediului; • pentru a analiza calitatea adâncimii (puțuri) și apele de suprafață; • pentru a determina metale grele, pesticide, uleiuri minerale, fracțiuni de uleiuri, solvenți organici 	Scurt	Mare	Mediu înconjurător	Asistarea județului în pregătirea pentru situații de urgență de sănătate publică, inclusiv dezastrele naturale și umane, focare de boli infecțioase, precum și grupuri neobișnuite de boli neinfecțioase (cum ar fi evenimente de toxicitate), este un domeniu de mare importanță pentru sănătatea publică. Există o nevoie de a investi în Direcția de Sănătate Publică prin construirea unei infrastructuri de răspuns puternică, incluzând: dezvoltarea de personal calificat, stabilirea capacității de laborator și sisteme pentru colectarea și transferul de probe biologice critice, și să stabilească mecanisme de interacțiune cu alți membri ai autorităților locale și naționale.

⁶⁹ Acestea sunt propuneri de priorități, clasificate în sectorul respectiv. Acestea vor fi în continuare ordonate după prioritate în timpul Fazei de Strategie (Noiembrie 2014) în vederea reflectării importanței trans-sectoriale și la nivelul regiunii.

Nevoi de investiții în asistența medicală primară pe localități

Comune în mijlocul Deltei	Furnizorul de asistență medicală primară (Doctori de familie / practicieni generaliști)	Lucrători de îngrijire medicală primară	Număr de locuitori	Asigurați	Facilități de îngrijire primară	Nevoi identificate
1. C.A. Rosetti (C.A. Rosetti, Sfiștofca, Letea, Periprava, Cardon)	C.M.I. dr. Rostogol Liviu	1 asistenta medicala 1 asistent comunitar	1148	629	1. C.A. Rosetti - Infrastructura fizica este învechit și uzata moral; nici un echipament 2. Letea - Punct medical de lucru situat în școală; fără echipament	CA Rosetti: - clădire nouă și echipament medical, calculator, imprimantă, mobilier - Suport pentru locuințe și acces - Suport pentru dezvoltarea profesională accesibilă și continuă Sat Letea – centru medical nou; echipamente, mobilier
1. *Ceatalchioi (Ceatalchioi, Pătlăgeanca, Plauru, Sălceni)	**fără medic de familie în mod regulat (Doctor de familie localizat în Tulcea)	1 asistent comunitar	650	200	1. Ceatalchioi - Infrastructura fizica este învechită și uzată; echipament nemodernizat	- Clădire nouă și echipament medical, calculator, imprimantă, mobilier - Atragerea medicilor prin asigurarea de locuința și acces, precum și dezvoltarea profesională accesibilă și continuă - Număr insuficient de locuitori pentru a încheia un contract cu CJAS.
2. * Crișan (Crișan, Caraorman, Mila 23)	**fără medic de familie în mod regulat (Doctor de familie în Tulcea)	1 asistentă medicală 1 asistent comunitar	1228		1. Crișan - Cabinetul medical funcționează într-o clădire fosta școală, dar nu îndeplinește normele necesare; echipament depășit 2. Mila 23 - Unitatea medicală de lucru: infrastructura fizică este învechită și uzată; nici un echipament	Crișan Reabilitarea și modernizarea (sau construirea) unei noi amenajări, echipament medical, calculator, imprimantă Atragere medic prin oferirea unei locuințe, precum și dezvoltarea profesională accesibilă și continuă Mila 23 - construirea unei noi unități medicale de lucru
3. Chilia Veche	Doctor de familie S.C.	2 asistente	2348	1538	1. Chilia Veche -	Echipament medical, computer,

(Chilia Veche, Casla, Estrobo, Tatuvar, Tatami)	Medfarm Nenciu SRL Cabinet Stomatologic Punct farmaceutic	1 asistent comunitar			Amenajare în bune condiții cu sistem integrat de telemedicină	imprimantă, rezervor de apă
4. *Maliuc (Maliuc, Partizani, Gorgova, Vultur, Ilganii de Sus)	C.M.I.- Dr. Stefan Constantin	1 asistentă care lucrează și ca asistent comunitar	856		1. Maliuc – amenajare adecvata 2. Gorgova - Unitate medicală de lucru; infrastructura este veche și avariata; fără echipament medical 3. Partizani	- clădire nouă în Gorgova, echipament medical, computer, imprimantă -*o șalupa medicală pentru a trece de pe canalul Sulina Potrivit unui raport CAS, medicul din Maliuc ar acoperi numai 93 de persoane asigurate. O mare parte din populație are medici de familie localizați în orașul Tulcea.
5. *Pardina	**fără medic de familie în mod regulat (Doctor de familie localizat în Tulcea)	1 asistent comunitar	693		Spațiu existent adecvat, disponibilitate pentru locuință pentru un medic	Nu există suficiente persoane asigurate medical pentru a încheia un contract cu CAS.
6. *Sf. Gheorghe	CMI. Dr. Manea Alexandru		522	596	Amenajare adecvată	*Număr mic de locuitori
7. *Sulina	CMI. Dr. Lica Adrian		4 156	1962		Amenajare medicală nouă, inclusă în Centrul Multifuncțional Sulina Este nevoie de echipament, computer și imprimantă

Priorități pe termen mediu

Comune învecinate cu zonele DD	Furnizorul de asistenta medicala primara (Doctori de familie /practicieni generaliști)	Lucrători în asistență primară	Număr de locuitori	Populație asigurata/neasigurat a (pachet minim)	Facilități de asistență primară	Nevoi de investiție identificate
1. Frecăței (Frecăței, Cataloi, Posta, Telița)	1. medic local - CMI Dr. Leahu Teodor 2. **dr. Jurja T. din orașul Tulcea cu CMI local	1 asistentă medicala 1 asistent comunitar	3426	2482	Cataloi – Unitate medicală de lucru aflată în reabilitare Frecăței – Unitate medicală de lucru care necesită reabilitare	Echipament medical, computer, imprimantă Reabilitare, echipament medical, computer, imprimantă

2. Mihail Kogălniceanu (Kogălniceanu, Lăstuni, Rândunica)	**2 medici din orașul Tulcea : 1. dr. Oana Bojlovi din orașul Tulcea cu CMI local în M. Kogălniceanu 2. Rândunica - **dr. Vâlcu Dumitru cu CMI localizat în orașul Tulcea	1 asistentă medicală 1 asistent comunitar	2215 600	1781 -	M. Kogălniceanu – cabinet într-o fostă școală; clădire foarte veche Rândunica – unitate medicală de lucru închisă, nefuncțională	Amenajare medicală nouă, echipament medical, computer, imprimantă Reabilitare
3. Mihai Bravu (Mihai Bravu, Satu Nou, Turda)	** dr. Gh. Lupașcu CMI în Mihai Bravu	1 asistentă medicală	2356	1524	Mihai Bravu: Clădire veche construită din pământ Turda - Infrastructura fizică este veche și improprie	Amenajare medicală nouă, echipament medical, computer, imprimantă Reabilitare
4. Ceamurlia de Jos (Ceamurlia de Jos, Lunca)	** Dr. Teaca Leonard Raul din orașul Tulcea CMI local	1 asistenta medicala 1 asistent comunitar	2090	1538	Ceamurlia de Jos – Clădire veche (1948); infrastructură fizică învechită și dărăpănată Lunca – unitate medicală de lucru adecvată; lipsa mobilei, nici un echipament	Amenajare medicală nouă, echipament medical, computer, imprimantă Mobilă și echipament medical
5. Baia (Baia, Camena, Caugagia, Ceamurlia de Sus, Panduru)	S.C. MEDICA SRL 2 medici locali	2 asistente medicale 1 lucrător comunitar	4040	3458	Baia –medicii sunt proprietarii cabinetului medical Camena – uniate medicala de lucru închisă, nefuncțională	Lucrări de reabilitare, echipament, mobilă
6. Slava Cercheza (Slava Cercheza, Slava Rusa)	**SC ALLEGRA MEDICAL CENTER SRL 1 doctor de familie din orașul Tulcea	1 asistenta medicala 1 asistent comunitar	1923	1367	Slava Rusa – Slava Cercheza – amenajare medicala adecvata	Lucrări de reabilitare

7. Somova (Somova, Mineri, Parcheș)	**CMI Dr. Cimpoeru Cornel	2 asistente	3363	2885	Somova – amenajare medicala mare construita în jurul anului 1970 Mineri – nevoia unei amenajări medicale	Muncă civilă pentru reabilitare și reorganizarea spațiului existent, echipament, computer, imprimantă Dezvoltarea unei unități medicale de lucru
8. Niculitel	**CMI Dr. Obreja Iulian din orașul Tulcea **CMI Dr. Alecu Daniel din Constanta	2 asistente 1 asistent comunitar	4297	3678	Clădire veche (în jurul anilor 1950)cu structura afectată	Nouă amenajare medicală, echipament medical, computer, imprimante
9. Isaccea (Isaccea, Revărsarea)	CMI dr. Șerban Magdalena ** CMI dr. Roșioru din Brăila ** CMI dr. Dinu din Brăila	2 asistente medicale 2 asistenți comunitari 1 mediator pentru rromi	5314	-	Isaccea – Amenajare medicală construită prin 1970	Reabilitare, echipament medical
10. Luncavița	**S.C. ROSIORU MEDICAL SRL 2 medici de familie din Brăila Centru permanent cu 5 medici de familie	2 asistente medicale 1 asistent comunitar	6271	5011	Reabilitare finanțată de primărie Centru permanent cu 5 medici de familie	Echipament medical, computer, imprimante
11. Văcăreni	**CMA Șurianu Leontin & Raluca din Galați	2 asistente 1 asistent comunitar	2655 (incluzând locuitori din Garvăn)	2119	Clădire mare, veche care conține un punct farmaceutic și un oficiu poștal	Reabilitare, echipament medical, computere și imprimante
12. Grindu	**CMA Șurianu Leontin & Raluca din Galați	2 asistente 1 asistent comunitar	1487	1151		Reabilitare, echipament medical, computere și imprimante
13. Greci	CMI Dr. Iovan Florea CMI Dr. Niculescu Dominic - Florențiu	1 asistentă 1 asistentă	3035 1978	2261 1432	Clădire veche construită din pământ Clădire veche cu	Nouă amenajare medicală, echipament medical, computere, imprimante

		1 asistent comunitar			întreținere bună	reabilitare, echipament medical
--	--	----------------------	--	--	------------------	---------------------------------

* În caz de urgente medicale, șalupele sunt utilizate pentru a transfera pacienții din Delta. Cu toate acestea, este nevoie de 2-3 ore pentru ca o șalupă de urgență să ajungă la destinația din Tulcea, iar acestea nu sunt disponibile pe timp de noapte. Un serviciu de elicopter, furnizat de Ministerul de Interne, este o altă opțiune de transport în situații de urgență, dar acest serviciu poate fi utilizat numai în cazuri extreme.

** În mediul rural, doar câțiva medici trăiesc în locul în care sunt înregistrate practicile (de exemplu, Baia). Cei mai multe dintre ei trăiesc în Tulcea, Brăila sau Constanța. În majoritatea satelor, medicii de familie și asistentele medicale furnizează servicii medicale numai una sau două zile pe săptămână. Conform datelor de la Casa de Asigurări de Sănătate Tulcea, sunt 49 de medici de familie (MF), cu cabinet medicale (CMI) înregistrate în mediul urban (orașul Tulcea - 38 MF, Macin - 5, Babadag - 4, Isaccea - 1, și Sulina - 1) și 54 de medici de familie care au sediul în zonele rurale.

Nevoi de investiții în centrele multifuncționale				
Nevoie/ tip de nevoie	Interval de timp (termen scurt, mediu, lung)	Prioritate mare, medie, mică)	Sinerghiile (scurte indicații)	Comentarii
	mediu	mediu	Comunități locale	
Modernizarea unei clădiri aparținând unui fost spital pentru a crea un centru multifuncțional în Babadag	mediu	înaltă		Spitalul Babadag a fost închis în 2011, și a avut o clădire nouă, modernă și foarte bine echipată. Aceasta suferă acum daune de construcție, iar echipamentul medical neprotejat și dispozitivele medicale au fost vandalizate. Modernizarea clădirii goale poate să o transforme în centru multifuncțional al comunității pentru servicii mai bune de îngrijire a sănătății publice. Centrul multifuncțional propus ar putea integra activitatea celor 5 medici de familie și asistenți medicali, cabinete stomatologice, asistenți comunitari, asistenți sociali, și 4 medieri romi.
Reabilitarea clădirii fostului spital Sulina sau construcția unei noi infrastructuri pentru un	scurt (datorită zonei turistice)	înaltă		* Spitalul local a fost închis în 2011 și clădirea funcționează în prezent doar ca un punct de lucru pentru o unitate de urgență (UPU), care face parte din Spitalul Județean de Urgență. Clădirea este o unitate medicală de stil vechi și reabilitarea / modernizarea ar putea fi mai scumpă decât

centru multifuncțional în Sulina				o nouă infrastructură fizică. Este nevoie de un studiu de fezabilitate și un proiect tehnic. Centrul multifuncțional poate încorpora activitatea medicilor de familie.
Infrastructura fizică pentru central multifuncțional din Sf. Gheorghe	mediu	înaltă		* Locația izolată a acestei comunități turistice are nevoie de o îmbunătățire a serviciilor medicale pentru a rezolva situații de urgență. Până în prezent, nu există decât o singură unitate medicală axată pe medicina de familie.

Nevoi de investiții la nivel terțiar				
Spitalul Județean de Urgență Tulcea: investiții pentru a crea o facilitate integrată și funcțională cu trasee adecvate de îngrijire pentru pacienți; clădire pentru servicii de ambulatoriu de specialitate și asistență ambulatorie secundară.	scurt	înaltă		Spitalul de Urgență Tulcea are 94 de medici, 70 de medici rezidenți, 566 de asistente (asistente profesionale), 231 de moașe, și 106 persoane în personalul auxiliar. Pentru detalii și cele menționate mai jos, vezi paragraful cu nevoile estimative.
Spitalul Municipal Măcin - Reabilitarea clădirii, echipament medical, mobile și dezvoltarea unui centru paliativ	mediu	înaltă		

Spitalul Tichilești - închiderea oficiala termenului de leprozerie si dezvoltarea unui Centru de Îngrijiri pe Termen Lung	mediu	înaltă		
Infrastructura fizică pentru un centru paliativ în Babadag				
Nevoi de investiții în asistența de urgență				
1. Departamentul de ambulanță				
Echipament				1 barcă de metal pentru situații de urgență pe râu 2 vehicul pe șenile pentru urgențe medicale 3 Ambulanța tip C 4 Ambulanța tip B 5 barcă pentru situații de urgență medicală
Munca civilă				1 Reabilitarea clădirii administrative și garajelor din Departamentul de Ambulanta Tulcea 2 Reabilitarea clădirii administrative și garajelor din Unitatea de Ambulanta Babadag 3 Reabilitarea clădirii administrative și garajelor din Unitatea de Ambulanta Macin 4 Dezvoltarea de stații de lucru de ambulanță la Sf. Gheorghe 5 Dezvoltarea de stații de lucru de ambulanță la Chilia Veche 6 Dezvoltarea de stații de lucru de ambulanță la Sulina
2. ISU				

Echipament ISU				<ol style="list-style-type: none"> 1. 1 autospecială de lucru cu apă la înălțimi 2. 1 autospecială pirotehnică 3. 1 autospecială punct de comandă mobil 4. 2 nave PSI 5.4 autocamioane 6X6 pentru transport module(containere) specializate pe tipuri de intervenții 6. 5 module (containere) de intervenție dotate pe tipuri de intervenții: incendii de pădure, CBRN, Transmisiuni, 7. 4 motopompe cu capacitate mărită de evacuare 8. 4 grupuri electrogene fixe 9. 4 grupuri electrogene mobile 10. 6 bărci metalice cu corp de aluminiu 11. 4 autoturisme de teren cu tracțiune integrală
Echipament SMURD				<ol style="list-style-type: none"> 1. 4 șalupe SMURD 2. 1 ambulanță pentru victime multiple 3. 3 vehicule șenilate bimodulare
Lucrări civile, reabilitare, dezvoltare de noi amenajări ISU și SMURD				<ol style="list-style-type: none"> 1 Dezvoltarea coordonării intervențiilor și pregătirea populației pentru situații de urgență în Centrul Județean Tulcea 2 Dezvoltarea centrului administrativ și spațiilor pentru garaje la Departamentul SMURD Tulcea 3 spații pentru garaj și reabilitare a Inspectoratului pentru Situații de Urgență Tulcea 4 Dezvoltarea unui poligon de instruire în Tulcea 5 spații de garaj și dezvoltare de centru administrativ în Departamentul de pompieri și SMURD Macin 6 spații de garaj și dezvoltare de centru administrativ în Departamentul de pompieri și SMURD Babadag

Nevoi de investiții în telemedicină				
Infrastructura de sprijin				
Investiții necesare pentru alte servicii medicale de asistență				
Construirea și utilizarea de instalații sanitare adecvate copiilor, în școli	mediu	înantă	Educație	
Politici de sănătate și reglementare	-	-	-	-
Politica națională și locală pentru asistență medicală primară în mediul rural și în zonele izolate; Recomandări privind modificarea cadrului legal pentru asistența medicală primară, asistența ambulatorie intra-spitalicească, și telemedicină	scurt	înant	Ministerul Sănătății Comunități locale	Introducerea și monitorizarea stimulentei financiare și non-financiare pentru practica din mediul rural, și plăți mai bine orientate pentru servicii; Revizuirea sistemului de plată pentru servicii de asistență medicală primară pentru o abordare a rambursării echitabile a furnizorilor în urban și rural; Sisteme de reglare pentru stimularea asistentei medicale primare în zone care par neatractive pentru personalul medical; Contracte posibile cu medici rezidenți.

Strategii de evaluare a riscurilor, de prevenire și de control aplicate asupra mediului și comunităților umane, bazate pe evaluarea relației dintre calitatea mediului fizic (apă, radiații, sol, clădire habitat, hrana), și sănătate.	scurt	înalt	Mediu	În contextul general al eforturilor consolidării sistemului de sănătate, există o nevoie de a investi în Direcția de Sănătate Publică prin următoarele măsuri de investiții: - construirea unei infrastructuri adecvate și pregătirea continuă a personalului calificat, - Stabilirea capacității de laborator și sistemelor pentru colectarea și transferul de probe biologice critice, - stabilirea unor mecanisme de interacțiune cu alți reprezentanți ai autorităților locale și naționale. - Echipamente pentru controlul calității apei potabile și a mediului; analiza calității de adâncime (puțuri) și a apelor de suprafață; - Echipament pentru determinarea metalelor grele, pesticide, uleiuri minerale, fracțiuni de ulei, solvenți organici.
Satisfacerea nevoilor populației locale bazate pe un sistem de livrare de servicii de sănătate centrate pe pacient: dezvoltarea de adăposturi , creșterea capacității de ambulatoriu, LTC și a capacității paliative; activități lunare de prevenire și caravane de îngrijire medicală	mediu	înaltă	Socială	
Implementarea unui sistem de management a dezastrelor și situațiilor de urgență	scurt	înaltă	Toate sectoarele	Pregătire și răspuns la nivelul entităților locale de sănătate publică. Asistarea județului în pregătirea pentru situații de urgență de sănătate publică, inclusiv dezastrelor naturale și umane, focarele de boli infecțioase, precum și grupurile neobișnuite de boli neinfecțioase (cum ar fi evenimentele de toxicitate).

Stabilirea unei rețele de telemedicină cu standarde naționale și protocoale				
6. Nevoi de dezvoltare instituțională				
Consolidarea MS, prin îmbunătățirea infrastructurii locale a Direcției de Sănătate Publică (DSP)	scurt	întă		Pentru detalii, vezi textul cu nevoile estimative
Asigurarea disponibilității informației epidemiologice strategice critice	scurt	întă		
Îmbunătățirea sistemului MS la nivel de referință județean și național și a laboratoarelor de diagnoza în cadrul DSP.	scurt	întă		
Stabilirea unei rețele interdisciplinare, care sa includă atât laboratoarele veterinare cat și laboratoarele de diagnosticare a sănătății mediului	scurt	întă	Mediu înconjurător Agricultură si servicii veterinare	Rețele de laboratoare funcționale care pot ajuta foarte mult la menținerea serviciilor de diagnostic de înaltă calitate, asigurând un acces mai larg la mai multe teste de specialitate (inclusiv accesul la laboratoare internaționale de referință, după cum este necesar)
7. Asistență tehnică				

Formare profesională pentru pregătirea și reacția la situații de urgență de sănătate publică, inclusiv dezastre naturale și cele provocate de om, supraveghere epidemiologică, depistarea și controlul focarelor de boli infecțioase, precum și alte boli neinfecțioase (cum ar fi evenimente de toxicitate)	scurt	înaltă	Toate sectoarele	
Îmbunătățirea abilităților în managementul laboratorului de sănătate publică și sprijinirea Direcției de Sănătate Publică în îndeplinirea standardelor internaționale de laborator	scurt	înalt	Mediu înconjurător	
Studii de fezabilitate și proiecte tehnice pentru infrastructura medicală	scurt	înaltă	Toate sectoarele	
Campaniile de informare, educare și comunicare (IEC)	scurt	înaltă	Educație Mediu înconjurător Social	Boli care pot fi prevenite prin vaccinare. Servicii de prevenire de bază care includ imunizarea de rutină în conformitate cu un program național de vaccinare. Există anumite comunități în care parametrii recomandați sunt greu de realizat, mai ales la copiii mai mici de 12 luni, din cauza refuzului de vaccinare. Instruirea privind igiena în școli, care acoperă subiecte cum ar fi spălarea mâinilor, paraziți.

Cercetări în domeniul sănătății publice direcționate atât pe discrepanțele sociale, structurale, cât și pe cele datorate mediului, prin implicarea activă a membrilor comunității, altor reprezentanți și cercetătorilor	mediu	înaltă	Educație Social	
--	-------	--------	-----------------	--

5. Serviciile sociale

5.1. Nevoi de investiții materiale

Extinderea, reabilitarea, modernizarea și dotarea infrastructurii de servicii sociale

În evidențele autorităților județene există un număr de peste 1.000 de copii ai căror părinți sunt plecați în străinătate, 9.700 de persoane cu dizabilități, 2.000 de persoane care beneficiază de venit minim garantat, 2.000 de beneficiari de alocație de sprijin a familiei, 5.000 de șomeri oficiali. Pe de altă parte, numărul de persoane vârstnice (peste 60 de ani) este de circa 51.000. Ponderea acestora a crescut cu peste 3 puncte procentuale doar în perioada 2007-2014. Numărul mediu anual al pensionarilor beneficiari de asigurări sociale de stat a fost de peste 44.000 în 2014, din care peste 5.000 agricultori.

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Tulcea, din subordinea Consiliului Județean Tulcea, este principalul furnizor de servicii sociale de la nivel județean. Misiunea instituției este promovarea, coordonarea, monitorizarea și controlul activității de protecție a drepturilor copilului, familiei, persoanelor singure, persoanelor vârstnice, persoanelor cu handicap și a oricăror persoane aflate în dificultate. De serviciile centrelor DGASPC vizate de proiect beneficiază în prezent circa 700 de persoane instituționalizate, la care se adaugă persoanele care beneficiază de servicii de zi (non-rezidențiale).

La nivelul zone studiate există următoarele centre de tip rezidențial:

Centru	Locație	Beneficiari	Capacitate	Servicii
Centre de tip rezidențial pentru copii				
Centrul de plasament Cristian	Tulcea	copii cu handicap grav	70 copii	îngrijire, supraveghere permanentă și recuperare prin kinetoterapie, ergoterapie, ludoterapie
Centrul de plasament Speranța	Tulcea	copii (4-19 ani) aflați în dificultate, separați temporar sau definitiv de părinți	70 copii	ludoterapie, vizionare de filme/desene animate, documentare, lectură, săli de studiu, jocuri în aer liber
Centrul Profamilia	Somova	copii aflați în dificultate, separați temporar sau definitiv de părinți	16 copii	participare la activitățile gospodărești și stimularea pentru formarea deprinderilor de viață independentă
Complexul de servicii sociale Sulina	Sulina	copii aflați în dificultate, separați temporar sau definitiv de părinți	20 copii	participarea la activitățile gospodărești
Complexul de unități de tip familial Isaccea	Isaccea	copii aflați în dificultate, separați temporar sau definitiv de părinți	39 copii	participarea la activitățile gospodărești
Centrul maternal	Tulcea	cupluri mamă-copil	8 cupluri	adăpost, asistență medicală, socială,

Tulcea				psihologică și consiliere
Centrul de recuperare și reabilitare copii cu dizabilități "Grădinari"	Tulcea	copii cu dizabilități ușoare, separați temporar sau definitiv de familiile lor	25 copii	consiliere și terapie specifică și copiii frecventează cursurile învățământului special
Complex de unități de tip familial Tulcea	Tulcea	Copii/tineri aflați în dificultate, care au un comportament deosebit și rezultate școlare bune	24 beneficiari	formarea deprinderilor de viață independentă prin autogospodărire sub îndrumarea educatorilor
Căsuțe de tip familial "Cocorii 1" și "Cocorii 2"	Tulcea	preșcolari/școlari cu dizabilități ușoare, separați temporar sau definitiv de familie	10 copii/căsuță	găzduire, îngrijire, creștere, educație, sprijin emoțional, consiliere
Centrul de recuperare neuro-psihomotorie	Tulcea	copii din centrele de plasament și copii din familii naturale în baza recomandărilor de la medicii specialiști		kinetoterapie, logopedie, ergoterapie și consiliere psihologică
Centre de tip rezidențial pentru adulți				
Centru de îngrijire și asistență Tichilești	Greci	persoane vârstnice	30 persoane	găzduire și îngrijire, programe de socializare
Complexul de servicii sociale cu funcțiuni multiple	Tulcea	persoane vârstnice	90 persoane	găzduire și îngrijire, programe de socializare, recuperare și reabilitare medicală
Centrul de recuperare și reabilitare neuropsihiatrică Babadag	Babadag	persoane adulte, cu handicap, cu grave probleme de sănătate din punct de vedere psihic	170 persoane	asistență medicală permanentă și recuperare (ergoterapie, art-terapie, meloterapie)
Centrul de recuperare și reabilitare persoane cu handicap Zebil 1 și Zebil 2 "Sf. Dumitru"	Sarichioi	persoane cu handicap	150 persoane	găzduire și îngrijire adaptată, programe de abilitare/reabilitare și inserție socială
Centrul de îngrijire și asistență Babadag	Babadag	persoane adulte cu handicap (excepție psihic)	120 persoane	activități cu caracter gospodăresc, autoservire, îngrijire personală, activități recreative
Centrul de îngrijire și asistență	Babadag	persoane adulte cu handicap (excepție psihic)	114 persoane	activități cu caracter gospodăresc, autoservire, îngrijire personală

Dumbrava				
Centrul de recuperare pentru victimele violenței în familie	Babadag	minori și adulți, victime ale violenței în familie (cuplu mamă-copil)	16 persoane	găzduire (90-180 de zile) și recuperare
Centrul de servicii de recuperare neuromotorie de tip ambulatoriu "Dumbrava"	Babadag	persoane cu handicap	80 persoane/lună	recuperare (fizioterapie, kinetoterapie) și consiliere psihologică (regim de zi)

Sursa: Consiliul Județean Tulcea

Serviciile de Asistență Socială și Sănătate a primăriilor din localitățile: Babadag, Beștepe, Chilia Veche, Crișan, Frecăței, Isaccea, Jurilovca, Luncavița, Măcin, Mahmudia, Niculițel, Nufăru, Sfântu Gheorghe, Valea Nucarilor și Văcăreni oferă servicii de identificare a nevoii sociale individuale, familiale și de grup, iar cele ale localităților Luncavița, Nufăru și Văcăreni oferă și servicii de asistență și îngrijire la domiciliu pentru persoane cu handicap. În conformitate cu lista furnizorilor de servicii sociale 2015, de pe situl Ministerului Muncii, la nivelul zonei mai sunt acreditate următoarele asociații: Asociația Calea Bunului Păstor Babadag, Asociația Crescens Tulcea, Asociația Mâini Întinse Tulcea, Asociația Națională a Surzilor din România, filiala Tulcea, Asociația Umanitară Noroc Tulcea, precum și Parohia Sf. Nicolae Tulcea, Penitenciarul Tulcea și Protoieria Tulcea.

Cu toate acestea, starea de degradare a clădirilor și dotarea deficitară a unor centre sociale fac ca oferta de servicii oferită beneficiarilor să fie relativ restrânsă (de ex. servicii de ergoterapie pentru persoanele cu dizabilități), iar confortul beneficiarilor instituționalizați să fie redus, din cauza deficitului de spații de relaxare și petrecere a timpului liber.

Soluționarea acestei nevoi va avea ca efect reducerea fenomenului de excluziune socială și de pauperizare a unor grupuri vulnerabile precum vârstnicii, persoanele cu dizabilități, copiii aflați în dificultate etc. Aceștia vor beneficia de infrastructură și de servicii îmbunătățite și diversificate.

Tabel 49: Evaluarea nevoilor privind serviciile sociale

Nevoie/Tip de nevoie	Responsabili	Interval de timp (termen scurt, mediu si lung)	Prioritate ⁷⁰ (mare, medie, mică)	Sinerjie (scurte indicații)
Nevoi de investiții materiale				
Extinderea, reabilitarea, modernizarea și dotarea infrastructurii de servicii sociale	CJ Tulcea Autorități locale	Termen scurt	Mare	Sănătate Incluziune socială

⁷⁰ Acestea sunt propuneri de priorități, clasificate în sectorul respectiv. Acestea vor fi în continuare ordonate după prioritate în timpul Fazei de Strategie (Noiembrie 2014) în vederea reflectării importanței trans-sectoriale și la nivelul regionale

6. Incluziunea socială

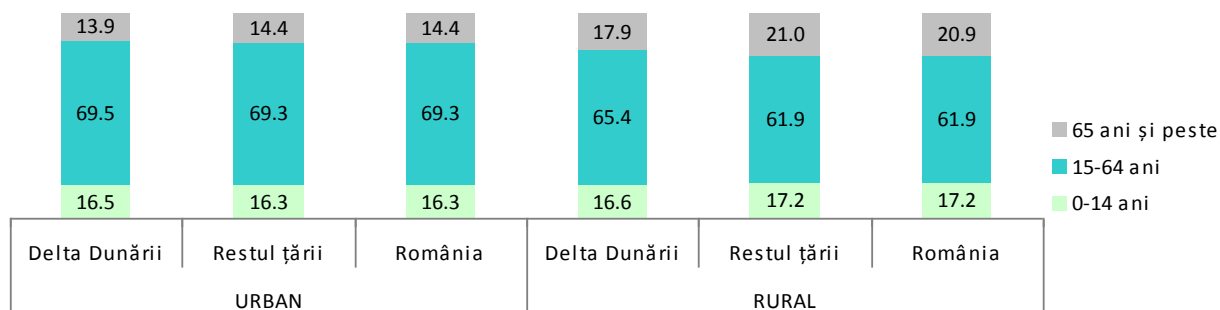
6.1. Nevoi de investiții materiale

6.1.1. Sărăcie comunitară și comunități marginalizate

Zona studiată, Delta Dunării, cuprinde un total de 38 unități administrativ teritoriale, din care 5 localități urbane (municipiul Tulcea și orașele Babadag, Isaccea, Măcin și Sulina) și 33 comune care înglobează 84 sate.⁷¹

La recensământul populației din 2011 au fost înregistrați 188.939 locuitori în localitățile din Delta Dunării, din care 52.7% în mediul urban și 47.3% în rural. Distribuția pe grupe de vârstă arată că populația Deltei, mai ales cea din localitățile rurale, este mai puțin îmbătrânită decât în restul țării (Figura 1).

Figura 38: Distribuția populației pe grupe de vârstă și medii rezidențiale în Delta Dunării și restul țării

Sursa: Recensământul populației și al locuințelor din 2011, calcule ale Băncii Mondiale.

Comunitățile mici și mai degrabă izolate constituie specificul ariei Deltei Dunării. Cele patru orașe din zonă fac parte din cele mai mici orașe din țară (sub 10.000 locuitori),⁷² iar 19 dintre cele 33 comune au mai puțin de 2.500 locuitori.⁷³ Cu alte cuvinte, așa cum se arată în *Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei în perioada 2015-2020*,⁷⁴ atât localitățile urbane, cât și cele rurale din Delta Dunării fac parte dintre comunitățile cele mai dezavantajate din țară cu privire la: bugetul local (dependență ridicată față de transferurile de la bugetul de stat), dotare deficitară cu infrastructură de bază,⁷⁵ nivel relativ scăzut de educație a populației în vârstă de muncă și rate relativ reduse de ocupare a forței de muncă în sectoarele non-agricole. În plus, se adaugă izolarea geografică. Nivelul de conectare a localităților la centrele urbane din

⁷¹ Din cele 33 comune, 29 se află în județul Tulcea (și includ 75 sate), iar 4 comune aparțin de județul Constanța (cu un total de 9 sate).

⁷² În fapt, orașul Sulina a înregistrat sub 4 mii locuitori la recensământul populației din 2011, Isaccea are în jur de 5 mii, în timp ce Babadag și Măcin au circa 8-9 mii de locuitori.

⁷³ Numărul de locuitori variază de la un minim de 527 locuitori în comuna Pardina (Tulcea) până la un maxim de aproape 5.900 în Sarichioi (Tulcea).

⁷⁴ Adoptată de Guvernul României în ședință de Guvern, în data de 27 mai 2015.

⁷⁵ Apă curentă prin rețeaua publică; apă caldă prin rețeaua publică; sistem de canalizare conectat la o stație publică de evacuare a apelor reziduale; curent electric; gaze naturale prin rețeaua publică.

regiune este foarte redus, în Deltă fiind înregistrate o serie de localități fără acces rutier, precum și localități aflate la mai mult de 60 minute față de cel mai apropiat centru urban.⁷⁶ Astfel, la nevoile de dezvoltare în privința infrastructurii de bază (care caracterizează o parte importantă a comunităților rurale și urbane mici din România) se adaugă nevoi specifice legate, în special, de accesul și dezvoltarea serviciilor sociale, mai precis sprijin oferit vârstnicilor în activitatea zilnică (îngrijire la domiciliu) și acces mai bun la educație de calitate (în special la educația timpurie a copilului și învățământul primar pentru copiii mai mici) deoarece, în multe din aceste sate, școlile au fost închise sau sunt subfinanțate din cauza numărului mic de elevi.

Multe dintre comunitățile din Delta Dunării sunt dezavantajate din punctul de vedere al dezvoltării umane și sociale, prin comparație cu celelalte localități din țară. Indicele dezvoltării umane locale (IDUL),⁷⁷ conceput în scopul măsurării nivelului general de dezvoltare în fiecare localitate, arată că toate localitățile urbane din Deltă (inclusiv municipiul Tulcea) se încadrează printre orașele sărace din România. De asemenea, aproape jumătate din comune sunt afectate de sărăcie comunitară, adică au un nivel general de dezvoltare scăzut prin comparație cu celelalte comunități rurale din țară. Mai mult, datele privind sărăcia monetară a gospodăriilor din Deltă arată că, în context național, locuitorii Deltei au un risc ridicat de sărăcie relativă.⁷⁸ Ratele de sărăcie relativă sunt deosebit de ridicate în orașele Babadag și Isaccea, urmate de Sulina cu o rată ceva mai scăzută. Între comunele din Deltă, Mihai Viteazu, din județul Constanța, și C.A. Rosetti, Ceatalchioi și Mihai Bravu, din județul Tulcea, se află printre comunele cu cele mai mari rate de sărăcie relativă din țară. În plus, alte 13 comune au de asemenea rate de sărăcie peste media națională în rural. Cu alte cuvinte, în peste jumătate din comunele din Deltă, populația se confruntă cu un risc considerabil de sărăcie monetară.

Ca și în alte zone ale țării, procesul de formare a unor punji de sărăcie este emergent și în aria Delta Dunării, mai ales în localitățile urbane incluse. Fenomenul de marginalizare se manifestă prin concentrarea spațială a populației sărace în comunități compacte, situate în anumite zone din interiorul așezărilor urbane. Metodologia de identificare a zonelor urbane marginalizate este cea utilizată de experții Băncii Mondiale în *Atlasul zonelor urbane marginalizate din România* (2014).⁷⁹ În mediul urban, sunt avute în vedere trei tipuri de

---

⁷⁶ Maximul este înregistrat de comuna Chilia Veche care este situată la peste 152 minute de orice centru urban.

⁷⁷ Indexul IDUL măsoară capitalul total al unităților administrative rurale și urbane din România, din perspectiva a patru dimensiuni: (i) capital uman, (ii) capital de sănătate, (iii) capital vital și (iv) capital material (Banca Mondială, 2014). Capitalul uman se măsoară prin indicatorul referitor la stocul de educație, la nivel local (pentru populația de 10 ani și peste). Capitalul de sănătate se măsoară ca speranța de viață la naștere, la nivel local. Capitalul vital se măsoară în baza vârstei medii a populației adulte (de 18 ani și peste). Nu în ultimul rând, capitalul material este măsurat ca scor factorial din trei indicatori ce țin de nivelul de trai: (i) dimensiunea suprafeței locuibile, (ii) numărul de automobile personale la 1.000 de locuitori și (iii) distribuția gazelor pentru consum casnic în respectiva unitate teritorială. Cele patru valori ale dimensiunii capitalului comunitar sunt agregate prin calcularea unui alt scor factorial.

⁷⁸ Persoanele cu risc de sărăcie relativă, chiar dacă au primit transferuri sociale (indicator denumit AROP – *at risk-of-poverty*), sunt persoanele din gospodării cu un venit disponibil anual mai mic de 60 de procente din venitul median, raportat la numărul de adulți echivalenți. Venitul disponibil este suma tuturor veniturilor realizate (inclusiv veniturile din protecție socială: prestații de asigurări sociale sau beneficii de asistență socială) din care se scad impozitele (pe venit sau pe proprietate) și contribuțiile sociale plătite. Acest indicator (AROP) este folosit în determinarea indicatorului cel mai general - persoanele expuse riscului de sărăcie sau excludere socială (AROE - *at risk-of-poverty-or-exclusion*), utilizat și pentru a măsura atingerea țintei asumate la nivelul Uniunii Europene referitoare la creșterea incluziunii sociale.

⁷⁹ Disponibil pe www.inforegio.ro. Analiza a fost realizată folosind datele colectate la recensământul din 2011, care au fost agregate la nivel de sector de recensământ. Zonele (sau sectoarele de recensământ) marginalizate au fost definite ca fiind cele dezavantajate în privința capitalului uman, ocupării formale și locuirii. În plus, studiul a identificat alte trei tipuri

zone dezavantajate din punctul de vedere al unuia sau a două din următoarele trei criterii: (1) capital uman (adică educație, sănătate și comportament demografic), (2) ocuparea forței de muncă și (3) calitatea locuirii. În plus, zonele (sectoarele de recensământ) care cumulează dezavantaje pe toate aceste trei dimensiuni sunt considerate zone urbane marginalizate. Tabelul 50 arată cum se distribuie locuitorii orașelor din Delta Dunării în funcție de tipul zonei de rezidență (nedezavantajată, dezavantajată, marginalizată), prin comparație cu celelalte localități urbane din regiunea Sud-Est și la nivel național, mediul rural.

Tabel 50: Distribuția populației urbane din județul Tulcea în funcție de tipul zonei de rezidență

Reg.	Jud.	Municipiu/Oraș	Populație stabilă	% populație în zone nedezavantajate	% populație în zone dezavantajate pe locuire	% populație în zone dezavantajate pe ocupare	% populație în zone dezavantajate pe capital uman	% populație în zone marginalizate
RO	-	Național Urban	10.858.790	67.8	5.2	9.9	11.7	3.2
SE	-	SE Urban	1.362.011	62.42	4.22	16.38	11.13	4.19
SE	TL	TL Urban	99.581	50.33	6.86	11.84	20.56	8.58
SE	TL	MUNICIPIUL TULCEA	73.707	61.31	7.13	7.76	15.21	6.81
SE	TL	ORAS BABADAG	8.940	19.06	6.24	7.09	49.80	13.36
SE	TL	ORAS ISACCEA	5026	2.25	0.00	49.12	26.16	21.09
SE	TL	ORAS MĂCIN	8.245	28.10	4.78	27.96	26.32	12.84
SE	TL	ORAS SULINA	3.663	21.65	17.09	17.96	36.17	5.92

Sursa: Recensământul populației și al locuințelor 2011, calcule ale Băncii Mondiale: *Atlasul zonelor urbane marginalizate din România* (2014: 87). Notă: Diferența pe linie până la 100% reprezintă procentul populației în sectoare de recensământ cu instituții sau cu mai puțin de 50 locuitori sau în alte tipuri de zone. Sunt marcate cu gri celulele cu valori mult mai mari decât mediile la nivel național și regional.

Tabelul 50 arată că:

- Municipiul Tulcea se situează aproape de nivelurile medii naționale urbane, cu o ușoară suprareprezentare a ponderii populației rezidente în zone dezavantajate pe partea de capital uman și în zone marginalizate.
- Orașul Sulina conține cea mai mare pondere a populației în zone dezavantajate pe locuire. Ponderea este mare nu numai în context regional, ci și național. Aceasta înseamnă că populația orașului prezintă „concentrarea”⁸⁰ a cel puțin două din următoarele categorii vulnerabile: (i) persoane ce trăiesc în locuințe fără curent electric (ii) persoane ce trăiesc în spații supraaglomerate și/sau (iii) gospodării confruntate cu nesiguranță locativă. În general, zonele dezavantajate pe locuire se referă la cartiere în care o parte importantă din locuitori trăiește în locuințe neadecvate⁸¹ și poate prezenta sau nu un nivel scăzut de educație, însă majoritatea populației are un loc de muncă pe piața formală a muncii. Această categorie

de zone urbane dezavantajate din punctul de vedere al unuia sau a două din cele trei criterii. Majoritatea populației urbane (67,8%) locuiește în zone nedezavantajate, în timp ce 11,7% trăiește în zone dezavantajate pe capital uman, 9,9% în zone afectate de șomaj, 5,2% în zone dezavantajate pe criteriul locuirii, iar 2,3% în alte zone urbane.

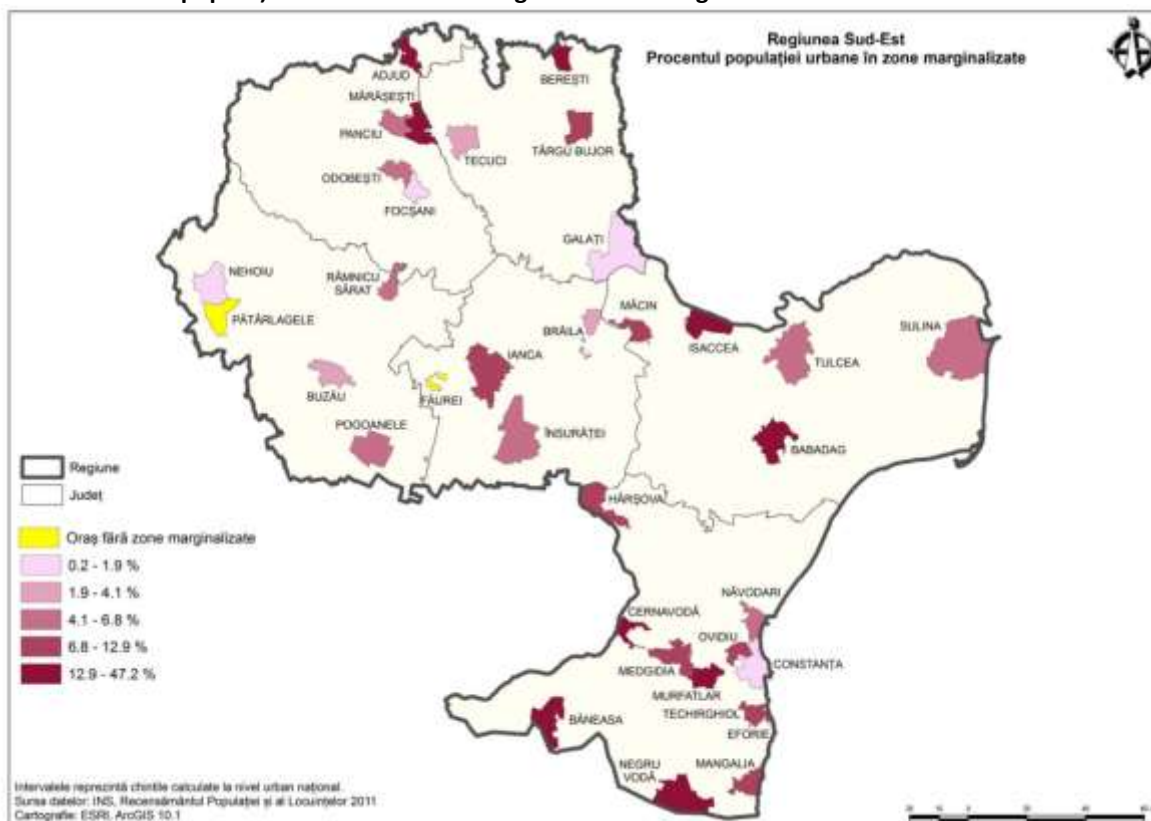
⁸⁰ „Concentrare” înseamnă o pondere a respectivei categorii la nivelul zonei ce se încadrează în cele mai mari 20% valori din toate sectoarele de recensământ din mediul urban din țară.

⁸¹ Potrivit Înalțului Comisariat ONU pentru Drepturile Omului (1991) *Comentariu General nr. 4: Dreptul la o locuință adecvată* (Art. 11 alin. 1 al Convenției) (A șasea sesiune, 1991). Disponibil la adresa: <http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/0/469f4d91a9378221c12563ed0053547e?Opendocument>

include părți ale orașelor cu o infrastructură ce lasă de dorit și cartiere vechi de case situate la periferiile orașelor și, de asemenea, cu infrastructură precară sau deloc. Include totodată zone de blocuri sau case, în principal construite în anii '60-70, care sunt în stare precară și pe care locuitorii nu au resursele necesare pentru îmbunătățiri și renovare.

- Orașul Isaccea și, în mai mică măsură, orașul Măcin dețin ponderi importante de populație rezidentă în zone dezavantajate pe ocupare. Aceasta înseamnă că anumite sectoare de recensământ din oraș prezintă o concentrare de șomeri și/sau persoane neîncadrate pe piața formală a muncii, ce se încadrează în cele mai mari 20% valori din toate sectoarele de recensământ din mediul urban din țară. În general, această categorie se referă la zone care au avut în perioada comunistă o concentrare mare de întreprinderi. Locuitorii acestor zone au un nivel de educație mediu spre ridicat și calificări în muncă. Însă, după 1990, aceștia s-au confruntat cu închiderea fostelor întreprinderi socialiste. În ciuda nivelului ridicat de calificare a forței de muncă, aceste zone au avut parte de puține investiții private în ultimii douăzeci de ani și drept consecință, există oportunități reduse de angajare în sectorul formal. Prin urmare, intervențiile în acest tip de zone trebuie să se concentreze pe crearea de locuri de muncă și pe dezvoltarea economiei locale.
- Toate cele patru orașe din Delta, cu precădere Babadag și Sulina, înregistrează ponderi mari de populație în zone dezavantajate pe capital uman. Cu alte cuvinte, toate orașele înregistrează valori ridicate la oricare doi din următorii trei indicatori referitori la concentrarea următoarelor grupuri vulnerabile: (i) populație activă cu nivel scăzut de educație; (ii) copiii; (iii) persoane cu dizabilități sau alte probleme de sănătate. Prin definiție, zonele dezavantajate pe capital uman includ persoane cu un nivel scăzut de educație formală, care pot avea un loc de muncă sau nu, dar ale căror condiții de locuit sunt considerate standard pentru zonele urbane din România. Aceste zone urbane sunt locuite de persoane necalificate, care lucrează în agricultură, construcții sau alte sectoare, de multe ori informal, tocmai din cauza nivelului scăzut de capital uman. Prin urmare, intervențiile în acest tip de zone trebuie concentrate pe calificarea forței de muncă.
- Orașele Măcin, Babadag și, mai ales, Isaccea prezintă ponderi importante de populație care trăiesc în zone marginalizate. Zonele marginalizate sunt adevărate punji de sărăcie și excluziune socială, care concentrează persoane cu nivel scăzut de capital uman (nivel scăzut de educație, stare precară de sănătate, număr ridicat de copii), cu nivel scăzut de ocupare în sectorul formal și condiții precare de locuire. Adesea, astfel de zone sunt descrise de către populația locală drept „focare de infecție” ignorate de experții în sănătate, cu școli segregate, la care numai familiile sărace își duc copiii, și cu blocuri de proastă calitate sau mahalale, marcate de teamă și infracțiuni. Puternica stigmatizare cu care sunt asociate aceste zone, pe lângă lipsa sau slaba calitate a serviciilor (educație, sănătate, infrastructură), reduc drastic șansele populației de a scăpa de sărăcie. Acest tip de sărăcie extremă și concentrată la nivel teritorial necesită un răspuns integrat al serviciilor sociale pentru o abordare adecvată a complexului de factori care duc la marginalizare.

Figura 39: Procentul populației urbane în zone marginalizate din Regiunea Sud-Est

Sursa:

Recensământul populației și al locuințelor 2011, calcule ale Băncii Mondiale: *Atlasul zonelor urbane marginalizate din România* (2014: 87).

Procesul de formare a zonelor marginalizate în comunele din Delta Dunării este mult mai puțin extins decât la nivel național rural. Metodologia de identificare a zonelor rurale marginalizate a fost elaborată în cadrul documentului de referință⁸² *Considerente pentru elaborarea proiectului de Strategie națională și a Planului de acțiune privind incluziunea socială și reducerea sărăciei (2015-2020)*, volumul II (Banca Mondială, 2015) și va fi dezvoltată în continuare în cadrul unui *Atlas al zonelor rurale marginalizate din România*. Analiza⁸³ are în vedere, ca și în cazul mediului urban, trei criterii: (1) capital uman (adică educație), (2) ocuparea forței de muncă în sectorul formal și (3) calitatea locuirii. Zonele rurale marginalizate sunt, prin definiție, sectoare de recensământ în care dezavantajele sunt combinate în toate cele trei privințe. Astfel, între comunele din Delta Dunării, doar 5 localități înregistrează o pondere a populației în zone rurale marginalizate peste zero. Însă, dintre acestea, doar în comuna Mihai Viteazu (județul Constanța) rata de marginalizare este peste media

⁸² Pregătit de Banca Mondială ca fundamentare a *Strategiei naționale privind incluziunea socială și reducerea sărăciei în perioada 2015-2020*, care a fost adoptată de Guvernul României în ședință de Guvern, în data de 27 mai 2015. *Atlasul zonelor rurale marginalizate din România* este în curs de elaborare de către Banca Mondială.

⁸³ Metodologia se bazează pe datele recensământului din 2011, iar analizele au fost făcute la nivelul sectorului de recensământ.

națională în mediul rural.⁸⁴ De altfel, în această comună un număr relativ mare de locuitori s-au auto-declarat de etnie romă la recensământul din 2011, iar o parte importantă din aceștia locuiește în zona marginalizată. În celelalte 4 comune (Baia, Jurilovca, Murighiol și Slava Cercheză), zonele marginalizate sunt relativ mici, de circa 100-200 persoane, iar ponderea rezidenților din aceste zone în total populație indică un nivel redus de marginalizare în context național rural. Per total arie Delta Dunării, aproximativ 1% din populația rurală trăiește în zone rurale marginalizate. Zonele marginalizate rurale reprezintă sectoare de recensământ extrem de defavorizate, în care populația are cel mult studii gimnaziale, câștigă venituri informale (mai ales din agricultură) și trăiește în locuințe precare, chiar și după standardele rurale, care au în general un acces redus la infrastructura și utilitățile de bază (case supraaglomerate și/sau fără acces la apă ori curent). Aceste zone marginalizate sunt considerate „problematică” din cauza unei combinații de factori, mai precis numărul mare de gospodării cu venituri mici, nivelul scăzut al educației și al calificărilor cerute pe piața muncii, preponderența mamelor singure, numărul mare de copii și rata ridicată a infracțiunilor minore. Într-o măsură mai mare decât celelalte comunități rurale, zonele marginalizate sunt caracterizate printr-o proastă accesibilitate fizică, cu drumuri de pământ, locuințe necorespunzătoare, expunere la riscuri de mediu (inundații, alunecări de teren etc.) și proasta calitate sau absența serviciilor publice.

Intervențiile zonale și cele adresate populației trebuie integrate într-un cadru de dezvoltare comunitară participativă în vederea integrării zonelor marginalizate și combaterii eficiente a segregării. Pentru perioada de programare 2014-2020, Uniunea Europeană propune o abordare denumită dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității (DLRC), prin care populația este invitată să formeze parteneriate locale pentru elaborarea și implementarea unor strategii zonale multisectoriale integrate, care să vizeze eliminarea segregării și a sărăciei în zonele marginalizate. Similar rolului jucat de inițiativa LEADER în mediul rural, DLRC se dorește a fi o metodă eficientă de reducere a segregării în zonele urbane sărace și marginalizate. LEADER și FEPAM⁸⁵ vor oferi României fonduri dedicate DLRC pentru localitățile rurale și orașele foarte mici, iar FEDR și FSE vor pune la dispoziție fonduri pentru mediul urban. Acest sprijin duce la creșterea bugetului total disponibil pentru acțiunile de dezvoltare locală și permite autorităților locale să ia în considerare o gamă mai largă de intervenții. Indiferent de programul de finanțare (POR⁸⁶, PNDR⁸⁷, POPAM⁸⁸, POCU⁸⁹), abordarea generală DLRC poate fi un răspuns adecvat de politici pentru diminuarea acțiunii factorilor ce generează sărăcie și excluziune socială. Principala entitate de la acest nivel este grupul de acțiune locală, care are în responsabilitate planificarea și implementarea unei strategii integrate și multisectoriale de dezvoltare locală. În acest sens, este util de menționat că orașele Babadag și Măcin, precum și comunele Baia și Slava Cercheză, nu sunt partenere în niciun GAL sau FLAG, fapt ce reduce sensibil șansa acestor două localități să adopte

---

⁸⁴ La nivel național rural, 6.2% din populația, 5.3% dintre gospodării și 5.2% dintre locuințe sunt situate în zone rurale marginalizate.

⁸⁵ Fondul European pentru Pescuit și Afaceri Maritime.

⁸⁶ Programul Operațional Regional 2014-2020, Axa Prioritară 9 – Sprijinirea regenerării economice și sociale a comunităților defavorizate din mediul urban.

⁸⁷ Programul Național de Dezvoltare Rurală pentru perioada 2014-2020, prin Grupurile de Acțiune Locală (GAL).

⁸⁸ Programul Operațional pentru Pescuit și Afaceri Maritime 2014-2020, Dezvoltarea teritorială integrată prin Grupurile de Acțiune Locală pentru Pescuit - FLAG.

⁸⁹ Programul Operațional Capital Uman 2014-2020, Axa Prioritară 5 – Dezvoltare Locală plasată sub Responsabilitatea Comunității.

abordarea DLRC pentru a răspunde în mod eficace la problemele locuitorilor lor din zone dezavantajate sau marginalizate.

În conformitate cu obiectivele Guvernului din cadrul *Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei în perioada 2015-2020*, Strategia Deltei Dunării trebuie să contribuie la eliminarea segregării spațiale legată de inegalitățile economice și financiare, prin implementarea unor servicii integrate - sociale, de sănătate și educaționale - la nivel de comunitate. Accesul la servicii sociale de calitate este deficitar în comunele din aria Deltei, situație similară cu cea a altor comunități rurale mici și izolate. Astfel, în anul 2014, din 33 comune incluse în zona studiată, doar 18 aveau o farmacie sau un punct farmaceutic. În 2 comune nu era prezent niciun medic de familie. Alți lucrători comunitari, precum mediatorii școlari, asistenții medicali comunitari (21 comune), mediatorii sanitari romi (2 comune) sau asistenții sociali erau de asemenea insuficienți pentru a asigura accesul populației la servicii comunitare. Studiul privind serviciile publice de asistență socială (SPAS) din toate orașele și comunitățile rurale din România, realizat de Banca Mondială în mai 2014, a arătat că în 5 comune nu erau nici măcar organizate compartimente de asistență socială, ci au adăugat atribuțiile respective în fișa postului personalului existent. În alte 24 comune exista doar o persoană cu atribuții în domeniul asistenței sociale. Prin urmare, adeseori, activitatea de asistență socială se limitează strict la acordarea prestațiilor financiare, inclusiv întocmirea și verificarea dosarelor, ținerea evidenței plăților lunare și realizarea vizitelor la domiciliu, fără a se desfășura activități de prevenție și consiliere adresate persoanelor ce prezintă riscuri sociale.

În conformitate cu *Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei în perioada 2015-2020*, este necesară angajarea unui asistent social (de preferat, un profesionist cu pregătire) în fiecare comună, care să asigure implementarea pachetului minim de intervenție⁹⁰ ce cuprinde: (i) activități de teren, esențiale pentru identificarea potențialilor beneficiari și pentru serviciile de intervenție timpurie; (ii) evaluarea nevoilor comunităților, gospodăriilor și persoanelor vulnerabile sau ale celor cu riscuri sociale, precum și planificarea serviciilor necesare în baza unei abordări centrate pe familie și persoană; (iii) servicii de informare și consiliere adresate categoriilor vulnerabile și celor ce prezintă riscuri sociale, persoanelor care s-au confruntat cu violență domestică sau neglijare, consumatorilor de droguri/foștilor deținuți problematici, familiilor monoparentale cu venituri mici și tinerilor în situație de risc (cum ar fi tinerii delincvenți, tinerii care au abandonat școala și copiii din familii cu venituri mici); (iv) sprijin administrativ (cum ar fi asistarea clienților în vederea completării formularelor de solicitare a prestațiilor de orice tip), precum și asistență socială, medicală și juridică; (v) trimitere către serviciile specializate; și (vi) monitorizarea și vizitarea la domiciliu a tuturor persoanelor în situații vulnerabile din cadrul comunității.

În aceeași linie, în vederea integrării zonelor marginalizate, este recomandată înființarea echipelor comunitare de intervenție integrată, cel puțin în orașele Măcin, Babadag și, mai ales, Isaccea, precum și în comuna Mihai Viteazu (județul Constanța). Așa cum se prevede în *Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei în perioada 2015-2020*, echipele comunitare de intervenție integrată vor fi formate din asistenți sociali de la nivel local, inclusiv din asistenți sociali ce desfășoară o activitate de asistență

---

⁹⁰ Acest pachet minim de intervenție este aliniat la pachetul minim de servicii sociale prevăzut în Legea asistenței sociale nr. 292/2011 și la pachetul minim de servicii publice furnizate de administrațiile publice locale (HG nr. 1/2013 și Strategia pentru consolidarea administrației publice 2014-2020, 2014).

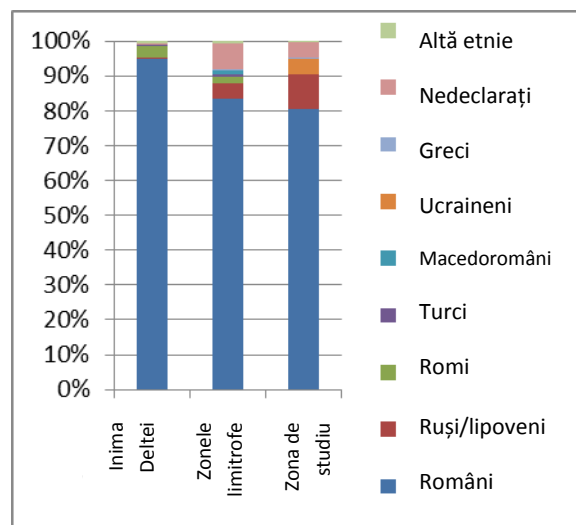
socială cu normă întreagă, mediatori sanitari comunitari, mediatori sanitari romi, mediatori școlari, consilieri școlari și experți romi. În funcție de nevoile și resursele comunității, echipa poate include și un asistent medical, un medic de familie, profesori sau agentul de poliție din localitate. În cazul în care comunitatea deține puține resurse proprii, autoritățile locale pot crea echipe comunitare de intervenție integrată care să acopere mai multe comune sau orașe învecinate, în cadrul asociațiilor de dezvoltare intercomunitară sau al grupurilor de acțiune locală (GAL sau FLAG).

6.1.2. Grupuri vulnerabile

Zona de studiu se caracterizează prin grupuri mari de minorități etnice și câteva comunități de romi.

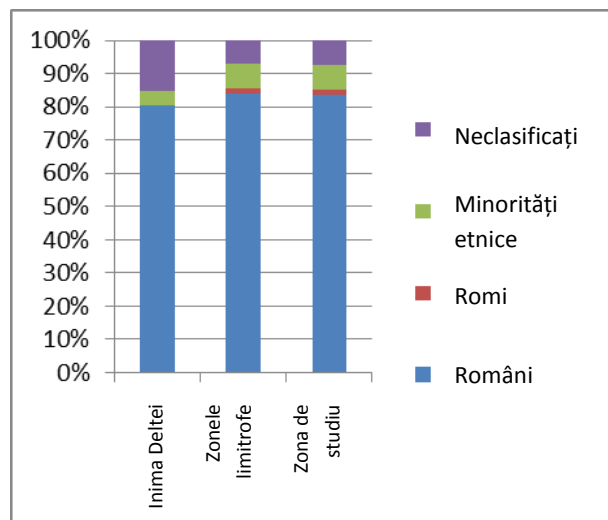
Grupurile etnice minoritare constituie aproximativ 15 la sută din populația din zona de studiu, un procent de trei ori mai mare decât media națională. Cel mai mare grup minoritar din zona de studiu este reprezentat de ruși / lipoveni (aproximativ 5 la sută din populație), dar există și așezări de romi (de exemplu, în Babadag). Aproximativ 2 la sută din populația din zona de studiu s-a auto-identificat ca fiind de origine romă, dar acest lucru este probabil să fie o subestimare. Mulți respondenți enumerați în recensământ au selectat categoria "n", care reprezintă aproximativ 8 la sută din populația de studiu.

Figura 40: Zona de studiu are o diversitate etnică mai mare decât tot restul României

Sursa: Adaptată de autori de la INS (2013).

Figura 41: Minoritățile etnice, atât în interiorul cât și în exteriorul inimei Deltei au o pondere mai mare față de restul populației

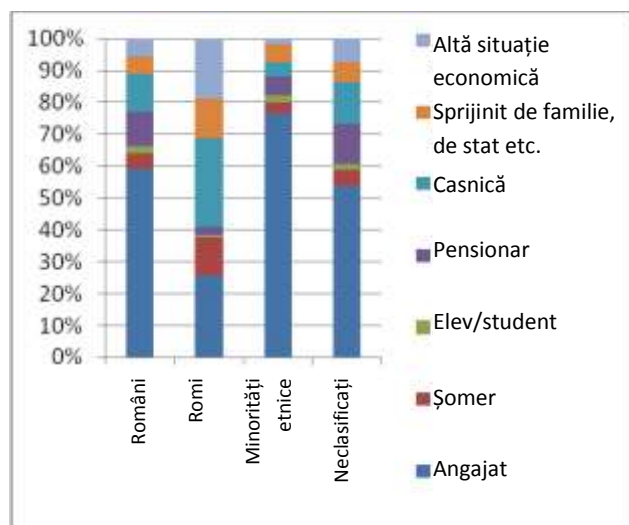

Sursa: INS.

Minoritățile etnice par a fi bine integrate pe baza indicatorilor de ocupare a forței de muncă și a educației, dar încă mai au nevoi specifice legate de conservarea patrimoniului cultural. Rezultatele de pe piața muncii pentru minoritățile etnice din zona de studiu par a fi mai bune decât cele ale omologilor lor români. Aproximativ 60 la sută din majoritatea românilor s-au identificat ca angajați, în timp ce aproximativ 75 la sută din minoritățile etnice s-au identificat ca angajați. În ceea ce privește frecventarea unei forme de învățământ de copiii cu vârste cuprinse între 6 și 17 ani, procentele pentru minoritățile etnice și majoritate sunt foarte asemănătoare. Deși acești indicatori sunt încurajatori, în timpul consultărilor minoritățile etnice și-au exprimat

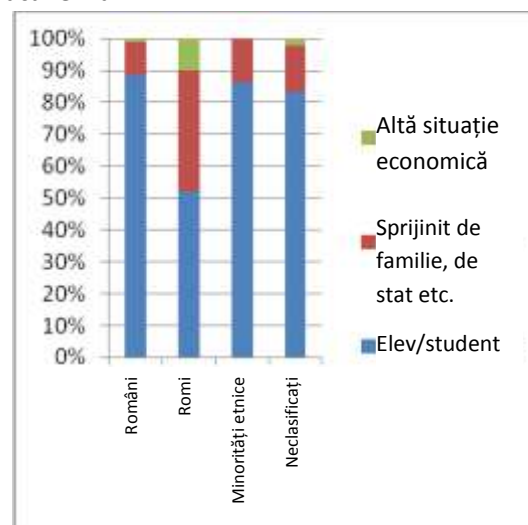
nevoile specifice legate de conservarea patrimoniului cultural, cum ar fi programe de educație în limba lor, activități culturale, conservarea clădirilor etnice etc.

Figura 42: Minoritățile etnice în zona de studiu par a avea rezultate pe piața muncii similare cu ale majorității românilor (statutul ocupațional pentru cei de 18 ani sau mai în vârstă și mai tineri de 65 de ani)

Sursa: INS

Figura 43: Rezultatele la învățătură pentru copiii cu vârste cuprinse între 6 și 17 ani pentru minoritățile etnice în zona de studiu nu sunt diferite față de cele ale majorității, dar romii au lacune mari

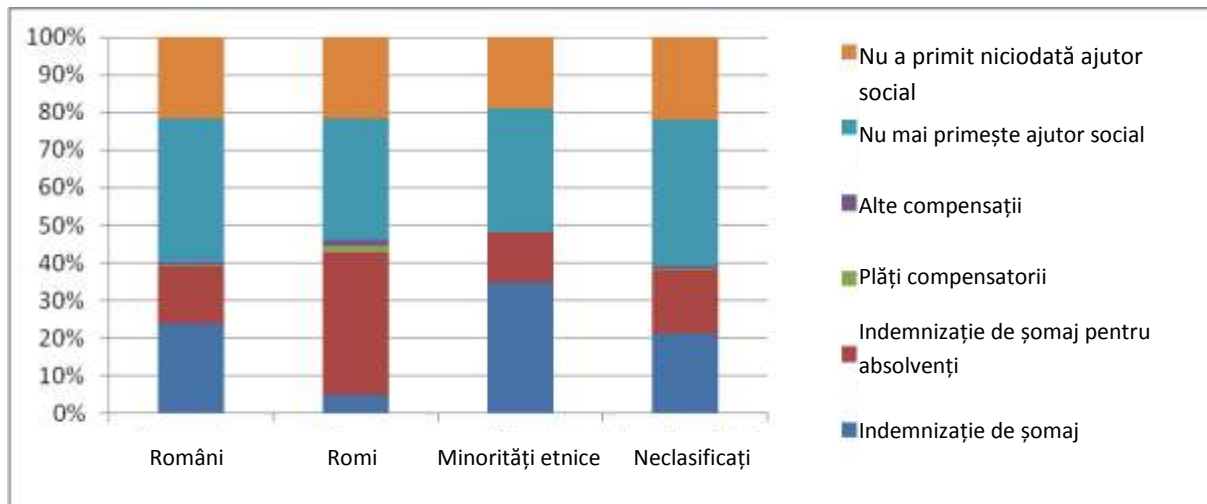
Sursa: INS

Romii din zona de studiu se confruntă cu probleme mari în ceea ce privește nivelul de ocupare și educație, similar cu romii din restul României. Datele privitoare la ocuparea forței de muncă pentru romii din zona de studiu sunt similare cu cele din restul României - aproximativ 25% din romii adulți s-au identificat ca angajați, în timp ce media națională a ratei de ocupare pentru romi este de aproximativ 30%.⁹¹ Procentul de participare la sistemul de educație pentru romi este jumătate din cel al populației românești din zona de studiu. Statisticile naționale privind excluderea romilor sunt uimitoare. Analiza la nivel național a datelor sondajului în rândul gospodăriilor arată că un individ român are cu 38% mai multe șanse de a se afla în risc de sărăcie în cazul în care este de origine romă, comparativ cu persoanele care nu sunt de origine romă, dar sunt de aceeași vârstă, nivel de educație, familie, comunitate și localizare geografică. Un decalaj semnificativ persistă între romi și gospodăriile non-rome în toate domeniile-cheie ale dezvoltării umane. De exemplu, doar 10% din romi (cu vârste cuprinse între 25 și 64 de ani) au absolvit învățământul secundar, în contrast puternic cu 58% dintre non-romii care trăiesc în apropiere. Conform unei estimări a Băncii Mondiale pe baza datelor din

⁹¹ *Studiu de diagnosticare și consultanță pentru politicile de sprijinire a incluziunii romilor din România* (Banca Mondială, 2014). Zona de studiu și numerele naționale se bazează pe două seturi de date și metodologii diferite, ceea ce ar putea conduce la estimări diferite. Estimarea zonei de studiu se bazează pe recensământul din 2012, în timp ce rata de ocupare a romilor angajați ca medie națională este de la Banca Mondială, 2014, în urma unui sondaj regional EU-SILC (2011) și PNUD / BM / (2011).

2008,⁹² egalizarea oportunităților pe piața muncii pentru romi ar putea duce la potențiale beneficii economice pentru România, de la 887 milioane de euro la 2,9 miliarde de euro.

Figura 44: Romii din zona de studiu primesc ajutor social cam la același nivel cu restul populației, ceea ce ar putea sugera o acoperire mai mică decât în restul țării

Sursa: INS

Romii din zona de studiu au caracteristici similare cu cei din restul României, lăsând deoparte accesul la programe de protecție socială, a căror analiză este necesar să fie făcută mai în detaliu. Nevoile comunităților de romi din zona de studiu sunt aliniate cu cele ale romilor din altă parte și pot fi abordate prin intervențiile recomandate în *Strategia de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2015-2020*,⁹³ precum și raportul Băncii Mondiale (2014) - *Studiu de diagnosticare și consultanță pentru politicile de sprijinire a incluziunii romilor din România*. Recomandările Băncii Mondiale privind intervențiile de incluziune socială a romilor la nivel național se bazează pe abordări transversale, cum ar fi facilitarea educației pentru competențe pe piața forței de muncă, abordarea problemei locuințelor pentru îmbunătățirea stării de sănătate, precum și soluții locative care să nu fie din categoria „locuințelor sociale”. Raportul prezintă câteva politici-cheie pentru incluziunea socială. Pentru a aborda problema competențelor între generații, facilitarea educației și îmbunătățirea competențelor sunt esențiale pentru îmbunătățirea perspectivelor de angajare. Îmbunătățirea datelor sumbre cu privire la starea de sănătate a romilor români necesită măsuri de politică publică în numeroase domenii, inclusiv în educație și spațiu locativ, și trebuie să fie completate de reforme mai ample în sistemul de sănătate. Ajutorul pentru locuință trebuie să fie extins dincolo de „locuințele sociale”. Prin extinderea listei de opțiuni cu măsuri precum modernizarea infrastructurii, regularizarea drepturilor de proprietate, îmbunătățirea și micro-finanțarea locuințelor, ar putea fi făcute intervenții mai eficiente din punctul de vedere al costurilor, mai echitabile, durabile și potrivite pentru nevoile populației rome.

⁹² *Incluziunea romilor: O oportunitate economică pentru Bulgaria, Republic Cehă, România și Serbia* (Banca Mondială, 2010).

⁹³ Acest document include recomandările europene privind incluziunea romilor și este în concordanță cu Strategiile aprobate anterior în acest domeniu.

O hartă comprehensivă a grupurilor vulnerabile nu a fost încă realizată. Odată ce profilul specific și nevoile acestor grupuri vulnerabile sunt mai bine înțelese, vor putea fi identificate intervenții specifice mai relevante și eficiente și pentru alte grupuri vulnerabile decât romii.

6.1.3. Intervenții prioritare

Incluziunea socială este strâns legată de intervențiile inter-sectoriale, prin urmare, orice acțiune trebuie să ia în considerare dimensiunile multiple ale excluziunii. Intervențiile prioritare propuse pentru atingerea obiectivelor strategiei privind incluziunea socială vizează:

- Dezvoltarea infrastructurii instituționale preșcolare (0-6 ani) în comunitățile cu pondere mare de romi și alte grupuri vulnerabile
- Creșterea numărului de mediatori școlari în toate școlile cu procent mare de romi și alte minorități și grupuri vulnerabile
- Facilitarea reglementării drepturilor de proprietate (sistem cadastral complet)
- Asigurarea accesului la servicii sociale prin angajarea și pregătirea unui asistent/ lucrător social la nivelul fiecărei comunități rurale, care să lucreze cu grupurile vulnerabile și să furnizeze un pachet minim de servicii
- Crearea unor echipe integrate care să faciliteze accesul la servicii sociale, medicale și educaționale.

Tip de Intervenție / Proiect	Localizare	Sursa fondurilor	Lista CJT	Nevoi întâlnite și Justificare
Dezvoltarea infrastructurii instituționale preșcolare (0-6 ani) în comunitățile cu pondere mare de romi și alte grupuri vulnerabile	Zone cu pondere mare de romi și alte grupuri vulnerabile	POCU Axa Prioritară 4: Incluziunea socială și combaterea sărăciei	Nici o listă CJT relevantă	Intervenția îndeplinește cerințele specificate în secțiunea IV.5.3 a Evaluării Nevoilor și este în conformitate cu toate obiectivele sectoriale. Justificare: aceasta este o prioritate națională. Investițiile materiale vor fi combinate cu alte tipuri de suport.
Extinderea mediatorilor școlari în instituțiile de învățământ cu un procent mare de romi și alte grupuri vulnerabile	Zone cu pondere mare de romi și alte grupuri vulnerabile	POCU Axa Prioritară 4: Incluziunea socială și combaterea sărăciei	Nici o listă CJT relevantă	Intervenția îndeplinește cerințele specificate în secțiunea IV.5.3 a Evaluării Nevoilor și este în conformitate cu toate obiectivele sectoriale. Justificare: mediatorii școlari s-au dovedit a fi de succes.
Implementarea fondurilor comunitare pentru intervenție educațională	Zone cu pondere mare de romi și alte grupuri vulnerabile	POCU Axa Prioritară 4: Incluziunea socială și combaterea sărăciei	Nici o listă CJT relevantă	Intervenția îndeplinește cerințele specificate în secțiunea IV.5.3 a Evaluării Nevoilor și este în conformitate cu toate obiectivele sectoriale. Justificare: transferurile condiționale de bani au avut mult succes în întreaga lume.

Facilitarea reglementării drepturilor de proprietate	Zone cu pondere mare de romi și alte grupuri vulnerabile	POR Axa Prioritară 11: Extinderea geografică a proprietăților și înregistrarea terenului (alte fonduri decât prin ITI)	Nici o listă CJT relevantă	Intervenția îndeplinește cerințele specificate în secțiunea IV.5.3 a Evaluării Nevoilor și este în conformitate cu toate obiectivele sectoriale. Justificare: o condiție necesară pentru multe alte intervenții.
Realizarea unui program la nivel regional pentru angajarea și pregătirea unui asistent/lucrător social la nivelul fiecărei comunități rurale care să lucreze direct cu persoanele și familiile în situații vulnerabile	Comunități rurale fără un asistent social profesionist	MMFPSV, POCU sau POCA		Intervenția este în conformitate cu obiectivele sectoriale. Justificare: analiza resurselor umane specializate în asistență socială la nivel local în mediul rural și principiile de intervenție din <i>Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei (2015-2020)</i> .
Finanțarea dezvoltării unor echipe comunitare de intervenție integrată mai ales în zonele marginalizate, cu populație Roma și non-Roma, în special în mediul urban	Localitățile urbane cu populație marginalizată	POR PNDR		Intervenția este în conformitate cu obiectivele sectoriale. Justificare: analiza distribuției populației marginalizate la nivelul regiunii și principiile de intervenție bazate pe dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității și a celor din <i>Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei (2015-2020)</i> (Inițiativa cheie 3).
Asigurarea unui pachet minim de intervenție, necesar și obligatoriu a fi furnizat în special în localitățile mici și izolate	Localitățile mici și izolate din regiune	MMFPSV, POCU sau POCA POR PNDR		Intervenția este în conformitate cu obiectivele sectoriale. Justificare: intervenția este conformă cu principiile din <i>Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei (2015-2020)</i> (Inițiativa cheie 3)

Tabelul de mai jos prezintă o propunere mai detaliată a nevoilor comunităților marginalizate din Delta Dunării, pe patru paliere: educație, sănătate, locuire și ocupare.

Tabel 51: Evaluarea nevoilor privind incluziunea socială

Educație

Recomandare	Entitatea (entitățile) cele mai în măsura pentru implementarea recomandării	Impact (impact critic; impact mare; condiții de facilitare)	Interval de timp Scurt: <6 luni; Mediu: 6-18 luni; Lung: >18 luni	
Obiectiv Politic 1: Creșterea participării la sistemul de educație a copiilor din comunitățile defavorizate și cu un număr mare de populație romă				
<i>Dezvoltarea infrastructurii instituționale pentru copiii preșcolari (0-6 ani) în comunitățile cu o pondere ridicată de romi</i>	Ministerul Educației Autoritățile locale	Impact critic	Termen lung	
<i>Implicarea părinților în parteneriate pentru educația copiilor preșcolari, incluzând sisteme preșcolare alternative</i>	Școlile Centrele județene de resurse și asistență educațională Asociațiile de părinți	Condiție de activare	Termen scurt	
Obiectiv politic 2: Prevenirea abandonului școlar din comunitățile defavorizate, în locul așteptării măsurilor de compensare				

<p><i>Stabilirea unui sistem de avertizare timpurie pentru elevii cu risc de abandon școlar</i></p>	<p>Ministerul Educației Naționale Agenția Națională pentru Romi Școlile Inspectoratele școlare județene Autoritățile locale</p>	<p>Impact mare</p>	<p>Termen scurt</p>	<ul style="list-style-type: none"> •
<p><i>Școli mai prietenoase pentru toți copiii</i></p>	<p>Școlile Inspectoratele școlare județene Centrele județene de resurse și asistență educațională Institutele de cercetare Educaționale Instituții de cercetare</p>	<p>Condiții de facilitare</p>	<p>Termen mediu</p>	<ul style="list-style-type: none"> •
<p><i>Dezvoltarea măsurilor de educație formală și non-formală complementară în afara orelor de clasă</i></p>	<p>Ministerul Educației Naționale Inspectoratele școlare județene Școlile Autoritățile locale ONG-urile</p>	<p>Impact critic</p>	<p>Termen mediu</p>	<ul style="list-style-type: none"> •

<i>Extinderea programului de mediatori școlari în toate școlile cu un procent ridicat de romi</i>	Ministerul Educației Naționale Inspectoratele școlare județene Autoritățile locale	Impact mare	Termen mediu	•
<i>Direcționarea măsurilor pozitive spre copiii și tinerii romi pentru continuarea educației acestora la nivelurile superioare</i>	Ministerul Educației Naționale Ministerul Finanțelor Publice Inspectoratele școlare județene Autoritățile locale Universitățile	Impact mare	Termen mediu	
Obiectiv politic 3: Îmbunătățirea calității procesului educațional din școlile din comunitățile defavorizate și cu un procent ridicat de romi				
<i>Adaptarea facilităților de învățare (materiale și programa) pentru a fi relevante cultural pentru copii romi</i>	Ministerul Educației Naționale Institutul de Științe ale Educației Inspectoratele școlare județene Furnizorii de formare profesională Dezvoltatorii aplicației software educaționale	Condiție de activare	Termen mediu	•

<i>Revizuirea sistemului de formare inițială și continuă a profesorilor în vederea promovării abordărilor incluzive și interactive de învățare</i>	Ministerul Educației Naționale Agenția Națională de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar și Universitar Inspectoratele școlare județene Casele corpului didactic	Impact critic	Termen mediu	•
Obiectiv politic 4: Promovarea strategiilor integrate pentru creșterea participării la educație la nivelul comunităților defavorizate				
<i>Implementarea subvențiilor comunitare pentru intervenții în educație</i>	Ministerul Educației Naționale Inspectoratele școlare județene Autoritățile locale ONG-urile	Condiție de activare	Termen mediu	•
<i>Dezvoltarea centrelor comunitare integrate și multifuncționale</i>	Ministerul Educației Naționale Inspectoratele școlare județene Autoritățile locale ONG-urile	Condiții de facilitare	Termen mediu	
Obiectiv politic 5: Eliminarea diferenței dintre fetele și băieții romi din punctul de vedere al participării la educație				

<i>Creșterea participării fetelor romă la toate nivelurile de educație</i>	Ministerul Educației Naționale Inspectoratele școlare județene Autoritățile locale ONG-urile	Impact critic	Termen lung	•
<i>Dezvoltarea capitalului uman în rândul femeilor de etnie romă</i>	Ministerul Educației Ministerul Muncii Autoritățile locale ONG-uri	Impact critic	Termen lung	•
Sănătate				
Obiectiv politic 6. Creșterea accesibilității la servicii de sănătate și sociale pentru persoanele din comunitățile defavorizate				
Recomandări	Entitatea(entitățile) cele mai în măsură pentru implementarea recomandării	Impact Impact (impact critic; impact mare; condiții de facilitare)	Interval de timp Scurt: <6 luni; Mediu: 6-18 luni;	
Asigurarea accesului universal la îngrijiri pre- și postnatale și la îngrijiri pentru copii adecvate și de calitate	Ministerul Sănătății, în colaborare cu furnizorii locali de servicii medicale (inclusiv mediatorii sanitari romi)	Impact critic	Scurt	•
Locuințe				
Obiectiv politic 7: Îmbunătățirea siguranței ocupării				

Facilitarea regularizării dreptului la proprietate	ANCPI + ANR + Autoritățile locale	Impact mare	Mediu	•
Construirea de locuințe sociale	MDRAP + Autoritățile locale	Impact mare	Mediu	
Ocupare				
Obiectiv politic 8: Creșterea oportunităților de ocupare a persoanelor din zonele defavorizate				
Încurajarea dezvoltării unor întreprinderi sociale	Autorități locale Membrii asociații	Impact mare	Scurt	
Subvenționarea angajatorilor pentru crearea de noi locuri de muncă	Autorități locale	Impact mare	Scurt	

7. Regenerarea urbană

7.1. Nevoi de dezvoltare fizică

Regenerarea urbană durabilă a centrelor urbane din teritoriul ITI Delta Dunării

Aproximativ 70% din fondul locativ al orașelor din teritoriul ITI Delta Dunării este alcătuit din blocuri de locuințe situate în cartiere ridicate în perioada comunistă. Doar la nivelul municipiului Tulcea existau, în 2011, 33.400 de locuințe, dintre care 74% situate în cele peste 1.150 de blocuri, majoritatea cu regim de înălțime P+4⁹⁴. Acestea sunt alcătuite din locuințe standardizate, cu confort redus, realizate din materiale ineficiente energetic, situate în clădiri cu fațade deteriorate. Blocurile de locuințe construite în perioada comunistă generează circa 50% din volumul total de emisii de CO₂ din mediul urban⁹⁵. La nivelul anului 2011, doar 32,6% dintre locuințele din mediul urban erau reabilitate termic, iar 0,4% erau construcții noi realizate de la bun început cu materiale termoizolante. De asemenea, doar 60,2% dintre locuințe dispuneau de tâmplărie termoizolantă. Pe de altă parte, spațiile interstițiale dintre blocurile de locuințe sunt deficitare și de proastă calitate din perspectiva spațiilor verzi, a locurilor de parcare, a iluminatului public, a aleilor și spațiilor publice și de socializare.

Toate acestea au un impact negativ asupra calității vieții locuitorilor din zonă, care sunt dezavantajați din perspectiva accesului la echipamente și servicii publice. În acest context, se impune realizarea de acțiuni integrate de regenerare urbană a acestor cartiere, care să cuprindă atât creșterea eficienței energetice a clădirilor de locuit, cât și modernizarea spațiilor publice, cu toate componentele lor.

Nevoie/tipul de nevoie	Prioritate ⁹⁶	Termen*	Sinergie	Responsabilitate
Nevoi de investiții materiale				
➤ Regenerarea urbană durabilă a centrelor urbane din teritoriul ITI Delta Dunării	Ridicată	Termen Mediu	Incluziune socială Turism Economie	Autoritate publică locală

⁹⁴ INS – Rezultatele definitive ale RGPL 2011.

⁹⁵ PAED Municipiul Zalău (oraș cu o populație și o structură a fondului locativ similară cu a municipiului Tulcea)

⁹⁶ Acestea sunt propuneri de priorități, clasificate doar în sectorul respectiv. Acestea vor fi ordonate după prioritate ulterior, în timpul desfășurării etapei din „Strategie” (Noiembrie 2014) pentru a reflecta importanța trans-sectorială și a întregii regiuni.

Pilonul V: Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității

Fie că este vorba de investiții economice (pilonul 2) sau de servicii de bază (pilonul 4), cineva trebuie să plătească costurile pentru investițiile de capital și pentru funcționarea și întreținerea acestora. În cazul în care condițiile demografice și geografice împiedică economiile de scară în ceea ce privește investițiile și serviciile, trebuie să fie anticipate abordări mai inovatoare de livrare de servicii, probabil, printr-o mai bună utilizare a internetului (pilonul 3). Deja, costul serviciilor a atins limita de suportabilitate pentru mai multe gospodării din zona de studiu, iar spațiul fiscal al administrațiilor locale este la fel de strâns, astfel încât împovărarea cu costuri legate de operare și mentenanță (O&M), care nu pot fi recuperate în funcție de utilizatori, nu este o opțiune viabilă.

Lipsa capacității de a plăti a gospodăriilor poate fi cel mai bine rezolvată prin subvenții testate la nivel de resurse disponibile, gestionate în cadrul programelor de protecție socială ale guvernului, fiind rareori recomandabil să se administreze subvenții pe zone specifice, care sunt oferite nețintit. Crearea mai multor oportunități economice (pilonul 2) pentru localnici va fi cel mai bun remediu pentru a trata constrângerile legate de capacitatea de plată.

Aceste subiecte sunt abordate în secțiunile următoare. Acestea sunt memento-uri importante de a adapta investițiile propuse pentru a fi relevante, accesibile financiar și durabile la nivel local.

1. Eficiență, capacitate de plată și sustenabilitate locală

„Integrarea poate fi cel mai bine realizată prin declanșarea forțelor pieței pentru a lucra pentru obiective progresive, iar nu pentru a lupta sau a opune unele față de altele. Când acest lucru se va realiza în mod corect, țările vor experimenta o creștere neechilibrată, dar o dezvoltare echilibrată.”(Raportul privind dezvoltarea în lume, 2009).

Studii substanțiale privind beneficiile aglomerației urbane au fost evidențiate în literatura de specialitate despre economia spațială, în frunte cu Krugman în anii '80, atunci când a explicat alegerea locației de către o firmă. Acestea au fost operaționalizate în Raportul privind Dezvoltarea în Lume (RDL) din 2009 privind „Remodelarea geografiei economice” și aplicate conceptual în noile state membre ale UE (Gill et al. 2009) și în țările eurasiatice (Coulibaly et al. 2012). De asemenea, România a cunoscut ea însăși aplicarea metodologiei RDL în cadrul recentului proiect al Băncii Mondiale de servicii rambursabile de asistență tehnică, ce a avut ca rezultat rapoartele privind „Polii de creștere” și „Orașele competitive”.. Este evident din literatura de specialitate că inegalitatea spațială, aflată în creștere, va trebui să fie tolerată temporar în ipoteza că politicile de susținere, instituțiile și stimulentele vor reduce pe termen lung disparitățile sociale. Dovezile sugerează de asemenea că, contrar dorinței guvernelor de a „echilibra” creșterea în țările lor, economiile de succes ar permite concentrarea geografică a producției, instituind în același timp politici care să asigure un acces mai uniform la serviciile de bază în teritoriu.

Concluziile rezultate din aceste studii sunt importante și aplicabile în regiunea Deltei Dunării. Acestea presupun că o regiune rămasă în urmă, cum ar fi zona de studiu în curs de examinare, poate fi cel mai bine integrată prin (a) aplicarea de politici neutre ca localizare în domeniul serviciilor sociale, pieței muncii și de terenuri; (b) îmbunătățirea conectivității între regiunile slab dezvoltate și regiunile dezvoltate pentru a spori mobilitatea persoanelor, serviciilor, bunurilor și ideilor (c) atragerea selectivă a investițiilor locale sau a stimulentele, doar după o analiză atentă a avantajelor comparative locale. De fapt, RDL 2009 susține că cele mai multe politici de dezvoltare regională aplică doar intervenții locale ca instrument de integrare, de multe ori cu rezultate nereușite. Pentru a da un exemplu ilustrativ: Rusia încă subvenționează milioane de oameni să trăiască în locuri friguroase și izolate în partea de nord-est a teritoriului său, în loc să permită oamenilor să se mute în zone mai dinamice din partea sa vestică, ce ar putea asigura oportunități economice mai bune (RDL, 2009, p.241f). Dovezile empirice demonstrează că aplicarea mai puțin selectivă a investițiilor teritoriale sau a subvențiilor poate crea așa-numiții „elefanți albi”; în plus, aceste politici nu au fost eficiente în încetinirea migrării către centrele cu creștere economică.

Ce legătura are acest lucru cu zona de studiu? În primul rând, atunci când se încearcă obținerea unei convergențe în ceea ce privește standardul de viață, trebuie definit nivelul minim ce trebuie atins. Acest lucru este cu atât mai important cu cât este mai mică densitatea populației, deoarece vor exista limite de eficiență, care vor preveni ca nivelurile serviciilor să fie egale cu cele ale zonelor mai dens populate.

În al doilea rând, în identificarea serviciilor trebuie să se țină seama de schimbările demografice în structura vârstei în zona de studiu. Mai puțini copii și mai mulți bătrâni vor necesita o abordare diferită a furnizării serviciilor de educație și sănătate, prevedere care trebuie să se bazeze tot mai mult pe o mai bună conectivitate prin intermediul transportului și internetului (a se vedea capitolele privind educația și sănătatea). În al treilea rând, aplicarea politicilor „spațial neutre” privind serviciile sociale (inclusiv apa, sănătatea, educația) înseamnă a opri subvențiile generale și a le înlocui cu subvenții orientate către gospodării pe baza unor criterii transparente, cum ar fi situația veniturilor sau nivelul de sărăcie. Problema capacității de a plăti nu se referă numai la gospodării, ci și la primul și la următoarele niveluri de guvernare. În cazul în care nici gospodăriile, nici administrațiile locale nu pot susține nivelul serviciilor locale din zonă, finanțarea suplimentară prin subvenții direcționate trebuie să fie furnizată de administrația centrală sau serviciile trebuie să fie adaptate la niveluri accesibile. În cele din urmă, avantajul comparativ dat de localizarea zonei de studiu (de exemplu, patrimoniul unic de mediu și cel cultural), trebuie consolidat nu numai prin investiții, ci și prin politici inteligente privind finanțarea și reglementarea care generează un mediu propice pentru participanții la piață și furnizorii de servicii publice ce vor profita de oportunitatea prezenței acestui avantaj comparativ.

Acest capitol evidențiază unele dintre problemele cheie de politici publice și o serie de recomandări care să sprijine integrarea regiunii. Capitolul va începe prin examinarea unora dintre preocupările critice cu privire la schimbarea demografică rapidă - declin și îmbătrânire – pe care zona de studiu a cunoscut-o și la implicațiile sale asupra eficienței, cerințelor pe care le impun aceste servicii și capacității de a plăti pentru ele. Capitolul continuă cu evaluarea constrângerilor actuale privind capacitatea de plată și cu estimarea implicațiilor introducerii unui tarif complet de recuperare a costurilor pentru apă, cu condiția asumării unui nivel minim de consum. Capitolul se încheie cu examinarea spațiului fiscal al administrațiilor locale și prin a evalua cât de multe cheltuieli prudente și-ar putea permite autoritățile locale pentru serviciile locale, având în vedere probabila obligație viitoare de a le asigura operarea și mentenanța.

1.1. Schimbarea demografică și relevanța sa pentru planificarea dezvoltării

Țările est-europene s-au confruntat cu o tranziție demografică dramatică în ultimele decenii: mișcările oamenilor între țări și pe plan intern, ca răspuns la oportunitățile economice și la granițele deschise au sprijinit creșterea economică în unele regiuni și orașe, și scăderea economică în altele. Acest lucru nu a contribuit doar la o schimbare în structura socială a diferitelor comunități – în ceea ce privește vârsta, sărăcia, ocuparea forței de muncă și altele –, dar a dus și la necesitatea de a revizui planificarea infrastructurii la nivel local pentru a satisface nevoi diferite și a ține seama de bugetele locale disponibile.

O zonă cu o populație în scădere este asociată cu venituri fiscale reduse și cu un cost mai mare de furnizare de servicii ca urmare a economiilor de scară mai scăzute. Scăderea populației ridică o provocare pentru guverne în a menține standardele serviciilor, în special pentru infrastructura cu economii de scară, cum ar fi apa, canalizarea și drumurile, dar și servicii de educație și sănătate eficiente. În afară de lipsa economiilor de scară, populațiile în scădere înseamnă totodată mai puține venituri

fiscale pentru autoritățile locale care sunt responsabile de menținerea infrastructurii locale și furnizarea serviciilor de apă, canalizare, deșeuri, educație, sănătate și alte servicii sociale.

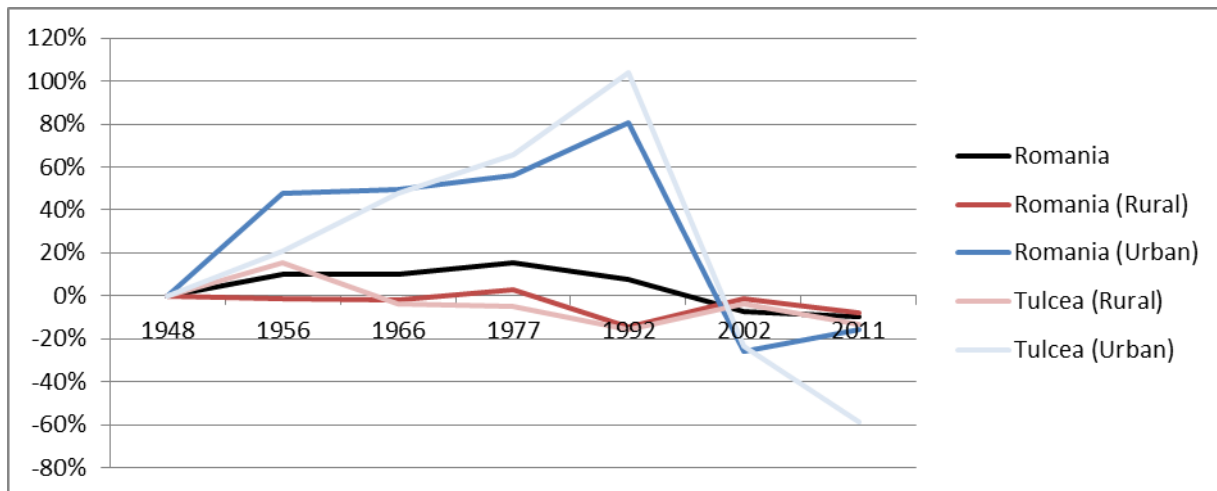
Zonele cu schimbări demografice pot sfârși prin a avea mai puțini oameni cu loc de muncă fie din cauza vârstei lor, fie pentru că nu pot găsi locuri de muncă. Pe măsură ce oamenii îmbătrânesc, aceștia se bazează mai mult pe pensiile lor, nu mai contribuie la dezvoltarea zonei lor și necesită mai multă asistență de sănătate. Când locurile de muncă se transferă către centrele în creștere, oamenii – celelalte lucruri rămânând neschimbate – se mută și ei atunci când găsesc locuri de muncă și oportunități comparabile în altă parte. Există costuri de mutare, iar tendința de a se muta diferă între oameni în funcție de rezultatul așteptat al schimbării reședinței (de exemplu, diferențele salariale) și costurile bunurilor specifice zonei de destinație, cum ar fi terenurile sau locuințele, care nu pot fi ușor convertibile.

Această secțiune va evalua schimbarea demografică în zona de studiu și va furniza dovezi anecdotice despre modul în care aceasta ar putea afecta costul furnizării de servicii pe cap de locuitor și capacitatea de plată pentru servicii îmbunătățite.

1.1.1. Declinul populației și pierderea economiilor de scară

Populația României a scăzut cu aproximativ 1,5 milioane (sau 7,2 la sută) între celor două recensăminte, adică 2002-2011, ca urmare a unei combinații între migrație și fertilitate redusă. Declinul a fost mai pronunțat în mediul rural (9,6 la sută), comparativ cu mediul urban (5 la sută), deși Tulcea a cunoscut opusul, populația din mediul urban scăzând mai mult decât cea din mediul rural. Figura de mai jos prezintă evoluția populației din 1948 până în 2011, comparând zonele rurale și urbane de la nivel național cu cele ale județului Tulcea. Se observă o urbanizare în creștere din 1948 până în 1992, cu o creștere rapidă a populației urbane și o populație stabilă și ulterior în scădere în mediul rural. Începând cu 1992, zonele urbane din România și din județul Tulcea s-au confruntat cu o scădere accentuată a populației, probabil din cauza perioadei de reajustare după căderea regimului comunist, care a limitat mișcarea. În timp ce declinul a continuat pentru zonele urbane din județul Tulcea, acesta a fost inversat în zonele urbane din România.

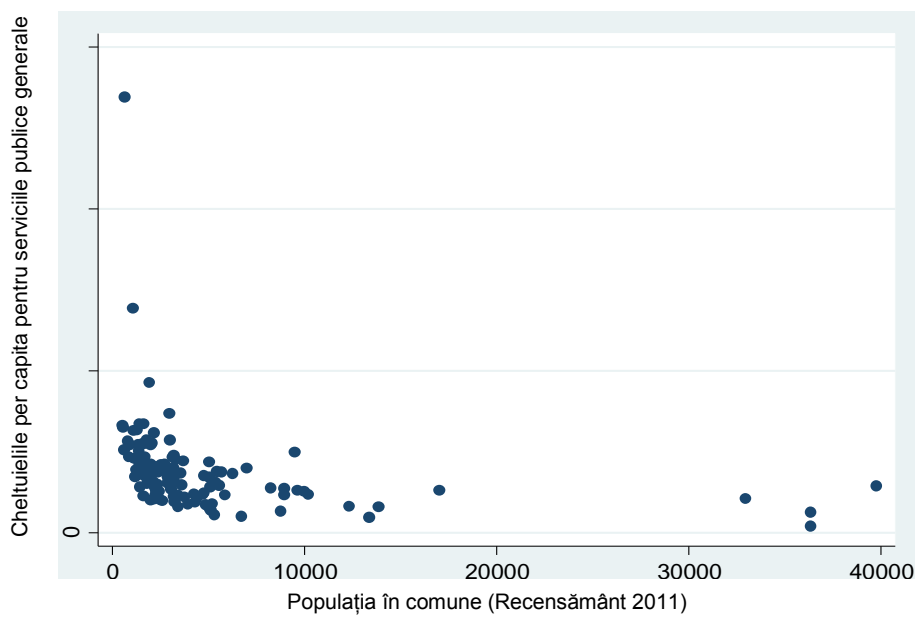
Figura 45: Zonele urbane din județul Tulcea au înregistrat un declin mai accentuat comparativ cu restul zonelor urbane din România

Sursa: Calculele autorilor în baza datelor obținute de la Institutul Național de Statistică (2011)

Dintre toate județele, județul Tulcea - împreună cu Neamț - au înregistrat cele mai mari reduceri ale populației rezidente (peste 15 la sută) între 2002 și 2011. Zona de studiu – așa cum deja s-a prezentat în Raportul de Diagnosticare – a pierdut aproximativ 16 la sută din populație, cea mai mare parte fiind din inima Deltei (25 la sută), reducându-se astfel densitatea populației.

Figura 46: Densitatea scăzută determină creșterea cheltuielilor pe cap de locuitor pentru serviciile publice

Sursa: Calculele autorilor pe baza datelor financiare de la nivelul administrațiilor publice locale (Asociația Comunelor din România, 2012)

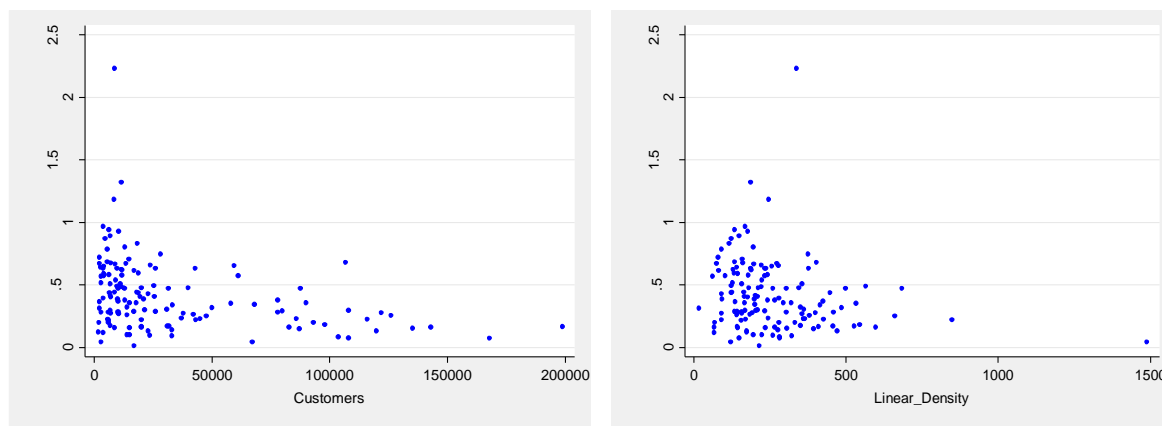
Comunele mai mici cheltuiesc o sumă semnificativ mai mare pe serviciile publice, așa cum se arată în figura de mai sus în toate comunele din Tulcea și Constanța la nivelul anului 2012, iar orice sarcină suplimentară de a menține serviciile publice trebuie să fie analizată cu atenție pentru fiecare localitate.

Lipsa economiilor de scară sau a densității crește costul de prestare a serviciilor pe cap de locuitor. Luând exemplul serviciilor de alimentare cu apă potabilă, a fost analizat costul de operare pe metru cub a 136 companii de apă prin raportarea la numărul consumatorilor și la un indicator al densității, de exemplu, numărul de clienți pe km de conducte. Eșantionul este extras din IBNET pentru anul 2012 și include doar țările est-europene⁹⁷ și companii având sub 200 de mii de clienți, întrucât economiile de scară nu pot fi liniare pe întregul eșantion.

---

⁹⁷ Albania, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Croația, Republica Cehă, Ungaria, Kosovo, Macedonia, Moldova, Muntenegru, România, Serbia, Slovacia și Ucraina.

Figura 47: Cheltuielile operaționale pe metru cub de apă (USD), raportat la numărul de consumatori și la densitatea liniară (2012)

Sursa: date IBNET bazate pe eșantioane de companii din țări europene în 2012

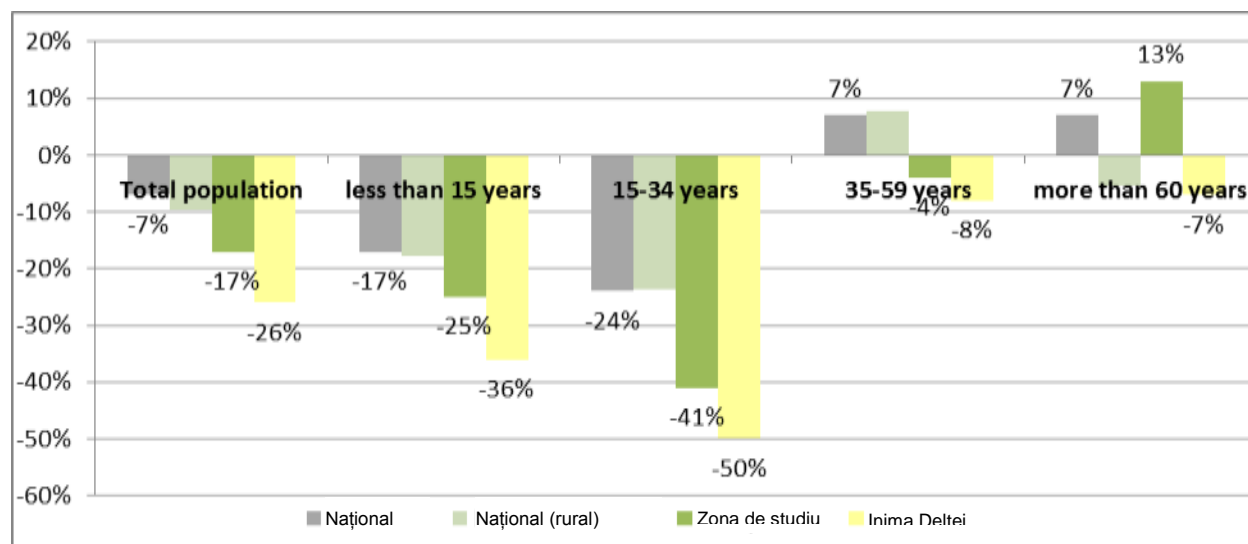
Deși schițele de mai sus arată o relație inversă între costuri și scară sau densitate - așa cum ar trebui - relația se observă mai clar atunci când se face o analiză de regresie (Anexa 6). În analiza de regresie, densitatea nu este semnificativă statistic în explicarea evoluția costului de prestare a serviciilor pe cap de locuitor, în timp ce numărul de clienți este foarte important. Diverse iterații ale acestei regresii pentru dimensiuni diferite de eșantionare (de exemplu, incluzând toate companiile) și diferiți ani arată semnificația robustă a numărului de clienți și semnificația variabilă a măsurii de densitate. De exemplu, dacă o companie de 20 de mii de clienți își pierde jumătate din ei, costul operațional mediu pe metru cub ar crește cu aproximativ 2,2 cenți SUA sau 1,7 eurocenți în 2012. În timp ce acest cost pare mic dacă e calculat pe metru cub, aceasta înseamnă pentru o companie de apă de dimensiune medie din eșantion (<200 mii de clienți, înseamnă o producție = 5,3 milioane / an), o pierdere anuală de aproape 120 de mii de dolari sau 90 de mii de euro (aplicarea ratei de schimb din 2012). Când se reduce mai mult eșantionul (136-108 utilități) pentru a include numai companii cu mai puțini de 50 de mii clienți, coeficientul estimat se triplează, sugerând o creștere de circa 6,5 cenți SUA sau 4,9 eurocenți pe metru cub de apă.

Aceste regresii ar trebui să fie luate în considerare în mod amănunțit, având în vedere că multe caracteristici care ar putea determina costul operațional nu sunt controlate (de exemplu, pomparea față de folosirea gravitației). Cu toate acestea, s-ar aștepta economii de scară semnificative pentru investițiile de capital, în condițiile în care costurile fixe sunt o parte esențială din costul total al furnizării de servicii. Provocări suplimentare cu privire la economiile de scară, sau lipsa lor, sunt discutate în capitolele sectoriale respective, în care sunt propuse abordări mai inovatoare pentru furnizarea de servicii în zone cu densitate scăzută.

1.1.2. Un profil demografic în schimbare și impactul acestuia asupra capacității de plată

După cum s-a discutat deja în Raportul de Diagnostic, zona de studiu are de asemenea o populație în curs de îmbătrânire. Dovezi suplimentare cu privire la schimbarea observată în zonele rurale din România sunt prezentate în figura de mai jos. Atât la nivelul național, cât și în mediul rural din România se înregistrează o scădere mult mai mică a populației cu vârsta sub 35 de ani, comparativ cu zona de studiu, inclusiv în Inima Deltei. În Inima Deltei, populația de toate categoriile de vârstă a fost în scădere, dar cel mai rapid a scăzut grupul tinerilor în vârstă de 15-34 ani, care s-au înjumătățit din 2002 până în 2011. Deși este dificil să se facă previziuni din doar doi ani de observații despre cum se va dezvolta populația viitoare din această zonă, declinul acestui grup de vârstă este cu precădere un motiv de îngrijorare, deoarece reprezintă o pierdere a celui mai reproductiv grup de populație, care ar putea opri procesul de îmbătrânire din Inima Deltei.

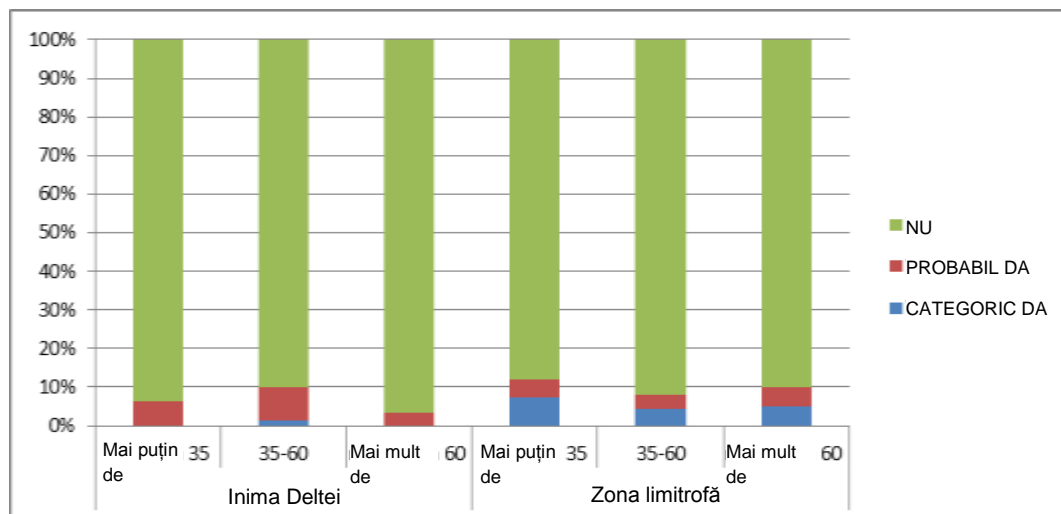
Figura 48: Schimbarea structurilor de vârstă în zone diferite

Sursa: Calculele autorilor folosind recensământul din 2011

În rândul populației rămase în urmă, tendința de a se muta este în general scăzută atât în Inima Deltei, cât și în zonele învecinate, așa cum se observă din sondajul de la nivel de gospodării din 2014. Doar 6% din cei cu vârstă sub 35 de ani ar considera mutarea ca o oportunitate. Rezidenții din Inima Deltei care iau în considerare o mutare anticipează doar mutarea din Inima Deltei, dar într-o mare măsură doar în județul Tulcea (45%).

Figura 49: Tendința de mutare pe grupe de vârstă

Sursa: Ancheta bugetelor de familie în zona de studiu, Banca Mondială, 2014

În timp ce durata medie de ședere nu este semnificativ diferită între zona limitrofă și Inima Deltei, sondajul sugerează că un număr semnificativ de gospodării au ajuns la domiciliul lor actual în timpul sau la scurt timp după momentul Revoluției din 1989.

Este mai probabil ca familiile mai educate și chiriașii să se mute, dar accesul la servicii nu are nici un efect asupra tendinței de mutare. O analiză de regresie a probabilității de mutare în următorii doi ani arată rezultate semnificative pentru educație, dreptul de proprietate și tipul de proprietate (de exemplu, casă sau apartament). Alte variabile incluse în analiza de regresie, cum ar fi apa curentă, canalizarea, beneficiile de asistență socială, cheltuielile de uz casnic, sau deținerea unui tractor nu sunt semnificative statistic. Analiza sugerează că o creștere de o unitate în nivelul de educație (cu cel mai scăzut nivel de educație asociat cu ani mai puțini de educație) crește probabilitatea de mutare cu 0.006214 sau 0.6 la sută. Deținerea de proprietate descurajează cu 17 la sută familiile să se deplaseze și traiul într-o casă reduce tendința de mutare cu 10 la sută. Mai multe informații cu privire la analiza de regresie pot fi vizualizate în Anexa 6.

Inversarea tendințelor demografice actuale va fi greu de realizat numai pe baza unor servicii mai bune. Familiile sunt dispuse să răspundă la oportunități economice și cu cât sunt mai educate cu atât mai ușor le este să găsească oportunități în altă parte. Dacă familiile mai educate se mută, acest lucru va contribui la o schimbare în calificarea de bază a zonei de studiu. Întărirea avantajului comparativ, de exemplu, turiști atrași de mediul unic al Deltei și al zonelor limitrofe, va crea oportunități economice, care sunt esențiale pentru încetinirea presiunii migrațiilor asupra centrelor de creștere.

1.2. Constrângeri privind capacitatea de plată la nivelul populației și al autorităților locale

Zona de studiu a fost selectată de către Guvernul României ca una din zonele care vor beneficia de fondurile structurale UE prin intermediul instrumentului ITI. 1,1 miliarde de euro este valoarea estimată a fi alocată în acest scop, echivalentul pe cap de locuitor fiind de 5,000 de euro. **Deși se estimează ca aceste investiții vor furniza resursele necesare pentru zonele slab dezvoltate, pentru a atinge un nivel de trai similar cu mediile naționale și a aduce oportunități economice, acestea vor genera totodată o povară financiară suplimentară pentru populație și administrațiile locale din zonă.** De exemplu, atunci când fondurile vor fi utilizate pentru a crea noi școli, autoritățile locale vor trebui să se asigure că resursele umane (profesorii) și cele financiare sunt disponibile pentru acoperirea costurilor de operare și mentenanță (O&M) după finalizarea investiției. În cazul în care se consideră scenariul în care un total de un miliard de euro este alocat zonei de studiu, un cost mediu anual recurent de 10 la sută din cheltuielile inițiale de capital (adică 100 de milioane de euro) pentru O&M pare o ipoteză prudentă pentru a asigura sustenabilitate investițiilor.

Finanțarea costurilor recurente s-a dovedit a fi o problemă majoră în asigurarea furnizării de servicii eficiente și poate avea consecințe importante asupra sustenabilității investițiilor. Acest lucru este deosebit de dificil în zone în care furnizarea de servicii este mai scumpă (pe cap de locuitor), având în vedere economiile mici de scară, și în locuri cu o bază de venituri redusă (de exemplu, cu o populație îmbătrânită sau cu o populație fără loc de muncă). Din acest motiv, este foarte important să se ia în considerare constrângerile privind capacitatea de plată a familiilor – atunci când se impune un tarif de utilizare – și constrângerile bugetare ale administrațiilor publice locale atunci când se identifică investiții prioritare și sumele care trebuie alocate. Lipsa capacității instituționale a autorităților locale mici, cum ar fi cele prezente în zona de studiu, reprezintă o provocare suplimentară pentru asigurarea unei pregătiri eficiente a proiectelor, a unei implementări și operări corespunzătoare. Această secțiune se va concentra asupra capacității de plată a familiilor și a administrațiilor locale. Constrângerile de capacitate instituțională sunt tratate în Pilonul V, secțiunea 2.

Această secțiune își propune să răspundă la două întrebări:

1. Care sunt constrângerile legate de capacitatea de plată la nivelul familiei? Care sunt grupurile care se confruntă cu aceste constrângeri și cum vor reacționa într-un scenariu de recuperare integrală a costurilor investițiilor prin tarif?
2. Cât capital pentru investiții pot absorbi administrațiile locale – având în vedere cheltuielile curente și veniturile curente – în următoarea perioadă de programare?

1.2.1. Își pot permite familiile o îmbunătățire a serviciilor de bază în cazul în care trebuie să plătească costul integral prin tarif?

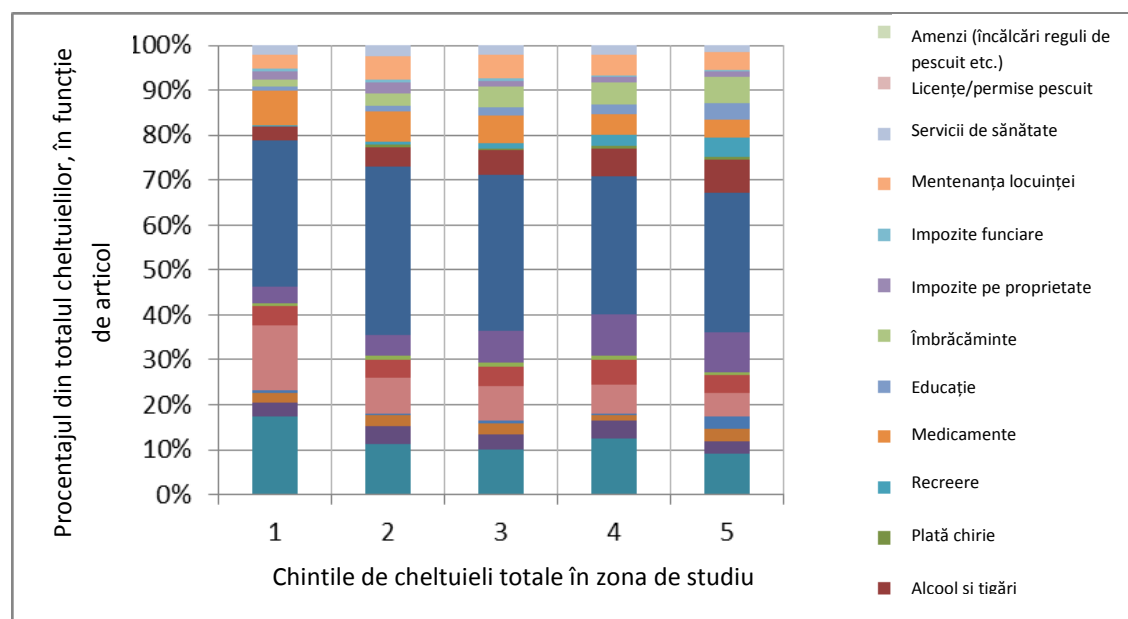
Evaluarea capacității de plată familiilor este importantă în special atunci când sunt luate în considerare serviciile care au taxe/tarife de utilizator sau taxe/tarife pentru servicii, cum ar fi

alimentarea cu apă și canalizare. În scopul evaluării dacă familiile din zona de studiu ar fi capabile să își permită îmbunătățiri ale serviciilor, este nevoie să se urmărească modelele lor curente de cheltuieli și apoi să se facă o estimare a cheltuielilor viitoare pe baza unui scenariu de recuperare a costurilor prin tarif. Aceasta va fi urmată de o examinare referitoare la menținerea sau nu a actualelor scheme de subvenții.

Famiile din zona de studiu își cheltuiesc o mare parte din venituri pe serviciile de bază, incluzând energia electrică, alimentarea cu apă, canalizarea și combustibilii pentru încălzire, cum ar fi lemnul și gazele naturale. Familiile din chintila inferioară aflate în zona de studiu cheltuiesc, în medie, 18 la sută din venitul lor pe energie electrică, 15 la sută pe lemn, 5 la sută pe internet sau telefon, 3 la sută pe alimentare cu apă și canalizare și 1 la sută pe servicii de colectare a deșeurilor solide⁹⁸. Familiile din zona de studiu depind mai mult de lemn ca sursă pentru încălzire și mai puțin pe soluții de încălzire centralizată, ceea ce explică ponderea scăzută a acestora din cheltuielile totale. În calculul capacității de plată, procentul cheltuielilor gospodăriei pe toate serviciile⁹⁹ depășește în medie cu 27 la sută pragul orientativ de aproximativ de 25 la sută, aplicat în măsurarea constrângerilor privind capacitatea de plată¹⁰⁰. Proportia cheltuielilor pentru aceste servicii este mult mai mare, în medie cu 38 la sută, pentru gospodăriile din chintila inferioară.

Figura 50: O mare parte din venitul estimat reprezintă cheltuieli pentru servicii publice

⁹⁸ Sondajul a fost realizat în perioada ianuarie-februarie 2014 și, prin urmare, reflectă cheltuielile de uz casnic specifice legate de încălzire în lunile de iarnă.

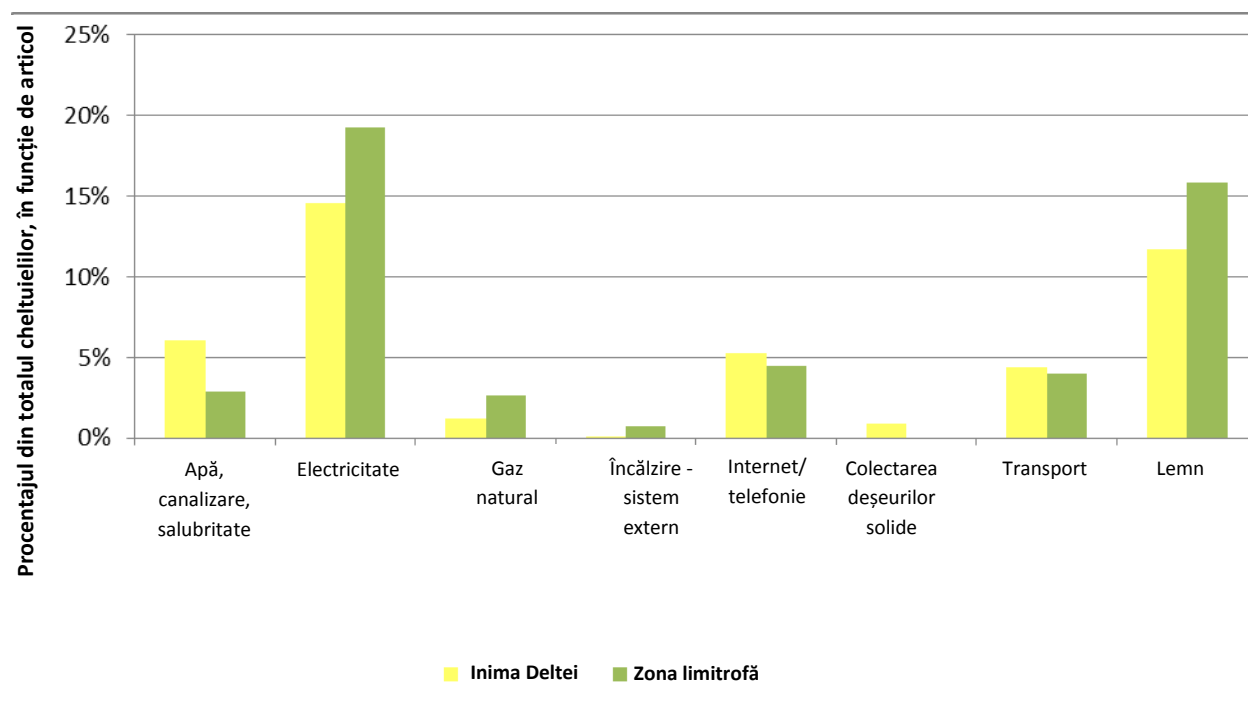
⁹⁹ Inclusiv de alimentare cu apă, canalizare, electricitate și încălzire.

¹⁰⁰ Banca Mondială folosește repere de 10-15 la sută pentru electricitate și 3-5 procente pentru apă; OMS și IPA Energy folosesc repere de 10 la sută pentru electricitate și 20 la sută pentru încălzire; guvernul britanic sugerează o valoare de referință de 10 la sută pentru încălzire și 3 la sută pentru apă; BERD propune un punct de reper de 25 la sută pentru apă, electricitate și încălzire cumulate. A se vedea Fankhauser și Tepic (2005) pentru sinteza acestor date.

Sursa: Sondaj în rândul gospodăriilor din zona de studiu, Banca Mondială, 2014

Problemele ce privesc capacitatea de plată continuă să persiste în rândul gospodăriilor cu cele mai mici venituri¹⁰¹ din Inima Deltei, în ciuda subvențiilor existente. Familiile care trăiesc în prezent în Inima Deltei primesc subvenții pentru utilități care echivalează cu jumătate din suma totală din facturile primite. Cu toate acestea, așa cum se poate observa în figura de mai jos, gospodăriile din Inima Deltei încă direcționează aproximativ 6 la sută din cheltuielile lor totale către acoperirea costurilor ce țin de alimentarea cu apă și de canalizare, comparativ cu 3 la sută în zonele limitrofe. Aceste diferențe pot fi explicate parțial prin diferențele de la nivelul scopurilor în care apa este utilizată. Datele arată că 84 la sută din gospodăriile din Inima Deltei utilizează serviciile de furnizare a apei curente pentru irigații, iar alte 81 la sută le folosesc pentru hrănirea animalelor. Ponderea sumelor cheltuite pe electricitate depășește pragul recomandat de 10-15 la sută pentru gospodării atât în Inima Deltei, cât și în zona limitrofă.

Figura 51: Chintile cu cele mai mici cheltuieli în Inima Deltei și în zonele limitrofe

Sursa: Sondaj în rândul gospodăriilor din zona de studiu, Banca Mondială, 2014

Mai mult, familiile care locuiesc în Inima Deltei au costuri de adaptare mai ridicate, asociate cu un acces mai redus și cu o calitate mai scăzută a serviciilor furnizate. De exemplu, gospodăriile care nu au acces la sistemul de apă curentă din Inima Deltei au cea mai apropiată sursă de apă potabilă la o medie de 450 de metri distanță, în comparație cu 51 de metri în comunele din zona limitrofă. Serviciile de apă (curentă) și furnizarea de energie electrică pentru cei care trăiesc în Inima Deltei sunt de asemenea mai slabe în comparație cu zonele limitrofe. Gospodăriile care au apă curentă în Inima Deltei primesc apă pe

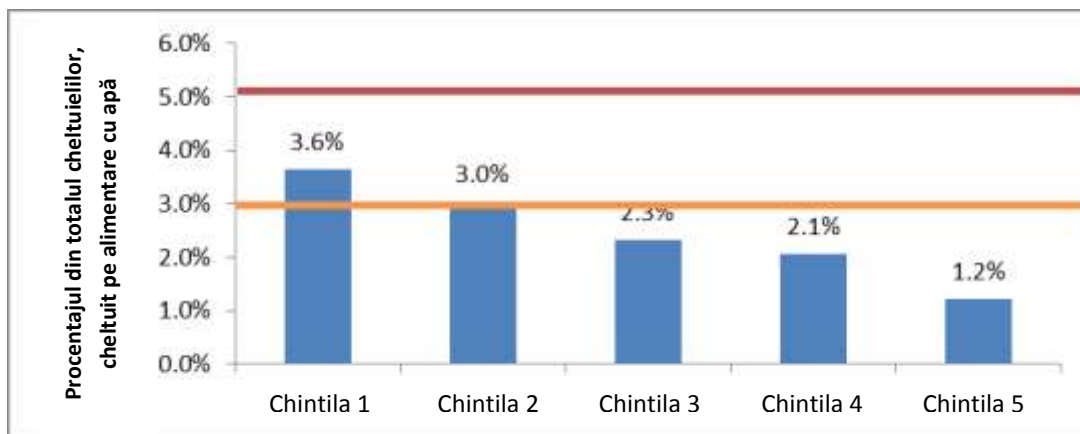
¹⁰¹ Această chintilă cu cheltuieli mici a fost obținută în urma unui sondaj efectuat în Inima Deltei și nu include orașul Tulcea; și nici nu corespunde cu chintilele naționale din sondajul privind bugetul gospodăriilor în România.

durata unui număr mai mic de ore, e mai degrabă probabil să dețină un rezervor de apă, tratează apa potabilă și se confruntă cu un număr mai mare de căderi ale energiei electrice în timpul anului. De exemplu, costurile de adaptare asociate cu colectarea de apă au fost estimate la – în medie – 462 lei de gospodărie pe an (105 euro).

Tabel 52: Statistică comparată privind calitatea serviciilor		
	Inima Deltei	Zona limitrofă, excluzând orașul Tulcea
Continuitatea furnizării apei curente, ore pe zi	20,9	23,9
Nr. mediu de căderi de tensiune pe an	0,66	0,44
Procent de gospodării ce dețin rezervoare de apă	13,4 %	8,2 %
Procent de gospodării ce tratează apa de băut	23,0 %	14,2 %

O îmbunătățire a serviciilor ar trebui să conducă la o reducere a costurilor de adaptare și o îmbunătățire a bunăstării gospodăriilor, dar ar putea exacerba problemele de capacitate de plată pentru cele mai sărace gospodării. Pentru ca îmbunătățirea serviciilor să fie durabilă, este necesară recuperarea completă a costurilor fie prin tariful utilizatorilor, fie prin subvenții. Cu toate acestea, având în vedere contextul local, reducerea costurilor de adaptare, cum ar fi timpul utilizat pentru colectarea apei, nu se va traduce neapărat în venituri mai mari (de exemplu, cazul pensionarilor). Acest lucru înseamnă că gospodăriile ar putea întâmpina dificultăți în a găsi resursele financiare care să acopere costurile suplimentare pentru un serviciu îmbunătățit. Figura de mai jos compară modelele de capacitate de plată pe chintile de venit din zona de studiu în ipoteza recuperării integrale a costurilor prin tarife. În acest scop, se presupune un consum mediu pe cap de locuitor de 80 de litri pe zi, cu o mărime medie a gospodăriei de 2,5 (pe baza sondajului gospodăriilor) și cu un tarif de 4 RON per metru cub. După cum se poate observa, îngrijorările cu privire la capacitatea de plată (utilizând pragul de 3-5 la sută) sunt concentrate în ultimele două chintile de venit.

Figura 52: Care este capacitatea de plată pentru serviciile de furnizare a apei presupunând că recuperarea costurilor se face în totalitate prin tarife?

Sursa: Sondaj în rândul gospodăriilor din zona de studiu, Banca Mondială, 2014

Schema actuală de subvenții pentru utilități – care este ținută după criteriul spațial și se bazează pe consum – este generatoare de stimulente negative și nu este bine orientată. Până în prezent, familiile care trăiesc în Inima Deltei plătesc jumătate din tarif, iar familiile care trăiesc în zonele limitrofe nu primesc nicio subvenție. După cum s-a menționat anterior, sistemul actual de subvenții stimulează gospodăriile să consume mai mult prin reducerea prețului unitar, ceea ce face ca gospodăriile să utilizeze resurse limitate în alte scopuri decât cele avute în intenție (de exemplu, la irigare). Schema de subvenție este inefficientă, deoarece are erori mari de excluziune (gospodării care ar trebui să beneficieze de subvenție, dar nu beneficiază) și de incluziune (gospodării care nu ar trebui să beneficieze de subvenție, dar beneficiază). De exemplu, gospodăriile din Inima Deltei care nu sunt racordate la apă curentă - care sunt mai sărace, în medie - nu primesc nicio subvenție. Dimpotrivă, unități hoteliere și gospodării cu venituri mari, cu case secundare în Deltă, beneficiază. În plus, gospodăriile care sunt la fel de sărace și se confruntă cu probleme de capacitate de plată în afara Inimii Deltei nu primesc nicio subvenție.

Subvențiile pentru utilități ar trebui să fie concepute pentru a-i ținti mai bine pe cei care într-adevăr au nevoie de ele și pentru a evita generarea de stimulente negative. În cazul în care obiectivul principal al subvenției este de a se asigura că gospodăriile cu venituri mici își pot permite un anumit serviciu, subvenția ar trebui să fie direcționată către aceste grupuri și concepută pentru a acoperi un consum minim (de exemplu, pentru a asigura 80 de litri pe cap de locuitor pe zi ca factor vital). Criteriul spațial de țintire nu ar fi necesar, iar sistemele de protecție socială existente pot fi utilizate pentru țintirea gospodăriilor vulnerabile și mai sărace.

1.2.2. Câte investiții de capital își pot permite administrațiile locale în mod sustenabil?

Disponibilitatea fondurilor pentru investițiile publice atât de necesare reprezintă o atracție puternică pentru majoritatea autorităților publice. Totuși, este problematic modul în care disponibilitatea fondurilor pentru realizarea acestor investiții este echilibrată cu capacitatea de susținere a investițiilor, odată ce aceste investiții sunt finalizate. De exemplu, reabilitarea unui drum județean nu va avea impactul scontat dacă consiliul județean nu dispune de fondurile pentru întreținerea noii infrastructuri. Dacă drumul reabilitat începe să se deterioreze imediat ce perioada de garanție a expirat, întreg impactul pozitiv asupra dezvoltării poate dispărea. În esență, acest lucru înseamnă irosirea fondurilor publice.

Astfel, este importantă planificarea judicioasă a investițiilor de capital în funcție de capacitatea beneficiarilor de a susține efectiv investiția finalizată. În acest scop, Banca Mondială a elaborat un număr de instrumente pentru Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, în vederea ghidării investițiilor de capital într-o manieră durabilă. Doi indicatori au fost identificați în raportul privind *Modelele de Selecție a Proiectelor* – indicatorul Glenday și indicatorul Giosan. Metodologia pentru calcularea acestor indicatori este explicată detaliat în raport. În esență, indicatorul Giosan măsoară gradul în care veniturile nealocate disponibile (adică veniturile ce pot fi cheltuite pentru cheltuieli de capital, printre altele) reprezintă o proporție semnificativă din veniturile totale; indicatorul

Glenday măsoară cât din veniturile nealocate au fost cheltuite anual pentru cheltuieli de capital. Autoritățile publice care cheltuiesc prea mult din veniturile nealocate pentru cheltuieli de capital riscă să nu poată acoperi costurile viitoare privind exploatarea și întreținerea acestor investiții.

Perioada de timp utilizată pentru calcularea indicatorului Glenday și a indicatorului Giosan este 2009-2012. Aceasta este perioada de timp pentru care cheltuielile de capital din fonduri UE au fost separate distinct în tabelele cu execuția bugetară întocmite de Ministerul Finanțelor. În tabelul de mai jos, autoritățile sub-naționale care au rezultate slabe pentru indicatorul Glenday sunt marcate cu galben (cu un indicator între 30% și 40%), portocaliu (40%-50%) și roșu (>50%). De obicei, când o autoritate sub-națională cheltuiește anual mai mult de 30% din veniturile nealocate pentru cheltuieli de capital, ea riscă să nu poată acoperi costurile privind exploatarea și întreținerea pentru aceste investiții.

Ceea ce indică tabelul de mai jos este că autoritățile sub-naționale din regiunea Deltei Dunării au cheltuit mai mult de 30% din veniturile nealocate pentru perioada 2009-2012 pentru cheltuieli de capital. De exemplu, Consiliul Județean Tulcea a cheltuit o sumă aproape egală cu veniturile sale nealocate pentru 2009-2012 pentru cheltuieli de capital. Aceasta poate afecta capacitatea Consiliului Județean de a acoperi costurile privind exploatarea și întreținerea pentru aceste investiții în viitor și poate afecta capacitatea acestuia de a primi noi investiții de capital în viitor.

Tabel 53: Indicatori pentru sustenabilitatea financiară pentru 2009-2012

UAT	Venituri totale	Venituri nealocate	Cheltuieli de capital	Indicator Glenday	Indicator Giosan
	A	B	c	c/b	b/a
Consiliul Județean Constanța	326.452.346 €	156.259.992 €	100.498.479 €	64,3%	47,9%
Corbu	8.054.491 €	6.444.678 €	1.590.854 €	24,7%	80,0%
Istria	3.140.237 €	1.545.858 €	1.140.081 €	73,8%	49,2%
M Viteazu	4.405.674 €	2.675.040 €	1.133.083 €	42,4%	60,7%
Săcele	2.788.736 €	1.569.680 €	597.537 €	38,1%	56,3%
Tulcea	157.245.750 €	65.730.432 €	64.218.602 €	97,7%	41,8%
Tulcea	136.146.513 €	81.943.792 €	19.877.169 €	24,3%	60,2%
Babadag	11.331.977 €	6.512.375 €	223.126 €	3,4%	57,5%
Isaccea	8.335.551 €	5.617.890 €	1.440.761 €	25,6%	67,4%
Macin	12.492.778 €	5.778.111 €	1.576.503 €	27,3%	46,3%
Sulina	6.510.439 €	3.754.967 €	848.898 €	22,6%	57,7%
Baia	7.299.931 €	5.257.761 €	2.548.625 €	48,5%	72,0%
Beștepe	2.035.137 €	1.198.697 €	647.920 €	54,1%	58,9%
C.A. Rosetti	1.298.310 €	647.042 €	63.191 €	9,8%	49,8%
Ceamurlia de Jos	3.435.255 €	1.557.638 €	1.420.061 €	91,2%	45,3%
Ceatalchioi	1.047.293 €	630.087 €	214.011 €	34,0%	60,2%
Chilia Veche	3.053.134 €	1.948.163 €	490.315 €	25,2%	63,8%
Crîșan	2.789.202 €	1.485.005 €	1.363.667 €	91,8%	53,2%
Frecatei	3.182.020 €	1.967.839 €	67.765 €	3,4%	61,8%

Greci	6.353.023 €	3.035.817 €	2.777.560 €	91,5%	47,8%
Grindu	5.106.507 €	1.168.665 €	3.563.392 €	304,9%	22,9%
I.C. Brătianu	2.114.683 €	1.002.489 €	883.597 €	88,1%	47,4%
Jijila	4.279.411 €	2.391.820 €	741.397 €	31,0%	55,9%
Jurilovca	4.777.190 €	2.431.423 €	994.065 €	40,9%	50,9%
Luncavița	5.015.322 €	2.815.205 €	1.338.102 €	47,5%	56,1%
Mihail Kogălniceanu	6.055.344 €	3.190.933 €	3.004.746 €	94,2%	52,7%
Mahmudia	4.019.810 €	2.480.180 €	1.346.552 €	54,3%	61,7%
Maliuc	1.767.617 €	1.024.735 €	440.760 €	43,0%	58,0%
Mihai Bravu	2.730.268 €	1.519.798 €	896.404 €	59,0%	55,7%
Murighiol	6.858.034 €	3.202.125 €	3.686.888 €	115,1%	46,7%
Niculițel	6.244.254 €	3.196.214 €	3.038.150 €	95,1%	51,2%
Nufăru	4.325.154 €	1.821.619 €	2.274.290 €	124,8%	42,1%
Pardina	1.445.311 €	1.243.468 €	367.984 €	29,6%	86,0%
Sarichioi	7.703.022 €	3.849.136 €	2.885.637 €	75,0%	50,0%
Sf. Gheorghe	1.423.581 €	1.006.774 €	270.535 €	26,9%	70,7%
Slava Cercheza	2.513.852 €	1.378.956 €	758.895 €	55,0%	54,9%
Smârdan	1.658.462 €	1.170.600 €	374.716 €	32,0%	70,6%
Somova	3.781.982 €	2.355.596 €	752.660 €	32,0%	62,3%
Văcăreni	2.265.192 €	1.445.125 €	250.955 €	17,4%	63,8%
Valea Nucarilor	4.648.242 €	2.479.620 €	1.664.654 €	67,1%	53,3%
TOTAL	786.131.034 €	396.735.343 €	232.272.587 €	58,5%	50,5%

Indicatorul Glenday a fost extins pentru a estima spațiul fiscal pentru cheltuieli de capital pentru autoritățile sub-naționale în perioada de implementare 2014-2023. Metodologia este explicată detaliat în raportul Băncii Mondiale privind *Criterii îmbunătățite de ordonare după prioritate a proiectelor PNDL*. Tabelul de mai jos prezintă spațiul fiscal estimat pentru autoritățile sub-naționale din Delta Dunării în perioada de implementare 2014-2023. Tabelul poate fi folosit ca instrument pentru ghidarea investițiilor în Delta Dunării și pentru asigurarea sustenabilității acestora după finalizarea lor.

Tabel 54: Indicele de sustenabilitate financiară pentru UAT-urile din Delta Dunării

UAT	Indicele de sustenabilitate financiară pentru 2014-2023
Consiliul Județean Constanța	€ 170,744,238
Corbu	€ 7,023,553
Istria	€ 1,688,042
M Viteazu	€ 2,917,810
Săcele	€ 1,714,197
Consiliul Județean Tulcea	€ 71,101,009
Tulcea	€ 89,134,947
Babadag	€ 7,107,424

Isaccea	€ 6,139,681
Macin	€ 6,297,618
Sulina	€ 4,094,718
Baia	€ 5,697,367
C.A. Rosetti	€ 702,471
Ceamurlia de Jos	€ 1,696,196
Ceatalchioi	€ 683,504
Chilia Veche	€ 2,118,648
Crișan	€ 1,618,109
Frecatei	€ 2,145,023
Greci	€ 3,289,023
Grindu	€ 1,271,588
I.C. Brătianu	€ 1,092,760
Jijila	€ 2,604,590
Jurilovca	€ 2,652,262
Luncavița	€ 3,070,485
M. Kogălniceanu	€ 3,472,338
Mahmudia	€ 2,713,923
Maliuc	€ 1,116,111
Mihai Bravu	€ 1,655,757
Murighiol	€ 3,480,727
Niculițel	€ 3,467,076
Nufăru	€ 1,982,793
Pardina	€ 1,348,953
Sarichioi	€ 4,204,014
Sf. Gheorghe	€ 1,095,944
Slava Cercheza	€ 1,499,672
Smârdan	€ 1,280,272
Somova	€ 2,565,563
Văcăreni	€ 1,582,360
Valea Nucarilor	€ 2,701,511
<hr/>	
TOTAL	€ 430,772,277

Toate autoritățile publice sub-naționale din regiunea Deltei Dunării au o marjă estimată de cheltuieli de capital de aproximativ 430 de milioane pentru perioada de implementare 2014-2023, din care aproximativ 40% reprezintă bugetul operațional estimat al județului Constanța. În mod ideal, investițiile de capital pornite de autoritățile sub-naționale din Delta Dunării ar trebui să se încadreze în marjele prezentate mai sus, pentru a evita ca aceste autorități sub-naționale să nu poată acoperi costurile de exploatare și întreținere a acestor investiții.

1.3. Parteneriate și cooperare

Localitățile din zona DD sunt membre ale **Asociației de Dezvoltare Durabilă a Județului Tulcea (ADDJT)** (<http://www.addj.ro/>), care a luat ființă în noiembrie 2007, la inițiativa conducerii Consiliului Județean Tulcea, în scopul dezvoltării pe termen lung a comunităților locale membre prin accesarea fondurilor UE de dezvoltare rurală. Entitate juridică de drept privat, asociația are ca membri unitățile administrativ-teritoriale din județul Tulcea. În prezent, asociația are 33 de membri, dintre care 32 de comune (printre care și următoarele comune din zona analizată: Baia, Beștepe, C.A. Rosetti, Ceamurlia de Jos, Chilia Veche, Frecăței, Greci, Grindu, Luncavița, I.C. Brătianu, Jurilovca, Mahmudia, Mihail Kogălniceanu, Pardina, Sarichioi, Sf. Gheorghe, Slava Cercheză, Smârdan, Somova și Valea Nucarilor) și Consiliul Județean.

Obiectivele prin care Asociația își propune să își ducă la îndeplinire scopul sunt:

- a. elaborarea de proiecte/programe de dezvoltare durabilă a județului Tulcea în vederea accesării fondurilor europene;
- b. elaborarea programelor și strategiilor de dezvoltare și stabilirea unor priorități și căi de acțiune pentru atingerea acestora;
- c. elaborarea și realizarea de studii privind dezvoltarea și reabilitarea infrastructurii locale în vederea creșterii calității vieții și a oportunităților de dezvoltare economică a județului Tulcea;
- d. sprijinirea administrațiilor locale pentru dezvoltarea capacității instituționale în vederea accesării fondurilor europene;
- e. sprijinirea inițiativelor care conduc la dezvoltarea economică, socială și culturală a comunităților care au ca scop final creșterea calității vieții;
- f. promovarea și sprijinirea valorificării potențialului economic și a potențialului de dezvoltare la nivelul întregului județ;
- g. promovarea cetățeniei active – implicarea cetățenilor în actul de decizie;
- h. protejarea, promovarea și susținerea dezvoltării patrimoniului natural, istoric, arheologic și cultural;
- i. realizarea de parteneriate cu alte entități juridice publice și private din țară și din străinătate în scopul atingerii obiectivelor asociației;
- j. inițiere, realizare și implementare de proiecte prioritare pentru membrii asociației în vederea realizării scopului propus.

ADDJT a deșus 9 proiecte proprii pentru finanțare prin PO DCA (3 dintre ele vizează managementul performant, eficiența bugetară și planificarea strategică a dezvoltării rurale), POS DRU (3), POS CCE, PNDR și POC Bazinul Mării Negre, dintre care 4 sunt implementate. Prin proiectul REGIOPLAN Sud-Est și Delta REGIOPLAN (PO DCA) au fost elaborate, într-un cadru unitar, 46 de Strategii de dezvoltare pentru perioada 2012-2016, unele comune revizindu-și deja strategiile pentru 2020.

De asemenea, localitățile sunt membre ale **ADI Laguna Razim – Delta Dunării**, înființată în 2008 și care, conform actului constitutiv și statutului, are drept activități principale următoarele:

- a) întocmirea de studii, realizarea și implementarea de proiecte în domenii prioritare și de interes comun, la nivelul județului Tulcea, pentru: îmbunătățirea infrastructurii regionale de transport, mediu, utilități publice, socială, educațională etc.; îmbunătățirea sistemului integrat pentru situații de urgență prin achiziționarea în comun a echipamentelor pentru intervenții în situații de urgență și furnizarea în comun a serviciului public de intervenție în situații de urgență; sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri local și zonal; sprijinirea dezvoltării durabile a comunelor; îmbunătățirea infrastructurii de transport local; sprijinirea cercetării, inovării tehnologice și crearea societății informaționale; creșterea ocupării și dezvoltării resurselor umane, a serviciilor sociale și a calității vieții; îmbunătățirea infrastructurii serviciilor de sănătate și a infrastructurii sociale, educaționale; dezvoltarea durabilă și promovarea turismului; implicarea cetățenilor în actul de decizie; protejarea, promovarea și susținerea dezvoltării patrimoniului natural, istoric, arheologic și cultural.
- b) culegerea propunerilor de proiecte, precum și a posibilităților de finanțare a acestora din domeniile de interes comun, precum și sistematizarea lor în concepția dezvoltării zonale și a susținerii inițiativei locale;
- c) facilitarea colaborării, cooperării pentru realizarea, implementarea și finanțarea unor proiecte comune de investiții;
- d) creșterea șanselor de absorbție a fondurilor structurale și de coeziune, precum și a altor fonduri destinate dezvoltării durabile zonale.

Există și două Asociații de Dezvoltare Intercomunitară pentru utilități: ADI „Dezvoltarea Durabilă a Serviciilor de Apă și Canalizare din județul Tulcea” și Asociația de Dezvoltare Intercomunitară a Infrastructurii de Deșuri Menajere.

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară „Dezvoltarea Durabilă a Serviciilor de Apă și Canalizare din județul Tulcea” are ca și unități administrativ-teritoriale membre delegate: Județul Tulcea, Municipiul Tulcea, Orașul Isaccea, Orașul Sulina, Orașul Măcin, Orașul Babadag și Comuna Somova. Gestiunea serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare din județul Tulcea a fost delegate către SC Aquaserv SA Tulcea, prin Contract de delegare aprobat prin HCL nr. 263/2007. În 2008 a fost aprobat proiectul major „Reabilitarea și extinderea sistemelor de apă și apă uzată în județul Tulcea”, proiect cofinanțat din Fondul de Coeziune, prin POS Mediu 2007-2013, Axa 1 (valoare totală 419.371.852 lei). Proiectul a presupus investiții pentru îmbunătățirea proceselor de captare, tratare și distribuție a apei potabile și pentru colectarea și epurarea apelor uzate în aglomerările Tulcea, Sulina, Isaccea și Măcin, în conformitate cu Directivele UE în sectorul de apă și apă uzată, precum și asistență tehnică pentru managementul proiectului și pentru supervizarea lucrărilor.

În 2012 a fost constituită **Asociația de Dezvoltare Intercomunitară a Infrastructurii de Deșuri menajere din Tulcea**, formată din toate UAT-urile județului și CJ Tulcea. Scopul asociației este înființarea, organizarea, reglementarea, exploatarea, monitorizarea și gestionarea în comun a serviciului de salubritate a localităților de pe raza de competență a UAT-urilor membre, precum și realizarea în comun a unor proiecte de investiții publice de interes zonal sau regional destinate înființării,

modernizării și/sau dezvoltării, după caz, a sistemelor de utilități publice aferente serviciului de salubritate pe baza strategiei de dezvoltare a acestuia și furnizarea în comun a serviciilor prin gestiunea delegată a activităților ce compun serviciile, pe baza unor contracte de delegare a gestiunii, atribuite, conform legii, unor operatori. În 2013 au fost contractate 134.750.138 lei prin POS Mediu, Axa 2, pentru realizarea proiectului „Sistem de management integrat al deșeurilor în județul Tulcea”.

Pe teritoriul DD au fost constituite 2 grupuri de acțiune locală (GAL) și un grup local de pescărie durabilă (FLAG).

GAL Delta Dunării (<http://www.gal-deltadunarii.ro/>)

Membrii asociației sunt o autoritate publică locală (Comuna Nufăru), o asociație agricolă (Societatea agricolă „Mixta Beștepe”), un grup de producători (SC Legume Sabangia SRL), 5 ONG-uri (Asociația Hercinica, Asociația Delta Eco-Tur, Asociația Sfânta Ecaterina, Asociația Avântul Ceamurlia de Jos, Asociația Comunitatea Rușilor Lipoveni din România), un SRL (SC Delta Real Invest SRL) și o asociație familială (Drăgoi Marin AF).

Teritoriul acoperit de GAL este format din 9 localități: Beștepe, Ceamurlia de Jos, Jurilovca, Mahmudia, Mihai Viteazu, Murighiol, Nufăru, Sarichioi, Valea Nucarilor.

Figura 53: Localizare GAL Delta Dunării

Sursa: Planul de dezvoltare locala GAL Delta Dunării

În cadrul strategiei de dezvoltare a teritoriului GAL Delta Dunării (actualizată în 2013) au fost identificate trei priorități și 4 obiective specifice:

1. Creșterea calității vieții populației din mediul rural (1.1. Îmbunătățirea cunoștințelor tehnice și economice ale populației din mediul rural, care desfășoară activități în sectorul agricol și non-agricol, 1.2. Susținerea inițiativelor de antreprenariat în sectorul agricol și non-agricol)
2. Valorificarea durabilă a resurselor naturale și culturale ale teritoriului (2.1. Creșterea atractivității turistice a teritoriului și implicit a veniturilor alternative ale populației)
3. Consolidarea inițiativelor de cooperare și parteneriat (3.1. Dezvoltarea de parteneriate transnaționale și funcționarea grupului de acțiune locală)

Tabel 55: Proiecte selectate în cadrul GAL-ului (ian. 2015)

Măsură	Număr proiecte	Valoare totală (Euro)	Suma decontată (Euro)
111 Formare profesională (training), informare și difuzare de cunoștințe	1	73.981	0
112 Instalarea tinerilor fermieri (ferme vegetale, zootehnice, apicole)	31	1.196.000	717.600
312 Sprijin pentru dezvoltarea sectorului non-agricol (alte activități de editare)	1 (finalizat)	200.000	169.119
313 Încurajarea activităților turistice	2	173.017	0
322 Valorificarea obiectivelor de patrimoniu cultural și natural	9	809.457	0
421 Implementarea proiectelor de cooperare	1	20.000	0
TOTAL	45	2.472.455	886.719

Sursa: Rapoartele afișate pe site-ul GAL-ului

GAL Valea Teliței (<http://www.galvaleatelitei.ro/>)

Parteneriatul public-privat GAL Valea Teliței este format din 9 membri:

- Reprezentanți ai sectorului public – 2 parteneri publici
- Reprezentanți ai sectorului privat – 3 agenți economici (SC Lidas Impex SRL), 2 ONG-uri (Uniunea Ucrainenilor din România, prin Organizația Locală Telița, Asociația EcoParches), o asociație agricolă (Societatea Agricolă Parches) și un grup de producători (reprezentat prin punct de lucru PFA Covaliov Silviu, Asociația Crescătorilor de Albine)
- Reprezentanți ai societății civile

Teritoriul acoperit de GAL este format din 3 localități: Frecăței, Mihail Kogălniceanu și Somova.

Figura 54. Localizare GAL Valea Teliței

Sursa: Planul de dezvoltare locală GAL Valea Teliței

Planul de dezvoltare locala al teritoriului GAL "Valea Teliței" a fost conceput pe trei priorități principale:

- creșterea calității vieții populației din microregiune;
- valorificarea durabilă a resurselor naturale și culturale ale teritoriului;
- consolidarea inițiativelor de cooperare.

Obiectivele operaționale stabilite de comun acord cu partenerii implicați sunt:

- îmbunătățirea cunoștințelor tehnice și economice ale populației care desfășoară activități în sectoarele agricol și non-agricole;
- susținerea inițiativelor de antreprenariat în sectoarele agricol și non-agricole;
- creșterea atractivității turistice a teritoriului și, implicit, a veniturilor alternative ale populației;
- dezvoltarea de parteneriate transnaționale.

Acțiunile specifice, ce au în vedere atât formarea profesională a locuitorilor teritoriului GAL, încurajarea antreprenariatului local cu scopul dezvoltării unor sectoare non-agricole, sprijinirea micilor ferme de semi-subzistență cu scopul creșterii competitivității acestora, sprijinirea unor investiții ce vizează activitățile și serviciile turistice locale, valorificarea și promovarea obiectivelor de patrimoniu cultural și istoric, dar și cooperarea internă și externă prin deschiderea actorilor locali spre comunicare și schimburi de expertiză.

Tabel 56: Proiecte selectate

Măsură	Număr proiecte	Valoare totală (Euro)
111 Formare profesională (training), informare și difuzare de cunoștințe	2	111.073
112 Instalarea tinerilor fermieri (ferme vegetale, zootehnice, apicole)	26	1.016.000
123 Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere	1	113.770
312 Sprijin pentru dezvoltarea sectorului non-agricol (alte activități de editare)	4	701.972
313 Încurajarea activităților turistice	1	201.700
322 Valorificarea obiectivelor de patrimoniu cultural și natural	8	1.381.922
421 Implementarea proiectelor de cooperare	2	45.000
TOTAL	44	3.571.437

Sursa: Rapoartele de selecție afișate pe site-ul GAL-ului

Asociația Grup Local pentru Pescărie Durabilă în Delta Dunării (FLAG) (<http://www.flagdelta.ro/>)

Parteneriatul (FLAG-ul) este o organizație non-guvernamentală compusă din reprezentanți ai sectorului public, privat și societății civile, relevanți pentru zona pescărească. Sunt 5 membri parteneri ai FLAG-ului: Asociația de pescari Ro – Pescador, Consiliul Județean Tulcea, Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării, Asociația Black Sea, Asociația Pescarilor Rechinul.

Teritoriul FLAG-ului acoperă 3 orașe (Isaccea, Sulina și Tulcea – zona pescărească) și 19 comune (Beștepe, C.A. Rosetti, Ceamurlia de Jos, Ceatalchioi, Chilia Veche, Crișan, Grindu, Jurilovca, Luncavița, Mahmudia, Maliuc, Murighiol, Nufăru, Paradina, Sarichioi, Sfântu Gheorghe, Somova, Văcăreni, Valea Nucarilor).

Obiectivul general este dezvoltarea durabilă a zonei sprijinind din punct de vedere economic, social și de mediu comunitățile pescărești, respectiv stoparea declinului sectorului și reconversia grupurilor afectate.

Măsurile propuse prin strategie se referă la realizarea unei infrastructuri turistice și promovarea ecoturismului, la consolidarea competitivității zonelor de pescuit și valorificarea produselor pescărești, la diversificarea activităților prin promovarea unor locuri de muncă multiple pentru pescari, la protecția mediului și îmbunătățirea patrimoniului natural și arhitectonic, precum și la acțiuni de formare pentru punerea în aplicare a strategiei. Astfel, au fost depuse și selectate proiecte pe următoarele măsuri și acțiuni:

- **M1. Îmbunătățirea calității vieții comunităților prin sprijinirea infrastructurii și serviciilor legate de turism și prin promovarea ecoturismului**
  - o A1. Crearea, modernizarea, extinderea sau reabilitarea de unități de cazare, masă și agrement cu specific pescăresc, inclusiv dezvoltarea utilităților necesare bunei funcționări a acestora
  - o A2. Crearea de facilități de desfășurare a activităților tipice ecoturismului pescăresc, inclusiv amenajarea de suprafețe de teren și de luciu de apă în acest scop
  - o A3. Implementarea de cursuri de formare pentru viitorii angajați în domeniul ecoturismului, cu obținerea de certificate de calitate
  - o A5. Promovarea ecoturismului pescăresc și a evenimentelor relaționate cu acesta
  - o A6. Identificarea și valorificarea de rute turistice cu specific pescăresc
  - o A7. Restructurarea și redirecționarea activităților economice cu scopul promovării ecoturismului pescăresc
- **M2. Exploatarea potențialului endogen al zonei prin consolidarea competitivității zonelor pescărești și prin crearea unor locuri de muncă suplimentare, în afara sectorului pescuitului**
  - o A1. Investiții destinate consolidării competitivității zonelor pescărești
  - o A2. Investiții destinate creării de noi locuri de muncă pentru pescarii sau lucrătorii din sectorul pescăresc, în domenii complementare acestuia, inclusiv în activități tradiționale
  - o A3. Promovarea de noi activități în rândul muncitorilor din sectorul pescăresc, formarea și integrarea acestora în noi domenii de activitate
- **M3. Protejarea, conservarea și valorificarea patrimoniului natural și cultural al zonei**
  - o A1. Investiții în acțiuni de protejare, conservare și valorificare a patrimoniului natural în zona FLAG pentru menținerea atractivității acesteia
  - o A2. Investiții în acțiuni de protejare, conservare și valorificare a patrimoniului cultural, inclusiv, a celui imaterial, în zona FLAG Pescărie Durabilă în Delta Dunării
  - o A3. Investiții în acțiuni de sensibilizare a populației cu privire la protejarea patrimoniului natural și cultural
  - o A4. Investiții în refacerea unor obiective de patrimoniu care au dispărut sau construirea de obiective care respectă întocmai caracteristicile arhitecturii tradiționale

Tabel 57: Proiecte selectate

Raport de selecție nr./data	Măsuri/Acțiuni	Număr proiecte	Valoare totală (lei)
-----------------------------	----------------	----------------	----------------------

Nr. 1604/3.4.2014	M2. A1. (1) M1. A2. (5)	6	1.906.135
Nr. 1823/22.4.2014	M1. A2. (3) M1. A6. (9) M1. A7. (1) M2. A1. (6)	19	7.351.122
Nr. 1962/12.5.2014	M1. A1. (2) M1. A2. (5) M1. A6. (3) M2. A1. (3) M2. A3. (1) M3. A2. (4)	18	9.888.225
Nr. 2117/8/9/23.5.2014	M1. A1. (6) M1. A7. (2) M2. A1. (1) M2. A3. (2) M3. A1. (1) M3. A2. (1)	13	15.006.271
Nr. 2841/27.6.2014	M1. A2. (1) M2. A1. (1) M3. A4. (1)	3	6.492.678
Nr. 3411/16.7.2014	M1. A2. (6)	6	1.379.367
Nr. 3733/31.7.2014	M1. A1. (3) M1. A2. (11) M1. A3. (2) M1. A5. (3) M1. A6. (18) M2. A1. (37) M2. A2. (1) M3. A1. (1) M3. A2. (2) M3. A3. (3) M3. A4. (2)	83	92.781.437
Nr. 3734/31.7.2014	M1. A1. (1) M1. A2. (1)	2	3.766.087
Nr. 4541/10.10.2014	M1. A1. (1) M2. A2. (1) M3. A2. (1)	3	3.051.219
Total		153 (10 finalizate, 2 reziliate)	141.622.541

Sursa: Rapoartele de selecție ale FLAG

Mai putem menționa aici și faptul că au fost dezvoltate parteneriate cu factorii interesați și locuitorii din localitățile component ale ITI DD prin intermediul proiectului Delta REGIOPLAN (finanțat prin PO DCA), în cadrul căruia au fost elaborate, într-un cadru unitar, 46 de Strategii de dezvoltare pentru perioada 2012-2016, iar unele comune au continuat aceste parteneriate pentru a actualizeze strategiile până în 2020. Din punct de vedere al colaborărilor internaționale se observă dezvoltarea mai puternică a relațiilor cu localități din Italia, Franța, Ucraina. De asemenea, localitățile din zona DD sunt interesate să dezvolte în viitor relații de colaborare cu localități din Germania și Austria.

Localitate	Înfrățiri	Colaborări
Babadag	Canarno, Bulgaria	Transley, Marea Britanie
Frecăței	Aprilia, Italia	
Grindu		Oziornoie, Ucraina
Isaccea		orașe din Italia și Franța
Măcin	Blaye, Franța	
Mihai Bravu	Aytre, Franța	
Tulcea	Aalborg, Danemarca ; Werkendam, Olanda ; Suzhou, China ; Amasya, Turcia Fratte Polines, Rovigo și Aprilia, Italia Larnaca, Cipru ; Izmail, Ucraina	Ulm și Neu Ulm, Germania Ardeea, Latina și L'Aquila, Italia Pionki, Polonia

Sursa: Site-urile oficiale ale primăriilor și CJ Tulcea

1.4. Servicii electronice

În prezent, aproximativ 50% dintre cetățenii din zona ITI DD au acces la rețeaua în bandă largă (prin diferite tehnologii precum Wimax, xDSL, FTTP etc.). Totuși, există comunități în care nu există infrastructura necesară în acest sens: Baia, Beștepe, C.A. Rosetti, Ceatalchioi, Chilia Veche, Crișan, Frecăței, Jijila, Jurilovca, Luncavița, Maliuc, Mihail Kogălniceanu, Nufăru, Pardina, Sarichioi, Smârdan, Valea Nucarilor, Văcăreni etc. Există investiții pentru extinderea infrastructurii de bandă largă prin proiectul RO-NET în: Baia, Ceatalchioi, Crișan, Frecăței, Jurilovca, Maliuc, Mihai Bravu, Mihail Kogălniceanu, Sarichioi și Smârdan. De asemenea, în cadrul strategiei sunt avute în vedere investiții suplimentare pentru restul localităților în actuala perioadă de programare.

Chiar dacă numărul cetățenilor care utilizează Internetul este în creștere, accesul acestora la servicii publice online este încă foarte limitat. În 2015, doar 5 primării furnizează facilități online pentru plata taxelor locale (Tulcea, Isaccea, Frecăței, Luncavița, Niculițel), în timp ce altele nu au nici măcar site propriu (C.A. Rosetti, Maliuc, Sfântu Gheorghe etc.). În plus, multe dintre site-urile existente nu au fost actualizate în ultimii ani și nu există un sistem integrat pentru schimbul de informații între diferitele autorități locale.

2. Nevoi legate de capacitatea administrativă

Principalii beneficiari instituționali sunt: Consiliul Județean Tulcea, aproape patruzeci (40) de alte autorități locale (inclusiv orașul Tulcea și patru orașe), Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării (ARBDD) și alte instituții publice centrale, situate în zona ITI. În plus, diverși beneficiari sunt așteptați din sectorul privat. Cei mai mulți dintre acești beneficiari au experiență și capacitate limitate de implementare a tipurilor de proiecte avute în vedere în cadrul programului ITI, precum și necesitatea ulterioară de operare și mentenanță (O&M). Resursele bugetare limitate și provocările în menținerea personalului în zonele îndepărtate (de exemplu, personalul din sectorul de sănătate și educație) a pus la încercare sistemele administrative. Necesitatea unei coordonări eficiente a inițiativelor și a intervențiilor vor prezenta cereri administrative suplimentare asupra beneficiarilor, și se propune stabilirea unor noi organizații (de exemplu, o organizație de management al destinației pentru sectorul turismului). Gestionarea unui element de patrimoniu natural, cum este Delta Dunării, necesită anumite abilități și competențe specifice pentru ARBDD și pentru alte organizații de mediu, autorități publice locale, precum și pentru comunități în general.

Prin urmare, există nevoi semnificative pentru a dezvolta entități guvernamentale eficiente, transparente și accesibile. Acest lucru include: (a) îmbunătățirea **capacității** generale **de management al proiectului**, atât în sectorul privat cât și în cel public, inclusiv pregătirea și implementarea proiectelor pentru finanțare (de exemplu, dezvoltarea de linii directe pentru achiziții publice și sisteme de control, recrutare și managementul de personal și consultanți, abilități tehnice și economice de documentare, aranjarea de parteneriate și integrarea inițiativelor finanțate de ITI cu alte activități ale beneficiarilor); (b) să promoveze un **sistem** eficace și eficient **de implementare** (mecanisme de coordonare a beneficiarului, și sistemele de management și control), inclusiv pentru contractare, management financiar, monitorizare și control al implementării; (c) să ofere **măsuri de sprijin specifice** legate de investițiile în cadrul fiecărui Program Operațional (PO), în special pentru sectorul public (pe baza funcției, conform mandatului lor). De exemplu, să permită un mediu local competitiv de afaceri (inclusiv turismul), să gestioneze sănătatea la nivel local, educația și alte servicii publice, și să asigure angajamente efective ale actorilor locali în managementul zonelor reconstruite din punct de vedere ecologic; (d) întărirea **capacității de coordonare între instituțiile publice** cu atribuții în conservarea biodiversității și reconstrucția ecologică a Deltei Dunării printr-o mai bună comunicare și armonizarea intereselor instituțiilor implicate, în beneficiul protecției mediului și a biodiversității unice a Dunării, în beneficiul protecției mediului și a biodiversității unice a Dunării; (e) să sporească facilitățile, abordările și instrumentele pentru **acces ușor** al publicului la informații și servicii publice și creșterea transparenței serviciilor publice (inclusiv dezvoltarea și implementarea unui sistem informațional integrat pentru autoritățile locale din teritoriul ITI, cu website-uri funcționale și actualizate și o gamă largă de servicii publice online, precum și asigurarea interoperabilității între diferiți actori publici); și (f) să ajute la promovarea unui puternic sentiment de **proprietate** asupra proceselor și rezultatelor intervențiilor în rândul beneficiarilor, pregătindu-i pentru O&M și viitoare îmbunătățiri continue. Capacitatea se anticipează a fi consolidată prin: (i) servicii de asistență tehnică (pentru analize operaționale,

dezvoltarea de politici și proceduri etc.); (ii) programe de formare și instruire, cu evaluări de impact; (iii) facilități de răspuns și dezvoltare de site-uri de informare publică și dialog; și (iv) spații pentru birouri, vehicule și echipamente.

Nevoie/tipul de nevoie	Prioritate ¹⁰²	Termen*	Sinergie	Responsabilitate
➤ îmbunătățirea capacității generale de management al proiectului	Ridicată	Scurt	Economie/Turism/ Dezvoltare rurală Educație/formare	Autorități locale Beneficiari
➤ promovarea unui sistem eficace și eficient de implementare și monitorizare/control	Ridicată	Scurt – mediu – lung	Economie/Turism/ Dezvoltare rurală Educație/formare	Autorități locale Beneficiari
➤ oferirea de măsuri de sprijin specifice legate de investițiile în cadrul fiecărui Program Operațional	Ridicată	Scurt	Economie/Turism/ Dezvoltare rurală Educație/formare	Autorități locale Beneficiari
➤ întărirea capacității de coordonare între instituțiile publice cu atribuții în conservarea biodiversității și reconstrucția ecologică a Deltei Dunării	Ridicată	Scurt	Economie/Turism Mediu	Autorități locale
➤ sporirea facilităților, abordărilor și instrumentelor pentru acces ușor al publicului la informații și creșterea transparenței	Ridicată	Scurt- mediu	Economie/Turism/ Dezvoltare rurală Incluziune socială	Autorități locale
➤ promovarea unui puternic sentiment de proprietate asupra proceselor și rezultatelor intervențiilor în rândul beneficiarilor	Ridicată	Scurt – mediu – lung	Economie/Turism/ Dezvoltare rurală Incluziune socială	Autorități locale

¹⁰² Acestea sunt propuneri de priorități, clasificate doar în sectorul respectiv. Acestea vor fi ordonate după prioritate după aceea, în timpul desfășurării etapei de „Strategie” (Noiembrie 2014) pentru a reflecta importanța trans-sectorială și a întregii regiuni.

3. Nevoi de asistență tehnică pentru implementarea programului

În plus față de asistență tehnică (AT) ce trebuie definită pentru fiecare sector și în legătură cu capacitatea administrativă generală, Asociația recent stabilită pentru Dezvoltare Intercomunitară (ADI) și beneficiarii ITI vor avea nevoie de AT extinsă pentru pregătirea și implementarea programului ITI într-un timp util și mod eficient, asigurarea utilizării eficiente a resurselor financiare și economice, și diseminarea informațiilor conexe. Subiecte pentru suportul formării și instruirii pentru personalul ADI și pentru beneficiarii locali vor include pregătirea proiectelor, management de proiect, achiziții publice, managementul contractelor, managementul financiar, aranjarea și managementul parteneriatelor (cu sectorul privat, precum și cu organizații ale societății civile), coordonare de proiect, monitorizare și evaluare a proiectului. O atenție deosebită va fi acordată proiectelor mai mari (de exemplu, reabilitarea a trei drumuri județene); aplicarea instrumentelor financiare inovatoare (de exemplu, pentru promovarea IMM-urilor, și de implicare a comunității în managementul de mediu); și mecanisme de coordonare pentru a asigura implementarea eficientă a abordării teritoriale integrate. Servicii de asistență tehnică vor fi necesare pentru studii de fezabilitate, dezvoltare organizațională, servicii de informare și dezvoltare de site-uri, activități de informare publică și de promovare, organizarea de vizite de studiu și evaluări de impact. ADI va avea nevoie de asemenea de spații pentru birouri, vehicule și echipamente.

Comentarii finale

Nevoi considerabile de dezvoltare au fost identificate în zona de studiu. Bazându-ne pe un studiu de diagnostic larg și pe un proces participativ cu actorii locali, exprimând o viziune pentru zona de studiu, evaluarea nevoilor pentru fiecare sector reprezintă o piatră critică de hotar pentru o strategie de dezvoltare cuprinzătoare, durabilă și un plan de acțiune pentru această zonă. Evaluarea subliniază legăturile dintre sectoare și potențialul pentru sinergii conexe, ceea ce face din aceasta un exercițiu teritorial cu adevărat integrat. Raportul oferă „materia primă” principală pentru viitoarea definire a strategiei și pentru specificarea proiectelor de investiții și a altor inițiative de dezvoltare.

Nevoile de sector se consolidează reciproc în mod semnificativ. O nevoie fundamentală în zona de studiu - în special Delta (RBDD) - este ca zona să fie foarte bine gestionată din punct de vedere ecologic, cu o colectare serioasă de date și o capacitate de analiză și aplicare de instrumente moderne de modelare hidrologică pentru a ghida dragarea și alte acțiuni de gospodărire a apelor, atât pentru a asigura conservarea patrimoniului natural, cât și pentru a profita de potențialul unui sector de turism bazat pe cultură și natură. Celelalte sectoare vor sprijini atât dezvoltarea economică extensivă, îmbunătățirea traiului locuitorilor, și de asemenea, într-o mare măsură, vor suplimenta și contribui la consolidarea sectorului turistic. Investițiile într-un nou sistem de gestionare a pescuitului, a acvaculturii ecologice și a tranziției de-a lungul timpului către pescuit de agrement în special, sunt oportunitățile cele mai probabile pentru creșterea producției și ocupării forței de muncă crescute din sectorul pescuitului. În timp ce majoritatea oamenilor din zonele rurale vor continua să se bazeze pe agricultura tradițională - cu o productivitate și diversificare mai mare de-a lungul timpului - vizitele la ferme, produsele organice locale, și tradițiile locale, artele și meseriile vor spori produsele turistice. Conectivitatea și accesibilitatea îmbunătățită a transportului, precum și alimentarea îmbunătățită cu apă, salubritatea, gestionarea deșeurilor și infrastructura de sănătate, vor ridica nivelul de calitate a vieții pentru locuitori dar, de asemenea, vor consolida competitivitatea zonei în ce privește turismul. Sistemul de învățământ, în special programele de formare profesională, trebuie să genereze o forță de muncă puternică pentru economia locală în evoluție, în special pentru diverse sectoare de servicii.

Legăturile urban-rural și urban-urban vor deveni mai puternice. Din punctul de vedere al spațiului, zona de studiu este caracterizată de un centru principal al populației (orașul Tulcea), o rezervație a biosferei slab populată și protejată (Delta), și o zonă rurală învecinată cu câteva orașe. Nevoile determinate reflectă importanța legăturilor urban-rurale puternice, cu infrastructură îmbunătățită de transport și comunicații, oferte de servicii complete în principalele centre urbane, și agricultură locală și tradiții rurale ce sprijină dezvoltarea turismului. Ca poartă de acces spre Delta, orașul Tulcea va trebui să își îmbunătățească malurile, să îmbunătățească facilitățile portuare, să coordoneze serviciile de turism și să continue să își consolideze rolul de centru regional (județean) de servicii (pentru servicii de sănătate, educație, și servicii comerciale). Printr-o planificare turistică cuprinzătoare, bazată pe zonă și prin rețelele de transport modernizate, afinitatea dintre economiile din orașul Tulcea și cele patru orașe (Măcin, Isaccea, Babadag și Sulina) este de așteptat să devină mai puternică.

Investițiile „hard” și „soft” trebuie să fie implementate împreună. Politicile clare, dezvoltarea instituțională și nevoile de asistență/consultanță tehnică, vor sprijini eficiența și durabilitatea investițiilor materiale necesare. O astfel de integrare a măsurilor „hard” și „soft” se aplică tuturor sectoarelor analizate. Acestea trebuie să fie implementate într-un mod integrat, atent ordonate într-un plan de implementare a programului. În plus, scopul și complexitatea implementării solicită o dezvoltare și un suport foarte importante ale capacității administrative, atât pentru organizarea implementării programului la nivel local cât și autoritatea locală beneficiară respectivă, pentru a asigura implementarea eficientă și în timp util a programului.

A răspunde eficient la nevoile definite va fi o provocare pentru autorități. Autoritățile locale din zona de studiu au o capacitate administrativă și financiară limitată de implementare a investițiilor noi și de reabilitare a viitoarelor operațiuni și întreținerea acestora. Scăderea continuă a populației și îmbătrânirea acesteia în zona de studiu va reduce veniturile fiscale și economiile de scară în furnizarea de servicii, adăugând o presiune suplimentară asupra autorităților. În plus, capacitatea locuitorilor de a plăti pentru servicii publice îmbunătățite este redusă. Acest lucru ridică întrebări cu privire la viitoarea politică de subvenționare a guvernului. Gestionarea viitoare a Deltei va depinde de asemenea de capacitatea ARBDD de a monitoriza și de a aplica regulamentele. Prin urmare, în raport este subliniată o nevoie de construire și sprijinire a unei capacități substanțiale prin asistență tehnică, inclusiv pentru ca entitatea sau entitățile să preia coordonarea și colaborarea cu autoritățile naționale în ce privește implementarea globală a programului.

Pașii următori. Eforturile continue se vor concentra pe consolidarea viziunii pentru zona de studiu, cu o analiză suplimentară a principalelor opțiuni de scenariu și definirea unei strategii integrate de acțiune, indicând propunerile principale de proiect, derivate din evaluarea nevoilor.¹⁰³ Strategia va include de asemenea o discuție despre modul în care pot fi abordate problemele de accesibilitate și de durabilitate. O propunere ITI și un plan de acțiune cuprinzător (cu toate proiectele propuse) va urma după ordonarea deplină în funcție de prioritate a proiectelor și a etapelor de implementare.

---

¹⁰³ Unele subiecte vor fi, de asemenea, obiectul unor studii ulterioare, cum ar fi problemele transfrontaliere, și legăturile cu inițiativele regionale mai largi pentru conservarea mediului.

Anexe

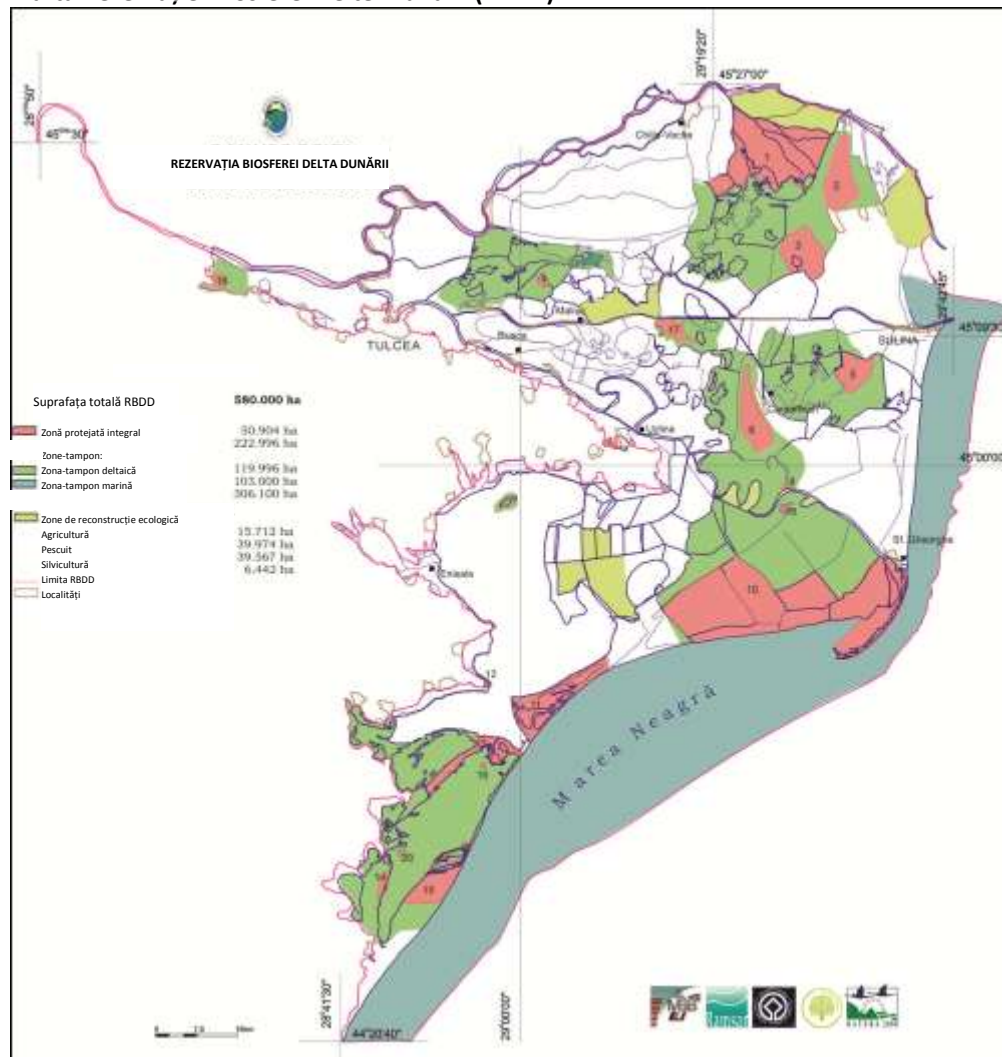
Anexa 1 – Definițiile zonei

Definiții (din secțiunea 2.1 a Raportului Diagnostic)

Delta Dunării (DD) este zona este zona denumită Rezervația Biosferei Deltei Dunării (RBDD). Zona RBDD este prezentată în harta de mai jos. Aceasta cuprinde:

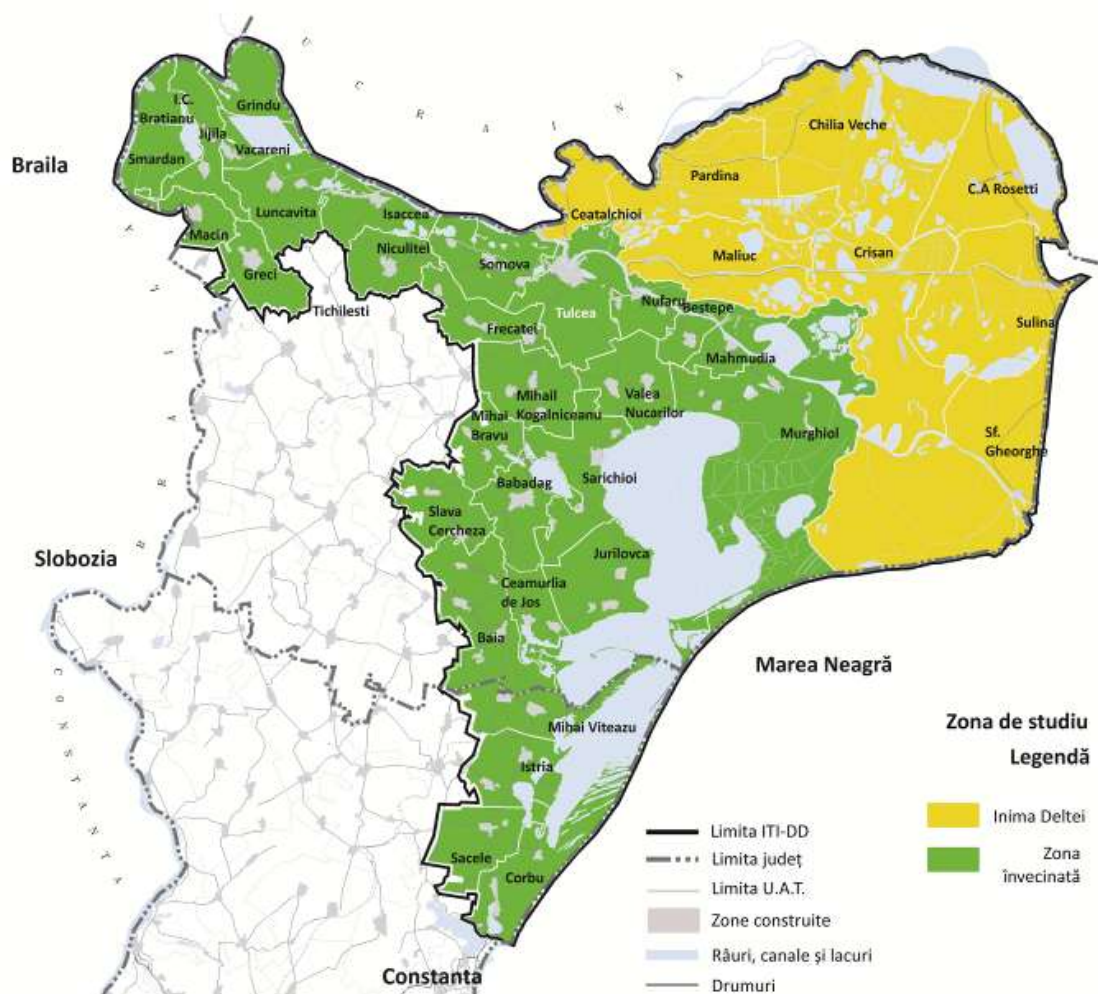
- (i) zona între brațele Sf. Gheorghe și Chilia ale râului Dunărea este numită **Delta propriu-zisă** datorită caracteristicilor sale socio-economice;
- (ii) Complexul Lagunar Razim-Sinoe-Babadag și zonele adiacente de teren; și
- (iii) zona de-a lungul fluviului Dunărea la vest de Tulcea spre Galați.

Figura 55: Harta Rezervației Biosferei Deltei Dunării (RBDD)

Zona de studiu (denumită și Regiunea Deltei Dunării) este evidențiată cu verde și galben în harta de mai jos. Acoperă RBDD și zona învecinată și constă din orașul Tulcea, patru orașe (Babadag, Isaccea, Măcin și Sulina) și treizeci și două de comune. Patru dintre comune (Corbu, Istria, Mihai Viteazu și Săcele) intră în limitele de demarcație administrativă ale județului Constanța; toate cele patru se învecinează cu zona golfului Lacului Razim-Sinoe.

Figura 56: Zona de studiu – Delta principală (galben) și Zona Limitrofă (verde)

Zona de Studiu poate fi împărțită după cum urmează:

Zonă	Zonă
1	Inima Deltei: Delta între brațele Chilia și Sfântu Gheorghe (canalele)
2	Zona la sud, inclusiv lacurile/lagunele, de exemplu L. Razim, L. Sinoe, și L. Babadag
3	Zona de-a lungul fluviului Dunării în aval de orașul Tulcea

Zona 1 este denumită **Inima Deltei** (în Galben), și Zona 2 și 3 (inclusiv Orașul Tulcea) sunt împreună denumite **Zonă Limitrofă** (în Verde) cu Delta.

Anexa 2 – Obiectivele sectoriale

Biodiversitate și managementul ecosistemului

- Dezvoltarea capacității de planificare și management a biodiversității și ecosistemelor
- Conservarea, protejarea și valorificare patrimoniului natural și combaterea/reducerea impactului activităților antropice poluante
- Dezvoltarea cercetării, educației și formării în domeniul biodiversității și protecției patrimoniului natural
- Sprijinirea IMM-urilor prietenoase cu mediul

Eficiență energetică

- Creșterea eficienței energetice în zona studiată în domeniul economic, clădiri rezidențiale și publice și furnizarea serviciilor publice
- Creșterea folosirii surselor regenerabile de energie în zona studiată
- Îmbunătățirea expertizei locale, disponibilității informațiilor și a conștientizării privind eficiența energetică

Schimbări climatice

- Dezvoltarea unei zone receptive la problemele climatice prin integrarea lor în planurile și politicile publice locale
- Promovarea dezvoltării unei economii cu emisii scăzute de carbon prin luarea unor măsuri țintite de adaptare și reducere a emisiilor GES
- Dezvoltarea parteneriatelor în domeniul schimbărilor climatice și a unor instrumente de finanțare
- Conștientizarea la nivelul populației și a mediului de afaceri privind adaptarea la schimbările climatice

Managementul riscului în caz de dezastre

- Reducerea vulnerabilității la toate tipurile de riscuri în același timp cu îmbunătățirea calității serviciilor de urgență, dezvoltarea și menținerea unei capacități de răspuns corespunzătoare
- Evaluarea principalelor tipuri de riscuri și elaborarea unor hărți de risc pentru cutremur și inundații, precum și implementarea proiectelor pentru reducerea acestor riscuri
- Elaborarea unui Sistem Județean Informațional Integrat pentru Managementul Situațiilor de Urgență ca parte a Sistemului Național Informațional privind Gestionarea Dezastrelor

Situații de urgență asociate riscurilor de poluare

- Dezvoltarea unui sistem avansat de gestionare a informației în cazul deșeurilor periculoase care pot determina scurgeri și reprezintă o amenințare pentru DD
- Reducerea riscurilor de poluare și a timpului de răspuns prin elaborarea unui plan de prevenție, dotarea cu echipamente adecvate și formarea resurselor umane

Turism

- Dezvoltarea și promovarea DD ca o destinație turistică integrată, cu un portofoliu bogat de produse și servicii durabile, prin valorificarea patrimoniului natural și cultural
- Instituirea unui mecanism de management local al destinațiilor care să se bazeze pe implicarea activă și asumarea responsabilității de către actorii locali
- Încurajarea populației locale în a deschide afaceri turistice mici, care să îndeplinească standardele de calitate și durabilitate și care să fie viabile din punct de vedere economic

Pescuit și acvacultură

- Neutralizarea dezechilibrului ecologic din rândul speciilor de pești prădători și pașnici și restaurarea calității mediului înconjurător.
- Creșterea valorii economice a activităților de pescuit și acvacultură
- Creșterea numărului de oportunități de angajare calitative în sectorul pescuit

Agricultură și dezvoltare rurală

- Promovarea integrării producătorilor din sectorul agro-alimentar (în special produse organice) în lanțul valoric
- Susținerea diversificării activităților agricole și non-agricole pentru crearea de locuri de muncă, încurajând implicarea activă a comunităților locale
- Promovarea accesului tinerilor agricultori la terenuri pentru a permite îmbunătățirea fluxurilor de venit pentru populația locală
- Conservarea, protejarea, valorificarea și promovarea patrimoniului natural și cultural, mobil și imobil, din mediul rural
- Îmbunătățirea accesului populației/agricultorilor locali la informarea privind posibilitățile de a obține fonduri PAC – crearea unei echipe speciale de extensie pentru Delta Dunării

Transport

- Creșterea conectivității teritoriale în vederea asigurării accesului la piețele din Tulcea, din restul României și din Uniunea Europeană

- Creșterea accesibilității în inima DD pentru a sprijini dezvoltarea turismului și a pescuitului, precum și mobilitatea pentru locuitorii din zonele slab populate.
- Îmbunătățirea sănătății și protecția mediului prin reducerea emisiilor și a consumului de resurse (inclusiv energie) de către sistemul de transport

Tehnologia informației și comunicațiilor (TIC)

- Asigurarea accesului deplin la rețeaua de internet în bandă largă
- Sprijin pentru utilizarea pe scară largă a TIC în mediul privat, de afaceri și public
- Asigurarea sinergiilor cu alte sectoare pentru a promova transferul de cunoștințe, servicii și dezvoltare economică

Alimentarea cu apă și sistemele de canalizare și managementul integrat al apei

- Furnizarea de apă potabilă pentru a respecta standardul de calitate a vieții și a îndeplini obiectivele de dezvoltare economică, ținând seama de cerere, fezabilitatea financiară și constrângerile de operare și mentenanță
- Sprijinirea colectării apelor uzate în mod centralizat (în funcție de cerere, fezabilitate financiară, precum și constrângerile de operare și mentenanță)
- Adoptarea de metode de epurare a apelor reziduale colectate la nivel central, într-o manieră convențională sau ieftină

Gestionarea deșeurilor solide

- Îmbunătățirea ratei de reciclare, astfel încât să se atingă obiectivul corespunzător al UE de 50% la care România s-a angajat
- Reducerea efectivă a nivelului de deșeuri, reutilizarea și reciclarea acestora în comunitățile locale
- Gestionarea deșeurilor plutoare Creșterea gradului de valorificare a deșeurilor colectate de la populație și agenți economici

Educație

- Oferirea de oportunități de învățare pe toată durata vieții pentru crearea de abilități de muncă necesare în economia secolului 21
- Sprijinirea învățământului secundar și profesional și tehnic care să pregătească elevii atât pentru o economie globală a cunoașterii globale, cât și pentru o economie locală cu anumite particularități.
- Îmbunătățirea calității sistemului educațional primar și preșcolar

Sănătate

- Îmbunătățirea accesului la serviciile de asistență medicală primară (AMP), axate pe măsuri de prevenție și detectare timpurie și tratare a bolilor cronice
- Sprijinirea unui control eficient al epidemiilor, avertizare rapidă și răspuns coordonat și monitorizarea factorilor de risc
- Îmbunătățirea infrastructurii de sănătate pentru asistență medicală primară, secundară și terțiară și un sistem de furnizare a serviciilor adaptat la tehnologii modern

Incluziune și protecție socială

- Reducerea disparităților legate de piața muncii și de capitalul uman în rândul persoanelor de etnie romă prin furnizarea de servicii îmbunătățite la nivelul fiecărei dimensiuni a excluziunii și în ansamblul său (educație, sănătate, locuire, ocupare)
- Conservarea patrimoniului cultural al minorităților etnice din zona studiată
- Îmbunătățirea rezultatelor sociale prin creșterea relevanței și a eficacității programelor de protecție socială derulate în teritoriul ITI Delta Dunării

Capacitate administrativă și management de program

- Asigurarea unor servicii publice eficiente și rentabile
- Îmbunătățirea planificării strategice și bugetare bazate pe dovezi la toate nivelurile de guvernare din regiunea DD, în vederea sprijinirii obiectivelor economice și de mediu
- Intensificarea utilizării modalității participative de luare a deciziilor în sinergie cu obiectivele de mediu și economice

Anexa 3 – Dezvoltarea agriculturii și a zonelor rurale (pe comună), tabel EN (de evaluare a nevoilor)

Tabel 58: Tabel EN Dezvoltarea agriculturii și a zonelor rurale (pe comună)													
	Comună	Nevoi identificate	Forma de intervenție			Posibile resurse de finanțare						Comentarii	
			Investiție	Asistență Tehnica	Politici/ Reglementări	EAFRD	EAGF	Guvernul României	ITI	CJ	PPP		Investiții Private
A. 1	DELTA DUNĂRII – Inima Deltei												
1	C.A Rosetti	Protecție, conservare și îmbunătățire a resurselor naturale (sol, apă)	x			x	x	x	x			x	Măsurile M10, M11, M13, M15 și transfer de cunoștințe prin M1 a EAFRD.
		Diversificare a producției din agricultură	x	X		x						x	Suport pentru investiția prin M4 (sub-măsura 4.1 și 4.2) și M6 (SM 6.1 și 6.4).
		Întinerirea populației din mediul rural	x			x	x	x					EAFRD: Măsura 6 (sub-măsura 6.1 și 6.5) și EAGF: plata pentru tinerii fermieri.
		Concesionarea terenurilor agricole publice pentru tinerii fermieri pentru stabilizarea lor			x					x			Suport puternic pentru CJ de importanță capitală
		Creșterea productivității agricole	x			x							Toate măsurile de investiție pentru agricultură.
		Creșterea zonei cu pășuni pentru a asigura resursele de hrană pentru animale	X										Finanțarea prin FEAG - plăți de ecologizare

		Investiție în dezvoltarea unei mici unități de producție a furajelor	X			x					x	Măsura M4 Investiții în active fizice
2	Ceatalchioi	Informații adecvate cu privire la oportunitățile de obținere a finanțării europene		X		x						Componenta de asistență tehnică a FEADR și suport prin Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală
		Modernizarea dotării tehnologice la nivel de fermă	X			x		x			x	Toate măsurile de investiții pentru exploatarea agricole.
		Diversificarea activităților economice	X			x		x			x	Măsura M6 (SM 6.2 și SM 6.4)
		Modernizarea infrastructurii rurale	X			x		x		x		Măsura M7 Reînnoirea serviciilor de bază și a satelor în zonele rurale (SM 7.2)
		Încurajarea implicării comunității în dezvoltarea locală		X		x		x				Prin abordarea LEADER
		Suport pentru dezvoltarea afacerii	X			x		x				Sub-măsura 6.2 și 6.4
3	Chilia Veche	Modernizarea infrastructurii drumurilor				x		x		x		Măsura M7 (SM 7.2)
		Modernizarea dotării tehnologice la nivel de fermă	X			x		x			x	Toate măsurile de investiții pentru exploatarea agricole
		Modernizarea sistemelor de control al calității pentru produsele din agricultură	X		x	x		x				Măsura 4 (SM 4.2) pentru procesare și marketing
		Diversificarea activităților economice	X			x		x			x	Măsura M6 (SM 6.2 și SM 6.4)

		Informații adecvate cu privire la oportunitățile de obținere a finanțării europene		x		x						Componenta de asistență tehnică a FEADR și suport prin Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală
		Încurajarea activităților de agricultură ecologică	X			x			x			Măsura M11 Agricultură ecologică
		Modernizarea capacităților de colectare și prelucrare a produselor agricole	X			x			x			Măsura 4 (SM 4.2) pentru procesare și marketing
		Concesionarea terenurilor agricole publice pentru tinerii fermieri pentru stabilizarea lor			x					x		Suport puternic pentru CJ de importanță capitală
4	Crișan	Diversificarea producției agricole, în special a creșterii animalelor	X	x		x			x		x	Suport pentru investiție prin M4 (sub-măsura 4.1 și 4.2) și M6 (SM 6.1 și 6.4).
		Educație/formare adecvată a forței de muncă rurale/fermierilor		x		x						Măsura M1 – Transfer de cunoștințe și informații
		Dezvoltarea fermelor mici de creștere a animalelor	X			x			x		x	Suport pentru investiție prin M4 (sub-măsura 4.1 și 4.2) și M6 (SM 6.1 și 6.4).
		Modernizarea unităților de prelucrare a animalelor	X			x			x		x	Măsura 4 (SM 4.2) pentru procesare și marketing
		Dezvoltarea activităților economice non-agricole	X	x		x			x		x	Măsura M6 (SM 6.2 și SM 6.4)
5	Maliuc	Sprijin pentru consolidarea și modernizarea fermelor mici	X			x			x			Măsura 6 (SM 6.3)

		Sprijin pentru agricultură orientată spre piață	X			x			x				Toate măsurile de investiții pentru agricultură.
		Clarificarea utilizării pentru agricultură a fostelor ferme piscicole								x			Suport puternic pentru CJ de importanță capitală
		Diversificarea producției agricole; schimbare spre culturile de mare valoare	X	x		x			x				Suport pentru investiție prin M4 (sub-măsura 4.1 și 4.2) și M6 (SM 6.1 și 6.3).
		Consolidarea terenului/fermelor	X			x		x	x				Măsura 6 (SM 6.3 și 6.5) cu înregistrare sistematică.
		Dezvoltarea de unități pentru procesare și marketing a produselor animaliere (lapte, carne)	X			x			x			x	Măsura 4 (SM 4.1 și 4.2)
		Promovarea activităților tradiționale de artizanat	X			x			x				Măsura 6 (SM 6.2 și 6.4)
		Consolidarea capacităților pentru managementul fondurilor UE		x		x						x	Componenta de asistență tehnică a FEADR
		Crearea de locuri de muncă	X			x			x		x	x	Măsura 4 (SM 4.2) și măsura 6
		Formarea forței de muncă rurale/fermierilor		x		x							Măsura 1
		Dezvoltarea fermelor mici de creștere a animalelor	X			x			x			x	Suport pentru investiție prin M4 (sub-măsura 4.1 și 4.2) și M6 (SM 6.1 și 6.3).
		Îmbunătățirea echipamentelor agricole (Partizani)	X			x			x			x	Toate măsurile de investiții pentru exploatațile agricole.
		Concesionarea terenurilor agricole publice pentru tinerii			x			x		x	x		Suport puternic pentru CJ de importanță capitală

		fermieri pentru stabilizarea lor											
6	Pardina	Modernizarea și consolidarea fermelor mici	X			x			x			x	Măsura 6 (SM 6.3)
		Modernizarea fermelor zootehnice	X			x			x			x	Toate măsurile de investiții pentru exploatațiile agricole.
		Dezvoltarea capacității locale de prelucrare a produselor animaliere	X			x			x			x	Măsura 4 (SM 4.1 și 4.2)
		Diversificarea producției agricole	X			x			x				Suport pentru investiție prin M4 (sub-măsura 4.1 și 4.2) și M6 (SM 6.1 și 6.3).
		Stimularea activităților de nișă, cum ar fi agricultura ecologică	X			x	x		x				Măsura 11
		Dezvoltarea economiei rurale	X			x			x			x	Măsura 6 (SM 6.2 și 6.4)
		Crearea de locuri de muncă	X			x			x			x	Măsura 4 (SM 4.2) și măsura 6 (SM 6.2 și 6.4)
		Concesionarea terenurilor agricole publice pentru tinerii fermieri pentru stabilizarea lor			x						x		Suport puternic pentru CJ de importanță capitală
7	Sfântu Gheorghe	Îmbunătățirea terenurilor vulnerabile la inundații, la salinizare, sau a solurilor nisipoase	X	x		x		x	x			x	Măsurile M01, M10, M11, și M13
		Dezvoltarea producției de legume	X	x		x			x				Toate măsurile de investiții pentru exploatațiile agricole.
		Dezvoltarea de ferme	x			x			x				Măsura 6 (SM 6.3)

		orientate spre piață											
		Promovarea creșterii intensive a animalelor	X			x			x			x	Suport pentru investiție prin M4 (sub-măsura 4.1 și 4.2) și M6 (SM 6.1 și 6.3).
		Promovarea activităților tradiționale de artizanat	X			x			x			x	Măsura 6 (SM 6.2 și 6.4)
		Crearea de locuri de muncă	X			x			x			x	Măsura 4 (SM 4.2) și măsura 6 (SM 6.2 și 6.4)
		Instruirea personalului local pentru acces și gestionare a fondurilor UE		x		x						x	Componenta de asistență tehnică a FEADR
		Dezvoltarea fermelor mici de creștere a animalelor	X			x			x			x	Suport pentru investiție prin M4 (sub-măsura 4.1) și M6 (SM 6.1 și 6.3).
		Marketingul produselor locale prin turism	X			x			x			x	Abordarea LEADER
A.2	DELTA DUNĂRII – ZONA LAGUNARĂ												
8	Baia	Diversificarea activităților agricole	X			x			x			x	Suport pentru investiție prin M4 (sub-măsura 4.1 și 4.2) și M6 (SM 6.1 și 6.4).
		Modernizarea infrastructurii de irigații	X			x		x	x			x	Măsura 4 (SM 4.1 și SM 4.3) pentru fermieri/OUA (Organizația Utilizatorilor de Apă) și GR (Guvernul României)/ PPP (Parteneriat Public - Privat) pentru infrastructura publică.
		Dezvoltarea activităților economice non-agricole	X			x			x			x	Măsura 6 (SM 6.2 și 6.4)
		Modernizarea echipamentelor și uneltelor agricole	X			x			x			x	Toate măsurile de investiții pentru exploatațile agricole.
		Accesul la fonduri pentru renovarea fermelor	X			x			x			x	Toate măsurile de investiții pentru exploatațile agricole.
		Dezvoltarea activităților meșteșugărești	x			x			x			x	Măsura 6 (SM 6.2 și 6.4)

		tradiționale											
9	Beștepe	Consolidarea terenurilor / fermelor	X			x		x	x				Măsura 6 (SM 6.3 și 6.5) cu înregistrare sistematică.
		Reabilitarea infrastructurii de irigare	X			x		x	x		x		Măsura 4 (SM 4.1 și SM 4.3) pentru fermieri/OUA și GR/PPP pentru infrastructura publică.
		Îmbunătățirea managementului riscului la nivel de fermă				x						x	Măsura 17 Managementul riscului
		Stimularea inițiativelor locale de dezvoltare comunitară		x					x				Abordarea LEADER
		Modernizarea infrastructurii de canalizare	X			x			x				Măsura 7 Reînnoirea serviciilor de bază și a satelor (SM 7.2)
		Înființarea unui dispensar veterinar	X			x			x			x	Măsura 7 Reînnoirea serviciilor de bază și a satelor (SM 7.2)
		Sprijinirea activităților agricole în siturile Natura 2000	X			x							M10 Agro-mediu și climă (pachetele 1 și 2)
10	Ceamurlia de Jos	Creșterea suprafeței cu păduri sau culturi verzi	X			x	x		x				Măsura 8 Investiții de dezvoltare a zonei de pădure și pentru creșterea viabilității pădurilor (FEADR) și plata pentru ecologizare (FEGA).
		Creșterea productivității în agricultură	X			x		x	x			x	Toate măsurile de investiții în agricultură.
		Modernizare echipamentelor agricole	X			x			x			x	Toate măsurile de investiții pentru exploatarea agricole.
		Modernizarea infrastructurii de irigații	X			x		x	x			x	Măsura 4 (SM 4.1 și SM 4.3) pentru fermieri/OUA și GR/PPP pentru infrastructura publică.
		Dezvoltarea unei piețe deschise agro-	x			x			x	x	x		Măsura 16 Cooperare

		alimentară locală											
		Consolidarea și modernizarea fermelor mici	X			x			x				Măsura 6 (SM 6.3)
11	Jurilovca	Dezvoltarea capacităților pentru accesarea fondurilor UE		x		x					x		Componenta de asistență tehnică a FEADR și suport prin Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală
		Consolidarea și modernizarea fermelor mici	X			x			x				Măsura 6 (SM 6.3)
		Modernizarea infrastructurii de irigații	X			x		x	x		x		Măsura 4 (SM 4.1 și SM 4.3) pentru fermieri/OUA și GR/PPP pentru infrastructura publică.
12	Mahmudia	Diversificarea producției agricole	X			x			x				Suport pentru investiție prin M4 (sub-măsura 4.1 și 4.2) și M6 (SM 6.1 și 6.4).
		Dezvoltarea agriculturii ecologice	X			x		x	x		x		Măsura 11
		Dezvoltarea fermelor zootehnice							x				Măsura 4 (SM 4.1), Măsura 6 (6.1 și 6.3)
		Consolidarea terenurilor	X			x		x					Măsura 6 (SM 6.3 și 6.5) cu înregistrare sistematică.
		Reabilitarea infrastructurii de irigare	X			x		x	x		x		Măsura 4 (SM 4.1 și SM 4.3) pentru fermieri/OUA și GR/PPP pentru infrastructura publică.
		Sprijinirea activităților agricole în siturile Natura 2000				x			x				M10 Agro-mediu și climă (pachetele 1 și 2)
		Crearea de locuri de muncă	X			x			x				Măsura 4 (SM 4.2) și măsura 6 (SM 6.2 și 6.4)
		Menținerea și protejarea resurselor naturale				x			x				Măsurile M10, M11, M13, M15 și transferul de cunoștințe prin M1 a FEADR.

13	Mihai Bravu	Stimularea activităților agricole cu valoare adăugată mare (de exemplu, animale)				x				x			Suport pentru investiție prin M4 (sub-măsura 4.1 și 4.2) și M6 (SM 6.1 și 6.3).
		Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii rurale	X			x		x				x	Măsura 7 Reînnoirea serviciilor de bază și a satelor în zonele rurale (SM 7.2)
		Crearea de locuri de muncă	X			x				x			Măsura 4 (SM 4.2) și măsura 6 (SM 6.2 și 6.4)
		Srijin pentru pregătirea proiectelor finanțate prin PNDR (Planul Național pentru Dezvoltare Rurală)		x		x							Măsura 2 Servicii de consultanță
14	Murighiol	Îmbunătățirea managementului riscului la nivel de fermă	X			x		x				x	Măsura 17
		Consolidarea capacității de a pregăti și implementa proiecte finanțate de UE		x		x						x	Componenta de asistență tehnică a FEADR și suport prin Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală
		Reabilitarea infrastructurii de irigare	X					x		x		x	Măsura 4 (SM 4.1 și SM 4.3) pentru fermieri/OUA și GR/PPP pentru infrastructura publică.
		Promovarea agriculturii ecologice în siturile Natura 2000	X			x				x			Măsura 10
		Dezvoltarea activităților economice non-agricole	X			x				x		x	Măsura 6 (SM 6.2 și 6.4)
		Dezvoltarea unităților de prelucrare agricolă	X			x				x		x	Măsura 4 (SM 4.1 și 4.2)
		Modernizarea infrastructurii rurale	X			x				x		x	Măsura 7 Reînnoirea serviciilor de bază și a satelor în zonele rurale (SM 7.2)

		Îmbunătățirea accesului la ferme (drumuri de câmp)	X			x			x		x		Măsura 4 (SM 4.3)
		Împădurirea terenurilor neproductive	X			x			x				Măsura 8 Investiții de dezvoltare a zonei de pădure și pentru creșterea viabilității pădurilor
		Dezvoltarea fermelor mici de creștere a animalelor	X			x			x			x	Suport pentru investiție prin M4 (sub-măsura 4.1) și M6 (SM 6.1 și 6.3).
15	M. Kogălniceanu	Dezvoltarea pieței de produse locale	X			x					x	x	Măsura 16 Cooperare
		Formarea de specialiști pentru implementarea proiectelor finanțate de UE		x		x		x				x	Componenta de asistență tehnică a FEADR
		Dezvoltarea de unități de prelucrare agricolă	X			x			x			x	Măsura 4 (SM 4.1 și 4.2)
		Modernizarea infrastructurii de irigații	X			x		x	x			x	Măsura 4 (SM 4.1 și SM 4.3) pentru fermieri/OUA și GR/PPP pentru infrastructura publică.
		Îmbunătățirea accesului la ferme (drumuri de câmp)	X			x			x			x	Măsura 4 (SM 4.3)
		Îmbunătățirea comunicării prin drumuri între sate	X			x			x			x	Măsura 7 (SM 7.2)
16	Nufăru	Crearea de locuri de muncă	X			x			x			x	Măsura 4 (SM 4.2) și măsura 6 (SM 6.2 și 6.4)
		Reabilitarea infrastructurii de irigare	X			x		x	x			x	Măsura 4 (SM 4.1 și SM 4.3) pentru fermieri/OUA și GR/PPP pentru infrastructura publică.
		Reabilitarea terasamentului de protecție împotriva	x					x	x				PO de mare infrastructură - protecție împotriva inundațiilor

		inundațiilor											
		Extinderea/modernizarea sistemului de apă / canalizare	X			x			x		x		Măsura 7 Reînnoirea serviciilor de bază și a satelor în zonele rurale (SM 7.2)
		Dezvoltarea economiei non-agricole / meșteșugurilor tradiționale	X			x			x			x	Măsura 6 (SM 6.2 și 6.4)
		Dezvoltarea fermelor mici de creștere a animalelor	X			x			x			x	Suport pentru investiție prin M4 (sub-măsura 4.1) și M6 (SM 6.1 și 6.3).
		Unitatea pentru comercializarea produselor agricole/animale	X			x			x			x	Măsura 4 (SM 4.1 și 4.2)
		Dezvoltarea de proiecte de energie regenerabilă	X			x			x			x	Măsura 4 (SM 4.1 și 4.2), Măsura 6 (SM 6.4)
17	Sarichioi	Extinderea infrastructurii de alimentare cu apă/canalizare	X			x			x			x	Măsura M7 Reînnoirea serviciilor de bază și a satelor în zonele rurale (SM 7.2)
		Reabilitarea infrastructurii rutiere	X			x			x			x	Măsura M7 Reînnoirea serviciilor de bază și a satelor în zonele rurale (SM 7.2)
		Reabilitarea / modernizarea infrastructurii de irigații	X			x		x	x			x	Măsura 4 (SM 4.1 și SM 4.3) pentru fermieri/OUA și GR/PPP pentru infrastructura publică.
		Îmbunătățirea serviciilor de consultanță agricolă		x		x		x				x	Măsura 2 Servicii de consultanță, servicii publice de consultanță, firme private de consultanță
		Dezvoltarea de ferme ecologice	X			x			x			x	Măsura 11
		Dezvoltarea de ferme mici/mijlocii de creștere	x			x			x			x	Suport pentru investiție prin M4 (sub-măsura 4.1) și M6 (SM 6.1 și

		a animalelor											6.3).
		Stabilirea de unități / rețele de colectare de produse agricole, animale și a produse de miere	X			x			x			x	Măsura 4 (SM 4.2)
		Extinderea fermelor de legume (sub irigare)	X			x			x			x	Toate măsurile de investiții pentru exploatarea agricole.
18	Slava Cercheza	Îmbunătățirea accesului rutier la ferme	X			x			x				Măsura 4 (SM 4.3)
		Întărirea și consolidarea fermelor	X			x	x		x				Măsura 6 (SM 6.3 și 6.5) cu înregistrare sistematică.
		Crearea de locuri de muncă	X			x			x			x	Măsura 4 (SM 4.2) și măsura 6 (SM 6.2 și 6.4)
		Dezvoltarea producției și a produselor din miere	X			x	x		x				Măsura 4 (SM 4.2) și Programul Național pentru Apicultură
		Stabilirea unității locale de comercializare a mierii	X			x			x				Măsura 4 (SM 4.2)
		Sprijin pentru pregătirea de proiecte		x									Măsura 2
19	Valea Nucarilor	Reabilitarea / modernizarea drumurilor comunale	X			x			x			x	Măsura 7 (SM 7.2)
		Reabilitarea / modernizarea infrastructurii de irigații	X			x		x	x			x	Măsura 4 (SM 4.1 și SM 4.3) pentru fermieri/OUA și GR/PPP pentru infrastructura publică.
		Dezvoltarea de unități / rețele pentru prelucrarea și comercializarea	x			x			x			x	Măsura 4 (SM 4.2)

		produselor agricole											
		Dezvoltarea economiei non-agricole și noi locuri de muncă	X			x			x			x	Măsura 4 (SM 4.2) și măsura 6 (SM 6.2 și 6.4)
		Înființarea unei piețe locale pentru produse agro-alimentare	X			x			x			x	Măsura 16 Cooperare
		Formare pentru reconversie profesională a tinerilor		x				x				x	Finanțare FSE
20	Frecăței	Dezvoltarea rețelei de drumuri secundare	X			x			x			x	Măsura 7 (SM 7.2)
		Reabilitarea / modernizarea infrastructurii de irigații	X			x		x	x			x	Măsura 4 (SM 4.1 și SM 4.3) pentru fermieri/OUA și GR/PPP pentru infrastructura publică.
		Managementul și conservarea solului	X			x		x	x				Măsurile M10, M11, M13, M15 și transfer de cunoștințe prin M1 a FEADR.
		Stimularea producției de produse cu valoare mare și a piețelor locale	X			x						x	Toate măsurile de investiții pentru exploatațile agricole și M16 Cooperare
		Dezvoltarea de unități de prelucrare a legumelor	X			x			x			x	Măsura 4 (SM 4.1 și 4.2)
		Dezvoltarea unității de producție a biomasei	X			x			x			x	Măsura 6 (6.4)
B.	ZONA LIMITROFĂ (TULCEA DE VEST)												
21	Greci	Modernizarea infrastructurii rurale	X			x			x			x	Măsura 7 Reînnoirea serviciilor de bază și a satelor în zonele rurale (SM 7.2)
		Modernizarea infrastructurii drumurilor	X			x			x			x	Măsura 7 Reînnoirea serviciilor de bază și a satelor în zonele rurale (SM 7.2)

		Creșterea suprafeței cu păduri	X			x	x		x				Măsura 8 Investiții de dezvoltare a zonei de pădure și pentru creșterea viabilității pădurilor (FEADR) și plata pentru ecologizare (FEGA).
		Protecție, conservare și îmbunătățire a resurselor naturale	X			x	x	x	x			x	Măsurile M10, M11, M13, M15 și transfer de cunoștințe prin M1 a EAFRD.
		Reabilitarea terasamentului de protecție împotriva inundațiilor	X					x	x				POIM – protecție împotriva inundațiilor
		Dezvoltarea activităților economice non-agricole	X	x		x			x			x	Măsura 6 (SM 6.2. și 6.4)
		Educație/formare adecvată a forței de muncă rurale		x		x							Măsura 1 – Transfer de cunoștințe și informații
		Încurajarea implicării comunității în dezvoltarea locală		x		x			x				Abordare de tip LEADER
		Dezvoltarea capacităților pentru accesarea fondurilor UE		x		x						x	Componenta de asistență tehnică a FEADR și suport prin Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală
22	Grindu	Consolidarea accesului la surse de finanțare	X			x		x					Măsura 2 Servicii de consiliere și servicii publice de consultanță
		Dezvoltarea infrastructurii de irigații	X			x			x			x	Măsura 4 (SM 4.1 și SM 4.3) pentru fermieri/OUA și GR/PPP pentru infrastructura publică.
		Dezvoltarea de unități pentru colectarea de fructe, legume și produse animaliere	X			x			x				Măsura 4 (SM 4.2)
		Stimulente pentru asociația fermierilor din sectorul zootehnic	X			x			x			x	Abordarea LEADER
		Sporirea productivității în fermele cu culturi de	x			x	x		x				Toate măsurile de investiții pentru exploatațile agricole

		câmp											
		Conservarea raselor tradiționale de animale	X			x			x			x	Măsura 10 (SM 10.2) și ajutor de la stat pentru conservarea raselor cu risc de abandon
		Modernizarea tehnologiei agricole	X			x			x			x	Toate măsurile de investiții pentru exploatarea agricole
23	I.C. Brătianu	Modernizarea fermelor mici	X			x	x		x			x	Măsura 6 (SM 6.3)
		Stimularea activităților agricole cu valoare adăugată mare (de exemplu, animale)	X			x			x			x	Suport pentru investiție prin M4 (sub-măsura 4.1 și 4.2) și M6 (SM 6.1 și 6.3).
		Finalizarea de restituire a terenurilor și a procesului de înregistrare a proprietăților	X		x			x					În responsabilitatea ANCPI (Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară)
		Consolidarea informațiilor cu privire la finanțarea UE				x							Componenta de asistență tehnică a FEADR și suport prin Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală
		Dezvoltarea unui sistem de colectare a produselor agricole	X			x			x			x	Măsura 4 (SM 4.2)
		Dezvoltarea unui sistem de comercializare a produselor agricole	X			x			x			x	Măsura 4 (SM 4.2)
		Stimularea dezvoltării de activități non-agricole	X			x			x			x	Măsura 6 (SM 6.2 și 6.4)
		Oportunități de locuri de munca pentru tineri	X			x			x				Măsura 4 (SM 4.2) și măsura 6 (SM 6.1, 6.2 și 6.4)
		Îmbunătățirea gradului de conștientizare cu privire la protecția mediului	X			x							Măsura 1

		Modernizarea unităților de prelucrare agricolă	X			x			x			x	Măsura 4 (SM 4.2)
24	Jijila	Modernizarea fermelor mici și transformarea lor în unele orientate spre piață	X			x			x			x	Măsura 6 (SM 6.3)
		Promovarea activităților agricole cu valoare adăugată ridicată	X			x			x			x	Suport pentru investiție prin M4 (sub-măsura 4.1 și 4.2) și M6 (SM 6.1 și 6.4).
		Promovarea economiei non-agricole	X			x			x			x	Măsura 6 (SM 6.2 și 6.4)
		Dezvoltarea unui sistem de colectare pentru produsele agricole	X			x			x			x	Măsura 4 (SM 4.2)
		Dezvoltarea unui sistem de comercializare pentru produsele agricole	X			x			x			x	Măsura 4 (SM 4.2)
25	Luncavița	Finalizarea restituirii terenurilor și a procesului de înregistrare a proprietății	X		x			x					În responsabilitatea ANCP
		Diversificarea producției agricole	X			x			x			x	Suport pentru investiție prin M4 (sub-măsura 4.1 și 4.2) și M6 (SM 6.1 și 6.4).
		Reabilitarea infrastructurii de irigare (pe teren înalt)	X			x		x	x			x	Măsura 4 (SM 4.1 și SM 4.3) pentru fermieri/OUA și GR/PPP pentru infrastructura publică.
		Diversificarea surselor de apă pentru agricultură și utilizare a rezervoarelor vecine	X	x									Măsurile M10, M11, M13
		Promovarea agriculturii	x			x			x				Măsura 11

		ecologice în siturile Natura 2000										
		Promovarea consolidării și modernizării fermei	X			x			x			Măsura 6 (SM 6.3 și 6.5) cu înregistrare sistematică.
		Dezvoltarea sectorului producției de fructe	X			x					x	Subprogram tematic pentru livezi
		Dezvoltarea unităților pentru colectare și comercializare a mierii locale	X			x					x	M16 Cooperare
		Obținerea certificării mierii locale	X				x		x			Măsura 4 (SM 4.2)
		Dezvoltarea unității pentru ambalarea produselor din apicultură	X			x			x		x	Măsura 4 (SM 4.2)
26	Niculițel	Revitalizarea viticulturii în fermele mici	X			x	x		x		x	Toate măsurile de investiții pentru exploatațile agricole și FEAGA (Fondul European de Garantare Agricolă)
		Dezvoltarea agriculturii ecologice	X			x			x		x	Măsura 11
		Dezvoltarea de unități pentru colectarea produselor și de marketing	X			x			x		x	Măsura 4 (SM 4.2)
		Reabilitarea / modernizarea infrastructurii de irigare	X			x		x	x		x	Măsura 4 (SM 4.1 și SM 4.3) pentru fermieri/OUA și GR/PPP pentru infrastructura publică.
		Îmbunătățirea serviciilor de consultanță în agricultură	X		x	x		x			x	Măsura 2 Servicii de consiliere, servicii publice de consultanță, firme private de consultanță
		Educația și formarea fermierilor	X			x		x				Măsura 1
		Dezvoltarea economiei non-agricole	X			x			x		x	Măsura 6 (SM 6.2 și 6.4)

		Înființarea unei farmacii veterinare	X			x			x			x	Măsura 6 (SM 6.2 și 6.4)
		Îmbunătățirea calității apei potabile și extinderea rețelei	X			x			x		x		Măsura 7 Reînnoirea serviciilor de bază și a satelor (SM 7.2)
		Extinderea rețelei de canalizare	X			x			x		x		Măsura 7 Reînnoirea serviciilor de bază și a satelor (SM 7.2)
27	Smârdan	Revizuirea capacității de alimentare a sistemului de apă	X			x			x		x		Măsura 7 Reînnoirea serviciilor de bază și a satelor (SM 7.2)
		Dezvoltarea rețelei de canalizare	X			x			x		x		Măsura M7 Reînnoirea serviciilor de bază și a satelor în zonele rurale (SM 7.2)
		Creșterea productivității și consolidarea fermelor mici	X			x			x				Măsura 6 (SM 6.3 și 6.5) cu înregistrare sistematică.
		Finalizarea restituirii terenurilor și a procesului de înregistrare a proprietăților	X		x			x					În responsabilitatea ANCP
		Dezvoltarea unităților pentru colectarea / comercializarea produselor	X			x			x			x	Măsura 4 (SM 4.1 și 4.2)
		Creșterea zonei împădurite	X			x			x			x	Măsura 8 Investiții pentru dezvoltarea zonei de pădure și pentru viabilitate crescută a pădurii
		Restaurarea funcționalității sistemului de irigații	X			x		x	x			x	Măsura 4 (SM 4.1 și SM 4.3) pentru fermieri/OUA și GR/PPP pentru infrastructura publică.
		Dezvoltarea economiei non-agricole și de artizanat tradițional	X			x			x			x	Măsura 6 (SM 6.2 și 6.4)
		Organizarea unor	x			x						x	Măsura 1

		cursuri de management pentru agricultori											
		Dezvoltarea activităților de consultanță în agricultură	X			x		x				x	Măsura 2 Servicii de consiliere, servicii publice de consultanță, firme private de consultanță
		Îmbunătățirea dotării tehnice a fermelor	X			x			x			x	Toate măsurile de investiții pentru exploatațile agricole.
28	Somova	Dezvoltarea rețelei de canalizare	X			x			x			x	Măsura M7 Reînnoirea serviciilor de bază și a satelor în zonele rurale (SM 7.2)
		Extinderea / modernizarea rețelei de alimentare cu apă	X			x			x			x	Măsura M7 Reînnoirea serviciilor de bază și a satelor în zonele rurale (SM 7.2)
		Restaurarea funcționalității infrastructurii de irigații	X			x		x	x			x	Măsura 4 (SM 4.1 și SM 4.3) pentru fermieri/OUA și GR/PPP pentru infrastructura publică.
		Îmbunătățirea dotării tehnice a fermelor	X			x			x			x	Toate măsurile de investiții pentru exploatațile agricole.
		Dezvoltarea de unități de colectare / comercializare a produselor	X			x			x			x	Măsura 4 (SM 4.1 și 4.2)
		Îmbunătățirea serviciilor de consultanță pentru agricultori	X			x		x				x	Măsura 2 Servicii de consiliere, servicii publice de consultanță, firme private de consultanță
		Dezvoltarea de unități agricole ecologice	X			x			x			x	Măsura 11
29	Văcăreni	Consolidarea infrastructurii viabile de irigații	X			x		x	x			x	Măsura 4 (SM 4.1 și SM 4.3) pentru fermieri/OUA și GR/PPP pentru infrastructura publică.
		Dezvoltarea de unități agricole ecologice	X			x			x			x	Măsura 11
		Dezvoltarea de unități de colectare /	X			x			x			x	Măsura 4 (SM 4.1 și 4.2)

		comercializare a produselor											
		Îmbunătățirea serviciilor de formare / consultanță pentru agricultori	X			x		x				x	Măsura 2 Servicii de consiliere, Măsura 1 Formare de cunoștințe și informare, servicii publice de consultanță, firme private de consultanță
		Îmbunătățirea capacității sistemului de alimentare cu apă	X			x			x		x		Măsura M7 Reînnoirea serviciilor de bază și a satelor în zonele rurale (SM 7.2)

Anexa 4 – Nevoile legate de apă și canalizare per localitate

Tabel 59: Evaluarea nevoilor privind alimentarea cu apă și canalizarea per localitate			
Nr.	Oraș / Comună	Descrierea nevoilor	Prioritate¹⁰⁴ (ridicată, medie, scăzută)
Orașe și Comune din interiorul Deltei Principale			
1	PARDINA	Implementarea sistemului de colectare și tratare a apelor uzate	Ridicată
2	CEATALCHIOI	Finalizarea STA (Stație de Tratare a Apei), rețeaua de distribuție a apei în Ceatalchioi, Plauru și Sălceni, sistemul de canalizare pentru toate satele ce aparțin comunei	Ridicată
3	SFÂNTU GHEORGHE	Extinderea rețelei de canalizare și a SE (Stație de Epurare), în scopul de a face față fluxului de vârf a apelor uzate și sarcina de poluare în timpul sezonului turistic	Ridicată
4	MALIUC	Reabilitarea STA-urilor din Maliuc, Gorgova, Ilganii de Sus, Partizani, Vulturu. Introducerea rețelelor de canalizare și a sistemelor de tratare din Maliuc, Gorgova și Partizani; fose septice ridicate în Partizani și Vulturu.	Ridicată
5	C.A. ROSETTI	STA, rezervorul și rețeaua de distribuție din Letea; linia de transport a apei la C.A. Rosetti, rețeaua de distribuție în Sfiștofca. Sistem de canalizare și SE atât în Letea și C.A. Rosetti.	Ridicată
6	CRIȘAN	Rețeaua de distribuție a apei și rezervorul pentru Caraorman și Crișan - brațul stâng al Dunării; canalizare / stații de pompare și tratare a apelor uzate pentru Caraorman, Mila 23 și Crișan - brațul stâng al Dunării	Ridicată
7	CHILIA VECHIE	Reabilitarea STA, înlocuirea rețelei de distribuție a apei și introducerea sistemului de canalizare și a stației de epurare	Ridicată
8	SULINA	Extinderea rețelei de transport/distribuție a apei și canalizare pentru noi zone de dezvoltare și pentru așezarea peste fluviul Dunărea	Ridicată
Orașe și Comune în afara Deltei propriu-zise			
9	SMÂRDAN	Reabilitarea STA cu extensie minoră a rețelei de distribuție a apei. Implementarea unui sistem centralizat de salubritate/canalizare la fața locului și stație de tratare a apelor uzate în funcție de nivelul apei freactice	Medie/Scăzută
10	I.C. BRĂȚIANU	Finalizarea la timp a investiției în curs de desfășurare a rețelelor de apă și canalizare	Medie/Scăzută

¹⁰⁴ Acestea sunt proiecte de prioritați, clasate doar în sectorul respectiv. Acestea li se va acorda prioritate în continuare în timpul Fazei de Strategie (Noiembrie 2014), pentru a reflecta importanța trans-sectorială și la nivelul întregii zone.

11	GRINDU	Un nou puț forat de apă. Implementarea unui sistem centralizat de salubritate/canalizare la fața locului și stație de tratare a apelor uzate în funcție de nivelul apei freatice	Medie
12	BEȘTEPE	Puțuri forate, STA, rezervor și rețea de distribuție în Băltenii de Jos. Implementarea unui sistem centralizat de salubritate/canalizare la fața locului și stație de tratare a apelor uzate în funcție de nivelul apei freatice din Beștepe și în Băltenii de Sus	Medie
13	SLAVA CERCHEZĂ	Implementarea unui sistem centralizat de salubritate/canalizare la fața locului și stație de tratare a apelor uzate în funcție de caracteristicile locale ale masei de apă din Slava Cercheză și Slava Rusă	Medie/Scăzută
14	CEAMURLIA DE JOS	Implementarea unui sistem centralizat de canalizare și tratare a apelor uzate la fața locului și stație de tratare a apelor uzate în funcție de nivelul apei freatice din Ceamurlia de Jos și Lunca	Medie/Scăzută
15	VĂCĂRENI	Puțuri forate noi, cu extinderea rețelei de distribuție a apei și un nou rezervor de apă	Medie
16	NUFĂRU	Un nou rezervor de apă în Nufăru, Extinderea rețelei de distribuție a apei în Malcoci, Extinderea rețelei de canalizare în Malcoci	Ridicată
17	MAHMUDIA	Îmbunătățirea rețelei de distribuție a apei și extinderea rețelei de canalizare, inclusiv noi conexiuni	Ridicată
18	MIHAI BRAVU	Extinderea rețelelor de distribuție a apei și de canalizare în Mihai Bravu, Satu Nou și Turda	Medie
19	MIHAIL KOGALNICEANU	Extinderea rețelelor de distribuție a apei și de canalizare în Mihail Kogălniceanu, inclusiv un nou rezervor de apă	Ridicată
20	VALEA NUCARILOR	Îmbunătățirea rețelei de distribuție a apei. Implementarea unui sistem centralizat de salubritate/canalizare la fața locului și stație de tratare a apelor uzate în funcție de nivelul apei freatice din Valea Nucarilor și Agighiol	Medie
21	FRECĂȚEI	Puțuri forate noi, sistem de clorinare, extinderea rețelei de distribuție a apei și rezervor în Cataloi. Extinderea rețelei de distribuție a apei și rezervor în Frecăței. Conducte de distribuție în Poșta și Telița. Implementarea unui sistem centralizat de salubritate/canalizare la fața locului și stație de tratare a apelor uzate în funcție de nivelul apei freatice pentru Telița, Frecăței și Poșta	Ridicată
22	MURIGHIOL	Extinderea rețelelor de canalizare pentru Murighiol, Plopu și Sarinasuf	Medie/Scăzută
23	JURILOVCA	Extinderea rețelelor de canalizare și a stație de tratare a apelor uzate pentru Jurilovca, Sălcioara și Vișina	Medie/Scăzută

24	LUNCAVIȚA	Cinci puțuri forate noi, stație de clorinare, extinderea rețelei de distribuție a apei. Implementarea unui sistem centralizat de salubritate/canalizare la fața locului și stație de tratare a apelor uzate în funcție de caracteristicile locale ale masei de apă pentru Luncavița și Rachelu	Medie
25	NICULIȚEL	Un nou teren de puțuri cu clorinare și implementarea sistemului de canalizare cu stație de tratare a apelor uzate pentru zona centrală	Ridicată
26	SOMOVA	Puț forat nou în Somova cu extinderea rețelei de distribuție a apei în Somova, Parcheș, Minerii. Implementarea unui sistem centralizat de salubritate/canalizare la fața locului și stație de tratare a apelor uzate în funcție de nivelul apei freatice în toate cele trei sate	Medie
27	BAIA	Implementarea unui sistem centralizat de salubritate/canalizare la fața locului și stație de tratare a apelor uzate în funcție de nivelul apei freatice în Ceamurlia de Jos și Panduru	Medie/Scăzută
28	ISACCEA	Extinderea rețelei de canalizare în satul Revărsarea	Medie
29	GRECI	Puț forat nou, extinderea rețelei de distribuție a apei și rezervor în Greci. Implementarea unui sistem centralizat de salubritate/canalizare la fața locului și stație de tratare a apelor uzate în funcție de caracteristicile locale ale masei de apă	Medie
30	JIJILA	Două puțuri forate noi, o stație de clorinare, un Rezervor și extinderea rețelei de distribuție a apei în Jijila și Garvăn. Implementarea unui sistem centralizat de salubritate/canalizare la fața locului și stație de tratare a apelor uzate în funcție de nivelul apei freatice în Jijila	Medie
31	SARICHIOI	Foraj nou de apă în Sarichioi. Implementarea unui sistem centralizat de salubritate/canalizare la fața locului și stație de tratare a apelor uzate în funcție de nivelul apei freatice în Sarichioi, Enisala, Sabangia, Visterna și Zebil	Medie
32	MĂCIN	Îmbunătățirea STA, inclusiv noi rezervoare, extinderea rețelei de apă și canalizare în oraș	Ridicată
33	BABADAG	Înlocuirea rețelei de distribuție a apei, extinderea și reabilitarea sistemului de canalizare	Ridicată
34	TULCEA	Îmbunătățirea STA, reabilitarea părților vechi din rețeaua de distribuție a apei. Extinderea rețelei de canalizare și interconectivitatea cu colectorul principal de canalizare, inclusiv stații de pompare pentru canalizare	Ridicată
Comune în afara Județului Tulcea			
35	SĂCELE	Nu sunt nevoi majore în sectorul apei	Scăzută
36	ISTRIA	Nu sunt nevoi majore în sectorul apei, conform datelor primite	Scăzută

37	MIHAI VITEAZU	Nu sunt nevoi majore în sectorul apei, conform datelor primite	Scăzută
38	CORBU	Noi puțuri forate, stație de clorinare și rezervor pentru Corbu și Vadu, inclusiv conexiuni noi	Medie

Anexa 5 – Salubritate – Unități de canalizare și epurare a apelor uzate

Tabel 60: Salubritate – canalizări și stații de epurare									
Nr.	Oraș / Comună	Sat / Oraș	Inima Deltei Da / Nu	Echivalent Populație	Conexiuni	Canalizare, km	Stații de pompare	Stații de Epurare	Țeavă de deversare, km (DN 300)
1	C.A. ROSETTI	C. A. ROSETTI	Da	950	475			1	
1	C.A. ROSETTI	CARDON	Da						
1	C.A. ROSETTI	LETEA	Da						
1	C.A. ROSETTI	PERIPRAVA	Da						
1	C.A. ROSETTI	SFISTOFCA	Da						
2	CEATALCHIOI	CEATALCHIOI	Da	560					
2	CEATALCHIOI	PĂTLĂGEANCA	Da						
2	CEATALCHIOI	PLAURU	Da						
2	CEATALCHIOI	SĂLCENI	Da						
3	CHILIA VECHE	CHILIA VECHE	Da	2100	1,200	25.0	6	1	1.300
3	CHILIA VECHE	CĂȘLIȚA	Da						
3	CHILIA VECHE	OSTROVU TĂTARU	Da						
3	CHILIA VECHE	TATANIR	Da						
4	CRIȘAN	CARAORMAN	Da	1220	368	10.5	5	1	
4	CRIȘAN	CRIȘAN	Da		90	4.5	5		
4	CRIȘAN	MILA 23	Da		190	3.5	7	1	
5	MALIUC	GORGOVA	Da	850	130	3.0	1	1	2.500
5	MALIUC	ILGANII DE SUS	Da		50	1.8	1	1	1.500
5	MALIUC	MALIUC	Da		250	2.5	1	1	1.200
5	MALIUC	PARTIZANI	Da		300	5.0	2	1	4.000
5	MALIUC	VULTURU	Da		40	5.0	2	1	4.000
6	PARDINA	PARDINA	Da	500		3.0	1	1	
7	SFÂNTU GHEORGHE	SFÂNTU GHEORGHE (SF)	Da	800	480	15.5	1	1	
8	SULINA	SULINA	Da	4000	320	12.2	2		4.478
9	BABADAG	BABADAG	Nu	8500	2,900	56.0			
10	BAIA	BAIA	Nu	4600		3.0		1	
10	BAIA	CAMENA	Nu						
10	BAIA	CAUGAGIA	Nu						
10	BAIA	CEAMURLIA DE SUS	Nu		189	13.0	2	1	
10	BAIA	PANDURU	Nu		169	13.0	2	1	
11	BEȘTEPE	BĂLTENII DE JOS	Nu	1,700					
11	BEȘTEPE	BĂLTENII DE SUS	Nu			0.5	3	1	

11	BEȘTEPE	BEȘTEPE	Nu			0.6	3	1	
12	CEAMURLIA DE JOS	CEAMURLIA DE JOS	Nu	2,100					
12	CEAMURLIA DE JOS	LUNCA	Nu			4.6			
13	FRECĂȚEI	CATALOI	Nu	3,300	439	22.0	2	1	
13	FRECĂȚEI	FRECĂȚEI	Nu		439	22.0	2	1	
13	FRECĂȚEI	POȘTA	Nu		439	22.0	2	1	
13	FRECĂȚEI	TELIȚA	Nu		439	22.0	2	1	
14	GRECI	GRECI	Nu	5,200	1,770	45.0	4		
15	GRINDU	GRINDU	Nu	1,400	200	9.2	3	1	8.800
16	I.C. BRĂȚIANU	I.C. BRĂȚIANU	Nu	1,200	553				
17	ISACCEA	ISACCEA	Nu	5,000	200				
17	ISACCEA	REVĂRSAREA	Nu		240	8.0	2		5
18	JIJILA	GARVĂN	Nu	5,300					
18	JIJILA	JIJILA	Nu			10.2	3	1	
19	JURILOVCA	JURILOVCA	Nu	4,000	200	25.3	4		
19	JURILOVCA	SĂLCIOARA	Nu			22.5	4	1	
19	JURILOVCA	VIȘINA	Nu			13.0	3	1	
20	LUNCAVIȚA	LUNCAVIȚA	Nu	4,200		29.0	7		1.640
20	LUNCAVIȚA	RACHELU	Nu			5.3	6	1	
21	MACIN	MĂCIN	Nu	8,000	980	4.5	2		
22	MAHMUDIA	MAHMUDIA (FS)	Nu	2,400	401	6.5	4		
23	MIHAI BRAVU	MIHAI BRAVU	Nu	2,400		8.2	4		1.200
23	MIHAI BRAVU	SATU NOU	Nu			11.5	6		4.000
23	MIHAI BRAVU	TURDA	Nu			17.0	4		8.000
24	MIHAIL KOGALNICEANU	LĂSTUNI	Nu	2,700					
24	MIHAIL KOGĂLNICEANU	M. KOGĂLNICEANU	Nu			7.5	5		
24	MIHAIL KOGĂLNICEANU	RÂNDUNICA	Nu						
25	MURIGHIOL	COLINA	Nu	3,300	80	10.5	2	1	
25	MURIGHIOL	DUNĂVĂȚU DE JOS	Nu		450	13.5		1	
25	MURIGHIOL	DUNĂVĂȚU DE SUS	Nu						
25	MURIGHIOL	MURIGHIOL	Nu		800	4.5		1	
25	MURIGHIOL	PLOPU	Nu		300	8.8		1	
25	MURIGHIOL	SARINASUF	Nu		230	15.5	4	1	
25	MURIGHIOL	UZLINA	Nu						
26	NICULIȚEL	NICULIȚEL	Nu	4,200	1,050	40.0	4	1	5.000
27	NUFĂRU	ILGANII DE JOS	Nu	2,300					
27	NUFĂRU	MALCOCI	Nu		70	3.0	4		
27	NUFĂRU	NUFĂRU	Nu			1.0	3		
27	NUFĂRU	VICTORIA	Nu						
28	SARICHIOI	ENISALA	Nu	5,800		13.0	6	1	1.585

28	SARICHIOI	SABANGIA	Nu			9.0	3		3.559
28	SARICHIOI	SARICHIOI	Nu			15.5	3		0.945
28	SARICHIOI	VISTERNA	Nu			5.0	2	1	0.360
28	SARICHIOI	ZEBIL	Nu			15.0	9	1	2.722
29	SLAVA CERCHEZĂ	SLAVA CERCHEZĂ	Nu	1,700		8.0	3	1	0.930
29	SLAVA CERCHEZĂ	SLAVA RUSĂ	Nu			14.8	2	1	0.885
30	SMÂRDAN	SMÂRDAN	Nu	1,100		4.0	1	1	
31	SOMOVA	MINERI	Nu	4,300	559	18.6		1	
31	SOMOVA	PARCHEȘ	Nu		292	5.7		1	
31	SOMOVA	SOMOVA	Nu		150	4.0	3	1	1.360
32	TULCEA	TUDOR VLADIMIRESCU	Nu						
32	TULCEA	TULCEA	Nu	105,0 00		48.0	9		8.706
33	VĂCĂRENI	VĂCĂRENI	Nu	2,200	850				
34	VALEA NUCARILOR	AGIGHIOL	Nu	3,100		6.2	1	1	1.065
34	VALEA NUCARILOR	IAZURILE	Nu						
34	VALEA NUCARILOR	VALEA NUCARILOR	Nu		1,160	29.0	2	2	5.000
35	CORBU	CORBU	CTA	5,500	110	2.3	1	1	3.000
35	CORBU	LUMINIȚA	CTA						
35	CORBU	VADU	CTA		200	8.0	2		4.000
36	ISTRIA	ISTRIA	CTA	2,500					
36	ISTRIA	NUNTAȘI	CTA						
37	MIHAI VITEAZU	MIHAI VITEAZU	CTA	3,100					
37	MIHAI VITEAZU	SINOE	CTA						
38	SĂCELE	SĂCELE	CTA	2,100					
38	SĂCELE	TRAIAN	CTA						

Anexa 6 – Analiza de regresie

Tabel 61: Rezultatul regresiei liniare simple, care indică efectele economiei de scară asupra serviciilor de furnizare a apei

Sursă	SS	df	MS	Număr de obs =	136
Model	1.34171406	2	.670857028	F(2, 133) =	9.03
Rezidual	9.87725873	133	.074265103	Prob > F =	0.0002
				R-la pătrat =	0.1196
				R-la pătrat Adj =	0.1064
Total	11.2189728	135	.083103502	Rădăcină MSE =	.27252

OPEX_per_m3_~D	Coef.	Std. Er .	t	P> t	[95% Conf. Interval]
Densitate Lineară	-.0001583	.0001404	-1.13	0.262	-.0004361 .0001194
_Clienți	-2.23e-06	6.42e-07	-3.48	0.001	-3.51e-06 -9.64e-07
_cons	.5314433	.0422711	12.57	0.000	.4478326 .615054

Tabel 62: Tendința de mutare --- Probit de regresie și efecte marginale medii

Regresie probit	Număr de obs =	420
	Wald chi2(9) =	24.37
	Prob > chi2 =	0.0038
Pseudo-probabilitate log = -11947.345	Pseudo R2 =	0.1452

mutare	Coef.	Robust Std. Er .	z	P> z	[95% Conf. Interval]
vârstă	.014624	.009558	1.53	0.126	-.0041094 .0333573
nivel_educatie	.0451179	.0221054	2.04	0.041	.0017921 .0884437
propria_proprietate	-1.216361	.3428076	-3.55	0.000	-1.888252 -.5444707
casă	-.695639	.3094802	-2.25	0.025	-1.302209 -.089069
beneficiar_asist.soc.	.2985938	.3526225	-0.85	0.397	-.9897213 .3925337
conductă_apă	-.5680628	.3606044	-1.58	0.115	-1.274834 .1387087
toaletă	.0021777	.0073458	0.30	0.767	-.0122198 .0165752
hh_cheltuială	.0001077	.0001439	0.75	0.454	-.0001743 .0003897
e_tractor	.5752935	.3909684	1.47	0.141	-.1909906 1.341578
_cons	-.2567779	.6969695	-0.37	0.713	-1.622813 1.109257

Efecte marginale medii

	metoda-Delta		z	P> z	[95% Conf. Interval]
	dy/dx	Std. Er .			
vârstă	.0020141	.0013056	1.54	0.123	-.0005449 .0045731
nivel_educatie	.006214	.0031315	1.98	0.047	.0000764 .0123516
propria_proprietate	-.1675264	.048613	-3.45	0.001	-.2628061 -.0722467
casă	-.0958086	.0436456	-2.20	0.028	-.1813525 -.0102648
beneficiar_asist.soc.	-.0411246	.0477756	-0.86	0.389	-.134763 .0525138
conductă_apă	-.0782379	.0506167	-1.55	0.122	-.1774449 .0209691
toaletă	.0002999	.0010061	0.30	0.766	-.0016719 .0022718
hh_cheltuială	.0000148	.0000198	0.75	0.454	-.000024 .0000537
e_tractor	.0792337	.0544175	1.46	0.145	-.0274226 .1858901

Anexa 7 – Sondaj la nivel de gospodării: metodologie și rezultate principale

Echipa Băncii Mondiale a realizat un sondaj în rândul gospodăriilor pentru Serviciile de Consultanță Rambursabilă pentru Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Deltei Dunării din România (RAS). Scopul principal al studiului a fost acela de a completa datele Recensământului, obținerea de informații specifice sectorului și datele cu privire la cheltuieli. Sondajul a fost efectuat în perioada 3 ianuarie - 9 martie 2014 de către Cult Market Research și a fost supravegheat de către Banca Mondială. Prezenta anexă prezintă metodologia folosită pentru sondajul gospodăriilor, rezultatele principale în diferite sectoare și domenii de analiză, și conține versiunea tipărită a chestionarului. Mai multe analize specifice pot fi găsite în partea principală a acestui raport.

Metodologie

Dimensiunea eșantionului și metodologia de eșantionare

Nici un cadru de eșantionare (de exemplu, lista de recensământ) nu a fost disponibil, prin urmare o abordare alternativă a fost implementată pentru eșantionare. Această abordare a constat în utilizarea de stații de sondare ca Unitate Primară de Eșantionare UPE. În fiecare localitate au fost selectate aleatoriu stații de sondare și au fost aplicate 5 chestionare per stație de sondare. Studiul a acoperit toate comunele și municipiile din interiorul Spațiului de Proiect, cu excepția municipiului Tulcea. În total, 422 de gospodării au fost chestionate în Zona de Studiu.

Echipa a decis să supra-eșantioneze zonele rurale și zonele din interiorul Deltei Propriu-zise – deoarece altfel foarte puține observații s-ar fi obținut de la ei - deoarece populația lor este mult mai scăzută în comparație cu zonele urbane și Zona Limitrofă. Tabel 63 prezintă mărimea populației, mărimea eșantionului pe comună și ponderile de probabilitate corespunzătoare. Toate rezultatele prezentate în Pilonul V, Secțiunea 1 sunt calculate pe baza ponderilor de probabilitate.

Chestionar, geolocalizare și controlul calității

S-a intenționat ca acest chestionar să acopere un set mare de zone și a fost organizat în următoarele module. Chestionarul complet poate fi găsit mai jos în această anexă.

General: adresă, imagini și geolocație

Modulul A. Registru și Sănătate Gospodărie

Modulul B. Locuințe

Modulul C. Accesul și Calitatea Serviciilor: Alimentarea cu apă și canalizare, încălzire și electricitate, deșeuri solide, transport și capacitate de plată.

Modulul D. Dezvoltare turism, active și cheltuieli

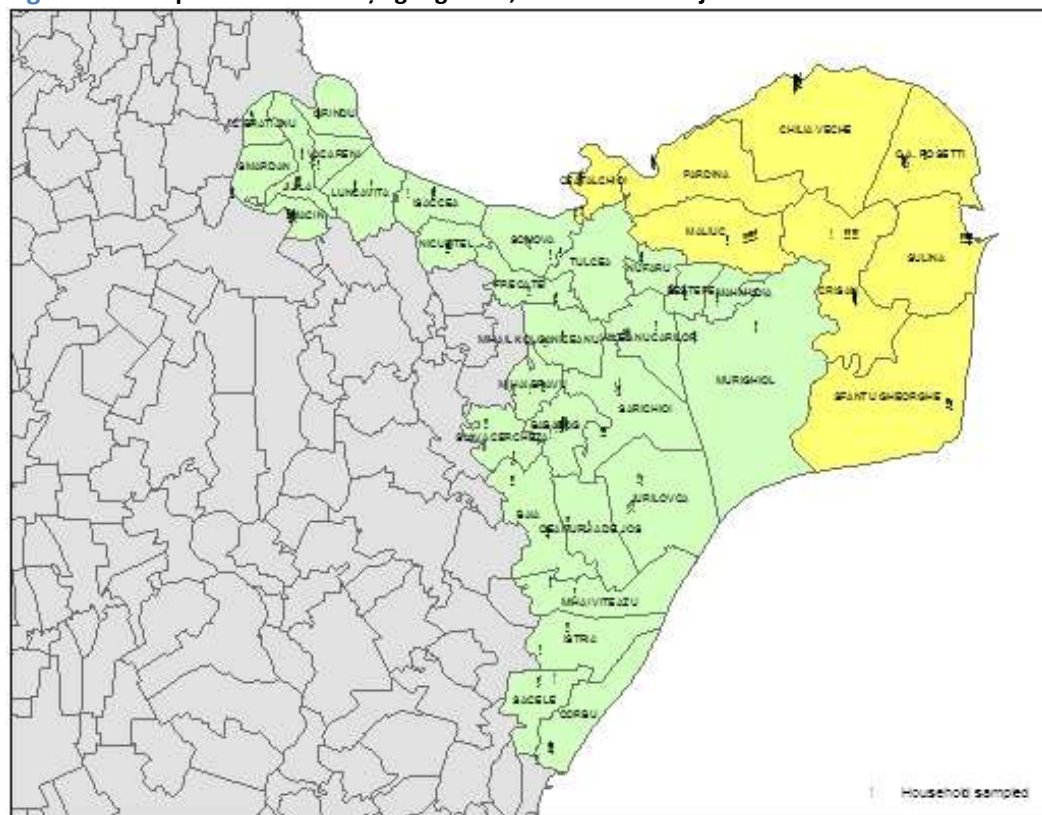

Înainte de sondaj, chestionarul a fost testat pe 10 de gospodării și adaptat ulterior pentru a satisface contextul local. Chestionarul a fost dezvoltat folosind tablete și format de sondaj ODK. Toate datele obținute au fost trimise în timp real la serverul firmei din București. Folosirea tabletelor a permis să avem un control al calității sondajului mai bun, căci eliminarea tiparelor s-a făcut în mod automat, și firma de sondaj a putut primi, revizui datele introduse și a putut propune schimbări în mod regulat. Toate observațiile au fost geolocalizate cu ajutorul aplicației GPS din tablete și interviuatorii au fotografiat fie structurile locuințelor, fie persoanele intervievate; acest lucru, de asemenea, a servit în scopuri de control al calității (asigurând că operatorii interviului au interviuat, într-adevăr, o anumită gospodărie). Figura 32 prezintă geolocalizarea gospodăriilor chestionate.

Tabel 63: Dimensiunea eșantionului pe comună și ponderea probabilității			
Comuna	Nr. gospodării - Recensământ	Dimensiunea eșantionului	Ponderea probabilității
Babadag	3619	19	190
Baia	1926	10	193
Beștepe	675	6	112
C A Rosetti	497	21	24
Ceamurlia de Jos	876	5	175
Ceatalchioi	324	13	25
Chilia Veche	1165	49	24
Corbu	2303	12	192
Crișan	671	28	24
Frecăței	1387	7	198
Greci			
Grindu	549	5	110
I.C. Brătianu	481	5	96
Isaccea	2035	11	185
Istria	989	5	198
Jijila	2151	11	196
Jurilovca	1593	8	199
Luncavița	1718	9	191
Măcin	3338	18	185
Mahmudia	948	6	158
Maliuc	468	19	25
Mihai Bravu	954	5	191
Mihai Viteazul	2196	5	439

Mihail Kogălniceanu	1107	6	185
Murighiol	1302	7	186
Niculițel	1740	9	193
Nufăru	920	5	184
Pardina	288	12	24
Săcele	851	5	170
Sarichioi	2371	12	198
Sfântu Gheorghe	436	18	24
Slava Cercheză	674	5	135
Smârdan	436	5	87
Somova	1777	9	197
Sulina	1483	38	39
Văcăreni	891	5	178
Valea Nucarilor	1322	9	147
Total		422	

Figura 57: Gospodăriile cu referință geografică, incluse în sondaj

Rezultate

Sănătate (Modul A)

Figura 58: Starea Generală de Sănătate Perceptută – Capul Familiei

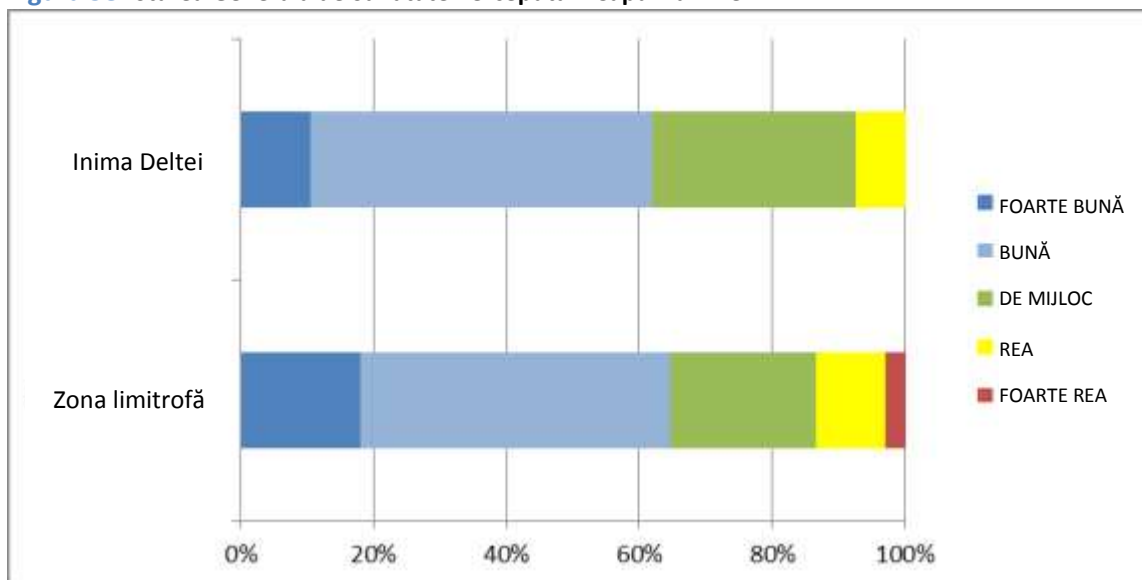
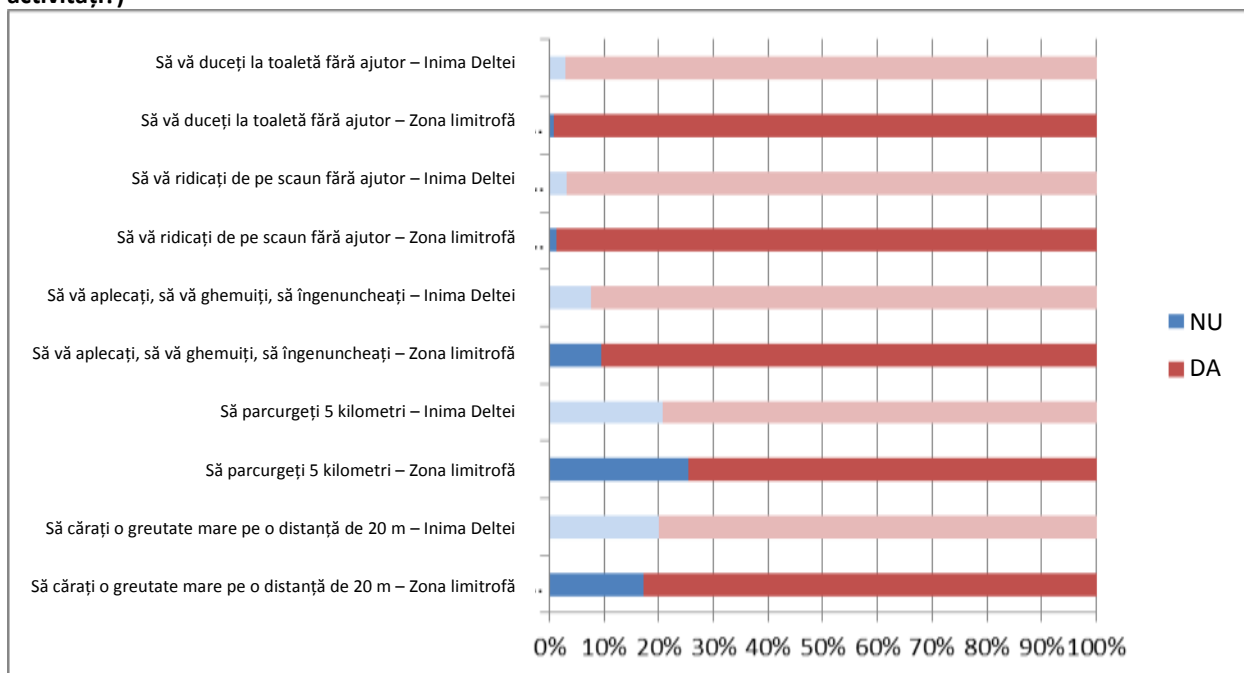

Figura 59: Dificultăți în a întreprinde activități cotidiene – capul familiei (Puteți face următoarele activități?)

Tabel 64: Întrebări generale legate de sănătate – către capul familiei

	Zona Limitrofă		Inima Deltei	
	DA	NU	DA	NU
Dureri în corp avute în ultimele 4 săptămâni	34%	66%	24%	76%
Stare de tristețe în ultimele 4 săptămâni	41%	59%	22%	78%
Stări de anxietate sau frică în ultimele 4 săptămâni	20%	80%	14%	86%
A fost bolnav în ultimele 4 săptămâni	80%	20%	92%	8%
A fost rănit în ultimele 4 săptămâni	99%	1%	97%	3%
În prezent are un medic de familie	96%	4%	91%	9%
A fost spitalizat anul trecut	16%	84%	14%	86%
A fost vaccinat	94%	6%	96%	4%
Copii vaccinați în casă	82%	18%	93%	7%
Pregătește băuturi alcoolice de casă	35%	65%	20%	80%
Consumă băuturi alcoolice făcute în casă	29%	71%	20%	80%

	Zona Limitrofă	Inima Deltei
	Medie	
Număr de vizite la doctorul de familie pe an	3.42	2.49
Număr de zile pierdute datorită unei boli/accident	8.11	7.74

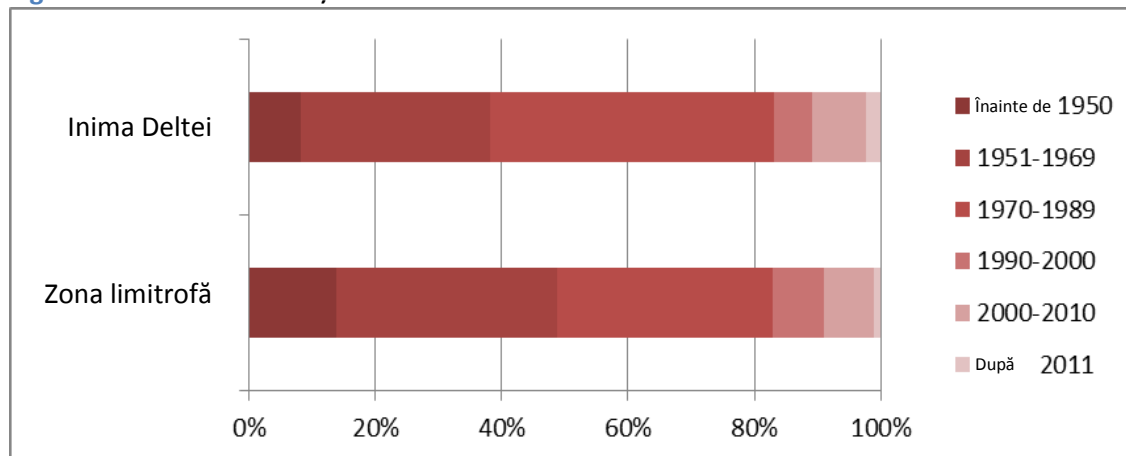
Casa (Modul B)**Tabel 65: Dimensiunea gospodăriei și Gospodării pe locuință**

	Gospodării pe locuință (medie)	Mărimea gospodăriei (medie)
Zona Limitrofă	1.12	2.87
Inima Deltei	1.04	2.20
Zona de Studiu	1.11	2.79

Tabel 66: Statutul Proprietății

	Zona Limitrofă	Inima Deltei
REZIDENȚĂ PROPRIETATE PRIVATĂ	93%	90%
REZIDENȚĂ PROPRIETATE PRIVATĂ IPOTECATĂ	0%	0%
ÎNCHIRIATĂ DE LA STAT	1%	3%
ÎNCHIRIATĂ DE LA PERSOANE PRIVATE	2%	3%
GRATUIT (ÎNCHIRIATĂ FĂRĂ PLATĂ)	4%	3%
FĂRĂ RĂSPUNS	0%	0%

Figura 60: Vechimea locuințelor inventariate

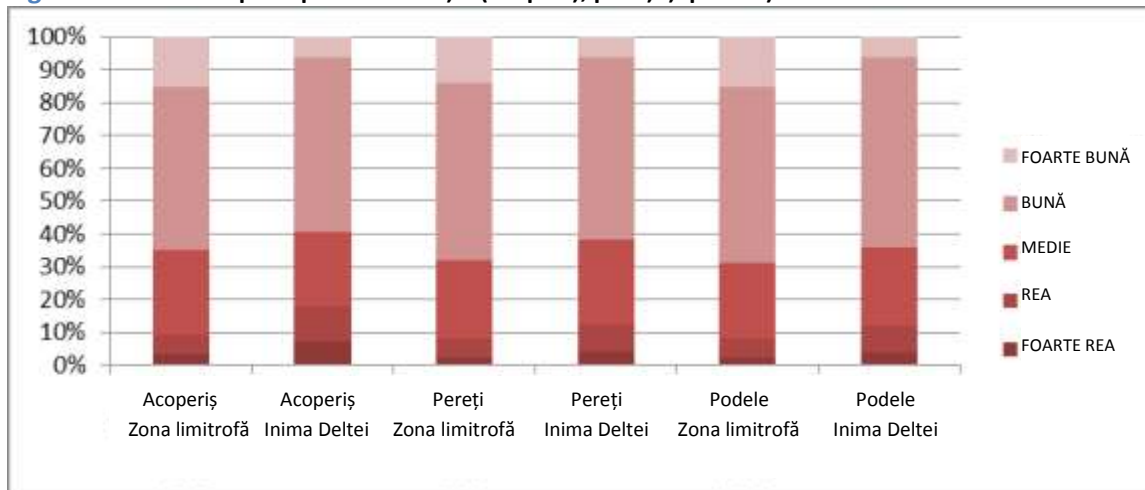
Tabel 67: Caracteristici generale ale locuințelor (camere, zonă, durata ocupării locuinței, valoare estimată a chiriei, valoare la vânzare)

		Zona Limitrofă	Inima Deltei
Număr de camere	Medie	3.72	3.11
Număr de camere (Pensiune)	Medie	0.01	0.03
Număr de camere (Magazin)	Medie	0.15	0.01
Zona de locuit	Medie	111.03	74.84
Ani de când locuiește în locuință	Medie	26.52	23.68
Valoarea chiriei (RON) per mp	Medie	1.23	1.90
Valoarea la vânzare (RON) per mp	Medie	2009.23	1395.72

Tabel 68: Mobilitate rezidențială în interiorul și în afara Inimii Deltei

		Zona Limitrofă	Inima Deltei
Familie ar lua în considerare vânzarea casei	Procent	6%	3%
(Dacă intenționează să se mute:) CU SIGURANȚĂ DA	Procent	5%	1%
(Dacă intenționează să se mute:) PROBABIL DA	Procent	4%	7%
(Dacă intenționează să se mute:) NU	Procent	91%	92%
(Unde intenționați să vă mutați:) DELTA DUNĂRII	Procent	0%	6%
(Unde intenționați să vă mutați:) ÎN ALTĂ PARTE ÎN JUDEȚUL TULCEA	Procent	36%	45%
(Unde intenționați să vă mutați:) JUDEȚUL CONSTANȚA	Procent	36%	0%
(Unde intenționați să vă mutați:) BUCUREȘTI SAU ALT ORAȘ MARE	Procent	5%	13%
(Unde intenționați să vă mutați:) ÎN AFARA ROMÂNIEI	Procent	4%	17%
(Unde intenționați să vă mutați:) ÎN ALTĂ PARTE. VĂ RUGĂM SĂ SPECIFICAȚI	Procent	18%	19%

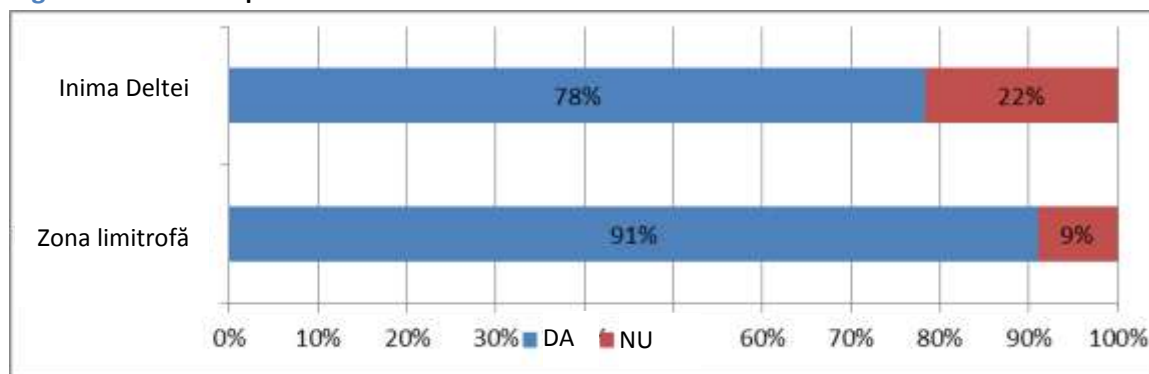
Figura 61: Calitatea percepută a locuinței (acoperiș, pereți și podele)

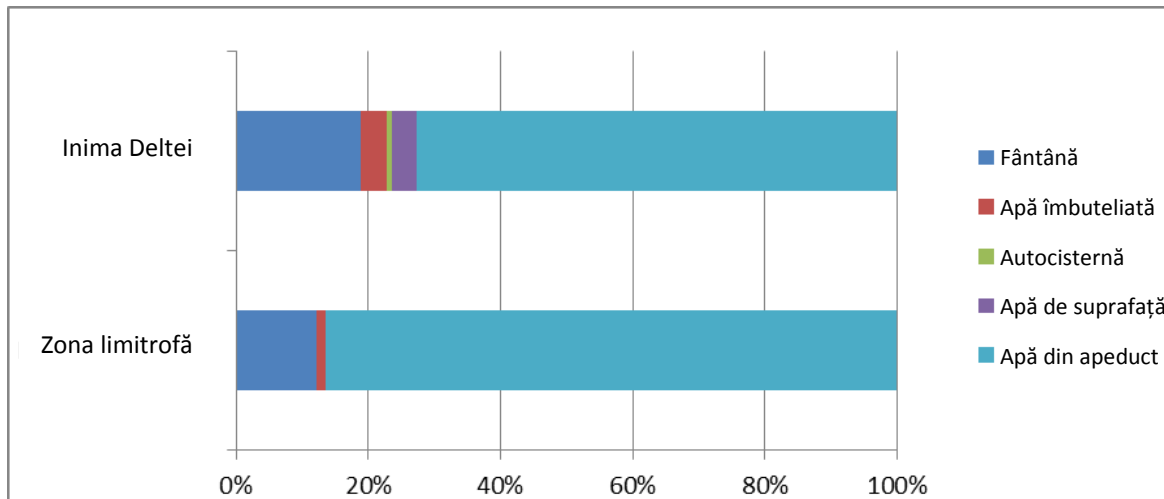
Accesul și calitatea serviciilor (Modulul C)

Alimentarea cu apă

Figura 62: Acces la apa curentă

Figura 63: Sursa principală de apă potabilă

Figura 64: Tratarea propriei ape (Calitatea apei)

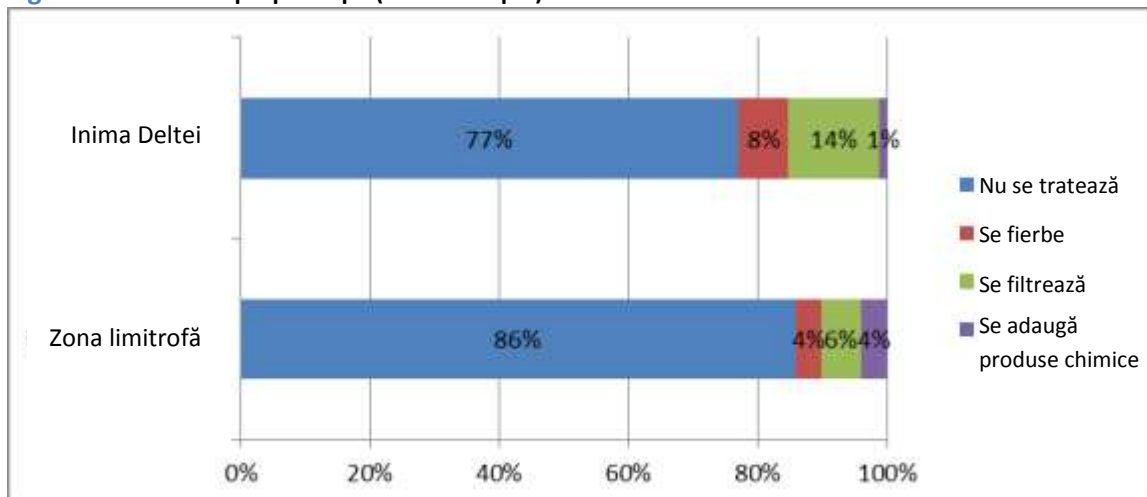

Figura 65: Variația calității apei în funcție de sezon

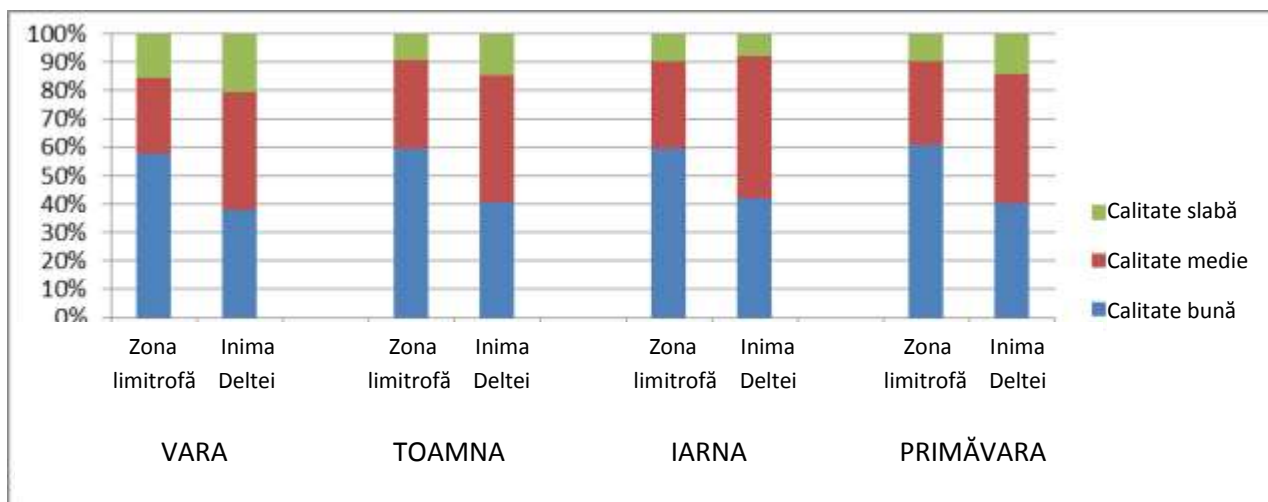
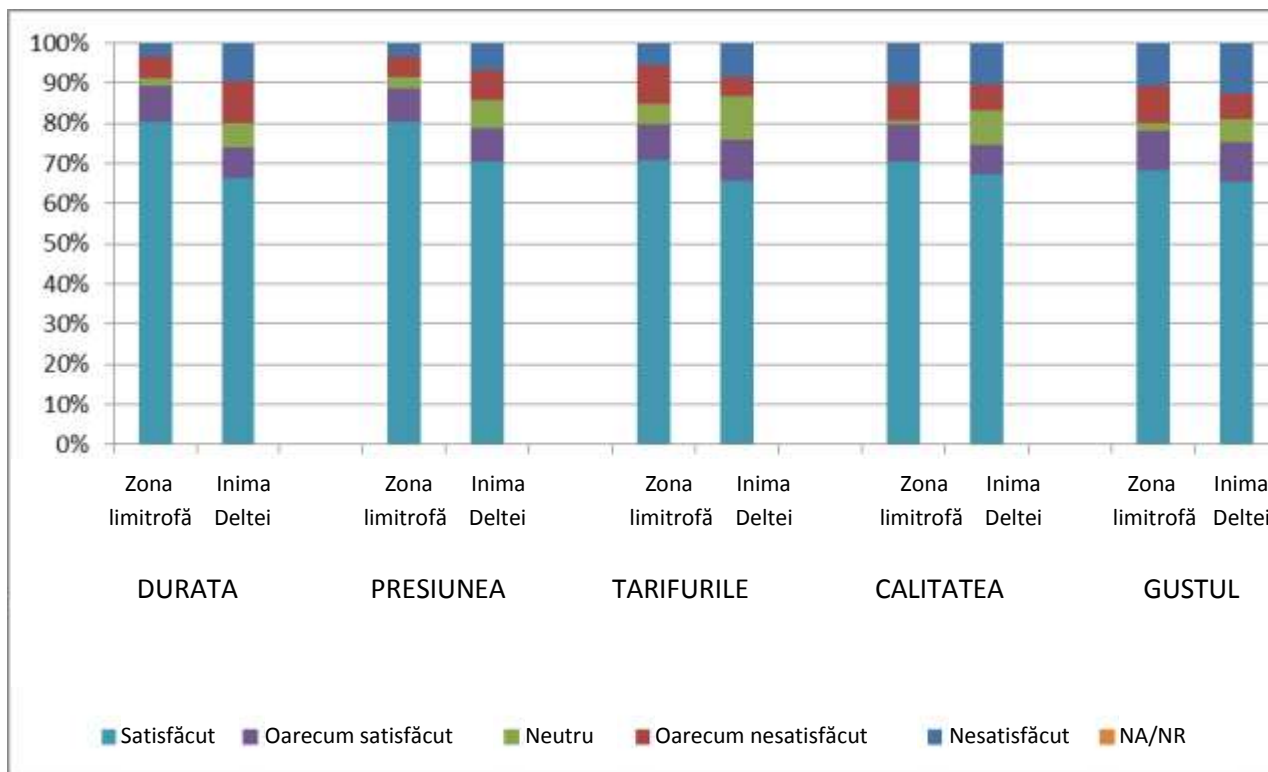

Figura 66: Nivelul de satisfacție în raport cu furnizarea de apă

Încălzirea și alimentare cu apă caldă

Figura 67: Acces la apă caldă

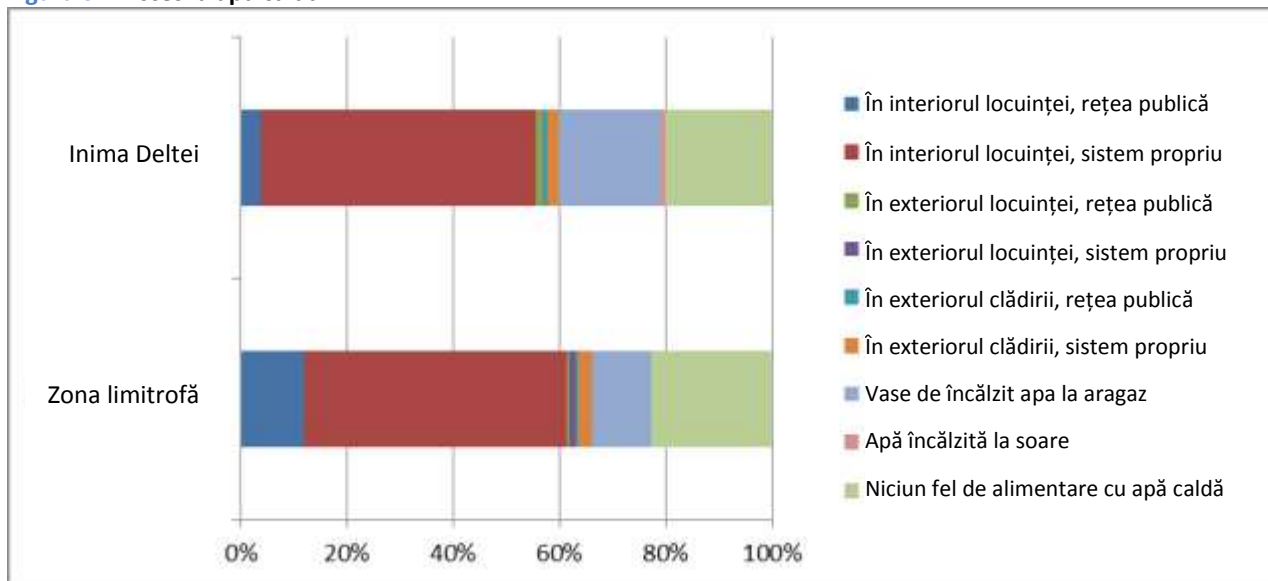

Figura 68: Tipul sistemului de încălzire

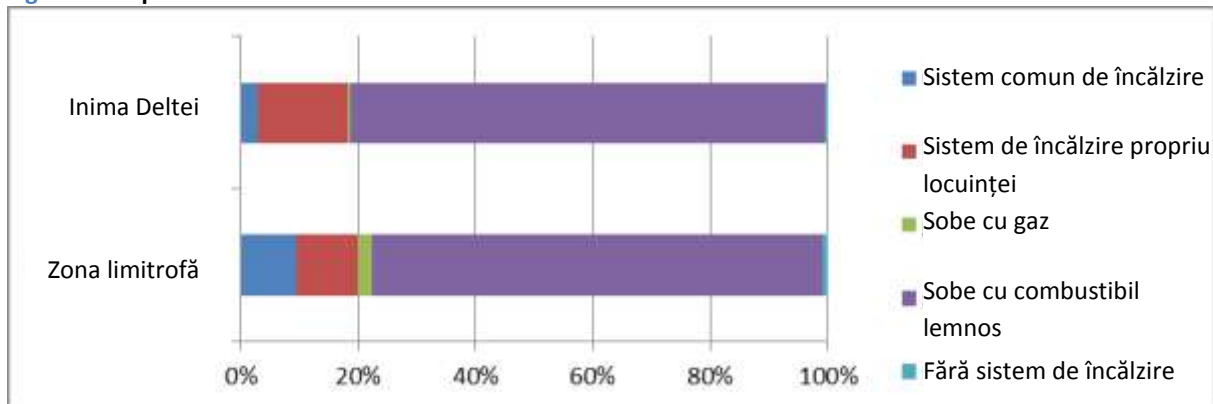
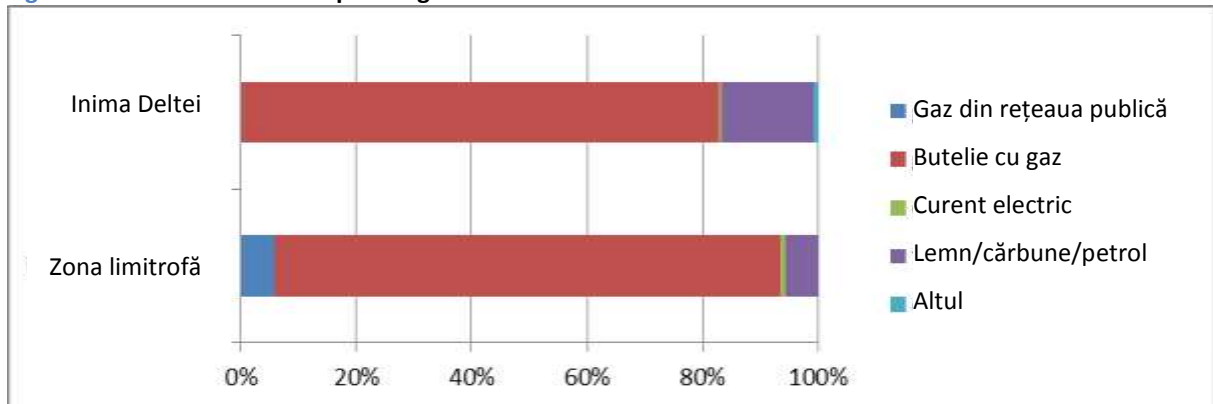

Figura 69: Combustibil folosit pentru gătit

Canalizarea și tratarea apelor uzate

Figura 70: Tipul de colectare a apelor uzate

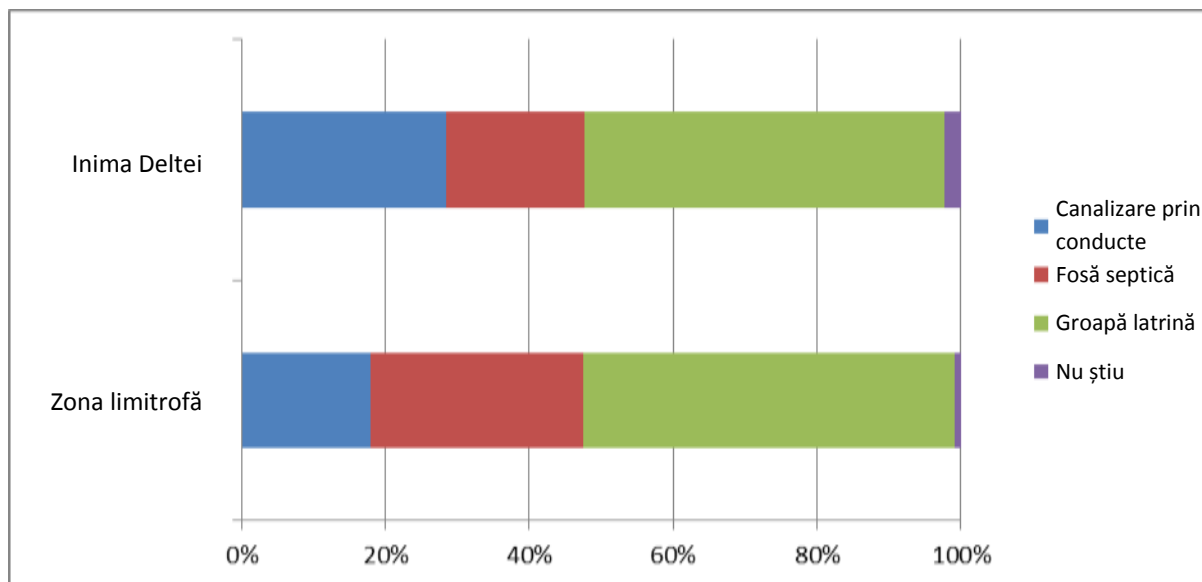
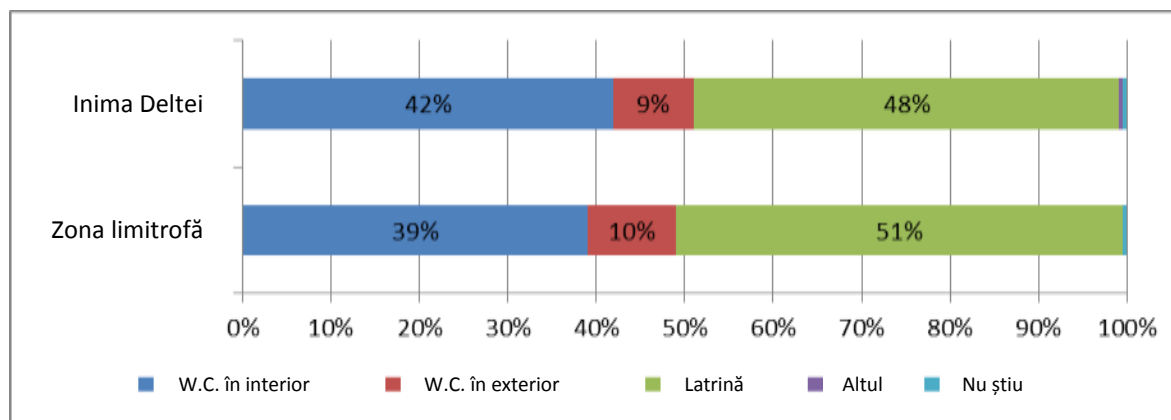
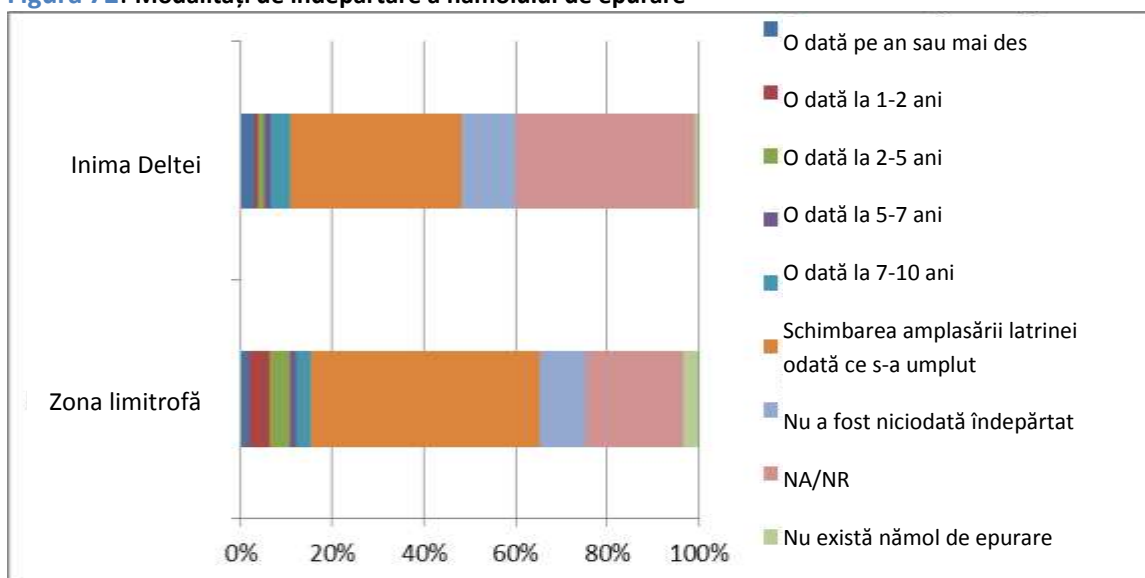

Figura 71: Tipul de toalete

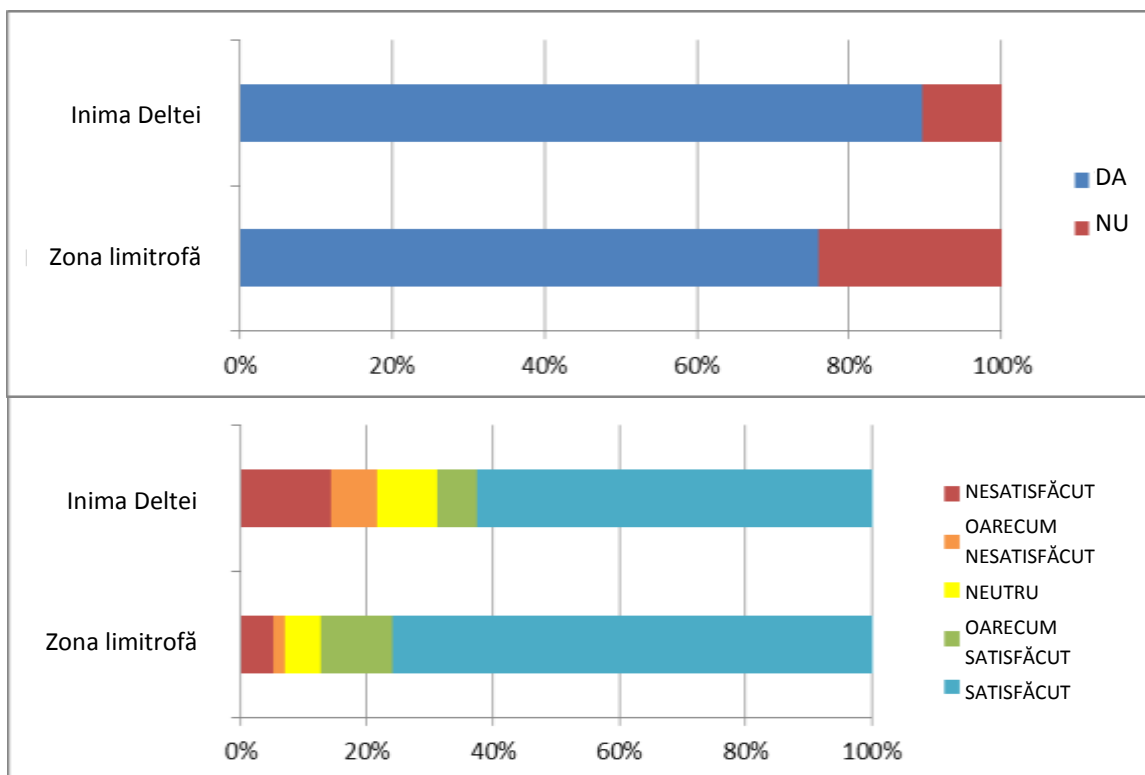

Figura 72: Modalități de îndepărtare a nămolului de epurare

Colectarea deșeurilor solide

Figura 73: Gunoiul colectat în mod regulat din locuință

Figura 75: Practici de gestionare a deșeurilor solide

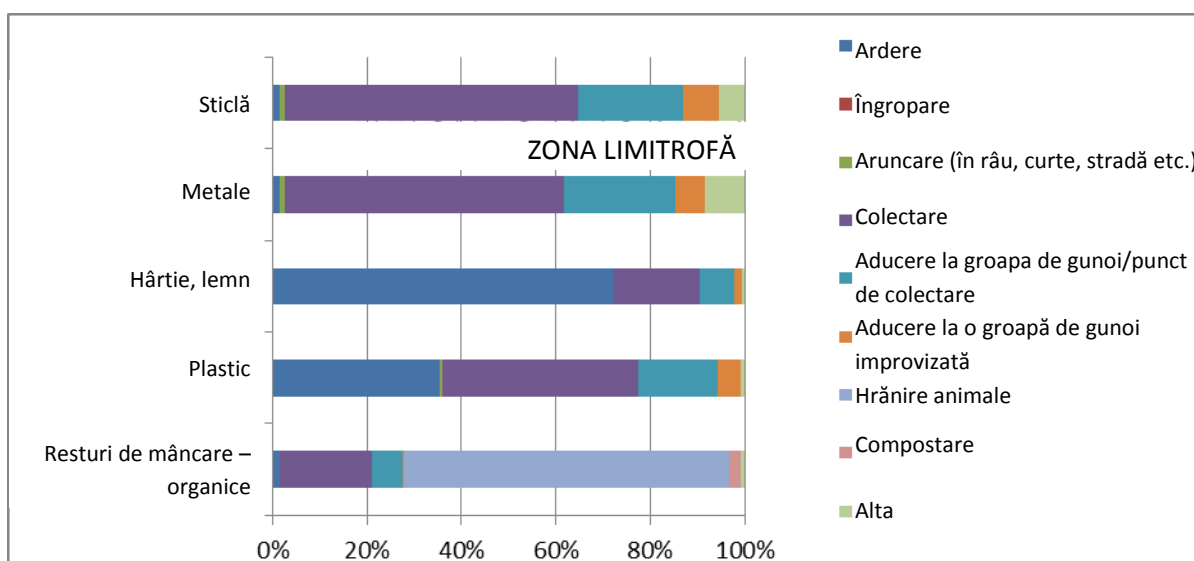
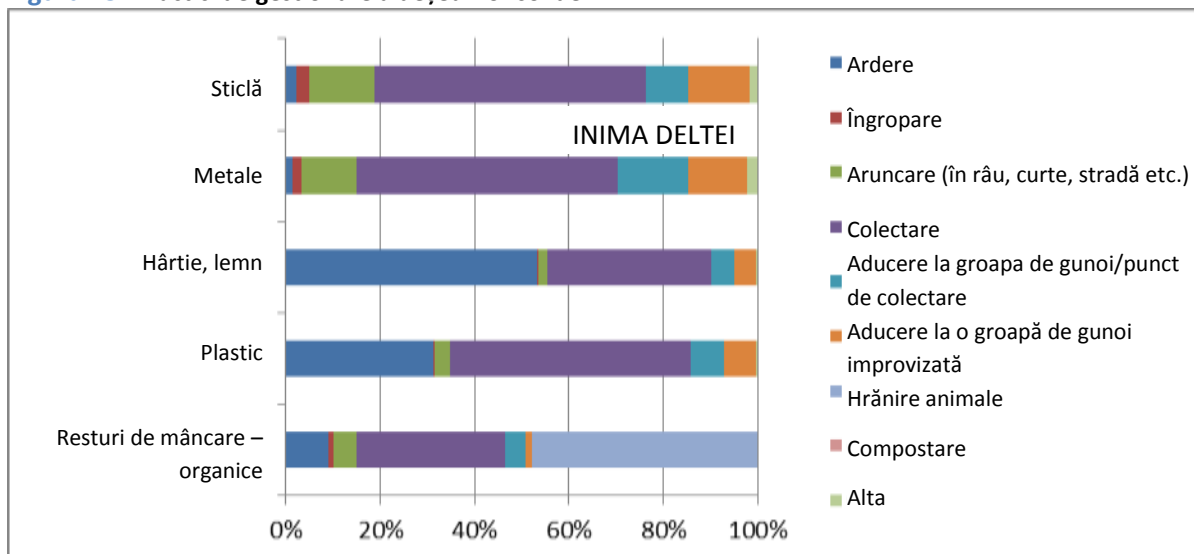
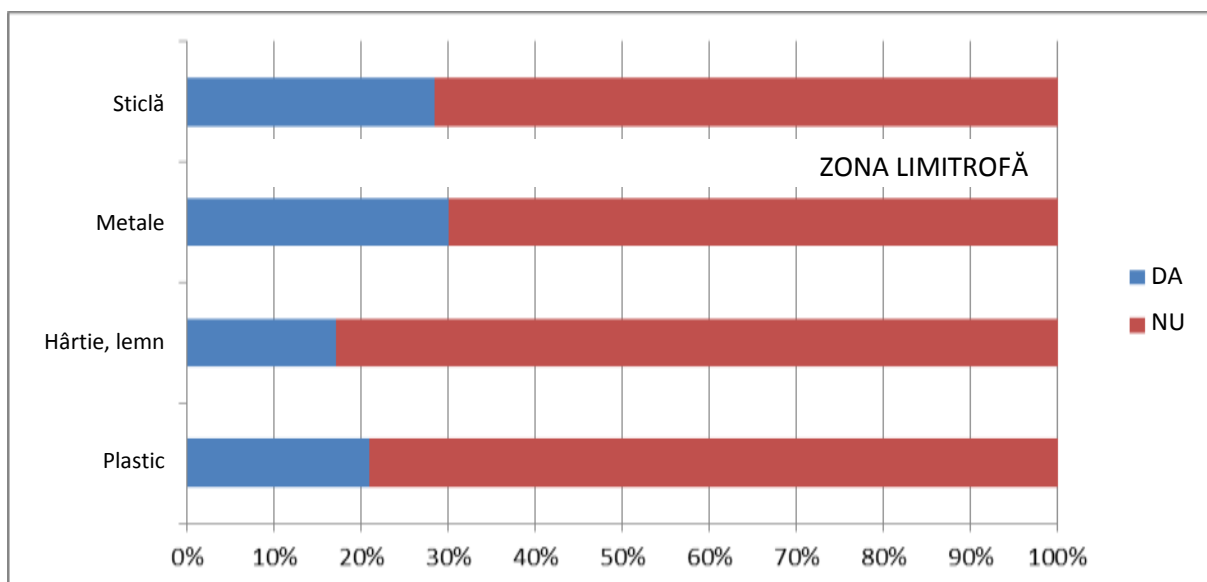
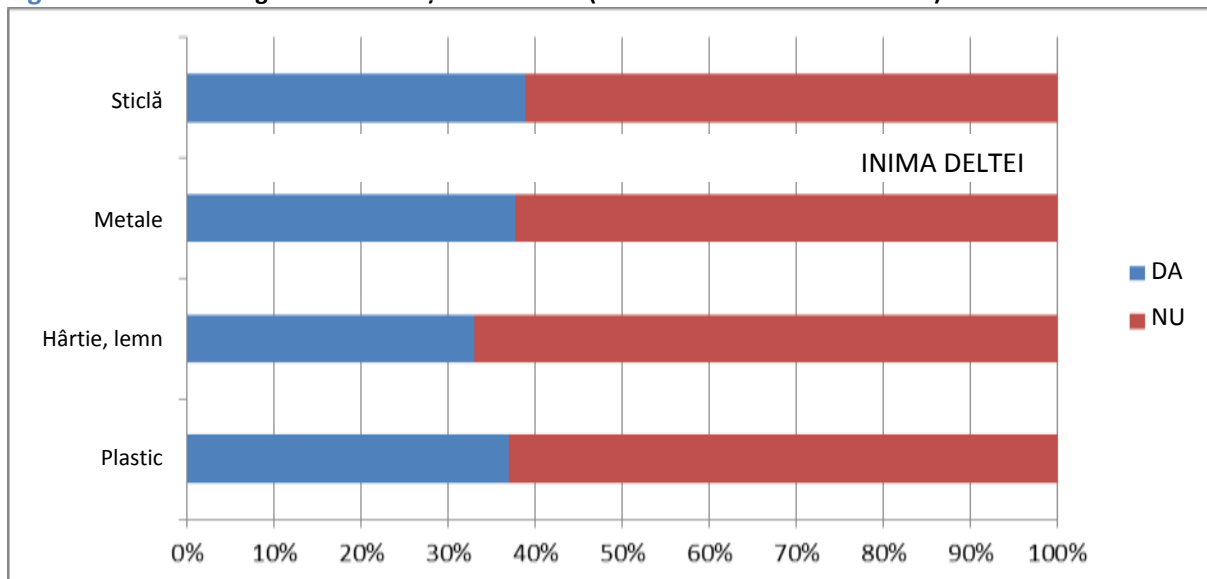

Figura 76: Practici de gestionare a deșeurilor solide (reciclarea diferitelor materiale)

Transport și accesibilitate

Figura 77: Starea drumului din afara locuinței

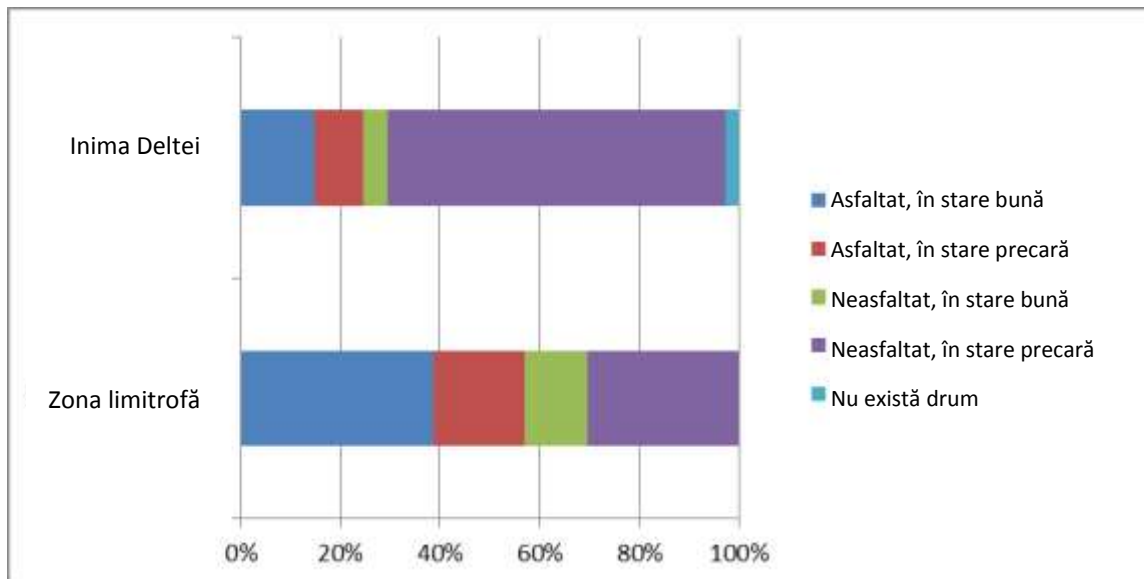
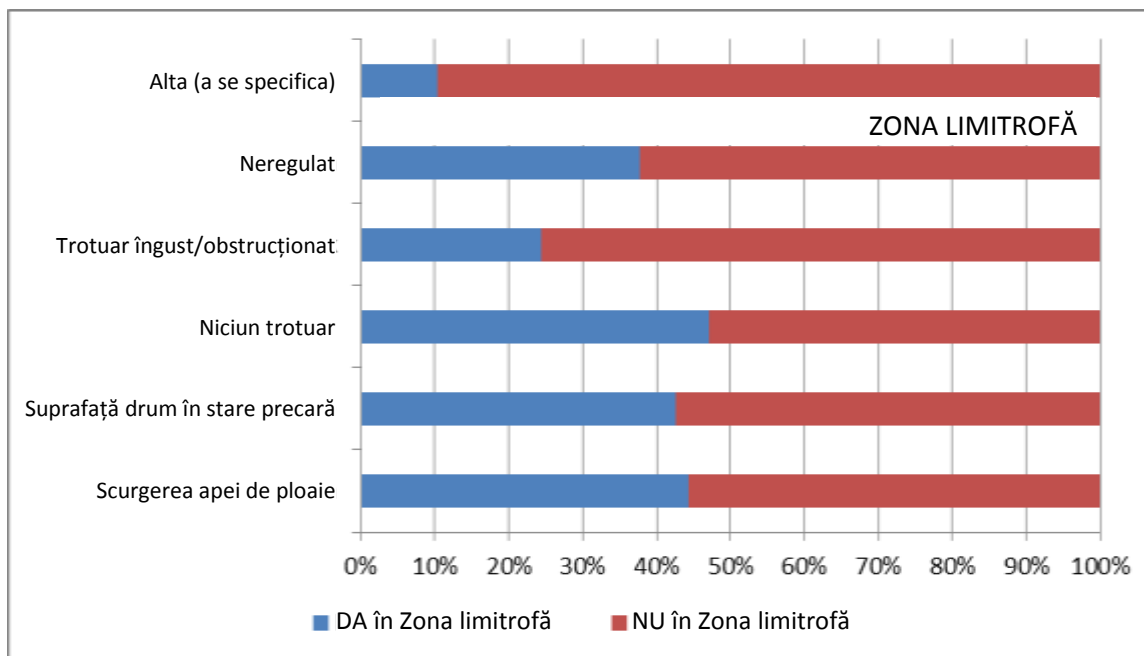
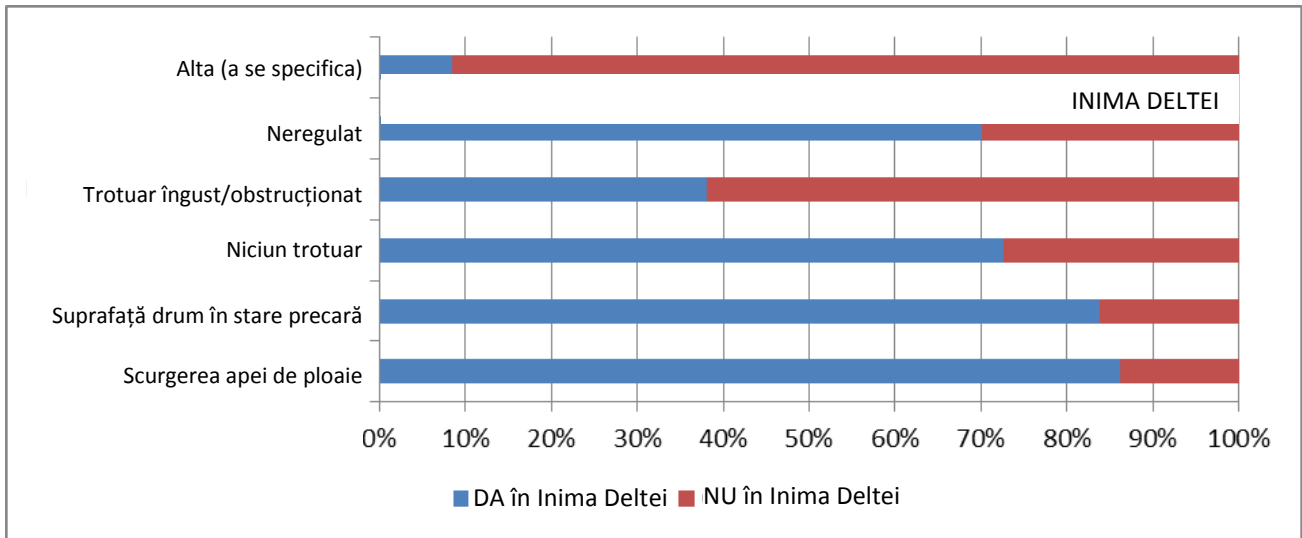
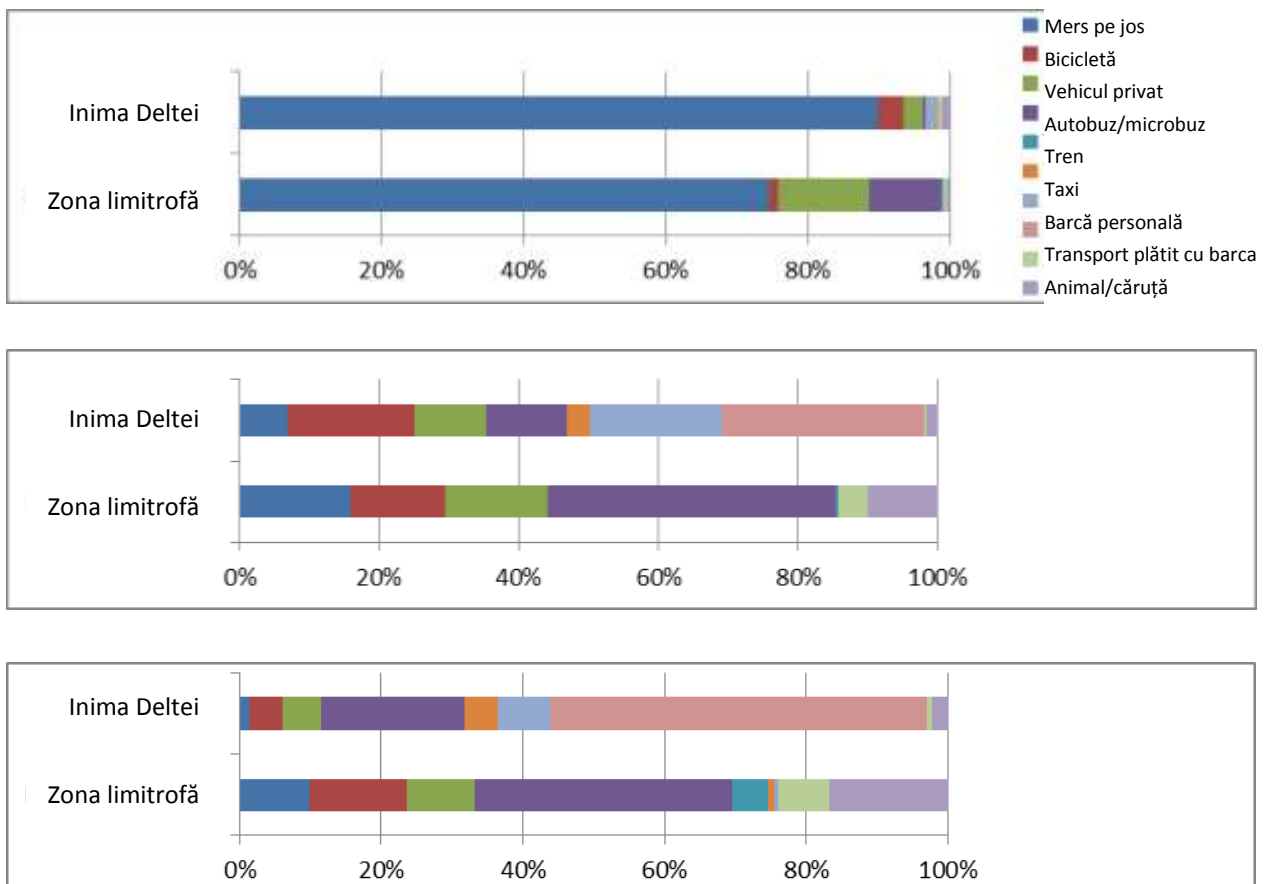

Figura 78: Principalele probleme ale drumului din afara locuinței

Figura 79: Principalele forme de transport (Mod principal 1, Mod principal 2, Mod principal 3)

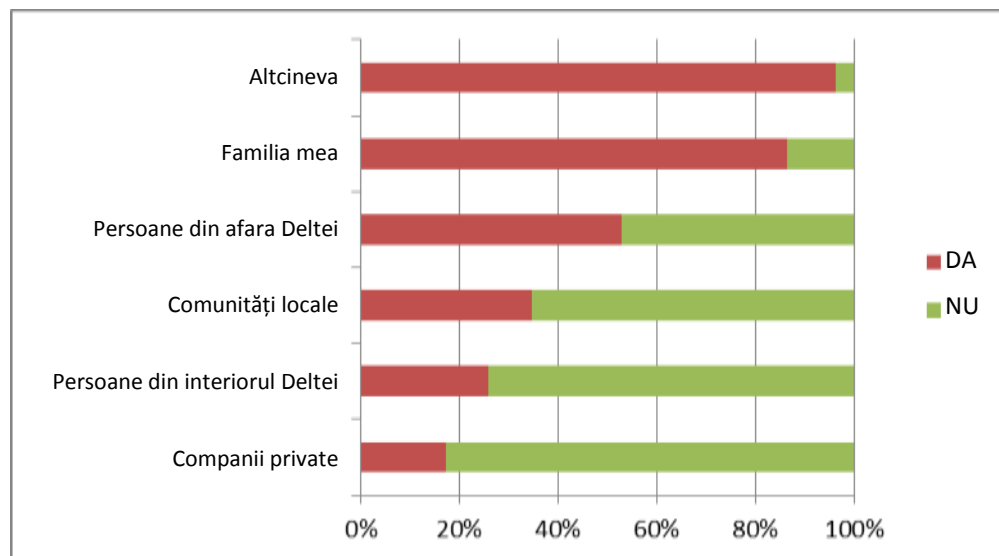

Tabel 69: Distanță (în minute) și cost (RON/persoană) la diferite servicii, centre comerciale

		Delta Principală		Delta Principală	
		Distanța (Minute)		Cost (RON/persoană) dus	
Învățământ preșcolar*	Medie	12,6	12,0	0,0	0,0
Învățământ primar (clase 1-8)*	Medie	241,0	13,5	0,2	0,6
Învățământ secundar (clase 9- 12)*	Medie	183,6	29,5	9,3	3,3
Universitate/Colegiu grad tehnic *	Medie	199,7	53,9	12,0	5,8
Medic de familie	Medie	85,6	46,1	7,7	1,6
Spital public*	Medie	229,0	91,2	17,4	12,1
Clinică publică *	Medie	199,5	55,4	16,4	16,8
Spital privat *	Medie	401,0	113,2	61,0	34,1
Clinică privată *	Medie	189,5	94,5	13,1	19,4
Magazin*	Medie	13,9	7,8	0,5	0,4
Bancă	Medie	136,2	44,8	9,1	6,3
Piață agricolă	Medie	114,1	31,9	8,9	4,0
Piață pescărească	Medie	140,9	43,5	9,7	6,2

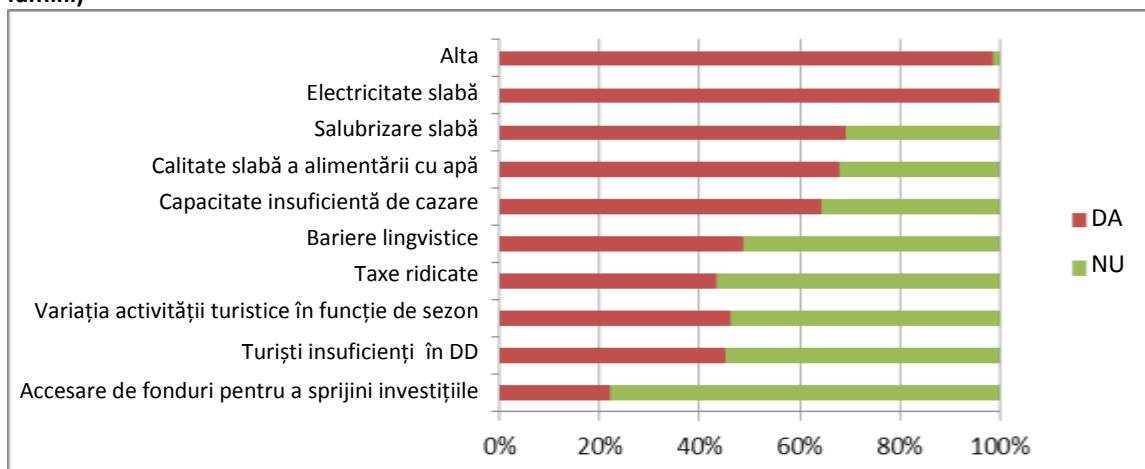
Turism (Modul D)

Figura 80: Beneficiarii de pe urma turismului (Cine beneficiază din turism în prezent?)

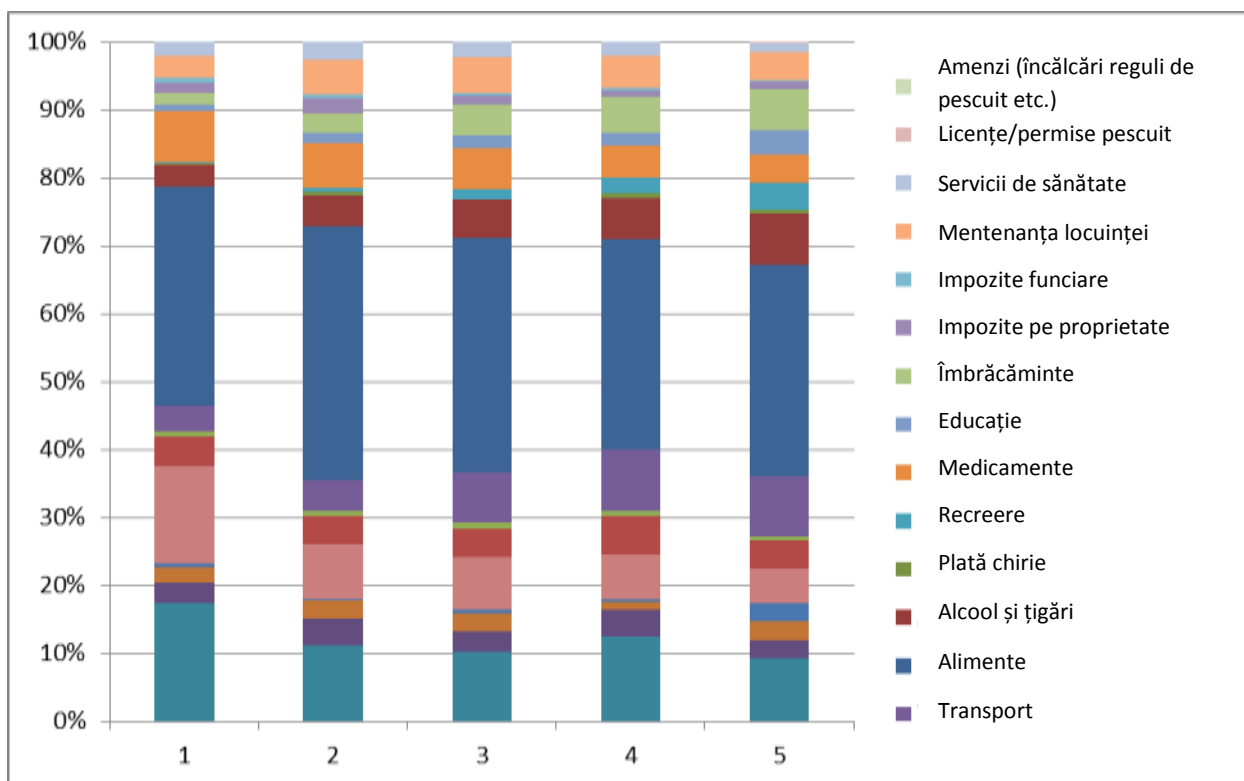

Figura 81: Principalele bariere în obținerea beneficiului din turism (așa cum este perceput de către familii)

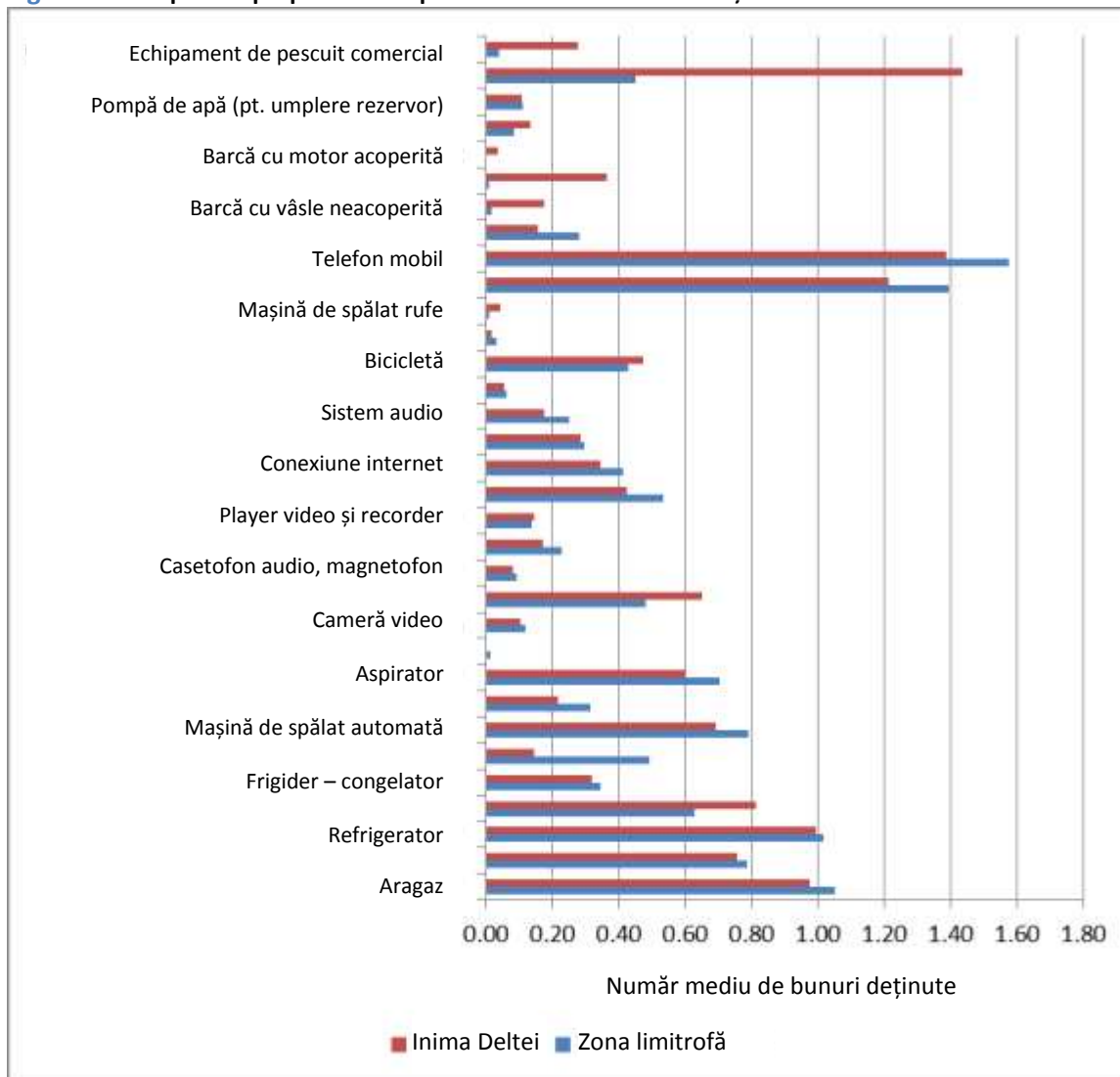
Active și Consum (Modul E)

Figura 82: Informații referitoare la cheltuielile cumulate pe chintile*

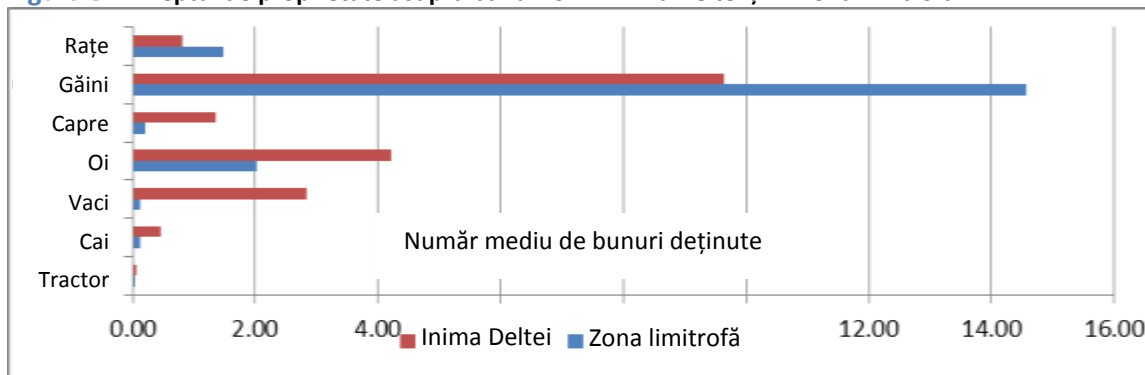

* Chintilele corespund chintilelor din zona de studiu și nu au nici o legătură cu distribuția României pe chintile

Figura 83: Dreptul de proprietate asupra bunurilor în Inima Deltei și în Zona limitrofă

Figura 84: Dreptul de proprietate asupra bunurilor în Inima Deltei și în Zona limitrofă

Anexa 8 – Regiunea Delta Dunării: TRACE – Evaluarea energiei urbane: tabel de prezentare generală

Tabel 70: Regiunea Delta Dunării: TRACE – Evaluare Energie Urbane: Tabel Prezentare Generală						
Tipul de Nevoie	Nevoie	Prioritate	Termen	Entități responsabile*	Sinergii	Comentarii
4. Nevoi de Investiție Fizică	<p>5) ÎNCĂLZIRE CENTRALIZATĂ</p> <p>→ Întreținerea și Modernizarea Rețelei de Termoficare</p> <p>→ Rețea Termică în sistem de Cogenerare</p> <p>→ Reabilitare Termică a Clădirilor Rezidențiale</p>	<p>Medie</p> <p>Medie</p> <p>Medie</p>	Scurt - mediu	<p>Primăria Tulcea</p> <p>Energoterm</p> <p>Primăria Tulcea</p> <p>Primăria Tulcea</p> <p>Proprietari de clădiri rezidențiale blocuri</p>	<p>Energie</p> <p>Mediu</p> <p>Sănătate</p>	<p>În ultimele două decenii aproximativ 80% din rețeaua de termoficare din Tulcea a suferit lucrări de reabilitare, care au redus semnificativ pierderile de căldură în rețea. Cu toate acestea, încă 20% din conductele de apă caldă trebuie ar trebui să fie izolate și modernizate.</p> <p>Orașul are deja un studiu de fezabilitate pentru construirea unei centrală în cogenerare în valoare de 12 milioane de euro, printr-un parteneriat public-privat. Compania privată ar trebui să aducă fondurile, în timp ce Primăria ar trebui să pună la dispoziție terenul. Nu numai că o astfel de instalație este mai prietenoasă cu mediul, dar ar îmbunătăți și calitatea serviciilor de energie termică pentru populație.</p>
	<p>6) CLĂDIRI MUNICIPALE</p> <p>→ Analiză Comparativă Clădiri Municipale</p> <p>→ Auditul și reabilitarea clădiri municipale</p> <p>→ Renovarea/Reabilitarea clădirilor municipale</p>	<p>Medie</p> <p>Medie</p> <p>Medie</p>	Scurt-mediu	<p>Primăria Tulcea</p> <p>Primăria Tulcea</p> <p>Primăria Tulcea & Guvernul Național</p>	<p>Energie</p> <p>Mediu</p> <p>(Educație, Sănătate)</p>	<p>În ultimii ani, orașul a beneficiat de fonduri de la bugetul de stat pentru reabilitarea termică a 10 blocuri. Lucrările de reabilitare au inclus izolarea pereților exteriori, a acoperișurilor și a subsolului, și instalarea de uși și ferestre duble (termopan). Acestea nu numai că au diminuat consumul de energetic, dar au și îmbunătățit nivelul de confort din apartamente cu 3 până la 5 grade Celsius, precum au redus și facturile la încălzire. În cazul în care central în sistem de co-generare este construită, lucrările ulterioare de reabilitare ar trebui continuate în paralel. Din cele 15 clădiri rezidențiale incluse inițial în program, cinci nu au îndeplinit criteriile în cauză. În acest moment, autoritățile locale caută variante pentru</p>

	<p>7) SECTORUL DE APĂ → Îmbunătățirea eficienței pompelor de apă → Colectoare de apă pluvială separate de rețelele de canalizare</p>	<p>Medie</p> <p>Medie-Ridicată</p> <p>Medie-Ridicată</p>	<p>Scurt-mediu</p>	<p>Aquaserv Primăria Tulcea</p>	<p>Mediu Energie Sănătate</p>	<p>finalizarea lucrărilor de reabilitare pentru clădirile care nu au fost nereabilitate.</p> <p>Deși au date despre suprafața cumulată a clădirilor municipale din Tulcea (de exemplu, școli, licee, grădinițe, birouri publice, etc.), autoritățile locale nu au informații legate de consumul de energie și cheltuielile aferente în astfel de clădiri. Orice proiect privind eficiența energetică care vizează clădirile municipale are nevoie de date exacte cu privire la consumul de energie (cum ar fi energia electrică, încălzirea termică), care ar trebui să fie în măsură să indice cele mai potrivite opțiuni de economisire. Prin urmare, cu sprijin din partea câtorva angajați ai Primăriei sau a unor consultanți externi, administrația locală ar trebui să facă un audit complet al clădirilor municipale din oraș care ar trebui să includă informații legate de energia electrică, gazele naturale, energia termică, Apă dar și date specifice privind construcțiile și renovările (dacă este cazul), facturile la energie din ultimii ani, suprafața și tipurile de sistem de încălzire. Administrația locală ar putea lua în considerare publicarea acestei baze de date și modernizarea acesteia în mod regulat, astfel, permițând competiția în rândul managerilor în domeniul construcțiilor și, probabil, schimbul de date și colaborarea.</p> <p>Primăria ar putea folosi un program de audit al clădirilor municipale pentru a permite reducerea consumului energetic și, în același timp, pentru a permite reducerea costurilor în sediile administrației publice locale. Auditul poate viza consumul de energie pentru aparatele utilizatorilor finali, cum ar fi calculatoare, aerul condiționat și sistemele de încălzire, iluminat și</p>
--	--	--	--------------------	--------------------------------------	---	---

	<p>8) TRANSPORT PUBLIC → Dezvoltarea transportului public → Îmbunătățirea eficienței traseelor de autobuz → Extinderea centurii existente sau construcția unei centuri adiționale (șosea de centură)</p>		Scurt-mediu	<p>SC Transport Public Primăria Tulcea</p> <p>Primăria</p> <p>Consiliul Local Guvern</p>	<p>Transport Mediu Energie Sănătate</p>	<p>așa mai departe. De exemplu, becurile obișnuite ar putea fi înlocuite cu Lămpi Fluorescente Compacte (CFL), care ar putea oferi aceeași intensitate a luminii la o cincime și până la o treime din consumul de energie.</p> <p>În același timp, orașul ar trebui să continue lucrările de renovare a școlilor și liceelor, inclusiv înlocuirea lemnăriei și, dacă este necesar, izolarea termică a clădirilor.</p> <p>Deși sectorul de apă a fost în mare parte modernizat, iar în prezent sistemul funcționează destul de bine (pierderile din rețea au ajuns la 10%), există încă loc pentru îmbunătățiri. Deoarece pomparea apei și tratarea apelor uzate necesită un consum de energie oarecum semnificativ, autoritățile orașului ar trebui să se gândească la elaborarea de măsuri pentru a reduce consumul aferent. De exemplu, pompele de apă sau motoarele acestora ar trebui recalibrate, adaptate sau înlocuite, pentru a îmbunătăți operațiunile generale. În același timp, pornirea ușoară sau controlul vitezei variabile ar putea ajuta, de asemenea, la economii de energie considerabile.</p> <p>Noua stație de epurare a fost concepută pentru a deservi 100.000 de persoane depășind cu mult populația orașului. Deși instalația este capabilă să producă biogaz, cantitatea de nămolul necesară este încă în curs de formare. Imediat ce se ajunge la o cantitate adecvată, nămolul ar trebui să fie utilizat pentru a opera digestoarele, iar electricitatea produsă ar putea fi folosită pentru funcționarea instalației. În plus, Aquaserv își propune să dezvolte câteva turbine eoliene care ar putea acoperi cea mai mare parte din energia</p>
--	---	--	-------------	--	--	--

	<p>9) DEȘEURI SOLIDE → Vehiculele de Deșeuri cu consum eficient de combustibil → Design/îmbunătățirea infrastructurii de colectare a deșeurilor solide</p>		Scurt mediu	<p>Primăria Tulcea Servicii Publice Alți Operatori Privați (Salubris)</p>	<p>Transport Mediu Sănătate</p>	<p>necesară pentru pomparea apei.</p> <p>40% din apele uzate sunt deversate în Dunărea, fără a fi tratate. O parte dintre canalele de apă de ploaie și rețeaua de canalizare sunt interconectate; prin urmare, în timpul ploilor abundente conductele refulează și, astfel, apa murdară ajunge direct în fluviu. Orașul ar trebui să ia în considerare separarea rețelei de canalizare de conductele de apă de ploaie, pentru a reduce poluarea fluviului și astfel, a preveni potențialele probleme legate de sănătate.</p> <p>Un transport public eficient ar trebui să fie în măsură să abordeze trei lucruri în același timp: reducerea numărului de mașinilor private în circulație, reducerea consumului de combustibil și îmbunătățirea calității aerului din oraș. Tulcea ar trebui să facă eforturi în vederea achiziționării unui stoc rulant de combustibil mai eficient și îmbunătățirea calității serviciilor. De exemplu, un sistem de panouri electronice care să afișeze informații cu privire la rutele și orarul autobuzelor care ar ajuta pasagerii să își planifice mai bine călătoriile, ar trebui extins la toate stațiile de autobuz din oraș.</p> <p>Unele dintre traseele de autobuz sunt ineficiente, deoarece vehiculele transportă, de obicei, doar câțiva pasageri. Asemenea de trasee de autobuz ar trebui să fie anulate sau reorganizate sub alte trasee, după cum este cazul.</p> <p>Centura orașului existent cu două benzi ar trebui extinsă la patru benzi sau o altă șosea de centură ar putea fi construită în scopul de a preveni accesul în oraș a mașinilor de tonaj greu.</p>
--	--	--	-------------	--	---	---

					<p>Unele dintre camioanele de gunoi care aparțin Servicii Publice (compania din subordinea Primăriei responsabilă cu colectarea deșeurilor sunt vechi și nu mai sunt prea de eficiente din punct de vedere energetic. Orașul ar trebui să continue eforturile pentru a înlocui o parte din flota de camioane de gunoi cu vehicule mai eficiente din punct de vedere energetic, precum și să îmbunătățească managementul sectorului deșeurilor din oraș.</p> <p>Deși sistemul de colectare selectivă a fost deja implementat de ceva timp în Tulcea, o cantitate foarte mică de deșeuri este reciclată. În vreme ce autoritățile locale susțin că orașul este, de fapt, un campion la nivelul municipiilor din țară în ce privește reciclarea deșeurilor, cifrele arată altceva.. Cele câteva campanii organizate de Primărie pentru promovarea colectării selective în Tulcea nu au prea dat roade până acum, așa că există încă foarte puțini locuitori care aplică sistemul de colectare selectivă. Administrația orașului ar trebui să elaboreze o infrastructură mai bună a deșeurilor pentru a-i determina pe oameni să separe deșeurile. Acest lucru ar putea fi realizat prin plasarea mai multor coșuri de reciclare în orașul, distribuirea de saci de reciclare către cetățeni, și chiar oferirea de stimulente sub forma unor reduceri legate de taxele de salubritate pentru cei care separă deșeurile organice de cele reciclabile.</p>
--	--	--	--	--	--

5. Nevoia de Dezvoltare a Politici si legislație	1) Dezvoltarea și punerea în aplicare a legislației locale cu privire la colectarea selectivă a deșeurilor solide				Mediu Energie	Consiliul Local Tulcea ar putea adopta o decizie de nivel local pentru aplicarea colectarea selectivă obligatorie pentru locuitorii orașului. În același timp, administrația orașului ar trebui să construiască infrastructuri suplimentare pentru deșeuri, pentru a facilita separarea deșeurilor organice de cele din plastic, metal, hârtie și sticlă
6. Nevoi de Dezvoltare Instituțională	1) Strategia Energetică și Planul de Acțiune – Semnarea Convenției Primarilor 2) Dezvoltarea bazei de date de utilități publice, cu indicatori de performanță cheie, inclusiv consumul de energie - de exemplu, deșeuri solide, clădiri municipale, apă, transport, etc.				Mediu Transport Sănătate	Administrația locală ar trebui să ia în considerare semnarea Convenției Primarilor, principala mișcare la nivel European care reunește mii de autorități locale și regionale din Europa, implicate în creșterea eficienței energetice a municipiilor lor și reducerea emisiile de gaze cu efect de seră cu cel puțin 20% până în 2020. Angajamentul politic este tradus într-un plan de acțiuni care cuprinde măsuri concrete care să reducă consumul de energie. Mai mult de 60 de orașe din România sunt semnatare ale Convenției, iar peste o treime dintre acestea au pregătit planurile de acțiune aferente. Cele șase sectoare TRACE oferă un punct de plecare bun care poate fi folosit pentru a monitoriza performanța energetică a orașului. Primăria nu deține date cumulate și nici individuale despre consumul de energie în sfera serviciilor de utilități publice. De exemplu, deșeurile solide este unul dintre sectoarele despre care nu există date complete. Tulcea are un număr de operatori de deșeuri solide; unii dintre aceștia operează în oraș, alții la nivelul județului Tulcea. Din moment ce unii sunt operatori privați, practic ei nu sunt obligați să informeze municipalitatea cu privire la indicatorii cheie de performanță (cum ar fi cantitatea de deșeuri reciclabile colectate în limitele orașului). Din cauza lipsei de date, administrația locală nu

						poate produce cifre exacte cu privire la reciclarea deșeurilor din oraș, din moment ce nimeni nu ține o evidență în acest sens. Acest lucru ar trebui să fie soluționat de către autoritățile locale prin dezvoltarea unei baze de date care să adune toate informațiile relevante de la toți operatorii de deșeuri din oraș. Baze de date similare ar trebui extinse la toți operatorii și furnizorii de servicii publice din municipiu
7. Nevoie de Asistență Tehnică (AT)	1) Planul de Mobilitate Urbana				Mediu Transport Sănătate	Orașul nu are informații cu privire la modul de deplasare al cetățenilor de - autoritățile locale nu știu cât de mulți oameni folosesc transportul public, câți merg pe jos sau cu bicicleta, sau câți se bazează pe mașinile lor private pentru naveta lor zilnică. Administrația locală ar trebui să se gândească la realizarea unui plan de mobilitate constând în măsuri interconectate care să vizeze crearea unui sistem durabil de transport prin satisfacerea nevoilor de mobilitate ale persoanelor și companiilor din Tulcea. Documentul ar trebui să aibă o abordare integrată și să abordeze toate modurile și formele de transport din oraș - de exemplu, publice și private, de pasageri și de marfă, motorizate și nemotorizate, parcările etc. Planul ar trebui să fie în măsură să asigure că sistemul de transport din oraș este accesibil tuturor. În același timp, ar trebui să îmbunătățească siguranța și securitatea utilizatorilor săi, reducerea consumului de energetic, a emisiilor de gaze cu efect de seră și a poluării, și să sporească eficiența și raportul cost-eficacitate a transportului de persoane și de mărfuri. În cele din urmă, aceste măsuri ar crește calitatea serviciilor de transport, pentru ca astfel transportul sa devină mai atractiv pentru

						locuitorii oraşului.
--	--	--	--	--	--	----------------------

* Cheie pentru acronime și entități ale unităților responsabile

Energoterm – compania de termoficare din oraşul Tulcea (în subordinea Primăriei)

Aquaserv – compania de apă din oraşul Tulcea (în subordinea Primăriei)

SC Transport Public – compania de transport public local (în subordinea Primăriei)

SC Servicii Publice – compania publică locală pentru deșeuri din cadrul Primăriei, care se ocupă în principal cu colectarea deșeurilor solide din sectorul rezidențial în oraşul Tulcea

Salubris – operator privat de deșeuri, responsabil pentru colectarea deșeurilor de la agenții economici din oraşul Tulcea

Anexa 9 – Recomandări TRACE

Tabel 71: Recomandări TRACE							
Sector	Cheltuielile actuale de energie din sector (\$ / an)	Economii potențiale ale sectoarelor (\$)	Intervențiile pentru eficiență energetică, care ar putea fi aplicate	Investiții inițiale (\$)	Perioada de implementare	Potențial de economisire a energiei (kWh)	Observații
Termoficare Centralizată	4,730,000	1,370,000	Întreținerea și Modernizarea Sistemului de Termoficare	> 1,000,000	> 2 ani	> 200,000 kWh/an	
			Rețeaua de Termoficare în sistem de Co-generare	> 1,000,000	> 2 ani	> 200,000 kWh/an	Această recomandare are legătură cu planurile administrației locale orașului de a construi o centrală în sistem de co-generare potrivit autorităților municipale, studiul de fezabilitate indică aproximativ o investiție necesară de 12 de milioane de euro.
Clădiri Municipale	1,180,000	360,000	Analiză Comparativă a Clădirilor Municipale	< 100,000	1-2 ani	100,000 - 200,000 kWh/an	
			Audit și Consolidare Clădiri	>100,000	1-2 ani	>200,000 kWh/an	
Apă Potabilă	810,000	185,000	Îmbunătățirea Eficienței Pompelor de Apă și/sau Motoarelor	100,000 - 1,000,000	1-2 ani	>200,000 kWh/an	
Transport	500,000	125,000	Dezvoltarea	> 1,000,000	> 2 ani	>200,000	

Urban			Transportului Public			kWh/an	
Deșuri Solide	135,000	25,000	Vehicule cu Consum Eficient de Combustibil pentru Deșuri	< 100,000	< 1 an	>200,000 kWh/an	În plus față de achiziționarea de noi camioane pentru deșuri, autoritățile orașului ar trebui să îmbunătățească managementul și planificarea colectării și transportului deșeurilor, de exemplu prin stabilirea unor obiective de reducere a utilizării combustibilului, optimizarea rutelor de transport și formarea șoferilor.
Autoritatea Orașului	nu e cazul	nu e cazul	Strategia și Planul de Acțiune privind Eficiența Energetică și	100,000 - 1,000,000	< 1 an	100,000 - 200,000 kWh/an	Orașul ar trebui să ia în considerare semnarea Convenției Primarilor, apoi să pregătească un plan de acțiune cu măsuri concrete care să vizeze reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră cu 20% până în 2020.

Notă: totalul estimat este de 13,2 milioane de Euro.

Anexa 10 – Contribuții locale

A. Contribuții de jos în sus

Având în vedere procesul deschis al exercițiului de elaborare a declarației de viziune, abordarea pentru colectarea de idei pentru proiect a variat oarecum, deoarece comunitățile în sine au avut diferite niveluri de expertiză cu privire la proiecte. Prin urmare, nevoile comunităților consultate în timpul procesului de definire a viziunii au fost condensate și vor fi prezentate mai jos, în formă grafică.

Figura 85: Distribuția pe sectoare a aspectelor menționate

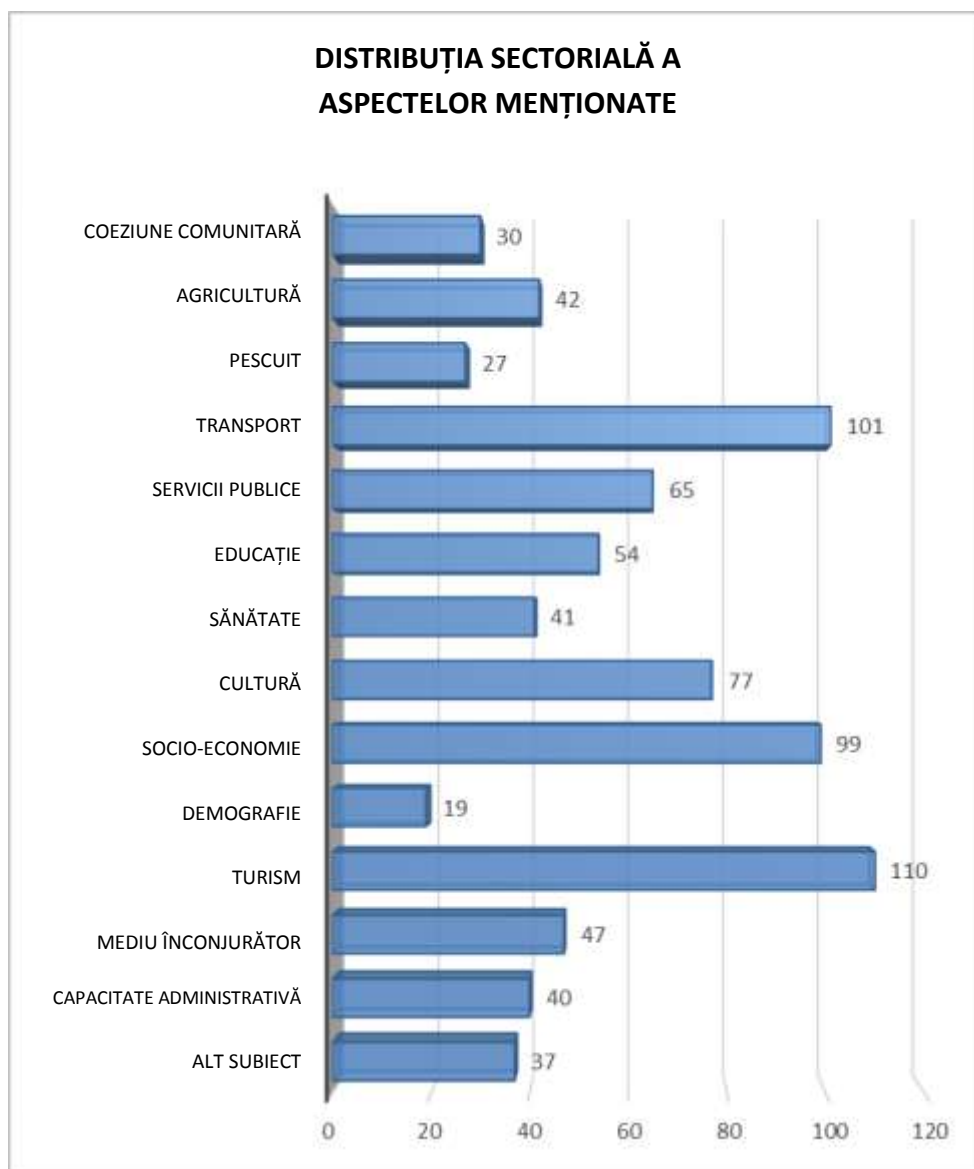

Figura 86: Capacitate administrativă

Figura 87: Turism

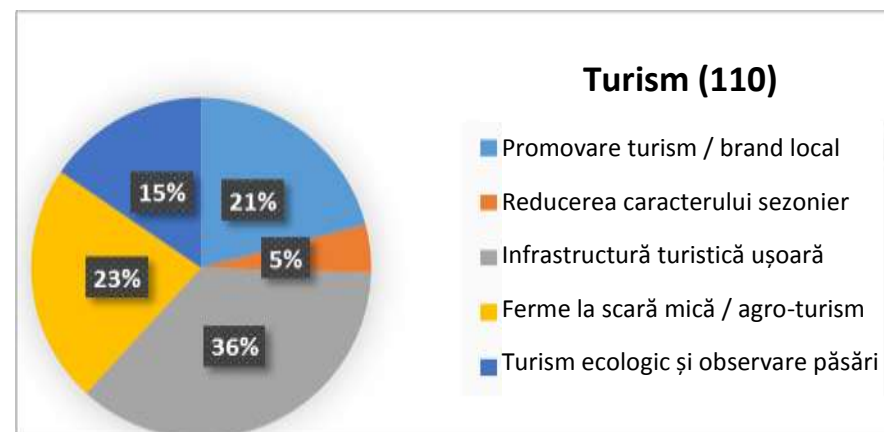

Figura 88: Demografie

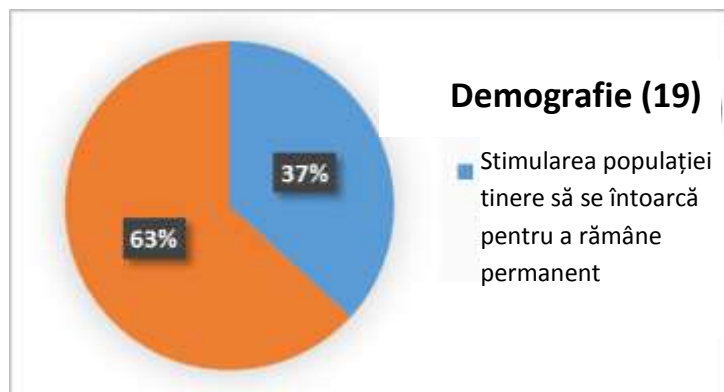

Figura 89: Mediu

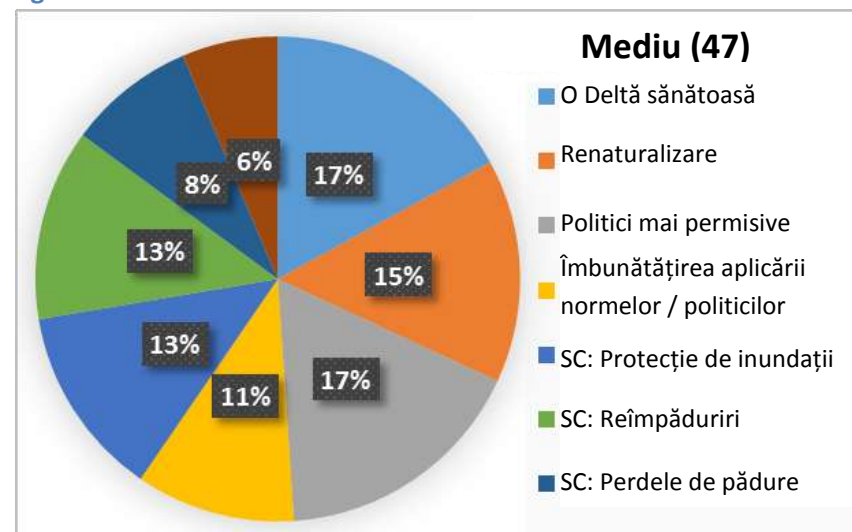

Figura 90: Socio-economie

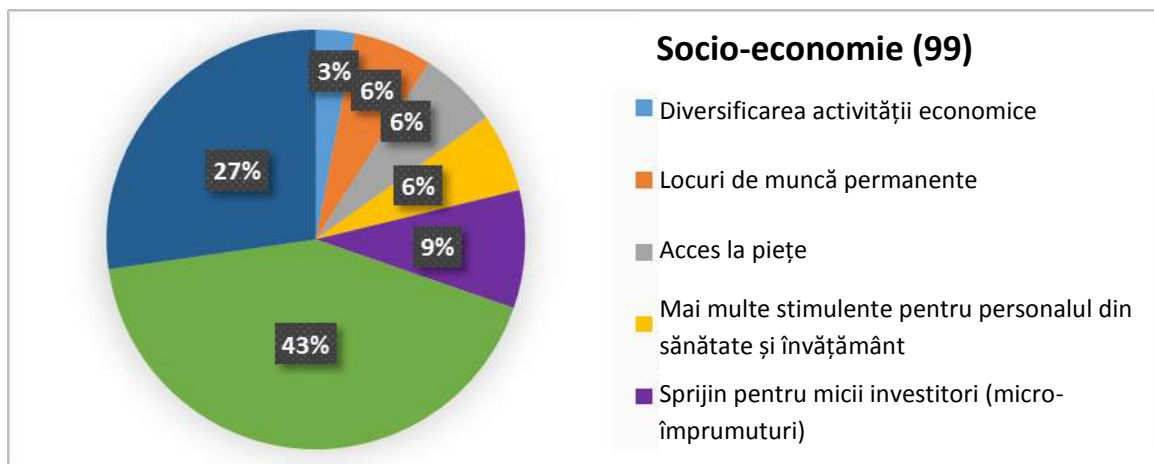

Figura 91: Cultură

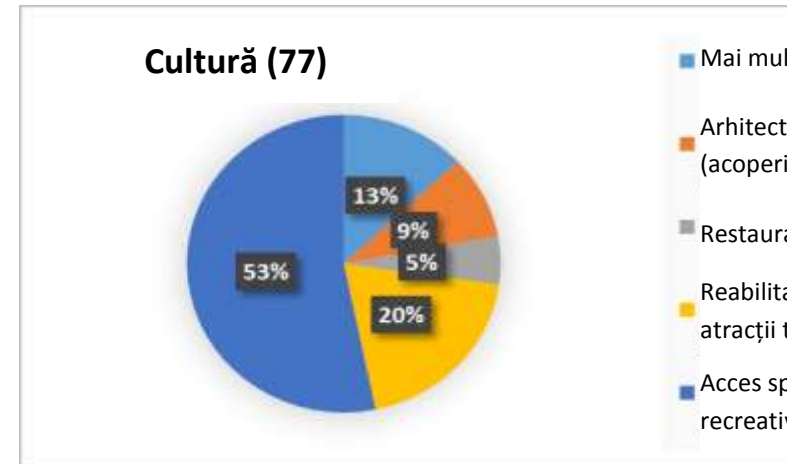

Figura 92: Educație

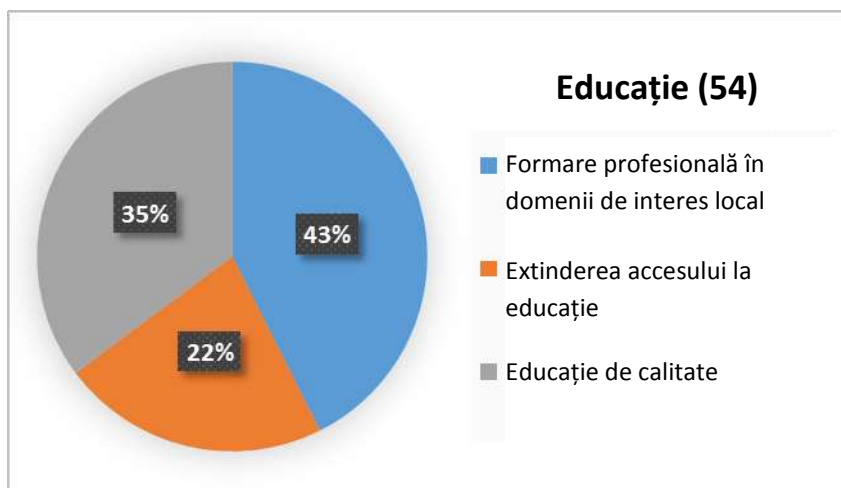

Figura 93: Servicii de bază

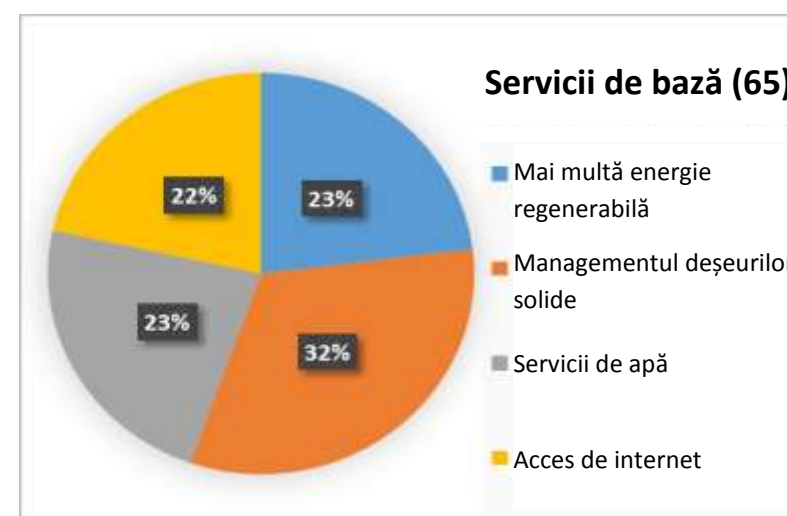

Figura 94: Asistență medicală

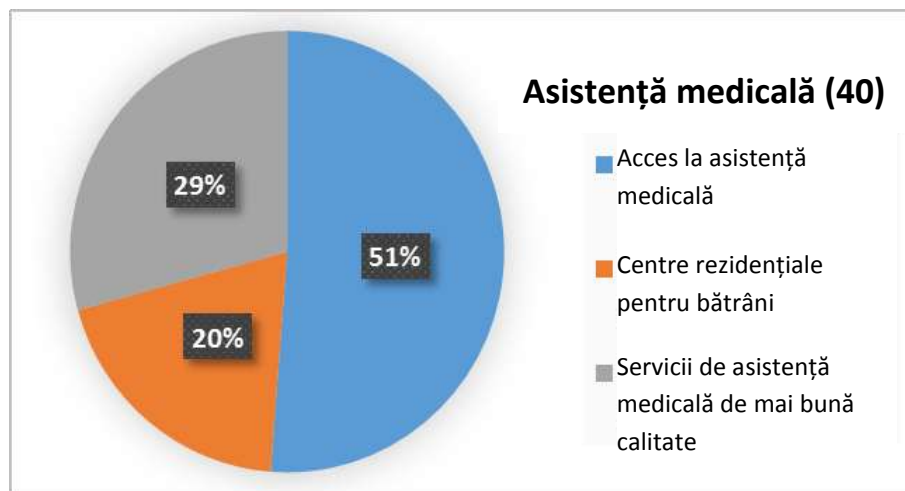

Figura 95: Transport

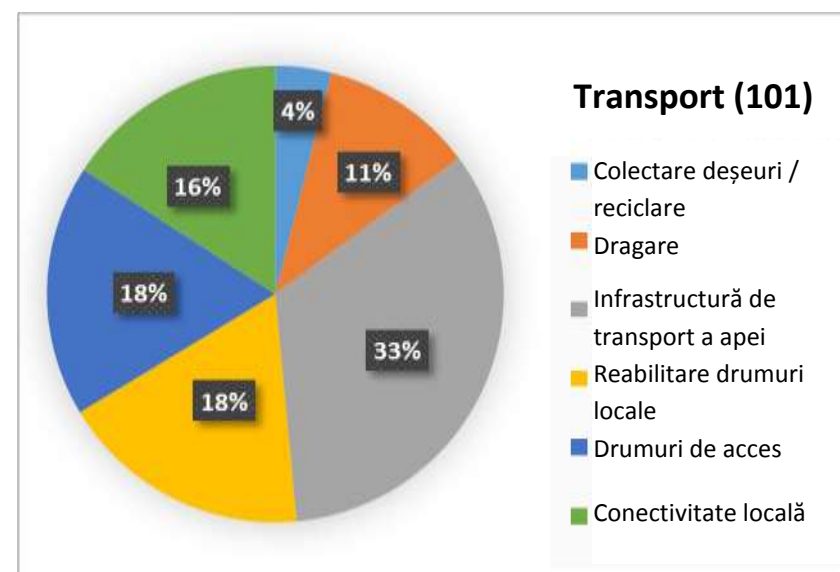

Figura 96: Pescuit

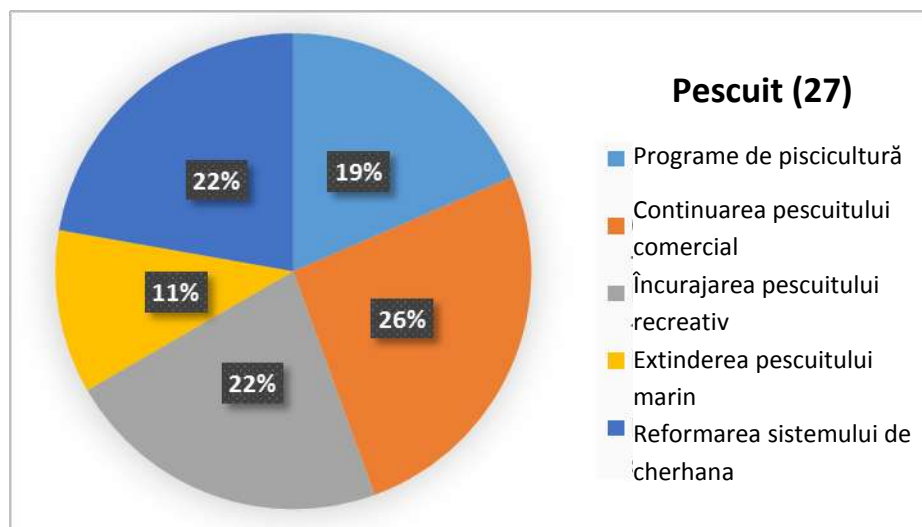

Figura 97: Coeziune comunitară

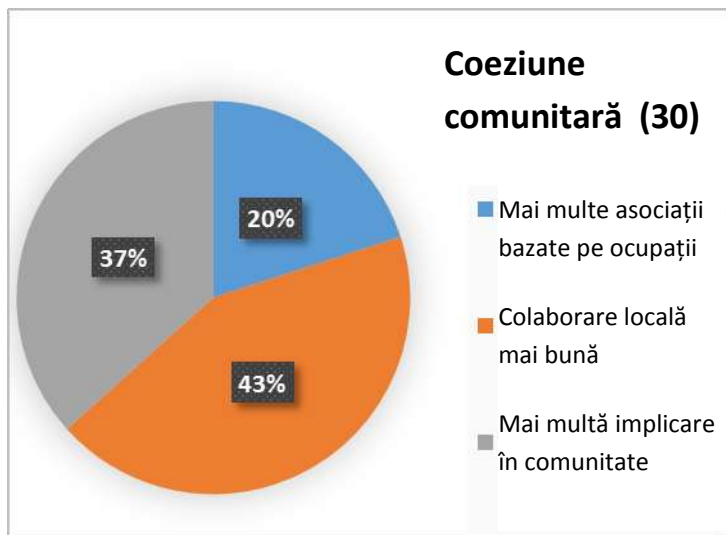
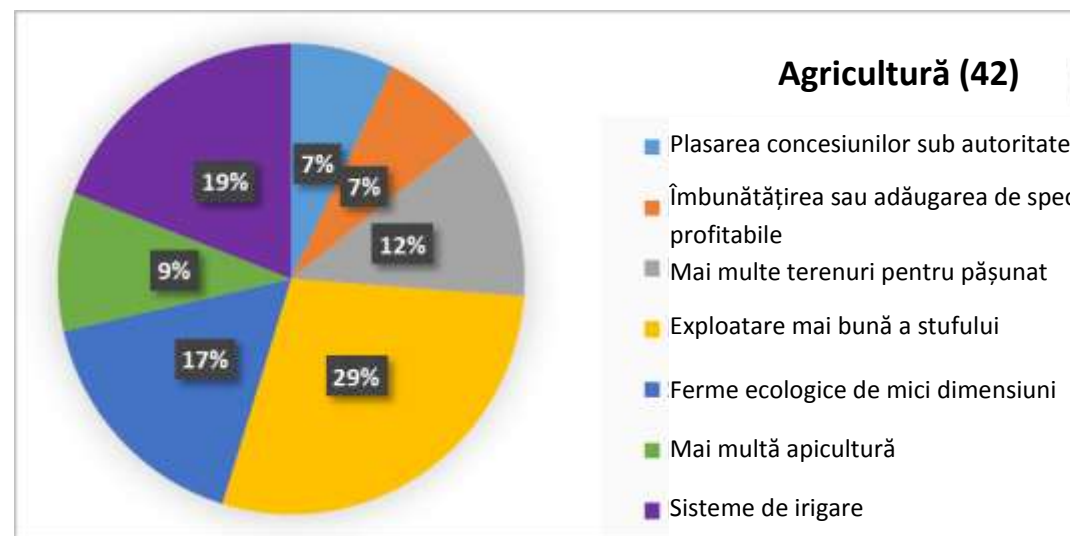

Figura 98: Agricultură

B. Contribuții de sus în jos

Contribuțiile de sus în jos s-au primit de la Consiliul Județean Tulcea, care s-a consultat cu autoritățile și instituțiile locale. Ideile proiectului au fost conduse de către structura în curs de dezvoltare a fondurilor europene și sunt prezentate mai jos în formă condensată. Proiectele de gospodărire a apelor nu au fost incluse, deoarece acestea au fost prezentate în raportul de diagnosticare.

Tabel 72: Program Operațional Regional	
Consolidare CDT (Cercetare și Dezvoltare Tehnologică) și inovare	Promovarea transferurilor de tehnologie
Îmbunătățirea competitivității IMM-urilor	Suport pentru îmbunătățirea afacerilor (IMM-uri)
Tranziția către emisii reduse de carbon	Reabilitarea termică a clădirilor publice
Tranziția către emisii reduse de carbon / Mediu și utilizarea eficientă a resurselor	Dezvoltare Urbană
Mediu și utilizarea eficientă a resurselor	Turism – patrimoniu cultural și natural, situri industriale, zone istorice
Transport durabil	Reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri de importanță locală sau regională
Incluziune socială și combaterea sărăciei	Infrastructură socială, infrastructură în domeniul sănătății Programe integrate pentru zonele și comunitățile sărace
Educație, competențe și învățare pe tot parcursul vieții	Infrastructura educației
Capacitate instituțională	Program de asistență tehnică și cadastru TA suport pentru soft-ul de cadastru

Tabel 73: Investiții educaționale propuse

Localitate	Investiție în			
	Grădinițe	Școli	Programe după școală	Licee
SULINA				1
CHILIA VECHE		1		
TATANIR				
PARDINA		1		
SFÂNTU GHEORGHE	1			
MUNICIPIUL TULCEA	7	4		8
BABADAG	2	2		2
MĂCIN	3	1		1
BEȘTEPE		1		
FRECĂȚEI	1			
CATALOI		1		
GRECI		1		
I.C. BRATIANU	1			
JIJILA		1		
	1			
GARVĂN		1		
LUNCAVIȚA				1
			1	
TURDA	1			
M. KOGALNICEANU	1			
MURIGHIOL	1			
NICULIȚEL		1		
MALCOCI	1			
SARICHIOI	1			
SOMOVA	1			
VALEA NUCARILOR	1		1	
VĂCĂRENI	1			
ISTRIA		1		
SĂCELE		1		
CORBU	1	1		
Total	25	18	2	13

Tipuri de investiții în turism

Tip de investiție	Număr de proiecte
Case memoriale	9
Monumente istorice	16
Puncte de informare	19
Turism istoric	2
Turism privind biodiversitatea	3
Turism la malul mării	10
Turism de agrement	62
Ecoturism	5
Turism cultural	24

Alte proiecte de investiții

Tip de investiție	Număr de proiecte
Piețe	6
Clădiri culturale	21
Pentru mediu	78
Arene sportive	35
Reabilitarea prin izolare termică a clădirilor	5
Investiție în energie regenerabilă	4
Iluminat public	21
Clădiri religioase	15
Reabilitarea / construcția infrastructurii pentru sănătate	60

Contribuții Apele Române:

Tip de proiect	Locație
Măsurile de protecție împotriva inundațiilor	Babadag; Măcin; Sf. Gheorghe; Ilgani de Sus; Ilgani de Jos; Vultur; Săcele; Săruri; Istria; Corbu
Consolidarea malurilor riverane	Isaccea; Chilia; Ceatal Izmail; Valea Nucarilor; Agighiol; Beștepe; Greci;
Reabilitarea polderelor pentru protecția drumurilor	Măcin – Smârdan

Cerințe privind echipamentul ISU sunt bine reprezentate în secțiunea DRM a acestui raport, astfel încât este prezentat mai jos doar un rezumat al investițiilor în clădiri.

Locație	Număr de clădiri
Tulcea	5
Măcin	1
Babadag	1
Crișan	1
Topolog	1

Anexa 11 – Zone urbane dezavantajate și marginalizate în regiunea Delta Dunării

- Pentru recensământul din 2011 pentru cele 5 UAT urbane din Delta Dunării au fost delimitate 492 de sectoare de recensământ, cu un număr mediu de 202 locuitori fiecare. Dimensiunea sectoarelor de recensământ variază semnificativ, între un minim de 2 persoane și un maxim de 942 persoane.
- Dintre toate sectoarele de recensământ, 1,8% sunt foarte mici (sub 50 locuitori), iar 0,4% sunt mari (cel puțin 500 de locuitori). 84% dintre sectoare înregistrează între 100 și 300 de persoane.
- Municipiul Tulcea reunește 73% din populația urbană a Deltei Dunării.
- În funcție de metodologia de identificare a zonelor marginalizate, cele 492 sectoare de recensământ din cele 5 UAT urbane din Delta Dunării sunt distribuite după cum urmează:

Tip mapă	Număr
Mapă nedezavantajată	256
Mapă dezavantajată pe locuire	32
Mapă dezavantajată pe ocupare	58
Mapă dezavantajată pe capital uman	92
Mapă marginalizată	30
Altă situație*	15

*Altă situație se referă la sectoarele de recensământ cu sub 50 de locuitori și cele cu diverse instituții (de exemplu, pensiuni, aziluri, penitenciare, mănăstiri etc.) fără sau cu un număr foarte redus de gospodării.

Municipiul Tulcea

- Pentru recensământul din 2011, în municipiul Tulcea au fost delimitate 357 sectoare de recensământ, cu un număr mediu de 206 locuitori fiecare. Dimensiunea sectoarelor de recensământ variază semnificativ, între un minim de 3 persoane și un maxim de 942 persoane.
- Dintre toate sectoarele de recensământ, 1% sunt foarte mici (sub 50 locuitori), iar 0,3% sunt mari (cel puțin 500 de locuitori). 83% dintre sectoare înregistrează între 100 și 300 de persoane.
- În funcție de metodologia de identificare a zonelor marginalizate, cele 357 sectoare de recensământ din municipiul Tulcea sunt distribuite după cum urmează:

Tip mapă	Număr
Mapă nedezavantajată	239
Mapă dezavantajată pe locuire	24
Mapă dezavantajată pe ocupare	26
Mapă dezavantajată pe capital uman	45
Mapă marginalizată	17

*Altă situație se referă la sectoarele de recensământ cu sub 50 de locuitori și cele cu diverse instituții (de exemplu, pensiuni, aziluri, penitenciare, mănăstiri etc.) fără sau cu un număr foarte redus de gospodării.

LOCUIRE

- Sunt 24 sectoare de recensământ identificate ca fiind dezavantajate pe locuire, cu un număr mediu de 219 locuitori fiecare (minim=104 persoane/ mapă; maxim=357 persoane/mapă).
- 5257 persoane locuiesc în zone dezavantajate pe locuire, din care 1031 (20%) sunt copii.
- 28 persoane se auto-identifică ca fiind de etnie roma (0,5%).

OCUPAREA FORȚEI DE MUNCĂ

- Sunt 26 sectoare de recensământ identificate ca fiind dezavantajate în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, cu un număr mediu de 220 locuitori fiecare (minim=117 persoane/ mapă; maxim=366 persoane/mapă).
- 5722 persoane locuiesc în zone dezavantajate pe ocupare, din care 1077 (19%) sunt copii.
- 42 persoane se auto-identifică ca fiind de etnie roma (0,7%).

CAPITAL UMAN

- Sunt 45 sectoare de recensământ identificate ca fiind dezavantajate în ceea ce privește capitalul uman cu un număr mediu de 243 locuitori fiecare (minim=63 persoane/ mapă; maxim=463 persoane/mapă).
- 10938 persoane locuiesc în zone dezavantajate pe ocupare, din care 2346 (21%) sunt copii.
- 153 persoane se auto-identifică ca fiind de etnie roma (1,3%).

ZONE URBANE MARGINALIZATE

- În cele 17 sectoare de recensământ identificate ca fiind marginalizate trăiesc 5018 persoane.
- Numărul mediu de persoane care locuiesc într-un sector de recensământ marginalizat este de 295, (cu un minim de 54 persoane/mapă și un maxim de 454 persoane/mapă).
- Din cele 5018 persoane care locuiesc în zone marginalizate, 11% (563) se auto-identifică ca fiind de etnie roma.
- Din total populație care locuiește în zone marginalizate 24% sunt copii.

Orașul Babadag

- Pentru recensământul din 2011, în orașul Babadag au fost delimitate 40 sectoare de recensământ, cu un număr mediu de 223 locuitori fiecare. Dimensiunea sectoarelor de recensământ variază semnificativ, între un minim de 8 persoane și un maxim de 629 persoane.
- În funcție de metodologia de identificare a zonelor marginalizate, cele 40 sectoare de recensământ din orașul Babadag sunt distribuite după cum urmează:

Tip mapă	Număr
Mapă nedezavantajată	8
Mapă dezavantajată pe locuire	3
Mapă dezavantajată pe ocupare	3
Mapă dezavantajată pe capital uman	19
Mapă marginalizată	3
Altă situație*	4

*Altă situație se referă la sectoarele de recensământ cu sub 50 de locuitori și cele cu diverse instituții (de exemplu, pensiuni, aziluri, penitenciare, mănăstiri etc.) fără sau cu un număr foarte redus de gospodării.

LOCUIRE

- Sunt 3 sectoare de recensământ identificate ca fiind dezavantajate pe locuire, cu un număr mediu de 186 locuitori fiecare (minim=162 persoane/ mapă; maxim=201 persoane/mapă).
- 558 persoane locuiesc în zone dezavantajate pe locuire, din care 101 (18%) sunt copii.
- 0 persoane se auto-identifică ca fiind de etnie roma.

OCUPAREA FORȚEI DE MUNCĂ

- Sunt 3 sectoare de recensământ identificate ca fiind dezavantajate în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, cu un număr mediu de 211 locuitori fiecare (minim=207 persoane/ mapă; maxim=218 persoane/mapă).
- 634 persoane locuiesc în zone dezavantajate pe ocupare, din care 110 (17%) sunt copii.
- 0 persoane se auto-identifică ca fiind de etnie roma.

CAPITAL UMAN

- Sunt 19 sectoare de recensământ identificate ca fiind dezavantajate în ceea ce privește capitalul uman cu un număr mediu de 234 locuitori fiecare (minim=105 persoane/ mapă; maxim=395 persoane/mapă).
- 4452 persoane locuiesc în zone dezavantajate pe ocupare, din care 1249 (28%) sunt copii.
- 629 persoane se auto-identifică ca fiind de etnie roma (14%).

ZONE URABNE MARGINALIZATE

- În cele 3 sectoare de recensământ identificate ca fiind marginalizate trăiesc 1194 persoane.
- Numărul mediu de persoane care locuiesc într-un sector de recensământ marginalizat este de 398, (cu un minim de 225 persoane/mapă și un maxim de 629 persoane/mapă).
- Din cele 1194 persoane care locuiesc în zone marginalizate 49% (585 persoane) se auto-identifică ca fiind de etnie roma.
- Din total populație care locuiește în zone marginalizate în orașul Babadag 46% sunt copii.

Orașul Isaccea

- Pentru recensământul din 2011, în orașul Isaccea au fost delimitate 23 sectoare de recensământ, cu un număr mediu de 195 locuitori fiecare. Dimensiunea sectoarelor de recensământ variază semnificativ, între un minim de 9 persoane și un maxim de 261 persoane.
- În funcție de metodologia de identificare a zonelor marginalizate, cele 23 sectoare de recensământ din orașul Isaccea sunt distribuite după cum urmează:

Tip mapă	Număr
Mapă nedezavantajată	1
Mapă dezavantajată pe locuire	0
Mapă dezavantajată pe ocupare	11
Mapă dezavantajată pe capital uman	5
Mapă marginalizată	5
Altă situație*	1

*Altă situație se referă la sectoarele de recensământ cu sub 50 de locuitori și cele cu diverse instituții (de exemplu, pensiuni, aziluri, penitenciare, mănăstiri etc.) fără sau cu un număr foarte redus de gospodării.

LOCUIRE

- În orașul Isaccea nu au fost identificate sectoare de recensământ dezavantajate din perspectiva locuirii.

OCUPAREA FORȚEI DE MUNCĂ

- Sunt 11 sectoare de recensământ identificate ca fiind dezavantajate în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, cu un număr mediu de 203 locuitori fiecare (minim=157 persoane/mapă; maxim=261 persoane/mapă).
- 2240 persoane locuiesc în zone dezavantajate pe ocupare, din care 427 (19%) sunt copii.
- 53 persoane se auto-identifică ca fiind de etnie roma.

CAPITAL UMAN

- Sunt 5 sectoare de recensământ identificate ca fiind dezavantajate în ceea ce privește capitalul uman cu un număr mediu de 215 locuitori fiecare (minim=139 persoane/mapă; maxim=252 persoane/mapă).
- 1079 persoane locuiesc în zone dezavantajate pe ocupare, din care 294 (27%) sunt copii.
- 91 persoane se auto-identifică ca fiind de etnie roma (8%).

ZONE URBANE MARGINALIZATE

- În cele 5 sectoare de recensământ identificate ca fiind marginalizate trăiesc 1060 persoane.
- Numărul mediu de persoane care locuiesc într-un sector de recensământ marginalizat este de 212, (cu un minim de 173 persoane/mapă și un maxim de 256 persoane/mapă).

- Din cele 1060 persoane care locuiesc în zone marginalizate 5% (50 persoane) se auto-identifică ca fiind de etnie roma.
- Din total populație care locuiește în zone marginalizate în orașul Isaccea 23% (241 persoane) sunt copii.

Orașul Măcin

- Pentru recensământul din 2011, în orașul Măcin au fost delimitate 40 sectoare de recensământ, cu un număr mediu de 206 locuitori fiecare. Dimensiunea sectoarelor de recensământ variază semnificativ, între un minim de 110 persoane și un maxim de 375 persoane.
- În funcție de metodologia de identificare a zonelor marginalizate, cele 40 sectoare de recensământ din orașul Măcin sunt distribuite după cum urmează:

Tip mapă	Număr
Mapă nedezavantajată	12
Mapă dezavantajată pe locuire	2
Mapă dezavantajată pe ocupare	11
Mapă dezavantajată pe capital uman	11
Mapă marginalizată	4
Altă situație*	0

*Altă situație se referă la sectoarele de recensământ cu sub 50 de locuitori și cele cu diverse instituții (de exemplu, pensiuni, aziluri, penitenciare, mănăstiri etc.) fără sau cu un număr foarte redus de gospodării.

LOCUIRE

- Sunt 2 sectoare de recensământ identificate ca fiind dezavantajate pe locuire, cu un număr mediu de 197 locuitori fiecare (minim=184 persoane/ mapă; maxim=210 persoane/mapă).
- 394 persoane locuiesc în zone dezavantajate pe locuire, din care 99 (25%) sunt copii.
- 10 persoane se auto-identifică ca fiind de etnie roma.

OCUPAREA FORȚEI DE MUNCĂ

- Sunt 11 sectoare de recensământ identificate ca fiind dezavantajate în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, cu un număr mediu de 209 locuitori fiecare (minim=115 persoane/ mapă; maxim=271 persoane/mapă).
- 2305 persoane locuiesc în zone dezavantajate pe ocupare, din care 368 (16%) sunt copii.
- 14 persoane se auto-identifică ca fiind de etnie roma.

CAPITAL UMAN

- Sunt 11 sectoare de recensământ identificate ca fiind dezavantajate în ceea ce privește capitalul uman, cu un număr mediu de 197 locuitori fiecare (minim=110 persoane/ mapă; maxim=263 persoane/mapă).

- 2170 persoane locuiesc în zone dezavantajate pe ocupare, din care 449 (21%) sunt copii.
- 40 persoane se auto-identifică ca fiind de etnie roma (2%).

ZONE URBANE MARGINALIZATE

- În cele 4 sectoare de recensământ identificate ca fiind marginalizate trăiesc 1059 persoane.
- Numărul mediu de persoane care locuiesc într-un sector de recensământ marginalizat este de 264, (cu un minim de 147 persoane/mapă și un maxim de 375 persoane/mapă).
- Din cele 1059 persoane care locuiesc în zone marginalizate 24% (257 persoane) se auto-identifică ca fiind de etnie roma.
- Din total populație care locuiește în zone marginalizate în orașul Babadag 26% sunt copii.

Orașul Sulina

- Pentru recensământul din 2011, în orașul Sulina au fost delimitate 25 sectoare de recensământ, cu un număr mediu de 146 locuitori fiecare. Dimensiunea sectoarelor de recensământ variază semnificativ, între un minim de 2 persoane și un maxim de 237 persoane.
- În funcție de metodologia de identificare a zonelor marginalizate, cele 25 sectoare de recensământ din orașul Sulina sunt distribuite după cum urmează:

Tip mapă	Număr
Mapă nedezavantajată	5
Mapă dezavantajată pe locuire	3
Mapă dezavantajată pe ocupare	5
Mapă dezavantajată pe capital uman	8
Mapă marginalizată	1
Altă situație*	3

*Altă situație se referă la sectoarele de recensământ cu sub 50 de locuitori și cele cu diverse instituții (de exemplu, pensiuni, aziluri, penitenciare, mănăstiri etc.) fără sau cu un număr foarte redus de gospodării.

LOCUIRE

- Sunt 3 sectoare de recensământ identificate ca fiind dezavantajate pe locuire, cu un număr mediu de 208 locuitori fiecare (minim=188 persoane/ mapă; maxim=237 persoane/mapă).
- 626 persoane locuiesc în zone dezavantajate pe locuire, din care 115 (18%) sunt copii.
- 0 persoane se auto-identifică ca fiind de etnie roma.

OCUPAREA FORȚEI DE MUNCĂ

- Sunt 5 sectoare de recensământ identificate ca fiind dezavantajate în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, cu un număr mediu de 131 locuitori fiecare (minim=77 persoane/mapă; maxim=216 persoane/mapă).

- 658 persoane locuiesc în zone dezavantajate pe ocupare, din care 88 (13%) sunt copii.
- 2 persoane se auto-identifică ca fiind de etnie roma.

CAPITAL UMAN

- Sunt 8 sectoare de recensământ identificate ca fiind dezavantajate în ceea ce privește capitalul uman cu un număr mediu de 165 locuitori fiecare (minim=75 persoane/ mapă; maxim=206 persoane/mapă).
- 1325 persoane locuiesc în zone dezavantajate pe ocupare, din care 201 (15%) sunt copii.
- 0 persoane se auto-identifică ca fiind de etnie roma.

ZONE URBANE MARGINALIZATE

- În sectorul de recensământ identificat ca fiind marginalizat trăiesc 217 persoane.
- Din cele 217 persoane care locuiesc în zone marginalizate 26 sunt copii. 0 persoane se auto-identifică ca fiind de etnie romă.